జ్ఞానయోగము

౧

శ్రీ వివేకానందస్వామి ప్రణీతము

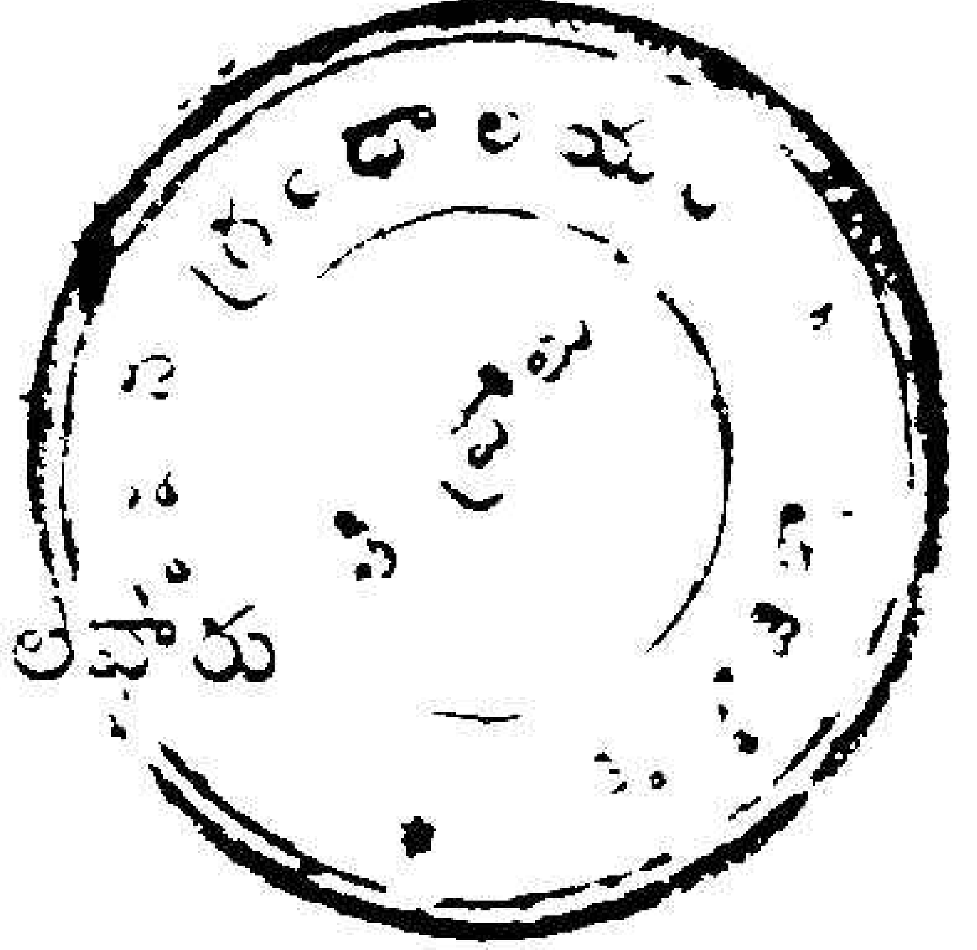
శ్రీ రామకృష్ణ మఠము

మైలాపూరు :: మద్రాసు-4

CI

జ్ఞానయోగము

శ్రీమద్వివేకానందస్వాములవారి ఉపన్యాసములు

అనువాదకులు :

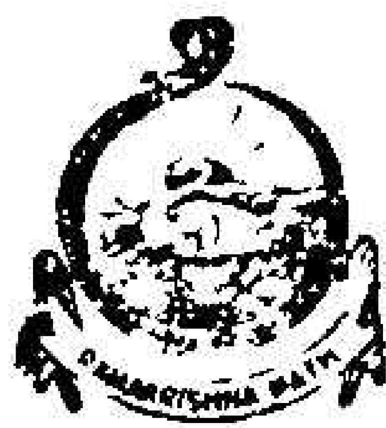
కీ॥ శే॥ శ్రీ తత్త్వానందస్వాములవారు

[ఆఱు ఉపన్యాసములు]

శ్రీ కందుకూరు - మల్లికార్జునరావు

[పండ్రెండు ఉపన్యాసములు]

"ఏకం సత్ విప్రా బహుధా వదన్తి"

శ్రీ రామకృష్ణమఠము

మైలాపూరు : : మద్రాసు - 4

1954

చెన్నపురి శ్రీరామకృష్ణమఠాధ్యక్షునిచే
ప్రకటింపబడినది.

మొదటి కూర్పు

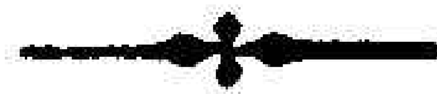
సర్వస్వామ్యసంకలితము

XXII-3-1954

వెల: రూ. 3—4—0

ది జ్యూపిటర్ ప్రెస్ లిమిటెడ్, మద్రాసు

విషయసూచిక

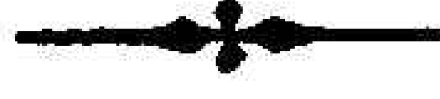

---

* ఈ గుర్తుగల ఆఱును శ్రీ తత్త్వానందస్వాములవారి అనువాదములు.

† ఈ రెండు ఉపన్యాసముల నొకటిగా కలిపి దానికి వారు "ఆత్మదర్పణము" అను పేరిడియుండిరి.

పీఠిక

శ్రీమద్వివేకానందస్వాములవారి ఉపన్యాసములలో ఇరువదిరెండు జ్ఞానయోగమును గూర్చినవి. వానిలో నాలుగింటియొక్క (Practical Vedanta - Parts I to IV) ఆంధ్రానువాదమును "అనుష్ఠాన వేదాంతము" అనుపేర మే మిప్పటికే ప్రకటించియున్నాము. ఆ గ్రంథము రెండవ ముద్రణమునుగూడ అందినది. తక్కిన పదునెనిమిది ఉపన్యాసముల యొక్క ఆంధ్రానువాదములు గల సంపుటి నిప్పుడు ప్రకటించి ఆంధ్ర పాఠకలోకమున కందజేయగల్గుట కెంతయు సంతసించుచున్నాము.

"అవ్యక్తాహి గతి ర్దుఃఖం" అను గీతోక్తి జ్ఞానయోగ (అద్వైత వేదాంత) సాధనకును, తత్సిద్ధికిని, మాత్రమే గాక దానిని బుద్ధిగ్రాహ్యము చేసికొనుటకు కూడ అన్వయించునని చెప్పవచ్చును. కాని పాఠకు లిందుచే భీతిల నవసరములేదు. మొదటి విషయము. ఉపన్యాసకులగు శ్రీమద్వివేకానందస్వాములవారు సర్వజ్ఞమూర్తులు. నవయుగప్రవక్తయు, అవతారమూర్తియు నగు శ్రీరామకృష్ణపరమహంసదేవునిచే సుశిక్షితులై నిర్వికల్పసమాధియందు అపరోక్షానుభూతిగాంచినవారు, కావున జ్ఞాన యోగ రహస్యములన్నియు వారికి కరతలామలకములు. కేవల గ్రంథావ లోకనముచే శుష్కపాండిత్య మార్జించి జ్ఞానబోధకు గడంగినవారి కెన్నో విషయములు దురవగాహములైయుండును. తమకే ప్రాంతఃగోడ్డములుగా నున్న విషయములు వా రితరులకేమి బోధింపగలరు? శ్రీమద్వివేకానంద స్వాములవా రట్లుగాక తమకు సంపూర్ణపరిచితమును, ప్రత్యక్షానుభూతమును, అగు విషయమును అధికారపూర్వకవాక్కులతో వివరించినారు. అందుచే ఇందు సందేహముల కవకాశముండదు. రెండవవిషయము. ఇవి హైందవ

తత్త్వవిచారమార్గములం దశిక్షితులగు పాశ్చాత్యదేశీయులయెదుట వ్రాయవ్వ బడినవి. అనగా నిగూఢవిషయములెంతో సుబోధరూపమున, ఆధునిక భౌతికశాస్త్రానుసారవ్యాఖ్యారూపమున, తెలుపబడినవి. మూడవవిషయము, ఇవి ఉపన్యాసములగుటచే ఒక్కసారి వినుటతోడనే అర్థమగు విధమున కల్పింపబడినవి. పాశ్చాత్యదేశీయు లీ యుపన్యాసములను గ్రహింపగలిగి రనుటకు వేదాంత మా పిదప నచట అపారవ్యాప్తిగాంచి సుస్థిరముగా పాదుకొనెననుటయే నిదర్శనము.

మఱొక సంగతి. విషయమొక్కటియే యైనను, అది వివిధ దృక్పథములనుండి విచారించి, వివిధశీర్షికల క్రింద విభజింపబడినది. అనగా పెక్కుభావములు వేర్వేఱు సందర్భములలోను, వేర్వేఱు మాటల తోను, పునరుద్ఘాటింపబడినవి. జిజ్ఞాసువులకిది ఎంతేని ఉపకారకముగదా!

కావున జ్ఞానయోగమెంత నిగూఢమైనదైనను, అనాదికాలము నుండియు దార్శనికవిచారమున కలవాటుపడియుండు మన భారతదేశీయుల కీయుపన్యాసములు దురవగాహములుగా నుండవు. కాని విషయము వస్తుతః మిక్కిలి నిగూఢముగావున పరిపూర్ణశ్రద్ధతోను, ఏకాగ్రతతోను, చదువుట మాత్రము ఆవశ్యకము.

ఈ అద్వైతజ్ఞానము "సర్వజనులకు—సిద్ధులకు, బద్ధులకు; స్త్రీలకు, పురుషులకు, శిశువులకు; పండితులకు, పామరులకు—అందఱికిని సమా నాధికారముగల సొమ్ము" కావలెనని శ్రీమద్వివేకానందస్వాములవా రీ యుపన్యాసము లొకదానిలో నుడివియున్నారు.

శ్రద్ధాళువులై చదువువారి సౌకర్యముకొఱకు ఈ యనువాదము సాధ్యమైనంత తేటమాటలతో వ్రాయబడినది. అనివార్యముగా ఉపయోగింపబడిన గాఢశబ్దములకు తెలుగు అర్థమును, కొన్నిటికి ఇంగ్లీషు పర్యాయపదములును చేర్పబడినవి. సంధికలుపక పదములు విడబఱిచి

వ్రాయబడినవి. అర్ధానుస్వారములు పెట్టనేలేదు. వాడుకలోనుండు వ్యావహారికరూపము లెన్నియో ప్రయోగింపబడినవి.

ఆంధ్రపాఠకలోక మీ గ్రంథమును సముచితాదరముతో పరిగ్రహించి, ప్రీతితో పఠించి, జ్ఞానోపలబ్ధినంది, తన్మూలమున వేదాంతసిద్ధియందు కౌతూహలులై, జీవితపరమార్థమును సాధించుకొందురుగాక !

శ్రీరామకృష్ణజన్మదినోత్సవ
పుణ్యదినము
6—3—1954

ప్రకాశకులు

తప్పొప్పుల పట్టిక

(ఈ తప్పులు సవరించుకొని పుస్తకము చదువవలెను)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
7	15	భావలనను	భావనలను
15	9	ధర్మమునే	ధర్మములే
16	1	గనునింప	గమనింప
37	4	నిచ్చుచున్నాము'	నిచ్చుచున్నాము'.
44	21	క్రిందిమెట్టు	క్రిందిమెట్టు ;
130	7	కావల యేమి	కావల ఏమి
131	14	చెజ్ప	చెప్ప
	19	జ్ఞిప్తి	జ్ఞప్తి
313	7	స్వేఛ్చ	స్వేచ్ఛ
324	24	మాత్రమ్మే	మాత్రమే
340	8	జాన	జ్ఞాన
368	19	మీరలు	మరల
374	23	దృశ	దృశ్య
381	5	సింహాసనను	సింహాసనస్థు
407	24	దుర్భోధ	దుర్బోధ

ఓం రామకృష్ణాయనమః

జ్ఞానయోగము

మతావశ్యకత*

(లండన్‌లోని ఉపన్యాసము)

మానవజాతియొక్క భవిష్యత్తును నిర్ణయించుటకు ఇంతవఱకు కారణభూతములయినటువంటియు, ఇంకను కారణభూతము లగుచున్నట్టియు, మూలశక్తులు అనేకము కలవు. వానియన్నిటిలోను మతరూపమున గోచరించు దానిని మించినది వేఱొకటిలేదు. సమస్తసంఘవ్యవస్థలకును వెనుక ఎక్కడనో యొకచోట మతముయొక్క మహిమ యుండితీరును. నరసమాజములందు మిత్రత్వమునుగూర్చు శక్తులలో అత్యద్భుతమగు శక్తి మతము నుండియే యుద్భవమగుచున్నది. అనేక సందర్భములలో జాతి, దేశము, వంశము, అను బాంధవ్యములను మించి బలవత్తరమై మత సంబంధము వెలయుట మనమెఱుగుదుము. ఒక్కవంశములోనివారికంటెను, అన్నదమ్ములకంటెనుగూడ, ఒకేదేవతను

* అనువాదకులు : శ్రీ తత్త్వానందస్వాములవారు.

పూజించుచు ఒకేమతము నవలంబించువారు హెచ్చుగ పరస్పరవిశ్వాసమును పరస్పరాభిమానమును జూపుకొనుచు, ఒకరికొకరు అండయై నిలుతురనుట మనమందఱ మెఱుఁగుదుముగదా! ఇట్టి మతమును దానియొక్క యుత్పత్తి యెక్కడనో కనుగొనుటకై అనేక ప్రయత్నములు చేయబడినవి. ఇప్పటికి మనకు సంక్రమించియున్న పురాతన మతములన్నింటను అవి అపౌరుషేయములను వాదన కలదు. నరుని మేదస్సున కాక నరుని బుద్ధి కతీతమగు నెక్కడనో అవి ప్రభవించెనందురు.

ఈ కాలపు విద్యావంతులు కొంతవఱ కంగీకరించు సిద్ధాంతములు రెండున్నవి. మతము పైతృకము అను సిద్ధాంత మొకటి, 'అఖండ' భావనయొక్క పరిణామము అను సిద్ధాంతము రెండవది. మతమునకు ప్రథమదశ పితృదేవతారాధనమని ఒకపక్షమువారి వాదన ; ప్రకృతియందలి మూలశక్తులకు మూర్తికల్పనచేయుట యని రెండవపక్షమువారి వాదన. మృతులయిన తన బంధుగులను సంస్మరింపుచుండవలయునను కోరిక నరునందు కలదు. శరీరము నాశనమైనపిమ్మటను వారు సజీవులయి యున్నటులనే భావనచేసి, వారికి పిండదానములచేయుచు, వారి నొకవిధముగ ఆరాధింపగోరును. దీనినుండి మతమనునది ప్రభవమందినది. ఈజిప్టు, బాబిలోనియా, చీనా, అమెరికా మొదలగు దేశములందలి ఆయా జాతులవారి పురాతన మతములను పరిశీలించి చూచినయెడల పితృదేవతారాధనమే మతమున కాది యను

సూచనలు విస్పష్టముగా కానవచ్చును. ప్రాచీనకాలపు ఈజిప్టు దేశీయులు ఆత్మయనగా ఒకవిధమగు సూక్ష్మశరీర మని భావించిరి. ప్రతి మనుజుని శరీరములోపలను, దానిం బోలు మఱొక శరీరము ఇమిడియుండును. ఆ మనుజుడు మరణించునప్పుడు ఆ సూక్ష్మశరీరము వాని స్థూలశరీరము నుండి వెడలిపోవును. అయినను సజీవమైయే యుండును. కాని అట్లుండుట ఆ స్థూల మృతశరీరము శిథిలమై పోకుండ నిలిచియున్నంతవఱకే. అందువలననే ఈజిప్టువారు మృత కళేబరములు శిథిలమై పోకుండ గాపాడుట కంత శ్రద్ధ వహించుట! పెద్ద పెద్ద "పిరమిడు" లను నాలుగు కోణములు గలిగి గోపురాకారముననుండు పెద్దసమాధులు కట్టి వాని యందా కళేబరములను సంరక్షించుచుండిరి. బాహ్యశరీర మున ఏ భాగమేని కుంఠితమగుచో, అటువంటి నష్టమే సూక్ష్మశరీరమునకును గల్గునని వారి విశ్వాసము. ఇది పితృ దేవతారాధనయనుట స్పష్టము. బాబిలోనియాలోని జనులు నిట్టి సూక్ష్మశరీరమొకటి గలదను విశ్వాసముగలవారే; కాని యొకింత భేదమున్నది. ఆ సూక్ష్మశరీరికి ప్రేమ యను నది యుండదందురు. తనకు ఆహారపానీయముల నిడని బ్రతికియున్నవారిని బెదరించునట! పెక్కురీతుల దనకు సాహాయ్యముచేయుడనునట! వానికి దన స్వంతబిడ్డలపైనను భార్యపైననుగూడ ననురాగముండదు. పూర్వపు భారతీయు లందును నిట్టి పితృపూజ గలదను సూచనలు చూపట్టు చున్నవి. చీనావారి మతమునకుగూడ పునాది పితృపూజనమే

నని చెప్పవచ్చును. ఇప్పటికి నిది వారి దేశమందెల్లెడలను గోచరించుచున్నది. పితృదేవతారాధన మొక్కటే ఆ దేశములో వర్ధిలుచున్న మతమనికూడ చెప్పవచ్చును. ఇటుల పితృపూజనమే మతమునకు మూలమని వాదించువారికి ప్రబలాధార మొకపక్షమున నేర్పడుచున్నది.

మతము ప్రకృతిశక్తుల యారాధనమునుండి ఉత్పత్తియైనదని ప్రాచీన ఆర్య గ్రంథములనుండి నిదర్శనముల చూపు పండితులు రెండవపక్షమువారు. భారతదేశమందెల్లెడల పితృదేవతారాధన గలదను ఋజువు లిప్పుడు కాన్పించుచున్నను, ప్రాచీన గ్రంథములం దెక్కడను వాని జాడ కానరాదు. ఆర్యజాతివారి గ్రంథములలో ప్రాచీనతమమగునది ఋగ్వేద సంహిత. అం దీజాడ యెక్కడను గానబడదు. అందు కాన్పించునది ప్రకృతి యారాధనమే యని ఆధునిక పండితవరుల యభిప్రాయమై యున్నది. ఈ దృశ్య ప్రపంచమునకు వెనుక దాగి యేమున్నదో కనుగొనవలయునని మానవుని బుద్ధి సదా పెనగులాడుచుండును. ఉదయాస్తమానములు, తుపానులు, ప్రకృతియొక్క మహత్తర గంభీరశక్తులు, అందలి రమణీయత—యివి నరునిబుద్ధి నాకర్షించినవి; అంతటితో తృప్తినందక వాని రహస్యమును గొంత గ్రహింపవలయునను కాంక్ష పొడమెను. ఇటుల ప్రయత్నించు నరులు ఆ ప్రకృతి వికారములను సగుణములుగ భావనచేసి, యొకప్పుడు శోభస్కరములును, మఱొకప్పుడు ప్రకృతి కతీతములు, నగు శరీరాత్మలను వాని కారోపణచేయసాగిరి. అట్టి ప్రయత్నములు సాగినప్పుడెల్ల ఈ

ప్రకృతి వికారములు, మొదట సగుణములుగ భావన చేయ బడినను లేకున్నను, తుదకు నిర్గుణములుగ భావనచేయ బడుట మాత్రము సిద్ధించుచు వచ్చెను. గ్రీకుల విషయము నను నిటులనే సంభవించినది. వారి పురాణజాల మంతయు నిర్గుణారోపణతో గూడిన ప్రకృతి యారాధనమే. ప్రాచీన కాలపు జర్మనులు, స్కాండినేవియనులు, ఇంకను నితరులగు నార్యజాతుల సందర్భమునను ఇటులనే యైనది. కాబట్టి ప్రకృతి శక్తులను సగుణములుగ భావనచేయుట తోడనే మతము ప్రారంభమైనదను పక్షమునకును వాదబలము చేకూరుచున్నది.

ఈ రెండువాదములును పరస్పరము విరుద్ధములుగ కాన్పించుచున్నను, మూడవదగు నింకొక సిద్ధాంతముచేత వీనికి సమన్వయము గూర్పవచ్చును. అదియే మతమునకు నిజమగు అంకురమని నా మదికి దోచుచున్నది. ఇంద్రియము లేర్పఱచు హద్దులను అధిగమించు ప్రయత్నమే అది యని నా తలంపు. నరుడు తన పూర్వీకులయొక్క, అనగా మృతు లయిన వారియొక్క, ఆత్మలకొఱకు వెదకుచుండును; అనగా ఈశరీరము నాశమైనపిమ్మట నిలిచియుండుదానిం గూర్చి తెలిసికొన బ్రయత్నించుచుండునన్నమాట. లేదా మహ త్తరములయిన ప్రకృతి వికారములకు మూలమగు మహా శక్తిని గ్రహింప యత్నించుచుండును. ఈ రెండిటిలో నేది యైనను, ఒక్కవిషయము మాత్రము స్పష్టము. నరుడు తన యింద్రియ పరిమితులను దాటి పోజూచుచున్నాడు. అతడు తన యింద్రియములతో తృప్తుడై యుండజాలడు ; వాని

నధిగమింప జూచుచుండును. ఇందుకు కారణము సుబోధమే. మతమునుగూర్చిన ప్రప్రథమ జ్ఞానాంకురములు స్వప్నములద్వారమున వెలువడుట సహజమని నాకు దోచుచున్నది. అమృతత్వముంగూర్చిన ప్రప్రథమ భావనకూడ స్వప్నద్వారముననే లభింపవచ్చును. స్వప్నము మహావిచిత్రావస్థగదా! పసివారును పామరులును జాగ్రత్ స్వప్నావస్థలకు గల భేదము నంతగా గ్రహింపజాలరని మన మెఱుగుదుము. శరీరము చూపులకు మృతమై యున్నట్లు దోచు నిద్రావస్థయందు మనసు దాని విచిత్రచర్యల నన్నింటిని సాగించుచుండునను వాదన వారికి సహజమై గాన్పించుటయం దాశ్చర్యమేమున్నది? అట్లే యీ శరీరము నశించిన యనంతరమును నట్టి చర్యయే జరుగునని పర్యవసానమును దేల్చుట విడ్డూరమా? అలౌకిక సంఘటనల నిట్లు గ్రహించుట చాల సహజమని న్నా యభిప్రాయము. ఈ స్వప్నభావము నాధారముచేసికొని నరునిబుద్ధి క్రమక్రమముగ నుత్తమతర భావనలకు గడంగగలదు. కాలము జరిగిన కొలదిని నరులం దధికసంఖ్యాకులు, ఈ స్వప్నములు జాగ్రదవస్థయందు రుజువగునవి కాకున్నను, స్వప్నావస్థయందు నరుడు వేఱొక సత్తాను పొందక, తాను మేల్కాంచియున్నప్పటి అనుభవములనే పునఃస్మరణ చేయుచుండునని గ్రహించిరనుట సత్యము.

అయినను అప్పటికే తత్త్వాన్వేషణము ప్రారంభమైనది; ఆ విచారణ అంతర్ముఖమును అయినది. మనస్సుయొక్క సూక్ష్మతర దశాంతరముల గూర్చి విమర్శనల

సాగించి, జాగ్రత్ స్వప్నములను మించిన సూక్ష్మతరావస్థలను గనుగొనిరి. ప్రపంచమందలి సుస్థిర మతములన్నిటియందును ఈయవస్థ పేర్కొనబడియే యున్నది. అది ఆవేశమనిగాని (Ecstasy), తన్మయతయనిగాని (Inspiration), ప్రస్తావింపబడుచున్నది. ఆ మతములందన్నింటను ఆయా మతస్థాపనాచార్యులును, ప్రవక్తలును, ఉపదేశకులును, జాగ్రన్నిద్రావస్థలకు భిన్నములగు మనోదశలను పొందినట్లును, అందువారాధ్యాత్మికము లనబరగు నవ్యతరానుభవములను పొందినటులను బ్రకటింపబడుచుండెను. జాగ్రదవస్థయందు కంటె మిన్నగా వారా దశయందు ఘనతర విషయములను గ్రహింపజాలియుండిరి. ఉదాహరణకు బ్రాహ్మణములలోని మతముల జూడుడు. వేదములను ఋషులు రచించిరందురు. కొన్ని సత్యముల నపరోక్షానుభూతిచే గడించినవారే యీ ఋషులు. ఋషి యనగా మంత్రద్రష్ట - అనగా వేదమంత్రములలో గల భావములను దర్శించిన వాడని యర్థము. అతీంద్రియవిషయములనుగూర్చి "దర్శించిరి" అను పదమును బ్రయోగించుటకు ఒప్పుకొంటిమేని, కొన్ని మహాసత్యములను తాము దర్శించిరనియు, వానిని గ్రంథస్థము చేసిరనియు, వారు ప్రకటించిరి. ఇట్టి సత్యములనే యూదులును, క్రైస్తవులును ప్రవచించియున్నారు.

దక్షిణశాఖా సాంప్రదాయకులగు బౌద్ధుల విషయములో ఈ విషయమున నొకింత యాక్షేపణ కవకాశమున్నది. బౌద్ధులు భగవంతుడన్నను, ఆత్మయన్నను, విశ్వసింపరు గదా, వారిమతమునకు అతీంద్రియావస్థయందలి

యనుభవము లెట్లాధారము కాగల్గునని ప్రశ్నింపవచ్చును. అందుకు సమాధానమేమన, బౌద్ధులును సనాతన నీతి ధర్మము నొకదానిని గనిపట్టిరి. ఆ నీతి ధర్మము హేతుబద్ధ విచారముచే సిద్ధించినది కాదు. బుద్ధుడు అతీంద్రియావస్థ యందు దానిని గనిపట్టి ప్రకటించియున్నాడు. "ది లైట్ ఆఫ్ ఏషియా" యను మనోహర పద్యకావ్యమున బుద్ధ చరిత్రము స్పష్టముగ జెప్పబడినది. అతీంద్రియావస్థను బొందు వఱకును బుద్ధుడొక యశ్వత్థవృక్షముక్రింద గూర్చుండినటుల ఆ గ్రంథమున చెప్పబడియున్నదిగదా! ఆయన యుపదేశము లన్నియు నట్టి యవస్థలో ఉపలబ్ధములైనవేగాని, ఆలోచనా మూలమున లభించినవి కావు.

ఈ విధముగా నన్నిమతములు నొక మహత్తర భావ మును ప్రకటించుచున్నవి. నరుని మనస్సు కొన్ని సమయము లందు ఇంద్రియాతీత క్షేత్రములకు బోవుటేగాక, యుక్తియుక్త విచార క్షేత్రమునుగూడ దాటిపోవునట! అప్పుడది యింద్రి యము లెన్నడు ననుభవింపజాలనట్టియు, తర్కమునకు గోచరింపజాలనట్టియు, సత్యములను బ్రత్యక్షముగ జూడ గలదు. ఇట్టి సత్యములే ప్రపంచమున నన్నిమతములకును మూలాధారములు. ఈ సత్యములను శంకించుటకును, తర్క ముచే బరీక్షించుటకును, మన కధికారము కలదు నిజమే. అయినను లోకములోని యన్ని మతములును ఇంద్రియముల యావరణలను, తర్కపుహద్దులను, దాటిపోగల యీ విచిత్ర శక్తి మనస్సునకు కలదని సిద్ధాంతీకరించుచున్నవి.

మతములన్నియు ప్రకటించు నీ విషయము లెంత వఱకు నిజమో యను విచారణ యటుండ, నొక్కవిశేషము వానియన్నింటికి సామాన్యమై గాన్పించుచున్నది. పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రము కనిపట్టిన ప్రత్యక్షరూపసత్యములవంటివి గాక, యివన్నియు కేవల భావైకగమ్యములు. సునిర్మితము లయిన సకల మతతత్త్వములందును నియ్యవి కేవల సత్తగా—భావమయవ్యక్తియనిగాని, సర్వవ్యాపియనిగాని, భావైక గమ్యుడగు దేవుడనిగాని, నీతిశాసనమనిగాని, అస్తిత్వము గల ప్రతిదానికిని నాధారమగు మూలసత్త్వమనిగాని—ప్రవచింపబడుచున్నవి. ఈ కాలమునందు సయితము, ఇంద్రియాతీతమగు మనస్థితితో ప్రమేయములేకుండ మతబోధలు సల్పుచున్నామని చెప్పువారందఱును, ప్రాచీనుల ఈ పురాతన భావములనే కైకొని వానికి "నీతిశాస్త్రము", "ఐక్యాదర్శము" మొదలగు క్రొత్తపేర్లు పెట్టుచుండుట గమనార్హము. దీనినిబట్టి ఈ భావకల్పనము ఇంద్రియములందు ప్రభవమగుటలేదని తేలుచున్నది. మనలో నెవరుగాని పూర్ణాదర్శమూర్తియగు నరునిగాంచి యుండము. అయినను నట్టివాని యునికిని విశ్వసింపుడని బోధింపబడుచున్నాము. మన మెవరమును పరమాదర్శమూర్తిని నింకను బ్రత్యక్షము చేసికొని యుండకపోయినను, అటువంటి యాదర్శములేనిది పురోభివృద్ధి గాంచజాలకున్నాము. కావున ఆదర్శభావైకమూర్తి యొకటి కలదనియు, దానిని ఈ మతములన్నియు మన యెదుట నుంప బ్రయత్నించుచున్నవనియు, స్పష్టమగుచున్నది. ఆ మూర్తిని సగుణపురుషరూపముననో, నిర్గుణ

భావనగనో, ఒక విశిష్టధర్మముగనో, కేవలసత్తారూపము గనో, అవి చిత్రించును. ఆ యాదర్శముతో తాదాత్మ్యమును బొందుటకే మనము నిరంతరమును శ్రమపడుచున్నాము. ప్రతి మానవుడును, వాఁ డెట్టివాఁడైనను, నెక్కడనున్నను, సర్వశక్తిమంతమగు నొక ఆదర్శమూర్తిని భావనచేయు చుండును. ప్రతి నరుడును ఒక యఖండానందమయరూపుని ఆదర్శముగ భావనచేయుచుండును. మనచుట్టును జరుగు కార్యములన్నియు, సర్వత్ర ప్రకటితమగు ప్రవృత్తియంతయు, ఆ అప్రతిహతశక్తినో, ఆ పరిపూర్ణానందమునో, చేరుటకై జరుగు పెనగులాటయే సుడీ. కాని, తా మెంతగా నీ యప్రతి హతశక్తికొఱకై యత్నించుచున్నను, అయ్యది యింద్రియముల ద్వారమున లభించునదిగాదని కొందఱు త్వరలోనే గ్రహింతురు. ఆ శాశ్వతానందముకూడ ఈ యింద్రియముల ద్వారమున లభించునదికాదని త్వరలోనే తెలిసికొందురు. అనగా, ఆ యఖండతను గ్రహించుటకీ యింద్రియముల ప్రజ్ఞ చాలదనియు, ఈ శరీరమున కట్టి శక్తిలేదనియు గ్రహింతురు. పరిమితమగు నెద్దాని సాహాయ్యమునగాని అఖండమును వ్యక్తముచేయుట యసంభవము. ఇట్లు ఖండమును సాహాయ్యముగగొని అఖండమును వ్యక్తపఱచు ప్రయత్నమును విడువవలసివచ్చునని నరుఁడు ఎప్పుడో యొకప్పుడు తెలిసికొనును. ఈ విరామమే, అనగా ఈ ప్రయత్నమును విడనాడుటయే, నీతిధర్మమునకు పునాది. పరిత్యాగమే నీతిసూత్రమున కాధారము. త్యాగశీలముపై నాధారపడని నీతిశాస్త్ర మెన్నడుగాని బోధింపబడియుండలేదు.

"నాఽహం; త్వమేవ" (నేనుగాదు. నీవే) అనియే నీతిధర్మము ఘోషించుచుండును."అహం కాదు; నాఽహం" అనునదే దాని యాదర్శసూత్రము. ఇంద్రియములద్వార మున ఆ అనంతశక్తిని, లేక ఆ పూర్ణానందమును, పొంద యత్నించునప్పుడు, నరుడు గట్టిగ బట్టుకొనియుండు నిరర్థక వ్యష్టిత్వమును పరిత్యజింపవలయునని నీతిశాస్త్రము శాసించు చున్నది. నీవు కడపట నిలిచి యితరులను నీకు ముందుగ నిలుపవలసియుండును. ఇంద్రియములు "నేను" ముందు, అనుచుండును; నీతిధర్మమో "నేను" తుదినుండవలయును అనును. ఇట్లు నీతిశాస్త్రములన్నిటికిని పరిత్యాగము (వైరాగ్యము) పునాదిగ నున్నది. భౌతిక ప్రపంచమున 'వ్యష్టి' వినాశము గావలయును; ప్రస్ఫుటము కాదగదు. ఆ యనంతమూర్తి యీ భౌతిక ప్రపంచమున వ్యక్తమగువాడు కాడు. అట్లగుట సాధ్యపడదు; ఊహింపను నలవికాదు.

నరుడా యఖండమూర్తియొక్క సమ్యగ్దర్శనముం గోరునెడల ఈ భౌతిక ప్రపంచమును త్యజించి లోకాంతర ముల కుద్గమనము చేయవలయును. ఈరీతిగా భావనచేయగా వివిధములగు నీతిశాస్త్రములు నిర్మితములయినవి. వాని యన్నింటను సంతతాహంకారత్యాగమను ప్రధానభావ మమరి యున్నది. అహంకారమును బరిపూర్ణముగ నడంచి వేయుటే నీతికి పరమగమ్యము. తమ వ్యష్టిత్వములగూర్చి తలపోయదగదని చెప్పినచో నరులు వెఱగందుదురు. వ్యష్టిత్వ మను దానిని కోల్పోవుటనిన వారు మిగుల భీతిల్లునట్లు

కాన్పింతురు. అయినను ఈ పురుషవరులే నీతిధర్మము యొక్క పరమాదర్శములు సమంజసములని వక్కాణింతురు. కాని సమస్త నీతికిని ప్రయోజనమును, పరమార్థమును, గమ్యమును, ఈ వ్యష్టిత్వ భంజనమేగాని, వ్యష్టిత్వ నిర్మాణ మేమాత్రము కాదని వారు తలచుటయే లేదే!

నరులమధ్య నేర్పడు నైతికసంబంధములను "ప్రయోజనాదర్శములు" (Utilitarian standards) వివరింపజాలవు; ఏలయన ప్రయోజనమను దాని విచారణనుబట్టి నీతి సూత్రము లేర్పడుట లేనేలేదు. ఈ ప్రకృతి కతీతమగు నొక యాధారములేనిది, అనగా అతీంద్రియ దృష్టియని నేను పేర్కొనునది లేకుండ, నీతిధర్మమే కలుగదు. పరిపూర్ణమునుజేరు ఆవేదన లేనియెడల పరమాదర్శ మనునదే యుండజాలదు. మానవులను దమతమ సంఘ నియమములకు లోబఱచి బంధించి యుంపగోరు ఏసంప్రదాయమును, మానవధర్మశాస్త్రముయొక్క సూత్రములకు వివరణమును గూర్పజాలదు. ప్రయోజన సిద్ధాంతమునుబట్టి వాదించునతడు మనను పరిపూర్ణమునుగూర్చిన యత్నమునే విడువుడని కోరును; అతీంద్రియానుభవములకైన సాధనము పొసగునది గాదనియు, వెఱ్ఱి ప్రయత్నమనియు, వాదించును. కాని యట్లనుచునే నీతి నవలంబించి సంఘశ్రేయము నొడగూర్పుడని హెచ్చరించుచుండును. మనము సత్కార్యాచరణ మేల గావింపవలయును? సత్కార్యమనునది యవాంతర (Secondary) విషయము. మన కొక గమ్యముండవల

యును గదా. నీతియే పరమార్థము కాజాలదు. అదియొక పరమావధిని జేర్చు సాధనమాత్రము. ఆగమ్యము అభావమైనచో మనము నీతిమంతులముగ నుండనేల? నేను ఇతర మానవులకు ఉపకార మేల చేయవలయును? అపకార మేల చేయరాదు? సుఖానుభవమే నరజాతికి గమ్యమైనయెడల, నేను నా సౌఖ్య మేల జూచుకొనదగదు? ఇతరుల కసౌఖ్య మేల యొడగూర్పరాదు? అందు నన్నాటంక పఱచున దేమి గలదు? మఱియు ప్రయోజన వాదమునకు గల యాధారము కడు సంకుచితమైనది. ఈనాటి సంఘాచార సంప్రదాయము లన్నియు నేడున్న సంఘమునుండి యుద్భవమగుచున్నవి. సంఘము శాశ్వతముగ నుండునదని ఊహించుటకు ప్రయోజనవాది కేమి యాధారముగలదు? సంఘము యుగాంతరములకు బూర్వ మున్నదికాదు; బహుశః యుగాంతరములకు బిమ్మట నిక నుండబోదు. ఒకవేళ నిది మన ముత్తమతర పరిణామమును బొందుకడకలో మధ్యసంఘటిలిన తాత్కాలికావస్థ కానోపును. కావున సంఘమునుండి మాత్రమే సంగ్రహింపబడిన యే ధర్మమును స్థిరస్థాయిగ నుండజాలదు; అది మానవ స్వభావమునంతను దనలో నిముడ్చుకొనజాలదు. ఈ ప్రయోజనవాద సిద్ధాంతములు ప్రస్తుత సంఘస్థితి కనుకూలములుగా మాత్ర ముపకరింప జాలు ననవచ్చునేమో. అంతకు మించి వానికి విలువయుండజాలదు. కాని మతమునుండియు, ఆధ్యాత్మిక విచారమునుండియు, సంగ్రహింపబడిన ధర్మ సిద్ధాంతముగాని, లేక నీతిశాస్త్రముగాని, నరుని యనంత స్వరూపమును పూర్ణముగ దనలో నిముడ్చ

కొనగలంత విశాలమైనదిగ నుండును. అది వ్యష్టి ప్రసక్తిని గైకొనియు అఖండముతోడి సంబంధము గలిగియే వర్తించును. సంఘముతోడను ప్రసక్తి గలిగియుండును. ఏలయన వ్యష్టినరులు కొందఱు కూడియేగదా సంఘమేర్పడుచున్నది. కావున నది వ్యష్టికిని, వాని శాశ్వత జీవనమునకు, ననువర్తించును. అటులనే, సంఘమంతటికిని, ఆసంఘము ఏకాలమున నే స్థితియందున్నను గూడ, అనువర్తింపగలదు. కావున మానవజాతికి ఆధ్యాత్మికమగు మత మెల్లప్పుడును అవసరమగుచునే యుండునని మనము గ్రహింపగలము. జడపదార్థజాలమునుగూర్చి విచారించుచుండు టెంత యానందప్రదముగ జూపట్టినను, నరుడు సర్వకాలమును దానిని గూర్చియే సంస్మరించుచుండజాలడు.

ఆధ్యాత్మిక విషయములం గూర్చి యత్యంతము విచారణ పెట్టుకొనిన యెడల నీప్రపంచములో వ్యవహార సరణి కడ్డుపడునను వాదనగలదు. "మనము ముందీ లోక వ్యవహారములం గూర్చి శ్రద్ధవహింతుము గాక. ఈ లోక వ్యవహారములు సంపూర్తియైన పిమ్మట పరలోకముల గూర్చి విచారింపగలము" అను వాదన చీనాదేశ ఋషియగు కన్ఫ్యూషియసు నాటి ప్రాచీనకాలముననుగలదు. ఈ లోకముం గూర్చి శ్రద్ధబూనుట మంచిదే; కాని పారమార్థిక విషయములం గూర్చి యత్యంత విచారము పెట్టుకొనినయెడ, మన వ్యవహార సంబంధము 'లోకింత' విచ్ఛిన్నమగుచో, ఐహిక వ్యవహార సంబంధముం గూర్చియే యత్యంతము విచారణ

బెట్టుకొనినయెడ, నిహపరముల రెంటికిని భంగముచేకూరునే! ఇది మనలను నాస్తికులనుగ జేసివేయును. నరునకు ప్రకృతి పరమగమ్యము కాదు గదా! అంతకన్న నుత్తమ తరమగు పరమార్థము గలదు గదా!

ప్రకృతి నధిగమింప యత్నించుచున్నంత వఱకే మానవుడు మానవుడనిపించుకొన నర్హుడగును. ఈ ప్రకృతి బాహ్యమనియు, ఆంతరమనియు రెండు తెరగుల నుండును. మన శరీరమునందును, దాని వెలుపలన్ను, నుండు జడపదార్థ పరమాణువులను పాలించు ధర్మములేగాక, అంతరస్థమై వెలయు సూక్ష్మతర ప్రకృతిని పాలించునవికూడ, ఈ ప్రకృతి శబ్దములో చేరును. బాహ్యప్రకృతిని సయితము సత్యముగ పాలనము చేయు మూలశక్తి ఈ సూక్ష్మతర ప్రకృతియే. బాహ్యప్రకృతిని జయించుట ఘనకార్యమే, కాని మన అభ్యంతర ప్రకృతిని జయించుట యింకను ఘనతర కార్య మగును! ఈ నక్షత్రములను, గ్రహములను, బాలించు ధర్మ ములను గ్రహించుట ఘనమే, మానసీయమే. కాని నరుని విషయ వాంఛలను, భావములను, ఇచ్ఛాశక్తిని, బాలనము చేయు ప్రకృతిధర్మములను తెలిసికొనుట యత్యంతము ఘన తరమును, మాన్యతరము, నగును. ఈ యభ్యంతర పురుషుని జయించుటయు, మానవ హృదయాంతరమున బరగు సూక్ష్మ తరచర్యల రహస్యమును గ్రహించుటయు, సంపూర్ణముగ మతమునకు మాత్రమే సంబంధించిన కార్యము. మానవ ప్రకృతి—అనగా సామాన్య మానవ ప్రకృతి—గొప్ప గొప్ప

ఆధిభౌతిక విషయములనే గమనింపగోరును. సామాన్య మానవునకు సూక్ష్మతర విషయము లేవియు దెలియవు. అందువలననే పామరజనము వేనవేల గొఱ్ఱెపిల్లల జంపు సింహముం జూచి మెచ్చుకొందురు. అయ్యది సింహమునకు తాత్కాలికముగా జయము నాపాదించినను, గొఱ్ఱెపిల్లల పాలిటి మృత్యువగుచున్నదని కటా, వారొక క్షణమాగి తలపోయరే! పశుబల ప్రకటనము వారికి ముదముం గూర్చు నందురు. సరే సామాన్య నరసంఘ మిటులున్నది. బాహ్యా గతమగు దాని నెల్ల వారు గాంచి యానందింతురు. కాని ప్రతి సంఘమునందును నింకొక తెగవారు కలరు. వారి యానంద మింద్రియానుభవములందు లేదు. అందు కతీత ముగ నుండును. ఈ జడపదార్థమున కతీతమై వెలయు దాని జాడను వారప్పుడప్పుడు దర్శింతురు. దానిని బొందుటకై వారు గిజ గిజ లాడుచుందురు. వివిధ జాతుల చరిత్రను విమర్శన దృష్టితో బరించితిమేని, ఇటువంటి నరసత్తముల సంఖ్య యేజాతియందు హెచ్చుగ నుండునో, ఆజాతి యున్నతి పొందుచుండుననియు, పరిపూర్ణముం గూర్చిన యీ యన్వే షణము—ప్రయోజనవాదు లది వ్యర్థమైన దందురు గాక— ఏ జాతిలో క్షీణించునో ఆ జాతి దైన్యమునందుచుండుననియు, మనము గ్రహింపగలము. అనగా, ఏ జాతియొక్క సౌష్ఠవ మునకైనను దాని యాధ్యాత్మిక వర్తనము మూలాధార మనియు, ఆ యాధ్యాత్మిక చింత క్షీణించి, నాస్తికత బలపడి నప్పు, డా జాతికి మరణ చిహ్నములు మొదలుపెట్టుననియు నర్థము.

మత విచారము వలన మనము నేర్వగల సుస్థిర విషయములును సత్యములు నటుండ, అందువలన మన మనుభవింప జాలు నానందమటుండ, మతము నొక శాస్త్రముగను, నొక యధ్యయనాంశముగను మాత్రమే గ్రహించినను, దాని వలన నరుని బుద్ధికి లభింపగల వ్యవసాయము సయితము అత్యంత శ్రేయస్కరమును, ఉత్తమోత్తమమునై యుండగలదు. పరిపూర్ణముంగూర్చిన విచారణయు, ఆ అఖండ స్వరూపము నవగాహనము జేసికొనగోరు యత్నమును, ఇంద్రియానుభవములను, అనగా భౌతిక ప్రపంచమును, దాటి పోవలయునను కడకయు, ఆధ్యాత్మిక పురుషుడుగ బరిణతిగాంచు ఆకాంక్షయు—ఇంతేల మనవ్యక్తి పరిపూర్ణముతో తాదాత్మ్యమును బొందుకొఱకై రేయింబవళ్లు సాగించుసాధన—ఈ తీవ్ర ప్రయత్నమే, మానవుడు చేయగల సాధనలలో నెల్ల ఘనతమమును, మాన్యతమమును అనుటకు సందియములేదు! కొందఱు తిండి తినుటయందు మహానందమనుభవింతురు. వారి నధిక్షేపించుటకు మన కధికారము లేదు. మఱికొందఱికి కొన్ని కొన్ని వస్తువులను సేకరించి పెట్టుకొనుటయం దానందము చూపట్టును. వారటుల జేయదగ దనుటకు మన కర్హత లేదు. అటులనే ఆధ్యాత్మిక విచారమున మహదానందమనుభవించు పురుషునిజూచి "కాద" నుటకును వారెవరును అర్హులుగారు! జీవి క్షుద్రతరమైన కొలదిని ఇంద్రియానుభవములవలన గల్గు ఆనందము హెచ్చుగనుండును. కుక్కగాని తోడేలుగాని తన యెరను దినునంతటి మక్కువతో నరుడు తన యాహారమును

దినజాలదు. కాని యాకుక్కయు తోడేలును ననుభవించు సుఖానుభవము లన్నియు వాని వాని యింద్రియములందు మాత్రము జొరకొనెనన నచ్చును. ప్రతిజాతియందును క్షుద్ర మానవకోటి యిట్లే తమ యింద్రియానుభవములం దానందము గాంచుచుండును; సంస్కారులును, విద్యావంతులును మననము, తత్త్వవిచారము, కళలు, శాస్త్రములు మున్నగువానివలన ఆనందమును బొందుదురు. ఆధ్యాత్మిక సాధన మింకను ఉత్తమతరవృత్తి యనందగును. ఆ విషయమనంత మగుటంజేసి యాక్షేత్రమత్యుత్తమమైనటులును, అచ్చో ననుభవించు నానందముకూడ దానియందు రుచిగలవారికి, మహోత్కృష్టమై తనరునుసుడీ. కాబట్టి నరు డానందము కొఱకై పాటుపడవలసిన దేయను ప్రయోజనవాదుల మతము ననుసరించినను, సర్వమునందును ఆధ్యాత్మికానందము మహోత్కృష్టమగుటచేత, నరుడు పారమార్థిక చింతనను సాధన చేయవలసినవా డగుచున్నాడు. కావున ఆధ్యాత్మిక వ్యాసంగము నామనసున కత్యంతావశ్యక విషయముగ దోచుచున్నది. దానిఫలమునుబట్టి జూచిన నదట్టిదేయని మనకు దెలియును. మానవ హృదయమున చలనము గల్గింపజాలు అత్యుత్తమశక్తి అందు గలదు. ఆధ్యాత్మికముకానట్టి మఱేపరమార్థమును అంతటి శక్తిని మనయందు ఉద్దీపింప చేయజాలదు. మానవకోటి చరిత్ర మనకు దెలిసినంతలో నిట్లేయుండెననియు, దానిమహిమ సమయ లేదనియు స్పష్టమగుచునేయున్నది. కేవలము ప్రయోజనవాదము నవలంబించు పురుషులు సయితము నీతిమంతులును,

నుత్తములున్నై యుండగలరనుటను నేనుగాదనను. కేవలము ప్రయోజనవాదమును పాటించువారిలోగూడ మనీషావంతు లును, నీతిమంతులును, యోగ్యులునగు ఘనులీ ప్రపంచ మున జాలమందికలరు. అయినను జగదుద్ధారకులగువారు, లోకమున వశీకరణ శక్తిని మిగుల బ్రయోగించుచుండిరో యన దగువారు, తమభావములను శతసహస్ర సంఖ్యాకు లలో బ్రవేశపెట్టి నడుపజాలువారు, తమజీవితము చేతనే ఆధ్యాత్మికవహ్నిని ఇతరులలో బ్రజ్వరిల జేయగలవారు— ఇట్టివారి నందఱిని వెనుకనుండి నడుపునది ఆధ్యాత్మిక చింతయేయని, అనగా పారమార్థికవిచారమేయని, తెలియు చున్నది. వారిని గదల్చు ఆమూలశక్తియే మతము. ప్రతి నరునికిని సహజమును, జన్మస్వాత్వమునగు, అనంతశక్తిని ప్రత్యక్షము గావించుకొనుటకై ప్రేరేపించు మహాశక్తి మతమే! శీలనిర్మాణమునందును, శ్రేయస్కరమును ఘనము నగు ప్రతి కార్యమును బ్రోత్సహించుటందును, ఇతరులకు శాంతిగూర్చుటందును, తమశాంతినోడగూర్చుకొనుటందును, మూలాధారశక్తియై పరగునది మతమే! కాబట్టి యీ దృష్టితో అధ్యాత్మ చింతకు గడంగవలయును. మతము నిప్పుడు పూర్వముకంటె విశాలతర భావముతో బరిశీలింప వలసియున్నది. సంకుచితములును, పరిమితములును, కలహ కారణములునగు మతభావములంతరింపవలసియున్నవి. మత మునుగూర్చిన భిన్నసంప్రదాయ భావములన్నియు—జాతి, శ్రేణి, సంబంధమగు పృథగ్భావములన్నియు—విడిచివేయవల యును. ప్రతిశ్రేణికి ప్రతిజాతికి ఒక ప్రత్యేక దేవత యుండ

వలయుననను భావమును, తక్కినవారందఱును నపమార్గాను వర్తులనెడు భావమును, మూఢవిశ్వాసమువలన గల్గుచున్న వని గ్రహించి విసర్జనము చేయవలసియుండును. అట్టి యూహల నన్నింటిని బాఱద్రోలవలయును.

మానవబుద్ధి వికసించు కొలదిని దాని ఆధ్యాత్మిక గమనముకూడ విశాలమగుచుండును. ఎవఁడేని ఒక భావమును గ్రంథస్థముగావించినచో, అది పుడమిని వెంటనే దిశాంత ములదనుక వ్యాపించునట్టికాలము వచ్చినది. కేవలము అధి భౌతిక సాధనములచేతనే మనకు ప్రపంచమంతటితోను సం సర్గము కలుగుచున్నది. కావున భవిష్యత్కాల మతము లన్నియు తదనుగుణముగా విశాలములై, విశ్వజనీనములై, పరగవలయును.

భావికాలపు పారమార్థికాదర్శములు జగమున నుత్తమ మును మహనీయమును అయియుండు దానినంతటిని తమలో నిముడ్చుకొనుటయేకాక, అనంతర కాలపరిణతినికూడ ఇము డ్చుకొనుటకు పరిపూర్ణావకాశము నీయ గలిగియుండవల యును. పూర్వమందున్నదానిలో యోగ్యమగునదెల్ల రక్షింపబడవలయును. ఇదివఱకే సంచితమైయున్నదానితో భావికాలమున నింకను నూతనమగుదానిని జేర్చుటకవకాశ ముండవలసినదే. మతములు పూర్ణోదారములుగ నుండవల యును. తమ తమ ప్రత్యేక భగవదాదర్శములు భిన్న ములుగానుండు కారణమున, నొకదాని నొకటి ద్వేషించు కొనదగదు. భగవంతుఁడొకఁడు కలఁడు అని—మన భావముల

ప్రకారము—ఏమాత్రము విశ్వసింపక పోయినను, ఆత్మ విద్యాపరాయణులును వివేకవంతులునునై యున్నవారిని అనేకమందిని నేను స్వయముగాచూచియున్నాను. ఎన్నటి కైన మనము గ్రహింపగల దానికంటె హెచ్చుగ వారు భగ వంతుని గ్రహించియుండినను ఉండవచ్చును. సగుణబ్రహ్మము, నిర్గుణబ్రహ్మము, పరిపూర్ణము, సాక్షిధర్మము, స్థితప్రజ్ఞత్వము మున్నగు సర్వమును మతనిర్వచనమున నిమిడియుండవల యును. మతము లిట్లు విశాలములైనప్పుడు నూరురెట్లు హె చ్చుగ శ్రేయోదాయకములై వఱలగలవు. మతములు మహాశక్తిమంతములయ్యును సంకుచితములై పోవుటవలన ప్రపంచములో మేలుకంటె కీడునే హెచ్చుగ గల్గించి యున్నవి.

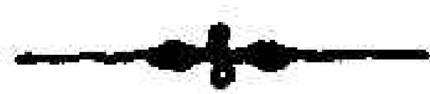
ఈకాలమున సయితము అనేక మతసంప్రదాయ ములును సమాజములును, దాదాపుగా నొకేవిధమగు ధర్మా దర్శములనే గలిగి యుండియు, ఒకరా యాదర్శముల బ్రక టించిన రీతిని తప్పి యే కించిద్భేదముతోడనో మఱొకరు వానిని బ్రకటించుకారణమున, దమలోదాము పోరాటములు సలుపుచుండుట గాంచగలము. కాబట్టి మతములు విశాల తరములై యుండితీరవలెను. మతభావములు సార్వజనీన ములును, విశాలములును, నఖండములును కావలయును. అట్లయినప్పుడే "మతము" పూర్ణప్రయోజనకరము కాగలదు. మతముయొక్క మహిమ యిప్పుడిప్పుడే ప్రపంచ మున బ్రకాశమునకు వచ్చుచున్నది. మతములు మృతము లగుచున్నవనియు, ప్రపంచమునుండి పారమార్థిక చింతలు

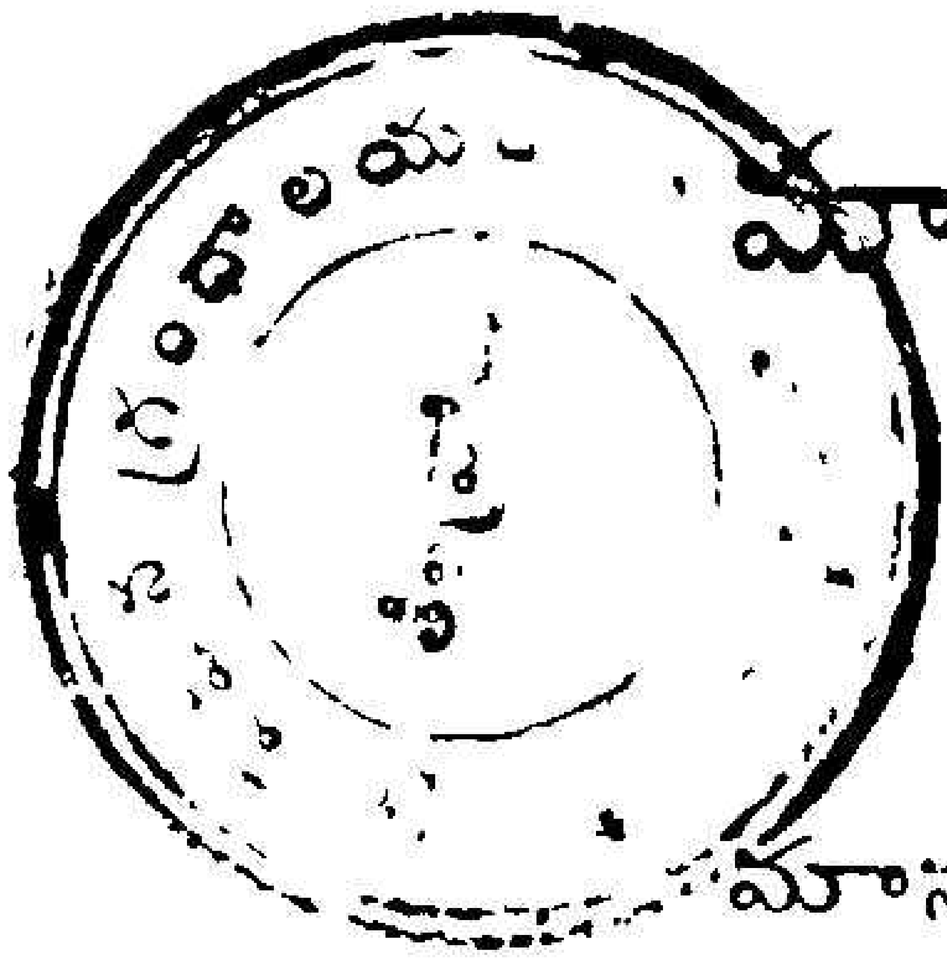
తొలగిపోవుచున్నవనియు నొక్కొక్కప్పుడు చెప్పగలదు. నాకో యవి యిప్పుడే పెంపొందుట కారంభించినట్లు కాన్పించుచున్నది. మతముయొక్క మహిమ విశాలమై, పవిత్రీభూతమై, నరజీవితమునందలి ప్రతియంశమునను చొరనున్నది. మతము ప్రత్యేకముగా కొందఱి చేతులలో—అనగా కొందఱు పురోహితుల చేతులలో—ఉన్నంత కాలమును, అది దేవాలయములందును, క్రైస్తవులగుడులందును, పుస్తకములందును, సిద్ధాంతములందును, కర్మకాండయందును, విగ్రహములందును, సంస్కారములందును మాత్రమే నిలిచిపోయియుండినది. కాని సత్యమును, పారమార్థికమును, విశ్వజనీనమునగు రూపము నొందినప్పుడు మాత్రమే, మతము సనాతనమును సజీవమునునై సత్వరము వర్థిలగలదు. అప్పుడేయది మన ప్రకృతిలోనికి జొచ్చును; మన ప్రతియుద్యమమును చైతన్యవంతముగనొనర్చును; మన సంఘమున సర్వత్ర చొచ్చుకొనిపోయి వ్యాపించును; ఇదివఱకెన్నడును జరిగియుండ నంతగా శుభప్రదమై అనంతశక్తితో వెలయగలదు.

అన్ని మతవిధానములును కలిసియే కూలిపోవుటో, నిలిచియుండుటో తటస్థించును కావున ఆయాసంప్రదాయములందు పరస్పర సమరసభావమమరియుండుట అత్యంత ముఖ్యము. ఆసమరసభావము పరస్పర గౌరవమర్యాదలపై నాధారపడి యుండవలయును. కాని, యీనాడు అనేకుల కలవాడై పోయినరీతిని, అనుగ్రహించినట్లు, ప్రసాదించి నట్లు అకించనముగా జూపు సుహృద్భావము పైన ఆధార

పడియుండరాదుసుడీ! అన్నిటికంటెను ముఖ్యావసరమగున దేమన ఈ దినములలో సయితము అనన్యసామాన్యాధికార ముతో 'మతము' అను పేరును భుక్తముచేసికొనియున్న మనోవికార పరామర్శ ననుసరించి ప్రబలిన ఆయా మతాచారసంప్రదాయముల నడుమ సఖ్యత చేకూరవలసియున్నది. ఈ మతసంప్రదాయముల పాదములు పుడమినే హత్తుకొని యుండగా, వీని శిఖరములు మాత్రము గహనతరఖగోళ మును భేదించుకొని పోవుచుండెనో యన దోచుచున్నది; అనగా భౌతికశాస్త్రప్రాబల్యమునుగూర్చి చెప్పుచున్నాను.

ఇట్టి సఖ్యతపొసగుట కిరుతెగలవారును కొన్ని పట్టుదలలను విడువవలసివచ్చును; మిక్కిలి ముఖ్యమైనవానినికూడ— ఒక్కొక్కసందర్భమున పరితాపముల భరించియు—విడువ వలసియుండును. కాని యిటువంటి త్యాగమున కొడంబడుట వలన, ఇరుతెగలవారును లాభమునే పడసి, సత్యముగా పురోగమనము చేసినవారే అగుదురుసుడీ! పర్యవసానమున, దేశకాలపరిమితులచే ఇప్పుడు కట్టుబడి పోయియున్న విజ్ఞానము, అట్టి దేశకాలములచే కట్టువడక, మనస్సునకును ఇంద్రియములకును అందరాక వీని కతీతముగ వెలయుచు, అవ్యక్తమును అనంతమునునై యుండు 'ఏకమేవాఽద్వితీయ' మగు ప్రజ్ఞానముం గలిసికొని అందైక్యమును పొందగల్గును.

మానవుని యథార్థస్వరూపము*

(లండనులోని ఉపన్యాసము)

మానవుడు తన యింద్రియములను గాఢముగా నమ్మును. తాను జీవించునట్టియు, నిత్యవిహార మొనర్చుచుండునట్టియు, ఈ బాహ్యప్రపంచ మతనికి వాస్తవముగా తోచుట సహజమే కదా! కాని ప్రతిమానవునియొక్కయు, ప్రతిజాతియొక్కయు, బుద్ధిలో ఏదోయొక తరుణమున "ఇది సత్యమేనా?" అను ప్రశ్న అప్రయత్నముగా ఉత్పన్నమగుచున్నది. కాల మంతయు వివిధములగు విషయభోగములందే గడపుచు "ఇంద్రియములను నమ్మదగునా?" అని ఆలోచించుటకైన తీఱిక లేనివానిని కూడ మరణ మెదుర్కొనును. అప్పుడతడును విషయవాస్తవికతను సంశయింపవలసి వచ్చును. "జగత్తు వాస్తవమేనా?" అను సమస్యయే ఆస్తికధర్మజీవనము (Religion)న కారంభము. దాని పరిష్కారమే ఆ జీవనపరమార్థము. ఐతిహాసికయుగమునకు పూర్వము, పురాణయుగమునకుకూడ పూర్వము, నాగరికతాప్రభాకరు డుదయించుటకును పూర్వము, మానవబుద్ధి యింకను కనుచీకటిలో తడవాడుచున్న ఆదిమకాలమున కూడ, ఈ ప్రశ్నయే బయలుదేఱెను: "ఇది యేమగును? ఏది వాస్తవము?"

---

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

"నరుని మరణమునుగూర్చి రెండు భిన్నాభిప్రాయములు కలవు: అతడు శాశ్వతముగా అంతరించెనని కొందఱి వాదము, జీవించియే ఉన్నాడని మఱికొందఱి వాదము. ఇందేది నిజము?" అను విచారముతోనే కఠోపనిషత్తు ప్రారంభమగుచున్నది. ఈ ప్రశ్నకెన్నెన్నియో సమాధానము లీయబడినవి. మానసికశాస్త్రములు, వేదాంతశాస్త్రములు, మతశాస్త్రములు: ఇవన్నియు ఈ సమాధానములతోనే నిండియున్నవి. కొందఱీ విచారమునే— "మరణానంతర మేమి కలదు? ఏది నిత్యము?" అను ప్రశ్నలకు మూలమగు అశాంతబుద్ధినే—అణచివేయజూచిరి.* కాని, మరణము అనునది ఉండునంతకాలము, ఇట్టి ప్రయత్నము లెట్లు కొనసాగగలవు? ఇంద్రియాతీతమైనదేదియు లేదనియు, మన ఆశలను, లక్ష్యములను, ప్రస్తుతకాలమునకే బంధించి యుంతుమనియు, చెప్పవచ్చును. ఇంద్రియప్రపంచమును దాటిపోకుండ చిత్తమును నిరోధింప యత్నింపవచ్చును. బుద్ధిని ఇట్లు అరికట్టియుంచు యత్నమునకు బాహ్యప్రపంచ మంతయు సహకరింపవచ్చును. ఈ నిరోధనోద్యమమున లోకులందఱును ఏకీభవించినను, ఏకీభవింపవచ్చును. కాని, మరణ మనునది ఉండునంతకాలము "నిత్యాతినిత్యము లైనట్టును, సత్యాతిసత్యము లైనట్టును, మన మెంతో జలగపట్టుతో పట్టుకొనియుండు ఈ యైహిక

---

* "ఆత్మయొక్క ముక్తత్వము" అను ఉపన్యాసపు నాల్గవ ఖండిక (Paragraph)లో ఈ భావము తేటపఱుప బడినది.

విషయము లన్నియు మరణముతో అంతమొందునవేనా?" అను ప్రశ్న నిరంతరము బయలుదేఱుచునే ఉండును. క్షణ మాత్రమున జగత్తంతయు అదృశ్యమై ఎట్లో, ఎచటికో, పోవును. పర్వతాగ్రమున, చఱియదరిని నిలుచుండి, తనప్రక్కనే నోరు తెఱచుకొనియున్న ఘోరరాక్షసివలె కానిపించు అగాధమగు చీకటికోనను చూచుచో, ఎంతటి ధీరుడైనను జంకి వెనుకకుతగ్గి "ఇది నిత్యమేనా?" అని ప్రశ్నించుకొనును. జీవితకాల మంతయు ఎంతో బుద్ధి పాటవముతో, తదేకదీక్షతో, పరిశ్రమించి నిర్మించుకొన్న ఆశాసౌధము లొక్కనిమేషమాత్రమున కూలి నేల పాలగును. "అవి నిత్యములేనా?" అను ప్రశ్న మరల ఉప్పతిల్లి సమాధాన మపేక్షించును. కాలము జరుగుకొలది మన నీ ప్రశ్న క్రమాధికబలముతో వేధించుచుండును. మఱొక విషయము. మనుష్యుడు సుఖాభిలాషి. సుఖముకై మన మెన్నెన్నిమార్గములనో పరువులిడుచుందుము. ఈ వెఱ్ఱివెదకు లాట యంతయు ఇంద్రియ గోచర బాహ్యప్రపంచమందే. పట్టినదెల్ల బంగారగుచుండు నొక యువకుని ప్రశ్నించి చూడుడు. ప్రపంచము నిత్యమే, సత్యమే, అనును. అప్పు డతని నమ్మక మదియే. వార్ధక్యదశలో మరల వానినే ప్రశ్నింపుడు. అప్పటి కత డెన్నియో ఆశాభంగము లనుభ వించియుండును. అత డిప్పుడు "అంతయు అదృష్టముపై ఆధారపడియుండును" అనును. తన యభీష్టములు నెఱవేఱ జాలవని అతనికి తెలిసిపోయినది. ఏ దారి పట్టినను దాట శక్యముకాని వజ్రకఠినమగు గోడ అడ్డు తగులుచున్నది.

ఇంద్రియవ్యాపారఫలము మొదట అనుకూలముగా నున్నను, పిదప ఎదురుతిరుగుచున్నది. ఏదియు శాశ్వతము కాదు. అన్నియు అనిత్యములే. భోగములు, దౌర్భాగ్యము, విభవము, సంపద, అధికారపదవి, దారిద్ర్యము : అన్నియు అనిత్యములే. ఇంతేల ? జీవితమే అట్టిది.

మనుష్యు డవలంబింపదగిన మతమార్గములు రెండే. శూన్యవాదియై (Nihilist), సర్వము శూన్యమనియు, భూత భవిష్యత్తులను గూర్చి—వర్తమానమును గూర్చికూడ — ఎఱుగజాల మనియు, వాదించుట ఒకమార్గము. "వర్త మానమునుగూర్చి కూడ" అను శేలయనిన, భూతభవి ష్యత్తులు శూన్య మనువారు వర్తమానము కలదనుట వెట్టి. "తల్లిదండ్రులు లేరు, బిడ్డ కలిగెను" అనుటవంటిది. ఈ శూన్యవాద మొకమార్గము. క్షణమాత్రమైన నిజముగా శూన్యవాది కాగలవానిని నే నెన్నడును చూడలేను. మాటలలోమాత్రము శూన్యవాదిగా నుండుట మిక్కిలి సులభమే.

ఇక రెండవమార్గము సత్యాన్వేషణరూప మగు విషయవిచారము : అనిత్యమై నిరంతరపరిణామము(మార్పు) లు చెందుచుండు ఈ జగత్తులో ఏదేని సత్యపదార్థము కలదా అని పరిశీలించుట. భౌతికపరమాణువులతో కల్పింపబడిన యీ శరీరమున నిత్యపదార్థ మేదైన నున్నదా అను విచా రము ప్రప్రథమమునుండియు మానవుడు చేయుచునే ఉన్నాడు. అప్పటినుండియు సత్యజ్ఞానము అతనిబుద్ధి

కెన్నియోసార్లు మెఱపు మెఱసినట్టు తళుకుమని స్ఫురించు చునే ఉన్నది. అప్పుడుకూడ కొంద ఱీ శరీరము నతిక్రమించి ఒక యడుగు వైచినవారు కలరు. వారికి మఱొక శరీరము గోచరించెను. అది చాలవఱకు స్థూలశరీరము వంటిదే కాని, దీనికన్న సమగ్రము, దీనికన్న శ్రేష్ఠము, ఈ శరీరము లయ మొందినపిదపకూడ నిలిచియుండునది. మృతకళేబరమును దగ్ధముచేయుచున్న అగ్నిదేవు నుద్దేశించి పలుకు ఈ ఋక్కు ఋగ్వేదమున కలదు: "ఇతనిని నీ చేతులతో మిక్కిలి జాగ్రత్తగా, ఏమాత్రము కసుగందకుండునట్లు; ఎత్తుకొని పోయి, శుభలక్షణసమగ్రమగు దివ్యదేహము నిచ్చి, వ్యథా మరణము లెఱుగని పితృలోకమున చేర్పుము." ఈ భావము అన్ని మతములందును కానవగును. దీనితో చేరి మఱియొక భావముకూడ కలదు. అది మానవుడు తన పూర్వస్థితినుండి పతనము (పాటు) చెందెననుట. ఈ మతమనక, ఆ మత మనక, అన్నిమతములందును, ఈ భావము కలదు. కొన్నిటి యందు పురాణకథారూపముననును, కొన్నిటియందు విస్పష్ట మగు తాత్త్వికసిద్ధాంతరూపముననును, మఱికొన్నిటియందు మనోహరకవితారూపముననును, కానవచ్చును. కాని, మాన వుని పూర్వస్థితి యిప్పటిదానికన్న ఉన్నతము అను ఈ భావము సర్వదేశశాస్త్రములందును, సర్వదేశపురాణము లందును చూపట్టుచున్నది. యూదుల (Jews) వేదమున పేర్కొనబడిన 'ఆదాం' (Adam) పతనకథలో గల మూల భావమిదియే. హిందువుల 'కృతయుగము' సత్యయుగము. అప్పుడు కోరినవారికితప్ప మరణములేదు; ఇచ్ఛవచ్చినన్నాళ్లు

శరీరము నిలిచియుండును; బుద్ధి ప్రసన్నమై పటుత్వము కలిగి యుండును; పాపములు లేవు; దుఃఖము లేదు. ఆ యుగము నుండి భ్రంశమొందుటచేతనే ఈ కలియుగము దాపరించినది. ఇక జలప్రళయకథకూడ సర్వమతములలో కలదు. కాలము అధోగతిని పట్టిన దను భావము అన్ని మతముల లోను కలదని స్థాపించుటకీ కథ యొక్కటియే చాలును. ఈ అధోగమనము సాగిసాగి భూలోకమంతయు పాపపంకిల మైనప్పుడు, జలప్రళయము వచ్చి, మానవజాతిని చాలవఱకు మాపుమాపెను. ఆ పిదప ఆరోహణ (ఎక్కుట) క్రమము మరల ప్రారంభమై, ఇప్పుడు మెల్లమెల్లగా సాగుచున్నది. చివరకు మరల తొల్లిటి పవిత్రదశ రాగలదు. బైబిలు ప్రాత నిబంధనలోని జలప్రళయకథ మీ రందఱెఱింగినదే. ఆ కథయే పూర్వకాలపు బాబిలోనియా, ఈజిప్టు, చీనా, హిందూదేశములలో కూడ వ్యాప్తిలో ఉండెను. మనువు అను నొక ప్రాచీనమహాపురుషుడు గంగాతీరమున ప్రార్థనా తత్పరుడై యుండగా చిఱుచేప యొకటి వచ్చి ఆశ్రయము వేడెను. అతడు దాని నొక నీటికుండలో ఉంచి, దాని రాకకు కారణ మడిగెను. పెద్దచేపయొకటి తఱుముచున్నం దున సంరక్షణార్థము వచ్చితినని అది చెప్పగా, దాని నింటికి కొనిపోయెను. ఉదయమున కా చిఱుచేప కుండను నిండి, ఈ కుండ నాకిక చాలదనెను. మనువు దాని నంతట ఒక చెఱువులో ఉంచెను. కాని మఱునాటి ఉదయమున కది చెఱువును నిండి, ఇక నిదియు చాలదనెను. అంతట దాని నతడొక నదిలో నుంపగా, ఉదయమున కది నదినికూడ

నిండియుండెను. చివరకు దాని నతడు సముద్రములో ఉంపగా, అది అతనితో ఇట్లనెను: "మనూ, నేను సృష్టి కర్తను. ఈ భూలోకమును ప్రళయజలరాశిలో ముంచివేయ నున్నాను. నీ కిది సకాలమున తెలుపుటకై ఈ రూపమున వచ్చితిని. నీవు పెద్దయోడ నొకదానిని నిర్మించుకొని, జీవ కోటిలో ప్రతిజీవి కొక్కొక్కజత వంతున అందుంచి, నీవు సకుటుంబముగా దానిలో ప్రవేశించి యుండుము. జలరాశిలో నుండి నా కొమ్ము బైటికి పొడుచుకొనివచ్చును. దానికి నీ ఓడను బిగించికట్టియుంచుకొని, వెల్లువ తీసిపోయినపిదప వెలికివచ్చి, భూలోకమునందు మరల జీవకోటి నభివృద్ధి చేయుము." అట్లే భూలోకము ప్రళయార్ణవములో మునిగి పోగా, మనువు తన కుటుంబమును, ప్రతిజీవియొక్క జత నొకదానిని, ప్రతివృక్షజాతివిత్తనములను పదిలపఱచి భూమిని మరల జీవకోటితో నిండించెను, ఆ మనువు వంశము వారమగుటచేతనే మనకు 'మానవులు' అను పేరువచ్చెను.

మనస్సులోని సత్యమును మాటలతో తేటపఱచు సాధనమే మానవభాష. మాట లింకను రాక, ఏవేవో అవ్యక్తశబ్దములుమాత్రమే ఉచ్చరించు పసిబిడ్డ అత్యున్నత మగు ఆధ్యాత్మికసత్యమును తెలుపుటకే యత్నించుచుండు నని నా దృఢవిశ్వాసము. వలయు అవయవములును, ఉపాయ మును, లేమియే లోపము. మహావేదాంతుల భాషయును, పసిబిడ్డల అవ్యక్తోచ్చారణలును, ఒకే జాతికి చెందినవి. తర గతులందే వానికి గలభేదమంతయు. అనగా వానికి కలది

పరిమాణభేదమే కాని ప్రకారభేదము కాదు. అట్లే కచ్చితముగా, విస్పష్టముగా, నియమానుసారముగా, భావమును వ్యక్తపఱచునని చెప్పబడు ఆధునికవాగ్విధానమును, కథారూపమై, నిగూఢభావమై, మంచుక్రమ్మిన వస్తువువలె అస్పష్టముగా, నుండు మన పురాణభాషితములును, ఒకే జాతికి చెందినవి. విస్పష్టతయందే తారతమ్యము. ఒక్క మహత్తరభావమే వీని కన్నిటికిని మూలము. అది వ్యక్తరూపమున వెలికివచ్చుటకై అందఱిలోను పెనగులాడుచుండు నని చెప్పనొప్పును. గనులలో ప్రకృతిసిద్ధరూపమున బంగారు గడ్డలు కానిపించునట్లు మన పురాణవాఙ్మయమునందు అమూల్యసత్యములుకానిపించుచుండును. మన ఆధునిక గ్రంథములన్ననో, అవి విస్పష్టభావముగల చక్కని మనోహరభాషలో రచింపబడియున్నను, వానియందు ఎన్నియోసార్లు వట్టి పనికిమాలిన చెత్తచెదారము మాత్రమే దొరకును. కావున పురాణకథారూపము నొందియున్న కారణముననే, ఏ ఆధునికపురుషునియొక్కయో, ఏ ఆధునికస్త్రీయొక్కయో, సిద్ధాంతమున కది భిన్నముగా నున్నకారణముననే, వస్తువును నిరాకరింప నవసరములేదు. తమ తమ మతప్రవక్తల బోధలను విశ్వసింపు డనుచున్నకారణముచేతనే మతములు పరిహాసనీయములైనచో, ఈ ఆధునికు లింకనెంత పరిహాసనీయులు కావలెను! మోసెస్‌ను గాని, క్రీస్తును గాని, బుద్ధుని గాని ప్రమాణీకరించువారు ఈ కాలమున నగుబాట్ల పాలగుదురు. కాని హక్స్లీ, టిండాల్, డార్విన్ మున్నగు వారి పేరు చెప్పిన చాలును. ఇక నెవ్వరును నోరెత్తరు!

"హక్స్లీ ఉవాచ" అన్నచాలును, ఎంతోమందికి! ఇక పరమసత్యమే అది! మన "మూఢవిశ్వాసము" అంతరించి పోయినదట! నిజమే. కాని ఇది జరిగినది మతవిషయమున మాత్రమే. ఆ విశ్వాసమునకు బదులు భౌతికశాస్త్రములను గూర్చిన మూఢవిశ్వాసము చెలరేగినది. దానిమూలమున జీవామృతప్రాయములగు ఆధ్యాత్మిక భావములును, దీని మూలమున కామకాంచనవ్యామోహములును, ఆవిర్భవించును. అది దైవారాధన; ఇది హేయములగు ధనము యొక్కయు, పేరుప్రతిష్ఠలయొక్కయు ఆరాధన. ఇదియే భేదము.

పురాణకథావిషయమునకు మరల వత్తము. ఆ కథల కన్నిటికిని మూలమై దీపించుచుండు ముఖ్యభావము మానవుడు తన పూర్వస్థితినుండి పతనమొందెననుటయే. ఆధునిక పరిశోధకులు ఈ భావమును ఏమాత్రము అంగీకరింపరు. పరిణామవాదుల మతమునకుకూడ ఇది ప్రత్యక్షవిరుద్ధము. మానవుడు నత్తజాతికి చెందిన క్షుద్రజీవులయొక్క క్రమ పరిణామరూపమగుటచే పురాణకథాభావము సత్యముకానేరదని వారి వాదము. కాని హైందవపురాణవాఙ్మయము ప్రకారము ఈ రెంటికిని సమరసత్వము కుదుర్పవచ్చును. దానిలో "కల్పము" లనునవి (Theory of Cycles) కలవు. 'కాలముయొక్క నడక అలల నడకకు పోల్పవచ్చును. ప్రతి అల పిదప దిగుడు, మఱుక్షణమున మరల ఎగుడు, ఆ వెంటనే దిగుడు, వెంటనే మరల ఎగుడు. ఈ చలన మంతయు ఆవృత్తి (Cycle) రూపమున సాగుచుండును. మానవుడు

కేవలపరిణామఫలము కానేరడనియే ఆధునికపరిశోధనలవలన కూడ స్పష్టపడుచున్నది.' 'ప్రతి వ్యాకోచదశకు (Evolution) ముందు సంకోచదశ (Involution) ఉండియే తీఱవలెను. యంత్రములో ఉంపబడిన శక్తికన్న అధికమగుశక్తి దానిలోనుండి వెలువడి రానేరదని ఆధునికభౌతికశాస్త్రజ్ఞులు తెలుపుదురు. శూన్యములోనుండి యేదియు ఉత్పత్తి కాజాలదు. సత్తలోనుండియే మానవుడు పరిణమించియుండినయెడల, క్రీస్తు, బుద్ధుడు మున్నగు పరిపూర్ణదశ నందిన మానవులు సత్తలో సంకుచితరూపమున ఉండియే తీఱవలెను. లేనిచో, ఆ మహోన్నతపురుషు లెచ్చటనుండి వచ్చిరి? అభావము (శూన్యము) లోనుండి భావము (ఉనికి) రానేరదు.' కావున మా శాస్త్రసిద్ధాంతమును ఆధునిక పరిశోధకులు ప్రకటించిన సత్యముతో సామరస్య మొందింపగలము. మెల్లమెల్లగా క్రమపరిణామమంది, చివరకు మహాపురుషరూపమున తేజరిల్లు శక్తి, శూన్యమునుండి ఉత్పత్తి కానేరదు. ఎచటనో అది ఉండియే తీఱవలెను. ఈ శక్తికి మూలరూపము సత్తయో, దానికిని మూలరూపమగు ఇంకేదో జీవాణుద్రవ్యము (Protoplasm) అయినచో, ఆ మూలద్రవ్యమునం దెట్లో ఈ మహాపురుషశక్తి అడగియే యుండవలెను. శరీరము అను పేరుగల భౌతికపదార్థసముదాయమునకు ఆత్మ, చింతాశక్తి మొదలగు రూపములతో భాసించు శక్తి మూలమా, ఆ శక్తికి శరీరము మూలమా, అను సమస్య యిప్పుడు తీవ్రముగా చర్చింపబడుచున్నది. ఆ శక్తియే శరీరమునకు మూలమని సర్వమతముల సిద్ధాంతము. కాని

శరీర మను యంత్రములోని భాగము లొకక్రమమున వ్యవస్థితములై (కూర్పబడి) నప్పుడు, దానిలోనుండి చింతనశక్తి ఉత్పత్తియగునని ఆధునిక తత్త్వవిచారపరులు కొందఱందురు. వీరి మతమును అంగీకరించి, ఆత్మ (లేక భావసముదాయము) ఈ భౌతికయంత్రముచే కల్పింపబడినదని, అనగా దేహమునకును బుద్ధికిని మూలమగు భౌతికపదార్థముల కలయికయొక్క (సామాన్యపు కలయికగాని, రసాయనికరూపమైన కలయికగాని) ఫలమే ఈ ఆత్మ, అని ఒప్పుకొన్నను, సమస్యాపరిష్కారము కాదు. 'ఈ శరీరము ఎట్లు ఏర్పడినది? దానిలో గల పరమాణువుల నన్నిటిని ఈ శరీరరూపముగా కూర్చి ఉంచునది ఏ శక్తి? చుట్టుప్రక్కలనుండు భౌతికపదార్థములనుండి, తనకు వలయు సామగ్రిని చేకూర్చుకొని, నా శరీర మొకతెఱగున, ఇంకొక శరీర మింకొకతెఱగున, ఇట్లెన్నో తెఱగుల శరీరములను కల్పించునది ఏ శక్తి? ఈ అనంతభేదములకు కారణభూత మైనదెద్ది?' కావున ఆత్మ యనుశక్తికి భౌతికపరమాణుసముదాయనిర్మితమగు శరీరము మూల మనుట యుక్తియుక్తముకాదు: 'ఈ పరమాణువు లెట్లు ఒకటిగా కూడెను? ఆ కూర్చిన శక్తి ఎచటనుండి వచ్చెను? ఈ పరమాణువుల కూడికకు మఱియొకశక్తి కారణము, ఆత్మకు ఆ పరమాణుపదార్థము కారణము, పదార్థరాశి నొకటిగా కూర్చిన ఆత్మయే ఈ కూడిక వలన కలిగెను అనుట సమాధానమేకాదు.' వివాదాంశములలో అన్నిటికో, లేక చాలభాగమునకో, అన్వయించుచు, పూర్వసిద్ధాంతములకు విరుద్ధముకాకుండు వాదమే ఆదరింప

దగినది. భౌతికపదార్థమును సంగ్రహించి శరీరమును నిర్మించు శక్తియే ఆ శరీరముద్వారా గోచరించు ననుటే ఎక్కువ సమంజసము. కావున శరీరముద్వారా దీపించు చింతాశక్తులు పరమాణుసముదాయవ్యవస్థాఫలములే అనియు, వానికి స్వతంత్రమగు ఉనికియే లేదనియు చెప్పుట అర్థరహిత వాదము. అసలు భౌతికపదార్థములలోనుండి శక్తి ఉత్పత్తి యగుటే అసంభవము. ఇంతేకాదు. భౌతికపదార్థము అనుదానికి నిజమగు ఉనికియే లేదనికూడ నిరూపింపవచ్చును. శక్తియొక్క ఒక అవస్థయే భౌతికపదార్థము. ఘనత, కఠినత మున్నగు భౌతికపదార్థలక్షణము లన్నియు చలనమువలన కలుగునని స్థాపింపవచ్చును. ద్రవపదార్థములందు అపరిమిత మైన ఆవర్త (సుడి) చలనమును ప్రవేశింపజేసినచో, వానికి ఘనపదార్థములకుగల బలము లభించును. ఉగ్రసమీరరాశి (ఉ. ఝంఝూమారుతము) లో నేర్పడు గాలిగుండము ఘన రూపమొంది ఘనపదార్థములను విఱుచుటయు, చీల్చుటయు కలదు. సాలెపురుగు గూటిలోని తంతువు నొక్కదానిని అపారజవముతో చలింపజేయగలమేని, అది ఇనుపగొలుసు వలె బలిష్ఠమై, అత్యంతకఠినమగు మహావృక్షపు బోదెను రెండుగా ఖండించివేయగలుగును. ఈ దృక్పథమునుండి విషయపరిశీలనము చేసినచో, భౌతికపదార్థ మనబడుదానికి నిజమగు ఉనికియే లేదని సులభముగా నిరూపింపవచ్చును. తద్విరుద్ధవాదము నిగ్గించుట అసాధ్యము.

శరీరమూలమున దీపించు శక్తి యేదియైనను, అది అణువులను గ్రహించి వానితో రూపనిర్మాణము (మానవ

శరీరము) చేయుచుండవలె ననుట మాత్రము స్పష్టము. మన శరీరమును నిర్మించుటకు మఱెవ్వరును వచ్చుటలేదు. నా కొఱకు కింకెవ్వరును భోజనముచేయరు. నేనే తిని, నేనే అఱిగించుకొని, రక్తశల్యాదులను దానితో నేనే నిర్మించు కొనవలెను. నాయందుండి ఈ కార్యము లన్నియు నెఱ వేర్చుచున్న అద్భుత నిగూఢశక్తి యేది? భూతభవిష్యద్విషయ భావన కొందఱికి వెఱపు కలిగించును. మఱి కొంద ఱది గాలిలో మేడలుకట్టుట వంటి వ్యర్థకాలయాపన మని తలంతురు. ఐనను, ప్రస్తుతవిషయమగు "మనలోనుండి దీపించు శక్తి యెద్ది?" అను సమస్యనుగూర్చి విచారింతము. ఈ శక్తికి, లేక ఈ శక్తిప్రదర్శనమునకు, కారణభూతమైనది తేజోవంతమగు నొక వస్తువనియు, అది ఈ శరీరమును పోలిన దైనను, ఇది నశించినపిదపకూడ అది నిలిచియుండుననియు, అతిపురాతనకాలపు శాస్త్రకారుల సిద్ధాంతము. అనంతరకాల మున అంతకన్న ఉన్నతమగు ఈ క్రింది సిద్ధాంతము వెలు వడెను: 'ఆ శక్తికి మూలము తేజోమయ శరీరము కాదు. రూపము గలవస్తువు లన్నియు పరమాణువుల కూడిక చేతనే ఏర్పడును. వానికి స్వతస్సిద్ధమగు చలనశక్తి లేదు. మన శరీరములోని శక్తికి మూలకారణము ఇంకేదియో కావలసి యున్నచో, ఆ తేజోమయశరీరశక్తికిని అట్లే కావలసియుం డును. ఆ మూలకారణము ఆత్మ. స్థూలశరీరముద్వారా ప్రదర్శితమగు శక్తి ఈ తేజోమయశరీరమువలన కలిగినట్టు తోచినను, దానికి ఆత్మయే మూలము. మనస్సు ఈ తేజోమయశరీరములో ఇమిడియుండును. ఆత్మ మనస్సు

ద్వారా శరీరమునకు శక్తి నిచ్చును. ప్రతిమానవున కొక ప్రత్యేకమగు ఆత్మయు, ఒక ప్రత్యేకమగు సూక్ష్మశరీరమును కలవు. ఆ సూక్ష్మశరీరముద్వారా మనము స్థూల శరీరమునకు శక్తి నిచ్చుచున్నాము' శరీరమునకు, మనస్సునకుకూడ భిన్నమని ఈ సిద్ధాంతముచే ప్రతిపాదింపబడిన ఆత్మయొక్క తత్త్వమునుగూర్చి తీవ్రమగు చర్యలు ప్రారంభమయ్యెను. ఎన్నో విధముల ఊహలు, ఎన్నో దృక్పథముల నుండి పరిశీలనము, ఉత్పన్నమయ్యెను. తత్ఫలితముగా ఏర్పడిన ఆధ్యాత్మికమతములు కొన్ని మీకు నివేదించెదను. ఆత్మతత్త్వమునుగూర్చి భిన్నాభిప్రాయము లున్నను, ఈ విషయమున మాత్రము అన్నిమతములవారును ఏకీభవించినట్లు కానిపించుచున్నది: 'దానికి ఆకారముగాని, అవయవములు గాని లేవు. నిరాకారము, నిరవయవము అగు పదార్థము సర్వగతమై యుండవలెను. దేశకాలములకు మనస్సే ఉత్పత్తి స్థానము. కాలము లేనిచో, నిమిత్తత్వము నిలువజాలదు. ముందువెనుకలు అను భావము కలిగిననేగదా నిమిత్తత అను భావము కలుగగలదు? కావున దేశకాలనిమిత్తత్వములు మనస్సులోనివే. ఈ ఆత్మ మనస్సున కతీతమును, ఆకారరహితమును గనుక, అది దేశకాలనిమిత్తత్వముల కతీతమై యుండవలెను. దేశకాలనిమిత్తత్వములకు అతీతమగునది ఆద్యంతరహితమైయుండవలెను.' దీని పిమ్మటి ఊహ మా వేదాంతమంతటిలోను అత్యున్నతమైనది: 'ఆద్యంతములు లేని రెండువస్తువు లుండజాలవు. ఆత్మ ఆద్యంతరహితమైనచో, ఒక్క ఆత్మయే ఉండవలెను. కావున ప్రతి

మానవున కొక ప్రత్యేకమగు ఆత్మ యుండుట అసంభవము. అనగా, సత్యదృష్టికి మానవుడు ఏకమును, పరిపూర్ణమును, సర్వగతమును అగు ఆత్మయే. స్థూలదృష్టికి కానిపించు మానవుడు ఆ పారమార్థిక (నిజమగు) మానవుని పరిచ్ఛిన్న (మేరగల) రూపము'. ఈ దృక్పథమునుండి విచారించినచో పురాణకథా సిద్ధాంతము సత్యమే యగును. ఇంద్రియ గోచరుడగు మానవు డెంత మహనీయుడైనను, బుద్ధికి అతీతుడగు పారమార్థిక మానవునియొక్క మందమగు ప్రతిబింబము వంటివాడే. పారమార్థిక మానవుడగు ఆత్మ కార్యకారణాతీతుడును, దేశకాలాబాధ్యుడును, అగుటచే నిత్యముక్తుడు. అత డెన్నడును బద్ధుడు కాలేదు, కాజాలడు. తత్ప్రతిబింబమాత్రుడగు ఇంద్రియగోచరమానవుడు దేశకాల నిమిత్తతలకు లోబడియుండుటచే, బద్ధుడు. బద్ధుడుగా తోచునేగాని, నిజముగా బద్ధుడుకాడని కొందఱు వేదాంతుల మతము. ఈ సర్వగతత్వము, ఈ ఆధ్యాత్మికత్వము, ఈ పరిపూర్ణత్వము: ఇదియే మన ఆత్మలలోని సత్యము. ప్రతి ఆత్మయు అనంతము. కనుక జననమరణము లెట్లుండగలవు? పరీక్షకు డొకడు "ఈ భూమి యేల పడిపోక నిలిచియుండును?" అని బాలబాలికలను ప్రశ్నించెను. ఆకర్షణశక్తినిగూర్చిన సమాధానమేదో ఈయబడునని అతని తలంపు. కాని బుద్ధిశాలినియగు నొక బాలిక "అది ఎక్కడ పడగలదు?" అని మాఱుప్రశ్న వేసి పరీక్షకుని ప్రశ్న అర్థరహితమైనదని నిరూపించెను. భూమి ఎక్కడ పడగలదు? అది ఎగురుటయు, పడుటయు, అసంభవము.

అనంతమగు మహాకాశములో క్రిందుమీదులు లేవు. ఆద్యంతములుగల తావుననే వానియునికి. అనంతవస్తువునకు రాకపోక లెట్లుండును? అది యెక్కడినుండి రాగలదు? ఎక్కడికి పోగలదు? కావున మానవుడు ఉన్నతమానసిక క్షేత్రమునకు ఎగయగోరినచో, భూతభవిష్యత్తుల తలంపే మానుకోవలెను. జననమరణబద్ధమగు ఈ శరీరముతోడి ఐక్యభావమును మఱవవలెను. సత్యదృష్టికి మానవుడు ఈ శరీరముగాని, ఆటుపోటులకు లోనైన ఈ మనస్సుగాని, కాడు. వీనికతీతమై, నిత్యమై యుండు ఆత్మయే అతడు. మనశ్శరీరములెప్పుడును మాఱుచునే ఉండును. క్షణక్షణము పరిణామమొందుచున్నను, ఒకే నిరంతరప్రవాహమువలె కానిపించు నదీజలమువలె, ఎప్పుడును మాఱుచుండు స్వభావముగల విషయపరంపరనే మనశ్శరీరము లనుచున్నాము. ఈ శరీరములోని అణువు లెప్పుడును మాఱుచుండును. కొన్ని నిమిషములపాటైన అదేశరీర మెవ్వరికిని ఉండదు. కాని మనము దాని నొకేశరీరముగా భావింతుము. మనస్సువిషయము కూడ ఇట్టిదే. ఒక క్షణమున సౌఖ్యము, అనుక్షణమున అసౌఖ్యము; ఒక క్షణమున బలము, అనుక్షణమున దౌర్బల్యము. ఇట్లది నిరంతరవికారములకులోనగు సుడిగుండమువంటిది. అట్టిది ఆత్మ యెట్లగును? ఆత్మ అనంతము గదా! అనిత్యవస్తువునందే మార్పు ఉండగలదు. అనంతవస్తువులో మార్పు కలిగెననుట అసంబద్ధప్రలాపము. పరిమితశరీరులము గనుక మనము స్థలాంతరమునకు పోగలము. జగత్తులోని ప్రతి అణువు క్షణక్షణము అట్లు కదలుచునే ఉన్నది. కాని

జగత్తునంతయు సమష్టిగా (ఒక్క మొత్తముగా) భావించుచో, అది కదలజాలదు, మాఱజాలదు. చలన మనునది సంబంధభావము. మఱొకవస్తు వున్నగదా సమీపించుటగాని దూరమగుటగాని? జగత్తులోని ప్రతి అణువు మఱొక అణువుకు దవ్వుగనో, దగ్గఱగనో చలింపగలదు. కాని జగత్తునంతయు సమష్టిగా భావించినప్పు డది దేనివైపునకు, లేక దేనికి ఎడముగా, చలింపగలదు? అది తప్ప వేఱువస్తు వేదియు లేదుగదా! కావున ఈ అనంత కేవల (ఏకమైన) పదార్థము అవికారము (మార్పులులేనిది), అచలము, పరిపూర్ణము. ఇదియే పారమార్థిక మానవు డనుమాటలోని భావము. అనగా మనయథార్థతత్త్వము అఖండవస్తువులో కలదుగాని, ఖండవస్తువులలో లేదు. మనము నిరంతరపరిణామమొందు స్వల్ప, పరిమిత, జీవుల మనుభావము ఎంత పురాతనమైనను, ఎంత సుఖప్రదమైనను, భ్రాంతి జనితమే. నీవు విశ్వాత్మకుడవు, సర్వగతుడవు, అని చెప్పినచో, మానవుడు భీతినొందును. కాని, నిజమునకు ప్రతివస్తువు మూలముగ పనిచేయునది నీవే, ప్రతికాలితో నడుచునది నీవే, ప్రతిపెదవితో మాటలాడునది నీవే, ప్రతిహృదయముతో కష్టసుఖాదు లనుభవించునది నీవే.

ఈ సత్యమును తెలిపినచో మనుష్యులు భీతిచెందుదురు. తమ వ్యక్తిత్వము (Individuality) యొక్క గతి యేమని వారు మాటిమాటికి ఆతురతతో ప్రశ్నింతురు. కాని, వ్యక్తిత్వ మనగా ఏమి? దానిని నేను చూడగోరుదును. చంటిబిడ్డనికి మీసము లుండవు. ఆ బిడ్డడు పెద్దవై

నప్పుడు గడ్డము, మీసము, లేర్పడవచ్చును. వ్యక్తిత్వము శరీరసంబంధమైన దగుచో, అప్పు డది నశించునుగదా! అట్లే నా కొకచేయి పోయినను, కన్నుపోయినను, నా వ్యక్తిత్వము నశించును. త్రాగుబోతు తన త్రాగుడును మానరాదు. మానినచో వానివ్యక్తిత్వము నశించును. చోరుడు సజ్జనుడు కారాదు. ఐనచో, వాని వ్యక్తిత్వము నశించును. ఇంతేల? ఈ వ్యక్తిత్వనష్టభీతిచే ఎవ్వరును తమ అభ్యాసములను మార్చుకోరాదు. నిజమునకు, వ్యక్తిత్వ మనునది పరిపూర్ణతయందుతప్ప ఇంకెచ్చటను లేదు. తక్కినదశలందు అన్నిచోట్ల, అన్ని వేళలందు, మార్పులే! లేక, ఈ వ్యక్తిత్వము ఉండునది స్మృతి (జ్ఞప్తి) యందా? అట్లైనచో తలమీద దెబ్బతగిలి నా పూర్వజీవితమును మఱచితినేని, నా వ్యక్తిత్వము నశించినది. నాకథముగిసినట్లే. నా చిన్ననాటి రెండుమూడేండ్లు నాకు జ్ఞప్తిలేవు. ఉనికికి నిదర్శనము జ్ఞప్తియే ఐనచో, ఆమఱచినభాగము నశించినట్లే; ఆ కాలమున నేను జీవింపలేదు! వ్యక్తిత్వశబ్దమున కెంత సంకుచితరూపమగు అర్థమిది! నిజ మేమనగా, మన కింకను వ్యక్తిత్వము ప్రాప్తింపనే లేదు. దానికొఱకై, అనగా మన యథార్థతత్త్వమగు పరిపూర్ణత్వమునుచేరుకొఱకై, ప్రయాసపడుచున్నాము. అఖిలజగత్తున జీవించువానిదే జీవితము. అనిత్యవస్తువులందు లక్ష్యముంచి జీవించుటంతయు మరణముదెస పరువులిడుటయే. విశ్వముతో నొకటియై, అనగా, అందఱితో ఏకీభావబుద్ధితో, గడపిన కొలదికాలమే మనము జీవించినట్లు. తక్కినదంతయు క్షుద్రజీవితము. అది జీవితమే

కాదు : మరణము. మనకుగల మరణభీతి కీ క్షుద్రజీవితమే కారణము. జగత్తులో ఒక్కజీవియైన ఉన్నంతకాలము తాను జీవించియే యున్నాడు అనుసత్యమును జీవితములో అనుసరించినగాని, మానవుడు మరణభీతిని జయింపజాలడు. "అన్ని వస్తువులందును, అన్నిజీవులందును, నేను కలను; ఈ జీవకోటి అంతయు నేనే; ఈ జగత్తంతయు నేనే" అని అనగల స్థితిలోగాని మానవుడు నిర్భయత్వము నొందజాలడు. ఎప్పుడును మాఱుపులొందు వస్తువులకు అంతము(మరణము) లేకుండుట అసంభవము. "ఆత్మ అనంతము. కావున అదియే వ్యక్తి. అఖండపదార్థమును ఖండించు టెట్లు? తునుకలుగా విఱుచు టెట్లు? ఎల్లప్పుడును అది ఏకమే. అఖండమే. అదియే మానవవ్యక్తి, అదియే మానవుని యథార్థరూపము. అందుపాటుకాని యథార్థమానవవ్యక్తిత్వమును ప్రదర్శించుటకై పడు పాట్లయొక్క మూర్తీభావమే ఇంద్రియగోచర మానవుడు" అని యొక ప్రాచీనకాలపు హిందూవేదాంతి పల్కియున్నాడు. ఆత్మకు పరిణామములేదు. లోకములో కలుగుచుండు పరిణామములు—దుర్జనుడు సజ్జనుడగుట, మృగము మానవుడగుట—ఇట్టివియే పరిణామములుగాని, ఆత్మలోనివి కావు. పరిణామ మంతయు ప్రకృతిలోనే. తత్ఫలముగా ప్రదర్శితమగునది ఆత్మ. నాముందొక తెర కలదనియు, దానిలోని ఒక చిన్నరంధ్రముద్వారా మీలో కొందఱిముఖములు మాత్రమే నాకు తెలియవచ్చుచున్నవనియు భావింపుడు. ఆ రంధ్రము పెద్దదగుకొలది మీలో ఎక్కువమందిని చూడగలుగుచుందును. చివరకు ఆ తెర

అదృశ్యమైనప్పుడు, మీరందఱు పూర్తిగా కానవత్తురు. ఇందు మీరేమియు మాఱలేదు. మాఱినది రంధ్రమే. మీరు క్రమాధికముగా గోచరించుచుండిరి. ఆత్మవిషయముకూడ ఇట్టిదే. పరిపూర్ణత ఎప్పుడో వచ్చునదికాదు. మీరు ఇప్పుడే పరిపూర్ణులు, నిత్యముక్తులు. ఐనచో, మతములు, భగవంతుడు, భవిష్యత్సుఖాన్వేషణములు : వీని కర్థమేమి? మానవుని కొక దైవ మేలకావలెను? ప్రతిజాతిలో, ప్రతి సాంఘికదశలో, తమకు ఆదర్శముగా వర్తింపగల పరిపూర్ణత్వముకై ఎన్నోచోట్ల—మానవులందో, భగవంతుని యందో, ఇతరమందో—జనులు ఏల వెదకులాడుచుందురు?" అను ప్రశ్న రానచ్చును. ఆ పరిపూర్ణత్వభావము మీలో ఉన్నది గనుకనే ఈ అన్వేషణము. మీ హృదయస్పందన (కొట్టుకొనుట) శబ్దమునే మీరు గుర్తింపజాలకున్నారు. అది మఱియెచ్చటనుండియో వచ్చిన దనుకొనుచున్నారు. మీ ఆత్మలోని భగవంతుడే తన్ను అన్వేషించి ప్రత్యక్షపఱచు కొమ్మని మిమ్ము ప్రేరించుచున్నాడు. వివిధమతదేవాలయములలో, భూమ్యాకాశములలో, ఎచ్చటెచ్చటనో, వెదకి వెదకి, ప్రదక్షిణమంతయు ముగిసినపిదప, ప్రారంభస్థానమునకు—అనగా, మీ ఆత్మకడకే—వత్తురు. అప్పుడు మీరు సత్యముగోచరించును. ఎవనికై మీరు లోకమంతయు వెదకితిరో, ఎవనికై వివిధమతదేవాలయములలో విలపించి ప్రార్థించితిరో, ఎవడు గూఢాతిగూఢరూపమున మేఘముల చాటున డాగియున్నా డనుకొంటిరో, అతడు సర్వవస్తువుల కన్న మీ కత్యంతసమీపస్థితమగు మీ ఆత్మయే; అదిగో,

మీ జీవమందును, శరీరమందును, వ్యక్తిత్వమందును గల పరమసత్యము అని వ్యక్తమగును. అదియే మీ స్వాభావిక తత్త్వము. అందు సుప్రతిష్ఠితులు కండు, దానిని వ్యక్త పఱపుడు. మీరు పరిశుద్ధులు కానక్కఱలేదు, ఇప్పటికే పరిశుద్ధులు. పరిపూర్ణులు కానక్కఱలేదు, ఇప్పటికే పరిపూర్ణులు. ప్రకృతి అను తెర అడ్డుపడియుండుటచే, సత్యము మీకు గోచరించుటలేదు. ప్రతిమంచితలంపువలనను, ప్రతి మంచిపనివలనను, ఆ తెరను కొంచెము చించివేయుచున్నా రనవచ్చును. ఇట్లు చించుకొలది, మొదట దృష్టిగోచరము కాకున్న నిత్యశుద్ధమును, అనంతమును, అగు పరతత్త్వము (పరమసత్యమగు బ్రహ్మము) క్రమాధికముగా సాక్షాత్క రించును. ఇదియే మానవుని చరిత్ర మంతయు. దేదీప్య మానముగా ప్రకాశించుట పరతత్త్వముయొక్క నైజము. కావున నడిమి తెర పలుచబాఱుకొలది దానివెలుగు అధి కాధికముగా కాన్పించుచుండును. అది అజ్ఞేయము (తెలియ శక్యముకానిది), కాని దానిని తెలిసికొనుటకై మనము వ్యర్థపరిశ్రమ చేయుచుందుము. అది నిత్యవిషయి (Subject). కావున తన తత్త్వమును కోలుపోయినగాని అది జ్ఞేయము కాజాలదు. అతడు నిత్యద్రష్ట; ప్రపంచముయొక్క నిత్య సాక్షి. అతడే నీఆత్మ. జ్ఞానము విషయీకరణము (Objectification) గనుక ఉపాధి (Limitation): ఒక క్రిందిమెట్టు అవనతదశ. అనంతవిషయీస్వరూపులమే అగు మనము దానిని మరల ఎఱుగుటెట్లు? తన వాస్తవికతత్త్వమగు ఈ మహోన్నతస్థితిని తనజీవితమున ప్రదర్శించుటకై మానవు

జెన్నో విధముల యత్నించుచుండును. కానిచో, ఇన్ని ధర్మ శాస్త్రము లేలపుట్టినవి? ఆ శాస్త్రము లన్నిటిలోను పరోప కార మను భావము అత్యంత ప్రాముఖ్యము నొంది, కేంద్ర స్థాన మాక్రమించుకొనియున్నది. మానవజీవితమున ముఖ్య సూత్రముగా నుండవలసినది భూతదయ: మానవులయందును, జంతుకోటియందును, దయ. "నేనే ఈ జగత్తును, ఈ జగ త్తంతయును ఒక్కటే" అను పరమ సత్యమే వేర్వేఱుధర్మ శాస్త్రములలో వేర్వేఱువిధములుగా బోధింపబడియున్నదని చెప్పవచ్చును. కానిచో, నే నితరుల కేల ఉపకారముచేయ వలెను? చేయుమని నన్ను బలాత్కరించున దేది? సానుభూతి, అనగా సర్వైక్యభావమే కదా! ఎట్టికఠినహృదయులకైనను, ఇతరులయెడ ఒక్కొక్కసారి జాలికలుగును. తన వ్యక్తి త్వము భ్రాంతిజనితమగు మిథ్యయనియు, దాని నంటిపట్టు కొని యుండజూచుట నీచలక్షణమనియు, చెప్పినచో భీతిలు వాడుకూడ, స్వార్థత్యాగపరిపూర్ణతయే సన్మార్గజీవనముఖ్య సూత్ర మనిచెప్పును. కాని స్వార్థత్యాగపరిపూర్ణత అనగా ఏమి? ఈ అసత్యవ్యక్తిత్వమును పరిత్యజించుటయు, స్వార్థ పరత్వమునంతయు త్యజించుటే కదా? ఈ మమతాహంకార ములు (నాది, నేను, అనుభావములు) పూర్వపు మూఢ విశ్వాసముల ఫలము. ఈ మిథ్యావ్యక్తిత్వము క్షీణించు కొలది, సత్యవ్యక్తిత్వము చూపట్టుచుండును. అది ధర్మబో కంతటికిని కేంద్రమును, ఆధారమును, సారభూతమును, అ స్వార్థత్యాగము. మఱియు, ప్రపంచమంతయు—బ పూర్వకముగనో ఊరకయో—ఈ స్వార్థత్యాగలక్షణమును

కొద్దిగొప్పలుగా ఆచరించుచు, దానిదెసకు మెల్లగా సాగుచున్నది. తా మిట్లాచరించుచున్న విషయము నెఱుగనివారు, మమతాహంకారమూలమగు వ్యక్తిత్వము భ్రాంతిజనితమని ఎఱిగి, ఈ స్వార్థత్యాగమును బుద్ధిపూర్వకముగా నొనర్తురుగాక! ఇప్పటి మానవుడు సర్వాధారమగు అనంతపరతత్త్వముయొక్క క్షణదర్శనప్రాయుడు. సర్వాత్మకమగు అనంతవహ్నిలో నొక్క కణమునంటివాడు. అనంతత్వమే అతని సత్యస్వభావము.

ఈ జ్ఞానము ఎట్లు ఉపయుక్తము? దీనివలని ఫలమేమి? ఈ కాలమున ప్రతివస్తువుయొక్క గుణాగుణములను ధనలాభదృష్టితోనే విచారించుట పరిపాటి యైపోయినది. కాని సత్యమును ఈ దృష్టితో పరిశీలింపుమని ఎవరు చెప్పిరి? ఉపయుక్తముకానిచో దాని సత్యత్వము తఱిగిపోవునా? సత్యమున కది గుఱుతుకానేకాదు. కాని ఈ సత్య మత్యంతోపయుక్తమైనది కూడ. ప్రతిమానవుడును కాంక్షించునది సుఖము. దానిని అనేకులు అనిత్యపదార్థములనుండి సాధించుకొన ప్రయత్నించుచుందురు. ఇంద్రియములమూలమున సుఖమెన్నడును ప్రాప్తింపలేదు. ఇంద్రియములవలనగాని, ఇంద్రియలోలత్వమువలనగాని, సుఖించినవా డెవ్వడును లేడు. సుఖము ఉండునది ఆత్మయందు మాత్రమే. కావున ఈ ఆత్మసుఖము నార్జించుకొనుటకన్న మానవులకు అధికోపయుక్తమగు కార్య మేమి ఉండగలదు? ఇక, తరువాతి విషయము. దుఃఖమునకు మూలకారణము అజ్ఞానము. పరమపురుషుడు అనిత్యుడనియు, అతడు ఏడ్చును, మొత్తుకొనును

అనియు భావించుటకన్న అజ్ఞానము ఉండదు. శాశ్వతము, నిత్యశుద్ధము అగు పరమాత్మయొక్క మూర్తీభావముల మగు మనము తుచ్ఛములు, పరిమితములు అగు ఈ మన శ్శరీరములము అని తలచుట ఈ అజ్ఞానముయొక్క ముఖ్య రూపము. స్వార్థపరత్వమంతయు దీనియందే ఉత్పత్తి. నే నొక స్వల్పశరీరమును అని అనుకొన్నతోడనే, దీనిని ఎట్లైన—అందుచే ఎవరికి ఏమి అపకారము కలిగినను— పదిలముగా కాపాడుకొనవలెను అను కోరిక కలుగును. అప్పుడు నాకును మీకును భిన్నత యేర్పడును. ఈ భిన్నత్వ భావము అన్ని అనర్థములకు, అన్ని కడగండ్లకు దారితీయును. ఈ స్వార్థపరత్వమును, ఈ సంకుచితభావమును, ఈ నీచతను, ఏ కొలదిమందియైనను పరిత్యజించిరేని, రేపటికీ భూలోకము స్వర్గముగా మాఱిపోవును. ఇంతకన్న మహోపయోగ మేమి ఉండగలదు? ఎన్ని యంత్రము లేర్పడినను, భౌతికజ్ఞాన మెంత అభివృద్ధినొందినను, ఈ ఫలము లభింపదు. వ్యథ లధికమగుటయే వానివలని ఫలము. ఆత్మజ్ఞానము లేనివానికి కలుగు భౌతికజ్ఞానమంతయు మంటలో పెట్టిన కట్టెలవంటిది. స్వార్థపరులు ఈ జ్ఞానముచే ఇతరులసొమ్మును అపహరించుట కును, ఇతరులకై తమ జీవితములను వినియోగించుటకు మాఱు, వారి జీవితములను ఆహుతిగొని తాము జీవించుట కును, సమర్థులగుదురు.

“దీనిని అభ్యసించుట సాధ్యమా? ఆధునిక సంఘమున కిది ఆచరణయోగ్యమా?” అనునది ఇంకొక ప్రశ్న. సత్యము సంఘమున కెన్నడును దాసోహమ్మని శిరసు వంపదు.

సంఘమే సత్యమునకు లొంగి సేవచేయవలెను. అట్లు ప్రవర్తింపని సంఘమునకు నాశము సిద్ధము. సత్యానుసారముగా సంఘములను తీర్చుకోవలెనుగాని, సంఘమునకు అనుకూలించునట్లుగా సత్యము మార్పులనొందదు. స్వార్థరాహిత్యము వంటి మహోత్తమాదర్శము ఏ సంఘములో అభ్యసించుట శక్యముకాదో, ఆ సంఘమును వీడి మానవుడు అడవులలో ఉండుట మేలు. అట్లు చేయువాడే ధీరుడు. ధీరత రెండు విధములది. ఫిరంగిగుండును ఎదుర్కొనుట ఒకటి. ఆధ్యాత్మికవిశ్వాసనిష్ఠాగరిష్ఠత యొకటి. భారతదేశముపై దండెత్తి వచ్చిన చక్రవర్తియొకడు గుర్వాజ్ఞానుసారముగా అచటి జ్ఞానసిద్ధులను చూడగోరి, వెదకివెదకి, చివరకొక మహావృద్ధసాధువును చేరబోయెను. కొద్దిపాటి సంభాషణవలననే ఆయన మహాపురుషుడని గ్రహించి, తమ దేశమునకు రమ్మని ప్రార్థించెను. "నేను రాజాలను, ఈ అరణ్యనివాసమే నాకు చాలును" అని ఆయన బదులిడగా, "నేను సార్వభౌముడను, మీకు సంపద, పదవి, విభవము; అంతయు ఇచ్చెదను" అని యతడు విన్నవించెను. సాధు వప్పటికిని రాననగా "రాకపోయినచో చంపివేయుదును" అని బెదరించెను. ఆయన ప్రశాంతముగా నవ్వి "సార్వభౌమా, ఇంత బుద్ధిమాలిన మాట నీ వెప్పుడును పలికియుండవు. నీవు నన్ను చంపజాలవు. నన్ను ఎండ శోషింపజాలదు, అగ్ని దహింపజాలదు, ఖడ్గము ఛేదింపజాలదు. నేను ఆద్యంతరహితమును, నిత్యమును, సర్వగతమును, సర్వశక్తిమంతమును, అగు ఆత్మను" అనెను. ఇది ఆధ్యాత్మికధీరత, అది సింహ

వ్యాఘ్రాదుల ధీరత. 1857-వ సంవత్సరపు సిపాయీల తిరుగుబాటులో సాధుసత్తముడగు నొక స్వామిని మహమ్మదీయు డొకడు ఖడ్గముతో పొడిచెను. హిందువులు ఆ అపరాధిని పట్టుకొని చంపివేయుటకై స్వామియొద్దకు తెచ్చిరి. స్వామి అతనిని ప్రశాంతదృష్టితో చూచి "సోదరా, నీవు అతడవే!" అనిపలికి ప్రాణములు విడిచెను. ఆధ్యాత్మిక ధీరత కిదియొక నిదర్శనము. మీ సంఘమును సత్యమార్గమున పెట్టుకొనజాలరేని, పరమసత్యమున కనుగుణముగా మీ సంఘమును నిర్మించుకొజాలరేని, మీ శరీరబలమును గూర్చియు, మీ పాశ్చాత్యసంస్థావిశిష్టతనుగూర్చియు, ప్రగల్భములాడుట మానుకొనుడు. 'ఈ ధీరత సంఘశ్రేయస్కరముకాదు, అందుచే అభ్యాసయోగ్యము కాదు' అందురా? ధనార్జనమే కాబోలును సంఘశ్రేయస్కరము! అత్యున్నతసత్యములు అభ్యాసయోగ్యములై, ఆచరింపబడుచుండు సంఘమే శ్రేష్ఠమని నా అభిప్రాయము. మీ సంఘమున ఇట్టి ఉన్నతసత్యాభ్యాసము అనువుకాకున్నచో, అనువగునట్లు దానిని ఎంత శీఘ్రముగా మార్చిన, అంత మంచిది. ఈ ప్రయత్నమున సుస్థిరులై, మీరు స్త్రీలనక, పురుషులనక, అందఱును, సత్యమును విశ్వసించుటకును, అభ్యసించుటకును, సాహసింపుడు. ఇట్టి ధైర్యముగలవారు కొన్ని నూర్లమంది లోకమునకు కావలసియున్నారు. సత్యము నెఱుగ సాహసించు ధైర్యము: జీవితరూపమున ఆ సత్యమును ప్రకటింప సాహసించు ధైర్యము: నిర్భీతితో మరణము నెదుర్కొను, మరణమునకు స్వాగతముచెప్పు ధైర్యము: 'నేను

ఆత్మను,విశ్వమున ఏదియు నన్ను చంపజాలదు' అని మాన వునకు వ్యక్తపఱచుధైర్యము : అట్టిధైర్యమును అభ్యసింపుడు. మీరప్పుడు ముక్తులగుదురు, ఆత్మసాక్షాత్కార మందు దురు. "ఈ ఆత్మనుగూర్చి వినవలెను, పిదప మననము చేయవలెను, ఆ పిదప నిరంతరధ్యానము చేయవలెను."

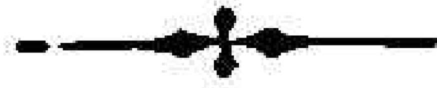
ఈ కాలమున కార్యాచరణమును (పనిచేయుట) ప్రశంసించుటయు, ఆలోచనాగతిని నిరసించుటయు ఆచార మగుచున్నది. పనిచేయుట మంచిది, నిజమే. కాని దానికి మూలము తలంపే కదా. కండరములద్వారా కొంచెముగా గోచరించుశక్తిని పనియందురు. ఆలోచనలేని దే పనియు కలుగనేరదు. కావున మీ బుద్ధిని ఉత్తమములగు తలం పులతో, అత్యున్నతములగు ఆదర్శములతో, నిండించుకొని, రేయుంబవళ్లు వానిని దృష్టిలోనుంచుకొని ఉండుడు. తత్ఫల ముగా అత్యుత్తమకార్యము లొనర్తురు. మనము అపరి శుద్ధులము అని ఎన్నడును పలుకవలదు. పరిశుద్ధులమనియే పలుకుచుండుడు. మనము స్వల్పులమనియు, జన్మించితి మనియు, మరణింతుమనియు, గాఢభ్రాంతి నొకదానిని కల్పించుకొనియున్నాము. అందుచే మనల నెప్పుడును అకారణభీతి వెంటాడుచున్నది.

నిండుచూడి సింహ మొకటి ఆహారార్థము సంచరిం చుచు ఒక గొఱ్ఱెలమందను చూచి దానిలోనికి దుమికెను. కాని ఆ పరిశ్రమమును ఓర్వజాలక ఈని వెంటనే మర ణించెను. ఆ సింహపుపిల్ల గొఱ్ఱెలపోషణక్రిందనే పెరిగి,

వానితోపాటు గడ్డిమేయుచు, వానివలెనే గొఱ్ఱెయఱపు అఱచుచుండెను. పెద్దదైనపిదపకూడ తాను గొఱ్ఱెయనియే దాని తలంపు. మఱియొక సింహ మొకనాడు ఆ ప్రాంతమునకు ఆహారార్థమువచ్చి, ఆ మందలో సింహముండుటను, గొఱ్ఱెలవలెనే అదియు పాఱిపోవుటను చూచి, అచ్చెరువందెను. దానియొద్దకుపోయి అది గొఱ్ఱెకాదనియు, సింహమనియు, తెలుప యత్నించెను గాని, అది దొరకక పాఱిపోవుచుండెను. సమయము వేచియుండి, ఆ 'గొఱ్ఱె - సింహము' నిదురించుచుండగా సమీపించి "నీవు సింహమవు" అని దానికి చెప్పెను. "కాదు, నేను గొఱ్ఱెనే" అని అది గొఱ్ఱెఅఱపు అఱచెను. అంతట దాని నొక చెఱువుకడకు లాగుకొనిపోయి, తమ రెండు ప్రతిబింబములను చూపెను. అంతట వితర్కమారంభమై ఆ 'గొఱ్ఱె - సింహము' తన ప్రతిబింబమును ఆ సింహమును పోల్చిచూడగా, క్షణమాత్రమున తాను సింహ మను సత్యము దానికి స్ఫురించెను. వెంటనే దాని గొఱ్ఱెయఱపు పోయి సింహగర్జనము వచ్చెను. మీరు సింహములు. నిత్యము, పరిశుద్ధము, పరిపూర్ణము అగు ఆత్మలు. విశ్వశక్తి మీయందు అణగియున్నది. "మిత్రమా, ఏడ్చుచున్నావేల? నీకు జననమరణములు లేవు, రుజా (వ్యాధి) దుఃఖములు లేవు, అనంతమగు ఆకాశమువంటివాడవు నీవు. రంగురంగుల మబ్బులు దానిని ఆవరించి ఒక క్షణమాత్రము క్రీడించి మాయమగుచుండును. కాని ఆకాశ మెప్పుడును నిత్యనీలకాంతిమయమే". దుర్జనత్వము మనకేల కానిపించుచున్నది? 'చెట్టుమోడొకటి నిలిచియుండెను.

చీకటిలో దానినొక దొంగచూచి పోలీసు జవాను అనుకొనెను. ప్రియురాలికొఱకు వేచియుండిన యువకుడొకడు చూచి తన ప్రియురాలు అనుకొనెను. దయ్యముల కథలు విన్న బిడ్డయొకటి చూచి దయ్యమనుకొని వెఱపుతో అఱవసాగెను. కాని అక్కడ ఉండినది ఆ మోడే. మన మనఃస్థితియే మనకు లోకమున కానిపించును. ఒక గదిలో ఒక బిడ్డ యున్నదనుకొనుడు. ఆ గదిలోనుండు ధనపుమూటను చోరుడొకడు దొంగిలించుకొని పోయినచో, బిడ్డకు అది దొంగతనము అని తెలియునా? మనలో నున్నదే మనకు బైట కానిపించును. బిడ్డకు లోపల దొంగలేదు, కావున బైటకూడ లేదు. జ్ఞాన మంతయు ఇట్టిదే. ప్రపంచమున దుర్జనులు కలరు, పాపులు కలరు, అనకుడు. "మా దృష్టికి ఇంకను దుర్జనులు, పాపులు కనిపించుచున్నారే" అని దుఃఖించి విలపింపకుడు. లోకోపకారము చేయగోరుదురేని లోకమును తూలనాడి, దానిని ఇంకను బలహీనము చేయకుడు. పాపము, దుఃఖము మున్నగున వన్నియు బలహీనతా ఫలములే సుడీ. ఇట్టి బోధలచే లోకముయొక్క బలహీనత క్రమక్రమముగా హెచ్చిపోవుచున్నది. చిన్ననాటినుండియు "మీరు దుర్బలులు, మీరు పాపులు" అని లోకులకు చెప్పుచున్నారు. "మీరందఱు—మీలోని అధమాధములు సైతము—అమృతపుత్త్రులు, మహిమాఢ్యులు" అని బోధింపుడు. చిన్ననాటినుండియు బలప్రదములు, ధైర్యప్రదములు, ఆశాభావజనకములు అగు భావములతో వారి బుద్ధులను నిండింపుడు. మీరును అట్టి భావములనే చేరనిండు. అధీర

తను, నిరాశను, పెంపొందించు భావములను చేరనీయకుడు. "సోఽహం", "సోఽహం" (నేను అతడను) అను భావమును మీ మనస్సులలోని కెక్కించుకొనుచుండుడు. రేయుంబవళ్ళు మీ మనస్సులు ఆ భావముతో ధ్వనించుచుండుగాక. మరణ కాలమున కూడ "సోఽహం" అని ప్రకటింపుడు. అదియే సత్యము. అనంతమగు విశ్వశక్తి యంతయు మీదే. మీ మనస్సుల నావరించియున్న వెఱ్ఱినమ్మకములను పాఱ దోలుడు. సత్యము నెఱుగుడు. సత్యము నభ్యసింపుడు. గమ్యము దూరమే కావచ్చును. కాని లేచి నిలువుడు, మేలు కాంచుడు, గమ్యము చేరువఱకు ఆగకుడు!

మాయ, భ్రాంతి*

(లండనులోని ఉపన్యాసము)

మాయ అనుమాటను మీలో అనేకులు వినియే ఉందురు. మామూలుగా దాని సరియైన అర్థ మెఱుగక, తప్పుగా, 'మోహము' 'భ్రాంతి' వంటి ఏదో భావమున వాడుదురు. కాని వేదాంతవిద్యకు ఈ మాయావాదము మూల స్తంభము వంటిది గనుక, మనము దీనిని సరిగా గ్రహించుట ముఖ్యము. తొందరపడక సావధానముగా వినుడు. లేనిచో అపార్థము చేసికొందురు. వేదవాఙ్మయమున కానిపించు అతిపురాతనప్రయోగములలో అది భ్రాంతి యను అర్థముననే వాడబడియున్నది. కాని మాయావాద మప్పటికి సరియైన రూపొందలేదు. "ఇంద్రుడు తన మాయచేత వివిధరూపములను ధరించెను" అనున దొక ప్రయోగము. ఇచ్చట దాని భావము గారడివిద్యవంటి దేదో అనుటకు సందేహములేదు. ఇట్టి ప్రయోగము లెన్నియో కలవు. అన్నిటిలోను అదే అర్థము. పిదప మాయ అను మాట చాలకాలము అదృశ్యమైనది. కాని భావము మాత్రము క్రమక్రమముగా పరిపక్వ మగుచుండెను. కాలాంతరమున "ఈ జగత్తుయొక్క మర్మము మన కేల గోచరింపకున్నది?" అను ప్రశ్న బయలుదేఱెను. ఆ ప్రశ్నకీ క్రింది విశేషభావవ్యంజక (సూచించునది) మగు సమాధాన

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

మీాయబడినది : "మనము వ్యర్థప్రసంగములతో కాలము గడపుచున్నాము. ఇంద్రియవిషయములతోనే తృప్తినొందుచున్నాము. కోరికలవెంట పరువులిడుచున్నాము. ఇందుచే సత్యమును మంచుతెరతో కప్పివైచుచున్నా మనవచ్చును." ఇచట "మాయ" అనుమాట వాడబడలేదు గాని, "మన బుద్ధిపై నొకవిధమగు మంచుతెర క్రమ్మినందున దానికి సత్యము గోచరించుటలేదు, అదియే మన అజ్ఞతకు కారణము" అను భావము కలదు. ఇంకను చాలకాలము గడచిన పిదప, చివరి ఉపనిషత్తొకదానిలో 'మాయ' అను మాట మరల కానిపించుచున్నది. కాని అప్పటికి దానిలో క్రొత్తభావ మెంతో ఇమిడి, దాని రూపమే మాఱిపోయె ననవచ్చును. ఇట్లగుటకు ముందు ఎన్నియో వాదప్రతివాదములుచెలరేగినవి. తత్ఫలముగా చివరకు సుస్థిరరూపమొందిన భావమే ఆ ఉపనిషత్తులో కానిపించునది. "మాయాన్తు ప్రకృతింవిద్యాత్ మాయినన్తుమహేశ్వరం" (ప్రకృతి మాయ అనియు, ఆ మాయకు ప్రభువు మహేశ్వరు డనియు ఎఱుగుము) — శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు. శంకరాచార్యులకు పూర్వపు వేదాంతులు ఈ మాయాశబ్దమును తమతమ మతముల కనుకూలించునట్లు లెన్నియో విధములుగా ప్రయోగించుకొనిరి. బౌద్ధులుకూడ ఈ శబ్దము నొకించుక ఉపయోగించిరి. కాని వారిమతమున అది "విజ్ఞానవాదము" (Idealism) వంటిది అయ్యెను. మాయాశబ్ద మిప్పుడా అర్థమున నే వాడుకలోనున్నది. "ఈ ప్రపంచము మాయ" అని హైందవుడు పల్కినచో, "భ్రాంతిజనితము" అను భావ

మితరులకు స్ఫురించును. ఇందుకు బౌద్ధతత్త్వజ్ఞులు కొంత వఱకు కారణభూతులని చెప్పవచ్చును. వారిలో నొకశాఖ వారు ఈ బాహ్యప్రపంచమునకు ఉనికియే లేదనుచుండిరి గదా! కాని, వేదాంతమతముయొక్క పరిపక్వదశలో, 'మాయ' అనునది 'బాహ్యజగత్తు వాస్తవముకాదు' అను విజ్ఞానవాదము (Idealism) నకుగాని, 'వాస్తవమే' అను సర్వాస్తిత్వవాదమునకు (Realism) గాని సంబంధింపదు. అది యొకమతమే కాదు. మనయొక్కయు, మన ముందు ప్రపంచముయొక్కయు, స్థితిని యథాతథముగా (ఉన్నది ఉన్నట్లు) తెలుపుమాటయే 'మాయ' అనునది. వేదములను నిర్మించిన ఋషులయొక్క బుద్ధి మూలతత్త్వముల (Principles) ననుసరించుటయందును, కనిపట్టుటయందును, వ్యగ్రమై ఉండెను. స్వల్పాంశములలోనికి దిగుటకుగాని, వానికై వేచియుండుటకుగాని, వారికి తీఱిక లేదు. అగాధపరిశీలనచే వస్తువుల తత్త్వమెఱుగుటే వారి సంకల్పము. లోకాతీతక్షేత్రమునుండి వారి కొక పిలుపు వినబడుచుండె నన వచ్చును. అందుచే వారికి వ్యవధిలేదు. భౌతికశాస్త్రములలో ఆధునికము లనబడు కొన్ని విషయములు ఉపనిషత్తులలో అచ్చటచ్చట కానవచ్చుచుండును. అందలి స్వల్పాంశములు ప్రాయికముగా తప్పులతో నిండియుండునుగాని, మూలతత్త్వభావము లన్నియు నిర్దుష్టములు. ఇందు కొక ఉదాహరణము. ఆధునికభౌతికశాస్త్రజ్ఞులు మొన్నమొన్ననే కన్గొనిన ఆకాశపదార్థము (Ether) వారి కప్పటికే పరిచితము. ఈ ఆధునికవాదమునకన్న అది ఎంతో పరిపక్వరూపము నొంది

యుండెనుకూడ. కాని అది మూలభావవిషయమున మాత్రమే. ఆ భావమును సవిస్తరపఱచి క్రియారూపవివరణమునకు దిగినప్పుడు ఎన్నో తప్పు లేర్పడినవి. జీవనశక్తి (Life Principle) సర్వగత మనియు, లోకములోగల జీవకోటియంతయు ఆశక్తియే పరిమాణభేదములతో ప్రకాశించుచున్నదనియు, వేదకాలముననే కనిపట్టబడియున్నది. జీవనశక్తినిగూర్చి పై భావములుగల పెద్ద స్తోత్ర మొకటి వేదసంహితలలో గలదు. మఱియొక విశేషము. మీ కది చిత్రముగా తోచునేమో గాని, ఈ భూలోకములోని జీవోత్పత్తిని గూర్చి ఆధునికభౌతికతత్త్వపరిశోధనఫలముగా ఇటీవల వెలువడిన వాదములవంటివే వేదకాలతత్త్వవాఙ్మయమునగూడ కలవు. జీవోత్పత్తికి మూలము ఇతరమండలములు అను ఆధునికవాదము మీ రెరిగినదే. ఆ మూలము చంద్రమండల మని వేదకాలపు తత్త్వవేత్తల కొందఱి సుస్థిరమతము.

విశాలభావమయములును, వస్తుసాధారణధర్మప్రతిపాదకములును, అగు మూలతత్త్వములను నిబంధించుటలో ఈ వేదకాలపు తత్త్వవిచారపరులు చూపిన ధైర్యసాహసములు అపారములు. బాహ్యప్రపంచవిచారమూలమున వారొనర్చిన విశ్వరహస్యవిభేదనము (కనిపట్టుట) సాధ్యమైనంతవఱకు సంతృప్తికరమే. కాని మూలతత్త్వమే అసమర్థమైయుండునప్పుడు దాని స్వల్పాంశపరిశీలన — ఆధునికభౌతికశాస్త్రజ్ఞులు చేయున దిదియే—సమస్యాపరిష్కారమునకె ట్లుపకరింపగలదు? ఆకాశపదార్థవాదమును మూలాధార

ముగాగొని, పురాతనకాలపు తత్త్వవిచారపరులు విశ్వ రహస్యమును భేదింపజాలకపోయిరి. ఇప్పుడు అదే మూల తత్త్వమును, సూక్ష్మాంశవిస్తరణ మొనర్చి పరిశీలించుటచేత ఆ రహస్యమును భేదింపవచ్చుననుట వెఱ్ఱిగదా. సర్వవ్యాప్త మగు జీవనశక్తిని గూర్చిన విచారణముకూడ ఇట్టిదే. మూల భావమే సమస్యాపరిష్కారమునకు అసమర్థమై యుండగా, తత్సూక్ష్మాంశవిచారణ మెట్లు సమర్థముకాగలదు? ఇంతకు, నేను చెప్పవచ్చిన విషయ మేమనగా, మూలతత్త్వవిచార విషయమున హిందువు లత్యంతధీరత చూపిరి. ఆధునికుల ధీరత కది తీసిపోదు. కొన్నిపట్ల ఎంతో అధికముకూడ. వారు నిబంధించిన సాధారణధర్మసిద్ధాంతములు కొన్ని అత్య ద్భుతములు. అత్యంతవిపులాన్వయములు. ఊహౌన్నత్య మున మానవబుద్ధి అంతకన్న పైకి ఎగయజాలదు. వారి భావములు కొన్ని ఇంకను సిద్ధాంతరూపమొందలేదు. కాని అవి ఆధునికభౌతికశాస్త్రజ్ఞుల కింకను చర్చనీయాంశములుగ కూడ స్ఫురింపలేదు. ఉదాహరణము : ఆకాశపదార్థభావము ప్రతిపాదించిన పిదప, వా రింకను అగాధపరిశీలన చేసి, మనస్సుకూడ సూక్ష్మతరమగు ఆకాశపదార్థమే యని నిర్ణ యించిరి. అంతట ఇంకను లోతునకు దిగి మనస్సుకన్న సూక్ష్మతరమగు ఆకాశపదార్థముకూడ ఒకటి కలదని కని పట్టిరి. కాని సమస్య ఇంకను పరిష్కృతము కాలేదు. బాహ్యప్రపంచపరిజ్ఞాన మెంత అభివృద్ధిచెందినను, మూల సమస్య (విశ్వరహస్యము) అట్లే నిలిచియుండెను. భౌతిక శాస్త్రజ్ఞు డిందుచే నిరుత్సాహమొందక ఇట్లనును: "ఇప్పు

డిప్పుడేగదా మనకు కొంచెకొంచెముగా విషయము తెలియ వచ్చుట! కొన్ని వేల సంవత్సరములు ఆగుడు. పరిష్కార మార్గము లభించును.'' వేదాంతి ఇందు కే మాత్రము ఒప్పు కొనడు. మనస్సు పరిమితవస్తువనియు, దేశకాలనిమిత్తతలను దాటి దానికి ప్రచారము లేదనియు, అతడు నిస్సంశయముగా ఎఱుగును. మనుష్యుడు తనలోనుండి బైటికి దుముకజాల నట్లే, కాలనిమిత్తతలు గీచిన గిఱిని దాటి అతడు పోజాలడు. ఇక, దేశకాలనిమిత్తతలు ఎట్లు ఉత్పన్నమైనవి అను విషయ మును అత డెట్లు పరిశీలింపగలడు? ఆ పరిశీలనప్రయత్నము లన్నియు ఆ విధుల అధీనములోనుండియేకదా అతడు చేయ వలెను! అగుచో, ప్రపంచమునకు అస్తిత్వము (ఉనికి) కలదు అను మాటకు అర్థమేమి? "ప్రపంచమునకు అస్తిత్వ ము లేదు'' అను మాట కర్థ మాలోచింతము. "దానికి స్వతంత్రమగు అస్తిత్వము లేదు. నా మనస్సు, మీ మన స్సులు, ఇతరుల మనస్సులు : వీని సంబంధమునమాత్రమే దాని అస్తిత్వము'' అని అర్థము. ఈ ప్రపంచమును మన పంచేంద్రియములతో చూచుచున్నాము. ఇంకొక ఇంద్రియ ముండినచో, దానియం దింకకొంత కానిపించును. ఇంకను మఱొక ఇంద్రియ మున్నచో, ఇంకను వేఱు విధముగా కాని పించును. అనగా, దానికి వాస్తవమగు అస్తిత్వము లేదు : అవి కారము (మార్పులులేనిది), అచలము (కదలనిది), నిత్యము (శాశ్వతము) అగు అస్తిత్వము లేదు. అట్లని దానికి అస్తి త్వము లేనేలే దనుటకుకూడ వీలు లేదు. అది కలదుగదా! దానియందే, దానిమూలముననే, గదా మనము కార్య

కలాపమును నెఱవేర్చుకొనుచున్నాము! అనగా, అది అస్తిత్వానాస్తిత్వముల కూడిక.

ఈ సూక్ష్మతత్త్వవిచారమునుండి మన దైనికజీవిత వ్యాపారములకు దిగివచ్చినను, జీవిత మంతయు పరస్పర విరుద్ధభావమయమై, అస్తిత్వానాస్తిత్వములకూడికగనే కానిపించుచున్నది. జ్ఞానవిషయములో ఈ విరుద్ధభావము కలదు: మానవుడు కోరినచో అతనికి సర్వము తెలియవచ్చునని మొదట తోచును. కాని నాలు గడుగులు వేయకముందే దాట శక్యముకాని వజ్రకఠినమగు గోడ అడ్డు తగులును. తన కార్యాచరణ మంతయు ఒక వలయము లోపలనే! ఆ వలయము నతడు అతిక్రమింప జాలడు. స్వవిషయకములును, మిక్కిలి ప్రియములును, అగు సమస్య లెన్నియో రేయుంబవళ్లు అతనిని వేధించుచున్నవి. కాని తన బుద్ధి కతీతము లగుటచే వాని నతడు పరిష్కరింప జాలడు. ఐనను ఆ వాసన సుస్థిరమై మనసులో నాటుకొనియే ఉన్నది. ఉన్నను, దానిని నిగ్రహించి అణచివేయుటే శ్రేయస్కరమని మన మెఱుగుదుము. ప్రతిక్షణము, మన హృదయప్రేరణ లన్నియు, స్వార్థపరత్వముదెసకే లాగుచున్నవి. కాని అనిర్వాచ్యవాణి యొకటి స్వార్థరాహిత్యమే శ్రేయస్కరమని ఉద్బోధించుచుండును. పసితనమున ప్రతివాడును ఆశాశీలుడే (Optimist). అప్పు డతనికి భావిజీవిత మంతయు స్వర్గభోగమయమే. యౌవనమున అత డంతకన్న ఆశాశీలు డగును. మరణము, అపజయము, పరాభవము: ఇట్టివి లోకమున కలవనియే అతడప్పుడు నమ్మజాలడు. కాని వార్ధక్యము

వచ్చుసరికి జీవిత మంతయు శిథిలసౌధమువలె కానిపించును. ఆశ లన్నియు అంతరించినవి. భవిష్యత్తంతయు అంధకారమయము. మన మిట్లు ప్రకృతిచేత దెబ్బలు తినుచు, ఎక్కడకు పోవునదికూడ ఎఱుగక, అతిసుఖస్థితినుండి అతిదుఃఖస్థితిని చేర జాఱుచుందుము. బుద్ధుని జీవితమగు 'లలితవిస్తార'లోని సుప్రసిద్ధగేయ మొకటి నాకీ సందర్భమున జ్ఞప్తికి వచ్చుచున్నది. బుద్ధుడు మానవకోటి నుద్ధరించుటకై జన్మించెను. కాని రాజభోగములలో మునిగి తన్ను తానే మఱచిపోయెను. ఆయనను మేల్కొలుపుటకై దేవదూతలు వచ్చి యొక పాట పాడిరి. ఆ పాటయొక్క మూలభావ మిది: "మన మీ జీవితనదీప్రవాహములో పడి తేలియాడుచు పోవుచున్నాము. నది నిరంతరపరిణామ మొందుచున్నది. దానికి విరామములేదు, విశ్రాంతి లేదు." అట్లే మన జీవితములుకూడ విరామవిశ్రాంతు లెఱుగక సాగి పోవుచునే ఉండును. మన మేమి చేయవలెను? అన్నపానీయములు సమృద్ధిగా కలవాడు ఆశాశీలుడు. అతడు ఆపదల మాటయే ఎత్తడు. ఆ మాట విన్ననే అతనికి భీతి. లోకములో గల కడగండ్లను గూర్చియు, దుఃఖములను గూర్చియు అతనికి చెప్పకుడు. "లోక మంతయు సుఖమయమే" అనుడు. "నిజమే, నేను క్షేమముగా ఉన్నాను. నన్ను చూడుడు. నాకు సుఖనివాసము కలదు. కూడుగుడ్డల లోటేమియు లేదు. కావున ఆ ఘోరవిషయములు నా యెదుట ఎత్తకుడు." కాని ఇతరు లెందఱో కూడుగుడ్డలకు కఱవై చచ్చుచున్నారు. లోకము సుఖమయమని వారితో

చెప్పినచో, వారు వినిపించుకొనరు. తాము దుఃఖములతో కృశించుచుండగా, ఇతరులు సుఖపడవలెనని వా రేల కోరుదురు? మన మిట్లు ఆశానిరాశలమధ్య ఊగులాడు చున్నాము.

ఇక మరణ మను అత్యుగ్రవిషయ మొకటి కలదు. ప్రపంచ మంతయు మరణము దెసకే సాగుచున్నది. ప్రతి వస్తువు మరణించునదే. మన అభివృద్ధి, మన అహంకారము, మన సంస్కారణములు, మన భోగములు, మన సంపద, మన జ్ఞానము: అన్నిటికి ఒకే గమ్యము—మరణము. ఏది తప్పినను అది తప్పదు. నగరములు పొడచూపును, అడు గంటును; సామ్రాజ్యములు మింటి కెగయును, మంట కూలును; గ్రహమండలములు విచ్ఛిన్నములై, ధూళిపాలై, ఇతరమండలవాతావరణములో తేలియాడుచుండును. ఆదిమ కాలమునుండియు కథ ఇట్లే నడుచుచున్నది. మరణమే అన్నిటికిని అంతము. జీవితమునకు, సౌందర్యమునకు, సంప దకు, అధికారపదవికి, అన్నిటికి—సౌశీల్యమునకుకూడ— మరణమే అంతము. పుణ్యపురుషులు, పాపపురుషులు; ప్రభువులు, బిచ్చగాండ్రు: అందఱు మృతి నొందువారే. సర్వము పయనించునది మరణమువైపునకే. కాని ప్రాణము లెంత తీపు! వానిపై ఎంత అపారమగు ప్రీతి! ఎట్లో జీవమును అంటిపట్టుకొని ఉందుము. ఎందుకో, మనకే తెలియదు. ఆ పట్టు వదలుట మనకు అసాధ్యము. ఇది మాయ.

తల్లి తన బిడ్డని ఎంతో ప్రేమతో పాలిచ్చి పెంచు చున్నది. ఆ బిడ్డ డామె ప్రాణమునకు ప్రాణము. వాడు పెరిగి పెద్దవాడైనపిదప, చెడు త్రోవల పడి, పశుప్రాయుడై, ఆమెను ప్రతిదినము కొట్టి, తన్ని, హింసించుచున్నాడు. కాని ఆమె వానిని విడిచి వెళ్ళజాలదు. ఇందుకు కారణ మేమి అని ఎప్పుడైన విచారించుకొన్నచో, ప్రేమ అను భావమును కల్పించుకొని తృప్తి నొందును. కాని నిజమున కది ప్రేమ కాదు. ఆమె బుద్ధి నేదియో ఆవరించి లోంగ దీసికొనినది. ఎంత యత్నించినను దాని నామె విదిర్చి వేయజాలదు. ఇది మాయ.

"బంగారు ఉన్ని"* ని సాధించి తెచ్చుటకై మన మందఱము ప్రయత్నించు చున్నాము. అది తనకు లభించు నని ప్రతివాని ఆస. ఆ ఆశకు ఆధారము ఏ రెండుకోట్లకో ఒక్క వంతుమాత్రమే అని బుద్ధిమంతుడగు ప్రతివానికిని తెలియును. కాని ప్రతివాడును దానికై పోరాడుచుండును. ఇది మాయ.

మృత్యుదేవత మన భూలోకమున రేయుంబగళ్లు వికటతాండవ మాడుచున్నది. కాని ఎప్పటికిని బ్రదికియుందు మనియే మనము నమ్ముకొనియుందుము. "లోకమున నత్యంతవిచిత్ర మగు విషయ మేది?" అని ధర్మరా జొక సారి ప్రశ్నింపబడెను. "అనుదినము జనులు మన చుట్టును

---

* ఇది గ్రీసుదేశపు పురాణకథావిషయకమైనది. ఈ కాలపు గొప్ప "లాటరీ" నొకదానిని మనము భావించుకొన్న చాలును.

మరణించుచున్నారు; కాని తాము మరణింపమని జనులు తలంచుచుందురు'' అని ఆయన బదులు చెప్పెను. ఇది మాయ.

మన బుద్ధిప్రచారమందును, మన ఎఱుకయందును, మన జీవితసంఘటనము లన్నిటియందునుకూడ, ఇట్టి విరుద్ధ భావములు అతిదారుణరూపమున మనల నెదుర్కొనుచుండును. సంస్కర్త యొకడు ఆవిర్భవించి ఒక జాతిలోని లోపములను సవరింప జూచును. కాని అవి సరిపడుటకు ముందే మఱి యొకచోట నొక వేయి ఇతరలోపములు తలచూపును. పడిపోవుచున్న ప్రాతయింటిని ఒక చోట కొంచెము బాగు చేసి నిలువబెట్టినప్పటికి ఇంకొక భాగము పడిపోయియుండును. నిర్బంధవైధవ్యము వలని హానిని గూర్చి మా హిందూదేశ సంఘసంస్కర్తలు ఘోషించుచున్నారు; అవివాహితస్త్రీ సమస్యను గూర్చి పాశ్చాత్త్యదేశములందు ఘోష. అవివాహితస్త్రీల నొకచోట ఉద్ధరింపవలెను: వారు కష్టముల పాలగుచున్నారు. విధవల నింకొకచోట ఉద్ధరింపవలెను: వారును కష్టముల పాలగుచున్నారు. జీర్ణించిన కీళ్లనొప్పి వంటి సమస్య యిది. తలనుండి తఱిమిన శరీరమును చేరును. అచటనుండి తఱిమిన, పాదములను బాధించును. చదువు, సంపద, సంస్కృతి: ఇవి ఏ కొలదిమందికి మాత్రమే అందుపాటులో నుండరాదని సంస్కర్తలు బోధింతురు. అందఱి కవి లభించునట్లు చేయజూతురు. దీనిచే కొందఱికి సుఖము కలుగవచ్చును. కాని సంస్కృతి పెరుగుకొలది శరీర సుఖము తఱుగు నవకాశము కలదు. సుఖజ్ఞానముతోపాటు

అసుఖజ్ఞానముకూడ గోచరించును. అగుచో, మనకు మార్గ మేది? ఒకని కేపాటి సంపద లభించునో అంత ఆపద ఇం కొకనికి ఆపాదిల్లియే తీఱును. లోకధర్మ మది. అనుభవ రహితులగు యువకుల కిది అంత స్పష్టముగా తోపక పోవచ్చును, కాని చాలకాలము జీవించినవారును, లోకము లోని కష్టనిష్ఠురముల నెఱిగినవారును, ఇది గ్రహింపగలరు. ఇది మాయ. ఇవన్నియు నిరంతరసంఘటనములు — ఇది అనివార్యస్థితి. "ఏల" అను ప్రశ్నకు సమాధానములేదు సరేగదా, ఆ ప్రశ్న వేయుటకు అవకాశముకూడ లేదు! ఎట్లు?, ఏల? అని ప్రశ్నించుట నిరుపయోగము. ప్రపంచరీతి ఇట్టిదనియు, ఇది మార్ప శక్యముకానిదనియు, మాత్రము మన మెఱుగుదుము. దానిని మనము పూర్తిగా గ్రహించుట అసాధ్యము. మనస్సులో స్పష్టముగా చిత్రించుకొనుటకూడ అసాధ్యము. ఇక దానిని పరిష్కరించు టెట్లు?

ఈ ప్రపంచము నడుచు క్రమమును యథాతథముగా తెలుపు మాటయే మాయ. ఇదంతయు తెలిపినచో జనులు భీతిలుదురు. కాని మనము భీతిలరాదు. వాస్తవస్థితిని దాచు కొన్నచో దానిని బాగుపఱచుమార్గము కనుగొను టెట్లు? కుక్కలు తఱుమునప్పుడు తల దాచుకొని కుందేలు అపాయ విముక్తినొందితి ననుకొనును. కాని అందుచేత ఏమి ప్రయో జనము? ఈ వాదమునకు ఆక్షేపములు కలవుగాని, అవి సుఖ జీవనసంపన్ను లగువారు చేయునవని కొందఱికి తోప వచ్చును. ఈ ఇంగ్లాండు దేశస్థులు నిరాశాశీలు (Pessimist) రగుట కష్టము. ఇట ప్రతివాదును లోక మెంత

అద్భుతముగా, ఎంత పురోభివృద్ధిసూచకముగా, నడుచు చున్నది అనును. కాని తా ముండు స్థితియే వారికి లోకస్థితి కూడ! పురాతనసమస్యలు చర్చింపబడుచున్నవి: క్రైస్తవ జాతు లభ్యుదయసంపన్నులై యున్నారుగనుక క్రైస్తవమత మొక్కటే సత్యమైనది! కాని క్రైస్తవజాతుల అభ్యుదయ మునకు కారణము ఇతరమతస్థులు దీనదశనంది కడగండ్లపా లగుచుండుటే కాన, ఈ ప్రతిపాదన తన్ను తానే ఖండించు కొనుచున్నది. వారికి బలి కాదగువారు లభించుచున్నప్పుడే వారి అభ్యుదయము. ప్రపంచ మంతయు క్రైస్తవమత మవ లంబించినచో, క్రైస్తవజాతులకు దారిద్ర్యము చేకుఱును. ఇతరమతస్థు లున్నగదా వీరికిఆహుతియగుటకు? కావున ఈ వాదమునందే దానికి విఱుపుకూడ కలదు. ఆకలములు తిని మృగములును, మృగములను తిని మానవులును, జీవింతురు. కాని బలవంతులగు మానవులు బలహీనమానవులను ఆహుతి గొను ఘోరాచారము కూడ కలదు. అంతటను ఇది చూపట్టును. ఇది మాయ. ఈ స్థితిని సంస్కరించు టెట్లు? ఈ ప్రశ్న కెన్నిన్నియో సమాధానములు చెప్పబడుచున్నవి. కాలాంతరమున అంతయు చక్కబడునని కొందఱి సమా ధానము. అది యొకవేళ నిజమేకావచ్చునని ఒప్పుకొన్నను, ఆ ఉపకారము చేయుట కిట్టి ఘోరాతిఘోరమార్గమేల? మంచి చేయుటకు మంచి మార్గములే ఏల అవలంబింపరాదు, ఈ పాపిష్ఠిమార్గములకు బదులు? రాబోవు పురుషాంతరపు జనులు సుఖపడవచ్చును, కాని ఇప్పటివారి కీ క్రూరవ్యథ లేల? ఈ ప్రశ్న కేమియు సమాధానము లేదు. ఇది

మాయ. మఱొక వాదముకూడ కొందఱివలన విను చున్నాము. లోపముల నన్నిటిని క్రమక్రమముగా రూపు మాపుచుండుట పరిణామకార్యముయొక్క విశేషలక్షణ ములలో నొకటట! ఇట్లు లోపము లన్నియు నశించిన పిదప, మంచి మాత్రమే నిలుచునట! ఎంత శుభవార్త! కావలసి నన్ని యైహికసంపదలు కలిగి, పూట గడచు టెట్లా అని సంక్షోభింప నవసరము లేక, పరిణామము పేరిటి ఈ క్రూర చక్రముక్రింద పడి నలిగి పోవక యుండు భాగ్యజీవుల అహం భావమున కిది ఎంత ఆహ్లాదకరము! ఆ మూక లెంత అగ చాట్లు పడ్డ తమ కేమి? వారు చచ్చినచో, లోకమున కేమి కొఱత? బళీ! ఎంత చక్కని వాదము! కాని, ఇది యంతయు తప్పుల కుప్ప! లోకమున అభివ్యక్తములైన శుభాశుభముల యొక్క పరిమాణములు నిర్దిష్టము లైనవనుట నిరాధార మగు వెఱ్ఱి ఊహ. శుభము క్రమక్రమముగా హెచ్చు చుండును, అశుభము క్రమక్రమముగా తగ్గుచుండును, అను నది అంతకన్న వెఱ్ఱి ఊహ. వీరి పరిణామకార్యము కొంత కాల మిట్లు సాగిన పిదప, అశుభ మంతయు నశించి, శుభము మాత్రమే లోకమున మిగులునట! ఇట్లు చెప్పుట సులభమే గాని, అశుభము తఱిగిపోవుచున్నదని నిరూపింపగలరా? అడవిజాతివాని నొకనిని తీసికొందము. వాడు చదువు రాని వాడు, వ్రాత యనుమాటయే వినలేదు. బుద్ధిని వికసింప జేసికొను మార్గము లెఱుగడు. వానికి తీవ్రమగు గాయము తగిలినచో, అది త్వరగనే నయమవును. మనము కొంచె మెక్కడనైన గీచుకొనిపోయినచో మరణింతుము. యంత్ర

నిర్మాణమువలన వస్తువులు చౌక ఐనవి. మనుష్యుడు అభివృద్ధినొందుటకు, బాగుపడుటకు, అవకాశము లేర్పడినవి. కాని తన్మూలముగా ఒక్కడు లక్షాధికారి యగుటకై, వేన వేల జనులు క్రమక్రమముగా అణచివేయబడి, దాస్యవృత్తికి పాల్పడి కృశించిపోవుచున్నారు. పశుప్రాయదశయందున్న మానవుడు ఇంద్రియములందే జీవించును. కడుపు నిండకపోవుటచేతను, శరీరమున కేదైన హాని కలుగుటచేతను, వాడు గోడుచెందును. వాని కష్టసుఖములకు ఇంద్రియములందే మొదలు, ఇంద్రియములందే తుద. వాడు అంతకన్న ఉన్నతదశకు వచ్చి, వాని సుఖోత్పత్తిక్షేత్రము విశాలత నందుకొలది, దుఃఖోత్పత్తిక్షేత్రముకూడ విశాలమగుచుండును. అసూయపడుట, న్యాయస్థానముల కెక్కుట, పన్నులు చెల్లించుట, సంఘనిందలు మోయుట, హృదయ రహస్యములలోకూడ ప్రవేశించు ఘోరరాక్షసపరిపాలనకు లోబడి రేయుంబవల్లు రాపిడినొందుచుండుట: ఇవన్నియు అడవిజాతివా డెఱుగడు. నాలుగు ముక్కలు చదువునేర్చి పొగరెక్కిన మానవుడు దుష్టమృగములకన్న వేయిరెట్లు క్రూరుడు కాగలడని అతనికి తెలియదు. కావున ఇంద్రియ జీవితమును దాటి పైకి ఎదిగిన పిదప మన సుఖానుభవశక్తి అధికమగుట నిజమేకాని, దానితోపాటు కష్టానుభవశక్తికూడ అధికమగుట తప్పదు. నరములు సూక్ష్మతరములై ఎక్కువ వ్యథను భరించుటకు సమర్థములగును. ఏ జాతియందైనను చదువురాని సామాన్యమానవుడు తిట్లకు అంతగా నొచ్చుకొనడు. ఒడలు విఱుగ గొట్టినప్పుడే వానికి కష్టము తోచు

నది. కాని మర్యాదస్థు డొక్క తిట్టునుకూడ ఓర్వజాలడు. వాని నరము లంత సూక్ష్మత నొందినవి. నరములు సుఖ స్పర్శకు సున్నితము లగుటతోపాటు వాని వ్యథకూడ అధిక మైనది. పాపము, పరిణామవాది కీసత్య మెంత ప్రతి కూలము! మనము సుఖానుభూతిశక్తి నధికపఱచుకొనుకొలది, దుఃఖానుభూతిశక్తినికూడ అధికపఱచుకొందుము. సుఖాను భూతిశక్తికన్న దుఃఖానుభూతిశక్తి ఎన్నోరెట్లధికముగా పెరుగు చుండుననికూడ నా యెన్నిక. పురోగమన మొందుకొలది సుఖదుఃఖములకు రెంటికిని నూత్నావకాశములు కలుగు చుండునని స్వానుభవమే మనకు తెలుపుచున్నది. ఇది మాయ.

కావున మాయ అనునది దృశ్యలోకస్థితిని యథా తథముగా తెలుపు మాటయేకాని విశ్వమునొక్క రహస్య మును భేదింపజూచు వాదము కాదనుట స్పష్టము. మన జీవితమూలమందే పరస్పరవిరుద్ధమగు ద్వంద్వత కలదు. మన మేమిచేసినను, దాటశక్యముగాని ఈ ద్వంద్వమయ వాతావరణములోనే చేయవలెను. మంచి ఉండుచోటనెల్ల చెడుగు, చెడుగు ఉండుచోటనెల్ల కొంతమంచి, ఉండియే తీఱవలెను. జీవ మున్నచోట నెల్ల మరణము నీడవలె నిలిచియే యుండును. నవ్వువాడు ఏడ్వవలెను. ఏడ్చువాడు నవ్వవలెను. ఈ ద్వంద్వస్థితి మార్పశక్యము కానిది. చెడు గనుమాటయే లేక, అంతయు మంచియే ఉండునట్టియు, ఏడు పనుమాటయే లేక, ఎప్పుడును నవ్వులే కలిగినట్టియు, ప్రదేశ మొకటి ఉండునని మనము భావించుకో వచ్చును;

కాని అది వస్తుతత్త్వమునకే విరుద్ధము గావున అసంభవము. ప్రపంచపు మూలధర్మమును మార్చుట సాధ్యమా? నవ్వు కలిగించు శక్తి ఉన్నచోటనెల్ల ఏడ్పు కలిగించు శక్తికూడ దాగియే ఉండును. సుఖము కలిగించుశక్తి ఉన్నచోటనెల్ల దుఃఖము కలిగించుశక్తికూడ ఎచ్చటనో దాగియుండును.

అనగా, వేదాంతమతము ఆశాశీలముగాని, నిరాశా శీలముగాని కాదు. అందు ఆశానిరాశలు రెంటికిని స్థానము కలదు: ఏది వచ్చినప్పుడు అది. లోకములో శుభాశుభ ములు (మంచిచెడ్డలు) ను, సుఖదుఃఖములును కలిసియుండు ననియు, ఈ ద్వంద్వములలో దేనిని పెంచినను, రెండవది కూడ పెరిగియే తీరుననియు దాని బోధ. లోక మంతయు కేవలము మంచిదిగనో, కేవలము చెడ్డదిగనో ఉండుట అసం భవము. ఆ భావమే అసంగతమైనది. మంచిచెడ్డలు పూర్తిగా వేర్వేఱగు రెండు భిన్నవస్తువులు కావు అను తత్త్వరహస్యము ఈ పరిశీలనవలన తేలుచున్నది. "ఇది మంచిది, కేవలముమంచిది; ఇది చెడ్డది, కేవలము చెడ్డది" అని రూఢిగా చెప్పదగిన వస్తువు లోకములో ఒక్కటికూడ లేదు. నేడు మంచిదిగా తోచు విషయమే రేపు చెడ్డదిగా తోపవచ్చును. ఒకరికి దుఃఖకారణ మగువస్తువే మఱొకరికి సుఖకారణము కావచ్చును. ఒక బిడ్డ దేహమును కాల్చి ఘోరాపద కలిగించిన అగ్నియే అన్నముపచనముచేసి పస్తులుపడియున్నవాని ఆకలి తీర్చును. మనస్సునకు దుఃఖ బోధమును తెచ్చు నరములే సుఖబోధను కూడ తెచ్చును. కావున చెడుగు నిర్మూలింప వలెనన్నచో, మంచినికూడ

నిర్మూలింపవలెను. వేఱు మార్గము లేదు. మృతిని రూపు మాపవలెనన్నచో, జీవమునుకూడ రూపుమాపవలెను. మృతిలేని జీవము, దుఃఖములేని సుఖము అనుట అసంగత ప్రసంగము. ఈ ద్వంద్వములలో ఏదియు ప్రత్యేకముగా లభింపదు. అవి ఒకేవస్తువుయొక్క రెండు రూపములు. నిన్న నాకు మంచిదిగా తోచిన వస్తువు నేడు మంచిదిగా తోపదు. నా జీవితమే ఇందు కొక నిదర్శనము. చిన్ననాటినుండి నా లక్ష్యము లెన్నియోసార్లు మాఱినవి. బలిష్ఠములగు జోడు గుఱ్ఱములుపూన్చిన బండి తోలుట ఒకప్పటి లక్ష్యము. ఒక దినుసు మధురభక్ష్యము చేయగలుగుట ఇంకొకనాటి లక్ష్యము. భార్య, బిడ్డలు, ద్రవ్యసమృద్ధి, ఆ పిమ్మటి లక్ష్యము. ఆయాకాలములందు నేను ఆనందపరమావధి నొందుటకు ఆ లక్ష్యముల సిద్ధి చాలియుండును. నేడవన్నియు నాదృష్టికి పరిహాసనీయములగు వెఱ్ఱికోరికలు! వ్యక్తిత్వ మెక్కడ నశించునో అని భీతిలుచుండిన దశ మన కిట్లే పరిహాసనీయ ముగా తోచు కాలము వచ్చితీఱునని వేదాంతమతము బోధించుచున్నది. ఈ దేహము నెప్పటికిని నిలుపుకొని యుండుటే సుఖము అనునట్టి భావముకూడ మన కిట్లే వెఱ్ఱిగా, పరిహాసనీయముగా, తోచు కాలము వచ్చితీఱును. కాని, ఇదియే యథార్థమైనచో, మనము అనివార్యమగు పరస్పరవ్యతిరిక్తవాతావరణములో — అస్తిత్వము కాక, నాస్తిత్వము కాక ; దుఃఖముకాక, సుఖముకాక : ఈ విరుద్ధ భావములు కూడిన వాతావరణములో — కదా చిక్కు కొనియున్నాము? అట్లగుచో, వేదాంతముగాని, ఇతరతత్త్వ

శాస్త్రములుగాని, మతములు గాని, ఎట్లు ఉపకరింపగలవు? 'సత్కార్యము లేల చేయవలెను?' అనునట్టి గాఢసంశయము కూడ కలుగును. అపకారము కలిగింపని ఉపకారముగాని, దుఃఖము కలిగింపని సుఖముగాని, అసంభవమైనచో, ఉపకారము చేయుటేల? ఈ ప్రశ్నకు సమాధాన మే మనగా: 'పరుల దుఃఖరాశిని తఱిగించుటకై పాటుపడుటే మన సుఖమును పెంపొందించుకొను మార్గము'. ప్రతివారి కిది అనుభవము వలననే తెలియవచ్చును. బుద్ధిమంతు లిది శీఘ్రముగనే గ్రహింతురు. మందబుద్ధులకు కొంత ఆలస్యమగును. కాని ఈ ఆలస్యము వలన వీరికి అపారనష్టము కలుగును. శీఘ్రముగా గ్రహించినవారి కంత నష్ట ముండదు. ఇది మొదటి సమాధానము. ఇక రెండవది: ఈ ద్వంద్వమయ ప్రపంచజీవనమునుండి మన మెప్పటికైన విముక్తి పొందగోరితిమేని, మన కర్తవ్యమును నెఱవేర్చుచుండవలెను. మన మీ స్వప్నమునుండి మేలుకాంచి, మట్టిపిడతలతో ఆడుకొనుట మానువఱకును, ఈ ఉపకారకశక్తులును అపకారకశక్తులును కలిసి మనకొఱ కీ ప్రపంచమును నిలిపియేయుంచును. మన మీ పాఠమును నేర్చుకోవలెను. కాని అది ఒకమాత్రమున రాదు. దీర్ఘకాలము—ఎంతో దీర్ఘకాలము—పట్టును. పరిపూర్ణుడే పరిమితుడయ్యె ననునట్టిభావముపై ఆధారపడిన తత్త్వసిద్ధాంత మొకటి నిర్మించు ప్రయత్నములు జర్మనీ ఇంగ్లాండు దేశములలో జరిగినవి. అఖండపరమాత్మయే ఈ ప్రపంచరూపమున సాక్షాత్కరింప యత్నించుచున్నాడనియు, కాలపరిపాకమున ఆ యత్నము సిద్ధింపగలదనియు, ఈ

వాదములోని మూలభావము. ఇది మంచిపనియేగాని, పరిమితవస్తువు అఖండుని పూర్తిగా వ్యక్తపఱుపనేర్చు ననుభావమున కేమైన హేతుబద్ధమగు ఆధారము కలదా అని తత్త్వవిచారపరులు ప్రశ్నింతురు. నిత్యుడును, అఖండుడును, అగువాడు పరిమితు డైననేకదా ఈ ప్రపంచముగా కాగలడు? ఇంద్రియములద్వారాగాని, మనస్సుద్వారాగాని, బుద్ధిద్వారాగాని, గోచరించున దంతయు పరిమితము. పరిమితమే అపరిమితముగా నుండుననుట యుక్తియుక్తమగు మాటకాదు. అట్లుండుట అసంభవము.

నిత్యుడు, లేక అఖండుడు, ఖండవస్తురూపమున వ్యక్తపడుటకు యత్నించునని వేదాంతముకూడ అంగీకరించును గాని, కొంతకాలమున కిది అసాధ్యమని గ్రహించి, ఈ యత్నమును విరమించునని దాని వాదము. ఆ విరమించుటయే వైరాగ్యము, లేక త్యాగము. అదియే ఆస్తికధర్మజీవనమునకు నిజమైన ప్రారంభము. ఈ కాలమున వైరాగ్యము అను మాట ఎత్తుటయే బహుకష్టము. నన్నుగూర్చి అమెరికాదేశస్థు లేమనిరో తెలియునా? అయిదువేల సంవత్సరములక్రిందట మరణించి, పూడ్చివేయబడిన, దేశమునుండి వచ్చి వైరాగ్యమును ప్రశంసించువాడనట నేను! ఆంగ్లతత్త్వవేత్తలుకూడ అట్లే అందురు కాబోలును. కాని ఎవ్వ రేమన్నను, భగవదన్వేషణజీవనమునకు వైరాగ్యమొక్కటియే మార్గము. "జీవమును నాకొఱ కెవడు పరిత్యజించునో వానికే అది లభ్యమగును" అనికదా క్రీస్తుయొక్క బోధ. మానవుడు పరిపూర్ణత్వమును సాధింపగోరినచో,

వైరాగ్య మొక్కటియే మార్గమని ఆయన ఎన్నియోసార్లు బోధించెను. మనస్సునకు ఈ సత్యము కాలపరిపాకమున గోచరింపగలదు. తన దీర్ఘభయానకస్వప్నమునుండి అది మేల్కొనును. పాప ఆటవస్తువులను పాఱవైచి, తల్లిచెంతకు మరల పోగోరును. "కామోపభోగములచే కామన (ఇచ్ఛ) యెన్నటికిని శమింపదు. నేతి ఆహుతులచే ప్రజ్వలించు అగ్నిహోత్రమువలె అది మఱియు ప్రకోపించును" అను సూక్తిలోని సత్యము దానికి గోచరించును. కామోపభోగములకు మాత్రమే కాదు, ఇంద్రియభోగము లన్నిటికిని, వైజ్ఞానిక భోగము లన్నిటికిని, మానసికభోగము లన్నిటికినికూడ, ఇది అన్వయించును. అవన్నియు తుచ్ఛములు, మాయావరణము లోనివి. అనగా మనకు అభేద్యమైన ఈ మాయాజాలము లోనివి. అనంతకాలపర్యంతము మనము దానిలో ఇటునటు పరుగులిడుచుండినను, దానికి ముగింపు ఉండదు. ఒకించుక సుఖము సంపాదించుకోగోరితిమేని, దుఃఖరాశి యొఱగి, మీాద పడును. ఎంత ఘోరము! పర్యాలోచించిచూడ, "ఇదంతయు మాయ" అను మాయావాద మొక్కటియే ఈ స్థితిగతులకు సరియైన సమాధాన మని తోచును. ఈ ప్రపంచ మెంత దుఃఖపూరితము! లోక మంతయు తిరిగి చూచినచో, తమతమ లోపములను ఒకజాతి ఒకవిధమునను, మఱొకజాతి మఱొకవిధమునను, నివారణ మొనర్చుకొన జూచును. అనేకజాతు లాకేకీడును వేర్వేఱువిధముల పోగొట్టజూచినవి. కాని ఏ జాతియు ప్రయత్నసిద్ధి నొందలేదు. ఆ కీడు ఒక చోట తఱిగినచో, మఱొకచోట అపారముగా పెరుగు

చున్నది. ఇట్టిది దాని స్థితి. పాతివ్రత్యాదర్శమునకు ప్రాధాన్య మిచ్చి హిందువులు అతిబాల్యవివాహాచారమును నియమించిరి. కాలక్రమమున దానిచే జాతి దుర్బలమైపోయి నది. సౌశీల్యము కాపాడబడినది నిజమే, కాని ఈ హానికూడ కలిగినది. ఈ రెంటిలో ఏది కోరుకొందురు? సౌశీల్యము కావలసినచో, స్త్రీపురుషులలో దౌర్బల్యము ప్రబలును. కాని, ఇచట మీ ఇంగ్లాండులో మీ స్థితిమాత్రము చక్కగా నున్నదా? లేదు. ఏలయన సౌశీల్యమేగదా జాతికి ప్రాణము. చారిత్రకదృష్టితో విచారించినచో, శీలభ్రంశమే జాతినాశ మును సూచించు ప్రథమచిహ్నమని తెలియుచున్నది. ఆ చిహ్నము కానిపించునప్పుడు జాతినాశముకూడ కానిపించి నట్టే. అగుచో, ఈ విపత్తులోనుండి విముక్తిని పొందు టెట్లు? తలిదండ్రులు తమ బిడ్డలకు వధూవరుల నేర్పాటుచేసినచో, కొంత తగ్గగలదు. హిందూబాలికలు హృదయోద్వేగ ములకు లొంగిపోయి, పెద్దల హితోపదేశమును తిరస్కరించు వారు కారు. కాని, వారి జీవితములు కవిభావకల్పితము లగు అలౌకికమార్గములలో విహరింపక, గతానుగతికములై యుండును. ఇట్లుకాక జనులు తమ భార్యాభర్తలను తామే నిర్ణయించుకొన్నచో, ఆ వివాహము లంత సుఖప్రదము లగుటలేదు. హైందవస్త్రీసామాన్యము మిక్కిలి సుఖముగా జీవించుచుండును. భార్యాభర్తలకు కలహములు అంతగా నుండవు. యునైటెడ్ స్టేట్స్‌లో వివాహనిర్ణయవిషయమున అపారమగు స్వాతంత్ర్యము గలదు. అచ్చట ఎన్నో గృహ ములును, ఎన్నో వివాహములును, వ్యథామయములు. ఈ

వ్యథ, ఈ అసంతృప్తి, 'ఇందు కలదు, అందు లేదు' అనక సర్వత్ర నిరంకుశవిహారము చేయుచున్నది. దీని అర్థ మేమి? ఏ లక్ష్యమును అనుసరించినను, సుఖము అంతగా లభించుట లేదు. అందఱము సుఖముకొఱకే పరిశ్రమించుచున్నాము. కాని సుఖ మొక మార్గమున ప్రవేశించినచో, కష్టము మఱొక మార్గమున ప్రవేశించుచున్నది.

అట్లని ఉపకారకార్యములు చేయ బనిలేదా? చేయవలెను. వానియందు మునుపటికన్న ఎక్కువ అభిరుచికూడ చూపవలెను. అట్లైన, పై జ్ఞానము వలని ప్రయోజన మేమి అని అడుగుదురు. దానిచే మన మతదురభిమానతీవ్రతలు నశించును. అవి నశించినచో, ఆంగ్లేయుడు హైందవుని గూర్చి నిందావాక్యము లాడడు. ఇతరజాతుల ఆచారములను గౌరవభావముతో చూచును. తీవ్రవాదిత్వము నశించుకొలది, అకృత్రిమకార్యాచరణ మధిక మగుచుండును. తీవ్రవాదుల (Fanatics) జవసత్త్వములలో చాలవంతు నిరర్థకముగా వ్యయ మగుచుండును గాన వారికి కార్యాచరణశక్తి అంతగా ఉండదు. భావోద్రేకములు లేక, ప్రశాంతనిష్పాక్షికబుద్ధి కలిగి, అసాధ్యమార్గముల పొంత బోకయుండు వానికే కార్యాచరణసామర్థ్య ముండును. కావున పై జ్ఞానముచే కార్యసామర్థ్య మధికమగును. యథార్థస్థితి నెఱుగుటచే సహనబుద్ధి అభివృద్ధినొందును. దుర్మార్గులను, నిర్భాగ్యులను, చూచినంతనే మతిచెడి వెఱ్ఱి పోకల బోకుందుము. ప్రపంచగతిని మనము మార్పజాలమనియు, దాని త్రోవనే అది నడుచుచుండుననియు ఎఱు

గుటచే, మనము తొందరపాటుమాని, తాలిమి వహింతుము. ఇందు కొక దృష్టాంతము. మనుష్యు లందఱును ఒక్కొక్కడిగా యోగ్యులైనచో, మృగము లన్నియు, ఆ లోపల మనుష్యులుగా పరిణమించి, అవియు యోగ్యస్థితి నందవలసి యుండును. వృక్షజాతులకు కూడ ఇదే పరిణామము కలుగవలసియుండును. కాని ఒక విషయముమాత్రము సత్యము. ఈ నిర్నిరోధనదీప్రవాహము సముద్రాభిముఖమై, అత్యంత వేగముతో పర్వులిడుచున్నది. ఈ నదిలోని ప్రతిజలబిందువును కాలక్రమమున ఆ అపారపారావారముతో నైక్యమొందగలదు. అట్లే ఈ జీవితములో — ఆపదలు, వ్యథలు, సుఖములు, నవ్వులు, ఏడ్పులు, అన్నియు కూడియుండు ఈ జీవితములో — ఒక్కవిషయముమాత్రము నిస్సంశయము. సర్వవస్తువులు గమ్యముదెస దుముకుచున్నవి. ఎంతకాలము పట్టునో చెప్పజాలముకాని, మీరు, నేను, వృక్షజాతులు, మృగజాతులు, జీవలేశముగల ప్రతినలుసుసహా, పరిపూర్ణము అను అనంతసాగరములో కూడియేతీఱవలెను; ముక్తినందవలెను; భగవంతునిచేరవలెను.

వేదాంతమతప్రకారము ప్రపంచము కేవలముశుభము కాదు, కేవలము అశుభముకాదు. ఈ విషయము ఇప్పటికే తెలిపియుంటిని. మనకు కలుగు శుభాశుభముల విలువ సమానమైనదని ఆ మతపు బోధ. మేలుయొక్క విలువ యెక్కువ కాదు, కీడుయొక్క విలువ తక్కువకాదు. ప్రపంచధర్మము అట్టిది అని తెలిసి మనము ఓర్పుతో కార్యము లొనర్చుచుండవలెను. ఎందుకొఱకు? ఏల? ఈ స్థితిగతులలో గత్యం

తరమేమి? అజ్ఞేయవాదులలో నేల చేరరాదు? ఈ కాలపు అజ్ఞేయవాదులుకూడ ఈ సమస్య పరిష్కరింప సాధ్యము కానిది — లేక, మా పరిభాషలో, ఈ మాయాజాలమును భేదించుట అసాధ్యము — అని ఎఱిగి, తృప్తి తెచ్చుకొని జీవితమున సుఖించుచుండుమందురు. ఈ బోధలో నొక ప్రమాదము — బొత్తిగా అసంగతమగు మహాప్రమాదము — కలదు. ''జీవితము'' అనగా ఏమి? ఇంద్రియజీవితమేనా? ఆ విషయమున మనకును మృగములకును అంతగా భేదము లేదు. కేవలము ఇంద్రియములందే జీవించువారు ఇచటి కెవ్వరును వచ్చియుండలేదనియే నా నమ్మకము. అనగా, ''జీవితము'' అనునది అంతకన్న ఉన్నతక్షేత్రమునకు సంబంధించినది. మన హృదయభావములు, మనోభావములు, ఆదర్శములు: ఇవన్నియు మన జీవితములోనిభాగములే. పరిపూర్ణత్వ మను మహోన్నతాదర్శమును సాధించుకొనుటకు చేయు పోరాటము జీవితములో నొక అత్యంతప్రధాన భాగము కాదా? దృశ్యప్రపంచజీవితమందే సుఖింపుడని అజ్ఞేయవాదుల బోధ. కాని జీవితశబ్దమునకు ముఖ్యార్థము ఆదర్శసాధనమే. పరిపూర్ణత్వముదెస సాగుటయే జీవిత సారము. కావున మనము అజ్ఞేయవాదులమై దృశ్య ప్రపంచముతోడనే తృప్తినంద జాలము. అజ్ఞేయవాదికి జీవితమనగా ఆదర్శభాగము వినా తక్కిన దంతయు! 'ఆదర్శము నందుకొనుట అసాధ్యము. కావున దానికై చేయు అన్వేషణము పరిత్యజింపవలయును' అని అతని సుస్థిరాభిప్రాయము. ఈ ప్రకృతికే, ఈ ప్రపంచమునకే, మాయ అని

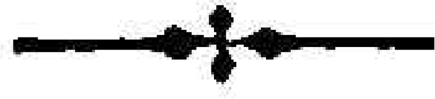
పేరు. మతములన్నియు మాయను తరించు ప్రయత్నము లనియే చెప్పవచ్చును. ప్రాథమికదశలోనివి; పరిపక్వదశ లోనివి; నిగూఢతాత్త్వికవాదమయమైనవి; పురాణరూప మైనవి; ప్రతిమా (విగ్రహములు) ప్రతీక (ఇతరగుర్తులు) మూలమునగాని, దేవతలయొక్కయు, రాక్షసులయొక్కయు, దేవదూతలయొక్కయు, లేక జ్ఞానసిద్ధులయొక్కయు, ఋషులయొక్కయు, మహాపురుషులయొక్కయు, మత ప్రవక్తలయొక్కయు, కథలమూలమున గాని, బోధ లొనర్చు నట్టివి: ఈ అన్ని మతములకును ఒకే లక్ష్యము: ఈ ప్రకృతి కల్పించు నిరోధమును దాటుటే; ముక్తి సాధించుటే. తాను బద్ధుడై యున్నాడని, ఆస్థితిని దాటిన గాని తన అభీష్టము తీర దని, ప్రతిమనుష్యునకును ఎట్లో తెలిసిపోవును. అట్లేల తోచునది అత డెఱిగియుండవచ్చును, ఎఱుగకుండవచ్చును. కాని ప్రపంచజ్ఞానము కలుగునప్పుడే వానియందీ భావము ఉదయించును. 'తాను బంధమునందున్నాడు; ఈ బంధము నుండి విడివడి యెచ్చటికో—ఈ శరీరమునకు అందని చోటికి—ఎగిరి పోవలెను అని తనలోగల ఏదో యొక శక్తి సంకల్పించుచున్నది; ఈ బంధముచేత అది ఆగియున్నది': అను భావ మతనికి ఆ క్షణముననే ఉదయించును. అత్యంత ప్రాథమికదశలో నున్న మతములలోకూడ—తమ మిత్రుల యిండ్లయొద్ద తారాడుచు, గాఢమద్యమును, జంతుబలులను, అపేక్షించుచుండు క్రూరఘాతుకప్రేతపిశాచాదుల నారా ధించు మతములలోకూడ—ఈ బంధవిమోచనేచ్ఛ కాని పించుచున్నది. దేవతల నారాధించువానికి వారియందు

కానిపించు ముఖ్యవిశేషము వారికిగల స్వేచ్ఛాధిక్యమే. వారి గమనమునకు గోడలు, మూసిన తలుపులు, అడ్డు రాజాలవని వాని భావము. ఈ స్వేచ్ఛాధిక్యభావము క్రమ క్రమముగా అతిశయిల్లి, చివరకు ప్రకృతి (మాయా) బద్ధుడు కాని సగుణేశ్వరాదర్శముగా పరిణమించును. నా మనో నేత్రము నెదుట పూర్వదృశ్య మొకటి ఇప్పుడు జరిగినట్లు కానిపించుచున్నది: అరణ్యమధ్యములలోనుండిన పూర్వ కాలపు ఋష్యాశ్రమములలో ఈ సమస్యయే చర్చింపబడు చున్నది. వయోవృద్ధులగు మహనీయులునైతము దీనిని పరిష్కరింపజాలక పోరాడుచున్నారు. అప్పు డొక యాశ్ర మములో నొక యువకుడు వృద్ధతాపసుల మధ్యమున నిలిచి ఇట్లు పల్కుచున్నాడు: "అమృతపుత్త్రులారా, వినుడు. దివ్య ధామ(అత్యున్నతక్షేత్ర) వాసులారా, వినుడు. నేను మార్గ మును కనుగొంటిని. తమస్సు (అజ్ఞానాంధకారము) న కవ్వల నుండు ఆ మహాపురుషు నెఱిగినచో, మనము మరణమును (సంసారమును) తరింపగలము."

ఈ మాయ సర్వత్ర కలదు. ఇది భయంకరము. కాని మనకు గత్యంతరములేదు. దానినడుమ నిలిచియే మన ప్రయత్నములు సాగింపవలెను. ప్రపంచ మంతయు మంచి దైనపిదప కార్యారంభుడనై ఆనందానుభూతి నొందుదు నను వాడు అప్రయోజకుడు. గంగాతీరమున కూర్చుండి ఈ నీరం తయు సముద్రములో చేరినపిదప నదిని దాటుదు నను వాని వంటివాడు. మన కర్తవ్యము మాయకు ఎదురీదుటకాని, దాని కనుకూలముముగా ప్రవర్తించుట కాదు. మనము

గ్రహింపవలసిన ముఖ్యవిషయ మిది : ప్రకృతికి తోడ్పడుటకు కాదు మనము జన్మించినది, దానితో పోటిచేసి ఎదురొడ్డి పోరాడుటకు. ప్రకృతిపై అధికారము నెఱపుట మన ధర్మమైయుండగా, దానికి లొంగిపోవుచున్నాము. ఈ గృహ మెట్లు వచ్చినది? ప్రకృతి కాదు దీనిని నిర్మించినది. అడవిలో నివసింపుమని ప్రకృతిబోధ. కాని మానవుడు ఆబోధను తిరస్కరించి, ఇల్లు కట్టుకొనెను. ఆదిమకాలమునుండియు మానవుడు ప్రకృతినియమములను ప్రతిఘటించుచునే యున్నాడు. చివరకు మానవునిదే విజయము. ఆంతరంగిక లోకమునకూడ ఈ పోరాటమే జరుగుచున్నది : మానవుని ఉత్తమ (ఆధ్యాత్మిక) ప్రకృతికిని, వాని అధమ (పశు) ప్రకృతికిని ; తేజస్సు (జ్ఞానము) నకును తమస్సు (అజ్ఞానము) నకును. ఇచటకూడ మానవునికే గెలుపు. అతడు ప్రకృతిని ఖండించి త్రోవచేసికొని ముక్తిపదమును చేరుననవచ్చును. దీనినిబట్టి వేదాంతమతసిద్ధాంత మొకటి మనకు ఎఱుకపడుచున్నది. ఈ మాయను దాటినపిదప మాయాతీతస్థితి యొకటి కలదు. ఆ స్థితి నొందగలిగితిమేని, మాయ మనలను బంధింపజాలదు. ఇంచుమించుగా అన్ని మతములందును ఈ భావమేదో యొకరూపమున గోచరించుచునే యున్నది. కాని వేదాంతమతప్రకార మిది బ్రహ్మవిద్యలోనికి ప్రవేశము మాత్రమే. దానిలో పరిపూర్ణత కాదు. సాకారబ్రహ్మము, సృష్టికర్త, జగదీశ్వరుడు, ప్రకృతి (=మాయా) నియామకుడు: అను భావము ఈ వేదాంతమతపరమావధికి సంబంధించినది కాదు. మొదటిమెట్లవంటిది. ఈ భావము క్రమక్రమముగా

పరిపాకమంది, తన వెలుపల నిలిచియుండెనని మొదట తోచినవాడు తానే అనియు, వాస్తవముగా తనలోపలనే కలడనియు, వేదాంతి చివరకు గ్రహించును. అతడు నిత్యముక్తుడు. కాని ఉపాధిగతుడై బద్ధుడనని భావించుచుండెను.

83

మాయ, ఈశ్వరభావపరిణామము*

(లండను : 20-10-1896)

అద్వైతవేదాంతమునకు మూలాధారప్రాయము లగు వానిలో నొకటియైన మాయాభావము అంకురరూపమున సంహితలలోనే కలదనియు, ఉపనిషత్తులలో విస్తరింపబడి పరిణతరూపమున కానిపించు భావము లెల్ల, ఏదోయొక రూపమున సంహితలందే కానిపించుచున్నవనియు, మన కిప్పటికే తెలియును. మాయాభావము మీలో ననేకుల కిప్పటికే పరిచితమైయున్నది. భ్రాంతి అను అర్థమున మాయాశబ్దము తఱచు వాడుదురనియు, "ఈ ప్రపంచము మాయ" అనునప్పుడుకూడ "భ్రాంతిజనితము" అనియే అర్థము చెప్పవలసివచ్చుచున్నదనియు, మీరెఱిగియున్నారు. ఈ అనువాదము అసంతృప్తికరమేకాక, తప్పుకూడ. మాయ అనునదొక వాదము కాదు. ప్రపంచధర్మమును ఉన్నది ఉన్నట్టు తెలుపు మాట అది. సంహితలలో అంకురరూపమున కానిపించు ఆ శబ్దభావమును మొదట పరిశీలించినచో, దానిని గ్రహించుట సాధ్యమగును. "దేవతలు" అను భావము ఎట్లు ఉత్పత్తియైనది మన మిప్పటికే చూచియున్నాము. మొదట వారు బలిష్ఠులగు పురుషులే అనియు, వారియందంతకన్న ఆధిక్యమేమియు లేదనియు, కూడ

---

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

ఎఱుగుదుము. గ్రీకులయొక్కయు, యూదుల (Jews) యొక్కయు, పారసీకులయొక్కయు, ఇతరులయొక్కయు, పురాతనమతగ్రంథములలో కానవచ్చు దేవతాకృత్యములు కొన్ని ఘోరాతిఘోరములై మీలో కొందఱికి దుర్భరముగా తోచును. కాని మన మీ 19-వ శతాబ్దము వారమనియు, ఆ దేవతలు ఎన్నో వేలయేండ్లనాటివారనియు, ఆ చదువు నప్పుడు మఱతుము. వారి నర్చించుచుండిన జనులుకూడ అట్టిచర్యల కలవాటుపడినవారే అగుటచే, వారి కా దేవతల కృత్యములు అసాధారణములుగగాని, భయానకములుగ గాని, తోచియుండవు అన్న విషయముకూడ మఱతుము. మన జీవితకాలమం దంతయు నేర్చుకొనుచుండవలసిన ముఖ్యమగు పాఠమిది: ఇతరుల గుణాగుణవిమర్శ చేయునప్పుడు మన ఆదర్శములనే ప్రమాణముగా కైకొనుట సరికాదు. ఎవని చర్యలను వాని ఆదర్శములప్రకారము విచారింపవలెనుగాని, ఇతరుల ఆదర్శముల ప్రకారము కాదు. లోకులతో వ్యవహరించునప్పు డెల్ల మన మీ మహాప్రమాదమునకు లోనగుచున్నాము. మన దేవతలను ప్రమాణముగా గొని ఇతరుల దేవతలను, మన ఆదర్శములను ప్రమాణముగా గొని ఇతరుల ఆదర్శములను, మన ఉద్దేశములనుబట్టి ఇతరుల ఉద్దేశములను, విమర్శించు దురభ్యాసమే మన కలహములలో అనేకములకు మూలకారణమని నా దృఢవిశ్వాసము. నేను చేసిన పనినే మఱియొకడుకూడ చేసినచో, నన్ను పురికొల్పిన ఉద్దేశమే వానినికూడ పురికొల్పెనని నేను తలంతును. ఒకే కార్యము వివిధకారణములవలన సంభవింప

వచ్చు నను సత్యమును మఱచుటే ఈ మహాప్రమాదమునకు మూలము. పాపము! వాని ఉద్దేశము కేవలము భిన్న మేమో! కావున ఈ పురాతనమతములనుగూర్చి విచారించు నప్పుడు ఆ కాలపు భావములు, ఆ కాలపు జీవితవిధానము, మనము జ్ఞప్తియం దుంచుకోవలెను. మన ఇప్పటి దృక్పథ మును మఱచి ఆ కాలపు దృక్పథము నవలంబింపవలెను.

బైబిలు ప్రాతనిబంధనలో వర్ణింపబడిన జెహోవా చర్యలలోని క్రౌర్యము, నిర్దాక్షిణ్యాత్వము చూచి ఎందఱో ఆశ్చర్యచకితు లగుదురు. కాని, ఏల? భగవంతునిగూర్చి మన మిప్పుడు కల్పించుకొన్న భావములే ఆ ప్రాచీనకాలపు యూదుల జెహోవాయందుకూడ ఉండవలె ననుటకు వీరి కేమి అధికారము? మన మింకొకవిషయముకూడ జ్ఞప్తి పెట్టుకోవలెను. మన కిప్పుడు ఆ ప్రాచీనకాలపువారియొక్క మతభావములు, భగవద్భావములు, ఎట్లు పరిహాసనీయ ములుగా తోచుచున్నవో, అట్లే భవిష్యత్కాలమువారికి మనమతభావములును, భగవద్భావములును, పరిహాసనీయ ములుగా తోపగలవు. కాని ఇట్లు మార్పులొందు భావముల నన్నిటిని పరిశీలించినచో, వాని నన్నిటి నొకటిగా చేర్చు సువర్ణసూత్రమువంటి ఐక్యభావ మొకటి కానిపించును. ఈ సూత్రమును కనుగొనుటయే వేదాంతముయొక్క లక్ష్యము. "ఈ వివిధభావము లన్నియు ముత్యములు. వీని యన్నిటిలో దూఱియుండు దారమును నేను" అని శ్రీకృష్ణభగవానుడు చెప్పియున్నాడు. ఆధునికభావములనుబట్టి విచారించువారికి ఆ భావము లెంత అసంబద్ధములుగా, ఎంత దుస్సహాములుగా,

ఉన్నను, వాని నన్నిటి నొకటిగా కూర్చు దారమును కను గొనుటే వేదాంత మొనర్పవలసిన కార్యము. ఆ పూర్వ కాలపు మానసికవాతావరణములో ఆ భావములే తృప్తి కరములై పొందికకలిగి ఉండినవి. ఆ వాతావరణమునుండి ఊడబెఱికి ఇప్పటి వాతావరణమున బెట్టి పరీక్షించినప్పుడే అవి వికృతముగా కానిపించునది. ఆ కాలపు యూదు డిప్పుడు సూక్ష్మబుద్ధియై, ఆధునికమార్గము లవలంబించి ధనార్జనపరు డైనట్లే, పూర్వకాలపు ఆర్యు డిప్పుడు హైందవుడై, ప్రాజ్ఞతకు పేరుగాంచినట్లే, మునుపటి జెహో వాయును, మునుపటి దేవతలును, ఇప్పుడు పరిణామము నొందిరి. అర్చించువారిలోని పరిణామమును గుర్తించి, అర్చితునిలోని పరిణామమును గుర్తింపకుండుట మిక్కిలి పొర పాటు. మన మెట్లు భావములయొక్క స్వరూపములమో, అట్లే దేవతలుకూడ భావస్వరూపులే. ఆ భావము లెట్లు పెరిగెనో, ఈ భావములుకూడ అట్లే పెరిగెను. దేవుడు పెరుగు నను మాట మీకు కొంతవింతగా తోపవచ్చును. ఎట్లు పెరుగ గలడు? ఆయనలో మార్పు లుండవుగదా! ఇది ఒక యర్థమున నిజమేకాని, ఆ యర్థమున పారమార్థిక (సత్యదృష్టికి కానిపించు) మానవుడుకూడ పెరుగడు. భగవంతునిగూర్చి మానవుని భావములు సర్వదా మాఱుచున్నవి; సర్వదా విశాలము లగుచున్నవి. ఇంద్రియగోచరములగు మానవ స్వరూపముల కన్నిటికి మూలమగు పారమార్థికమానవుడు అచలుడు, అవికారుడు, పరిశుద్ధుడు, నిత్యపరిపూర్ణుడు అని మున్ముందు తెలియగలరు. అట్లే భగవంతునిగూర్చి మనకు

గల భావముకూడ మనము సృష్టించుకొన్నదే. మన భగవంతుడు ఆ భావముయొక్క మూర్తీభావమే. ఆ భావమునకు ఆధారభూతుడగు పారమార్థిక భగవంతుడు నిత్యశుద్ధుడు, నిర్వికారుడు. కాని ప్రత్యక్ష (కండ్లకుతోచు) భగవంతు డెప్పుడును మాఱుచు, తన్మూలమగు సత్యమును (పారమార్థిక భగవంతుని) క్రమాధికముగా వెలిపఱచుచుండును. సత్యము నెక్కువ వెలిపఱచుటకు "ఉన్నతి" (Progression) అనియు, ఎక్కువ మఱుగుపఱచుటకు "అవనతి" (Retrogression) అనియు పేళ్లు. అనగా మనము పెరుగుకొలది దేవతలుకూడ పెరుగుచుందురు. సామాన్యదృక్పథమునుండి మాటాడుచో మనము పరిణామ మొందుకొలది మన యథార్థత ఎట్లు బయలుపడుచుండునో, అట్లే దేవతలు పరిణామ మొందుకొలది వారి యథార్థతగూడ బయలుపడుచుండును.

మన మిప్పుడు మాయావాదమును గ్రహింపగలుగుదుము. లోకములోగల సర్వమతములను విచారించువారికి స్ఫురించు ప్రశ్న ఇది : లోకములోని అసమంజసతకు (సామరస్యము లేకుండుటకు) కారణ మేమి? ఈ దుఃస్థితి ఎట్లేర్పడినది? మతభావోత్పత్తియైన ప్రాచీనకాలమున ఈ సమస్యలు లేవు. ఆదిమకాలమానవునికి లోకమున అసంబద్ధత యేమియు తోపలేదు. తన చుట్టుపట్లయందలి స్థితిగతులతనికి ప్రతికూలములు కావు. అభిప్రాయభేదబాధ లేదు. మంచిచెడ్డలు భిన్నములనికూడ తోపలేదు. హృదయమున నొకప్పుడు సమ్మతిసూచకభావము, ఒకప్పుడు అసమ్మతి

సూచక భావముమాత్రము స్ఫురించుచుండెను. తాత్కాలిక హృదయప్రేరణలనుబట్టి ప్రవర్తించువాడు అప్పటి కెట్లు తోచునో అట్లు ప్రవర్తించును. దేహశక్తిని వినియోగించి, ఆ తోచిన పనిని చేయును. కార్యాకార్యవిచారణ లేదు. హృదయప్రేరణలను నిరోధించు ప్రయత్నమే చేయడు. ఆదిమకాలదేవతలును అట్టివారే. వారి ప్రవర్తనలకును తాత్కాలికహృదయప్రేరణలే కారణము. ఇంద్రుడు వచ్చి రాక్షస బలమును ఛిన్నాభిన్నము చేయును. జెహోవా యొకనియెడ అనుగ్రహము, మఱియొకనియెడ ఆగ్రహము. అందుకు కారణ మెవ్వరును ఎఱుగరు. ఎవ్వరును విచారింపరు. విమర్శనాభ్యాసమే అప్పటికి ప్రారంభము కాలేదు. అత డేమిచేసినను అది సరియే. మంచిచెడ్డలు అను భావమే లేదు. మన కిప్పుడు దుష్కార్యములుగా తోచువానిని దేవత లెన్నియో చేసిరి. ఇంద్రాదు లెన్నియోసార్లు ఘోరములగు దుష్కార్యము లొనర్చిరి. కాని ఇంద్రు నారాధించువారి కవి దుష్కార్యము లను భావమే స్ఫురింపలేదు. అందుచే వా రతనిని ప్రశ్నింపలేదు.

నైతికభావము లభివృద్ధి నొందుకొలది సంఘర్షణము ప్రారంభమయ్యెను. మానవబుద్ధిలో నొక క్రొత్త ఎఱుక కానిపించెను. దానికి ఒక్కొక్కభాషలో, ఒక్కొక్క జాతిలో, ఒక్కొక్కపేరు. అది ఈశ్వరవాణి కావచ్చును, పూర్వవిద్యాఫలము కావచ్చును, మఱేదైనను కావచ్చును. కాని దానిలోగల విశేష మేమనగా, అది మానవనైజము లగు హృదయప్రేరణలను నిరోధించు ప్రభావము గలది.

''చేయుము'' అను హృదయప్రేరణ కలిగినవెంటనే ''చేయవలదు'' అను శబ్ద మొకటి వినవచ్చును. ఇంద్రియముల ద్వారా బాహ్యప్రపంచములోని కేగి రమింపుమని మనస్సు నెప్పుడును ప్రేరించు భావపుంజపు వెనువెంటనే ''వలదు'' అని బోధించు భావపుంజముకూడ ఒకటి చూపట్టును. ఈ రెండవది మిక్కిలి నీరసమై, క్షీణస్వరముకలిగి యుండును. కాని దాని ఉనికి నిస్సంశయము. ఈ రెండుభావములను తెలుపు చక్కని సంస్కృతశబ్దములు రెండు కలవు. అవి ప్రవృత్తి, నివృత్తి: ముందు కీడ్చు సుడి, వెనుక కీడ్చు సుడి. మన కార్యములలో అనేకముల కీ ప్రవృత్తియే కారణము. ''వలదు'' అని బోధించు నివృత్తిభావముతో భగవదన్వేషణ జీవన (Religion) మారంభమవుచున్నది. అది లేనివానికి భగవదన్వేషణము ప్రారంభము కాలేదు. యుద్ధనిమగ్నులగు దేవత లొకప్రక్క అర్చింపబడుచునే ఉండిరి. కాని మఱొకప్రక్క ఈ నివృత్తిభావము ప్రవేశించి మానవుల బుద్ధిని విశాల మొనర్పసాగెను.

మానవహృదయములందు ప్రేమభావము స్వల్పముగా అంకురించెను. అది అత్యంతస్వల్పము. ఇప్పటికిని, అది అంతగా అభివృద్ధి పొందలేదు. మొదట దాని కొక తెగలోపలనే ప్రచారము. బహుశః ఆ తెగకు చేరినవారి అందఱియెడ నది వర్తించుచుండెను. ఏ యే తెగయెడ ఆ యా తెగ దేవుడు ప్రేమకలిగి దానిని సంరక్షించుచుండెను. కొన్ని జాతులలో ఒక్కొక్క వర్గమువారు ఇప్పుడును తా మొక గోత్రపురుషుని వంశములోనివారమని చెప్పుకొనునట్లే, ఆ

కాలములో కొన్ని తెగలవారు తాము తమ దేవుని సంతతి వారమని చెప్పుకొనుచుండిరి. అట్టివారును, సూర్యచంద్రాదుల సంతతి వారమని చెప్పుకొనువారును, ఇప్పుడుకూడ కలరు. సూర్యచంద్రవంశచక్రవర్తుల బలపరాక్రమము లనేక ప్రాచీనసంస్కృతగ్రంథములలో వర్ణింపబడి యున్నవి. ప్రథమమున వారు సూర్యచంద్రాదుల నర్చించు చుండి, కాలక్రమమున వారి సంతతివారమని తలచుకో సాగిరి. ఈ సాంఘికభావము లభివృద్ధి నొందుకొలది ప్రేమ భావము, ఒండొరులయెడ బాధ్యతాభావము, సాంఘిక వ్యవస్థాభావము: ఇవన్నియు అంకురప్రాయముగా ఉత్పత్తి యయ్యెను. సహనము, ఆత్మనిగ్రహము, లేనిది సాంఘిక జీవనము చేయు టెట్లు అను ప్రశ్న అంతట బైలుదేఱెను. అప్పుడప్పుడు తమ హృదయప్రేరణలను త్రోపాడక, తాలిమి వహింపక, భావోద్రేకానుసారమగు ప్రవర్తనను నిగ్రహింపకపోయినచో, ఇరువు రెట్లొకటిగా కలిసి జీవింప గలరు? నిగ్రహభావమున కిదియే మూలము. సాంఘికజీవన మంతయు ఈ నిగ్రహభావము మీదనే ఆధారపడియున్నది. ఈ సహననిగ్రహములను నేర్వనివారిజీవితములు దుర్భరక్లేశ మయములుగా నుండునని మన మెఱుగుదుము.

ఈ ఉత్తమభావము లుదయించుటతోడనే మానవ బుద్ధి కింకను ఉన్నతము, ఇంకను నైతికము, అగు మఱేదో ఒకటి స్ఫురించెను. హద్దుపద్దులు లేక, పోరాటముల కలవడి, మద్యమాంసములకు దాసులై, గాఢమద్యముయొక్కయు వేపుడుమాంసముయొక్కయు వాసనలచేగాని సంతృప్తి

నొందక, యుండిన తొల్లిటి దేవత లిప్పుడు వెగటుగా తోఁచిరి. ఇంద్రు డొక్కొకసారి తప్పత్రాగి నేలపైబడి అప స్మారప్రలాపము లాడువాడు. ఇట్టి దేవతలయెడ నసహ్యాభావ ముదయించెను. కార్యమూలములగు ఉద్దేశములు విచా రించుట ప్రారంభమైనది. ఈ విచారణకు దేవతలుకూడ గుఱియైరి. వారి చర్యలకు తగు సమాధాన మేదియు లభింపలేదు. అందుచే ఆ గుణములు గల దేవతలు పరిత్య జింపబడిరి. అనగా, దేవతలనుగూర్చిన భావములు ఉన్నతము లైనవి. తొల్లిటి దేవతల సర్వగుణములను, సర్వచర్యలను, పరిశీలించి, తమకు అసంగతములుగా తోఁచినవానిని పరిత్య జించి, నిరాక్షేపములుగా తోఁచినవాని నుంచి, వాని నన్నిటిని చేర్చి, దేవదేవుడు అను ఒక్క దేవుని కల్పించు కొనిరి. ఈ దేవుడు కేవలశక్తిమంతుడు మాత్రమే కాదు. అంతకన్న ఆధిక్య మవసర మయ్యెను. అతడు నీతిప్రధానుడు. మానవులన్న అతనికి ప్రేమ. వారి కతడు ఉపకారి. కాని దేవుడు అనెడి భావము మాత్రము నిలిచియే యుండెను. నైతికముగా అతని నిప్పుడు ఉన్నతు నొనర్చిరి. అతని శక్తిని కూడ అధికపఱచిరి. లోకములో అంతకన్న నీతిపరిపూర్ణుడు లేడు. అతనికిలేని శక్తియే లేదనికూడ చెప్పవచ్చును.

కాని ఈ అందలుకులపని వలన కార్యసిద్ధి కాలేదు. విస్తరణ మధికమగుకొలది, పరిష్కరింపవలసిన సమస్యకూడ గాఢము కాజొచ్చెను. దేవుని గుణాధికత పదింతలైనచో, వానినిగూర్చిన సంశయములు వేయింతలయ్యెను. ఈ సర్వే శ్వరుని బాధ్యతతో పోల్చిచూచిన, జెహోవాబాధ్యత

కొద్దిపాటిది. ఈ చిక్కు ఇప్పటికిని కలదు. ప్రేమపరిపూర్ణుడును, శక్తిపరిపూర్ణుడును, అగు సర్వేశ్వరుని పరిపాలనములో ప్రపంచమున ఘోరసంఘటనము లేల నిలిచియున్నవి? సుఖమునకన్న దుఃఖ మింత అధికముగా ఉండుటకు కారణమేమి? మేలుకన్న కీడు ఇంత ఎక్కువగా ఏల యున్నది? ఈ ప్రశ్న లన్నియు మఱపున బెట్టినను, ప్రపంచము ఘోరహింసామయము అను సత్యమును మఱచు టెట్లు? "ఇదిగో పసుపు, ఇదిగో ముసుకు" అని ఆసలు కల్పించి, నేలపాలు చేయు ఘోరనరక మిది. మన హృదయప్రేరణ లత్యంత బలిష్ఠములు. ఇంద్రియభోగవాంఛ లంతకన్న బలిష్ఠములు. కాని ఆ వాంఛలు తీర్చుకొను శక్తి మనకు లేదు. మన బుద్ధి యెంత నిరోధించినను నిలువక, హృదయప్రేరణమహాకల్లోలము మనలను ముందుకు నెట్టుకొనిపోవును. కాని ఒక్క యడుగు వైచినతోడనే దెబ్బపడును. ఈ లోకమున నిట్లు జీవించుచుండుటే మన విధి. ఇంద్రియభావాదర్శముల కేమాత్రము అందుపాటులో లేని మహోన్నతాదర్శములు మన బుద్ధికి గోచరించును. కాని వానిని కార్యరూప మొందజేయుట మన కశక్యము. మన చుట్టు గల సామాన్యజనసమ్మర్దము మనల నణచివేయును. అట్లని ఆదర్శసాధనయత్నములే మానుకొని ఈ లోకములో నెట్లో కాలము గడపుకొన్నచో, నేను మృగప్రాయుడనై, మనుష్యనామమున కనర్హుడ నగుదును. ఈ రెంటిలో ఏమార్గ మవలంబించినను సుఖము లభింపదు. పుట్టినవారు పుట్టినట్లే సామాన్యజీవితముతో తృప్తినొంది యుండువారికి క్లేశమే

ప్రాప్తి. అట్లుకాక, పశుప్రాయజీవితము నొల్లక, సాహసించి, ఉన్నతాదర్శసాధనోద్యుక్తు లగువారికి అంతకన్న వేయిరెట్లధికమగు క్లేశమే లభించును. ఇదియే ఉన్న స్థితి. దీనికి కారణ మేమి అను ప్రశ్నకు సమాధానము లేదు. సమాధాన ముండుటే అసంభవము. కాని, ఈ చిక్కులో నుండి తప్పించుకొను మార్గమును వేదాంతము చూపుచున్నది. నేను చెప్పవలసిన విషయములందు కొన్ని మీకు వెఱపు కలిగింపవచ్చును. కాని మీరు వానిని జ్ఞప్తి యుంచుకొని, ఆలోచించి, మనస్సుల కెక్కించుకొంటిరేని, ఆ సొత్తు మీదై మిమ్ము నున్నతక్షేత్రమునకు కొనిపోయి, సత్యమును గ్రహించుటకు, సత్యమున జీవించుటకు, సమర్థత నిచ్చును.

'లేనిపోని ఆసలు కల్పించుచు, వానిని కూలద్రోయుచు, ఉండు ఘోరనరకమే ఈ ప్రపంచము' అనుటలో అతిశయోక్తి ఏమియు లేదు. దీనినిగూర్చి మన కేమియు తెలియదు. కాని తెలియ దనుటకుకూడ వీలు లేదు. ఈ గొలుసునుగూర్చి నా కేమియు తెలియనప్పుడు అది కలదని నే నెట్లు చెప్పగలను? ఉన్నట్లు కానిపించుట భ్రాంతియేమో! కల గాంచుచున్నా నేమో! మీ యెదుట మాటాడుచున్నా ననుటయు, మీరు వినుచున్నా రనుటయు, కల యేమో! కల కాదని ఎవ్వరును నిరూపింపజాలరు. నా బుద్ధియే కలలోని వస్తువేమో! ఎవ్వరును తమ బుద్ధిని చూచి యెఱుగరుగదా! అది ఉన్న దని చెప్పువా రందఱికిని ఊహయే ప్రమాణము. సర్వవిషయములనుగూర్చియు ఇదియే స్థితి. నా శరీరము కల దనుటయు ఊహయే. కాని దాని ఉనికిని నే నెఱుగనని

చెప్పజాలను. ఈ జ్ఞానాజ్ఞానముల నడిమి అవస్థ: రాత్రియు పగలును కాని దురవగాహమగు ఈ సంజవెలుగు: ఈ సత్యాసత్యముల కలయిక—వీని కూడలి యెక్కడనైనది ఎవ్వరును ఎఱుగరు. కలలో నడచుట వంటిది మన జీవితము: సగము నిద్ర, సగము మెలకువ. మంచుతెరవంటి దేదో చూపు నడ్డగించుచుండును. ఇదియే మన అందఱి యొక్క గతి. ఇంద్రియగోచరజ్ఞాన మంతటియొక్క గతియు ఇదియే. తత్త్వజ్ఞానముయొక్కయు, భౌతికశాస్త్రజ్ఞానము యొక్కయు, ఇంతేల—మానవజ్ఞానమంతటియొక్కయు, గతి ఇదియే. వీనినిగూర్చి ఎన్ని ప్రగల్భములాడినను, నిజము మాత్ర మిదియే. జగత్తుయొక్క లక్షణమే ఇది.

భౌతికపదార్థమనుడు, ఆత్మఅనుడు, మనస్సు అనుడు, మఱేమైననను డు, ప్రతివస్తువునుగూర్చిన సత్య మిదియే. అవి కలవని చెప్పజాలము; లేవనియు చెప్పజాలము. అవి ఏకము అనజాలము, అనేకము అనజాలము. వెలుగుచీకటుల కలయిక—ఒక మార్గము ననుసరింపక, స్పష్టముగా ఎఱుగుటకు సాధ్యముకాక, వేఱుచేయుట కలివికాక—ఇం దెప్పుడును నిత్యకేళీవిహారము సల్పుచుండును. నిజము, కాని నిజముకాదు; మెలకువ, కాని నిద్రకూడ. ఇదంతయు లోకముయొక్క యథాతథస్థితి. దీనికే మాయ అని పేరు. మన మీ మాయలో జన్మింతుము, ఈ మాయలో జీవింతుము, ఈ మాయలో తలంతుము, ఈ మాయలో కలలుగందుము. దీనిలోనే మనము తత్త్వజ్ఞులము, దీనిలోనే సాధుపురుషులము, దీనిలోనే పిశాచములము, దీనిలోనే

దేవతలము. మీ భావము లెంత విశాలముగనైన వ్యాపింప నిండు, ఎంత ఉన్నతికైన ఎగురనిండు, అనంతస్థితిని అందిన వనుడు, లేక మీ ఇచ్ఛవచ్చిన పేరింకేదైన పెట్టుకొనుడు : ఈ ప్రచార మంతయు మాయావరణములోపలనే. దీనిని మార్చుట అసాధ్యము. మానవజ్ఞాన మంతయు ఈ మాయా విస్తరణమే—అది గోచరించు తెఱగున దానిని గ్రహించుటకై చేయు ప్రయత్నమే. ఇదంతయు నామరూపముల కార్యము. రూపముగల ప్రతివస్తువు : మీ మనస్సులో నొక భావమును నిర్మించున దంతయు : మాయలోనిదే. దేశకాలనిమిత్తతలకు లోబడిన దంతయు మాయలోనిదే కదా!

ప్రాచీనకాలపు భగవద్భావములకు మరల వత్తము. ఆ భావము లేమయ్యెను? శాశ్వతప్రేమమయుడు—స్వార్థ రహితుడు, సర్వశక్తిసంపన్నుడు—అగు పురుషు డొకడు లోకమును పరిపాలించుచున్నాడను భావముకూడ కొంత కాలమునకు సంశయగ్రస్త మయ్యెను. ధర్మమూర్తియు, ప్రేమమూర్తియు, అగు భగవంతు డుండుట నిజమైనచో, తన సంతానమగు జీవకోట్లు—మానవులు, ఇతరప్రాణులు— కోటానుకోట్లు మరణించుచుండుట అతనికి కనబడదా, అని తత్త్వజ్ఞుడు ప్రశ్నించెను. లెక్కలేని యితరప్రాణులను హింసింపక, ఈ లోకమున నొక్క ప్రాణియైన క్షణకాలము జీవించుట సాధ్యమా? వేలకొలది సూక్ష్మజీవులను నశింప జేయక మీ రొక్క సారియైన ఊపిరి పీల్పగలరా? కోట్లకొలది జీవముల నాశమే మీ జీవనమున కాధారము. మీ జీవితము లోని ప్రతిక్షణమును, మీ ఊరుపులలో ఒక్కొక్కటియు,

వేలకొలది జీవులకు మరణము! మీరు కదలినను మెదలినను, కోట్లకొలది జీవములు నశించుచున్నవి. మీరు తిను ప్రతి కబళముతోను, కోట్లకొలది జీవములను చంపుచున్నారు. అవి ఏల చావవలెను? అవి క్షుద్రజీవులుగదా అను వెఱ్ఱివాదమొకటి వాడుకకెక్కినది. కాని అది నిజమేనా? మానవుడధికమో, చీమ అధికమో ఎవరికి తెలియును? ఇందులోని సత్యాసత్యముల నెవరు నిరూపింపగలరు? ఈ ప్రశ్నను అటు ఉంచి, అవి అతిక్షుద్రజీవు లని ఒప్పుకొన్నను, అవి యేల చావవలెను? క్షుద్రము లైనకొలది అవి జీవించుట మఱియు ముఖ్యమగును గదా! వాని జీవనము ఇంద్రియములలోనే అగుటచే వాని కష్టసుఖానుభూతులు మనవానికన్న వేయిరెట్లధికము. కడుపునిండించుకొనుటలో కుక్కలకు, తోడేళ్లకు, ఉండు హర్షపారవశ్యము మనకు ఉండునా? మన శక్తికి ముఖ్య విహారభూములు బుద్ధియు ఆత్మయు నెట్లో, అట్లే వాని శక్తికి విహారభూములు ఇంద్రియములు. వానికి ఇంద్రియములే సర్వస్వము. అందు వానికి సివ మెత్తిపోవును. మానవజాతి యెన్నడు నెఱుగని మహాసంతుష్టి నవి అం దనుభవించును. అట్లే వానికి అందు కలుగు బాధకూడ అపారము. సంతుష్టి ఎంత అధికమో, బాధకూడ అంత అధికము. మృగముల సుఖానుభూతి మనదానికన్న అంత అధికమైనచో, వాని వ్యథానుభూతికూడ అంత యధికముగా నుండునని ఏర్పడుచున్నది. ఎన్నిరెట్లో అధిక మనికూడ చెప్పవచ్చును. అనగా, మనుష్యుని మరణయాతనకన్న ఇతరప్రాణుల మరణయాతన వేయిరెట్లధికము. కాని, మనము వానిని

వధింతుము. పాపము, వాని కింత తీవ్రవేదన కలిగించు చున్నామే అని ఏ మాత్రము చింతింపము. ఇది మాయ. మానవుని బోలు సగుణదైవ మొకడు కల డనియు, అతడే ఈ ప్రపంచము నంతయు నిర్మించె ననియు, తలచుచో, కీడులోనుండి మేలు ఉత్పత్తి కాగలదు అను వాదము అంగీకరింపబడదు. వేనవేలు మేళ్లు రానిమ్ము. కాని అవి కీడులోనుండి ఏలరావలెను? అది అంగీకరించితిమేని, నా పంచేంద్రియ సుఖముకై నేను ఇతరుల గొంతులు కోయవచ్చును గదా! కీడులో నుండి మేలు ఏల రావలె నను ప్రశ్నకు సమాధానము లేదు. సమాధానము చెప్పుట అసాధ్యమని హిందూతత్త్వశాస్త్రములు అంగీకరించినవి.

వేదాంతమతమువలె నిరంకుశధైర్యసాహసములతో సత్యాన్వేషణ మొనర్చిన మత మింకేదియు కానరాదు. దాని గమనము నేదియు నిరోధింపలేదు. సత్యము పలుకగోరువారి నెల్ల అణచివేయ జూచు మతాచార్యవర్గము లేకపోవుట ఆ అన్వేషణమున కెంతయు సహకరించెను. మా దేశములో మతప్రచారకుల కెప్పుడును పరిపూర్ణస్వాతంత్ర్యము కలదు. అచట పూర్వాచారముల అధికారమంతయు సాంఘికజీవనముమీదనే. మీ పాశ్చాత్య దేశమున సాంఘికస్వాతంత్ర్యమునకు మేర లేదు. సాంఘికాచారవిషయమున హిందూదేశములో కఠినమగు కట్టడ కలదు. కాని మతభావవిషయమున ఎట్టి అడ్డంకులును లేవు. ఇంగ్లాండులో ఎవ రే బట్టలు తొడుగుకొన్నను, ఎవ రేమి తిన్నను, అడుగువారు లేరు. కాని గుడికి పోవుట

తప్పనిండు, వెంటనే అతడు ప్రజానిందపాలగును. మీరు మతవిషయమున సాంఘికాచారమును పాటించి, దాని ననువర్తింపవలెను. ఆపిదప దాని సత్యమునుగూర్చి మీ యిచ్చవచ్చినట్లు విచారించుకొనవచ్చును. హిందూదేశమున నెవ్వడైన మఱియొక కులమువాని యింట భోజనము చేసినచో, సంఘ మంతయు వానిపై బడి వాని నణచి వేయును. వస్త్రధారణవిషయమునకూడ, తన పూర్వీకుల రీతి ననుసరింపనివాని గతి మూడినట్లే. మొదటి రైలుబండిని చూచుటకై గ్రామాంతరము వెళ్లినవా డొకడు వెలివేయ బడెనట! మతవిషయమున మాత్ర మెట్టి నిర్బంధమును లేదు. నాస్తికులు, జడవాదులు (Materialists), బౌద్ధులు, ప్రక్కప్రక్కనే నివసింతురు. వివిధమతములవారు, వివిధ భావములవారు, క్రొత్తక్రొత్తలగు త్రోవలు బట్టు ఊహలు— అభావ్యములైనవికూడ—కలవారును, ఇరుగు పొరుగుల నుందురు. అన్నిమతముల ప్రచారకులును తమతమ మతము లను బోధించి, అనుచరులను సంపాదించుకొనుచుందురు. దేవాలయద్వారములచెంతనే అనాత్మవాదులు నిలుచుండి తమభావములు వెల్లడించుచుందురు. ఎవ్వరును వారి తెరువుపోరు.

బుద్ధుడు మిక్కిలి వృద్ధుడై మృతినొందెను. ఆయన జీవితమును ఆసక్తితో చదువు నా మిత్రు డొక అమెరికా దేశస్థుడు, భౌతికశాస్త్రవేత్త, కలడు. అతనికి బుద్ధుని మరణరీతి రుచింపలేదు : సిలువమ్రానిమీదగదా అట్టివారు మరణింపవలెను? ఎంత వెఱ్ఱిభావము! హత్య చేయబడుటే

గుఱుతా, గొప్పతనమునకు! ఇట్టి భావములు హిందూదేశమున నెన్నడును లేవు. మహాపురుషుడగు బుద్ధుడు హిందువుల దేవుండ్లను, జగదీశ్వరునికూడ, తెగడుచు దేశమంతటను పర్యటించెను. కాని వార్ధక్యపరిపాకముదనుక — ఎనుబదేండ్లు—బ్రదికెను. దేశములో సగముభాగమును తన మతమునకు త్రిప్పుకొనెను.

ఇక చార్వాకమతము. ఆ మతస్థులు ఈ 19-వ శతాబ్దమున నైనచో బహిరంగముగా బోధ చేసియుండజాలరు. అంత అసభ్యరూపమున, అంత ఘోరరీతిని, వారు అనాత్మవాదమును బోధించిరి. మతమంతయు అసంబద్ధప్రలాపమయమనియు, అది మతాచార్యుల కుతంత్రఫలమనియు, మూఢులు, వంచకులు, రాక్షసులు వేదములను కల్పించిరనియు, భగవంతునియొక్కయు, నిత్యమగు ఆత్మయొక్కయు ఉనికి కల్లయనియు, వారు ప్రతిపట్టణమున కేగి, ప్రతి దేవాలయమునొద్దను నిరాఘాటముగా బోధింపగల్గిరి. ఆత్మయనున దొకటి ఉన్నచో, మరణానంతర మది ఆలుబిడ్డలయందలి మమతచే ఏల తిరిగిరాదు? ఆత్మ యనునది ఉన్నచో, దానికి మరణానంతరముకూడ మమకారము నిలిచియుండవలెననియు, అది మంచి వస్త్రములను, చక్కని భోజనమును, కోరుచుండుననియు, వారి భావము! ఇట్టి బోధలు చేయుచుండినను, ఈ చార్వాకుల జోలి కెవ్వరును పోలేదు.

ప్రథమము నుండియు హిందూదేశమున మతస్వాతంత్ర్యము అను అత్యద్భుతభావము ఉండెనని మీ రిందుచే

గ్రహింపగలరు. స్వాతంత్ర్యము లేనిచో అభివృద్ధి అసంభవ మని జ్ఞప్తి యుంచుకొనుడు. గురుపదవికి గల స్వాతంత్ర్య మును మీ చేతులలో నుంచుకొని, మీ యిష్టానుసారముగా ఇతరులను త్రోవచూపి నడిపించు చున్నచో, వారు అభివృద్ధి నొందుదురనియు, ఆ యభివృద్ధికి మీరు తోడ్పడగలరనియు, భావించుట అర్థరహితకార్యము. అది అపాయకరమగు బొంకు. లక్షోపలక్షల జనుల అభివృద్ధి నిది నాశనముచేసినది. మానవులు పురోభివృద్ధిమార్గమున నడుచుటకు వలయునది స్వాతంత్ర్యతేజమే. వారికి త్రోవచూప సమర్థమైన దది యొకటే.

మా హిందూ దేశములో ఆధ్యాత్మికవిషయములందు స్వాతంత్ర్య మిచ్చితిమి. తత్ఫలముగా నేటికిని మా మత భావనలో అపారమగు ఆధ్యాత్మికశక్తికలదు. ఆ స్వాతంత్ర్య మునే మీరు సాంఘికవిషయములలో ఇచ్చితిరి. తత్ఫలముగా మీకు అత్యద్భుతమగు సాంఘికవ్యవస్థ లభించినది. మేము సాంఘికాభివృద్ధి కనుకూలించు స్వాతంత్ర్యము నీయలేదు. అందుచే మా సాంఘికస్థితి గిటకబారియున్నది. మీరు మత విషయములం దెప్పుడును స్వాతంత్ర్య మిచ్చి యెఱుగరు. అంతేకాక, ఖడ్గములతో, తుపాకులతో, మీ మతభావము నితరమతస్థులలోనికి బలాత్కారముగా ఎక్కించితిరి. కావున మీ యూరోపు దేశమున మతభావము కోమలముగా ఎదుగక, క్షీణరూపమున నున్నది. మా దేశములో సంఘపుసంకెళ్లను వదలింపవలెను. మీ దేశములో ఆధ్యాత్మికపరిణామపు కాళ్ల సంకెళ్లను వదలింపవలెను. అట్లు జరిగినచో మానవుడు

అత్యద్భుతవికాసముతో అభివృద్ధి నొందగలదు. మానవుని ఆధ్యాత్మిక, నైతిక, సాంఘికాభివృద్ధులలో ఐక్యభావ మొకటి కలదని మనము గ్రహింతుమేని, ఆస్తికధర్మమనునది, దాని సంపూర్ణార్థమున, మన సంఘమంతటిలో ప్రవేశించి, మన జీవితకార్యము లన్నిటిలో కానిపించుచుండవలెనని ఎఱుగగలము. వేదాంతజ్ఞానదృష్టితో విచారించినయెడల, విజ్ఞానశాస్త్రము లన్నియు ఆస్తికధర్మముయొక్క వ్యక్త రూపములే యని తెలియవచ్చును. ప్రపంచమున గల సర్వమును అట్టిదే అనియు తెలియవచ్చును.

ఈ స్వాతంత్ర్యవాతావరణమున నిర్మింపబడిన శాస్త్రములను రెండు శాఖలుగా విభజింపవచ్చును. ఒకటి అనాత్మవాదపరము, ఆక్షేపమయము; రెండవది ఆస్తికము, నిర్మాణపరము. అది ఏమి చిత్రమోకాని, ప్రతిదేశమందును ఈ రెండుపక్షములు కానిపించుచున్నవి. సాంఘికదురాచార మొకటి కలదనుకొనుడు. దాని నొక పక్షమువారు అతి తీవ్రముగా ఖండించి దానిపై అగ్నివర్షము కురిపింతురు. తమ అభిప్రాయమే సరియని వారికిగల విశ్వాసము మొండి పట్టుదల క్రిందికిగూడ దిగును. ప్రతిసంఘమునను ఇట్టి తీవ్రవాదులగు మూర్ఖు లుందురు. ఈ మూర్ఖాపవాదములందు పెక్కుతడవలు స్త్రీలుకూడ చేరుదురు. భావావేశము స్త్రీలకు నైజముకదా. ఇట్లు ఉద్ఘోషించువారి కందఱికిని కొందఱు అనుచరులు లభింతురు. పడగొట్టుట సులభమైనపని. మూర్ఖావేశపరులు దేనినైన పడగొట్టగలరు. కాని నిర్మాణకార్యము వారి కంతగా తెలియదు. వారు లోకమునకు మంచి చేయు

చున్నామని తలతురు గాని వారు చేయు అపకారమే అధికము. సాంఘికవ్యవస్థానిర్మాణ మొక్కదినమున పూర్తి యయినదికాదు గనుక అట్టిదానిని మార్పవలెనన్నచో, దానిలోగల దోషమునకు కారణము కనుగొని దానిని తొలగింపవలెను. దూషణమాత్రమున నది తొలగిపోదు. దోషమూలమును సంస్కరించినచో, దోషము తనంతట తానే తొలగిపోవును. దానిని తెగడుచు ఎంతగా ఘోషించినను ఫలముకలుగదు. అపకారరూపమగు ఫలము మాత్రము కలుగగలదు.

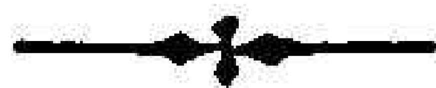
ఈ మూర్ఖావేశపరు లొకపక్షమువారు. రెండవ పక్షమువారు ప్రేమసానుభూతి పూరితహృదయులు. అగాధ పరిశ్రమచేసి మూలకారణమును కనిపట్టవలెనని వీ రెఱుగుదురు. వీరే మహాపురుషులు: సాధుసత్తములు. లోకములోని ప్రతి మతకర్తయు "పూర్వ మతప్రవక్తల బోధను పరిపూర్ణ మొనర్చుటకై నా రాక, దానిని కూలద్రోయుటకు కాదు" అని ప్రకటించుకొన్నవిషయమును మఱవరాదు. అనేకు లీ మాటల కపార్థముచేసికొని, లోకప్రీతి నార్జించుకొనుటకై వారు తమ ఉత్తమాదర్శములను పోకడపెట్టి లోకదురాచారము లంగీకరించిరనుకొనిరి. తమకు సత్యమని తోచినవిధమున మాటలాడుటకును, ప్రవర్తించుటకును, ధైర్యముచాలక, పిఱికితనము చూపి రనువారును కలరు. కాని ఇది పొరపాటు. లోకజనులు తమ బిడ్డలనియే ఆ మహనీయుల భావన. వీరియెడ వారి హృదయములు ప్రేమతో నిండి తొలకాడుచుండెను. ఆ మహాప్రేమకు గల

అపారశక్తి ఈ మూర్ఖచిత్తుల కెట్లు తెలియగలదు? అనంత సానుభూతితో, అనంతసహనముతో, నిండిన హృదయములు గల ఆ మహాపురుషులే లోకమునకు నిజమైన తండ్రులు, నిజమైన దేవతలు. వారు దేనినైన క్షమింతురు. దేనికిని ప్రతిక్రియ చేయరు. మానవసంఘము ఎట్లు అభివృద్ధి నొందునో వా రెఱుగుదురు. అందుకు అనువగు సాధనములను వారు శాంతముతో, మెలమెల్లగా, జాగ్రత్తతో, ప్రయోగించుచుండిరి. తెగనాడక, వెఱపింపక, ప్రేమతో, పదిలముగా పట్టుకొని, ఒక్కొక్క మెట్టెక్కించి పైకి తెచ్చుటే వా రనుసరించిన మార్గము. అట్టివారే ఉపనిషత్కర్తలు. మనుష్యులభావములు నైతికముగా ఉన్నతక్షేత్రము నందినవనియు, అందుచే భగవంతునిగూర్చిన పూర్వభావము లిప్పుడు వికృతములుగా నుండుననియు, వా రెఱుగుదురు. నాస్తికులబోధలలోకూడ ఎంతో సత్యము—బంగరుముద్దలవంటి సత్యము—కలదనియు వా రెఱుగుదురు. కాని, ఈ మణుల నొకటిగా కూర్చిన దారమును త్రెంపి, గగనమార్గమున నెక్కడనో ఒక నూత్నసంఘమును నిర్మింపజూచువారు యత్నసిద్ధినొందజాలరనికూడ వా రెఱుగుదురు.

మనము క్రొత్తనిర్మాణములు చేయము. స్థలములు మాత్రము మార్తుము. అచటి దిచట, ఇచటి దచట, ఉంతుమేగాని క్రొత్తగా కల్పించుట మనకు శక్యముకాదు. విత్తనము నెమ్మదిగను, క్రమక్రమముగను, కదా చెట్టగును. ఇది జ్ఞప్తియుంచుకొని మనము సత్యసాధనార్థము కృషి

చేయుచు, లభించినసత్యము ననుసరించుచు, ఉండవలయును. క్రొత్త సత్యములను కల్పింపజూడరాదు. కావున ప్రాచీన కాలపు ఋషులు పూర్వపు భగవద్భావము లప్పటి కాలమున కనుకూలింపవని తెగడక, వానియందుగల సత్యమును పరిశోధించి వేర్పఱుపజూచిరి. తత్ఫలమే వేదాంతవిద్య. తొల్లిటి అనేక దేవతలనుండి, ఆ పిమ్మటి ఏకైకమూర్తియగు జగదీశ్వరునినుండి, ఇంకను మిక్కిలి అభ్యున్నతమగు నిర్గుణ బ్రహ్మభావమును వారు కనుగొనిరి. ప్రపంచమంతటియందును ఐక్యమును కన్గొనిరి.

ఈ భేదమయప్రపంచములో గల సర్వవస్తువులందును సమానముగా నిలిచియుండు సర్వభూతాంతరాత్మయగు ఆ యొక్కని: మరణోన్ముఖమగు ఈ అనిత్యప్రపంచమున నుండు ఆ నిత్యపరిపూర్ణజీవి నొక్కని: అచేతనమును, అవిద్యామయమును, అగు ఈ ప్రపంచమున జ్ఞానతేజోమయుడగు ఆ చైతన్యమూర్తి నొక్కని: ఎవ్వడు కనుగొనునో వానిదే శాశ్వతశాంతి! అది మఱెవ్వరికిని లభింపదు; లభింపనే లభింపదు.

౧౦౫

మాయ, ముక్తి*

(లండను : 22-10-1896)

"చనుదెంతు మిటకు వెనువె। న్కన రేఁగెడు కీర్తి తెరల కైవడి" † అని యొక ఆంగ్లమహాకవి పల్కియున్నాడు. కాని అందఱమును "కీర్తితెరల కైవడి" వచ్చుచున్నామా? ఎందఱమో "నీలిపొగల కైవడి" గదా వచ్చుట! కాని ఎట్లువచ్చినను, మన కీ ప్రపంచరంగము యుద్ధభూమి. యుద్ధము చేయుటకే మన మిటకు వచ్చునది. ఏడ్చుచు ఇచటికి వచ్చి, శక్తికొలది పోరాడి, జీవితమహాసముద్రములో నొక త్రోవ కల్పించుకొని, ముందువెనుకల నెన్నో యుగములు వ్యాపించు అనంతకాలములో సాగిపోవుచుందుము. ఇట్లుండగా మరణ మరుదెంచి మనల నిట నుండి కొనిపోవును. పోరాటములో గెలిచినది ఓడినది మనకు తెలియదు. ఇది మాయ.

---

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

† "Trailing clouds of glory do we come"
—*Wordsworth.*

కవిభావమునకు స్వామిభావమునకు భేదముకలదు. ఇచట స్వామి భావ మనుసరింపబడినది. "చనుదెంతు మిటకు వెనువె। న్కన రేఁగఁగఁ గీర్తితెరలు ఘనరూపములై" అన్నచో కవిభావము వచ్చును.

పసితనమున ఆశాశీలత కడు ప్రబలము. కన్నులు తెఱచిన పసిపాపని కీ ప్రపంచ మంతయు స్వర్ణమయము. అతని ఇచ్ఛ కడ్డులేదు. కాని అతడు ఎదుగుకొలది, ప్రకృతి వజ్రకఠినమగు గోడయై, అడుగడుగునకు అడ్డుతగిలి స్వేచ్ఛా ప్రవర్తనమును నిరోధించును. ఛేదించు ఉద్దేశముతో దాని నెన్నిసార్లు ఎదుర్కొనినను, నిష్ప్రయోజనము. వయసు ముదురుకొలది, ఆదర్శముకూడ దూర మగుచున్నది. ఇంతలో మరణ మరుదెంచును. విడుదలయు అరుదెంచు నేమో! ఇది మాయ.

భౌతికశాస్త్రజ్ఞు డొకడు కలడు. అతని జ్ఞానతృష్ణ అపారము. దానిని తీర్చుకొనుటకై, అత డెంత త్యాగము నైన చేయును. ఎట్టి పాటులనైన పడును. ప్రకృతి గర్భము లోని అగాధభాగములనుకూడ పరిశోధించి, తద్రహస్యముల నెన్నిటినో కన్గొనును. కాని ఈ శ్రమ మంతయు ఎందుకు పడినట్టు? అందుకై అతనిని శ్లాఘించుటేల? ఆ శ్లాఘుకత యెట్లు తగును? మానవశక్తి కతీతములగు కార్యముల నెన్ని టినో మూఢము, అచేతనము అగు ప్రకృతి చేయుటలేదా? మహాబలిష్ఠమగు పిడుగునది ఎంత దూరమైనను విసరగలదు. మానవు డొకడు ఆ పనిలో వేయవవంతు చేసినను, మన మతని నపారముగా నుతింతుము. ఏల? ప్రకృతిని—మృతమును — మూఢమును — జడమును—అనుగమించినందుకా నుతి?

భూమియొక్క ఆకర్షణశక్తి ఎంతటి ఘనపదార్థరాశి నైన తునాతునకలుగా ఛేదించి వేయగలదు. కాని అది

జడము. జడపదార్థమును అనుకరించుట అంత ఘన కార్యమా? కాని మన మందఱ మందుకొఱకే పరిశ్రమించుట. ఇది మాయ.

మానవుని ఆత్మను అతని ఇంద్రియములు బలాత్కారముగా బైటికి లాగుచున్నవి. సుఖానందములు లేని చోట అతడు వానికై వెదకులాడుచున్నాడు. ఇది వెఱ్ఱి, ఇది నిరర్థకము, సుఖ మిచటలేదు అని యుగయుగములుగా మనము వినుచున్నాము. కాని ఆ పాఠము మన మనస్సుల కెక్కదు. స్వానుభూతిచేతగాని మన మది నేర్చుకోజాలము. కాని స్వప్రయత్న మొకటి చేసిన వెంటనే దెబ్బపడినది. అప్పటికైన బోధ మైనదా? లేదు. మంట లోనికి దుముకు రెక్కలపురుగువలె మాటిమాటికి మన మీ ఇంద్రియభోగములలోనికి దుముకుచున్నాము. సంతుష్టి లభించును అను ఆశ నశింపదు. నూతోత్సాహముతో మరలమరల యత్నించుచుందుము. మాటిమాటి కిట్లు మోసపోయి, జవసత్త్వములు ఉడిగి, మరణింతుము. ఇది మాయ.

బుద్ధియొక్క కథయు ఇదే. జగత్తుయొక్క రహస్యములను తెలిసికోవలెనని మన వాంఛ. వానిని గూర్చిన విచార మెప్పటికిని మానజాలము. అవి తెలిసితీఱు నను కొందుము. తెలియకపోవునని నమ్మనేరము. కాని కొన్ని అడుగులు సాగుటతోడనే, కాలము అను ఆద్యంతరహితమగు గోడ అడ్డుతగులును. అది దాట శక్యముకానిది. మఱికొన్ని అడుగులు సాగినచో, అనంతాకాశము అను మఱియొక గోడ ఎదుర్కొనును. అదియు దాట శక్యము

కానిదే. ఇదంతయు కార్యకారణములు అను గోడలలోపల చిక్కుపడియుండును. వీనిని దాటి మనము పోజాలము. కాని ప్రయత్నములు మానము. మానుట మనకు తరము కాదు. ఇది మాయ.

మన మెల్లప్పుడును — శ్వాసము పీల్చినప్పుడెల్ల, గుండె కొట్టుకొనినప్పుడెల్ల, శరీరములో నేమాత్రమైనను కదలిక కలిగినప్పుడెల్ల—స్వేచ్ఛాపరుల మనుకొనుచుందుము. కాని ఆ క్షణముననే అది అసత్యమని తెలియవచ్చుచుండును. మనము దాస్యబద్ధులము. మన శరీరములు, మనస్సులు, తలంపులు, భావములు: అన్నియు ప్రకృతియొద్ద వెట్టిచాకిరి చేయుట కేర్పడిన బానిసలు. ఇది మాయ.

తన బిడ్డడు అత్యద్భుతప్రతిభాసంపన్నుడై జన్మించె నని, అంత అసామాన్యశిశు వెన్నడును పుట్టలేదని ప్రతి తల్లియు తలంచును. ఆమె ఆత్మ అంతయు ఆ బిడ్డనియందే మగ్నమై యుండును. వాడు పెరిగి పెద్దవాడై, త్రాగుడు మరగి, మృగప్రాయుడై, ఆమెను హింసింపవచ్చును. కాని వాడు హింసించుకొలది ఆమెప్రేమ అధిక మగుచుండును. అది అస్వార్థమగు మాతృప్రేమ యని లోకము ప్రశం సించును. కాని నిజమునకు ఆమె ఆజన్మదాసి. ఆ దాస్యము నుండి తప్పించుకొనుట ఆమెకు అశక్యము. వేయిమారులు లా భారము నామె వదల్చుకొనగోరును. కాని అది అసాధ్యము. తన అశక్యతను పుష్పరాశితో కప్పివైచి, దాని నద్భుతప్రేమరాశి యనును. ఇది మాయ.

మన మందఱ మిట్లే ప్రవర్తించుచుందుము. తనకు మాయను చూపుమని నారదు డొకసారి శ్రీకృష్ణుని ప్రార్థించెనట. కొన్నాళ్లపిదప శ్రీకృష్ణు డొక యెడారికి పోవుచు, నారదుని తన వెంట రమ్మనెను. కొన్నిమైళ్లు నడిచిన పిదప "నాకు డప్పి యగుచున్నది. కొంచెము నీరు తెమ్ము" అని నారదు నడిగెను. తెచ్చుట కతడు బయలు వెడలెను. చెంతనున్న యొక పల్లెకు పోయి నీటి కొఱ కొక యింటి తలుపు తట్టెను. జగన్మోహనాంగియగు నొక యెల జవ్వని తలుపు తెఱచెను. ఆమెను చూచుటతోడనే తన ప్రభువు దప్పిగొని నీటికై వేచియున్నమాటనే మఱచి, దాహముచే నత డొకవేళ మరణించు ననికూడ మఱచి, నారదు డా బాలికతో సల్లాపము లాడుచు కూర్చుండెను. ఆ దిన మంతయు తన ప్రభునియొద్దకు పోలేదు. మఱునాడు కూడ మరల వచ్చి సరసస్లాపములందే కాలము గడపెను. ఈఇష్టాగోష్ఠులుసాగుకొలది వారొండురులయెడ మరులుగొని, తండ్రి అనుమతితో పెండ్లియాడి బిడ్డలను గనిరి. పండ్రెండేండ్లు గడచినవి. మామ మరణించెను. ఆస్తి యంతయు వారికి సంక్రమించెను. భార్య, బిడ్డలు, భూములు, పశువులు, మున్నుగాగల సకలసంపద ననుభవించుచు, నారదుడు మిక్కిలి సుఖజీవనము చేయుచున్నా ననుకొనెను. ఇట్లుండగా చేరువనున్న యేఱు ఒకటి పొంగి మహా ప్రవాహమై, గ్రామమును ముంచివైచెను. ఇండ్లు కూలినవి. మానవులు, పశువులు, వఱదలో బడి కొట్టుకొనిపోయి మర ణించెను. సర్వము ఆ ప్రళయజలరాశిలో చిక్కి తెప్పలు

తేలుచుండెను. నారదుడు ప్రాణములు దక్కించుకొనుటకై పాఱిపోవలసివచ్చెను. భార్య నొకచేత, ఇరువురు బిడ్డల నొకచేత, పట్టుకొని, భుజముపై నొకబిడ్డ నెక్కించుకొని, అత డా మహాప్రవాహమును దాటుచుండెను. కాని ఆ వఱదయొక్క ఉరవడి కాగక, పట్టుతప్పి, బుజముమీది బిడ్డ జాఱిపడి కొట్టుకొనిపోయెను. నిరాశాగ్రస్తుడై నారదుడు విలపించెను. ఆ బిడ్డను కాపాడుకొను యత్నములోనుండగా చేతనున్నబిడ్డలు జాఱిపోయిరి. చివరకు భార్యకూడ, యావచ్ఛక్తితో పట్టుకొనియున్నను, ఆగక ప్రవాహము వాత బడిపోయెను. నారదుడు గట్టుపై పడి ఘోరశోకావేశ పరవశుడై ఏడ్చుచు, మొత్తుకొనుచుండెను. వెనుకనుండి మృదుస్వరమున "కుమారా! ఏవీ నీళ్లు? నీళ్లు తెత్తునని వెళ్లితివి. నీ రాకకై నిరీక్షించుచున్నాను. అఱగంట దాటినది" అను మాటలు వినవచ్చెను. "అఱగంట యేనా?" అని నారదు డాశ్చర్యముతో పల్కెను. అతని మానసమున పండ్రెండేండ్లు గడచినవి. కాని ఆ చరిత్ర మంతయు జరిగినది అఱగంటలోనే! ఇది మాయ. ఈ మాయ ఏదో ఒకరూపమున మనలనందఱిని ఆవరించుకొని యున్నది. ఇది గ్రహించుటకు శక్యముకాని ఘోరస్థితి. ఎంత బోధించినను దీనిని నమ్మువారు అరుదు. అన్ని దేశములలోను ఇంతే. స్వానుభవముచేత కనుగొన్నగాని, మానవు లిది నమ్మజాలరు. దీని కర్థమేమి? ఇదంతయు నిరర్థకము, కావున ఘోరము అని.

అన్నిటికిని కాలము తీఱును. కాల మన్నిటిని

శిక్షించును. ఏదియు దానిని ప్రతిఘటింపజాలదు. పుణ్యాత్ములను, పాపాత్ములను; భూపులను, కాపులను; సురూపులను, కురూపులను: అందఱి నది మ్రింగివేయును. ఎవ్వరిని విడువదు. దాని దెసకే సర్వము పర్వులిడుచున్నది: మన జ్ఞానము, మన కళలు, మన శాస్త్రములు—సర్వమును. ఆ మహాప్రవాహము నెవ్వరును అరికట్ట జాలరు; ఒకక్షణ మాత్రము ఆప లేరుకూడ. విషూచ్యాదిక్రూరవ్యాధులు గ్రామముపై బడి నరబలులు గొనుచుండునప్పుడు ఆ ఘోర దృశ్యమును చూడజాలనివారు త్రాగుట, ఆవేశముతో చిందులుత్రొక్కుట, ఇత్యాదులచే స్మృతి తప్పి మొద్దువాఱి పోవునట్లు, మనమును సర్వవిధములగు ఇంద్రియభోగములలోబడి ఈ అనివార్యవినాశకారియగు కాలమును మఱవజూతుము. ఇది మాయ.

ఈ విపత్తు నెదుర్కొనుటకు రెండు మార్గములు చూపబడినవి. అం దొకటి అందఱెఱిగినదే. అందఱవలంబించునదే: "కాలము తప్పనిదే కావచ్చును. కాని దానిని లక్ష్యము చేయకుము. మన లోకోక్తి ననుసరించి దీప మున్నప్పుడే వెదకికొనుము. లభ్యములగు సుఖముల నన్నిటిని చూఱగొనుచుండుము. చేయగల దంతయు చేయుచుండుము. దృష్టి నెప్పుడును జీవితసుఖములవైపుననే, ఆశాభావజనకములగు విషయముల మీదనే, అభివృద్ధి దెసనే, మరల్పుము, ఎన్నడేనియు జీవితదుఃఖములనుగూర్చి తలంపకుము." ఈ బోధలో కొంత సత్యము కలదుగాని, అపాయముకూడ కలదు. దీనికి కార్యోత్సాహము నిచ్చు

ప్రభావము కలదు. ఆశాశీలత, విస్పష్టమగులక్ష్యము, జీవితమున నెంతయో ఉపయుక్తములు. కాని వానిలో కొంత అపాయముకూడ కలదు. జీవితమున కతిముఖ్యమగు పోరాటమును—అసలు దక్కి, మనచేతగాదని—మానుకొందుమేమో అనునదియే ఆ అపాయము. "ప్రపంచ మెట్లు నడిచినను సరే, దాని నంగీకరించుచుండుడు. మీచేతనైనంత ప్రశాంతముగా, సుఖముగా, కూర్చుండి ఈ క్లేశముల నన్నిటిని సంతృప్తితో భరింపుడు. మీపై బడు దెబ్బలను పుష్పములుగా భావించుకొనుడు. మిమ్ము బానిసలమందగా ఇటునటు తఱిమినను, మేము స్వేచ్ఛాపరులమే అనుకొనుచుండుడు. రేయుంబవళ్లు ఇట్టి బొంకులతో మిమ్ము మోసపుచ్చుకొనుచు, ఇతరులను మోసపుచ్చుచు, ఉండుడు. సుఖముగా జీవించుట కిది యొక్కటే మార్గము" అను బోధలో ఈ అపాయమే కలదు. ఇట్లు కాలము గడపువారినే "బ్రదుకనేర్చినవారు" అందురు. ఈ మార్గ మీ 19-వ శతాబ్దములోవలె లోకమున నెన్నడును వర్ధిల్లలేదు. లోక మిప్పటియంత ఘోరవిపత్తుల నెన్నడు ఎఱుగదు. ఇప్పుడున్నంత పోటాపోటీ (ఇతరుల నడగద్రొక్కు యత్నము) ఎన్నడును లేదు. తోడి మానవులయెడ మానవు లింత క్రూరత నెన్నడును చూపి యెఱుగరు. కావుననే ఈ "బ్రదుకనేర్చువిధము" ఇంత వ్యాప్తిలోనికి వచ్చుట, ఇంత ప్రబలముగా బోధింపబడుట. కాని ఈ మార్గము జయింపజాలదు. అపజయమే దీని గతి. క్రుళ్లు వాసన గొట్టు మృగకళేబరమును పూలతో కప్పిపెట్టుట

నిరుపయోగము గదా! అది ఎన్నాళ్లు జరుగును? పూవులు త్వరితముగనే వాడిపోవును. అప్పటి కా కళేబరము మొదటి కన్న చెడియుండును. మన జీవితముల విషయముకూడ ఇంతే. చీము కాఱుచుండు మన పురాతన వ్రణములను బంగరు తగడుతో కప్పిపెట్టవచ్చును. కాని కొన్నాళ్లకు ఆ తగడు తీసివేయవలసిరాదా? అప్పు డా వ్రణము చూచుట కే సాధ్యము కానంత అసహ్యారూపముతో బయలుపడును.

అట్లైన, ఇక మార్గమే లేదా? మనము మాయకు దాసులము, మాయలోనే పుట్టి, మాయలోనే జీవించు చున్నా మనుట నిజమే అయినను, విముక్తిమార్గము, ఆశా భావమున కాధారము, లేనే లేదా? ఈ లోకము; మన "కీర్తి తెర" లనబడువాని సొబగు; మన మనోబుద్ధులు: ఇవన్నియు చెఱసాలలే యనుట యుగయుగములుగా తెలిసిన సత్యమే. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు తన అంతరాత్మలో ఈ సత్య మును పొడగాంచని మానవుడే లేడు. వృద్ధజనుల కిది ముఖ్యముగా తెలిసియుండును. వారి కొక జీవిత కాలపు పూర్ణానుభవము కలిగియుండును గదా! అందుచే ప్రకృతి చేయు వంచనలకు వారు సులభముగా మోసపోరు. స్థితిగతు లన్నియు ఇట్లున్నను; ఈ భయంకరసత్య మంద ఱెఱిగిన దే ఐనను; ఈ వ్యథలయొక్కయు, ఈ కష్టములయొక్కయు, బాధ తప్పించుకోజాలనిదే యైనను; బ్రదుకుచావులకు భేదమే లేదని చెప్పదగిన ఈ లోకముననే, అన్ని యుగము లందును, అన్ని దేశములందును, ప్రతిహృదయములో నిగూఢవాణి యొకటి నెమ్మదిగా—కాని సుస్పష్టముగా—

ఇట్లు పలుకుచుండును : "ఈ నా మాయ అలౌకికము, అత్యద్భుతము. అది సత్త్వరజస్తమోగుణములతో కూడినది. దానిని దాటుట అత్యంతకష్టము. కాని నా శరణుచొచ్చువారు ఈ సంసారవాహినిని తరింతురు"; "కష్టజీవితములు గడపుచు, తమ భారములను మోయజాలక క్రుంగిపోవుచుండువారు అందఱును నాయొద్దకు రండు. నేను మీకు విశ్రాంతి చేకూర్చెదను". ఆ వాణియే మనను ముందుకు నడపుచున్నది. యుగయుగములుగా నది మన కందఱికిని వినవచ్చుచున్నది. అంతయు కోలుపోయినట్లు తోచి, ఆసలన్నియు అడుగంటి, స్వశక్తిపై గల విశ్వాస మంతయు అంతరించి, ఎటు చూచినను అపజయమే కానవచ్చునప్పుడు, జీవిత మంతయు శిథిలరూప మొందినప్పుడు—ఆ మహాక్లిష్ట సమయమున—ఈ వాణి వినవచ్చును. దీనినే ఆస్తికధర్మవాణి యందురు.

ఇప్పుడు తేలిన విషయమిది : ఒక పక్షమువారు "ఇదంతయు అర్థరహితము ; మాయ" అని పల్కుదురు. కాని ఆ వెంటనే "ఈ మాయకు ఆవల విముక్తిమార్గము కలదు" అను మిక్కిలి ధైర్యోత్సాహమూలమగు సందేశము నిత్తురు. రెండవపక్షమువారు "బ్రదుక నేర్చిన బుద్ధిమంతులు". "ఆస్తికధర్మము (Religion) : ఆధ్యాత్మికచింతనము : ఇట్టివన్నియు అసంబద్ధప్రలాపములు. వానితో మీ తలలు బ్రద్దలు కొట్టుకొనకుడు. ఈ ప్రపంచములో ఎన్నో లోపములు కలవు నిజమే. కాని అందే నివసించి, దానివలన లభించు సుఖము నంతయు అనుభవింపుచుండుడు" అని వీరు

బోధింతురు. దీని కర్థ మేమనగా: 'కపటముగా, మోసముగా, బొంకులతో, జీవింపుడు; బాధ నంతయు ఎట్లో కప్పిపై చుకొనుచుండుడు. అంతయు నశించి, అంతయు అతుకులమయమే అగువఱకు, మీ జీవితమునకు అతుకులు వేసికొనుచు పోవుచుండుడు. ఇదియే బ్రదుకనేర్చిన విధము.' ఈ మార్గముతో తృప్తి చెందువారు ఆస్తిక ధర్మమువంక నెప్పటికిని కన్నెత్తిచూడరు. ఈ ప్రపంచస్థితియెడ, మన జీవితములయెడ, గాఢమగు అసంతృప్తి; ఈ అతుకుల బ్రతుకునెడ మిక్కుటమగు ద్వేషము; మోసమునెడ, బొంకులయెడ అగ్గలమగు అసహ్యత: ఇవి కలిగినప్పుడే ఆస్తికధర్మజీవన మారంభమగును. బోధివృక్షము క్రింద తప మొనర్చుచున్నప్పుడు బుద్ధభగవానుని కొకసారి మనో నిశ్చయము సడలి, పూర్వజీవితమువంకకు బుద్ధి తిరిగెను. సత్యాన్వేషణము చాలించి; ప్రపంచవృత్తి నవలంబించి; కపటజీవనముచేయుచు; వస్తువులను అసత్యనామములతో పేర్కొనుచు; కల్లలతో ఇతరులను మోసపుచ్చుచు, తాను మోసపోవుచు; ఉండుటయేగదా సామాన్యప్రపంచజీవన వైఖరి. అట్టి బ్రతుకు తుచ్ఛమని ఆయనకు తోచెను. కాని గత్యంతరము స్ఫురింపలేదు. అప్పుడా పురుషసింహము తన మనోదౌర్బల్యమును జయించి, "అజ్ఞానకూపమున గూలి, వ్యర్థముగా జీవించుటకన్న మరణించుట మేలు; ఓటమినొంది బ్రదుకుటకన్న యుద్ధభూమిలో చచ్చుట మేలు" అని పల్కెను. ఇట్లు చెప్పగల్గిన ధీరుడే ఆస్తికధర్మజీవనము నవలంబింపగలడు. ఇట్టి బుద్ధియే ఆస్తికధర్మజీవనమునకు

ఆధారము. ఈ నిశ్చయము పూనినవాడు సత్యమార్గమును—భగవత్ సాక్షాత్కారమార్గమును—పట్టినట్టే. ఈ మార్గమును పట్టుటకు ప్రథమప్రేరణము ఈ దృఢనిశ్చయము నుండియే బయలువెడలును: 'ఆటంకముల నన్నిటిని పడ నడచి, గమ్యమునకు త్రోవ కల్పించుకొనెదను; సత్యము నెఱిగెదను; ఆ యత్నమున ప్రాణములనైనను కోలు పోయెదను.' ఈ ప్రపంచజీవనము నిస్సారము. ఇప్పటికే ఇది కొంత నశించినది. దినదిననాశ మొందుచున్నది. నేడు ఆశావాదియై ముద్దులొలుకుచున్న యువకుడు రేపటి కప్పటికే ముదిమిచే క్రుంగిపోయినాడు. నేడు చక్కగా వికసించియున్న పుష్పములు రేపటి మంచుకు వాడిపోయినట్లు, మన ఆశాభావములు, సుఖములు, ఆనందములు: అన్నియు నశించిపోవునవే. ఇదియే ప్రపంచజీవనవిషయము. ఇది యొకవైపు. ఇక రెండవవైపున సంసారతాపత్రయమును, ప్రపంచమును, అన్నిటిని జయించిన ఆనందము. ఈ రెండవ వైపు చేరుట మానవులకు సాధ్యమే. అనగా, విజయమును, సత్యమును, ఆస్తికధర్మమును, సాధించుటకై యత్నింప సాహసించువారు సరియైన త్రోవనే పట్టినారు. "నిరాశ చెందకుడు. త్రోవ మిక్కిలి కష్టమైనదే. కత్తివాదరమీద నడచుట వంటిది. కాని అధైర్య మొందకుడు. లెండు, నిదురమేలుకొండు, ఆదర్శమును గమ్యమును సాధింపుడు" అని వేదములు బోధించుచున్నవి.

లోకముననుండు వివిధమతములందును ఒకే మూల భావము కలదు. సంసారమునుండి తప్పించుకొని విముక్తి

నొందుటే ఆ మూలభావము. ప్రాపంచిక జీవితమునకును, ఆస్తిక ధర్మజీవితమునకును, పొత్తుకుదుర్చు నుద్దేశము వానికి లేదు. ఈ రెంటి నంటగట్టిన బంధమును ఛేదించివైచి, ఆస్తికధర్మము స్వతంత్రముగా, తన మూలభావముమీదనే ఆధారపడి, నిలుచునట్లు చేయుటే వాని ఉద్దేశము. మతము లన్నియు బోధించు లక్ష్య మిదియే. ఈ వివిధమతలక్ష్యములను—పరిపక్వదశయం దున్నవిగాని, కేవలము ప్రాథమిక దశయం దున్నవిగాని—సమరసపఱచి, వానియందుగల సామాన్యభావమును బహిరంగపఱచుటే వేదాంతము యొక్క ఉద్దేశము. కేవలము వెఱ్ఱిగా తోచు మూఢవిశ్వాసమునకును, అత్యున్నత తాత్త్విక సిద్ధాంతమునకును, ఒకే గమ్యము. రెండును ఒకే చిక్కును తొలగింపజూచును. ప్రకృతినియమబద్ధుడు కానట్టి ముక్తపురుషునియొక్క తోడ్పాటు కైకొనుటలో ప్రాయికముగా అన్నియు ఏకీభవించును. ఈ ముక్తపురుషుడు సగుణదైవమా, మనవంటి మఱొక మానవుడా, పురుషుడా, స్త్రీయా, రెండును కానట్టి తృతీయప్రకృతియా, అను విషయమునుగూర్చి వాదము లనంతముగా చెలరేగినవి. భావభేదము లపారముగా కలిగినవి. కాని మూలభావ మొక్కటియే. ఈ మతములలో ప్రత్యక్షముగా పరస్పరవిరుద్ధములైన వెన్నియో కలవు. కాని, వాని యన్నిటిలో నొక ఐక్యభావము స్వర్ణసూత్రము వలె కానిపించుచుండును. వేదాంతమత మీ స్వర్ణసూత్రమును కనిపట్టి, దానిని క్రమక్రమముగా మనకు దృష్టిగోచర మొనర్చుచున్నది. అన్ని మతములును మోక్షలక్ష్యము

వైపుననే సాగుచున్నవి అనునదే ఈ సామాన్యధర్మములలో మొదటిది.

మన సుఖములు; మన దుఃఖములు; మన కష్టములు; మన పోరాటములు: వీని అన్నిటి నడుమ మనము మోక్ష మార్గముననే పయనించుచున్నా మనుట యొక వింతవిషయము. "ఈ ప్రపంచ మెట్టిది? ఇది దేనిలోనుండి ఉత్పత్తి యయ్యెను? దేనిలోనికి పోవుచున్నది?" అను సమస్య బయలువెడలెను. దాని కీసమాధాన మీయబడెను: "ముక్తత్వములో ఉత్పత్తి యయ్యెను; ముక్తత్వములో విశ్రమించియున్నది; ముక్తత్వములో లయించును." ఈ ముక్తతాభావమును మనము విడనాడజాలము. అది లేనిచో, కర్మాచరణము అసాధ్య మగును. జీవించుటకూడ అసాధ్యమగును. మనము దాస్యబద్ధులమని, మనకు స్వేచ్ఛా ప్రవృత్తి లేదని, ప్రకృతి ప్రతిక్షణము మనకు తెలుపు చున్నది. కాని స్వతంత్రుల మను భావము కూడ మన కప్పుడే కలుగుచుండును. ప్రతిక్షణము మాయ దెబ్బలువైచి మనము బద్ధులమని నిరూపించుచుండును. కాని ఆ దెబ్బ తోనే, ఆ బద్ధుల మను భావముతోనే, మనము స్వతంత్రుల మను భావముకూడ కానిపించును. ఆ స్వతంత్రతను ప్రత్యక్ష పఱచుకొని కార్యరూపమున చూపజాలము గాని, ఆ భావము మనలో సందడించుచునే యుండును. ప్రపంచములోగల సర్వమతములం దీ భావము కానిపించును. మతములందు మాత్రమే కాదు—మత మను మాటకు సంకుచితార్థము కల్పించుకొనకుడు—సాంఘికజీవన మంతటిలోను, ఈ స్వాతం

త్త్వ (ముక్తత్వ) భావము ప్రకటిత మగుచుండును. లోక మున బయలుదేఱు ఉద్యమము లన్నిటి కాధారభూతమగు మూలభావ మిదియే. "కష్టజీవితములు గడపుచు తమ భార ములను మోయజాలక క్రుంగిపోవుచున్నవా రందఱును నా యొద్దకు రండు" అన్న వాక్కు ప్రతివానికిని—వా డది ఎఱిగి యున్నను ఎఱుగకున్నను—వినవచ్చియే యున్నది. ఏ భాష లోనో, ఏ రూపముననో, ఈ మోక్షప్రదానవాక్కు మన కందఱికిని అందియే యున్నది. ఆ వాక్కువలననే మన మీ లోకమున జన్మించితిమి. మన జీవితవ్యాపారము లన్నియు, ఉద్యమము లన్నియు, అందుకొఱకే. అందఱమును మోక్షో న్ముఖులమై పరుగులిడుచున్నాము. అందఱము—ఎఱిగియో, ఎఱుగకో—ఆ వాక్కు ననుసరించుచున్నాము. గ్రామముల లోని పసిబిడ్డలు శ్రీకృష్ణుని వేణుగానముచే ఆకర్షింపబడినట్లు, మన మందఱము ఆ వాక్కులోని మాధుర్యముచే ఆకర్షింప బడి, కారణ మెఱుగకే దాని ననుసరించుచున్నాము.

ఆ వాక్కు ననుసరించునప్పుడు మనము నీతిపరుల మగుచున్నాము. మనుష్యాత్మలుమాత్రమే కాదు దాని నాలకించినది. సర్వజీవులును—అతిక్షుద్రములుకూడ—దాని నాలకించి దానిదెసగా పర్వులిడుచున్నవి. ఆ సందడిలో కొన్ని యొకటిగా కూడి; కొన్ని తమ త్రోవ కడ్డములుగా నున్న ఇతరములను నెట్టివైచి; పరుగెత్తును. ఆ వాక్కును చేరబోవు ఉన్మత్తావేశఫలమే యీ ప్రపంచమంతయు: ఈ పోటీలు, ఈ సుఖములు, ఈ మరణములు. ఇదియే ప్రకృతి ధర్మముయొక్క వ్యక్తరూపము.

ఆ వాక్యమెఱిగి, దానిని గ్రహించినంతనే, దృశ్యమంతయు మాఱిపోవును. మాయతోడి పోరాటమువలన బీభత్సయుద్ధరంగముగా కానిపించిన ఈలోకమే సుఖముగను, అందముగను, కానిపించును. ప్రకృతి నిక దూషింపము. అది ఘోరమైనదని, నిరర్థకమైనదని, పల్కము. ఇక ఏడ్వ నవసరములేదు, మొత్తుకొన నవసరములేదు. ఆ వాక్యమును గ్రహించుటతోడనే, ఈ అల్లకల్లోలమునకు కారణము తెలిసిపోవును. ఈ పోరాటము, ఈ పోటీలు, ఈ ఆరాటము, ఈ క్రూరత, ఈ క్షుద్రభోగములు, ఈ క్షుద్ర సుఖములు: ఇవన్నియు ఈ ప్రపంచధర్మమున సహజములే అనియు, అది అట్లుండుట అవసరమే అనియు గ్రహింతుము. ఈ ఉపద్రవము లేనిచో ఆ వాక్యమెవరు విందురు? మన మెఱిగినను, ఎఱుగకున్నను, అదియేగదా మన జీవితలక్ష్యము! మానవజాతి అంతయు, ప్రకృతియంతయు, స్వాతంత్ర్యము (మోక్షము) కొఱకే పోరాడుచున్నది. సూర్యబింబ మా గమ్యమువైపుకే సాగుచున్నది. దానిచుట్టు ప్రదక్షిణించుచుండు భూమికిని, భూమిచుట్టు తిరుగుచుండు చంద్రమండలమునకును, అదియే గమ్యము. గ్రహసంతతి అచటికే సాగుచున్నది. వాయు వచటికే వీచుచున్నది. సర్వము ఆ లక్ష్యమును చేరుటకే పోరాడుచున్నది. సిద్ధపురుషు డా వాక్యమన కభిముఖుడై పోవుచున్నాడు. అతనికి గత్యంతరము లేదు. కావున నతడు స్తోత్రార్హుడు కాడు. పాపిష్ఠుని విషయముకూడ అంతే. దయాపరుడు సూటిగా నచటి కరుగుచున్నాడు. అతనిని ఆపుట అసాధ్యము. లోభికూడ అచటికే

పోవుచున్నాడు. లోకోపకారదీక్షాపరుని హృదయమున గూడ ఆ వాక్కే ధ్వనించుచున్నది. దాని నతడు నిరోధింప జాలడు. దానివైపున నతడు పోయియే తీఱవలెను. కేవలము సోమరిపోతగువానివిషయముకూడ అదియే. ఈ పయనములో ఒక్కొక్కని తొట్రుపాటు ఎక్కువగాను, ఒక్కొక్కనిది తక్కువగాను, ఉండును. తక్కువమైనచో సజ్జనుడనియు, ఎక్కువ యైనచో దుర్జనుడనియు, అందుము. మంచిచెడుగులు ప్రత్యేకవస్తువులు కానేకావు. రెండును ఒకే వస్తువు. ఆ వస్తువు కానిపించుటలోగల ఎక్కువతక్కువలకే ఆ పేళ్లు.

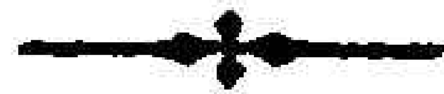
కావున ఈ ప్రపంచమునంతయు పరిపాలించునది మోక్షభావముయొక్క శక్తియేకదా. మనకు ప్రస్తుతము విచారణీయాంశమగు ఆస్తికధర్మవిషయమున ఈ సత్యము అనాదినుండియు ప్రకటింపబడుచున్నది. కేవలప్రాథమికదశయం దుండు మతమును కైకొందము. అందు మృతులైన పితరులనో, బలిష్ఠులును క్రూరులును అగు దేవతలనో, ఆరాధించుచుండిరి. ఆ పితరులయందును, దేవతలయందును, గల ముఖ్యవిశేష మేమి? వారు ప్రకృతికన్న అధికులనియు, దాని ఆజ్ఞకు బద్ధులు కారనియునే కదా? ప్రకృతినిగూర్చి వారి జ్ఞాన మతిస్వల్పము నిజమే కాని, తాము గోడలగుండ దూఱి పోజాలరు, ఆకసమున కెగురజాలరు. వా రా పనులను చేయగలరు. తాత్త్వికముగా దీని కర్థమేమి? వారికి స్వాతంత్ర్యముకలదు, తా మెఱిగిన ప్రకృతికన్న వారు శక్తిమంతులనియే కదా! ఇంకను ఉన్నతులను ఆరాధించువారి విష

యమునగూడ ఇదియే వర్తించును. ప్రకృతినిగూర్చిన భావన విశాల మగుకొలది, దానికన్న అధికమగు ఆత్మనుగూర్చిన భావనకూడ విశాలమగుచు పోయిపోయి, చివరకు దేవు డొక్కడే అను మతముగా పరిణమించును. ఆ మతము ప్రకారము మాయ (ప్రకృతి) కలదు, ఆ మాయను ఏలువా డొకడు కలడు.

ఈ ఏకేశ్వరభావ ముదయించుటతోడనే వేదాంత విచారము ప్రారంభమగును. కాని వేదాంతమునకు మఱి కొంత వివరణము కావలెను: 'ఈ మాయారూపముల కావల నొక పురుషుడు కలడు; అతడు మాయకన్న నధికుడు; దాని కధీనుడు కాడు; అతడు మనల నాకర్షించుచున్నాడు; మన మతనిని చేరబోవుచున్నాము' అనున దంతయు బాగుగనే ఉన్నది. ఇది యుక్తికి విరుద్ధముకూడ కాదు. కాని ఆ పురుషునిగూర్చిన భావ మింకను విస్పష్టముగా ఏర్పడలేదు. బూజరబూజరగా నున్నది. ఇట్టి భావమే "ఈశ్వరా! నీకు ఇంతకన్న దాపుగా (రా గోరెదను)" అనుమీా స్తోత్రగీతికలో కలదు. వేదాంతికూడ ఆ గీతికను ఆమోదించునుగాని, "నీకు" అను మాటను "నాకు" అని అతడు మార్చును. 'గమ్యము దూరస్థము; అది ప్రకృతి కావల నున్నది; అచ్చటినుండి మనలనాకర్షించుచున్నది' అను భావ మతనికి సమ్మతము కాదు. గమ్యముయొక్క మహత్త్వ మేమియు తగ్గింపకయే దానిని మఱిమఱి చేరువకు దీసికొనిరావలెను. స్వర్గలోకమునన్న దేవుడు ప్రకృతిలోనికి రావలెను; ప్రకృతిలోనికి వచ్చిన దేవుడు ప్రకృతియే కావలెను;

ప్రకృతిరూపుడైన దేవుడు మానవశరీరగర్భగృహము లోనికి రావలెను; గర్భగృహములోని దేవుడు చివరకు గర్భగృహమే అయి, ఆత్మయు మానవుడును కావలెను. ఇంతటితో వేదాంతబోధ అంతమగుచున్నది. ఇంతకు మించి అది బోధించున దేమియు లేదు: తత్త్వజిజ్ఞాసువు లీ పేర్కొనబడిన చోటు లన్నిటిలో నన్వేషించుచున్న దేవుడు మన హృదయములందే కలడు. మీరా వాక్కును సరిగనే విన్నారు గాని అది ఎచ్చటినుండి వచ్చినది సరిగా తెలిసికొనజాలకపోయితిరి. ఆ మోహాదర్శము సత్యమైనదే కాని ఆ వాణి మీలోనిదై యుండగా, బయటిదని భావించి పొరపడితిరి. దానిని దగ్గఱ దగ్గఱకు తెచ్చుకొండు. అప్పు డది ప్రథమమునుండియు మీలోనే—మీ ఆత్మకు ఆత్మయై—ఉండినదని మీకు తెలియవచ్చును. మీకు ముక్తిత్వము స్వభావసిద్ధము. అనగా, మీరు నిత్యముక్తులు. మాయ మిమ్మెప్పుడు బంధింపలేదు. ప్రకృతికి మీపై నెప్పుడును అధికారము లేదు. వెఱపుగొన్న పసిబిడ్డవలె అది మీ గొంతు పిసుకుచున్న దని కలగంటిరి. ఈ వెఱపులో నుండి విముక్తి నొందుటే పరమార్థము. ఈ పరమార్థమును బుద్ధిగతము చేసికొన్న చాలదు. అనుభవసిద్ధము చేసికొనవలెను. ప్రత్యక్షపఱచుకో వలెను. ఈ ప్రపంచ మెంత స్పష్టముగా కానిపించుచున్నదో అంతకన్న స్పష్టముగా అది కానిపింప వలెను. ముక్తులమని అప్పటికి స్పష్టమగును. అప్పటికిగాని కష్టము లన్నియు తీఱవు; హృదయసంశయము లన్నియు నశింపవు; వక్రత లన్నియు చక్కపడవు; అనే

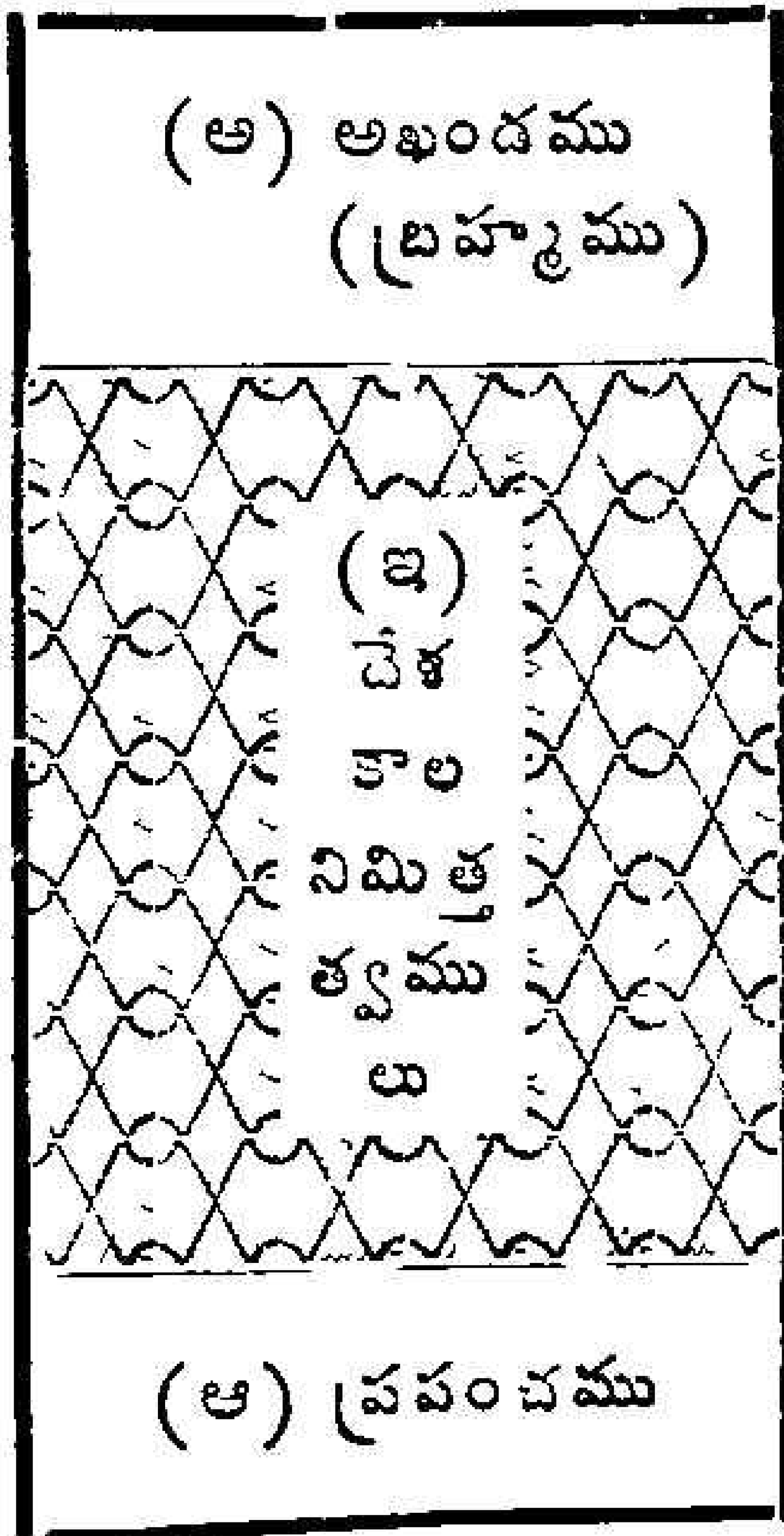
కర్తృత్వము, ప్రకృతి, అను భ్రాంతులు పోవు. అప్పుడు మాయ భయంకరస్వప్నరూపమై యుండుటమాని మనోహరరూపము ధరించును; ఈ భూలోకము చెఱసాలగా నుండుటమాని, క్రీడారంగముగా కానిపించును; అపాయములు, కష్టములు, వ్యథలు: వాని సత్యరూపమగు భగవంతుడుగనే తోచును. సర్వమునకు యథార్థమూలమై అతడు నిలిచియుండుననియు, అతడే ఏకమును, సత్యమును, అగు ఆత్మయనియు మనకు తెలియవచ్చును.

బ్రహ్మము, జగత్తు *

(లండను : 1896)

బ్రహ్మము (అఖండము) ప్రపంచముగా ఎట్లు మాఱెను? అత్యంతక్లిష్టమగు ఈ ప్రశ్న అద్వైతవేదాంతమును గ్రహింపబూనువారి నందఱి నెదుర్కొనును. ఎప్పుడును బయలుదేఱుచు, ఎప్పటికిని నిలిచియుండు ప్రశ్న యిది. నే డీ ప్రశ్ననుగూర్చి విచారించెదను. విషయము సుబోధముగా నుండుటకై నేను గీచిన ఈ రేఖాకృతిని చూడుడు. ఇందు (అ) అనునది బ్రహ్మము. (ఆ) అనునది జగత్తు. బ్రహ్మము ప్రపంచముగా మాఱినది. ప్రపంచమనగా భౌతికప్రపంచము మాత్రమే కాదు. మానసికాధ్యాత్మిక ప్రపంచములు, ఊర్ధ్వలోకములు, అధోలోకములు—ఇం తేల? ఏమేమి కలదో అదంతయు, ఈ ప్రపంచ శబ్దములో చేరును. మనస్సు ఒక మార్పునకు పేరు. శరీర మింకొక మార్పునకు పేరు. ఇ ట్లెన్నియో మార్పులు కలవు. ఈ మార్పు లన్నిటి కూడికయే ప్రపం

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

చము. ఈ బ్రహ్మము (అ) దేశ (Space) కాల (Time) నిమిత్తత్వ (Causation) ముల (ఇ) ద్వారా వచ్చుటచే ప్రపంచముగా (ఆ) మాఱినది. ఇదియే అద్వైతములోని మూలభావము. దేశకాలనిమిత్తత్వములు అను గాజుపలక ద్వారా మనము బ్రహ్మమును చూతుము. ఆ పలక క్రింది నుండి అతడు ప్రపంచముగా కానిపించును. అఖండునిలో దేశకాలనిమిత్తతలు లేవని ఇందుచే వెంటనే స్పష్టపడును. అచట మనస్సు (అనగా భావన) లేదు. కావున కాలము అను భావ మెట్లుండగలదు? బాహ్యభేద మేమియు కాన రాదు గనుక దేశభావముకూడ ఉండనేరదు. మనకుగల చలనభావముగాని, నిమిత్తతాభావముగాని, కేవలపదార్థము (ఒక్కటియేఅయినదాని)లో ఎట్లుండగలుగును? బ్రహ్మము—భ్రంశమునొంది అందమా?—జగత్తుగా అయినపిదప గాని, నిమిత్తతాభావము కలుగనేరదనియు, మన ఇచ్ఛ, కోరికలు, మున్నగున వెల్ల ఆ పిదపనే కలుగ గలవనియు, ఖండరూపు డగుటకుముం దివేవియు ఉండజాల వనియు, మనము గ్రహించి సుస్థిరముగా జ్ఞప్తి పెట్టుకోవలెను. షోపన్హారు (Schopenhauer) రచించిన తత్త్వగ్రంథములో వేదాంత మతమున కపార్థము కలదని నా భావము. దాని ప్రకారము "ఇచ్ఛ" సర్వశక్తిమంతము. "ఇచ్ఛ" నతడు పరిపూర్ణుని స్థానమున నిలిపినాడు. కాని అది యెట్లగును? ఇచ్ఛ మార్పు లొందునది. ఇంద్రియార్థములకు లోనైనది. దేశకాల నిమిత్తతల మీదిరేఖ కావల చలనము, మార్పులు, ఉండ నేరవుకదా! ఆ రేఖ యడుగుననే బాహ్యచలనముగాని,

ఆంతరచలనముగాని ఉండగలవు. కావున ఆ పై భాగములో ఇచ్ఛ ఉండజాలదు. అనగా ప్రపంచము ఇచ్ఛ వలన కలిగె ననుట అసంభవము. మన శరీరధర్మమును విచారించినను, ఇచ్ఛ అన్ని చలనములకు కారణభూతము కాదుగదా. ఈ కుర్చీని జరుపు చున్నాను. ఈ చలనమునకు నా ఇచ్ఛయే కారణము. అదియే రెండవచివరను కండరచలనముగా గోచరించుచున్నది. కుర్చీని కదలించిన శక్తియే హృదయము, శ్వాసకోశములు మున్నగువానినికూడ ఆడించుచున్నది. కాని అచట ఇచ్ఛకు స్థానమే లేదు. ఈ రెండు చలనములకు మూలమైన దొకే శక్తి అని ఒప్పుకొనినచో, స్మృతి క్షేత్రమున కెగసినపిదప అది ఇచ్ఛానామ మొందునుగాని, అంతకు ముందు దానికా పేరిడుట పొరపా టనుట స్పష్టము. షోపన్‌హోర్ కల్పించిన తత్త్వమత మీ ప్రమాదమువలన నెంతో గందరగోళము నొందినది. ఒక రాయి పడును. ఏల పడినది అని మన మడుగుదుము. ప్రతిసంఘటనమున కొక కారణ ముండవలె ననునట్టి ఊహయే కదా ఇట్లు ప్రశ్నించుటకు మూలము? ఈ విషయమును మీ మనస్సులకు బాగుగా విశదపఱచుకొనుడు: కారణవిచార మెప్పుడు చేసినను, 'ప్రతికార్యమున కొక కారణ ముండితీరును; అనగా, ఆ కార్యమునకు ముందు దానికి కారణభూతమైన మఱొక కార్యము జరిగి యుండవలెను' అని మన మూహించుచున్నాము. ఈ పూర్వాపరత్వసంబంధమునే నిమిత్తతాన్యాయ (Law of causation) మందురు. ప్రపంచమున ప్రతిదియు వరుసగా కార్యరూపమును, కారణరూపమును, పొందు

చుండు నని దీని భావము. ప్రతిదియు తన పిమ్మట జరిగిన కొన్నిటికి కారణము, తనకు ముందు జరిగిన ఏదో ఒకదానికి తాను కార్యము. ఈ నిమిత్తతాన్యాయము ననుసరించియే మన ఆలోచన యంతయు నడుచును. ప్రపంచములో గల ప్రతినలుసునకును—అది దేనిదైన కానిమ్ము—తక్కిన నలుసు లన్నిటికిని సంబంధము కలదని మన నమ్మకము. ఈ భావ మెట్లు ఉత్పత్తి యయ్యె నను విషయమునుగూర్చి చాలచర్చలు జరిగినవి. యూరపుఖండములోని సహజ జ్ఞానవాదులు (Intuitive Philosophers) మానవుని కిది స్వతస్సిద్ధ మనిరి. ఇతరు లిది అనుభవప్రాప్త మనిరి. కాని విషయము పరిష్కారము కాలేదు. దీనినిగూర్చి వేదాంతసిద్ధాంత మేమియో మున్ముందు చూడగలము. కాని మీరీ క్రింది విషయమును మొదట గ్రహింపవలెను: "ఏల" అని ప్రశ్నించుటకు **మూలము** మన చుట్టుగల సర్వమునకు పూర్వము కొన్ని ఉండెననియు, పిమ్మట కొన్ని వచ్చుననియు మనకుగల నమ్మకమే. ఆ ప్రశ్నకు మూలమగు మఱొక నమ్మక మేమనగా: 'ఈ ప్రపంచమునగల సర్వవస్తువులును పరస్పరసాపేక్షములు; మఱి దేనితోను సంబంధము లేక స్వతంత్రముగానుండువస్తువే లేదు' అని. కావున "పరిపూర్ణవస్తువు ఎట్లు కలిగెను?" అను ప్రశ్న ఎంత అసంగతమో చూడుడు. ఆ వస్తువుకు మఱొక వస్తువుతో సంబంధము కలదనియు, ఇది దానిపై ఆధారపడి ఉన్నదనియు, భావించి, ఆ పరిపూర్ణవస్తువును ప్రపంచక్షేత్రమునకు దింపుటకాదా ఇది? అఖండునిలో దేశకాలనిమిత్త

తలు లేవు. అతడు కేవలుడు (ONE), అద్వితీయుడు. స్వయంభవ మగు వస్తువునకు కారణ ముండదు. సర్వస్వతంత్రవస్తువునకు కారణ ముండదు. ఉండెనేని అది స్వతంత్ర మెట్లగును? సంబద్ధ మగునుగదా? ఇతరముతో సాపేక్షికత గల వస్తువు స్వతంత్రము (ముక్తస్వభావము గలది) కానేరదు. కావున అఖండవస్తువు ఖండ మెట్లయ్యె నను ప్రశ్నయే అసంగతము: దానియందు విరుద్ధభావ దోషము కలదు. ఈ సూక్ష్మభావవిచారమును వదలి సామాన్యదృష్టితో విచారింతము. పరిపూర్ణవస్తువు అపరి పూర్ణ మెట్లయ్యెను అను ప్రశ్నకు సమాధానము లభించిన దనుకొందు. అప్పుడు పరిపూర్ణవస్తువు పరిపూర్ణముగనే ఉండునా? అదియు అపరిపూర్ణమే అయిపోయినది! సామాన్యభాషలో "ఎఱుక" అనుమాట కర్థ మేమి? మన మనస్సున కవగతపడినది అనియేగదా. మనస్సున కవగత పడక మించియుండునది "ఎఱుక" ఎట్లగును? పరిపూర్ణ వస్తువు మనస్సున కెఱుకపడినచో అది మనస్సుచేత పరి మితమై యుండవలెను. అట్లైనచో అది ఇంకను పరిపూర్ణ మెట్లగును? పరిమితవస్తువులుమాత్రమే మనస్సున కవగత పడును. కాన, 'పరిపూర్ణు నెఱుగుట' అను వాక్యమే అసం బద్ధము. దానియందే భావవిరుద్ధత కలదు. కావుననే ఈ ప్రశ్న కింతవఱకు సమాధానము లభింపలేదు. లభించినచో పరిపూర్ణుడే నిలువడు. మానవబుద్ధిలో ఇమిడిన దేవుడు ఇంకను దేవుడుగ నుండునా, మనవలె పరిమితు డైన మానవు డగునుగాని! అతని నెఱుగుట అసాధ్యము. అత

డెప్పుడును అజ్ఞేయుడే (ఎఱుకకు అందనివాడు). కాని అద్వైతమతప్రకార మతడు 'అతిజ్ఞేయుడు' (జ్ఞేయవస్తువుల కన్న నెక్కువవాడు). ఈ మహత్తరవిషయమును మనము గ్రహింపవలెను. అజ్ఞేయవాదులు (Agnostics) కూడ భగవంతుడు అజ్ఞేయు డందురు. వారి భావము సరియే అని మీరు తలంపరాదు. ఈ కుర్చీ మనకు తెలియుచున్నది. ఇది జ్ఞాతము (తెలియబడినది). ఆకసమున కావల యేమి కలదో, అచట మానవు లుందురో ఉండరో, అను విషయము అజ్ఞేయము (తెలియశక్యముకానిది) గా నుండవచ్చును. ఈ యర్థమున భగవంతుడు జ్ఞాతుడు కాడు, అజ్ఞేయుడు కాడు. అతడు "జ్ఞాతము" కన్న అధికుడు. భగవంతుడు 'అజ్ఞాతుడు', 'అజ్ఞేయుడు' అనుటకు సరియైన అర్థ మిది. కొన్ని విషయములనుగూర్చి "ఇవి 'అజ్ఞాతములు', 'అజ్ఞేయములు' అందుమే", ఆ యర్థము కాదు. భగవంతుడు "అతిజ్ఞాతుడు". ఈ కుర్చీ జ్ఞాతవస్తువు. కాని భగవంతుడు దీని కన్న నెన్నోరె ట్లధికుడు. ఏలన, ఆయనయందే, ఆయన ద్వారాగానే, ఈ కుర్చీ ఉనికి మనకు జ్ఞాతమగును. జ్ఞానమంతటికిని ఆయన సాక్షి, నిత్యసాక్షి. మన మేమి ఎఱిగినను, ఆయనయందే, ఆయన ద్వారాగనే ఎఱుగవలెను. అతడు మన ఆత్మయొక్క మూలసత్త్వము (ప్రాణమువంటివాడు). ఈ "అహము", ఈ "నేను" అను భావమునకు, అతడే మూలాధారము. "నేను" అను భావమునందే, ఆ భావము మూలముగనే, గదా మన కేది తెలియవచ్చినను? అనగా, మీ రేది ఎఱిగినను, బ్రహ్మమునందే, బ్రహ్మము

మూలముగనే, ఎఱుగవలెను. ఈ కుర్చీని భగవంతునందే, భగవంతుని మూలముగనే, ఎఱుగవలెను. కావున భగవంతు డీ కుర్చీకన్న మన కెన్నో రెట్లు దగ్గఱ. కాని ఎన్నో రెట్లు ఉన్నతుడుకూడ. అతడు జ్ఞాతుడు కాడు, అజ్ఞాతుడును కాడు. కాని రెంటికన్న అపారముగా అధికుడు. అతడే మీ ఆత్మ. "ఆ శుభమూర్తి ఈ ప్రపంచమును నిండి పిక్కటిల్లకుండినచో, ఇం దెవ్వడైన ఒక్క క్షణమాత్రము జీవింపగలడా? ఒక్క ఊపిరి పీల్చగలడా?" అతనియందే, అతని ద్వారాగనే, గదా మనము జీవించుచున్నాము, ఊపిరి పీల్చుచున్నాము. అత డెచ్చటనో నిలిచి నా నాళములలోని రక్తమును ప్రవహింపజేయుచున్నా డని కాదు దీని అర్థము. అతడు దీని యంతటికిని మూలసత్త్వమని, నా ఆత్మ కతడే ఆత్మయని దీని కర్థము. అతని నెఱుగుదుమని మీరు చెప్పనే చెప్పజాలరు. అట్లనుట అపచారప్రాయమగు అసత్యము. మీరు మీలోనుండి బైటికి పోజాలరుగాన మీరతని నెఱుగుట అసాధ్యము. జ్ఞానము విషయీకరణము. ఇందు కుదాహరణము : జ్ఞప్తి చేసికొనునప్పుడు మన మెన్నో వస్తువులను మనలోనుండి ప్రక్షేపించి (బైటికివిసరి) విషయీకరించుచు (దృశ్యవస్తువులుగా చేసికొనుచు) ఉందుము. జ్ఞప్తి యంతయు, నేనుచూచిన నే నెఱిగిన వస్తువులన్నియు, ఉండునది నా మనస్సులోనే. ఆ వస్తువుల ఆకృతులు, అవి కల్పించిన భావములు, నా మనస్సునందే ఉన్నవి. వానినిగూర్చి తలంప నెంచుచో, వానిని గ్రహింప నెంచుచో, నా ప్రథమ కార్యము ఆ ఆకృతులను, ఆ ముద్రితభావములను, ప్రక్షే

పించుటయే. భగవంతుని విషయమున ఈ విషయీకరణము అసాధ్యము. మన ఆత్మకు మూలసత్త్వ మగువానిని వెలికి విసరు టెట్లు? "నీ ఆత్మకు మూలమగు అతడే సత్యము, అతడే ఆత్మ; శ్వేతకేతూ, నీవే అది" అను అత్యంత అగాధభావము గల సత్యము ఉపనిషత్తులో కలదు. "నీవే భగవంతుడవు" అను వాక్యమున కిదియే అర్థము. అతని నితరవిధముగా నిర్వచించుట అసాధ్యము. తండ్రిగా, సోదరుడుగా, ప్రాణమిత్రుడుగా, వర్ణింపజూచువా రెల్ల విషయీకరణప్రమాదము పాలగుచున్నారు. సర్వమున కతడు అనంతవిషయి (Eternal Subject). నేనీకుర్చీనిచూచుచున్నాను. కావున దీనికి నేను విషయిని (ద్రష్టను). అట్లే భగవంతుడు నా ఆత్మకు నిత్యవిషయి, నిత్యద్రష్ట. మీ ఆత్మలకు సారభూతు డగువానిని, సర్వమునకు మూల సత్య మగువానిని, విషయీకరించి, ఇతరవస్తుభావముతో చూచు టెట్లు? కావున, నే నిప్పటికే చెప్పినట్లు "అతడు జ్ఞేయుడు కాడు, అజ్ఞేయుడును కాడు; కాని రెంటికన్న అపారముగా అధికుడు." మన ఆత్మయే అతడు; అనగా అతడును మనమును ఒకటియే. కావున మన కతడు జ్ఞేయుడు కాడు, అజ్ఞేయుడును కాడు. జ్ఞేయు డేల కాడనగా, మీరు మీ ఆత్మను బైటికి తీసి దృశ్యవస్తువుగా చేసికొనజాలరు గనుక. అది మీరే యైనప్పుడు, దానిని విడదీయు టెట్లు? అజ్ఞేయు డేలకా డనగా, మీకన్న మీకు తెలిసిన వస్తు వేది కలదు? మీ జ్ఞాన మంతటికిని కేంద్రస్థాన మాత్మయే గదా. ఇదే అర్థమున భగవంతుడు అజ్ఞేయుడు గాడు, జ్ఞాతుడును కాడు,

కాని రెంటికన్న అత్యధికుడు. భగవంతు డనగా మన వాస్తవమగు ఆత్మయేకదా.

ఇప్పటి కేర్పడ్డ విషయము లేమనగా: 'మొదటిది, "అఖండవస్తు వెట్లు కలిగినది అను ప్రశ్నలో భావవిరుద్ధతా దోషము కలదు." రెండవది, అద్వైతవేదాంతమున గల భగవద్భావము మనమును అతడును అభిన్నుల మనియు, అందుచే మన మతనికి ఇతరత్వ మాపాదించి, విషయీకరింప నేరమనియు. మన మది ఎఱిగియున్నను, ఎఱుగకున్నను, అతనిలోనే మన జీవనము, అతనిలోనే మన వ్యాపారములు. మన మెప్పు డేమి చేసినను, అతని ద్వారాగనే.' ఇక దేశ కాలనిమిత్తత లనగా నేమో విచారింతము. అద్వైత మనగా ఏకత్వము: ఉండున దొకవస్తువే, రెండవ దేదియు లేదు. కాని ఈ దేశకాలనిమిత్తత లావరించుటవలన అద్వయుడు బహురూపుడై కానిపించుచున్నా డను వాదము కలదు. కావున నిప్పుడు రెండువస్తువు లేర్పడుచున్నవి: అఖండుడు, మాయ (దేశకాలనిమిత్తతల సమష్టి నామము). ఈ రెండు వస్తువు లున్నవను మాట చాలసత్యముగనే తోచును. కాని రెండు అనుట ఎట్లు పొసగునని అద్వైతి ప్రశ్నించును. బ్రహ్మము వలె సర్వస్వతంత్రమై ఏ శక్తికిని లొంగకుండు రెండు వస్తువు లేవి? అట్లుండుట సాధ్యమా? దేశకాల నిమిత్తతలకు స్వతంత్రమగు అస్తిత్వము (ఉనికి) కలదా? కాలమున కట్టి ఉనికి లేనేలేదు. మనస్సులోని ప్రతిమార్పు తోను అది మాఱుచుండును. కలగాంచువాని కొక్కొకసారి మెన్నో యేండ్లు గడపినట్లు తోచును. ఒకొక్కసారి

యెన్నో మాసము లొక్క నిమేషమాత్రముగా తోచును. అనగా, కాలము మన మనోవృత్తులపై నాధారపడినది. ఒక్కొకసారి కాలభావమే నశించుటకూడ గలదు. దేశ భావముకూడ అట్టిదే. అది ఏమైనది మన మెఱుగజాలము. అది అనిర్వాచ్యమనియు, ఇతరవస్తువులపై ఆధారపడని ప్రత్యేకపు ఉనికి దానికి లేదనియు, మాత్రము మన మెఱుగుదుము. నిమిత్తతాభావముకూడ ఇట్టిదే.

ఈ విశేషము దేశకాలనిమిత్తతలు మూటిలోను కలదు. ఇతరవస్తుసంబంధములేని ప్రత్యేకపు ఉనికి వానిలో దేనికిని లేదు. ఏ రంగు లేక, ఏ హద్దులు లేక, చుట్టుపట్టు వస్తువులతో సంబంధము లేక, యుండు దేశమును (స్థల మును) ప్రత్యేకించి భావింపగలరేమో ప్రయత్నించి చూడుడు. అది మీవలన కాని పని. రెండు హద్దులనడి మిదిగనో, మూడు వస్తువుల మధ్య నిమిడినదిగనో, భావింప వలసివచ్చును. ఏదో ఒక వస్తువుతో సంబంధము కల్పించిన గాని దానికి ఉనికియే ఉండదు. కాలము విషయము కూడ ఇంతే. రెండు సంఘటనలను కైకొని, వానిని ముందు వెనుకలు అను భావముతో చేర్చిన గాని, కాలభావ మేర్పడదు. దేశభావమునకు బాహ్యవస్తుసంబంధ మెట్లవ సరమో, కాలభావమునకు రెండుసంఘటన లట్లే అవసరము. ఇక నిమిత్తతాభావమునకు దేశకాలములతో అవినాభావ సంబంధము కలదు. స్వతంత్రమగు ఉనికి లేమియే ఈ మూటిలో గల సామాన్యధర్మము. ఈ గోడకు, ఈ కుర్చీకి, గల ఉనికి కూడ వీనికి లేదు. అన్నిటి నావరించియుండియు,

తాక నలువిగాని నీడల వంటి వవి. వానికి వాస్తవమగు ఉనికి లేదు నిజమే గాని, అవి లేవు అనగలమా? వాని ద్వారాగనే గదా ఈ వస్తుప్రపంచ మంతయు మనకు గోచరించుచున్నది! ఇప్పుడు తేలిన మొదటి విషయ మేమనగా, ఈ దేశకాల నిమిత్తతాభావసంయోగమునకు అస్తిత్వము గాని, అనస్తిత్వముగాని లేదనుట. రెండవవిషయ మిది యొక్కొక్కప్పుడు అదృశ్యమగుననుట. ఇందు కొక ఉదాహరణము. సముద్రముపై నొక తరంగము (అల) కలదు. అది సముద్రమునకన్న భిన్నము కాదని మనకు నిస్సంశయముగా తెలియును. కాని దానిలో "తరంగము" అను భిన్నతకూడ కలదు. ఈ భేదభావమునకు మూల మేమి? నామరూపములే: అనగా మనస్సులోని భావమును, ఆకారమును. కాని తరంగ రూపమును సముద్రమునుండి ప్రత్యేకపఱచి భావింపగలమా? భావింపనేలేము. సముద్రభావమునకును దానికిని అవినాభావ సంబంధము కలదు. తరంగము అణగిన క్షణముననే రూపము నశించును. కాని ఆ రూపము భ్రాంతిజనితము కాదు. తరంగము ఉండినంత కాలము రూపము ఉండినది. కావున అది చూడక తప్పినదికాదు. ఇది మాయ.

ఇట్లే ఈ ప్రపంచ మంతయు నొక రూపవిశేష మనవచ్చును. నిర్గుణబ్రహ్మమే సముద్రము. మీరు, నేను, సూర్యమండలములు, నక్షత్రమండలములు, మున్నగా గలవన్నియు, ఆ సముద్రతరంగవిశేషములు. ఈ తరంగములు (సముద్రమునుండి) భిన్నములుగా కాన్పించుట కేమి కారణము? రూపమే. ఆ రూపము దేశకాలనిమిత్తతలచే

కల్పింపబడినది. వీని యన్నిటికిని ఆ తరంగమే ఆధారము. తరంగము అణగుటతోడనే అవి అదృశ్యమగును. ఈ మాయను ఏ మానవుడు విడనాడునో వాని కది అదృశ్యమగును. అతడు అంతట ముక్తుడగును. ఈ పోరాటమంతయు దేశకాలనిమిత్తతలను—ఇవియే మన విముక్తి మార్గము నెల్లప్పుడును అడ్డగించునవి—అంటిపట్టుకొని యుండు అభ్యాసమును జయించుటకే. పరిణామవాదము అన నేమి? దానిలోని రెండు అంగము లెవ్వి? అంతర్నిహితమగు మహామహత్త్వము కలదై, తన మహత్త్వమును వ్యక్తరూప మొందింప యత్నించుచుండు అపరిమితశక్తి యొకటి; చుట్టుపట్టులు ప్రతికూలము లగుటచే ఆ ప్రయత్నములను విఫలమొనర్చుచుండు సందర్భములు రెండవది. ఈ పరిసరస్థితులపై విజయము సాధించుకొనుటకా శక్తి వేర్వేఱు శరీరములను దాల్చుచుండును. కీటాణువు (Amœba=ప్రాథమికదశలోని సూక్ష్మజీవి) ఈ పోరాటములో ఆగజాలక మఱొకశరీరము నంది, కొన్ని నిరోధములను జయించును. అటుపిదప మఱొక శరీరమును, ఆ పిదప నింకొకశరీరమును, ఇట్లు వేర్వేఱు శరీరములు ధరించుచు పోయి పోయి, చివరకు మానవు డగును. ఈ పరిణామవాదము నింతటితో ఆపక, దాని తార్కికపరమావధికి కొనిపోయినచో, ఆ సూక్ష్మాతిసూక్ష్మజీవి రూపమునుండి మనుష్యరూపమువఱకు పరిణమించిన ఆ మహాశక్తి, ప్రకృతి కల్పించు అంతరాయము లన్నిటిని కాలక్రమమున విజయవంతముగా నెదుర్కొని, చివరకు ప్రకృతిపరిసరముల నన్నిటిని తప్పించుకొని, విముక్త మగును

గదా! ఈ భావము నాధ్యాత్మిక భాషలో తెలిపినచో, "ప్రతి కర్మమునకు విషయము, విషయి అను రెండు అంగము లుండును; జీవముయొక్క ఏకైకలక్ష్యము విషయికి విషయముపై పూర్ణాధికారము కల్పించుటే" అని యగును. ఇందు కొక ఉదాహరణము: నన్నొకడు కసరి మాట లాడుటచే నా మనస్సు నొచ్చుకొన్నది. అప్పుడు నే నేమి చేయుదును? చుట్టుపట్టు లెట్టివైనను, తమకకుండు శక్తిని ఆర్జించుకొనుటకై ప్రయత్నింతును. అప్పుడు వాని యిచ్చ వచ్చినట్టు వాడు మాటలాడుకోవచ్చును. నేను చలింపను. విజయార్థమై మన మందఱము చేయు సాధన యిట్టిదే. సన్మార్గప్రవర్తన మనగా నేమి? విషయికి పరమాత్మతో సామరస్యము కల్పించి, అనిత్యప్రకృతిదాస్యమునుండి విముక్తి నొందుబలము నతనికి చేకూర్చుటేగదా. ఈ ప్రకృతి అనంత వస్తువుకాదు గనుక, మన పరిసరముల నన్నిటిని మనము జయింపగల దినము వచ్చియే తీఱునని మా వేదాంతమతము యొక్క సిద్ధాంతము.

ప్రకృతి అనంతము కాదని మన కెట్లు తెలియును? తత్త్వ విచారమూలమున మాత్రమే. పరిచ్ఛిన్నమైన (హద్దులలో చిక్కిన) అఖండపదార్థమే ఈ ప్రకృతి. కావుననే దీని కాద్యంతములు కలవు. అందుచే ఈ పరిసరముల నన్నిటిని మనము జయించు దినము వచ్చియే తీఱవలెను. కాని, జయించున దెట్లు? మనచుట్టు గల వస్తుకోటి నంతయు జయించుట సాధ్యమా? కాదు, అది అసంభవము. నీటిలోని తన శత్రువర్గమునుండి చిఱుచేప తప్పించుకొన జూచును. ఆ

కోరిక నదియెట్లు సాధించుకొనును? రెక్కలుగల పక్షిగా పరిణమించుటవలన. తన పరిసరములగు నీటినిగాని, గాలినిగాని మార్చుటవలన కాదు. అనగా, మార్పు ఎప్పుడును విషయియందే కలుగవలెను. లోకమున గలుగు పరిణామ క్రమము నంతయు విచారించిచూచినచో, విషయిలో కలుగు మార్పువలననే ప్రకృతిపై విజయము చేకూడుచుండునని తెలియవచ్చును. ఈ ధర్మము నైతికజీవితమునకును, ఆస్తిక ధర్మజీవితమునకును, కూడ అన్వయించును. కీడుపైని విజయమున కంతయు విషయిలో కలిగిన మార్పే కారణభూతముగా నుండును. కావున అద్వైతవేదాంతము మానవుని ఆంతరంగిక పరివర్తనము (మనస్సుయొక్క మార్పు) నకు అత్యంతప్రాముఖ్య మిచ్చుచున్నది. దురాకృతములు, క్లేశములు, అనుటంతయు అర్థరహితప్రసంగము. అవి మీా వెలుపల లేవు. కోపమున కేమాత్రమును తావీయకుండు నంతటి మనోదార్ఢ్యము నాకున్నచో, నాకు కోపమెన్నడును రానేరదు. అట్లే ద్వేషమున కభేద్యుడనైయున్నచో నాకెన్నడును ద్వేషము కలుగజాలదు.

కావున "మనపరిసరములను జయించు టెట్లు?" అను పై ప్రశ్నకు "మన ఆంతరంగికబలమునకు పరిపూర్ణత చేకూర్చుకొనుట" అనియే సమాధానము. ఆధునికపరిశోధనలతో—భౌతికమార్గమునను, ఆధ్యాత్మికమార్గమునను—ఏకీభవించుచు, వానిని మించి మఱికొన్ని అడుగులు కూడ వైచినది అద్వైతమత మొక్కటియే యని నేను చెప్ప సాహసించుచున్నాను. అందుచేతనే ఆధునికశాస్త్రజ్ఞుల కా

మతము నెడ మిక్కిలి ఆదరభావము కలదు. తొల్లిటి ద్వైత మతములు వారిని తృప్తిపఱుపలేదు. వారి పరీక్ష కవి ఆగక పోయినవి. తార్కికబుద్ధికి ఆగని విశ్వాసములు నిష్ప్రయోజనము. ఇప్పుడు— ఈ 19వ శతాబ్దాంతమున—తమ అనాది సిద్ధమతమునకు సంబంధింపని మతములెల్ల అసత్యములు అని బుద్ధిపాటవముగలవా రెవ్వరును చెప్పరు. ఇట్టి అపరిపక్వ భావము లిప్పటికైన విసర్జింపవలెను. ఈ హితోపదేశము మీ దేశమునకే గాక అన్ని దేశములకును అన్వయించును. అన్నిటికన్న నెక్కువగా మా దేశమున కన్వయించును. అచట ఈ అద్వైతమతమును జనసామాన్యమునకు అంద నీయలేదు. మొదట అది కొందఱు తాపసులకు లభించెను. వారు దాని నరణ్యములలో తాము నిర్మించుకొన్న ఆశ్రమములకు కొనిపోయిరి. దాని కందుచే "ఆరణ్యక" నామము సిద్ధించినది. దైవానుగ్రహమువలన బుద్ధు డవతరించి దానిని జనసామాన్యమునకు విచ్చలవిడిగా బోధించెను. దేశజను లందఱును దాని నంగీకరించి బౌద్ధులైరి. కాలాంతరమున నాస్తికులును, అజ్ఞేయవాదులును, బయలు వెడలి జనులకు మతిభ్రష్టత కల్పించుటచే, అనాత్మవాదపరమై కూలిపోవ నారంభించిన దేశమును మరల అద్వైతమతమే పునరుద్ధరించినది.

కావున అద్వైతమతము అనాత్మవాదకూపమునుండి హిందూమతమును రెండుసార్లు సంరక్షించినది. ఈ అనాత్మవాదము బుద్ధుని రాకకు ముందు భయంకరవ్యాప్తి నొంది యుండెను. ఈకాలపు అనాత్మవాదమునకన్న అది యెంతో

ఘోరము, ఎంతో వికృతము. ఇప్పటి అనాత్మవాదులకును నాకును ఒక విధమగు ఏకీభావము కలదు. కలది ఒకే వస్తువనియే నామతముకూడ: అది ఆత్మయని నా వాదము, భౌతిక (జడ) పదార్థమని వారి వాదము. మనకుగల ఆశాశీలత, ఆస్తికధర్మభావము: సర్వమును, జడపదార్థము నుండియే కలిగెనని వారును, బ్రహ్మమునుండియే కలిగెనని నేనును చెప్పుదుము. బుద్ధుని పూర్వపు అనాత్మవాదమున ఇంతమాత్రపు అనుకూలతకూడ లేదు. "తినుడు, త్రాగుడు, ఉల్లాసముగా బ్రదుకుడు. భగవంతుడు లేడు, ఆత్మ లేదు, పుణ్యలోకము లేదు. ఆస్తికధర్మభావము దుష్టులగు మతాచార్యులు కల్పించిన బూటకము" అనునది వారి బోధ. "బ్రతికినంతకాలము సాధ్యమైనంత సుఖ మనుభవింపవలెను. అప్పు తెచ్చియైనను తినుచుండవలెను. అప్పు తీర్పక పోయినను, పోనిండు". ఈ మత మపారముగా వ్యాపించి పోయినది. దాని కిప్పటికిని "లోకాయతదర్శనము"* అని పేరు. బుద్ధుడు వేదాంతమతమును బహిరంగపఱచి, జనులకు బోధించి, హిందూదేశమును కాపాడెను. ఆయన నిర్యాణానంతరము వేయిసంవత్సరములకు తొంటి దుఃస్థితియే మరల దాపరించెను. అప్పటి బౌద్ధమతములో వెంగలి మూకలు, సామాన్యప్రజలు, ఇక్లింండెండలో ఉండుట చేతను, వారిలో నెక్కువపాలు అజ్ఞానమున మునిగియుండుట

* చార్వాకులకు "లోకాయతు" లను నామాంతరముకలదు. "లోకమున వ్యాప్తిగాంచిన మతము" అగుటచే లోకాయతదర్శనమను నామము వచ్చినది.

చేతను, బౌద్ధమతము కాలక్రమమున చెడుత్రోవలలో బడి గుణహీన మయ్యెను. బౌద్ధమతమున దేవుడుగాని, జగత్పరిపాలకుడుగాని లేకపోవుటచే, జనులు క్రమక్రమముగా వారి తొల్లిటి దేవుండ్లను, తొల్లిటి పిశాచములను, తొల్లిటి భూతములను, మరల బయటకు తీసి, బౌద్ధమతము పేరిటనే "సకలసబ్బండు" కలిసిన బీభత్సమతము నొకదానిని ఆచరణలోనికి తెచ్చిరి. అగ్రజాతులలో నిరంకుశప్రవర్తన రూపమునను, హీనజాతులలో మూఢవిశ్వాసరూపమునను, అనాత్మవాద మతము మరల వ్యాప్తమయ్యెను. అంతట శంకరాచార్యు డవతరించి, వేదాంతమతమునకు మరల ప్రాణముపోసి, దానికి హేతుబద్ధరూపము కల్పించెను. ఉపనిషత్కర్తలు తమ భావముల కంతగా కారణములు వివరింపలేదు. వేదాంతమతమును నైతికదృక్పథమునుండి చూచి బుద్ధుడును, వైజ్ఞానికదృక్పథమునుండి చూచి శంకరుడును, తమ బోధలు కావించిరి. శంకరాచార్యు డా మతమును అతిజాగ్రత్తతో పరిశీలించి, వాదము లన్నిటికిని కార్యకారణరూపసంబంధమును కన్గొని, దానిని విపులీకరించి, అత్యద్భుతమగు అద్వైతమతమును స్థాపించెను.

యూరోపులో నిప్పుడు అనాత్మవాదము వ్యాప్తిలో నున్నది. ఈ సంశయాత్ములు వినాశ మొందకుండ మీరు వారికై భగవంతుని ప్రార్థింపవచ్చును. కాని వా రంత మాత్రమున జంకి లొంగిపోరు. హేతుబద్ధవాదముగాని వారిని తృప్తిపఱపదు. యుక్తియుక్తమగు మత మొక్కటే మీ దేశము నుద్ధరింపగలదు. తార్కికబుద్ధికి ఆగగల

మతము—అభిన్నత్వమును, ఏకత్వమును, నిర్గుణత్వమును బోధించు మతము—అద్వైతమొక్కటే. ఆస్తిక ధర్మభావము క్షీణత నొంది, అధర్మము అభివృద్ధినొంద నారంభించునప్పుడెల్ల, ఈ అద్వైతమత మరుదెంచును. కావుననే యూరోపు అమెరికాఖండములలో నది పాదుకొనినది.

అద్వైతవేదాంతమునుగూర్చి ఇంకొకమాట చెప్పెదను. తొంటికాలపు ఉపనిషత్తులలో అత్యున్నతకవితాభావ మహత్త్వము కలదు. భావమహిత మగు కవితచే మానవులకు నూత్నదివ్యభావప్రేరణలు కలుగునని ప్లేటో (Plato) చెప్పియున్నాడు. కావుననే కాబోలు, కవితామూలమున లోకమును దివ్యభావప్రేరితముచేయుటకే కాబోలు, సత్యమును ముఖాముఖిని చూచిన ఈ ఋషులకు మానవాతీత పదవి సిద్ధించుట. వారెన్నడును ఉపన్యసింపలేదు, దార్శనిక విచారములు చేయలేదు, గ్రంథములు రచింపలేదు. కాని వారిహృదయములనుండి మనోహరగానరస ముబికి వెల్లివిరియుచుండెను. బుద్ధుని హృదయము విశ్వమానవకల్యాణాత్మకము. ఆయన ఓరిమి మేరలేనిది. ఆయన బోధించినది జనసామాన్యమునకు ఆచరణయోగ్యమైన తేటతెల్లమగు మతము. దాని నాయన ఇంటింటికి కొంపోయెను. శంకరాచార్యుని బుద్ధిపాటవము వర్ణనాతీతము; ఆయన తార్కికశక్తి అత్యంతతీక్ష్ణము. విశ్వమానవప్రేమకారుణ్యములతో పొంగారు బుద్ధునిహృదయము, తేజోదుర్నిరీక్ష్యమగుశంకరునిబుద్ధి, నేడు వియ్యమందవలెను. ఆ సంబంధము వలన అత్యున్నతతత్త్వజ్ఞానము వెలువడగలదు. అప్పుడు

భౌతికశాస్త్రములకును ఆస్తికధర్మమునకును వైరము నశించి, సఖ్యము చేకూఱగలదు. కవితాభావములకు, వేదాంతభావములకు, చెలిమి కలుగగలదు. భావికాలపు మత మిదియే. దీనిని మనము కలిగింపగలిగితిమేని, ఆ మతము సార్వకాలికమై, సార్వలౌకికమై, నిలిచియుండుట నిస్సంశయము. ఆధునికభౌతికశాస్త్రము లిప్పటికే చాలవఱకీ త్రోవను పట్టిన వగుటచే, వాని కిట్టి మతము మాత్రమే సమ్మతము కాగలదు. లోకములోని సర్వవస్తువులును ఒకేశక్తియొక్క వ్యక్తరూపములు అని భౌతికశాస్త్రజ్ఞు డన్నప్పుడు, ఉపనిషత్తులలో ప్రతిపాదింపబడిన భగవంతుడు మన జ్ఞప్తికి రాడా? "జగత్తులో ప్రవేశించిన ఒకే అగ్ని అనేక రూపము లొంది కానిపించు తెఱగున, ఆ సర్వభూతాంతరాత్మ యొక్కటే ఇన్ని యాత్మలుగా భాసించుచున్నది. అంతటితో అది ముగిసిపోక, ఇంకను అనంతముగనే మిగిలియున్నది." భౌతికశాస్త్ర మే త్రోవను సాగుచున్నదో తెలిసినదిగదా. హిందూదేశస్థులు మనస్సును, ఆధ్యాత్మికవిషయములను, తార్కికబుద్ధితో పరిశీలించిరి. యూరోపుదేశస్థులు బాహ్య (జడ) ప్రకృతితో నారంభించి పరిశీలనములు చేసిరి. కాని ఇప్పుడు వారును అదే నిశ్చితార్థమునకు వచ్చిరి. అనగా, మానసికపరిశోధనద్వారా మనము చివరకే ఏకత్వమును, ఏ విశ్వాత్ముని, ఏ సర్వాంతర్యామిని, ఏ సర్వవస్తుసత్త్వమును, ఏ సర్వవస్తుసత్యమును, ఏ నిత్యముక్తుని, ఏ నిత్యానందుని, ఏ నిత్యుని, చేరుదుమో, భౌతికశాస్త్రపరిశోధనల ద్వారాకూడ మన మా ఏకత్వమునే

చేరుదుము. అఖిలప్రపంచమూలమగు నొకే శక్తి సకలచరా చరరూపమున కానిపించు చున్నదనియు, మానవజాతి నడుచునది విముక్తిమార్గమునగాని దాస్యమార్గమున కాదనియు, భౌతికశాస్త్రములు బోధించుచున్నవి. మానవుడు నీతిమార్గమున నేల నడవవలెను? ఆ మార్గము బంధవిమోచనమునకును, అవినీతిమార్గము దాస్యమునకును కొనిపోవును గనుక.

అద్వైతమతములో మఱొక విశిష్టత కలదు. అది విధ్వంసనమార్గము నెప్పుడును పట్టి యెఱుగదు. ఇంకొక అద్భుతవిశేష మేమనగా: "ఎవ్వరికైనను—అజ్ఞానముచే క్షుద్రరూపారాధనలం దాసక్తులైనవారికైనను—వారి విశ్వాసములను చలింపజేయరాదు. చలింపజేయుటకు మాఱు, వారిని క్రమక్రమముగా ఉన్నతమార్గములు పట్టునట్లు చేయవలెను. ఇతడని అతడని చూడక, భేదములు పాటింపక, అందఱికిని తోడ్పడుచుండవలెను" అను బోధ. అద్వైతమున ప్రతిపాదింపబడిన దైవము సమష్టిస్వరూపుడు. సర్వమును ఆ దైవములోనివే. ప్రతిమానవునికి అనుకూలించు విశ్వజనీనమతము నన్వేషించువారు కొన్ని మతములను మాత్రమే దృష్టిపథమున నుంచుకోరాదు. సర్వమతములును అందు చేరునట్లు చూడవలెను. అనగా, అది ప్రాథమికములు మొదలు పరిపక్వములవఱకు, అన్నితరగతుల మతములకును అన్వయించు సమష్టిస్వరూపము కలదిగా నుండవలెను.

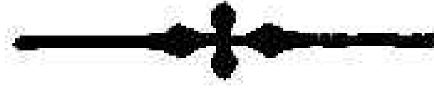
ఈ భావము మఱి యే యితరమతమునందును స్పష్టముగా కానరాదు. ఆ మతము లన్నియు అంశములే. సమష్టిస్వరూప మొందుటకై పాటుపడుచున్నవే. అంశముల యునికి ఈసమష్టిత్వముకొఱకే. కావున అద్వైతమత మెప్పుడుగాని హిందూ దేశములోగల వివిధభిన్నమతములతో కలహింపలేదు. ఆ దేశములో ఇప్పు డెందఱో ద్వైతులు కలరు. వారి సంఖ్యయే అత్యధికము. బుద్ధిపరిణతి నొందని వారి కా మతమే కదా సరియని తోచును! ప్రపంచభావమున కదియే గదా సులభమును, స్వాభావికమును, సామాన్యబుద్ధిగోచరమును అగు అర్థము. కాని అద్వైతులకు వారితో కలత లేదు. ఈశ్వరుడు జగత్తు బైట నెక్కడనో పుణ్యలోకమున నున్నాడని ద్వైతియు, తన ఆత్మయే ఈశ్వరుడు, ఆయన దూరగతు డనుట అపచారము, అని అద్వైతియు, పల్కుదురు. అద్వైతికి భేదభావమే దుస్సహము. సమీపవస్తువు లన్నిటికన్న ఆయన సమీపస్థుడు. "ఏకత్వము" అనుటకన్న ఆ సామీప్యమును తెలుపగల మాట ఏ భాషలోను లేదు. తక్కిన భావము లన్నియు అతనికి అసంతృప్తికరములే. కాని ద్వైతి కీ భావము ఘోరాపచారముగను, దుస్సహముగను తోచును. అయినను, అద్వైతి ద్వైతితో కలహింపడు. అట్టి భావము లుండుట సహజమే యనియు, ఆ త్రోవ సరియైన దేయనియు, అతడు తలచును. అద్వైతిదృష్టిలో ద్వైతి కనేకత్వము కన్పించియే తీఱవలెను. అదియె అతనికి స్వాభావికము. కావున నతని నట్లే చూడనిమ్ము. అతని వాదము భిన్న

మైనను, అతడుకూడ తన గమ్యమునకే గదా పయనించు చున్నాడు! ద్వైతి ఇక్లేశమాత్రమును తలపడు. అతని దృక్పథమునుండి ఇతరభావము లన్నియు తప్పులే. ద్వైతు లందఱును—ప్రపంచములో నెక్కడివా రైనను—సగుణ బ్రహ్మమునే నమ్ముదురు. ఇందు వింత యేమి కలదు? ఆ దైవమునకు కేవలమానవలక్షణములే. ఆ మహాప్రభు డొకని యెడ సుముఖుడు, మఱొకని యెడ విముఖుడు. అకారణ ముగా నత డొక్కొక్కనియెడ, ఒక్కొక్కజాతియెడ, పక్ష పాతము వహించి, వారిని తన యనుగ్రహమున ముంచి తేల్చును. ఇందుచే భగవంతునికి కొందఱు ఇష్టు లుందురని ద్వైతికి నమ్మకము కలుగును. తా నందులో నొకడు కావలెనని అతనికి కోరిక. "మా దేవునికి మాపై అను గ్రహము. మా మతమును నమ్మినవారికిగాని ఆయన అను గ్రహము లభింపదు" అను భావ మించుమించు అన్ని (ద్వైత) మతములందును కలదు. దైవానుగ్రహ మొందు నదృష్టముతో జన్మించిన యే కొలదిమందియో తప్ప తక్కిన వారు తలక్రిందుగా తపస్సుచేసినను తరింప జాల రను దృఢ విశ్వాసము గల ద్వైతులుకూడ కొందఱు కలరు. "తరింప గోరువారికి మా మత మొక్కటే మార్గము" అను భావము కొద్దిగనో గొప్పగనో ప్రకటింపని ద్వైతమత మొక్కటియైనను లేదని పందెమొడ్డి వచింపవచ్చును. కావుననే ద్వైతమతము లొండొంటితో నిరంతరయుద్ధములు సల్పుచుండుట. ఇట్లుం డకపోవుట స్వభావవిరుద్ధము గదా! మఱొక విషయము. ద్వైతులు పామరజనుల నుబ్బించి లోకాదరణమందుట

వాడుక. తమకు కొన్ని అసాధారణాధికారములు కల వను కొనుట వారి కిష్టము. చేత బెత్తముపట్టుకొని, కొట్టుటకు సిద్ధముగానుండు భగవంతు డొక డున్నగాని, మానవులు నీతిపథమున నడవజాలరని ద్వైతి తలచును. సత్యాసత్య వివేకములేని సామాన్యజనులు ప్రాయికముగా ద్వైతులే. ఎన్నో వేలేండ్ల తరబడిగా పాప మీ సామాన్యజనులు ప్రతి దేశమునందును హింసల పాలగుచున్నారు. కావున "తరించుట" అను మాటకు హింసాభయవిముక్తి యనియే వారి యర్థము. "ఏమీ! మీ మతమున సైతాను లేడా? అదెట్లు సాధ్యము?" అని అమెరికాదేశ క్రైస్తవమత ప్రచారకుడొకడు నన్నడిగెను! కాని ప్రపంచమున జన్మించిన లోకోత్తరపురుషు లందఱును అత్యున్నతమగు నిర్గుణదైవ భావమునే కలిగియుండిరి. "నేనును, నాతండ్రియు అభిన్నులము" అని పల్కిన మహాపురుషుని శక్తియే లక్షోప లక్షల జనులకు సంక్రమించినది. ఎన్నో వేలేండ్లుగా అది నీతిపథమునే చూపుచున్నది. ఆ మహనీయుడు అద్వైతి కావున దయామయుడై యుండెను అని మన మెఱుగుదుము. సగుణదైవమునకన్న ఉన్నతభావమున కెగయజాలని పామరులతో ఆయన "పుణ్యలోకమున నుండు మీ తండ్రిని ప్రార్థింపుడు" అనెను. అంతకన్న కొంత ఉన్నతభావము గ్రహింపగలవారితో "నేను లత (తీగ)ను, మీరు దాని ఉపశాఖలు (రెమ్మలు)" అనెను. కాని తన తత్త్వమును చాల వఱకు వ్యక్తపఱచిన స్వశిష్యులకు "నేనును నా తండ్రియు అభిన్నులము" అను పరమసత్యము నెఱిగించెను.

బుద్ధభగవానునికి ద్వైతద్వైవములందే మాత్రమును ఆదరము లేదు. ఆయన అనాత్మవాది యనియు, నిరీశ్వరవాది యనియు, అందురు. కాని ఆ మహాత్ముడు క్షుద్రజీవియగు నొక మేకను సంరక్షించుటకై తన శరీరము నర్పించెను! ఆయన తెలిపిన నీతిభావము లత్యున్నతములు. అంతకన్న ఉదారభావము లే దేశమునను లేవు. ఎచ్చట పుట్టిన నీతి శాస్త్రమైనను, ఆ మహనీయుని దివ్యతేజములోని కిరణము వంటిదే. ప్రపంచచరిత్రములో అత్యపూర్వమును, అత్యద్భుతమును అగు నూతనయుగ మిప్పుడు ప్రారంభమైనది. ఇప్పటి బుద్ధిపరిపాకము నెవ్వరును నూతేండ్లక్రిందటకూడ, కలలోనైన, చూచియుండరు. ఇప్పటి వైజ్ఞానికకల్లోలపరంపర నెవ్వరును ఏబదేండ్లక్రిందటకూడ, కలలోనైన, చూచియుండరు. ఇట్టి ఈ యత్యద్భుతపురోగమనకాలమున, ప్రపంచములోని విశాలహృదయములను సంకుచితపఱచి, స్వల్పపరిమితులలో నిముడునట్లు చేయుట సాధ్యమా? ఇట్లు చేయజూచుట వారిని మృగప్రాయులుగను, బుద్ధివివేకరహితులగు పామరులుగను, చేయుటే. వారి నైతికజీవమును నశింపజేయుటే. అపారహృదయవైశాల్యముతో అత్యున్నతబుద్ధిపాటవము, అనంతకారుణ్యముతో అనంత జ్ఞానము, సమ్మేళన మొందుటే ఇప్పు డావశ్యకము. భగవంతుని కీ మూడు లక్షణములు మాత్రమే కలవని వేదాంత సిద్ధాంతము: అఖండసత్త (ఉనికి), అఖండచిత్తు (జ్ఞానము), అఖండానందము. ఈ మూడును అభిన్నములని వేదాంత వాదము. చిదానందములు లేని సత్త, చిత్తు లేని ఆనందము,

ఆనందము లేని చిత్తు, ఉండుట అసంభవము. కావున అఖండ సచ్చిదానందముల సమ్మేళనమే మనకు కావలసినది. అదియే మన ఆదర్శము. వీని సమత్వము వలయును, అసమత్వము కాదు. శంకరుని బుద్ధియు, బుద్ధుని హృదయమును, సమ్మేళన మొందుట సాధ్యమే. మన మెల్లర మా యత్యద్భుతాదర్శమును సాధింప యత్నింతుముగాక!

"ఈశావాస్యమిదగ్ం సర్వమ్"*

(లండను : 27-10-1896)

మన జీవితములు చాలవఱకు కడలేని విపత్తులలో మునిగియుండు ననియు, ఆ స్థితిని మార్చుట మన కశక్య మనియు, ఇప్పటికే కన్గొనియున్నాము. ఈ దుఃస్థితిని సరిపఱచుటకై మన మనాదికాలము నుండియు పోరాడుచున్నాము. కాని సర్వము యథాపూర్వముగనే జరుగుచున్నది. ప్రతి క్రియలు సంపాదించుకొలది, దురవగాహములగు క్రొత్త విపత్తు లలముకొనుచుండును. ఈ కష్టములనుండి తప్పించుకొనుటకొకే మార్గము కలదని అన్నిమతములును ఒక దైవమును ప్రతిపాదించుటకూడ మన మెఱుగుదుము. ఈ కాలపు "బ్రదుక నేర్చిన బుద్ధిమంతుల" మాట విని ప్రపంచస్థితికి లొంగి ఎట్లో కాలము గడపుకొనుచున్నచో చాలదా? అప్పటికిని ఆపదలే మన గతియని మతములు హెచ్చరించుచున్నవి. మతములబోధ యేమనగా :- "ఈ ప్రపంచమున కతీతమగున దొకటి కలదు. ఈ పంచేంద్రియజీవితమే, ఈ భౌతిక ప్రపంచజీవితమే, సర్వము అనుట తప్పు. అది యొక స్వల్పాంశముమాత్రమే : అందును స్థూలదృష్టికి తోచు ఉపరి భాగము మాత్రమే. దీనికి మూలమును, దీని కతీతమును, అయి అఖండపరతత్త్వము కలదు. అందు ఆపద లుండవు."

---

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

దీనిని కొందఱు దైవము, కొందఱు అల్లా, కొందఱు జెహోవా, కొందఱు జోవ్ మున్నగు పేళ్లతో సూచింతురు. వేదాంతి దీనిని బ్రహ్మ మనును.

"మీ రీ శరీరములను చాలించుట మంచిది" అని యేనా మతముల బోధ? పైకి అట్లే తోచును. "ఈ లోకమున గల క్లేశములకు ప్రతిక్రియ ఏమి?" అను ప్రశ్నకు చెప్పబడు సమాధానము "జీవితమును విడనాడుడు" అను భావము నిచ్చును. కథ చెప్పిన ట్లున్నది ఈ ప్రతిక్రియ. "ఒకని తలపై దోమ వ్రాలెను. వాని మిత్రు డా దోమను చంపుటకై యొక దెబ్బ వేసెను. ఆ దెబ్బకు దోమయే కాక మనుష్యుడుకూడ చచ్చిపోయెనట!" ఈ ప్రతిక్రియలోకూడ ఇట్టి భావమే స్ఫురించుచున్నది. జీవితము వ్యథామయము. లోకము అసుఖమయము. బుద్ధి తెలిసినవా డెవ్వడును ఇది కా దనజాలడు.

కాని దీనికి మతములు బోధించు ప్రతిక్రియ యెద్ది? ఈ ప్రపంచ మసత్య మనియు, సత్యమగు ప్రపంచ మొకటి దీని కతీతమైనది కలదనియు. చిక్కంతయు ఇచ్చటనే. ఈ ప్రతిక్రియ సర్వనాశ మొనర్చునదిగా నున్నది. అట్టిది ప్రతిక్రియ యెట్లు కాగలదు? ఇది తప్పినచో త్రోవయే లేదా? ఈ ప్రశ్నకు వేదాంతము చెప్పు సమాధాన మేమనగా: "మతము లన్నియు చేయు బోధ సత్యమే; నిర్దుష్టమే. కాని దానిని సరిగా అర్థము చేసికోవలెను." అనేకులు దీని నపార్థము చేసికొందురు. మతభావములలోగల అస్పష్టత యిందుకు కొంత కారణభూతమే గాని, నిజమగు లోపము

హృదయబుద్ధుల సమ్మేళనము లేమి. హృదయ మత్యంత మహనీయము. జీవితములోని ముఖ్యప్రేరణల కదియే ఉత్పత్తిస్థానము. బుద్ధి పరిపూర్ణముగానుండి హృదయము లేకుండుటకన్న, కొంచెమైనను హృదయ ముండి, బుద్ధి బొత్తిగా లేకుండుటయే నూఱింతలు శ్రేష్ఠమని నా అభిప్రాయము. హృదయముగలవాడు బ్రదుకగలడు, అభివృద్ధి నొందగలడు. కాని హృదయశూన్యుని కెంత బుద్ధి యున్నను, అతడు శుష్కజీవనుడై మరణించును.

కాని హృదయప్రేరణలనే ఆధారముగాగొని జీవించువాడు పెక్కు కడగండ్లపాలగును. గోతులలో కూలు నవకాశము లతనికి మెండు. కావున బుద్ధికూడ దానితో కూడి యుండవలెను. అట్లని, హృదయమును తృప్తిపఱచుటకై బుద్ధిగాని, బుద్ధిని తృప్తిపఱచుటకై హృదయముగాని, అకృత్యముల నంగీకరింపరాదు. ప్రతివాడును అనంతమగు తార్కికబుద్ధితోపాటు అనంతమగు హృదయవైశాల్యసానుభూతులనుకూడ సాధించుకొనవలెను.

ప్రపంచములో మన మార్జించుకొనవలసినవాని కేమైన మితికలదా? ప్రపంచము అనంతమగుటచే, అనంతమగు సానుభూతికిని, అనంతమగు సంస్కృతికిని, అనంతమగు తార్కికశక్తికిని ఈ లోకమున తావుకలదు. కావున అవి అనంతముగా వచ్చుచుండుగాక! మనలో నెల్లప్పు డవి సమాంతరరేఖలబోలె ప్రక్కప్రక్కల నడుచుచుండుగాక!

ప్రాయికముగా మతములన్నియు ఈ విషయమును గ్రహించునుగాని, అన్నియు ఒకే ప్రమాదమునకు గుఱియగు

చున్నవి. అన్నియు హృదయమునకును, చిత్తవృత్తులకును, అత్యంతప్రాముఖ్యము నిచ్చును. "ప్రపంచము దోష మయము. కావున దానిని పరిత్యజింపుము" అనునదియే బోధ. అది మహనీయము. అది యొక్కటియే సరియైన బోధ. సత్యమును గ్రహించుటకు అసత్యమును విడనాడ వలయు ననుట నిర్వివాదాంశము. మంచిని కోరువార మందఱమును చెడుగును విడనాడవలయు ననుటయు, జీవ మును కోరువార మందఱమును మరణప్రాయములను విడ నాడవలె ననుటయు, ఇట్లే నిర్వివాదాంశములు.

నిజమేకాని, ఈ బోధ కర్థము ఇంద్రియజీవితమును విడనాడు మనియే అయినచో, మనకు ఇం కేమి మిగులును? మన మెఱిగిన జీవిత మీ ఇంద్రియజీవితమే గదా! జీవిత మనగా ఇం కేమైన అర్థము కలదా? దీనిని త్యజించిన, ఏమి మిగులును?

వేదాంతములోని ముఖ్యతత్త్వవిచార భాగమునకు వచ్చినప్పుడు మన కీ విషయము ఇంతకన్న చక్కగా విశ దము కాగలదు. ఇప్పటి కీ మాటమాత్రము చెప్పెదను: ఈ సమస్యకు యుక్తియుక్తమగు సమాధానము వేదాంతమున మాత్రమే కలదు. వేదాంతము బోధింపజూచు పాఠమును గూర్చి మాత్ర మిచట చెప్పెదను. ప్రపంచమును దైవము గనే చూడవలె ననుటే ఆ పాఠము.

వేదాంతము ప్రపంచమును తూలనాడుననుట నిజము కాదు. వైరాగ్యాదర్శము ఆ మతములో పరమావధి నందినది. కాని మూలవిధ్వంసకములగు శుష్కమార్గముల

నది బోధింపదు. "ప్రపంచము దైవస్వరూపము. మన కన్నులకు, మన సామాన్యబుద్ధికి, తోచు ప్రపంచమును విడనాడి, దాని యథార్థరూపము నెఱుగుడు, దానిని దైవ భావముతో చూడుడు. అది దైవమే." అనునదే వేదాంత బోధ. అత్యంతప్రాచీనమగు ఉపనిషత్తొకటి "ఈశావాస్య మిదగ్ం సర్వం" (ఈ జగత్తులో నుండు సర్వమును ఈశ్వరునితో ఆచ్ఛాదింపవలెను) అను బోధతోనే ప్రారంభ మగుచున్నది.

ఈ ఆచ్ఛాదించు టెట్లు? నిరాధారమగు ఆశాశీలతను కల్పించుకొనుటచే కాదు; కల దోషములను చూడ కుండుటచే కాదు; వాస్తవముగా సర్వమునందును దైవమును చూడవలెను. ఇదియే ప్రపంచమును విడనాడుట. అప్పు డేమి మిగులును? దైవమే. దీని భావ మేమి? నీ భార్యను విడనాడ బనిలేదు. ఆమె యుండవచ్చును, కాని ఆమెలో దైవమును చూడవలెను. "మీ బిడ్డలను విడనాడుడు" అనగా నేమి? కొందఱు మృగప్రాయులవలె వారి నింటినుండి తఱుమగొట్టుటా? కానే కాదు. అట్లు చేయుట అసుర (రాక్షస) కార్యము, ఆస్తికధర్మము కాదు. నీ బిడ్డలందు దైవమును చూడు మనియే ఆ బోధ కర్థము. ప్రతి విషయ మునను ఇట్లే ఆచరింపవలెను. జీవమునందు, మృత్యువు నందు; సుఖమునందు, దుఃఖమునందు: అన్నిటియందును దైవము సమముగ నిలిచియుండును. జగత్తంతయు దైవ మయము. కనులు విప్పి చూచినచో ఆయనను దర్శింప గలరు. ఇదియే వేదాంతబోధ. మీ రూహించిన జగత్తును

త్యజింపుడు. ఆ ఊహ నిరాధారమైనది. మిక్కిలి అసంపూర్ణ మగు మీ అనుభూతి, మీ అసమగ్రతార్కికశక్తి, మీ లోపములు: ఇవియే ఆ ఊహ కాధారములు. కావున దానిని త్యజింపుడు. మనబుద్ధిలో ఇంతకాలముగా నిలిచి యున్న జగత్తును, అత్యాసక్తితో మన మంటిపెట్టుకొనియున్న జగత్తును, మనము కల్పించుకొన్న అసత్యజగత్తును, త్యజింపుడు. కన్నులువిప్పుడు. మీ రనుకొనుచుండిన రూపమున నది యెప్పుడును లేదని కన్గొనుడు. అది యొక స్వప్నదృశ్యము, మాయ. నిజముగా ఉండినది దైవమే. బిడ్డలోనున్న దతడే, భార్యలోనున్న దతడే, భర్తలోనున్న దతడే; సజ్జనులలోనున్న దతడే, దుర్జనులలోనున్న దతడే; పాపములోనున్న దతడే, పాపిలోనున్న దతడే; జీవములోనున్న దతడే, మృత్యువులోనున్న దతడే.

ఈ సిద్ధాంతము మిక్కిలి అపూర్వముగను, మిక్కిలి ఆశ్చర్యకరముగను తోపవచ్చును. కాని వేదాంతమతము దానిని స్థాపించి, బోధించి, వ్యాపింపజేయ జూచుచున్నది. ఆ మతము బోధించు సత్యములలో నిది మొదటిది.

జీవితములోగల అపాయములను, అశుభములను, మన మీమార్గముచే తప్పించుకోగలము. కోరికలు త్యజింపుడు. మన కష్టము లన్నిటికి మూల మవియే. కోరిక తీరనిచో మనోవ్యథ; కోరిక లేనిచో, వ్యథకూడ లేదు. అపార్థముకలుగకుండుటకై నా భావమును కొంచెము విశదీకరించెదను. గోడలకు కోరికలులేవు, వ్యథలునులేవు. నిజమే కాని, అవి పరిణామమొందు వస్తువులు కావుగదా. ఈ

కుర్చీకిని కోరికలులేవు, బాధలును లేవు. కాని, కుర్చీ యెప్పటికిని కుర్చీయే. సుఖానుభూతిలో దివ్యత్వము కలదు. దుఃఖానుభూతిలోకూడ దివ్యత్వముకలదు. క్లేశమువలన కూడ ఉపయోగముకలదని చెప్పవచ్చును. దుఃఖానుభూతికికూడ నీతిబోధకప్రభావము కలదని మన మెఱుగుదుము. చేసిన పను లెన్నిటికో మనము పశ్చాత్తాప మొందుదుము. కాని వానివలన మన కెట్టి గుణపాఠములు లభించినవి! నామట్టుకు నేను కొన్ని సత్కార్యములు చేసినందు కెంత సంతసింతునో, అనేకదుష్కార్యములు చేసినందుకుకూడ అంత సంతసింతును. సరియైన త్రోవ నప్పుడప్పుడు నడిచినందుకు నాకు సంతోషము. పెక్కుతడవలు తప్పుత్రోవల బడ్డందుకుకూడ సంతోషమే. అవన్నియు నా కత్యుత్తమపాఠములు కఱపినవిగదా! నేను చిన్ననాటినుండియు తలచిన తలపుల యొక్కయు, చేసిన చేతలయొక్కయు సమష్టిఫలమునే ఇప్పటి నేను. ప్రతితలంపు, ప్రతిచేత, దానిదానిఫలములను కలిగించినది. ఆఫలములే నా అభివృద్ధియొక్కసమష్టి.

కోరికలు కోరుట మంచిదికాదని మనమందఱ మెఱుగుదుము. కాని కోరికలు త్యజించుట అనగా ఏమి? జీవితము జరుగు టెట్లు? కోరికనే గాక మనుష్యునిగూడ నశింపజేయు ఆత్మహత్యారూపమగు బోధకదా యిది! కాదు. దాని సరియైన యర్థమిది: ఆస్తి ఉంచుకోవలదనికాదు బోధ, ఆవశ్యకములైన వస్తువు లుంచుకోవలదనికూడ కాదు. అనావశ్యకములైనను, హాయిగొల్పెడు వస్తువు లుంచుకొనుటకుకూడ ఆక్షేపములేదు. వలయు వస్తువుల నన్నిటిని—

ఇంక ఇతరములనుకూడ — ఉంచుకోవచ్చును. కాని సత్యము నెఱిగి ఆచరింపుడు. ధన మెవ్వరిదిని కాదు. ఒక వస్తువు మీ సొంతమనిగాని, దానియందు మీకుకూడ కొంత భాగము కలదనిగాని, భావింపకుడు. మీ రెవరు, నేనెవడను, ఇతరు లెవరు? సర్వము ఈశ్వరునిదే. సర్వమునందు ఈశ్వరు నుంపుమని గదా ఉపనిషత్తు బోధ! మీ రనుభవించు సంపదయందు భగవంతుడు కలడు. మీలో అంకురించు కోరికయందతడు కలడు. ఆకోరిక తీర్చుకొనుటకై మీరు కొను వస్తువులందతడు గలడు. మీ ఒప్పుల పచ్చడములందతడు కలడు. మీ విన్నాణపు తొడవులందతడు కలడు. ఈ మార్గమున పడవలెను మీ తలపులు. ఈ దృష్టితో చూడ నారంభించుటతోడనే, ప్రపంచ మంతయు క్రొత్తరూపు దాల్చును. మీ ప్రతిచలనమందును, మీ సంభాషణమందును, మీ రూపమందును, సర్వమందును, ఈశ్వరు నుంచితి రేని, దృశ్య మంతయు మాఱి, ప్రపంచము కష్ట వ్యథా రంగముగా కానిపించుటకుమాఱు స్వర్గలోక మైపోవును.

"దివ్య రాజ్యము మీలో నున్నది" అని ఏసుక్రీస్తు పలికియున్నాడు. వేదాంతబోధయు అదియే. లోకగురువు లందఱును అట్లే చెప్పుదురు. "చూడ కన్నులుండువా రందఱును కందురుగాక! విన చెవులుండువా రందఱును విందురుగాక!" మన మెన్నాళ్లనుండియో వెదకు సత్యము మనలోనే కలదనియు, ఎప్పుడును అచటనే ఉండినదనియు, వేదాంతము చాటుచున్నది. అజ్ఞానాంధులమై, అది పోయిన

దని భ్రమసి, ఏడ్చుచు, అర్చుచు, ప్రపంచమంతయు వెదకి శ్రమించితిమి. కాని ఆ సత్యము మొదటినుండియు మన హృదయములందే నివసించియుండెను. అచటగాని అది దొరకదు.

"ప్రపంచమును త్యజింపుడు" అను వాక్యమును మామూలువాడుకలోగల అపరిపక్వార్థమున గ్రహించితి మేని, మన మేపనిని (కర్మము) చేయక, ఏమియు తలపక, మట్టిముద్దలవలె చేష్టలుదక్కి పడియుండవలెను. అదృష్ట వాదులమై (Fatalists), ప్రకృతిధర్మమునకు దాసులమై, సర్వకాలగతులకు విధేయులమై, ఇటునటు త్రోపాటు లొందు చుండవలెను. కాని దాని యర్థ మదికాదు. మనము కార్య (కర్మ) మగ్నులమై యుండవలెను. వ్యర్థవాంఛలకు లోబడి అంతటను త్రిమ్మరుచుండు సామాన్యమానవులకు "కర్మ" మనగా నేమియో ఎట్లు తెలియగలదు? విషయ లోలుడై, చిత్తవృత్తులచే ఇటునటు బలాత్కారముగా లాగబడువాడు, కర్మ మన నేమియో ఎట్లు గ్రహింపగలడు? నిష్కాముడై (కోర్కులులేక), కేవలము అస్వార్థపరుడై యుండువానికే కర్మాచరణము సాధ్యము. నిగూఢోద్దేశ మేమియు లేనివాడే కర్మాచరణ యోగ్యుడు. సాధింపదగిన స్వలాభ మేమియు లేనివాడు చేయునదే కర్మము.

పటములోని చిత్రమును చూచి ఆనందించున దెవరు: అమ్మువాడా, చూచువాడా? అమ్మువాడు "జమాకర్చు" లెక్కలు చూచుకొనుచు, తనకు మిగులున దెంతయో తేల్చుకొనుచు, ఆ పటమును అమ్మినచో తనకు వచ్చు

లాభము నెన్నుకొనుచు, ఉండును. వాని బుద్ధి యంతయు అందే నిలిచియున్నది. అతని చెవి ఏలపు పాటల మీాదను, దృష్టి ఏలపు సుత్తి మీాదను, ఉన్నవి. పాట ఎంత త్వరితముగా పెరుగుచున్నదో వినుటయం దతడు మగ్నుడై యున్నాడు. కొను నుద్దేశము, అమ్ము నుద్దేశము లేక, అచటికి వచ్చి ఊరక పటమును చూచువాడు దాని సౌందర్యమున నానందిచుచున్నాడు. అతనిదే ఆనందానుభూతి! ఈ జగత్తంతయు ఒక చిత్రపటము. కోర్కెలన్నియు నశించినప్పుడుగాని, మానవులు దానిచే ఆనందము పొందజాలరు. అప్పు డీ అమ్మకములు, ఈ కొనుగోళ్లు, ఈ వెట్టి స్వామ్యభావములు, నిలిచిపోవును. అప్పిచ్చువాడు, కొనువాడు, అమ్మువాడు, అదృశ్యులై నప్పు డీ అత్యంత మనోజ్ఞమగు ప్రపంచచిత్రముమాత్రము నిలిచియుండును. ఈశ్వరునిగూర్చి ఈ క్రింది దానికన్న ఎక్కువ హృదయంగమమైన భావమును నే నెచ్చటను చదివియుండలేదు: ''అతడు మహాకవి, అనాదికవి; జగత్తంతయు అతడు నిరవధికానందమున రచించిన కావ్యము. అందు శ్లోకములు కలవు; ఛందోబద్ధములగు అంత్యప్రాసగీతికలు కలవు; లయతాళబద్ధములగు గేయములు కలవు.'' నిష్కాముల మైనప్పుడు మన మీా ఈశ్వరనిర్మితజగత్కావ్యమును చదివి ఆనందింపగలము. అప్పుడు సర్వము దైవమయ మగును. వెలుతురు సోకమిచే అపవిత్రములుగా నిన్నాళ్లు భావింపబడుచుండిన మూలలు, సందులు, గొందులు, చీకటి కోనలు, అప్పుడు దివ్యతేజోమయము లగును. అవన్నియు వాని

వాస్తవస్వరూపములతో చూపట్టును. అప్పుడీ ఏడ్పులు, అర్పులు బాలక్రీడ లనియు, వానిని మనము ప్రేక్షకులమై చూచుచుంటిమనియు, గ్రహించి మన ప్రవర్తనములకు మనమే నవ్వుకొందుము.

కావున మీ కర్మము లొనర్చుచుండుడని వేదాంతము బోధించును. త్యాగమే—ఇంద్రియగోచరమగు ఈ అసత్య ప్రపంచపు త్యాగమే—కర్మరహస్యమని అది మొదటనే బోధించును. ఆ బోధ కర్థమేమి? సర్వత్ర భగవంతుని చూచుచుండుడనియే. అట్లు చూచుచు, కర్మము లొనర్చుచుండుడు. నూరేండ్లు జీవింపగోరుడు. ఐహిక వాంఛ లన్నియు కలిగియుండినను, ఆక్షేపము లేదు. కాని వానిని దైవభావముతో చూడుడు. పరోపకారపరాయణమును, ఆనందమయమును, నిరంతర కార్యాచరణమగ్నమును అగు దీర్ఘజీవితము వాంఛింపుడు. ఇట్లొనర్చితిరేని, మీకు విమోచనమార్గము లభించును. వేఱు మార్గము లేదు. సత్య మెఱుగక, నిరర్థకములగు ఐహికభోగములలో కూలి పోయిన వానికి పతనమే గతి. వాని కెన్నటికిని ఆదర్శసిద్ధి లభింపదు. అట్లుగాక, ప్రపంచము నెప్పుడు శపించుచు, అడవుల కేగి, శరీరము నుపేక్షించి, ఉపవాసములచే ప్రాణములు కొద్దికొద్దిగా తీసికొనుచు, హృదయమును రస హీనమగు ఎడారిగా మార్చుకొని, సానుభూతికి స్వస్తిచెప్పి, కఠినదనమునకును, నిర్దాక్షిణ్యమునకును, ఎరయైనవాడు కూడ దారితప్పినవాడే. "అతి" సర్వత్ర వర్జింపవలసి యుండగా, సరియైనత్రోవను విడిచి ఒకచివర కొకరును,

రెండవ చివర కింకొకరును పోయినారు. ఇరువురును త్రోవ తప్పినవారే. ఇరువురకును గమ్య మసాధ్యమే.

కావున ప్రతివస్తువునందును భగవంతు నుంచి, ప్రతివస్తువునందును భగవంతుడు కలడని ఎఱిగి, కర్మాచరణ నిమగ్నులై యుండుడని వేదాంతము బోధించును. నిరంతరము కార్యాచరణప్రసక్తులై యుండుడు. కాని ఈ జీవితమునకు దైవత్వము కల్పించి, దానిని దైవముగనే చూచుచు, ఈ కార్యాచరణమే మన కర్తవ్యమనియు, ఇది తప్ప మనకు కోరదగిన దేదియు లేదనియు, ఎల్లప్పుడు విశ్వసించియుండుడు. అన్ని వస్తువులలో ఈశ్వరు డుండగా, అతనికై మఱొకచోటికి వెళ్లనేల? ప్రతికర్మములోను, ప్రతి తలంపులోను, ప్రతిచిత్తవృత్తిలోను, అత డిప్పటికే కలడు గదా! ఈ విషయ మెఱిగి పనులు చేసికొనుచుండవలెను. త్రోవ ఇదొక్కటే. వేఱుత్రోవ లేదు. ఇట్లు చేసినయెడల, కర్మఫలములు మనలను బంధింపవు. నిరర్థక వాంఛలే మన కష్టములకు, వ్యథలకు, మూలములని మన మిప్పటికే ఎఱుగుదుము. కాని వానికి దైవత్వము కల్పించి, దైవ స్పర్శచే వానిని పవిత్రము లొనర్చినచో, ఇక నవి కష్టములు గాని, వ్యథలుగాని, కల్పింపవు. ఈ రహస్య మెఱుగువఱకు మానవుల కీ ప్రపంచము ఆసురముగనే తోచును. తమ లోపలను, తమ చుట్టుపట్టులను, సర్వత్ర అనంతమగు ఆనందనిధి కలదని ఎందఱో ఎఱుగరు. వారింతదనుక దానిని కన్గొనలేదు. ఆసుర ప్రపంచ మనగా నేమి? "అజ్ఞానమే" అని వేదాంతపు సమాధానము.

మహత్తరనదీప్రవాహపుగట్టున గూర్చుండి మనము దప్పికచే చచ్చుచున్నాము! అన్నరాశి ప్రక్కనే కూర్చుండి ఆకటిచే చచ్చుచున్నాము! ఆనందమయజగత్తు ఇచటనే కలదు. కాని అది మనకు కనిపించుటలేదు. అహోరాత్రములు మనము దానియందే నివసించుచున్నాము. కాని అది మనకన్నుల కానందమయము కానట్టు కనిపించుచున్నది. మతము లీవింతను పరిశోధించి దానిని మనకు తేటపఱుపజూచును. ఈ ఆనందమయప్రపంచముకై అన్ని హృదయములును ఉవ్విళ్లూరుచున్నవి. సర్వదేశప్రజలును దానికొఱకే వెదకుచున్నారు. సర్వమతముల కిది ఏకైకలక్ష్యము. కాని ఒక్కొక్క మతలక్ష్య మొక్కొక్కభాషలో తెలుపబడినది. ఈ భాషాభేదమువలననే లక్ష్యభేద మున్నట్టు తోచుట. ఒకరొకభాషలో నొకవిధమున, మఱొక రింకొకభాషలో, ఇంచుక భేదముగా, తెలిపియున్నారు. కాని అందఱిలోపలి భావ మొకటియేనేమో!

ఈ సందర్భమున ఇంక కొన్ని ప్రశ్నలుకూడ ఉప్పతిల్లుచున్నవి. మాటలు చెప్పుట మిక్కిలి సులభము. సర్వపదార్థము లందును, సర్వస్థలము లందును, భగవంతుని చూచినవెంటనే ఈ ప్రపంచము ఆనందమయ మగును అను భావమును నేను చిన్ననాటినుండి వినుచున్నాను. కాని, లోకముతో కలిసి, నాలుగుదెబ్బలు తిన్న వెంటనే, ఆ భావము అదృశ్యమగును. సర్వజనులందును దేవుడు కలడని తలంచుచు, నేను వీథిలో నడుచుచున్నాను. బలిష్ఠు డొకడు వచ్చి నన్ను పడగెంటును. నేను నేలగూలి,

దబ్బున లేచి, మోము జేవురింప, వానిని పడగొట్ట జూతును. దేవత్వభావ మదృశ్యమైనది. నేను కోపావేశపరవశుడ నైతిని. సర్వము మఱచితిని. ఈశ్వరునికి బదులు భూతము ప్రత్యక్షమైనది. అందఱియందును ఈశ్వరుని చూడు డనుమాట చిన్ననాటినుండియు వినుచున్నాము. అందఱి లోను, అన్నిటిలోను, ఈశ్వరుని చూడు డనియే సర్వమతముల బోధకూడ. బైబిలు క్రొత్తనిబంధనలో ఏసుక్రీస్తిట్లు బోధించి యున్నాడుగదా. మన మందఱ మాబోధ నెఱుగుదుము గాని, దానిని కార్యరూపమున బెట్టజూచుటలోనే చిక్కు. ఈసోపు నీతికథల (Æsop's Fables)లో నొక కణితి తన ప్రతిబింబము నొక చెఱువులో చూచుకొని "నా శక్తి యెంత అపారమో చూడుము. నా తల యెంత యద్భుతముగ నున్నదో, నా కాళ్లెంత బలిష్ఠములో, నే నెంత త్వరితముగా నడువగలనో చూడుము" అని తన పిల్లతో ప్రగల్భము లాడుచుండును. ఇంతలో దూరమున కుక్కల యఱపు విని, అది అపారవేగముతో పాఱిపోవును. కొన్నిమైళ్లిట్లు పరుగిడి, రోజుచు, రొప్పుచు, తిరిగివచ్చును. ఈ వింతచర్య కా పిల్ల యర్థ మడుగగా, "నాకు చాల శక్తి కలదు నిజమేకాని, కుక్కల యఱపు వినవచ్చుతోడనే, నా ధైర్యము సడలిపోవును" అని యది బదులుచెప్పెను. మన విషయముకూడ ఇట్టిదే. మన మానవత్వ మెంతో మహితమైనదని మన తలంపు. మనము బలవంతులమని, ధీరులమని, భావించుకొని గొప్ప లక్ష్యములను సాధింప గోరుదుము. కాని క్లిష్టసందర్భము లెదుర్కొని సత్యనిష్ఠను

పరీక్షింప నారంభించినప్పుడును, హృదయప్రేరణలు నియమ భంగమునకు పురికొల్పునప్పుడును—ఈ కుక్కయఱపులు వినవచ్చినప్పుడు—కథలోని కణితి తెఱగు మన కాపాదిల్లును. అగుచో, ఈ బోధ లన్నిటి ఫల మేమి? అపారమగు ఫలము కలదు. పట్టుదల వదలక చేయు ప్రయత్న మెప్పుడును విజయవంత మగు ననుటే ఆ ఫలము. ఒక్క దినమున ఏదియు సాధించుట అసాధ్యము.

"ఈ ఆత్మనుగూర్చి మొదట వినవలెను. పిదప మనన ము చేయవలెను. పిదప ఎడతెగక ధ్యానింపవలెను." ప్రతివానికిని—నేలపై ప్రాకు క్రిమికికూడ—వినీలాకాశము కానిపించును. కాని అది ఎంతదూరము! అట్లే మన లక్ష్యము కూడ. అది అపారదూరము నిజమే, కాని దానిని పొందియే తీఱవలె ననుటగూడ నిజమే. లక్ష్యమునుమాత్రమే కాదు పొందవలసినది; పరమలక్ష్యమునుగూడ. అనేకులు లక్ష్య మేదియులేక, చీకటిలో వలె జీవితములు గడపుచున్నారు. లక్ష్యసహితు డొక వేయితప్పు లొనర్చిన లక్ష్యరహితు డేబది వేల తప్పు లొనర్చుననుట నిస్సంశయము. కావున లక్ష్యము నొకదానిని కలిగియుండుట ముఖ్యము. ఈ లక్ష్యమునుగూర్చి సాధ్యమైనంత వినవలెను; నిరంతరశ్రవణముచే అది మన హృదయములో ప్రవేశింపవలెను; మన బుద్ధి కెక్కవలెను; రక్తనాళములలో దూఱవలెను; ప్రతిరక్తబిందువునందును స్పందింపవలెను; ప్రతిరోమకూపమునకు వ్యాపింపవలెను. అంతట దానినిగూర్చి ధ్యానింపవలెను. "హృదయము నిండి

నప్పుడు నోరు మాటాడును.'' హృదయము నిండి నప్పుడు హస్తముకూడ పనిచేయును.

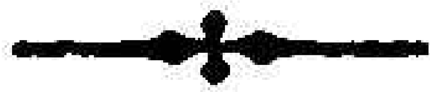
మనలను కర్మాచరణమునకు పురికొల్పునవి భావములే గనుక మనస్సు నత్యున్నతభావములతో నిండించు కొనుడు. ప్రతిదినము వానినిగూర్చి వినుచుండుడు. ప్రతినెల వానినిగూర్చి తలంచుచుండుడు. అపజయములను లక్ష్యము సేయకుడు. అవి కలుగుట చిత్రమా? జీవితమున కలంకార ప్రాయములు గదా అవి? అవి లేని జీవిత మెంత మందముగా నుండును! ఈ పోరాటములే జీవితమునకు స్వారస్య మిచ్చు నవి! అవియే జీవితసౌరభములు! కావున ఈ పొరపాట్లను, ఈ పోరాటములను, లక్ష్యపెట్టవలదు. గోవు అసత్యమాడదను నిజమే. కాని అది ఎప్పటికిని గోవే, మానవుడు కాజాలదు. కావున అపజయములచే నిరుత్సాహమందకుడు. లక్ష్యసిద్ధికై వేయిసార్లు పోరాడుడు. వేయిసార్లును ఓటమియే ప్రాప్తించె నేని, ఇంకొకసారి మరల ప్రయత్నింపుడు. అన్నిటియందును దైవమును చూచుటే ఆదర్శము. కాని మీరన్నిటియందు చూడజాలరేని, మీకత్యంతప్రియమగు నేదోయొక వస్తువు నందు మొదట చూడుడు. ఆపిదప మఱొకదానిలో; అంతట ఇంకొకదానిలో. ఇట్లు క్రమవ్యాప్తి నొందింప వచ్చును. ఆత్మకు జీవితపరిమితి లేదు. దాని జీవిత మనంతము. కావున కాలము చాలదని భీతిలక, సావకాశముగా, ఉద్యమము సాగింపుచుండుడు. కార్యసిద్ధి చేకూరగలదు.

"ఏకక మగు ఈ ఆత్మకు మనోజవమునకన్న ఎక్కువ జవము కలదు. అది దేవతలకు అప్రాప్యము. మనస్సునకు దురవగాహము. అది కదలుటవలననే సర్వము కదలును. సర్వమున కదియే ఉనికి. అది చలించును, చలింపదు. అది దూరమును, దగ్గఱయు. అది సర్వమునకు అంతరమునను బాహ్యమునను కూడ కలదు. అన్నిటిని నిండియుండును కూడ. సర్వభూతములందా ఆత్మనే, ఆ ఆత్మయందే సర్వ భూతములను, చూచువాడు ఆత్మ కెన్నడును దూరస్థుడు కానేరడు. జీవకోట్లన్నియు, ప్రపంచ మంతయు, ఆత్మ లోనివిగా కన్గొనినప్పుడే మానవునికి పరమసత్యము సిద్ధించి నట్లు. అతని కిక మోహములు లేవు. జగత్తులో ఈ ఏకత్వ మును కన్గొనినవాని కిక శోక మెట్లుండగలదు?"

వేదాంతమతమున గల మహావిశేషములలో ఈ సర్వ జీవైక్యత—ఈ సర్వైక్యత—యొకటి. అజ్ఞానమే తాపత్రయ మూల మనియు, భిన్నత్వభావమే—మానవులందఱు భిన్నులు, జాతులన్నియు భిన్నములు, భూమండల చంద్ర మండలములు భిన్నములు, పరమాణువు లన్నియు పరస్పర భిన్నములు—అను ఈ భిన్నత్వభావమే అజ్ఞాన మనియు, అది నిరూపించును. ఈ భేదభావమే మన తాపత్రయకారణము. ఈ భిన్నత్వము లేదనియు, అది అసత్యమనియు, వేదాంతము పల్కుచున్నది. పైకిమాత్రమే ఈ భిన్నత్వము. గర్భమున ఐక్యమే కనిపించును. మానవు లొండొరులకు; జాతు లొండొంటికి; ఉన్నతులకు, హీనులకు; ధనికులకు, బీదలకు; దేవతలకు, మానవులకు; మానవులకు, జంతు

జాలమునకు : సర్వమునను ఐక్యమే కలదని కనిపించును. అగాధపరిశీలన చేసినచో, సర్వపదార్థములును ఆ ఒక్కని వివిధరూపములేయని తెలియవచ్చును. ఈ ఐక్యభావమును గ్రహించినవాని కిక మోహభ్రాంతులు లేవు. అతడెట్లు భ్రాంతుడు కాగలడు? సర్వమునందు గల సత్యము, సర్వము నందు గల నిగూఢరహస్యము, అతనికి తెలిసిపోయినదిగదా. అతని కిక తాపము లెట్లుండ గలవు? కోరిక లేమి యుండ గలవు? సర్వమునందు గల సత్యము ఆ మూలసత్యమే, ఆ పరమాత్ముడే, ఆ సర్వైక్యత్వమే, ఆ అఖండసత్తయే, ఆ అఖండచిత్తే, ఆ అఖండానందమే అని అతడు గ్రహించి నాడుగదా. అచట మరణములేదు, వ్యాధిలేదు, దుఃఖము లేదు, తాపములులేవు, అసంతృప్తిలేదు. సర్వము పరిపూర్ణైక్యము, పరిపూర్ణానందము. అతడిప్పు డెవనికై దుఃఖించును? పరమసత్యములో మరణములేదు, తాపములు లేవు. అందు ఎవరికొఱకు దుఃఖించుట? ఎవరియెడ సానుభూతి చూపుట? సర్వము నతడే నిండియున్నాడు: ఆ శుద్ధుడు, ఆ అకాయుడు, ఆ నిరవయవుడు, ఆ అపాపవిద్ధుడు, ఆ కవి, ఆ మనీషి, ఆ స్వయంభువు, ఆ కర్మఫలప్రదాత! ఈ అజ్ఞలోకమునకు—అవిద్యామాయారూపమగు ఈ లోకమునకు—నిజమగు ఉనికి కలదనుకొని దాని నుపాసించువారు చీకటిలో తడవాడుచున్నారు. జీవితకాలమంతయు ఈ లోకములోనే గడపి, దీనికన్న ఉన్నతము, దీనికన్న శ్రేష్ఠము, అగు నదొకటి కలదని తెలిసికొననివారు అంతకన్న కటికి

చీకటిలో తడవాడుచున్నారు. కాని ఈ ప్రకృతిరహస్యము నెఱిగినవాడు, ప్రకృతి నాధారము చేసికొని ప్రకృతి కతీతమగు వస్తువును కన్గొనినవాడు, అమృతుడగును (మరణమును తరించును); ప్రకృతి కతీతమగు వస్తువుయొక్క తోడ్పాటుతో నిత్యానందప్రాప్తి నందును. "పూషా (సూర్యుడా), నీ హిరణ్మయ (బంగారు) బింబముతో కప్పిపెట్టిన నీలోని సత్యమును, తెర తొలగించి దృష్టిగోచర మొనరింపుము. నీలో నివసించియుండు సత్యమును నే నెఱుగుదును. నీ రశ్మి యొక్కయు, నీ దివ్యత్వముయొక్కయు, వాస్తవికార్థము నాకు తెలియును. నీలోనుండి దీపించు ఆ వస్తువు నే నెఱిగినదే. ఆ సత్యమును నేను చూచుచున్నాను. ఆ సత్యమే నాయందును కలదు. నేనే ఆ సత్యమును."

అపరోక్షానుభూతి *

(లండను : 29-10-1896)

మిక్కిలి తేటతెల్లముగా నుండియు, మిక్కిలి భావ రామణీయకత గల ఉపనిషత్తులలో కఠోపనిషత్తు ఒకటి. సర్ ఎడ్విన్ ఆర్నల్డ్ దానిని Secret of Death (మృత్యు రహస్యము) అను పేర ఆంగ్లీకరించియున్నాడు. మీలో కొందఱు దానిని చదివియుందురు. ఆ యుపనిషత్తులో కొంత భాగము నీ నాడు మీకు చదివి వినిపింతును. లోకోత్పత్తిని, లోకసృష్టిని, మూలముగా గొని చేసిన బాహ్యవిచారమువలన పారమార్థిక తత్త్వ మేమియు తెలియ రానందున, ఆంతరంగిక ప్రపంచముదెస బుద్ధి మరల్పవలసి వచ్చెనని మన కిప్పటికే తెలియును. సరిగా అచ్చటనే, అనగా మానవుని ఆంతరంగిక ప్రకృతివిచారముతోడనే, కఠో పనిషత్తు ప్రారంభమగుచున్నది. బాహ్యప్రపంచము నెవరు సృజించిరి? అది ఎట్లుత్పత్తి యయ్యెను? అని పూర్వపు విచారము. మానవుడు జీవించుటకు, చరించుటకు, ఆధార భూతమైన దతనిలో ఎద్ది? అతని మరణానంతరము అది ఏమైపోవును? అనునది ఇప్పటి విచారము. ఆదిమతత్త్వ వేత్తలు భౌతికవస్తువిచారమూలమున పరాత్పరవస్తువును గ్రహింపజూచిరి. వారి విచారణ లోకజగదీశ్వరు నందుకొని,

---

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

అంతకుమించి పైకి పోజాలకపోయినవి. ఆ జగదీశ్వరుడు సర్వవిధముల మానవునికన్న ఉన్నతుడు. కాని సర్వవిధముల మానవుడే. కావున నతడు పరమసత్యముగా అంగీకరింపబడలేదు. సత్యములో నొక అంశముగా నుండునేమో అనుకొనిరి. మన మీ జగత్తును మానవదృష్టితో చూచుచున్నాము. కావున ఈ జగత్తున కాధారభూతుడగు మన దైవముకూడ మానవబుద్ధికల్పితుడే.

తత్త్వవిచారము చేయగల గోవొకటి కల దనుకొనుడు. ఆ గోవుకు దైవాన్వేషణబుద్ధి కలిగినచో, దానికొక గోజగత్తు స్ఫురించును. ఆ జగత్తుకు కారణభూతుడును గోబుద్ధికల్పితుడే. గోవుకు మన దైవము కన్పించుట అసంభవము. మార్జాలములు తత్త్వవిచార మారంభించెననుకొనుడు. వాని కొక మార్జాలజగత్తు కానిపించును. జగత్ సమస్య కొక మార్జాలసమాధానము నవి కల్పించును. ఆ జగత్తొక మార్జాలపతి పరిపాలనములో నుండును. అట్లే మన మానవసమాధానముకూడ సమగ్రము కాజాలదు. మన జగద్భావమే అసమగ్రము. అహంభావపూరితుడై మానవుడెన్ని ప్రగల్భము లాడినను, నిజ మిదియే. బాహ్యవిచారమూలమున జగత్సమస్యకు లభించు సమాధానమునందు ఈ మహాలోపము కలదు: మనకు గోచరించునది మన ప్రత్యేకజగత్తు; సత్యమునుగూర్చి మనకుమాత్రమే ఏర్పడిన భావము. ఆ సత్యము ఇంద్రియగోచరము కానిది; బుద్ధిగోచరముకూడ కానిది. పంచేంద్రియములు గలవారికీ జగత్తులో నెంత గోచరింపగలదో, అంతే మన మెఱుగు

జగత్తు. మఱొక ఇంద్రియము లభించెనేని, మన కీ జగత్తంతయు మాఱిపోవును. సూదంటురాయి వలె ఆకర్షించు శక్తిగల యింద్రియ మొకటి కలిగెనేని, మన మిప్పు డెఱుగని, ఎఱుగజాలని, కోటానుకోట్ల శక్తులు మన కింద్రియగోచరము కావచ్చును. మన ఇంద్రియముల శక్తి స్వల్పము, మిక్కిలి పరిమితము. ఆ స్వల్పపరిమితులలోపలనే మనము జగత్తనుకొనునది ఇమిడియుండును. ఆ స్వల్పజగత్సమస్యనే మన దైవము తీర్చును. పరిపూర్ణజగత్సమస్య అట్లే నిలిచి యుండును. కాని బుద్ధిమహితుడగు మానవు డింతటితో ఊరకుండక, సర్వజగత్తుల కొక్కుమ్మడిగా అన్వయింపగల సమాధానమును—సురనరాది సర్వభూతకోటి ఒక్కటనే ఉండు జగత్తును, ప్రకృతివికారము లన్నిటి కన్వయించు సమాధానమును, సాధింపజూచును.

అనగా, ఏ జగత్తునందు సర్వజగత్తులు కలవో, ఆ జగత్తును కనుగొనుట మన ప్రథమకార్యము. ఏ పదార్థము ఈ వివిధక్షేత్రములలో గల జగత్తు లన్నిటికి సామాన్యమై యున్నదో—అది ఇంద్రియగోచర మైనను, కానిదైనను—ఆ పదార్థమును కనుగోవలెను. ఊర్ధ్వలోకములకును, అధోలోకములకును, సామాన్యధర్మ మని నిష్కర్షగా తెలియదగిన దేదైన నొక్కటి లభించినను, మన సమస్య పరిష్కారమైనట్టే. ఉనికిగల సర్వము ఒకే మూలమునుండి ఉత్పత్తియైయుండవలెనని కేవలము హేతుబద్ధవాదమువలన స్థాపింపగల్గినను, మనము కొంత దారిలో పడ్డట్టే. కాని మన మెఱిగిన ఈ దృశ్యజగత్తు మూలముననే మన సమస్యా

పరిష్కారము కాజాలదనుట నిస్సంశయము. మనకు గోచరించునది సృష్టిలో నొక భాగము మాత్రమే కదా!

అగాధపరిశోధన మొక్కటే కార్యసాధకము కావచ్చు నని తేలుచున్నది. కేంద్రమునకు దూరముగా నుండువఱకు భిన్నతలు, వైషమ్యములు, అధికముగా నుండు ననియు, కేంద్రమును సమీపించుకొలది ఐక్యభావ మధిక మగుచుండుననియు, పూర్వపరిశోధకులు కన్గొనిరి. వలయ మధ్యమును (Centre of the circle) దాయుకొలది కిరణ రేఖలు (Radii) అన్నియు కలిసి ఏకీభవించు కేంద్రమును (Centre) సమీపింతుము. అట్లే దానికి దూరమగుకొలది కిరణరేఖల కొండొంటికి గల దవ్వు అధికమగుచుండును. బాహ్యప్రపంచము మూలసత్యమున కపారదూరమున నున్నది. కావున ఇంద్రియములకు పరస్పరభిన్నములుగా తోచు దృశ్యము లన్నియు ఏకీభావము వహించి కానిపింప గల ప్రదేశము అందులో నుండజాలదు. మన మెఱుగు బాహ్యజగత్తు విశ్వసృష్టిలో నొక స్వల్పాంశము మాత్రమే. ఇతరాంశములు—ఒక దానికన్న నొకటి ఉన్నతక్షేత్ర ములలో—కలవుగదా: మానసికము, నైతికము, వైజ్ఞా నికము. ఒక్క అంశమును మాత్రము కైకొని తత్సాహాయ్య మున సర్వమును అవగతపఱచుకొనుట కేవలము అసం భవము. ఈ విభిన్నక్షేత్రము లన్నిటికిని మూలకేంద్ర మని చెప్పదగిన స్థాన మేదియైన కలదా అని కనుగొని, ఆ కేంద్రమునుండి సమస్యను పరిష్కరింప జూడవలెను. ఇదియే చేయవలసిన పని. ఆ కేంద్ర మెక్కడ? మన

యందే. ప్రాచీనమహర్షులు మిక్కిలి అగాధపరిశోధనలు చేసి మానవాత్మయొక్క గర్భాంతరాళముననే విశ్వజగత్కేంద్ర మిమిడియున్న దని గ్రహించిరి. ఈ క్షేత్రములన్నియు ఆ కేంద్రస్థానమువైపునకే మ్రొగ్గుచుండును. అనగా, అన్ని క్షేత్రముల కదియే కూడలి. కావున ఆ చోట సుప్రతిష్ఠితుల మైన గాని సర్వమున కన్వయించు సమాధానమును కన్గొనజాలము. బాహ్యజగత్తు నెవరు నిర్మించిరి అను ప్రాథమికప్రశ్న మంత ప్రసక్తము కాదనియు, అది పరిష్కారమైనను నిరుపయోగమనియు, తెలిసిపోయెను.

ఈ విషయమును కఠోపనిషత్తు మిక్కిలి ఆలంకారికమగు భాషతో బోధించుచున్నది. పూర్వకాలమున నొక మహాధనికు డుండెను. అత డొక యాగ మొనర్చెను. తనకు గల సర్వము నిచ్చివేయుట ఆ యాగములోని నియమము. కాని ఈ కర్త సత్యశీలుడు కాడు. ఆ యాగ మొనర్చిన గౌరవమే అతడు కోరినది. అందుచే తన కక్కఱలేని వ్యర్థ వస్తువులు మాత్రము —గొడ్డుపోయిన ఆవులను, గ్రుడ్డి, కుంటి, ముసలి వానిని మాత్రము—ఇచ్చివేయుచుండెను. అతనికి నచికేతు డను కుమారు డొకడు కలడు. తండ్రి వక్రప్రవర్తనమును, నియమభంగమును, అతడు గ్రహించెను గాని, తెలుపు టెట్లు? హిందూ బాలబాలికలకు తల్లిదండ్రులు ప్రత్యక్షదైవములు. అందుచే బాలుడు తండ్రి నత్యంత భక్తితో సమీపించి, మిక్కిలి వినయముగా, "నన్నెవరి కర్పింతువు, నీకు గల సర్వస్వము నిచ్చివేయవలెను గదా యీ యాగనియమమును చెల్లించుటకు?" అని యడిగెను.

తండ్రి మిక్కిలి వెక్కసపడి "బాలకా, ఇదేమి ప్రశ్న? తండ్రి తన కుమారునే ఇచ్చివేసికొనునా?" అనెను. కాని నచికేతు డూరకుండక రెండవసారి, పిదప మూడవసారికూడ, ఆ ప్రశ్ననే అడిగెను. తండ్రి కోపోద్దీపితుడై "నిన్ను మృత్యువునకు (యమునకు) ఇచ్చుచున్నాను" అనెను. బాలకు డంత యము నొద్దకు వెళ్లెను. మృతులైన మానవులలో యముడు ప్రథముడు. అతడు స్వర్గలోకమున కేగి పితృదేవతల కతిథియయ్యెను. మృతినొందు సజ్జను లందఱు అతనియొద్ద కేగి చాల కాలము నివసింతురు. ఆయన బహుపరిశుద్ధుడు, బహుపావనుడు, సుగుణసౌశీల్యములు కలవాడు. యము డను పేరే ఇందుకు నిదర్శనము. కావున ఈ బాలు డాయనలోకమున కరిగెను. అప్పుడు యము డింట లేడు. బాలుడు మూడునాళ్లు వేచియున్న పిదప యముడు వచ్చెను.

"బుధవరేణ్యా, నమస్కారార్హుడవగు అతిథివి. మూడునాళ్లిచట వేచియుంటివి. అందును ఉపవసించితివి. నా అభివాదనము లందుము. నాకు శుభ మగుగాక! నేను ఇంటలేనందుకు చింతిల్లుచున్నాను, కాని ఆలోపము నిప్పుడు సవరించెదను. ఒక్కొక్కనాటి కొక్కొక్కవరము వంతున మూడువరములు కోరుకొనుము" అని పల్కెను. అందుపై బాలుడు "నాతండ్రికి నాపైగల కోపము శమించుగాక! నీవు నన్నిచటినుండి పంపినప్పు డతడు నన్ననుగ్రహదృష్టితో అంగీకరించుగాక! ఇది నా మొదటివరము" అనెను. యము డీవరమును పూర్తిగా ప్రసాదించెను. స్వర్గప్రాప్తి కలిగించు

నాకానాక విద్యను బోధింపుమనుటయే రెండవవరము. అత్యంత ప్రాచీనకాలములో—వేదములలోని సంహితాభాగమున—తేజోమయశరీరములుకలిగి పితరులతో జీవించు స్వర్గలోకపుభావ మొకటి కలిగియుండెనని మన మెఱుగుదుము. కాలక్రమమున ఇతరభావము లుత్పన్నమయ్యెను కాని అవి తృప్తికరములుకాలేదు. అంతకన్న ఉన్నతభావము లవసరమయ్యెను. స్వర్గలోక జీవనములో భూలోక జీవనమునకన్న అంతగా ఆధిక్యము కానిపింపలేదు. పరిపూర్ణారోగ్యము, అపారసంపద, కోరినన్ని ఇంద్రియభోగములు, వజ్రసమానమగు శరీరము, జాడ్యములెన్నడు రాకుండుట: ఇంతకన్న ఆధిక్యమేమైన కలదా? అది ఈ భౌతికలోకమే కాని, ఇంతకన్న కొంతనాజూకైనది! ఈ బాహ్యభౌతికలోకము మన సమస్యాపరిష్కారమున కుపకరింపదని ఇప్పటికే చూచియున్నాము. కావున స్వర్గలోకముకూడ ఉపకరింపజాలదు. ప్రకృతివికారములలో భౌతికపదార్థమయము లత్యంతస్వల్పము. అందు అత్యధికభాగము భౌతికమే కాదు. కావున ఈ మన లోకమెట్లు మన సమస్యాపరిష్కారమున కసమర్థమో, అట్లే భౌతిక పదార్థనిర్మితమగు ఎట్టి మహాలోకమైనను, అసమర్థమే యగును.

మన జీవితగమనవైఖరిని నిర్ణయించుటలో మన భావములకును చిత్తవృత్తులకును గల ప్రాముఖ్యము బాహ్యప్రపంచవికారములకు లేనేలేదు. మన ఆంతరంగికప్రపంచమంత అనంతము! అందు నిరంతర మెంతో పని సాగుచుండును. అందుతో పోల్చిచూచిన, ఇంద్రియకల్పన లతి

క్షుద్రములుగా తోచును. పంచేంద్రియగోచరజగత్తే సర్వ జగత్తు అను ప్రమాదమున బడియే సంహితలు స్వర్గము నాదర్శభూమిగా చేసినవి. కావుననే అవి సర్వజనామోదము నొందలేదు. కాని, నచికేతుని రెండవ వరము ఈ స్వర్గ మును చేకూర్చు క్రతువు నొకదానిని నేర్పు మనియే. ఈ క్రతువులచే దేవతలు ప్రీతులై స్వర్గము నిత్తురని వేదము లలో నొక భావము కలదు.

సర్వమతగ్రంథములు పరీక్షించినచో, అనాదిసిద్ధ మైనవాని కన్నిటికి పవిత్రత ఆరోపింపబడుచుండునని తెలియ వచ్చును. కాగితము చేయనేరని పూర్వకాలమున మన వారు వాడుచుండిన భూర్జపత్రము లిప్పుడు పూజ్యభావ మొందినవిగదా! అట్లే పూర్వకాలమున వాడుచుండిన వంటపాత్రలవిషయము కూడ. హిందూదేశములో ఈ ఆచార మత్యంతవ్యాప్తిలో నున్నది. రెండు కొయ్యల (అరణులు) ఒరపిడిచే అగ్నిని కల్పించు తొమ్మిది పదివే లేండ్లనాటి ఆచారము నిప్పటికిని అనుసరింతురు. యజ్ఞ యాగాదులం దితరమార్గములు నిషిద్ధములు కూడ. ఆసియా ఖండపు ఆర్యులలోని రెండవ శాఖవారు పిడుగుపాటునుండి అగ్నిని సేకరించుకొను ప్రాచీనాచారమును పాటించు చున్నారు. క్రొత్తమార్గము లేర్పడ్డ పిదప కూడ ఈ ప్రాత విధులు పూజ్యభావముతో ననుసరింపబడును. అట్లే హీబ్రూజాతివా రిప్పుడు కాగితము వాడువా రయ్యును, వారి పూర్వికులనాటి తోలు కాగితము నిప్పుడును పూజ్య భావముతో చూతురు. సర్వజాతు లిట్లే చేయుదురు.

ఇప్పుడు పవిత్రములుగా ఎన్నబడు నన్ని యాచారములును పూర్వసిద్ధములు. వైదికక్రతువు లట్టివే. కాలక్రమమున ఉత్తమమార్గములు లభించి, భావములు కూడ ఉన్నతము లయ్యెను గాని, ఈ ప్రాచీనాచారము లట్లే నిలిచియుండెను. ఏవో కొన్నిసందర్భములలో ఆచరింపబడుచు పవిత్రభావము నార్జించుకొనెను.

పిదప కొందఱీ క్రతువులు జరుపుటే వృత్తిగా పూనిరి. వారే ఋత్విజులు. వారి కిదియే బ్రదుకుదెరువు. వారెంతో ప్రచారము చేసి యీ క్రతువులకు వ్యాప్తి కల్పించిరి: 'ఆహుతుల పరిమళముచే ఆకర్షింపబడి దేవతలు దిగివత్తురు; యాగముచే లభింపరాని కామ్యవస్తువులే లేవు; ఒక్కొక విధమగు వేదిక నిర్మించి, కొన్ని మంత్రము లుచ్చరించుచు, కొన్ని ఆహుతు లర్పించినచో, ఈప్సితార్థము లన్నియు దేవతలు ప్రసాదింతురు.' కావుననే స్వర్గప్రాప్తి నిచ్చు క్రతువును తెలుపుమని నచికేతుడు కోరుట. యముడీవరమును కూడ నిరభ్యంతరముగా ప్రసాదించి, అది నచికేతుని పేరనే వాడుకలోనికి వచ్చునట్లుకూడ వరమిచ్చెను.

ఇక మూడవ వరము. దీనితోనే ఉపనిషత్తు నిజముగా ప్రారంభమగును. "ఒక సంశయము కలదు. మనుష్యుడు మరణించినప్పుడు అతడు కలడని కొందఱును, లేడని కొందఱును, చెప్పుదురు. నిజము నీయొద్ద నెఱుగ గోరుదును. ఇదియే నా మూడవ వరము" అని బాలుడు పల్కెను. మొదటి వరములను సిద్ధముగా నిచ్చిన యముడీ వరమును విని భీతిలి యిట్లనెను: "ఈ ధర్మము సులభముగా

తెలియదగినది కాదు. దేవతలుకూడ ము న్ని విషయములో సంశయగ్రస్తులై యుండిరి. దీనికై నిర్బంధింపక, మఱొక వరము కోరుకొనుము.''

కాని బాలుడు దృఢనిశ్చయముతో ఇట్లనెను: ''నీవు చెప్పినట్లు ఇది సులభముగా తెలియదగని ధర్మమే. దేవతలు కూడ దీని విషయమున సంశయగ్రస్తులనుటయు నిజమే. కాని ఈ విషయమున నాకు నీయట్టి బోధకుడు ఇంకెవ్వరు లభింప గలరు? దీనికి తుల్యమగు అన్యవరముకూడ ఏదియు లేదు.''

యము డిట్లనెను : ''శతాయుష్కులగు పుత్ర పౌత్రులను, పశుసమృద్ధిని, ఏనుగులను, ధనమును, అశ్వములను, కోరుకొనుము. కావలసినంత భూమి, సంపద, కోరుకొనుము. ఇచ్ఛవచ్చినంత దీర్ఘజీవితము కోరుకొనుము. విత్తమునకును, చిరజీవితమునకును, తుల్య మని నీకు తోచిన మఱేదియైన కోరుకొనుము. లేక దిగంతరాజ్యాధిపతి వగుము. సర్వకామోపభోగము లనుభవించునట్లు చేయుదును. భూలోక దుర్లభము లగు కోరిక లన్నియు కోరుకొనుము. మానవులకు లభ్యముకాని ఈ స్త్రీరత్నములు, ఈ రథములు, ఈ వాద్యములు నీ భోగ్యార్థ మిచ్చుచున్నాను. కాని మరణానంతరవిషయమునుగూర్చి ప్రశ్నింపకుము.''

నచికేతు డిట్లు బదులు పల్కెను : ''నీవు పేర్కొన్న భోగము లన్నియు నే డున్న రే పుండనివి. ఇంద్రియముల తేజ స్సంతయు ముదిమికి బలియగును. అతి దీర్ఘజీవితము కూడ స్వల్పమే. కావున నీ అశ్వములు, నీ నృత్యగీతములు, నీవే ఉంచుకొనుము. మనుష్యుడు విత్తముచే నెన్నటికి

తృప్తినొందడు. నీ దర్శన మబ్బినవారు విత్తము నుంచుకొన గలరా? మా జీవితము నీ యిచ్ఛ కధీనము. నేను కోరిన వరమునే నాకు ప్రసాదింపుము.''

యము డీ పల్కులకు సంతసించి యిట్లనెను: ''శ్రేయస్సు (మోక్షప్రదమగు పరమసత్యజ్ఞానము) వేఱు, ప్రేయస్సు (ఇహపరసుఖాన్వేషణము) వేఱు. ఇవి కేవల విరుద్ధగమ్యాము లగుటచే, ఈ మార్గము లాశ్రయించు మానవుల పరిశ్రమలు భిన్నములుగా నుండును. శ్రేయో మార్గమును పట్టినవాడు సాధువగును. ప్రేయోమార్గమును పట్టినవాడు పరమార్థము నందజాలడు. ఈ రెండు మార్గ ములును మనుష్యు నాకర్షింప జూచును. ధీరుడు (బుద్ధిశాలి) రెంటిని పరీక్షించి గుణాగుణవివేచన మొనర్చి, శ్రేయోమార్గ మునే వరించును. మందుడు యోగక్షేమాసక్తుడై ప్రేయో మార్గమును వరించును. నీవు చక్కగా ఆలోచించి, ప్రియ ములును, ప్రియరూపములును, అగు కామ్యవస్తువులను త్యజించి ప్రాజ్ఞత చూపితివి.'' యము డంత నచికేతునకు ఆత్మవిద్య బోధింప నారంభించెను.

వేదకాలమున నీతివైరాగ్యాదర్శము లెంత ఔన్న త్యము నందియుండెనో కాని, భోగాసక్తిని జయించినవారి యందు తప్ప సత్యము దీపింపజాలదని సిద్ధాంతీకరించియుండిరి. వ్యర్థములగు ఈ ఇంద్రియభోగవాంఛలు మనలో నిరంతరము ఘోషించుచు, మనస్సును వెలి కీడ్చుచ న్నున్నంతకాలము; ఏదో యొక క్షుద్రరూపముకో, రసముకో, స్పర్శకో, మనము ప్రతిక్షణము దాస్యము చేయుచున్నంతకాలము; ఎన్ని

ప్రగల్భము లాడినను, సత్యము మన హృదయములం దెట్లు ప్రదీప్తము కాగలదు?

యము డిట్లు చెప్పెను: "ధనమోహముచే మూఢత్వ మొందిన పామరునికి అనంతరజీవిత మనున దొకటి కల దనియే స్ఫురింపదు. 'ఉండున దీయొక్క లోకమే; మఱొకటి లేదు' అని తలచువాడు మాటిమాటికి పుట్టుచు చచ్చుచుండును. ఈ సత్యమును గ్రహించుట బహుకష్టము. నిరంతరము వినుచుండియు, అనేకు లిది గ్రహింపజాలరు. ఏలన ఇందు నేర్పువాడును, నేర్పబడువాడును, అసామాన్యులుగా నుండవలెను. గురు వొక్కఁడు ఆశ్చర్యమగు నేర్పుగలవాడు లభించిన చాలదు. ఆశ్చర్యమైనవాడుగాని దానిని గ్రహింపజాలడు. లేనిపోని హేతువాదములచే మనస్సును కలవరపెట్టుట నిష్ప్రయోజనము. అది సత్యము: తర్కవాదముల కవకాశ మిచ్చు విషయము కాదు; తర్కమునకు అందునట్టి విషయముకూడ కాదు. ప్రతిమతము వారును 'విశ్వసించుట' అవసరమని బోధింతురు. "గ్రుడ్డి (కారణవిచారముచేయని) నమ్మకము" విధింతురు. గ్రుడ్డి నమ్మకము ఆక్షేపణీయమే గాని పరిశీలించి చూచినచో, అం దొక మహాసత్యము కానిపించును. ఆ మాటకు నిజమైన యర్థము మన కిచట తెలియగలదు. ఈశ్వరుఁడు హేతువాదములకు అందువాడు కాడు కావున లేనిపోని వాదములతో మనస్సును కలవరపెట్టరాదు. సత్యము అనుభవవేద్యము గాని, వాదములచే నిర్ణయించునది కాదు. చర్చలు, తర్కములు, గోచరవిషయములమీాద ఆధారపడియుండును. అట్టి

విషయములు లేనప్పుడు చర్చలకు, తర్కములకు, ఆకరమే లేదు. గోచరమైయున్న కొన్ని విషయముల నొండొంటితో పోల్చుటనే తర్కించుట యందురు. ఆ విషయములు లేనిచో, తర్కముకూడ ఉండజాలదు. ఆ విషయములు బాహ్య ప్రపంచములోనివే కావలసిన అవసరము లేదు కదా! అంతరంగిక ప్రపంచములోనివి కూడ కావచ్చును. రసాయన శాస్త్రజ్ఞుడు కొన్ని ద్రవ్యములతో కొన్ని ఫలితము లొందును. మీరు వానిని చూతురు, గ్రహింతురు. ఆ సత్యములపై మీ రసాయనవిషయక వాదములు నిర్మించుకొందురు. భౌతిక శాస్త్రజ్ఞుల, ఇతర శాస్త్రజ్ఞుల, విషయము కూడ ఇంతే. జ్ఞాన మంతయు జ్ఞాత (ఎఱుగబడిన) విషయములపై నిలుచును. అట్టి జ్ఞానముమీదనే మన వాద నిర్మాణము. కాని, అదేమి చిత్రమో, మానవకోటిలో చాలభాగము—ముఖ్యముగా ఈ కాలమున—ఆస్తిక ధర్మ విషయమున అట్టి జ్ఞానము కలుగుట అసంభవమనియు, కావున వ్యర్థవాదములే మనకు గల ఆధారమనియు, తలంతురు. వ్యర్థవాదములచే మనస్సును కలవరపెట్టరాదని అందుచేతనే ఇచటచెప్పుట. ఆస్తికధర్మాచరణ మనగా సత్యానుభూతి గాని వాగ్వివాదములు కావు. మన ఆత్మలను పరిశోధించుకొని అచట ఏమి కలదో కనుగొనవలెను; ఆ కనుగొన్న దానిని గ్రహింపవలెను; గ్రహించినదానిని అనుభూతము చేసికొనవలెను. ఆస్తికధర్మ మనగా అది. వాదోపవాదము లెన్నియైనను ఆస్తికధర్మమును కల్పింపజాలవు. భగవంతుడు కలడా లేడా అను ప్రశ్నను తార్కిక

వాదమూలమున పరిష్కరించుట అసాధ్యము. కలడనుటకును లేడనుటకును కూడ వాదము లుండును. కాని దేవు డుండె నేని, ఆ ఉనికి మన హృదయములందే అనుట స్పష్టము. ప్రపంచము కలదా లేదా అను వాద మింకను పరిష్కారము కాలేదు. అది కేవలము భావమయమే అను వారికిని (**Idealists** = విజ్ఞానవాదులు) వస్తుజాల మంతయు కలదు అనువారికిని (**Realists** = ప్రత్యక్షవాదులు) వాదము లింకను అనంతముగా చెలరేగుచునే ఉన్నవి. కాని ప్రపంచము కలదనియు, జరుగుచున్నదనియు, మన మెఱుగుదుము. 'మాటల అర్థమును మార్చుటే మనము చేయు పని. అట్లే జీవితసమస్య లన్నిటి విషయమునగూడ, జరుగు చుండు స్థితిని మఱువరాదు. బాహ్యవస్తుపరిశోధకులవలె మనము ఆంతరంగికవస్తుపరిశోధనలు కావించి కొన్ని సత్యములను గ్రహింపవలెను. వాని ఆధారముతోనే ఆస్తికధర్మ నిర్మాణము చేయవలెను. మతములలో గల ప్రతి అకారణ సిద్ధాంతమును విశ్వసింపవలె నను విపరీతవాదము అంగీకరింప దగనిది. మానవబుద్ధికి కొంత గౌరవము కలదుగదా! అట్లు నమ్ము మనువాడు తన ఆత్మగౌరవమును కోల్పోవును. నమ్మితిరేని మీరు మీ ఆత్మగౌరవమును కోల్పోవుదురు. "మానసికపరిశోధనచే, ఈయీ సత్యములు మేము కనుగొంటిమి" అని చెప్పు నధికారము ప్రపంచములోని జ్ఞానసిద్ధులకు మాత్రమే కలదు. మనమును అట్లు చేసి ఆ సత్యములను నమ్మవచ్చును. అంతకుముందు నమ్ము నవసరము లేదు. ఆస్తికధర్మములో గల బల మింతయే. కాని ఆస్తిక

ధర్మము నాక్షేపించువారిలో నూటికి తొంబదితొమ్మండ్రు తమ మనస్సులను పరిశోధించుకో లేదనియు, ఆ సత్యములు కనుగొను యత్నములే చేయలేదనియు మీరు జ్ఞప్తి పెట్టుకోవలెను. కావున వారి వాదములను కేవలనిరాధారములుగా త్యజింపవచ్చును. సూర్యు డున్నాడని నమ్మువారందఱు బుద్ధిహీనులని యొక గ్రుడ్డివాడు పల్కినచో, ఆ పల్కుల నెవరైన ఆదరింతురా?

ఈ అపరోక్షానుభూతిభావము మహనీయమైనది. మనము నేర్వవలసినది; వదలకూడనిది. ఆస్తికధర్మము గ్రంథములవలనగాని, దేవాలయములందుగాని, లభింపదని గ్రహించుదనుక మతములలోగల కలకలములు, పోరాటములు, భేదభావములు, నశింపవు. ఆస్తికధర్మ మొక అనుభూతి. దేవుని, ఆత్మను, ప్రత్యక్షముగా చూచిన వానికే అది లభించినది. తన మతగ్రంథముల నన్నిటిని ముఖస్థము చేసికొని, అవిరామప్రవాహముగా ఉపన్యసింపగల అత్యున్నత క్రైస్తవమతాచార్యునకును, తుచ్ఛుడై విద్యాగంధ మెఱుగని అనాత్మవాదికిని, నిజమైన భేద మేమియులేదు. మన మందఱము నాస్తికులమే. ఆ సత్యము నంగీకరింతుము గాక! మతభావము బుద్ధికి సమ్మతమైనమాత్రమున మన మాస్తికధర్మ మవలంబించుచున్నా మనుట పొరపాటు. క్రైస్తవుల మనువారికి, మహమ్మదీయుల మనువారికి, లేక యే యితరమతావలంబుల మనువారికి, అందఱికిని ఇది అన్వయించును. యేసుక్రీస్తు కొండపై చేసిన బోధ (Sermon on the Mount) లోని సత్యము ననుభూతము చేసికొన్నవా

డా క్షణముననే భగవంతుడుగా మాఱిపోవును. కాని ఎన్నో కోట్ల క్రైస్తవులు ప్రపంచములో కలరట. దీని అర్థమేమనగా, మానవజాతి భవిష్యత్కాలమున నెప్పుడో ఆ బోధ ననుభూత మొనర్చుకొనునేమో కాని, ప్రస్తుతము రెండు కోట్లలో నొకడైన నిజమగు క్రైస్తవుడు లేడు.

అట్లే హిందూదేశములో ముప్పదికోట్ల వేదాంతులు కల రందురు. కాని ఇందులో వేయింటి కొక్కడైన నిజమగు ఆస్తికధర్మానుభూతి కలవా డున్నచో, ఈ ప్రపంచమెంతో మాఱిపోయి యుండును. మన మందఱము నాస్తికులమే. కాని నాస్తికుడ నని నిజమాడినవానితో యుద్ధమునకు దిగుదుము. మన మందఱము చీకటిలో నున్నాము. మతము లనునవి మనకు బుద్ధిగోచరమాత్రములు; పొల్లు మాటలు; అర్థరహితములు! చక్కగా ఉపన్యసింపగలవానిని మన మాస్తికధర్మపరు డందుము. కాని అది కాదు ఆస్తికధర్మము. "పదముల కూర్పులో అద్భుతపు పొందిక; శ్రోతల కావేశము గొల్పు వాక్చాతుర్యము; శాస్త్రపాఠములకు వివిధాన్వయము లనుసంధించు శక్తి: ఇవన్నియు విద్యాధికుల కానందముగొల్పు జిత్తులే కాని, ఆస్తికధర్మపరత్వ నిదర్శనములు కావు." మన ఆత్మలలో సత్యానుభూతి ప్రారంభ మైనప్పుడుగాని ఆస్తికధర్మము ప్రవేశింపలేదు. అప్పుడే ఆస్తికధర్మసూర్యోదయము. అప్పుడుగాని మనము నీతిపరులము కాజాలము. ప్రస్తుతస్థితిలో మనము మృగములకన్న అంతగా ఎక్కువ

నీతిపరులము కాము. సంఘములోగల శిక్షాస్మృతులే మనల నదపులో నుంచుచున్నవి. "చోరులను శిక్షింపము" అని సంఘము నేడు ప్రకటించెనేని, మన మందఱ మొకరి యింటిపై నొకరు పడి దోచుకొందుము. పోలీసువాడు మన లను నీతిపరుల నొనర్చుచున్నాడు. సంఘములో పేరు ప్రతిష్ఠలకొఱకే మన నీతిప్రవర్తనము. నిజమునకు మృగ ములకన్న మన మెక్కువ నీతిపరులము కాము. ఈ మాటలో నెంతో సత్యము కలదని మన హృదయము లెఱుగును. కావున మనము వంచకులము కాకుందుముగాక. మనము ఆస్తికధర్మపరులము కామనియు, ఇతరులను హీనులుగా చూచు నధికారము మనకు లేదనియు, ఒప్పుకొందుముగాక. మన మందఱము సోదరులము, ఆస్తిక ధర్మానుభూతి కలిగి నప్పుడు మనము నీతిపరుల మగుదుమనియు ఒప్పుకొందుము గాక.

మీరు చూచిన దేశము నొకరి బలాత్కారముచే చూడలేదని చెప్పినను, చూచినసంగతి మీ హృదయాంత రాళమున నెఱిగియేయుందురుగదా. ఈ బాహ్యప్రపంచము కన్న ఎంతో స్పష్టముగా ఆస్తికధర్మము, భగవంతుడు, మీకు కానిపించియుండెనేని, వానియందు మీకు గల విశ్వా సమును చలింపజేయుట సాధ్యమా? మీకు యథార్థ విశ్వా సము లభించినదని అప్పుడు చెప్పవచ్చును. "ఆవగింజపాటి విశ్వాసమైన గలవాడు" అను మీ బైబిలులోని మాటల కిదియే అర్థము. అప్పటికి మీకు సత్య మెఱుకపడును. మీరే సత్యముగా నైతిరి గదా!

"ఆస్తికధర్మమునుగూర్చి ప్రసంగించుటంతయు నిష్ప్రయోజనము. దాని ననుభవసిద్ధము చేసికొనుడు." అనునదే వేదాంత ముఖ్యసూత్రము. కాని ఇది బహుకష్టసాధ్యము. మన హృదయాంతరాళములలో నివసించు ఆ పురాణ పురుషుడు అణువు గర్భములో డాగియున్నాడు. ఋషు లతనిని అంతరవలోకన (ఆత్మవిచార) శక్తిచే గ్రహించి, కష్ట సుఖములకును, ధర్మాధర్మము లనబడువానికిని, సుకృత దుష్కృతములకును, అస్తిత్వానాస్తిత్వములకును, అతీతులైరి. అతనిని చూచుట అనగా పరమార్థమును చూచుటే. అగుచో, స్వర్గవిషయ మేమి? అసుఖస్పర్శ లేని సుఖమే స్వర్గ భావము. అనగా, మానవునికి జీవితసుఖము లన్నియు కావలయును, కాని జీవితదుఃఖము లేమాత్రమును వలదు. ఎంత అనుకూలమైన భావము! ఎంత సహజమైనది! కాని ఇది కేవలము భ్రాంతిజనితము. కేవలము మంచి, కేవలము చెడ్డ, అనునవి లేనేలేవు.

రోముపట్టణపు ధనికుని కథ మీరందఱు వినియే యుందురు. తన ఆస్తిలో పదిలక్షల పౌండ్లు (సుమారు ఒకటిన్నఱకోటి రూపాయలు) మాత్రము మిగిలియున్నదని అతని కొకనాడు తెలిసెను. వెంటనే అతడు "అయ్యో, రేపు నాగతి యేమి!" అని ఆత్మహత్య చేసికొనెనట. అతనికి పదిలక్షలు పేదఱికము! సుఖ మన నేమి, దుఃఖమన నేమి? అది నిరంతరము రూపుమాయుచుండు వస్తువు. చిన్ననాడు నాకు పెట్టెగుఱ్ఱపుబండి తోలుట పరమార్థము. ఆ భావ మిప్పుడు మాఱిపోయినది. ఎప్పటి సుఖమును నమ్మ

కొని మనము నిలబడవలెను? ఇది ఒక మాత్రమున వగ దెగు చిక్కు కాదు. కావున దీనిని చక్కగా గ్రహించుట చాల ముఖ్యము. సుఖమను మాటకు ఒక్కొక్కరి కొక్కొక్క అర్థము. ప్రతిదిన మొక నల్లమందుగడ్డ మ్రింగిన గాని సుఖింపజాలనివాని నొకని నే నెఱుగుదును. వాడు వాంఛించు స్వర్గము నల్లమందుమయ మైనది కావచ్చును. కాని నాకది దుష్టస్వర్గము. అరేబియా దేశకావ్యములలో వర్ణింపబడిన స్వర్గములో మనోహరవనవాటికలును, తన్మధ్యమున నదీప్రవాహములును, కానవచ్చుచుండును. మా దేశములో మితిమీఱిన జలసమృద్ధి కలదు. వఱదలకు పెక్కు గ్రామములు మునిగిపోవుచుండును; వేనవేలు జీవములు నశించుచుండును. కావున నా స్వర్గలోకములో వనములు, నదులు, ఉండవు. కొద్దిపాటి వానలు గల స్వర్గమును నేను వాంఛింతును. మనల నాహ్లాదపఱచు వస్తువు లెప్పుడును మాఱుచుండును. వయసువాడు కలగాంచు స్వర్గలోకమున వాని కొక చక్కని భార్యయుండును. వాడే ముదుసలి యైనపిదప భార్య అక్కఱలేదు. ఎవ రెవరి స్వర్గము వారి వారి అక్కఱల కనురూపమై యుండును. అక్కఱలతోపాటు స్వర్గముకూడ మాఱుచుండును. ఇంద్రియభోగములే పరమార్థముగా గలవారు కోరు స్వర్గము మనకు లభించెనేని, మన మభివృద్ధి నొందజాలము. ఆత్మకు అంతకన్న ఘోర శాపము తగుల జాలదు. కొంచెము సేపు ఆడి, కొంచెము సేపు ఏడ్చి, అంతట పడి చచ్చుట—కుక్కవలె! ఇంతేనా మనకు సాధ్యము? ఇట్టి విషయములు కోరువారు మనుష్య

జాతి నెట్టి ఘోరశాపము పాలుచేయుచున్నారు! యథార్థ సుఖము నెఱుగక, ఈ ప్రాపంచిక సుఖములకై ఆరాటపడు వారు చేయున దిదియే. తత్త్వశాస్త్రములు బోధించునది యథార్థసుఖము నెఱుగుమని గాని, సుఖమును పరిత్యజింపు మని కాదు. నార్వే దేశస్థుల స్వర్గము భయంకరయుద్ధభూమి. అందఱును ఓడిన్ (వారి ముఖ్యదైవము) ఎదుట కూర్చుండు దురు. ఒక అడవిపందిని వేటాడి, పిదప యుద్ధములో నొకరి నొకరు చీల్చి చెండాడుకొందురు. ఏదో వింత విధమున గాయము లన్నియు కొంతసేపటికి మానిపోయి అందఱు నొక పెద్ద చావడిలో చేరుదురు. అచ్చట పంది కాల్చి పక్వము చేసి పెట్టబడియుండును. అందఱును స్వేచ్ఛగా తిని త్రాగి సుఖింతురు. ఆ పంది మరల బ్రదికి మఱునాటి వేటకు సిద్ధముగా నుండును. ఇది చాలవఱకు మన స్వర్గమువంటిదే. దానికన్న దుష్టము కాదు—మన భావము లొకవేళ కొంత ఎక్కువ నాజూకైన వేమో. నార్వేవారి కెట్లు ప్రతిదినము వేటాడి చంపి తినబడు అడవిపంది మఱునాటి వేటకును, అనుభూతికిని, సజీవమై యుండునో అట్లే మనమును అడవి పందులను వేటాడి, పిదప సర్వభోగమయ మగుచోటికి పోగోరుదుము.

వృద్ధిక్షయములు లేక నిత్యముగా నుండు సుఖ మొకటి—పరమసుఖము—కలదని తత్త్వశాస్త్రసిద్ధాంతము. మన మిచట గాంచు వేడుకలు, ఉల్లాసములు, ఆ సుఖమే కాజాలవు గాని, సుఖ మొక్కటియే యనియు, ఈ జీవితములో కాన వచ్చు ప్రతిసుఖలేశము ఆ పరమసుఖములోని అంశమే

యనియు, వేదాంతము చెప్పును. ప్రతిక్షణమును మన మా పరమసుఖమునే అనుభవించుచున్నాము గాని, అది ప్రచ్ఛన్నమై (కప్పుడుపడి), సరిగా గ్రహింపబడక, వికార రూపమున కానవచ్చుచుండును. ఎచ్చటెచ్చట ఇష్టసిద్ధి జరుగునో, సుఖమగ్నత కానవచ్చునో, ఆనందము గోచరించునో—చివరకు చోరునకు చౌర్యమువలన కలిగిన సుఖమైనను—అచ్చట నంతయు ఆ పరమసుఖమే ప్రకటిత మగుచున్నది. కాని కప్పువడి, వివిధములగు అన్యవిషయ ములతో కలిసిపోవుటచే తేటదనము కోలుపోయి, తప్పుగా గ్రహింపబడుచున్నది. దానిని సరిగా గ్రహింపగోరువారు త్యాగమార్గమును పట్టవలెను. అజ్ఞానమును విడువవలెను. అసత్యముగా నుండుదాని నంతయు విడువవలెను. అప్పుడు సత్యము గోచరింప నారంభమగును. సత్యము అనుభవసిద్ధ మైనపిదప మొదట త్యజింపబడిన వస్తువు లన్నియు నూత్న రూపములతో, నూత్నవిధమున, కానిపించును. వానియందు దైవత్వము తోచును. అప్పు డవి పరిశుద్ధములును, మహో దాత్తములును, అగుటచేత వాని యథార్థరూపమును మనము గ్రహింప గల్గుదుము. కాని, సత్య మొక్కసారి, ఒక్కక్షణ దర్శన మొసగిన పిదపనే, ఈ గ్రహించుట సాధ్య మగును. వానిని మొదట పరిత్యజింపవలెను; పిదప నవి—దైవా కృతితో—మరలవచ్చును. మన తాపములను, దుఃఖ ములను, క్షుద్రసుఖములను: అన్నిటిని విడనాడవలెను.

"సర్వవేదములు దేనిని వచించుచున్నవో, సర్వ తపస్సులు దేనిని ప్రకటించుచున్నవో, దేనిని వాంఛించి

నరులు బ్రహ్మచర్య మాచరింతురో, దానిని నీకొక్క మాటలో చెప్పెదను. అది 'ఓమ్.'" ఈ ఓంకారమును వేదము లపారముగా ప్రశంసించుననియు, అది అత్యంత పవిత్రముగా పరిగణింపబడుననియు మీా రెఱుగగలరు.

"శరీరపతనానంతరము మానవు డేమగును?" అను ప్రశ్నకు యము డిప్పుడు సమాధాన మిచ్చుచున్నాడు: "ఈ విపశ్చితునికి (జ్ఞానికి) జననమరణములు లేవు. అతడు దేనినుండియు ప్రభవింపలేదు. ఏదియు అతనినుండి ప్రభవింప లేదు. ఈ అజుడు (పుట్టుకలేనివాడు) నిత్యుడు, శాశ్వతుడు, అగు పురాణపురుషుడు, శరీరము నశించినప్పుడు కూడ నశింపడు. చంపుచున్నట్లు హంత (చంపువాడు) తలంచినను, హతుడు (చంపబడువాడు) చచ్చుచున్నట్లు తలంచినను, ఉభయులు చక్కగా నెఱుగరు. ఆత్మ చంపదు, చంప బడదు." ఎంత మహోన్నత సిద్ధాంతము! ప్రారంభమున నున్న విపశ్చిచ్ఛబ్దమును గమనింపుడు. ఆత్మ నిత్యబుద్ధము (జ్ఞానమయము), నిత్యశుద్ధము అని వేదాంతబోధ. ఈ లక్షణ ములు కొన్ని భూతములలో దీప్తిమంతములై ప్రకాశించు చుండును, కొన్నిటిలో మందములుగా తోచుచుండును. భూతముల కొండొంటికి గల భేద మిదిమే. మానవు లొక్కొక్కరికిని, మానవులకును ఇతరభూతములకును, కలది "ప్రకారభేదము" కాదు, "పరిమాణభేదమే." అనగా, జాతిభేద మేమాత్రమును లేదు. లోపలనుండు శక్తి పైకి గోచరించుటలో గల హెచ్చుతక్కువలందే భేదము. నిత్యా నందము, నిత్యశుద్ధము, నిత్యపరిపూర్ణము అగు ఆ అఖండ

వస్తువే ప్రతివానికిని మూలము; ప్రతివానియందు గల సత్యము. పుణ్యాత్ములందును, పాపాత్ములందును; సుఖజీవులందును, దుఃఖజీవులందును; సురూపులందును, కురూపులందును; మానవజాతియందును, మృగజాతులందును: సర్వత్ర దీపించుచుండునది ఆ ఆత్మయే, ఆ పరంజ్యోతియే. దాని ప్రకాశము వ్యక్త మగుటలో పరిమాణభేదము లుండును. అదియే ఈ భేదము లన్నిటికి కారణము. కొందఱిలో ఇది ఎక్కువగాను, కొందఱిలో తక్కువగాను, కానిపించును. కాని, ఈ భేదములచే ఆత్మలో ఎట్టిమార్పులును కలుగవు. వస్త్రధారణవైఖరిచే ఒకరిశరీరములో ఎక్కువభాగము, మఱియొకరిశరీరములో తక్కువభాగము, కానిపించినమాత్రమున వారి శరీరములు మార్పుచెందునా? మఱొక విషయము నిచట జ్ఞప్తియుంచుకొనుట మంచిది: వేదాంతమతమం దెచ్చటను మంచిచెడుగుల ప్రస్తావమే లేదు. అవి భిన్నవస్తువులు కావు. ఒకే వస్తువు. పరిమాణభేదములచే దాని కా పేర్లు వచ్చును. నేడొకవస్తువును నేను సుఖప్రద మందును. రేపు నా స్థితిగతు లభివృద్ధి నొందినప్పుడదే వస్తువును అసుఖప్రద మందునేమో! చలి పోగొట్టి సుఖమునిచ్చు అగ్నియే మనలను భస్మీకరింపవచ్చును. ఆ తప్పు అగ్నిదా? ఆత్మ పరిశుద్ధము, పరిపూర్ణము అగుటచే, దుష్కృతము లొనర్చువాడు తనయెడ తానే అసత్యప్రవర్తన మొనర్చుకొనుచున్నాడు. అతడు తన స్వభావమునే ఎఱుగడు. హంతకునియందు కూడ పరిశుద్ధాత్మ నిలిచియే యుండును, చావదు. అట్లు ప్రవర్తించుట దాని

లోపము. తన పరిశుద్ధాత్మను గోచరింపజేయు శక్తి వానికి లేకపోయెను. దానిని కప్పిపెట్టుకొనెను. తన్ను చంపుచున్నా రనుకొను వానిలోకూడ ఆత్మ చావదు. అది నిత్యము. దానిని చంపుట, నశింపజేయుట, అసాధ్యము. "అణువుల (అత్యంతస్వల్పవస్తువుల) కన్న అది ఎంతో అణీయము (చిన్నది), మహిత (మిక్కిలిపెద్ద) వస్తువులకన్న ఎంతో మహీయము (పెద్దది) అయి పరమాత్మ మనుష్యుల హృదయ గుహాంతరాళమున నిహితుడై యున్నాడు. పాప (వాంఛా) రహితులు శోకములులేనివా రగుటచే, దైవానుగ్రహము వలన అతనిని దర్శింతురు. ఆత్మ శరీరములం దవస్థితుడై యుం డియు అశరీరుడనియు, దేశస్థితుడైనట్లు కానిపించుచుండియు దేశాతీతుడనియు, పరిపూర్ణుడనియు, సర్వగతుడనియు, ఎఱిగి ధీరులు వీతశోకులై యుందురు."

"ఈ ఆత్మ వాక్ఛక్తిచేతగాని, మేధామహనీయత (బుద్ధిబలము) వలనగాని, వేదాధ్యయనమువలన గాని, లభ్యముకాదు." ఇది మిక్కిలి సాహససిద్ధాంతము. మన ఋషుల బుద్ధిప్రచారము నిరంకుశవిజృంభణము కలదనియు, నిర్భయముగా వా రెంత నూత్నసత్యమునైనను ప్రకటింతు రనియు, ఇప్పటికే చెప్పియుంటిని. క్రీస్తుమతస్థులు తమ బైబిలు నాదరించుటకన్న ఎన్నో రెట్లు ఉన్నతమైన భావ ముతో హిందూదేశములో ఈ వేదము లాదరింపబడునని మీరు జ్ఞప్తియుంచుకోవలెను. సత్యావిష్కరణ (Revelation) మనగా ఒక మానవుడు దైవప్రేరితుడై తెలిపిన సత్యమని మీ అర్థము. వేదములో ఉండుటచే ఈపదా

ర్థము లన్నియు కలిగినవని హిందూదేశీయుల భావము. 'సృష్టియంతయు వేదములందు, వేదమూలమున, కలిగినది. జ్ఞాన మనబడున దంతయు వేదములందు కలదు. అందలి ప్రతివాక్కు పవిత్రము, నిత్యము: ఆత్మవలె నిత్యము, ఆద్యంతరహితము. సృష్టికర్తయొక్క భావ మంతయు ఈ గ్రంథమున నున్న దనవచ్చును.' వేద మీ దృష్టితో ఆదరింపబడును. ఒక కార్యము నైతిక మనుటేల? వేదము లట్లు పల్కును గనుక. ఒక కార్యము అనైతిక మనుటేల? వేదము లట్లు పల్కును గనుక. ఇట్లుండియు ఈ ఋషులు వేదాధ్యయన మెంత చేసినను, పరమసత్యము తెలియరాదనిరి. ఎంత సాహసము! "ఈ పరమాత్మ డెవనియెడ సంప్రీతు డగునో ఆ మానవుని కతడు వివరించుకొనును." అతనికి పక్షపాతభావము కలదా అను ఆక్షేపణవచ్చునని యము డిట్లు విశదీకరించుచున్నాడు: "దుశ్చరితులకు, అశాంతమానసులకు, సత్యజ్యోతి ఎన్నటికిని గోచరింపదు. ఇంద్రియనిగ్రహమును, త్రికరణశుద్ధిని, సాధించినవానికి మాత్రమే ఈ ఆత్మ సాక్షాత్కరించును."

ఈ చక్కని ఉపమానమును చూడుడు. ఆత్మను రథి (రథాసీనుడగు ప్రభువు) గను, శరీరమును రథముగను, బుద్ధిని సారథిగను, మనస్సును పగ్గములుగను, ఇంద్రియములను గుఱ్ఱములుగను భావించుకొనుడు. ఎవని గుఱ్ఱములు బాగుగా వశ్యములై యుండునో, ఎవని పగ్గములు దృఢములై సారథి (బుద్ధి) చేతికి బాగుగా స్వాధీనములై యుండునో, వాడు గమ్యమగు విశ్వాత్మకపదము చేరును. కాని ఎవని గుఱ్ఱ

ములు (ఇంద్రియములు) వశ్యములుకావో, ఎవ్వని పగ్గములు (మనస్సు) చక్కగా నడుపబడుటలేదో, వాడు నశించును. సర్వభూతములందు నిగూఢమై యుండు ఆత్మ ఇంద్రియ దృష్టికి ప్రకాశింపదు. నిర్మలము, కుశాగ్రతీక్ష్ణము, అగు బుద్ధిగల సూక్ష్మదర్శులకుమాత్రమే అది గోచరించును. శబ్ద స్పర్శరూపరసగంధముల కతీతమై, అవ్యయమై, నిత్యమై, అనాద్యనంతమై, ప్రకృతికికూడ పరమై (అతీతమై) యుండు ధ్రువపదార్థము నెవడు సాక్షాత్కరించుకొనునో, వాడు మృత్యుముఖమునుండి విమోచనమందును. కాని ఇది అత్యంతదుర్గమమార్గము; కత్తివాదరపై నడుచుట వంటిది; మిక్కిలి దూరము; అపాయకరము. కాని పోరాడుడు, నిరుత్సాహము చెందకుడు. లెండు, నిదుర మేలుకొండు, గమ్యము లభించువఱకు ఆగకుడు!

అపరోక్షానుభూతియే ఉపనిషత్తు లన్నిటిలో గల కేంద్రభావము. ఎన్నియో సమస్యలు మనలను—ముఖ్యముగా ఆధునికకాలపువారిని—ఎదుర్కొనుచుండును. 'ఇది ఎట్లు ఉపయుక్తము?' అను ప్రశ్న ఇప్పుడు ప్రతివిషయమును గూర్చియు బయలుదేఱుచుండును. ఇతర ప్రశ్నలుకూడ ఎన్నియో ఉండును. ఈ ప్రశ్నములను పరిష్కరించుటలో మన జీవితమున నిప్పటి కేర్పడియున్న భావసంసర్గము లెంతో ప్రబలమగు పాలు వహించును. ఈ భావసంసర్గములు (Association of ideas) మన మనస్సులపై నిరంకుశపరిపాలన మొనర్చుచుండును. చిన్ననాటినుండియు సగుణ బ్రహ్మమునుగూర్చియు, మనస్సుయొక్క వ్యక్తిత్వమును

గూర్చియు, వినుచున్నవారి కీ భావములు మిక్కిలి కటువు గను నిష్ఠురముగను తోచును గాని, వారవి చక్కగా ఆలకించి విచారించినచో, అవి వారి జీవితములలోకలిసి పోయి, భయపటుపకుండును. "వేదాంతము ఎట్లుపయోగ కరము?" అనునది సామాన్యముగా నడుగబడు ముఖ్య ప్రశ్నములలో నొకటి. ఆ ప్రశ్న కొక్కటే సమాధానము. ప్రయోజనవాదులు (Utilitarians) మానవులకు సుఖా న్వేషణ మంచిదే అనుచున్నారుగదా. అగుచో, ఆధ్యాత్మిక చింతనచే సుఖమొందువారా విధమగు సుఖమునేల అన్వే షింపరాదు? అనేకులకు ఇంద్రియభోగములు సుఖప్రదములు గనుక వారు వాని నన్వేషింతురు. కొందఱి కవి రుచింపక ఉత్తమసుఖములం దాసక్తి యుండును. కుక్క సుఖమంతయు కూడునీళ్లయందే. భౌతికపరిశోధకు డొకడు సర్వమును వీడి, పర్వతాగ్రమున నివసించి, యొక నక్షత్రస్థానమును పరీక్షించుచుండును. వాని కందుచే కలుగు ఆనందమును కుక్క గ్రహింపగలదా? అది వానిని చూచి పిచ్చివాడని నవ్వవచ్చును. పాప మీా పరిశోధకుడు నిఱుపేదయై, వివాహ మాడక, మిక్కిలి నిరాడంబరముగా జీవించుచున్నాడేమో. కుక్క వానిని పరిహసింపవచ్చును. కాని దాని కత డిట్లు సమాధానము చెప్పును: "నీసుఖ మంతయు ఇంద్రియము లందే. ఆ సుఖము నీవనుభవింతువు. అంతకు మించి నీ వేమియు నెఱుగవు. కాని నా కిది మహానందమునిచ్చు జీవితము. నీ సుఖమును నీ యిచ్చవచ్చిన ట్లనుభవించు అధి కారము నీ కున్నచో, నాకును అట్టి అధికారము కలదు."

ప్రపంచము నంతయు మన భావక్షేత్రమునకు దించి, ప్రపంచ మంతటికిని మన బుద్ధిని ప్రమాణ మొనర్పజూచు టయే ఇందు గల ప్రమాదము. మామూలు ఇంద్రియ విషయములు నీకత్యంత హర్షమును గూర్పవచ్చును. నా కట్లు కూర్పకపోవచ్చును. నీ మార్గమే సరియైనదని నీవు వాదింతువేని, నేను కాదందును. సాంసారికహితవాదికిని (Worldly utilitarian = ఉపయోగమే ఆదర్శముగాగల లౌకికునికిని) ఆస్తికధర్మాచరణునకును ఇదియే భేదము. మొదటివాడు "నే నెంత సుఖపడుచున్నానో చూడుము, ద్రవ్యము సంపాదించుకొనుచున్నాను, ఆస్తికధర్మవిషయమునే నేను పెట్టుకొనను, దానిని సాధించుట చాలకష్టము, అది లేనందున నేను హాయిగా ఉన్నాను" అనును. ప్రయోజనలక్ష్యము గలవారికి—వారికి మాత్రము—ఇది బాగైనదే. కాని ఈ ప్రపంచము ఘోరమైనది. తోడి లోకులను బాధింపక యెవ డెంత సుఖము పొందినను, అవశ్యము పొందనిండు. కాని అతడు నాయొద్దకు వచ్చి "నీవుకూడ నావలెనే ప్రవర్తింపవలెను. అట్లు చేయవేని నీవు మందమతివి" అని చెప్పినచో, నేనీ సమాధానము చెప్పుదును: "నీవు పొరపడుచున్నావు. ఆ వస్తువులు నీకు చాల సుఖప్రదములు కావచ్చును గాని, నాకవి ఏ మాత్రమును గిట్టవు. ధనము సంపాదించుటే గమ్యముగా జీవింపవలసినచో, జీవితము నిస్సారమగును. అంతకన్న చచ్చుట మేలు." ఆస్తికధర్మపరు డిచ్చు సమాధాన మిది. అసలు సత్యమే మనగా, ఈ క్షుద్రవిషయములతో సంబంధము వదలుకొన్నవారికే

ఆస్తికధర్మజీవనము సాధ్యము. ప్రతివాడును వానిని ముదట ననుభవింపవలెను. అవి పూర్తిచేసికొన్నపిదపగాని, ౦డవ ప్రపంచము పొడచూపదు.

ఇంద్రియభోగములనుగూర్చి కొందఱికి మ క భావముకూడ కలదు. ఆసలు కల్పించి తప్పుత్రోవకు ల కు అపాయకరమగు భావ మిది. ప్రాచీనకాలమునుండి ప్ర మతమునందును ఈ భావము కానిపించును. కాలపరిపా మున జగత్తులో గల అసుఖము లన్నియు నశించి, సుఖ ములు, భోగములు, మాత్రమే మిగిలి, ఈ భూలోకము స్వర్గలోకముగా మాఱిపోవు నట! నే నిది విశ్వసింపను. భూలోక మెప్పటికిని ఇట్లే ఉండును. ఇట్లనుట మిక్కిలి భయంకరమేగాని, నాకు గత్యంతరము లేదు. ఈ లోకము లోని అసుఖరాశి జీర్ణించిన కీళ్లనొప్పి వంటిది. శరీరములో నొక భాగమునుండి తఱిమిన, అది మఱొక భాగమునకు పోవును. అచ్చటనుండి తఱిమిన నింకొకచోట బాధింప నారంభించును. ఏమి ప్రతిక్రియలు చేసినను అది నిలిచియే ఉండును. ఆదిమకాలమానవు లడవులలో నివసించుచు, ఒకరినొకరు తినుచుండిరి. ఈ కాలమున నొకరినొకరు తినరు; ఒకరినొకరు మోసముచేయుదురు. ఎన్నో దేశ ములు, ఎన్నో పట్టణములు, ఈ మోసములచే అధోగతిపా లగుచున్నవి. ఇది అభివృద్ధియా? లోకాభివృద్ధి యనబడు నది వాంఛాభివృద్ధియే అని నా భావము. వాంఛలే—ఈ యాచకబుద్ధియే—క్లేశము లన్నిటికిని కారణమని నా దృఢ విశ్వాసము. యాచకునకు చూచినదానిపై నెల్ల వాంఛ.

అత డెప్పుడును ఏదో యొక దానికై యాచించుచుండును. అతని వాంఛలకు అంతము లేదు. వాంఛలు తీరు నవకాశము పదింతలు పెరిగినచో, వాంఛలబలము నూఱింతలు పెరుగును. లోకమున గల సుఖరాశియు, అసుఖరాశియు, ఏ కాలమున చూచినను ఇంచుమించు సమముగనే ఉండును. సముద్రములో లేచు ప్రతి అలయు, ఒక పల్లము నెచ్చటనో కల్పించియే యుండును. ఒక మనుష్యునికి సుఖము కలిగినచో, మఱియొక మనుష్యునికి —లేక యొక జంతువునకు— అసుఖము కలిగియే యుండవలెను. మనుష్యుల సంఖ్య పెరిగిపోవుచున్నది. జంతువులలో కొన్ని జాతులసంఖ్య తఱిగి పోవుచున్నది. మనము వానిని చంపి, వాని విహారభూమి నాక్రమించి, వాని జీవనాధారములను నిర్మూలించు చున్నాము. ఇదియేనా సుఖాభివృద్ధి? బలిష్ఠజాతులు బలహీన జాతులను బలిగొనుచున్నారు. కాని బలిష్ఠజాతికి సుఖము చేకూరినదా? లేదు. వారొకరినొకరు చంపుకొన నారంభింతురు. ఈ భూలోక మెట్లు స్వర్గము కాగలదో నాకు తోపకున్నది. యథార్థస్థితి ఇందుకు విరుద్ధము. యుక్తియుక్తముగా ఆలోచించినను, అది అసంభవమనియే తోచును.

సమగ్రత్వము పరిపూర్ణమందుగాని కానరాదు. మనము స్వభావసిద్ధముగనే పరిపూర్ణులము. ఆ పరిపూర్ణతను వ్యక్తపఱచుటకే మన ప్రయత్నము. మీరు, నేను, సర్వభూతములు, దానిని వ్యక్తపఱచుటకే యత్నించుచున్నాము. ఈ భావమువఱకు చిక్కులేమియు లేవు. కాని దీని యాధారముతో జర్మను తత్త్వవిచారపరు లొక విపరీతవాదమును

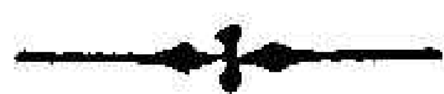
తెచ్చుచున్నారు. ఈ వ్యక్తీకరణమట క్రమక్రమసమగ్రత నంది, చివరకు పరిపూర్ణమై, మనలను పరిపూర్ణుల నొనర్చు నట! పూర్ణాభివ్యక్తి (Perfect manifestation) అనగా నేమి? పరిమితముకానిది పరిపూర్ణము. పరిమితభావము కలది వ్యక్తీకరణము. అనగా మనము పరిమితులముకానట్టి పరిమితుల మగుదుము! పరస్పరవిరుద్ధభావముల సమ్మేళనము! పసిబిడ్డల కిది సుఖము నీయవచ్చును. కాని వారి మనస్సులు అసత్యభావములతో నిండి కలుషితములై పోవును. ఆస్తిక ధర్మాభివృద్ధి కిది ప్రతికూలించును. కాని స్థానభ్రష్టతవలన నే యీ భూలోకజీవనము దాపరించిన దనియు, మనుష్యు డనగా గుణము చెడిన భగవంతుడే అనియు, ఆదాం (Adam) పతన మొందెననియు, మన మెఱుగుదుము. మనుష్యత్వ మనునది భ్రష్టదశయని బోధింపని మతమే ఈ కాలమున లేదు. పాటునొంది మనము మృగదశకు వచ్చితిమి. ఇప్పుడు మరల పై కెగబ్రాకు చున్నాము. చివరకు దాస్యవిముక్తి నొంద గలము. కాని ఇక్కడ నున్నంతకాలము పరిపూర్ణత్వమును సమగ్రముగా వ్యక్తపఱుపజాలము. అందుకై ఎంతో పాటు పడుదుముగాని, ఇంద్రియబద్ధులమై యున్నంతకాలము పరి పూర్ణతను వ్యక్తపఱచుట అసంభవ మని తెలిసిపోవు దినము వచ్చితీఱును. ఇచ్చటినుండి అప్పుడు మరలి మన పూర్వ పరిపూర్ణత్వముదెస ప్రయాణింప నారంభింతుము.

ఇదియే త్యాగమార్గము. మనము ప్రవేశించిన మార్గమున కెదుటిత్రోవ పట్టుటయే త్యాగమార్గము పట్టుట. నీతి కారుణ్యము లా వెంటనే ప్రారంభమగును. నీతి

శాస్త్రము లన్నిటికి మూలసూత్ర మేది? "నాఽహం, త్వమసి" (నేను కాదు, నీవు). బాహ్యజగత్తునకు వ్యక్త పఱచుకొను యత్నమున సర్వమూలమగు పరిపూర్ణమే ఈ "నేను"గా పరిణమించుచున్నది. అట్లుత్పత్తియైన యీ "నేను" (అహమ్) ఈ స్వల్ప (పరిమిత) స్థితి నుండి ఎగసి తన యథార్థతత్త్వమగు పరిపూర్ణములో చేరిపోవలెను. "సోదరా, నేను కాదు నీవు" అన్నప్పు డెల్ల నీవ ట్లెగసిపోవ ప్రయత్నించుచున్నావు. కాని, "నీవు కాదు నేను" అన్నప్పు డెల్ల ఇంద్రియప్రపంచముద్వారా పరిపూర్ణుని వ్యక్తపఱుప జూచు ప్రమాదములో పడుచున్నావు. అందుచే పోరాటములు, ఆరాటములు, ఉప్పతిల్లును. కాని, కొన్నాళ్లకు త్యాగబుద్ధి వచ్చితీఱును—శాశ్వతత్యాగబుద్ధి. క్షుద్ర "అహము" అంతరించినది: 'ఈ స్వల్పజీవితముపై ఇంత ఆసక్తి యేల? ఇందో, ఎందో, బ్రదికి సుఖము లనుభవించు వ్యర్థవాంఛలు మరణమును తెచ్చును.'

మృగములనుండి మానవులు పరిణమించి రనినచో, భ్రంశమొందిన మానవులు మృగములైరని యనరాదా? కాదని మీ కెట్లు తెలియును? జీవులు క్రమోన్నతములై, అతిస్వల్పములు మొదలు అతిమహితములవఱకు చూపట్టుచుండుటే కదా పరిణామవాదమున కాధారము? గమన మెప్పుడును క్రిందినుండి పైకేగాని, పైనుండి క్రింది కెప్పుడు నుండదని దీనినిబట్టి ఎట్లు తేలుచున్నది? రెండు విధముల వాదములును చెల్లును. రెండు వైపుల మార్పులు—ఒకదాని పిదప రెండవది—జరుగుచున్న వనియే నా నమ్మకము.

సంకోచము (Involution) లేని వ్యాకోచము (Evolution) ఎట్లుండగలదు! ఉత్తమజీవితముకై మనకు గల కాంక్ష ఉన్నతజీవితమునుండి భ్రంశ మొందితిమని సూచించుచున్నది. సూక్ష్మాంశభేద మేమైన ఉండునేమో. కాని, మొత్తమున కిది సత్యమే కావచ్చును. కాలపరిపాకమున మనమందఱము పరిపూర్ణత నందుదుము కాని, ఈ పరిమితజగత్తును త్యజించిన గాని అది జరుగదని క్రీస్తు, బుద్ధుడు, వేదాంతము ఐక కంఠ్యముగా చెప్పుచున్నవి. నేనది దృఢముగా విశ్వసించు చున్నాను. ఈ జగత్తు తుచ్ఛము. దానిని గొప్ప చేసి చెప్పినచో, అది యొక బీభత్సవికృతరూపమనియు, సత్య మునకు నీడవంటిదనియు, అనవచ్చును. సత్యమే మనకు గమ్యము. త్యాగ మచటికి మార్గము. మన జీవితమున కది మూలాధారము. స్వార్థభావము లేని క్షణములందే మనము సత్యజీవితసుఖమును, మనలోని దివ్యత్వమును, చవిచూచు చున్నాము. క్షుద్రమును, భిన్నతారూపమును, అగు ఈ ''అహము'' అంతరింపవలెను. మనము సత్యమునందున్నా మనియు, ఆ సత్యమే దైవమనియు, అతడే మన యథార్థ తత్త్వమనియు, అత డెప్పుడును మనలో, మనతో, ఉన్నా డనియు, మన కప్పుడు బోధపడును. అతనియందు మనము జీవింతుముగాక! అతనియందు సుప్రతిష్ఠితుల మగుదుము గాక! అదియే ఆనందస్థితి. ఆత్మక్షేత్రమున జీవించు జీవితమే జీవితము. ఆ అనుభూతి నొందుటకు మన మెల్లరమును ప్రయత్నింతుముగాక!

సాక్షాత్కారములో ఏకత్వము*

(లండను : 3-11-1896)

"స్వయంభువు (బ్రహ్మ) ఇంద్రియములను బహిర్గతము లగునట్లు చేసినాడు. కావున మానవుడు బాహ్యలోకమును చూచునుగాని అంతరాత్మను చూడడు. అమృతత్వమును (మోక్షమును) అభిలషించిన ధీరుడొకడు ఆవృత్తచక్షుడై (చూపు లోనికిత్రిప్పి) ప్రత్యగాత్మను (తనలోనియాత్మను) దర్శించెను." వేదములలో మొదట కానవచ్చునది బాహ్యవస్తువిచారమే యని ఇప్పటికే తెలిపియున్నాను. 'వస్తువుయొక్క తత్త్వము (సత్యము) బాహ్యాలోకమున (బహిరవలోకనమున) కానరాదు. అందుకు అంతరవలోకనము (ఆత్మవిచారము) ఆవశ్యకము' అను నూత్నభావము పిదప గోచరించెను. ఆత్మను సూచించుట కిచట నుపయోగింపబడిన శబ్దము మిక్కిలి భావవ్యంజకమైనది: "లోపలికేగినవాడు; మనలోగల అగాధసత్యము; హృదయకేంద్రము; బహిర్గతమగు సర్వమునకును ఉత్పత్తిస్థాన మనదగిన మూలగర్భము; మనోబుద్ధులు, ఇంద్రియములు, మున్నగునవన్నియు దేనినుండి వెడలిన కిరణములవంటివో ఆ మధ్యగత సూర్యమండలము." "అల్పబుద్ధులు, మూఢులు, బాహ్యకామముల ననుసరించుచు వితతమగు

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

(మిక్కిలి వ్యాప్తిగల) మృత్యుపాశములో చిక్కుపడి పోవుదురు. కాని ధీరులు అమృతత్వము నెఱిగి ఈ అధ్రువ (అనిత్య) వస్తుప్రపంచ జీవితములో ధ్రువ (నిత్య) పదార్థముకై వెదకులాడరు.'' ఇందు ఆ పై భావమే—అనిత్యవస్తుమయమగు ఈ బాహ్యాలోకమున నిత్యుని చూచుటయు, కన్గొనుటయు, అసంభవము అనుభావమే — స్పష్టపఱుపబడినది. నిత్యమగు పదార్థమందే నిత్యునికై అన్వేషింపవలెను. మనకు గల నిత్యపదార్థము మనలోపలనుండు ఆత్మ యొక్కటియే. శరీరము, మనస్సు, భావములు, మన చుట్టు చూపట్టు ప్రపంచము: ఇవన్నియు అనిత్యములే. ఈ సర్వమునకును స్వామి; హృదయాంతరాళమున నుండు నిత్య జాగరూకుడు; సర్వసాక్షి; మానవుని ఆత్మ: అతడొక్కడే నిత్యుడు. కావున ఈ అఖిలవిశ్వమునకు కారణభూతుడగు ఆ నిత్యు నన్వేషించువా రచటికే పోవలెను. అచటగాని అతడు కానరాడు. ''ఇచట ఏదికలదో, అచటకూడ అదియే కలదు. అచట నుండునదే ఇచటకూడ కలదు. నానాత్వమును చూచువాడు మాటిమాటికి మృత్యువువాత పడుచుండును.'' ఆదిమకాలమున జనులు స్వర్గమున కేగ వాంఛించుచుండిరని మన మెఱుగుదుము. తాము నివసించుచుండిన జగత్తు వారికి అసంతృప్తికరముగా తోచెను. అందుచే మరణానంతరము శోకరహితము, హర్షమయము అగుచోటికి ఏగుదుము అని వారు తలచుట సహజమే గదా. ఇట్టి స్థలము లనేకములను కల్పించుకొని వానికి స్వర్గములని పేరిడిరి. వారి బుద్ధికి అవి శాశ్వతసుఖావాసములు; అచట

మనశ్శరీరములు దృఢములు, వ్యాధిరహితములు ; పితరులతో కూడిన నివాసము. కాని తత్త్వవిచారము ప్రారంభ మవుట తోడనే ఇవన్నియు అసంభవములగు వెఱ్ఱియూహలని తెలిసి పోయెను. "పరిపూర్ణత్వ ముండు స్థలము" అనుటలో భావ విరుద్ధతాదోషము కలదుగదా. స్థలము ఆద్యంతసహితము, పరిపూర్ణత్వము ఆద్యంతరహితము. కావున ఈ భావము పరిత్యజింపవలసివచ్చెను. ఆ స్వర్గములలోని దేవతలొకప్పుడు మానవులుగా నుండి సత్కర్మాచరణఫలముగా దేవత లైరనియు, దేవత్వము లన్నియు వేర్వేఱు స్థితులు వేర్వేఱు పదవులు అనియు, వేదములలో పేర్కొనబడిన దేవత లెవ్వరును శాశ్వతజీవులు కారనియు, వారికి తెలియవచ్చెను.

ఇందుకు నిదర్శనము : ఇంద్రుడు, వరుణుడు, అను పేళ్లుగల పురుషులు లేరు. అవి దిక్పాలకవర్గములోని పదవుల పేళ్లు. తొల్లిటి ఇంద్రుడును, ఇప్పటి ఇంద్రుడును భిన్నులు. అప్పటి యింద్రుడు మరణించినపిదప భూలోకమునుండి మఱొకడా పదవి నధిష్ఠించెను. అట్లే దేవత లందఱును. అవన్నియు అధికారపదవుల పేళ్లే. దేవతాపదవి కధిరోహించు నర్హత నార్జించిన మానవాత్మల కా పదవులు కాల క్రమమున లభించుచుండును. కాని ఆ దేవత లందఱు మరణించువారే. ప్రాచీనమగు ఋగ్వేదమున అమరశబ్దము (మృతి లేనివారు) ఈ దేవతలనుగూర్చి వాడబడినది. కాని అమరత్వము దేశకాలాతీతమనియు, భౌతికరూపములకు—ఎంతసూక్ష్మము లైనను—ఇది అన్వయింపదనియు, కనుగొని ఈ శబ్దము వాడుట మానుకొనిరి. భౌతికరూప

మెంత సూక్ష్మమైనదిగ నుండినను, అది దేశకాలములందే ఉద్భవించి యుండవలెను. ఏలయన, రూప మేర్పడుటకు వలయు సామగ్రి 'దేశము'న కలదు. దేశసంబంధము లేని రూపము నూహింప యత్నింపుడు. మీ కది అసాధ్యము. రూపనిర్మాణమునకు వలయు సామగ్రిలో 'దేశ' మొకటి అని చెప్పవచ్చును. దానియందు నిరంతరపరిణామము కలదు. దేశకాలములు మాయలోనివి. ఈ భావమే "యదేవేహ తదముత్ర" (ఇచట ఏది కలదో అచటకూడ అదియే కలదు) అను శ్రుతివాక్యములో తెలుపబడినది. అనగా, అచటి దేవతలును ఇచట వర్తించు ప్రకృతిధర్మములకు బద్ధులై యుండవలెను: మాటిమాటికి లయమొందుచు, పునరుద్భవ మొందుచు, ఉండవలెను. భౌతికపదార్థమునకు వివిధ రూపములు కల్పించి మరల రూపుమాపుచుండుటే ప్రకృతి ధర్మము. పుట్టిన దంతయు గిట్టవలెను. కావున స్వర్గము లుండెనేని అచటకూడ ఈ ధర్మము వర్తించును.

ఈ లోకములో సుఖము నెప్పుడును దుఃఖము నీడవలె అనుసరించుచుండును. జీవమునకు నీడ మరణము. ఇవి అవిభాజ్యములు. ఏలయన ఈ చావుబ్రదుకులు, ఈ కష్ట సుఖములు, ఈ కీడుమేళ్లు, పరస్పరవిరుద్ధములు కావు. భిన్నములును కావు. ఒకే పదార్థముయొక్క రెండు రూపములు. మేలుకీళ్లనునవి పరస్పరసంబంధము లేక శాశ్వత ముగా నిలిచియుండు రెండు ప్రత్యేకవస్తువులు అనెడి భావము ఏ మాత్రము ఆదరింపదగినది కాదు. ఒకే వస్తువుయొక్క

భిన్నరూపము లవి. ఆ వస్తువే ఒకసారి మేలుగను, ఒకసారి కీడుగను కానిపించును. మేలుకీళ్లకు "ప్రకార" (జాతి) భేదము లేదు. "పరిమాణ" భేదము మాత్రమే కలదు. తీవ్రతా పరిమాణమందే ఆ భేదము. సుఖాసుఖానుభూతులను కలిగించునది రొకే నరములకూటువగదా. ఆ నరములు చెడి యుండెనేని, ఏ అనుభూతియు కలుగజాలదు. సుఖానుభూతి రాజాలనిచో అసుఖానుభూతియు రాజాలదు. అవి రెండును భిన్నములు కాకపోవుటే ఇందుకు కారణము. ఒకసారి సుఖము కలిగించు వస్తువే ఇంకొకసారి అసుఖము కలిగించును. ఒకరికి సుఖము కలిగించు వస్తువే మఱొకరికి అసుఖము కలిగించును. మానవునకు సుఖమిచ్చు జంతుమాంస మా జంతువున కపారబాధ కలిగించుటచే కదా లభించినది. సర్వత్ర సుఖమే కలిగించు వస్తు వేదియు లేదు. ఒకనికి సంతుష్టియైన నింకొకని కసంతుష్టి. ఇట్లే దీనినడక. కావున లోకమున నిట్టి ద్వంద్వములు కల వనుభావమే నిరాకరింపబడుచున్నది. దాని ఫలమేమి? లోకములోని కీడంతయు నిర్మూలమైపోయి మంచిమాత్రము మిగులుకాల మెన్నిటికిని రాజాలదని నా చివరి ఉపన్యాసములో చెప్పితిని. మీలో కొందఱి కా మాట అసంతృప్తికరముగను, భయావహముగను, తోచియుండవచ్చును గాని నే నేమి చేయగలను? అది పొరపాటైనచో, ఒప్పుకొనుటకు నేను సంసిద్ధుడను. కాని అదిపొరపాటు అని సకారణముగా తెలుపబడువఱకు, పొరపాటు అని నాకు తేటపడువఱకు, దానిని నేను మార్చుకోజాలను.

పరిణామక్రమమున ఈ లోకములో గల చెడు గంతయు నశించుచురాగా రాగా, కొన్ని కోట్ల సంవత్సరముల కది పూర్తిగా నశించి, మంచిమాత్రము మిగులు కాలము వచ్చితీరునుగదా అని యాక్షేపకులు వాదింపవచ్చును. ఈ వాదము నిర్దుష్టముగను బలిష్ఠముగను తోచును. ఇది సత్యమైనచో, నేనును ఎంతో సంతసింతును. కాని ఇందొక పొరపాటు కలదు. లోకములోని మంచిచెడుగుల పరిమాణము సుస్థిరముగా స్థాపింపబడియున్నది అను అపోహముపై ఈ వాద మాధారపడియున్నది. ఒక సుస్థిరపరిమాణము (నూఱు అందము) గల చెడుగు, ఒక సుస్థిరపరిమాణము గల మంచి, కలదనియు, చెడుగు దినదినక్షయ మంది మంచి మాత్రము మిగులుచుండుననియు, ఇందు ఊహింపబడు చున్నది. ఈ ఊహ కేమైన ఆధారము కలదా? చెడుగు దినదినాభివృద్ధి నొందుచున్నది, మంచికూడ అభివృద్ధినొందు చున్నది అనిగదా ప్రపంచచరిత్రము తెలుపుచున్నది? ప్రాథమికదశయం దున్న మానవుని కై కొందము. వానికి అడవిలో నివాసము. వాని సుఖానుభవశక్తి స్వల్పము. వ్యథానుభవశక్తియు స్వల్పమే. ఆ వ్యథ యంతయు ఇంద్రియ క్షేత్రమందే. కడుపు నిండకపోయినయెడ వానికి క్షోభ. కడుపార అన్నము పెట్టి, స్వేచ్ఛగా తిరిగి వేటాడనిచ్చు, వానికి పరమానందము. వాని సుఖక్షేత్ర మెట్లు ఇంద్రియ ములో, వ్యథాక్షేత్రముకూడ ఇంద్రియములే. వానికి జ్ఞానాభివృద్ధి యయ్యెనేని, వాని సుఖ మధికమగును. బుద్ధి క్షేత్రముకూడ ఇప్పుడు లభించుటచేత. ఇంద్రియసుఖము

వైజ్ఞానికసుఖముగా పరిణమించినది. మనోహరకావ్యము నిప్పుడు చదివి ఆనందింపగలడు. గణితసమస్యలలో బుద్ధి మగ్నము కాగలదు. కాని ఇందుతోపాటు నరములు సున్నితము లగుటచేత, వైజ్ఞానికవ్యథాస్పర్శకూడ వాని నిప్పుడు వేధింపగలదు. పూర్వము, ఆటవికస్థితిలో, వానికీ క్షేత్రమునుండి వ్యథ లేదు. ఒక చిన్న ఉదాహరణము కైకొందము. థిబెట్ దేశములో వివాహాచారము లేదు. అనుమానములు, అసూయలు కూడ లేవు. కాని వివాహస్థితి ఉత్తమ మనుటకు సందియములేదు. సౌశీల్యసంపద కలిగించు అద్భుతానందమును, పతివ్రతామణియగు భార్యవలన భర్తకును, ఏకపత్నీవ్రతుడగు భర్తవలన భార్యకును, కలుగు మహానందమును థిబెటుజను లెఱుగరు. కాని భార్యాభర్తలలో నొకరు నీతిబద్ధులై సౌశీల్యము పాటించుచుండి రెండవవారు అవినీతిపరులై యున్నచో కలుగు దుర్భర మనోవ్యథలు, అసూయలు, హృదయసంతాపములుకూడ వా రెఱుగరు. వారి కొక పక్షమున సుఖానుభూతియు ఒక పక్షమున దుఃఖానుభూతియు కలిగినది.

మీ దేశమును కైకొందము. అంత ధనసమృద్ధి గల దేశము జగత్తులో లేదు. అంతభోగపరాయణ మైన దేశముకూడ లేదు. కాని అంతటి దౌర్భాగ్యము, అంతటి తీవ్రహృదయవేదనలు, మఱెక్కడనైన కలవా? అచట నున్నందఱు మతిభ్రష్టు లింకెచ్చటనైన కలరా? మీ కోరిక లత్యంతబలిష్ఠములును, అత్యంతతీవ్రములును, అగుటయే యిందుకు కారణము. మిక్కిలి "దర్జా"గా, మహావైభవ

ముతో, జీవించి తీఱవలెను. తన అదృష్టపు పంటగా హిందూదేశీయుడు భావించునంత అపారద్రవ్యమును మీరీ జీవితవైఖరికై యొక్క సంవత్సరములో వెచ్చింతురు. అంత వైభవోపేతమగు జీవనముగాని మీ సాంఘిక ప్రమాణమునకు చాలియుండదు. అట్టి మీకు నిరాడంబరజీవనమును గూర్చిన బోధ యెట్లుపకరింపగలదు? సాంఘికరథము సాగి పోవుచున్నది. అనాథయువతుల కన్నీళ్లు వఱదలై పాఱ వచ్చును. అనాథశిశువులు గుండెలుపగుల నేడ్వవచ్చును. కాని దాని గమనము ఆగునా? అంతటను ప్రపంచస్థితి ఇదియే. మీ భోగానుభవశక్తి అభివృద్ధి నందినది కావున మీ సంఘ మితరసంఘములకన్న ఎంతో విజ్ఞానము కలిగి యున్నది. మీ భోగ్యవస్తువు లనేకములు. అన్ని భోగ్య వస్తువులు లేనివారి కన్ని మనోవేదనలుకూడ నుండవు. ఈ వాదమును మీ రెంతదూరమైన సాగింపవచ్చును. మీ బుద్ధిలోని గమ్య మున్నత మగుకొలది, మీ సుఖానుభవ మధిక మగుచుండును. మీ దుఃఖానుభవముకూడ తీవ్రత నొందుచుండును. ఈ రెండును ఒండొంటికి నీడల వంటివి. చెడుగులు తొలగింప బడుచున్న మాట నిజమే కావచ్చును. కాని అట్లైన, మంచికూడ నశించు చుండవలెను కదా. నిజ మునకు చెడుగు అపారముగా పెరుగుచు, మంచి తఱిగిపోవు చున్న దనవలె నేమో! మంచి పదింతలు పెరిగినచో, చెడుగు నూఱింతలు పెరుగును. ఇది మాయ; ఆశావాదము గాని నిరాశావాదము గాని కాదు. ఈ లోకము కేవల సంతాపపూరితమని వేదాంతము బోధింపదు. అది అసత్య

బోధ యగును గదా. అది సుఖపూరిత మనియు, సర్వఫల ప్రదాయక మనియు, వర్ణించుటకూడ అసత్యమే అగును. కావున ఈ లోకము కేవలము సుఖమయము: అంతయు పూవులు, పాలు, తేనె అని బాలురకు బోధింపరాదు. అదంతయు మన స్వప్నదృశ్యము. కాని, ఒక డింకొకనికన్న ఎక్కువ అగచాట్లపాలై యున్నమాత్రమున, లోకము కేవలవ్యథామయ మనుటయు తప్పే. ఈ ద్వంద్వభావమే, ఈ కీడుమేళ్లకూడికయే, మన మెఱుగు ప్రపంచము. "ఈ కీడుమేళ్లు భిన్నవస్తువు లనియు, ప్రత్యేకమూలములు కల వనియు, భ్రమింపవలదు. తరతమత్వభేదములతో, వేష భేదములతో కానిపించుచు, ఒకే మానసమున భిన్నాను భూతులుకల్గించు ఏకైకవస్తు వని గ్రహింపుడు" అని వేదాంతము బోధించును. అనగా, వేదాంతము యొక్క ప్రథమప్రయత్నము ఈ బాహ్యవస్తువులలో ఏకత్వమును కన్గొనుట: వ్యక్తరూపము లొందుచుండు ఆ యేకైకసత్య మును—ఆ రూపము లెంత పరస్పరభిన్నములుగా తోచినను, వాని యన్నిటికిని మూలమగు ఆ యేకైకసత్యమును— కన్గొనుట. ఇరువురు దేవుండ్లు—ఒక శుభుడు, ఒక అశుభుడు—కలిసి లోకమును నిర్మించిరనియు, అందలి మంచి యంతయు శుభ దేవుని కార్యమనియు, చెడుగంతయు అశుభ దేవునికార్యమనియు, ప్రాచీనపారసీకుల సిద్ధాంతము. ఎంత అపరిపక్వవిశ్వాసము! ఇది వెఱ్ఱిభావమని ప్రత్యక్షముగనే తెలియుచున్నది. ఇది నిజమైనచో, ప్రతిప్రకృతిధర్మములో రెండు భాగములుండవలెను: ఒక భాగము నొక దేవుడు

తీర్చి వెళ్లిపోవును; పిదప రెండవభాగమును రెండవదేవుడు వచ్చి తీర్చును. ఇరువురికిని కార్యభూమి ఒకేలోకము. ఒక భాగమునకు మంచి, ఇంకొకభాగమునకు చెడుగు, చేయు ఆ దేవుండ్లిరువురును ఒద్దికగనే ఉందురట! ఇది మిక్కిలి అపరిపక్వరూపమగు భావము. ద్వంద్వభావ మింతకన్న అపరిపక్వరూప మొందజాలదు. ఇంతకన్న ఉన్నతము, ఇంతకన్న గంభీరము, అగు మఱొకభావము కలదు. లోకము కొంతవఱకు మంచిది, కొంతవఱకు చెడ్డది అనునదే ఆ భావము. ఆ భావముకూడ పైవిధమున విచారించినచో యుక్తియుక్తముకాదని తేటపడును. ఇక ఐక్యధర్మభావ మొక్కటియే మిగులును. మన కాహారము సమకూర్చునదదే. అనేకుల కాకస్మికమరణములను, ప్రమాదజనిత మరణములను, సమకూర్చునదికూడ అదియే.

అనగా, ఈ లోకము ఆశావాదమున కాధారభూతమైనది కాదు, నిరాశావాదమున కాధారభూతమైనదియు కాదు. ఆ రెంటియొక్క కలయిక. ప్రకృతిపై మోపబడు నింద యంతయు నిజమునకు మనదే యని మున్ముందు తెలియ వచ్చును. కాని వేదాంత మింతటితో ఊరకుండక, తప్పించుకొను మార్గమును మనకు బోధించును. ఉండు కీడును లేదనుట దాని మార్గమే కాదు. ఉన్నదాని నేమాత్రము దాపక, కలస్థితి నంతయు అది ధీరతతో పరిశీలించును. అది నిరాశనొందునది కాదు. సత్యము బుద్ధికి అందదని జంకదు. లభించిన ప్రతిక్రియల నది వజ్రగాఢమగు పునాదిపై నిలుప జూచును. బిడ్డయొక్క నోటిని మూసి, ప్రస్తుత మని నమ్మి

మోసపోయియుందు బొంకులతో దాని కన్నులు కప్పి యుంచు మార్గమును వేదాంత మవలంబింపదు. నా చిన్ననా డొక యువకుని తండ్రి గతించెను. అనేకులను పోషించుభార మతనిపై బడెను. ఇంత నేమియు లేదు. తండ్రి మిత్రు లేమియు ఆదుకొన జూడరు. అట్టి దుర్దశలో నత డొక క్రైస్తవబోధకునియొద్దకు పోగా, "ఇదంతయు మంచిదే. భగవంతుడు సర్వమును మన మేలుకొఱకే కల్పించుచుండును" అని యా బోధకుడు పల్కెను. కాలిక (చాలకాలముగా నిలిచియున్న) వ్రణమును బంగరు తగడుతో కప్పియుంప జూచు పూర్వకాలపుపద్ధతి యిది—అసమర్థతను, అజ్ఞతను, నూచించునది. యువకు డీహితోపదేశమును విని వెళ్లి పోయెను. ఆఱుమాసములపిదప ఆ బోధకున కొక శిశువు పుట్టెను. ఆ యనుగ్రహముకై దైవమునెడ తన కృతజ్ఞత వెల్లడించుట కత డొక విందుచేసి దానికా యువకునికూడ ఆహ్వానించెను. ఆ సందర్భమున చేసిన ప్రార్థనలో "భగవ దనుగ్రహముకై వందనము లర్పింపుడు" అని బోధకు డనెను. అప్పు డాయువకుడు లేచి "ఆపుము. ఇది అశుభసంఘటనము" అనెను. "ఎట్లు?" అని బోధకు డడుగగా, అతడిట్లు బదులుచెప్పెను: "మా తండ్రి మరణించినప్పుడు, అశుభముగా కానిపించినను అది శుభమే అంటివి. కావున ఇప్పు డిది శుభముగా కానిపించినను, నిజముగా అశుభమే." లోకులయొక్క తాపత్రయమును తీర్చు విధ మిదియా? కరుణాపరిపూర్ణచిత్తులై, నిర్భాగ్యులను ఆదుకొనుచుండుడు. వారి క్లేశములను కప్పిపెట్టి అవి లేనట్లు ప్రవర్తింపకుడు.

ఈ లోకమును చక్కపఱచుట అసాధ్యము. దానికి అతీతులు కండు.

ఈ లోకము మంచిచెడుగుల కలయిక. మంచి యెచ్చట నున్నను, చెడుగు దానిని వెంటనంటి యుండును. కాని యీ వ్యక్తరూపముల కన్నిటికి, ఈ విరుద్ధభావముల కన్నిటికి, మూలమై ఆ ఐక్యము నిలిచియున్నదని వేదాంతము కనుగొన్నది. "చెడుగును త్యజింపుము; మంచినికూడ త్యజింపుము" అని దానిబోధ. అట్లు చేసినచో, ఏమి మిగులును? వాని రెంటికిని వెనుక, రెంటికిని మూలమై, యుండున దొకటి కలదు. అది మీ సొంత వస్తువు. అదియే మీరు—నిజమగు మీరు. ప్రతిచెడుగున కది అతీతము; ప్రతిమంచికికూడ అది అతీతమే. అదియే మంచి చెడుగులుగా గోచరించునది. మొదట దానిని కనుగొనుడు. అప్పుడుగాని మీకు నిజమగు ఆశాశీలత కలుగదు. ఏలయన, అప్పుడు సర్వమును మీకు వశవర్తియగును. ఈ వ్యక్తరూపములను మొదట అదపులోనికి తెచ్చుకొనుడు. అప్పుడు మీలోని సత్యవస్తువును వ్యక్తపఱచు శక్తి మీ స్వాధీనమై యుండును. మొదట ఆత్మసామ్రాజ్యము నార్జించుకొనుడు. లెండు. స్వతంత్రులు కండు. ప్రకృతిధర్మములు వర్తించు ఆవరణమును దాటిపొండు. వానికి మీపై నిరంకుశాధికారము లేదు. అవి మీలోని అంశములే. కావున వానిని దాటుట సుసాధ్యము. మీరు మొదట గ్రహింపవలసినవిషయమేమనగా: ఈ ప్రకృతికి మీరు దాసులు కారు. ఇప్పుడు కారు సరేకదా, పూర్వ మెన్నడును కారు, ముం దెన్నడును

కాబోరు. ఈ ప్రకృతి అనాద్యనంతముగా కానిపించినను, నిజమున కది కేవలము పరిమితము. మహాసముద్రములో నొక నీటిబొట్టు వంటిది. మీ ఆత్మయే ఆ మహాసముద్రము. సూర్యచంద్రనక్షత్రములకన్న మీరతీతులు. మీ అనంతత్వముతో పోల్చిచూచిన అవి నీటి బుడగలవంటివి. ఈ సత్యమును గ్రహింపుడు. మీరంతట మంచిచెడుగులు రెంటిని నియమింపగలరు. మీ దృక్పథ మంతయు అప్పుడు మాఱిపోవును. "మంచి యెంత మనోజ్ఞము! చెడు గెంత అద్భుతము!" అని యప్పుడు మీరు ముక్తకంఠముతో ప్రకటింతురు.

ఇదియే వేదాంతబోధ. వెఱ్ఱి చికిత్సల నది చేయ నొల్లదు. వ్రణమును బంగరు తగడుతో కప్పియుంచి, అది రేగినచో మఱికొంత తగడు కప్పుట దాని మార్గము కాదు. "జీవిత మనునది గాఢసమస్య. నిర్భయులై దాని నెదుర్కొని, అది వజ్రకఠినముగానున్నను త్రోవచేసికొని చొరబాఱుడు. మీ ఆత్మ అంతకన్న బలిష్ఠము అని యెఱిగి ధీరతతో ప్రవర్తింపుడు" అని దానిబోధ. క్షుద్రులగు దేవుండ్లపై నది బాధ్యత నుంపదు. మీ యదృష్టమునకు మీరేగదా కర్తలు. మీరే కారకులు మీ వ్యథలకు. మంచిచెడుగులను నిర్మించినది మీరే. చేతులతో కన్నులు మూసికొని చీకటి అనుచున్నారు. చేతులు తీసివేయుడు. వెలుగును చూడుడు. మీరు స్వయంప్రకాశులు. ఇప్పటికే పరిపూర్ణులు. "నానాత్వమును చూచువాడు మాటిమాటికి మృత్యువు వాతపడుచుండును" అను శ్రుతివాక్యము మన

కిప్పుడు అర్థమగును. అఖండవస్తువును చూడుడు. ముక్తులు కండు.

దానిని చూచు టెట్లు? మన మన స్సెంతో భ్రాంతము, ఎంతో బలహీనము, ఎంతో పరాధీనము. కాని అదియే బలిష్ఠముకాగలదు. మరణపరంపరలనుండి మనలను రక్షింపగల ఆ జ్ఞానముయొక్క, ఆ అఖండపదార్థముయొక్క, క్షణదర్శనము నప్పు డది పొందగలదు. దుర్గము (కొండ)పై కురిసిన వర్షము చఱియలనంటి వేర్వేఱుముఖములుగా ప్రవహించు తీరున, మీకీలోకమున కానిపించు బలములు (శక్తులు) అన్నియు ఆ అఖండపదార్థమునుండి వచ్చినవే. మాయమీఁద పడి అది నానాత్వ మొందినది. నానాత్వము దెస పర్వులిడకుడు. అఖండము దెస కేగుడు. "సచరము లన్నిటియందును, పరిశుద్ధవస్తువు లన్నిటియందును, అతడు కలడు. అతడు జగత్తును నిండియున్నాడు: యజ్ఞమున గలడు ; ఇంటికి వచ్చిన అతిథియందు కలడు ; మానవులందు, జలమునందు, మృగములందు, సత్యమునందు, కలడు. అతడు మహాపురుషుడు. ఏకమగు అగ్ని ఈ భువన (లోక) మందు ప్రవేశించి, వివిధరూపములకు ప్రతిరూపమై ఎట్లు కానిపించు చున్నదో, ఏకమగు వాయు వీ భువనమందు ప్రవేశించి వివిధ (ప్రాణి) రూపములకు ప్రతిరూపమై ఎట్లు కానిపించుచున్నదో, అట్లే సర్వభూతాంతరాత్మయగు ఈ ఆత్మ ఇన్ని భిన్నరూపములతో కానిపించుచున్నది." ఈ ఏకత్వమును గ్రహించి నప్పుడే మీకిది సత్యమగును. అంతవఱకు కాదు. అప్పుడంతయు ఆశాశీలతయే. అంతటను అతడే కానిపించును

గదా! ఇప్పు డొక సంశయము కలుగగలదు: 'ఆ పరి శుద్ధుడు, ఆ ఆత్మ, ఆ అఖండుడు, ఈ సర్వమందును ప్రవే శించినా డనుమాట సత్యమైనచో, అతడు తాపముల పాలగు టేల? దీనదశ నందు టేల? అపరిశుద్ధు డగు టేల?' అత డట్లగుట లేదని ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నది: "సర్వలోక చక్షు వగు (సర్వజీవులచూపున కాధారమగు) సూర్యుడు జీవుల కన్నులలో గల దోషములచే ఎట్లు లిప్తుడు (దోషయుక్తుడు) కాడో, అట్లే ఆ సర్వభూతాంతరాత్మ లోకదుఃఖములచే లిప్తుడు కానేరడు." వ్యాధిచే నాకు సర్వము పచ్చగా కని పింపవచ్చును. సూర్యు డందుచే బాధితు డగునా? "అతడు కేవలుడు, సర్వకర్త, సర్వనియామకుడు. తన ఏకత్వము నతడు బహుత్వ మొనర్చును. ఏ ధీరులు (బుద్ధిశాలురు) అతనిని తమ ఆత్మస్థునిగా (ఆత్మకుఆత్మగా) చూతురో, వారిదే శాశ్వతసుఖము. మఱెవ్వరిదిని కాదు. ఈ అనిత్య జగత్తులో ఆ నిత్యుని; ఈ అచేతనజగత్తులో ఆ ఏకచైతన్య మును; ఈ నానాత్వములో ఆ ఏకత్వమును: అతనిని ఎవరు తమ ఆత్మల కాత్మగా కనుగొందురో, వారిదే శాశ్వత సుఖము. మఱెవ్వరిదిని కాదు. ఈ బాహ్యజగత్తులో, ఈ సూర్యులలో, ఈ చంద్రులలో, ఈ నక్షత్రములలో, అతనిని కన్గొను టెట్లు? ఆ చోటిని సూర్యచంద్రనక్షత్రములు వెలిగింపజాలవు. విద్యుత్ (మెఱపుల) కాంతు లచట భాసింపవు. ఇక ఈ అగ్ని విషయము చెప్పవలెనా? అతని ప్రకాశము ననుసరించియే ఈ సర్వము ప్రకాశించును. అతని కాంతి నాధారముచేసికొనియే ఇవి వెలుగుచున్నవి. వాని

అన్నిటిద్వారా వెలుగున దతడే.'' మఱొక మనోహరమగు ఉపమానముకూడ కలదు. హిందూదేశమున నుండు మఱ్ఱి చెట్టును మీలో కొందఱు చూచియుందురు. అది ఒక వేరులోనుండి పుట్టి చుట్టుపట్టు వ్యాపించునుగదా. బ్రహ్మమే మఱ్ఱిచెట్టు. ఈ సర్వమున కతడే మూలము. అతడు వ్యాపించి ఈ జగత్తయినాడు. ఎంత దూరము వ్యాపించి నను, ప్రతికొమ్మ, ప్రతిఊడ, పరస్పరసంబంధముగలదే.

వేదములలోని బ్రాహ్మణములలో పెక్కు స్వర్గములు పేర్కొనబడియున్నవి. కాని తాత్త్వికభాగమగు ఉపనిషత్తు లలో స్వర్గప్రస్తావమే లేదు. సుఖము ఏ స్వర్గములో వెదకి నను లభింపదు. అది యుండునది ఆత్మలోమాత్రమే. ఎన్ని స్థలములలో వెదకిన నేమి ఉపయోగము? సత్యానుభూతి యొక్క తారతమ్యములు తెలుపు ఈ ప్రకరణమును చూడుడు: ''స్వప్నములో వస్తువులు కానిపించునట్లు పితృ లోకములో సత్యము కానిపించును.'' కలలో వస్తువు లెట్లు కొంత అస్పష్టముగా కానిపించునో అట్లే సత్యముకూడ అచట అస్పష్టముగా కానిపించును. గంధర్వలోక మను మఱొక స్వర్గము కలదు. అచట ఇంతకన్న అస్పష్టత. నీటిలో కానిపించు ప్రతిబింబమువంటిది అచటి సత్యానుభూతి. బ్రహ్మలోక మనునది హిందువుల స్వర్గము లన్నిటిలో ఉన్నతమైనది. అచట సత్యము వెలుగునీడలవలె చాల వఱకు విస్పష్టముగా కానిపించును. కాని అచటకూడ పూర్ణ స్పష్టత లేదు. పరిపూర్ణస్పష్టతతో అది కానిపించునది మన ఆత్మలందు మాత్రమే. అచట నది అద్దములోని ప్రతిబింబ

మువలె సమగ్రమై విస్పష్టమై తేటయై, కనుపట్టును. కావున అత్యున్నతస్వర్గ ముండునది మన ఆత్మలందే. వేదాంతమత ప్రకారము మానవాత్మతో సమమగు దేవాలయము లేనే లేదు. అన్ని స్వర్గములకన్న అది శ్రేష్ఠము. ఏలన ఈ జీవితములోవలె, మన ఆత్మలలోవలె, సత్యమును ఇంత విస్పష్టముగా ఏ స్వర్గములోను, ఎచ్చటను, మనము గ్రహింపజాలము. స్థలముల మార్పువలన విస్తారము ఫలము కలుగదు. కొండ గుహలందు నివసించినచో, అనుభూతి స్పష్టతర మగునని నాకు హిందూదేశములో తోచినది. అది పొరపాటని పిదప తెలిసికొంటిని. అంతట అరణ్యావాసము స్ఫురించెను. ఆ పిదప కాశిలో నివాసము. కాని, అంతటను ఒకే చిక్కు. మన లోకమును మనమే కదా నిర్మించుకొనునది. నేను చెడువాడ నైనచో, నాకు లోక మంతయు చెడ్డదే. ఉపనిషత్తు ఇట్లే పల్కుచున్నది. ఈ సత్య మన్ని లోకములకును వర్తించును. మరణించి స్వర్గమున కేగినచో, అచటకూడ నా స్థితి యిట్లే ఉండును. నేను పరిశుద్ధుడనైనగాని, గుహలు, అడవులు, కాశి, స్వర్గలోకము: ఇవేవియు ఉపకరింపవు. నా అద్దమును పరిశుద్ధ మొనర్చుకొంటినేని, ఎచటనున్నను ఒకటే. సత్య మచ్చటనే, నైజస్వరూపమున, లభించును. కావున ఇచటికి, అచటికి, పరుగిడుచు, శక్తిని వ్యర్థవ్యయము చేసికొనుట నిష్ప్రయోజనము. అద్దమును శుభ్రపఱచుటయందా శక్తిని వినియోగించితివేని, ఆదర్శసిద్ధి కలుగును. ఇదే భావము మరల చెప్పబడినది: "అతని నెవ్వరును చూడజాలరు. అతని రూప మెవ్వరికిని

దృష్టిగోచరము కాదు. మనస్సునకే, విశుద్ధమనస్సునకే, అతడు గోచరించునది. అతనిని చూచినవారికి అమృతత్వ సిద్ధి లభించును.''

వేసవిలో నేనిచ్చిన రాజయోగోపన్యాసములు విన్న వారు నేనప్పుడు ఇంకొక విధమగు యోగమునుగూర్చి బోధించితినని ఎఱుగుదురు. ఇప్పటి యోగము ఇంద్రియ నిగ్రహసంబంధమైనది. ఇంద్రియములు ఆత్మకు పూర్తిగా లొంగిపోయి, మనస్సును చలింపజేయు శక్తిని కోల్పోయి నపుడు యోగసిద్ధి లభించినట్టే. హృదయమున నెలకొని యుండు వ్యర్థకామము లన్నియు ఎప్పుడు నాశమొందునో అప్పుడు మర్త్యుడే అమృతుడై ఈ శరీరముతోడనే బ్రహ్మైక్యము నొందును. హృదయగ్రంథులన్నియు ఎప్పుడు ఛేదిల్లిపోవునో, అప్పుడు మర్త్యుడమృతుడై ఈ శరీర ముండగనే బ్రహ్మైక్య మందును.'' ఈ భూలోకమున నుండగనే ఇది జరుగును. మఱెక్కడనో కాదు.

ఈ సందర్భమున రెండు మాటలు చెప్పవలసియున్నది. ఈ వేదాంతమతము, మా దేశపు ఇతర తత్త్వవిద్యలు, మన యిచ్చటి కష్టసుఖముల ప్రసక్తినే పెట్టుకొనక, ఎప్పుడో భవిష్యత్తులో రాబోవు విషయములనుగూర్చి విచారించునని అనేకులు చెప్పుదురు. ఈ భావ మేమాత్రమును సరికాదు. మా దేశపు వేదాంతవిషయ మేమియు ఎఱుగనివారును, తద్బోధ గ్రహింపజాలని మూఢులును, చెప్పు మాట యిది. నిజ మిందులకు ప్రత్యక్షవిరుద్ధము. ఇతరలోకములకు పోవు మాటయే మా వేదాంతులకు గిట్టదు. వా రా లోకములను

తూలనాడుదురు. అచటి జీవితము కేవలము మూన్నాళ్ల ముచ్చట యనియు, అచటి నవ్వులు, ఏడ్పులు, మరణముతో అంత మొందుననియు వారు చెప్పుదురు. బలహీనులమై యున్నంతవఱకు మన కీ అనుభవములు తప్పవు. సత్యమగున దంతయు ఇచటనే కలదు. అదియే మన ఆత్మ. మఱియొక విషయముకూడ మిక్కిలి నొక్కి చెప్పబడు చున్నది: మనకు రావలసియున్న అనుభవములను ఆత్మ హత్యమూలమున తప్పించుకొనజాలము. కాని అనుసరింప వలసిన మార్గము నెఱుగుట కష్టము. మీ పాశ్చాత్యుల వలె మా హిందువులుకూడ అభ్యాసయోగ్యమార్గములనే పట్టుదురు. కాని జీవితమునుగూర్చి మన దృక్పథములు భిన్నములు. మంచి ఇల్లు, మంచి బట్టలు, మంచి భోజనము, మంచి వైజ్ఞానికసంస్కృతి: ఇత్యాదులే ఇం దొకరికి పర మార్థము. జీవిత మను మాట కిదియే వారి యర్థము. ఇందు అభ్యాసయోగ్యతపై దృష్టి కలదనుట నిస్సంశయము. హిందువునకు ప్రపంచజ్ఞాన మనగా ఆత్మజ్ఞానము: ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానము. అట్టి జీవితమునందే అతని యానందము. అమెరికాలో నొక అజ్ఞేయవాది యుండెను. అతడు సజ్జనుడు, చక్కని వక్త. ఆస్తికధర్మజీవనము నిష్ప్రయోజనమని అతని బోధ. ఇతర లోకముల నొందుటకై ఆరాటపడవలదని చెప్పుచు అతడు ఈ ఉపమానము వాడును: "ఇచట నొక నారింజపండు కలదు. దానిలోని రసమును మనము వడియ పిండుకోవలెను." నేనొకసారి అతనితో నిట్లంటిని: "మీతో నేను పూర్తిగా ఏకీభవింతును. నాయొద్దకూడ

నొక పండు కలదు. దానిని వడియబిండుకొనుటయే నా కోరికకూడ. మనకు గల భేదము పండ్లలోనే మీది నారింజ, నాది మామిడి. ఈలోకములో జీవించి కడుపార తిని, త్రాగి, కొంచెము భౌతికశాస్త్రజ్ఞాన మార్జించిన చాలు నని మీ భావము. కాని ఆ భావ మందఱికి రుచింపవలె ననుటకు మీ కేమి అధికారము కలదు? నా కది ఏ మాత్రము గిట్టదు. పండు భూమిపై ఎట్లు పడునో, విద్యుత్తరంగము నా నరముల నెట్లు చలింపజేయునో, తెలిసికొనుటయే నా పని యైనచో, నేను ఆత్మహత్య చేసికొందును. వస్తుహృదయాంతరాళమును, వస్తుమూలతత్త్వమును, గ్రహింపవలెనని నా వాంఛ. మీరు గ్రహింపజూచునది జీవముయొక్క వ్యక్తరూపములను. నేను గ్రహింపజూచునది జీవమునే. వానిని గ్రహించి స్వర్గనరకలోకాదిపురాతనభావములను—ఈలోకమే భావమున కలదో ఆ భావమున నవి యుండ కలవు. కాని, వానినిగూర్చిన భావములను—మనస్సునుండి తొలగింపవేయు మని మా వేదాంతము నాకు బోధించుచున్నది. జీవముయొక్క హృదయమును, దాని మూలసత్త్వమును, దాని యర్థమును, నేను గ్రహింపవలెను. జీవముయొక్క వ్యాపారములు, జీవముయొక్క వ్యక్తరూపములు, మాత్రము తెలిసిన నాకు తృప్తిలేదు. ప్రతివిషయమునకు "ఏల" అను మూలకారణము నాకు వలయును. "ఎట్లు" అనుదానిని బాలురు విచారించుకొందురు గాక. మీ దేశస్థు డొకడు చెప్పినట్లు 'చుట్ట త్రాగునప్పుడు నేనొక పుస్తకము వ్రాసితినేని, అది చుట్టయొక్క శాస్త్రముగా నుండును.' భౌతికశాస్త్రమును

ఉత్తమ మైనదే, గౌరవింపదగినదే. ఆ పరిశోధనలు ఫల వంతము లగుగాక! ఆ పరిశోధకులకు దైవము తోడ్పడు గాక! కాని 'అదియే సర్వము' అనుట మూఢత. జీవితము యొక్క ఉద్దేశము నెఱుగబూనుట; ఈ సృష్టితత్త్వమును పరిశోధించుట: ఇదిగదా ముఖ్యము. మీరు సేకరించిన జ్ఞాన మంతయు అర్థరహిత మనియు, ఆధారరహిత మనియు, నేను వాదింపవచ్చును. జీవముయొక్క వ్యక్తరూపములను మీరు పరిశోధించుచున్నారు. కాని జీవమనగా నేమి అను ప్రశ్నకు మీరు సమాధాన మీయజాలరు! అవశ్యము మీ పరిశోధనలు మీరు సాగించుకొండు. నన్ను మాత్రము నా త్రోవను పోనిండు.''

అభ్యాసయోగ్యమార్గము ననుసరించుటయే నా సంకల్పముకూడ. అందుకు సందేహము లేదు. మీ పాశ్చాత్యుల దొక్కరిదే అభ్యాసయోగ్యమార్గ మనుట అర్థరహిత ప్రసంగము. మా దొక త్రోవ, మీ దింకొక త్రోవ. అంతే భేదము. ఎన్నో రకముల మానవులు కలరు, ఎన్నో రకముల మనస్సులు కలవు. జీవితకాల మంతయు ఒంటి కాలి మీద నిలిచినచో సత్య మెఱుకపడు నన్నచో, అట్లు నిలుచు వారు మా దేశమున నుందురు. ఎచ్చటనో ఒక అడవి మనుష్యుల దేశమున ఒక బంగారుగని కలదని మీ పాశ్చాత్యులకు తెలిసినచో, అన్ని అపాయములకు తెగించి, వేన వేలజను లచ్చటికి పోవుదురు. ఆ బంగా రెవరో ఒకరికే లభించు నెఱిగియు, అందఱును ఆశచే అచటికి పోవుదురు. తమకు ఆత్మలు కలవని వారు వినియున్నారు గాని, వానిని

ప్రార్థనాలయాధికారుల సంరక్షణక్రింద నుందురు. ప్రాచ్య దేశీయుడు అడవిమనుష్యులుండు చోటికి పోవుట అపాయకరమని మానుకొనును. కాని యొక మహాపర్వతాగ్రమున నొక సిద్ధపురుషుడు కలడనియు, అతడు తన కాత్మజ్ఞానము ప్రసాదింపగలడనియు తెలిసినచో, అతడు చాపుకుకూడ తెగించి అతనియొద్ద కేగజూచును. ఈ రెండు తెగలవారును అభ్యాసయోగ్యమార్గములనే పట్టుచున్నారు. నీతిమంతయు ఈ లోకముననే ఇమిడియున్నట్లు భావించుట నీపొరపాటు. క్షణభంగుర మగు ఇంద్రియభోగాసక్తి మీది. అది కేవల మనిత్యము, నిరంతర క్లేశమూలము. నాది శాశ్వత శాంతిమూలము.

మీ భావము తప్పు అని నే ననను. అవశ్యము మీరు దాని ననుసరింపుడు. దానిచే ఎంతో మేలు, ఎంతో సుఖము, కలుగవచ్చును. కాని నా భావమును తప్పు అనకుడు. అదికూడ ఒక విధమున అభ్యాసయోగ్యమే. మీరు కే అభ్యాసయోగ్యమార్గ మను వాదము యుక్తియుక్తము కాదు. మీ దొక విధమున అభ్యాసయోగ్యము, నాదింకొక విధమున అభ్యాసయోగ్యము. ఎవరి మార్గమును వారనుసరింతుముగాక! మన ఇరువురి దృక్పథములనుండియు అభ్యాసయోగ్యమగు నొకేమార్గమును అందఱము ననుసరించిన నెంతో బాగుగా నుండును! భౌతిక శాస్త్రమార్గముననుు, ఆధ్యాత్మిక మార్గమునను కూడ అభ్యాసయోగ్యమార్గ మవలంబించువారుకొందఱు కలరు. కాలక్రమమున మానవులందఱు నీ రెండు మార్గములలోను సమాభివృద్ధి చూపుదురని నా ఆశ.

నీరు సలసల కాగనారంభించినప్పుడు మొదల నొక బుడగ, పిదప ఇంకొకటి, అంతట మఱొకటి, పైకి లేచును. కొంత సేపటి కీ బుడగలన్నియు ఏకమై మహాసంచలనము చూప ట్టును. లోకముకూడ అట్టిదే. ప్రతిమనుష్యుడు ఒక బుడగ. జాతులు పెక్కుబుడగల వంటివి. ఈ జాతులు క్రమక్రమ ముగ కలియుచున్నవి. ఇట్లు జరుగగా జరుగగా, భిన్నత్వము నశించి, మన మందఱము చేరబోవు ఆ ఏకత్వము గోచ రించు దినము వచ్చితీఱునని నా విశ్వాసము. ప్రతివాడును భౌతికలోక మందును, ఆధ్యాత్మికలోక మందును కూడ, అభ్యాసయోగ్యమగు మార్గము ననుసరించును. అప్పుడా ఏకత్వము, ఏకత్వమాధుర్యము, లోకమునంతయు ఆవరిం చును. మానవజాతియంతయు ఒక్కమ్మడిగా జీవన్ముక్తి నందును. మన పరస్పర ద్వేషములతో, అసూయలతో, ప్రేమ లతో, సహకారములతో, ఆ గమ్యము చేరుటకే మన మంద ఱము పోరాడుచున్నాము. మహావాహిని సముద్రము దెసకు ప్రవహించుచున్నది. మనల నందఱిని అది ఈడ్చుకొనిపోవు చున్నది. గడ్డిపోచలవలె, కాగితపు ముక్కలవలె, మన మిటునటు అగమ్యముగా కొట్టుకొని పోవుచున్నను, చివర కెల్లర మా చైతన్యానందసాగరమును చేరుట సిద్ధము.

౨౨౫

ఆత్మయొక్క ముక్తత్వము *

(లండను : 5-11-1896)

మన మింతకుముందు కఠోపనిషత్తుయొక్క బోధను గ్రహింపజూచుచుంటిమి. ఇప్పు డంతకన్న మిక్కిలి ప్రాచీనమైన ఛాందోగ్యోపనిషత్తుకు వత్తము. కఠోపనిషత్తులోని భాష ఇంతకన్న కొంత ఆధునికము, కొంత క్రమబద్ధము. ప్రాచీనోపనిషత్తులలో కానిపించు భాష వేదమంత్ర భాషవలె అత్యంతప్రాచీనరూప మైనది. మఱియు వానిలో కట్టి పనికి మాలిన విషయము లెన్నెన్నిటో మధ్య అక్కడక్కడ నొక్కొక్క సారభూతమగు ముఖ్యవిషయము కనిపించుచుండును. వేదభాగములు రెంటిలో నొకటగు కర్మకాండము యొక్క ప్రభావముచేత కాబోలు, ఈ ప్రాచీనోపనిషత్తుల సగమునకు పైగా కర్మకలాపవిషయములతో నిండిరయున్నవి. కాని వీనిని పఠించుట ఒక రీతిగా అత్యంతోపయుక్తము. ఎట్లనగా, మన కిందుచే ఆధ్యాత్మికభావముల పరిణామ క్రమము బోధపడును. అంత ప్రాచీనములు కాని ఉపనిషత్తులలో ఆధ్యాత్మికభావములు ఏర్చి కూర్చి యొక్కటిగా ప్రదర్శింపబడి యుండును. ఉపనిషత్తులలో కడపటి దనదగు భగవద్గీత నిందు కుదాహరణముగా కైకొనవచ్చును. అందు

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

కర్మకలాపముల ప్రస్తావమే లేదు. ఉపనిషత్తులు అనెడి పూదోట నంతటిని వెదకి సేకరించిన సత్యముల నొకటిగా చేర్చి రచించిన సొబగులీను పూబంతి వంటి దది. కాని, ఆధ్యాత్మిక భావములు ఎట్లుత్పత్తియైనది, ఎట్లు అభివృద్ధి నొందినది, మనము దానిమూలమున కనుగొనజాలము. వేదపరిశోధన మొక్కటిమాత్రమే అందు కుపకరించునది. అనేకు లీ విషయము నిప్పటికే తెలిపియున్నారు. ఆ గ్రంథము లింతవఱకు ఏ మాత్రము రూపుచెడక ప్రథమరూపముననే నిలిచియున్నవి. లోకములో ఇంత కాలము మాఱుపు లొందక నిలిచియున్న గ్రంథ మిం కేదియు లే దనవచ్చును. అవి అత్యంతపవిత్రము లను భావమే వాని సురక్షితస్థితికి కారణము. ముఖ్యములు, అముఖ్యములు; అత్యున్నత ములు, అతిసామాన్యములు; అత్యుదాత్తములు, అతిస్వల్ప ములు : అగు భావములు వానియందు ప్రక్కప్రక్కనే కాని పించుచుండును. వానిలో నెవ్వరును వ్రేలుపెట్ట సాహసింప లేదు. ఎందఱో భాష్యములు రచించిరి. దుర్బోధములుగా నుండు ఘట్టముల కెట్లో అన్వయములు కుదుర్పజూచిరి. అత్యద్భుతములగు నూత్నభావముల నా ప్రాచీనవాక్కులలో నుండి వెలికి తీయజూచిరి. అతిసామాన్యవాక్యములకుకూడ ఆధ్యాత్మికార్థములు కల్పింపజూచిరి. కాని మూలము నెవ్వ రును తాక లేదు. కావున చారిత్రకపరిశోధన కవి అత్య ద్భుతముగా ఉపకరించును. ఆధ్యాత్మికభావము లభివృద్ధి నొందినకొలది ప్రతిసంఘమువారును తమ మత శాస్త్రము లందు కాలానుగుణమగు మార్పులు చేసికొని రని మన

మెఱుగుదుము: ఇచ్చట నొక మాటలో కొంచెము మార్పు, అచ్చట నొక మాటకు బదు లింకొక మాట—ఇట్టి మార్పులు చేయబడినవి. ఇట్టి మార్పులు వేదవాఙ్మయమున జరిగినట్లు లేదు. జరిగినను, కనుగొనుటకు శక్యముకానంత కొంచెము. ఇది మనకు మిక్కిలి అనుకూలవిషయము. అందలి భావనములను వాని ప్రాథమికార్థములలో పరిశోధింప గలము. ఆ భావము లెట్టి మార్పు లొందుచు అభివృద్ధి నొందెనో, భౌతికభావము లెట్లు కాలక్రమమున సూక్ష్మములు, సూక్ష్మతరములు, అగు ఆధ్యాత్మికభావములుగా పరిణమించెనో, చివర కత్యున్నతవేదాంతరూపము నందెనో, మనము గ్రహించు నవకాశము కలదు. పూర్వపు ఆచారమర్యాదలుకూడ వివరింపబడియున్నవి కాని, ఉపనిషత్తులలో అవి అంతగా లేవు. అందలిభాష అపూర్వము, సంక్షేపరూపము, జ్ఞప్తి కనుకూలించునది.

విషయ మంత తెలిసినదే అను భావముతో, దానిని జ్ఞప్తికితెచ్చు సాధనములుగా మాత్రమే, ఆ గ్రంథకర్తలీ సూచనారూపవాక్యములను సంజ్ఞలుగా వ్రాసియుంచిరి. ఒక కథను వివరించుచున్నా రనుకొందము. వినువారందఱి కది తెలిసినదే యని వారి యూహ. ఇందువలన మనకు చాల ప్రయాస కలుగుచున్నది. అప్పటి జనశ్రుతులు లిప్పుడించుమించుగా నశించినవి. కొంచెము ఏవైన మిగిలియున్నను, అవి అతిశయోక్తిచే నెంతో విపరీతరూపము నొందినవి. కావున ఆ కథల సరియైన యర్థమును మనము గ్రహించు మార్గమే లేదు. వాని కెన్నెన్నియో నూతనార్థములు

కల్పింపబడెను. పురాణయుగమునాటికే అవి కవుల భావములతో నిండిన పద్యరూప మొందినవి. పాశ్చాత్యదేశములందు రాజకీయపరిణామక్రమములో చూపట్టు ముఖ్యవిశేషమే హిందూదేశపు ఆధ్యాత్మిక పరిణామక్రమమున చూపట్టుచున్నది. మీ పాశ్చాత్యులు నిరంకుశపరిపాలనము నోర్వజాలరు. తన యిష్టప్రకార మెవ్వడేని మిమ్ము పరిపాలింపకుండ మీరు చూచుకొందురు. ప్రజా ప్రభుత్వము దెసను, ప్రజాస్వాతంత్ర్యము దెసను, మీభావములు క్రమోన్నతరూపమున నభివృద్ధి నొందుచున్నవి. ఇదే మార్పు మా హిందూదేశపు ఆధ్యాత్మిక జీవనపరిణామములో తోచుచున్నది. ఎందఱో దేవుండ్లు పోయి ఒకే జగదీశ్వరు డేర్పడెను. ఉపనిషత్తులలో ఆ ఏకేశ్వరునిపై కూడ తిరుగుబాటు! తమ భవిష్యత్తును శాసింపగల లోకపాలకు లనేకులు కల రను భావమే కాదు వారికి దుస్సహమైనది. ఈ జగత్తు ఒక్కరి పరిపాలనలో నున్న దను భావముకూడ దుస్సహమయ్యెను. మొదట మనకు తట్టునట్టి విశేష మిది. ఈ స్వేచ్ఛాభావము క్రమాభివృద్ధినంది పరమోచ్చస్థితిని పొందినది. ఇంచుమించు అన్ని ఉపనిషత్తులలోను చివరి భాగమున ఈ పరమోచ్చస్థితి కనుపట్టుచున్నది. జగదీశ్వరుడు పదభ్రష్టు డగుటయే యీ పరమోచ్చస్థితి. సగుణదైవ మంతరించి నిర్గుణు డుత్పన్నమగును. దైవ మిప్పు డొక వ్యక్తిగతపురుషుడు కాడు. మునుపటివలె లోకము నేలు మహోన్నతుడును, మహామహిమాఢ్యును అగు మానవుడు కూడ కాడు. ఇప్పు డతడు సర్వభూతరూపములతో కాని

పించుచు, సర్వజగత్తునందు అంతర్వ్యాప్తమై యుండు, నొక తత్త్వమయ్యెను. సగుణమును, వ్యక్తిరూపమును, అగు దైవమును నిర్గుణముగను, తాత్త్వికముగను, చేసినవారు మానవు నొక వ్యక్తిగా నుంచుట అసంగతము గదా! అందుచే వ్యక్తిగత మానవుడుకూడ నుఱుమాపబడెను. తాత్త్వికమానవు డేర్పడెను. వ్యక్తిగతమానవుడు ప్రకృతి కల్పితుడు. ఆ వ్యక్తి కధిష్ఠానమై మానవతత్త్వము కలదు. అనగా, రెండువైపులనుండి యొకేసారిగా వ్యక్తిత్వములు నుగ్గాడబడుచున్నవి. తత్త్వము సమీపింపబడుచున్నది. వ్యక్తిగతదైవము తాత్త్వికదైవముదెసకును, వ్యక్తిగత మానవుడు తాత్త్వికమానవుని దెసకును, సాగుచున్నారు. పిదప ఇంకను ఉన్నతభావము లేర్పడెను. ఈ తాత్త్విక దైవ మొక రేఖగను, తాత్త్వికమానవు డొక రేఖగను సాగుచు పోయి, క్రమక్రమముగా ఈ రెండురేఖలును కలిసి యొక టయ్యెను. ఉపనిషత్తులలో ఈ పరిణామక్రమము వివరింపబడినది. తత్త్వమసి (అది నీవే) అనునది ప్రతి ఉపనిషత్తుయొక్క చివరి మాట. ఒక్క నిత్యానందతత్త్వము తప్ప నింకేమియు లేదు. అదియే యీ నానాత్వముగా వ్యక్త మగుచున్నది.

ఉపనిషత్తు లీసిద్ధాంతముతో తమ కార్యమును ముగించుకొనెను. అంతట తత్త్వవిచారపరులు ప్రవేశించిరి. పై మూలభావమునకు సూక్ష్మాంశవివరణ మొనర్చుటే వారి పని. వారి కనేకసమస్య లెదుర్కొనె ననుట చిత్రమా? నిర్గుణపరతత్త్వము ఒక్కటి తప్ప వేఱేమియు లేదనియు,

అదియే ఈ నానారూపములతో గోచరించుచున్నదనియు అంగీకరించినచో, ఏకత్వము బహుత్వముగా ఎట్లైనది? ఈ సమస్యయే అపరిపక్వరూపమున ప్రతిమానవహృదయము నందును అనాదిగా కలుగుచున్నది. కీడు మొదలగున వెట్లు పుట్టినవి అనునదే ఈ సమస్యయొక్క అపరిపక్వరూపము. లోకములో కీడనునది యేల కలదు? దానికి మూలకారణ మేమి? ఆ ప్రాతప్రశ్నయే యిప్పుడు సంస్కారమునొంది యీ నిగూఢరూపముతో ఆవిర్భవించినది. మన అసుఖ మునకు కారణ మేమి అను ప్రశ్న ఇంద్రియవేదికనుండి అడుగబడుటకు మాఱు తత్త్వవిచారవేదికనుండి అడుగబడు చున్నది: అఖండసచ్చిదానందవస్తు వీ భేదమయప్రపంచ రూపము నెట్లు పొందినది? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము మన కిప్పటికే పరిచితమైయున్న మాయావాదము. హిందూదేశ మొసగిన సమాధానములలో అత్యుత్తమమైన దిదియే: ఈ ఏకవస్తువు నిజముగా అనేకము కాలేదు, తనకు స్వాభావిక మగు అఖండత్వము నేమాత్రమును కోలుపోలేదు. ఈ అనే కత స్థూలదృష్టికే గాని, నిజమునకు కాదు. మనుష్యుడు సాకారుడుగా కనుపట్టినను, నిజమున కతడు నిర్గుణతత్త్వమే. భగవంతుడు పురుషుడుగా కనుపట్టినను, నిజమున కతడు నిర్గుణతత్త్వమే.

ఈ సమాధానములో భావతారతమ్యములు కలవు. తత్త్వజ్ఞుల కేకీభావము కుదురలేదు. మాయావాదమును కొంద ఱంగీకరింపరు. 'అనేకు లంగీకరింపరు' అనవలెనేమో. వీరే ద్వైతులు. వీరి ద్వైతము అపరిపక్వరూపమైనది. వీరు

ఈ విచారమును మూలముననే ఖండింపజూతురు. ప్రశ్నమునకే అవకాశమీయరు. వారిట్లు చెప్పుదురు: ఈ ప్రశ్న వేయుటకుగాని, దానికి సమాధానము కోరుటకుగాని మీ కధికారములేదు. అది ఈశ్వరేచ్ఛ. దానికి మనము లొంగి యుండవలెను. నోరెత్తరాదు. మన ఆత్మలు స్వతంత్రములు కావు. మన మేమి చేయునది, ఏమి అనుభవించునది, మన కేమి లభించునది: సర్వము దైవ మిప్పటికే నిర్ణయించి యున్నాడు. వచ్చు విపత్తులను ప్రశాంతబుద్ధితో ననుభవించుటే మన ధర్మము. అట్లు చేయమేని ఇంకను ఘోర కష్టములు విధింపబడును. ఇది మీకెట్లు తెలియునని అడిగినచో, వేదము లట్లు చెప్పుచున్న వందురు. వారి ప్రమాణములను, ఆ ప్రమాణములకు వారు కల్పించు అర్థములను, అంగీకరించి ఆ ప్రకారము నడుచుకొనుట మన విధియందురు.

మాయావాదము నంగీకరింపకయు, మధ్యస్థులై యుండువారు కొందఱు కలరు: 'ఈసృష్టి యంతయు ఈశ్వరుని శరీరముగా భావింపదగు నని వారి వాదము. ఆత్మలన్నిటికిని, ప్రకృతి కంతటికిని, ఆయనయే ఆత్మ. జీవుల ఆత్మలు దుష్కృతముచే ముడుచుకొని పోవును. ఆత్మ లిట్లు ముడుచుకొనిపోవుటచే వారిప్రభావము సన్నగిల్లుచుండును. మరల సత్కార్యములు చేసినప్పుడుగాని అవి విరివినొందవు.' హిందూమతము లన్నిటియందును ఒక సామాన్యభావము కలదు. లోకమునగల అన్నిమతములలోను ఈ భావము కలదనియే నా విశ్వాసము. కొన్ని మతములవారి కిది తెలిసి

యుండును. కొందఱికి తెలియకుండవచ్చును. అంతే భేదము. మానవుని దివ్యత్వ మనునదే ఈ భావము. 'జీవాత్మ అనునది ఎట్టిది? దానికిని భగవంతునికిని గల సంబంధమేమి?' అను విషయమున మతభేదములు కలవు. కాని స్వాభావసిద్ధముగా అది పరిశుద్ధ మనియు, పరిపూర్ణమనియు, బోధింపని మత మీలోకములో నొక్కటికూడ లేదు. పురాణకథా రూపముననో, నీతికథారూపముననో, తత్త్వసిద్ధాంతరూపముననో, ఈ భావము ప్రతిమతమందును చూపట్టుచున్నది. స్వాభావికముగా అది ఆనందమయము, శక్తిమంతము; దౌర్బల్యము నెఱుగదు, దుఃఖము నెఱుగదు. ఈ దుఃఖ మనునది యెట్లో వచ్చినది. అపరిపక్వమతము లిది కీడు యొక్క మూర్తీభావమనియో, పిశాచమనియో, అహ్రిమన్ (పారసీకుల దుష్టదైవము) అనియో సమాధానము చెప్పవచ్చును. కొన్ని మతములు దేవుడును, దయ్యమును, కలిసిన యొక భూతమును నిర్మించి, అది నిర్హేతుకముగా కొందఱికి సుఖము, కొందఱికి దుఃఖము, కల్పించుచుండు ననవచ్చును. ఇంకను బుద్ధిపరిపాకముగల మఱికొందఱు మాయావాదమును తేవచ్చును. ఇట్లిందెందఱో ఎన్నెన్ని విధముల సమాధానములో చెప్పవచ్చును. కాని ఒక్క విషయము మాత్రము విస్పష్టముగా తేలుచున్నది. అదియే మనకు ప్రసక్తము. ఈ తత్త్వభావములు, మతములు, వైజ్ఞానికవ్యాయామమాత్రములే, మనస్సుతో చేయు దొమ్మరవిద్యల వంటివే, గాని వేఱుకావు. ప్రతిదేశములోను, ప్రతిమతములోను, గల మూఢవిశ్వాసభావరాశి నుండి

విస్పష్టమై, దేదీప్యమానమై, కానవచ్చు మహత్తరభావము 'మానవుడు దైవమే, దివ్యత్వమే మన స్వభావము' అనునదియే.

ఆ దివ్యత్వము కాక మఱేమి కానవచ్చినను, అది వేదాంతపరిభాషలో 'అధ్యాస' అనబడునదే. ఏదియో అధ్యస్తమైనది ; కాని ఆ దివ్యస్వభావ మెన్నటికిని నశింపదు. మహాపాపిష్ఠునియందును, మహాసిద్ధపురుషునియందును, అది సర్వదా నిలిచియుండును. దానిని ఉద్ధరింప (మీఁదికెత్త) వలెను. పిదప నది స్వయంసిద్ధముగనే దీపించును. మనము కోరినగాని అది వ్యక్తము కానేరదు. చెకుముకిరాతి యందును ఎండుకట్టెయందును అగ్ని కలదనియు, ఒరపిడి చేతగాని అది బైటికి రాదనియు, మన పూర్వికులెఱిఁగి యుండిరి. అట్లే ముక్తత్వరూపమును, పరిశుద్ధత్వరూపమును అగు ఈ అగ్ని ప్రతిఆత్మకును స్వభావసిద్ధము. అది ఆత్మయొక్క గుణము కాదు. గుణము లార్జించుకొన శక్యమైనవి, కావున కోల్పోవ శక్యమైనవియు. ఆత్మయు ముక్తత్వమును అభిన్నములు; ఆత్మయు సత్తయు (అస్తిత్వము) అభిన్నములు ; ఆత్మయు చిత్తు (జ్ఞానము) అభిన్నములు. సచ్చిదానందము ఆత్మకు స్వాభావికము, దాని "జన్మహక్కు." ఇంద్రియ గోచరవస్తువు లన్నియు దాని వ్యక్తరూపములు. కొన్ని వస్తువులలో అది మందముగను, కొన్నిటిలో దీప్తిమంతము గను, వ్యక్తమగును. మరణముకూడ ఈ నిత్యసత్తయొక్క వ్యక్తరూపమే. జననమరణములు, స్థితిక్షయములు, హాని వృద్ధులు, ఆ ఏకత్వము (సత్త) యొక్క వ్యక్తరూపములే.

జ్ఞానవిషయముకూడ ఇట్టిదే. పామరత్వరూపమున గోచరించునది, పాండిత్యరూపమున గోచరించునది, ఆ 'చిత్తు' యొక్క, ఆ జ్ఞానసత్త్వముయొక్క, వ్యక్తరూపములే. ఈ ద్వంద్వములకు గలది ప్రకార (జాతి) భేదము కాదు; పరిమాణ (తరతమత్వ) భేదమే. మన కాళ్లక్రింద ప్రాకు క్షుద్రకీటకములకును, లోకమున నుద్భవింపగల మహోన్నత మేధాసంపన్నునికిని, కలది కూడ జాతిభేదము కాదు. తరతమత్వ భేదమే. ఈ జీవితములోని భోగము లన్నియు—అత్యంత హేయములుకూడ—ఆత్మసత్త్వమగు ఆ బ్రహ్మానందముయొక్క, ఆ ఏకత్వముయొక్క, వ్యక్తరూపములే యని వేదాంతతత్త్వవిచారపరుడు ధీరతతో పల్కును.

వేదాంతభావము లన్నిటిలో ఇది అత్యంతముఖ్యమైనది. మతము లన్నియు ఈ భావము నంగీకరించుచున్నవని నా విశ్వాసము. ఇట్లిప్పటికే చెప్పియుంటిని. అట్లంగీకరింపని మతము నొక్కదానినైన నే నెఱుగను. సర్వ మతములలో భాసించుచుండు సార్వలౌకిక భావ మిది యొక్కటే. బైబిలు నుదాహరణముగా గైకొందము. దాని ప్రకారము ప్రథమమానవుడు (ఆదాం) పరిశుద్ధుడుగా నుండి దుశ్చరితము చేత ఆ పరిశుద్ధతను కోలు పోయెను. దీని యర్థ మేమి? ఆదిమ మానవస్వభావము నిర్దుష్ట మనియేకదా వారి అభిప్రాయము? ఇప్పుడు మనలో కానవచ్చు కల్మష మంతయు, దుర్బలత్వ మంతయు, ఆ స్వభావముపై నేర్పడిన అధ్యాసనములు. ఆ పూర్వనిష్కల్మషస్థితి మరల రావచ్చుననియు—తప్పక రాగల దనియు—క్రైస్తవులు నమ్ముచున్నారు. వారి

అనంతరచరిత్రముచే నిది స్పష్టమగుచున్నది. బైబిలు ప్రాత, క్రొత్త, నిబంధనల చరిత్ర మంతయు ఇదియే. మహమ్మదీయులుకూడ ఇట్లే ఆదామును, అతని పారిశుద్ధ్యమును నమ్ముదురు. మహమ్మదుద్వారా ఆ పారిశుద్ధ్యము మరల లభించుమార్గ మేర్పడినదని వారి నమ్మకము. బౌద్ధులుకూడ నిట్లే. నిర్వాణ మను స్థితిని వారు నమ్ముదురు. అది ఈ భేదమయప్రపంచమున కతీత మగు స్థితి. వేదాంతులు బ్రహ్మ మనునది దీనినే. మనము కోలుపోయిన ఆ నిర్వాణమును పునర్లభ్య మొనర్చుకొనుటే బౌద్ధమతముయొక్క మూలభావము. 'మన సొత్తుకాని దేదియు మనకు లభింపదు' అను బోధ ప్రతిమతములోను కలదు. ఈ జగత్తులో మన మెవ్వరికిని ఋణపడియుండము. మన "జన్మహక్కు" కొఱకే మన పోరాట. ఈ భావము నొక గొప్పవేదాంతి "స్వారాజ్యసిద్ధి" అను తన గ్రంథపు పేరులోనే అద్భుతముగా వ్యక్తపఱచియున్నాడు. ఆ రాజ్యము మనది. దానిని కోల్పోయితిమి. మరల గెలుచుకోవలెను. ఇది కేవల భ్రాంతిజనితభావ మనియు, మన రాజ్యమును కోల్పోవనే లేదనియు మాయావాది పల్కును. అతనికిని ఇతరులకును ఇంతే భేదము.

"ఈ రాజ్యము మొదట మనదే. పిదప దానిని కోల్పోయితిమి" అనువఱకు మతము లన్నిటిలో నేకీభావము కలదు గాని, దానిని మరల సాధించుకొను మార్గమును గూర్చిన బోధలుమాత్రము భిన్నములు. కొన్ని కర్మము లాచరించి, కొన్ని విగ్రహములకు కొంత ద్రవ్యము

సమర్పించి, కొంత ఆహారనియమము పాటించి, జీవితవైఖరి నొకవిధమున దిద్దుకొన్నచో, ఆ రాజ్యము పునర్లభ్యమగునని యొకబోధ. ప్రకృతి కతీతుడగు నొక పురుషునికి సాష్టాంగప్రణామ మొనర్చి, విలపించుచు, క్షమాపణ వేడుకొనినచో, లభ్యమగునని మఱొకబోధ. మనఃపూర్తిగా ఆ మహాపురుషుని ప్రేమించినచో లభ్యమగునని ఇంకొక బోధ. ఈ వివిధబోధలును ఉపనిషత్తులలో కలవు. ఈ ఉపన్యాసము నడచుకొలది మీ కీ విషయము తెలియవచ్చును. కాని చివరది, అన్నిటిలో మహనీయమైనది, అగు బోధ రోదనము కేవల మనావశ్యక మని. 'ఈ కర్మాచరణ శ్రమ మేల? రాజ్యపునఃప్రాప్తివిషయమునుగూర్చిన చింత యేల? రాజ్యమును మీరు కోల్పోవలేదు. కోల్పోవని దానికై అన్వేషింతురా? మీ రిప్పటికే పరిశుద్ధులు, ఇప్పటికే ముక్తులు. ముక్తులమని భావించుకొనినచో మీ రీ క్షణముననే ముక్తులు; బద్ధులమని భావించుకొనినచో, మీరు బద్ధులే.' ఇది మిక్కిలి సాహసికవాక్యము. నేను జంకుకొంకులు లేక మాటాడ వలసియుండునని ఈ ఉపన్యాసారంభముననే చెప్పియుంటిని. మీ కిప్పుడు పైవాక్యము వెఱపు గొలుపునేమో కాని, దానినిగూర్చి మనన మొనర్చి, దాని ననుభూతము చేసికొంటిరేని, నా మాట సత్యమేయని మీకు తెలియవచ్చును. ముక్తత్వము మీకు స్వాభావికము కానిచో, మీ రేమిచేసినను ముక్తులు కానేరరు. మొదట ముక్తులుగా నుండి, ఆ ముక్తత్వమునెట్లో కోల్పోయితి రనుకొండు. దాని యర్థము మీరు మొదటకూడ ముక్తులు

కారనియే. ముక్తులుగా నుండినచో, ఆముక్తత్వ మెట్లు నశింపగలదు? ముక్తవస్తువు బద్ధముగా నెట్లు మాఱగలదు? నిజముగా నిప్పుడు బద్ధమే అయినచో, మొదట నది ముక్తమై యుండె ననుట భ్రాంతి.

ఈ రెండు పక్షములలో దేని నవలంబింతువు? ఆత్మ స్వతస్సిద్ధముగా శుద్ధము, ముక్తము, అంటివా, లోకములో నేదియు దానిని బద్ధముగా, పరిమితముగా, చేయజాలదని యేర్పడితీఱును. లేక, ప్రకృతిలో నేదైన దానిని బంధింప గలిగినచో, అది ముక్తము కాదనియు, ముక్త మనుమాట భ్రాంతిజనిత మనియు తేలును. కావున మనకు ముక్తి సాధ్యమైనచో, ఆత్మ స్వాభావికముగనే ముక్త మని యేర్పడు చున్నది. ఇది నిస్సంశయము. ఇట్లు కాకపోవుట అసంభవము. ముక్త మనగా ఇతరవస్తువులపై ఆధారపడనిది అని గదా అర్థము? ఇతరవస్తు వేదియు దానిలో మార్పులు కలిగింప జాలదని కదా! ఆత్మ స్వయంభవము. మనకు గల మహత్తరభావము లన్నిటికి ఈ విషయము మూలకారణము. స్వభావసిద్ధముగనే ఆత్మ ముక్త మని, అనగా ఇతరవస్తు వేదియు దానిపై అధికారము నెఱపజాలదని, అంగీకరించిన గాని, అది అనశ్వరమని (మరణములేనిదని) స్థాపింపజాలము. ఏదో యొక బాహ్యకారణముయొక్క ఫలమే కదా మరణము? విషము త్రాగితిని, చచ్చితిని. అనగా, బాహ్యకారణమగు విషమునకు నా శరీరము లోబడు నన్నమాట. కావున ఆత్మ ముక్త మనుట నిజమైనచో, అది బాహ్యకారణమగు దేనికిని లోబడ దనియు, కావున మరణింపజాల

దనియు, తేలును. ఆత్మ నిమిత్తత్వ న్యాయమునకు, అనగా ఈ మాయకు, అతీతమై యున్నగాని, అది ముక్తము, అనశ్వరము, ఆనందమయము, కానేరదు. ఈ రెండుపక్షములలో నీవు దేని నవలంబింతువు? మొదటిది భ్రాంతి యందువా, రెండవది భ్రాంతియందువా? రెండవదే భ్రాంతి యని నా నిశ్చితాభిప్రాయము. నా చిత్తవృత్తులకు, నా లక్ష్యములకు, అదియే ఎక్కువ అనురూపము. నేను స్వతస్సిద్ధముగా ముక్తుడనని నాకు పూర్తిగా తెలియును. కావున ఈ దాస్యము సత్యమనియు, ముక్తత భ్రాంతియనియు నేనెట్లంగీకరింపగలను?

ఈ చర్చ ఏదో యొక రూపమున తత్త్వశాస్త్రము లన్నిటిలో కానవచ్చును. మిక్కిలి ఆధునికము లగువాని యందుకూడ ఇది చూపట్టుచున్నది. రెండుపక్షములు కలవు: "ఆత్మ యనునదే లేదు. ఆ భావమే భ్రమ. భౌతికపదార్థ పరమాణువు లిటునటు తఱచు చరించుచు, శరీరము, మెదడు, అను సంయోగములను కలిగించును. తత్ఫలమే యీ ఆత్మ భ్రాంతి. ఈ పరమాణువులు కంపించుచు, చలించుచు, నిరంతర సంచారములు చేయుచుండుటచే ముక్తత్వభ్రాంతి కలుగుచున్నది" అని ఒక పక్షమువారి వాదము. బౌద్ధులలో కొన్ని తెగలవారి దీ భావమే. దీనిని విశదీకరించుటకు వారీ యుదాహరణము నిచ్చుచుండిరి: ఒక దివటీని గిరగిర అతివేగముగా త్రిప్పినచో, ఒక తేజశ్చక్రము కానవచ్చును. ఆ చక్రము నిజముగా కలదా? దివ్వటి ప్రతి క్షణమునను తిరుగుచున్నదికదా. మనము పరమాణు

సముదాయమాత్రులము. ఆ పరమాణువు లతివేగముగా తిరుగుచుండుటచే నిత్యమగు నొక ఆత్మ యున్నదను భ్రమ కలుగుచున్నది. "భౌతికపదార్థ మనునది నిజముగా లేనే లేదు. భావపరంపరాగమన మది యున్నదను భ్రాంతిని కలిగించును" అని రెండవపక్షమువా రందరు, నీ వే పక్షము నవలంబింతువు? "ఆత్మ కలదు, భౌతికపదార్థమే లేదు" అను పక్షమునే కదా. రెండుపక్షముల వాదము లొకే రీతివి. కాని ఆత్మపక్షపువాదము లొకింత ప్రబలములు. ఏలన, భౌతికపదార్థము అనబడున దేమైనది ఎవ్వరు నెఱుగరుగదా. మనకు అనుభవజ్ఞానము కలుగునది మనలను గూర్చియే. తన వెలుపలి భౌతికపదార్థమును అట్లు అనుభూతము చేసికొన్నవానిని నే నెన్నడును చూడలేదు. తనలోనుండి బైటికి దుముకు శక్తి ఎవ్వరికిని, ఎన్నడును, కలుగలేదు. కావున ఆత్మపక్షవాదమునకు భౌతికపదార్థ పక్షవాదమునకన్న కొంచె మధికబలము కలదు. ఇంకొక కారణము. ఆత్మవాదము ప్రపంచముయొక్క ఉనికిని విశదీకరించును. అనాత్మవాద మట్లు చేయదు. కావున భౌతిక పదార్థపక్షపు వాదము యుక్తియుక్తము కాదు. తత్త్వ శాస్త్రము లన్నిటియొక్క నిగ్గు తేల్చి పరిశీలించినచో, అవన్నియు పై రెంటిలో నొక పక్షము నవలంబించు నని తెలియగలము. కావున ఇచటకూడ ఎక్కువ నిగూఢ రూపమున, ఎక్కువ ఆధ్యాత్మికరూపమున, ఆ ప్రాత సమస్యయే—ఆత్మయొక్క సహజపరిశుద్ధతను, సహజముక్తత్వమును గూర్చిన సమస్యయే—కానవచ్చుచున్నది. ఒక

పక్షమువారి ఆత్మను, రెండవ పక్షమువారు మన దాస్య మును, భ్రమ యందురు. మేము నిస్సంశయముగా రెండవ పక్షములో చేరి దాస్యమే భ్రమ యందుము.

మనము బద్ధులము కామనియు, ఇప్పటికే ముక్తుల మనియు, వేదాంతసిద్ధాంతము. ఇది యటుండ, బద్ధుల మని చెప్పుటయు, తలఁచుటయు, అపాయకరము. నేను బద్ధుడను, నేను బలహీనుడను, నేను అసహాయుడను, అన్నతోడనే నీ గతి మూడినది. నీకు మఱొక క్రొత్త సంకెలను తగిలించు కొనుచున్నావు. అట్లు పలుకవలదు, అట్లు తలపవలదు. ఒక మనుష్యుడు అడవిలో నివసించుచు రేయుంబవళ్లు శివోఽహం, శివోఽహం (నేను శివుడను) అనుచుండువా డట. ఒకనాడొక పులి వానిపై బడి లాగుకొని పోయెనట. ఏటికి ఆవలిగట్టువారిది చూచుచుండిరి. పులి నోట జిక్కి యున్నను, నోరాడుచున్నంతదనుక, నతడు శివోఽహం అనుచునే ఉండెనట. అట్టివార నేకులు కలరు. తమశరీర ములను కోసి ముక్కలుచేయుచున్న శత్రువుల నాశీర్వదించిన వారు కలరు. "నేనతడను, నేనతడను, నీవును అతడవే, నేను శుద్ధుడను, పరిపూర్ణుడను, నా శత్రువు లందఱును అట్టివారే. నీవతడవు. నేనును అతడనే" : ఇది ధీరత. కాని ద్వైతమతములలో మహనీయములు, అద్భుతములు, అగు విషయములు కలవు. ప్రకృతికి భిన్నుడగు సగుణదైవపు భావము ఇందొకటి. మన మతనిని భక్తిప్రేమలతో నర్చింతుము. ఈ భావ మొక్కొక్కసారి మిక్కిలి ఆప్యాయ కరముగా నుండును. కాని ఆ ఆప్యాయత స్వాభావికము

కాదనియు, మత్తుమందులు కల్పించు ఆహ్వాయతవంటి దనియు, వేదాంతము పల్కును. ఈ లోకములో నేడు— మునుపు ఎప్పటికన్న—ముఖ్యముగా కావలసినది బలమైయుండగా, ఇందుచే కాలక్రమమున బలహీనత కలుగును. లోకములో గల తాపత్రయ మంతటికిని బలహీనతయే కారణమని వేదాంతమనును. సర్వవ్యథల కదియే ఏకైక కారణము. బలహీనులము గనుకనే కడగండ్లపా లగుచున్నాము. బలహీనులము గనుకనే మనము బొంకుట, చంపుట, ఇతరాపరాధములు చేయుట. బలహీనులముగనుకనే మన దుఃఖములు, మరణములు. మనకు బలహీనత కల్పించున దేదియు లేనిచో, మరణములు, దుఃఖములు ఉండవు. భ్రాంతియే మన వ్యథలకు కారణము. ఈ భ్రాంతిని త్యజింపుడు, ఈసర్వము అదృశ్యమగును. ఇందుకు సందేహమే లేదు. ఈ ఆధ్యాత్మికచర్చలను, అచ్చెరువుగొల్పు ఈ మానసిక వ్యాయామ విద్యావినోదములను, దాటి చివరకు మన మత్యంతస్పష్టమగు ఈ అద్వైతమత భావమును చేరుదుము.

అద్వైతవేదాంతము సత్యమును మిక్కిలి స్పష్టముగా తెలుపును. సత్యమును అంతకన్న స్పష్టముగా తెలుపుట సాధ్యముకాదు. హిందూదేశములోను, ఇతర దేశముల లోను, ద్వైతబోధ చేయబడియుండుట మహాప్రమాద కార్యము. తత్ఫలముగా, జనుల బుద్ధి మూలతత్త్వముల మీదికి పోవుటకుమాని, మిక్కిలి చిక్కగానుండు తత్సాధన మార్గములమీద నిలిచెను. అనేకులకు అందలి నిగూఢ

ప్రతిపాదనములు—వైదాంతికములును, తార్కికములును—భయంకరములై యుండెను. అట్టి దుర్గమమార్గములు జనసామాన్య మనుసరింపజాలదనియు, సామాన్యదైనికజీవితమున కవి అనర్హములనియు, అట్టి వేదాంతము పేరనియమబద్ధజీవితపు బిగి సడలి, స్వేచ్ఛాప్రవర్తనము చెలరేగుననియు, వారు తలంచిరి.

కాని అద్వైతమతబోధలో ఇట్టి అపాయ మేమాత్రము లేదని నా భావము. అది అవినీతిని గాని, దౌర్బల్యమును గాని, కలిగింపదు. కలిగింపక పోవుట మాత్రమే కాదు. వానిని పోగొట్టుటకు తత్సమానమగు అమోఘప్రతిక్రియ ఇంకేదియు లేదు. ఈ మాట నిజమైనచో, చెంత నే ప్రవహించుచుండు జీవనదిలోని దివ్యజలమును వదలి జనులు రొచ్చుకాలువ నీటిని త్రాగుచున్నారు. ఇది చూచి మన మూరకుండ వచ్చునా? అద్వైతబోధలు నిర్మలము లనుమాట నిజమైనచో, ఈ క్షణముననే వానిని లోకమున కేల బోధింపరాదు? లోకు లందఱికిని—జన్మించిన ప్రతి మానవునికి; పుణ్యమూర్తులకు, పాపమూర్తులకు ; స్త్రీలకు, పురుషులకు, శిశువులకు ; పురము లేలువారికి, పురము లూడ్చువారికి—ప్రతివారికి, ఈ క్షణముననే మేఘగర్జారావముతో ఏల బోధింపరాదు ?

ఇది అఱపరాని మహోద్యమ మని మీకిప్పుడు తోపవచ్చును. మీలో అనేకు లిది విని బెదరిపోవచ్చును. ఇందుకు కారణము పూర్వస్థితియందు మన కుండు మూఢవిశ్వాసమే కాని వేఱు కాదు. వివిధదుష్టపదార్థములను,

అఱుగని ఆహారములను తినుటచేత, పస్తులుపడి మాడుట చేత, మంచి యాహారము భుజించు శక్తి నశించును. మనము చిన్ననాటినుండియు బలహీనత కల్పించు మాటలు వినుచున్నాము. దయ్యముల ఉనికి తమకు నమ్మకము లేదనువా రనేకులు కలరు. కాని చీకటిలో కొంచెము ఒడలు జలదరింపనివా రనేకులు లేరు. ఇందుకు మూఢ విశ్వాసమే కారణము. సైతాను లేదన్నచో, మతమే నశించు ననుకొనువా రీ దేశమున కలరు. సైతాను లేని మత మెట్లుండగలదని నన్ననేకు లడిగిరి. మనకు త్రోవ చూపువా డొకడు లేని మతము ఉండగలుగునా? పరిపాలకు డొక డుండనిచో మన మెట్లు జీవింపగలుగుదుము? పరిపా లింపబడుచుండు భావము మనకు అలవాటైపోయినది. కనుక మనము పరిపాలన నపేక్షింతుము. ఒకనిచే ప్రతిదినము చీవాట్లు తినుచున్నట్లు తోచినగాని మనకు హాయిగా నుండదు. ఇదంతయు ఆ మూఢవిశ్వాసమే! కాని ఈ స్థితి మాఱి తీఱును. మీ కిప్పు డది భయంకరముగా తోచినను, కాలము మాఱిపోవుననుట నిజము. అప్పుడు మనలో ప్రతి వారును ఇప్పటి స్థితిని జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొని, పరిశుద్ధమును నిత్యమును అగు మన ఆత్మ నావరించియుండిన మూఢ విశ్వాసము లన్నిటిని తలచి, మనలో మనమే నవ్వుకొందుము. "నేను ముక్తుడను, ఎప్పుడును ముక్తుడనుగనే ఉంటిని, ఎప్పటికిని ముక్తుడనుగనే ఉందును" అని మన మప్పుడు హర్షముతో, ధీరతతో, త్రికరణశుద్ధితో, మాటిమాటికి పల్కుదుము. ఈ అద్వైతభావము వేదాంతమువలన

కలుగును. ఈ భావ మొక్కటియే శాశ్వతముగా నిలిచి యుండదగినది. శాస్త్రములు రేపు నశింపనిండు! ఈ అద్వైత భావము మొదట హీబ్రూజాతికి స్ఫురించిననేమి, ఉత్తరధ్రువ వాసులకు స్ఫురించిననేమి? అది ఎవరికి అక్కఱ? ఇది సత్యమగుటొక్కటే ముఖ్యము. సత్యము సనాతనము (ఎప్పుడును ఉండునది). తానొకరి సొమ్ము కాదని సత్యమే తెలుపుచున్నది. ఈ ఏకైకసత్యము నెఱుగుటకు మానవులకు, మృగములకు, దేవతలకు, సమానమగు అధికారము కలదు. వారందఱును దానిని కైకొందురుగాక. జీవితమును వ్యథామయము చేసికొను టేల? సర్వవిధమూఢవిశ్వాసములకు జను లేల ఆహుతి కావలెను? వారిలో ఇరువదిమందియైన తమ మూఢవిశ్వాసములను త్యజించునెడల నేను పదివేల జన్మములైన ఎత్తుదును. అద్వైతసత్యమును తెలిపినచో జనులు భీతిల్లుదురు. అది మీ దేశములో మాత్రమే కాదు. ఆ మతమునకు పుట్టినిల్లైన మా దేశమునకూడ అంతే. "లోకమును త్యజించి, అడవులలోనుండు సన్న్యాసులకీ భావము యోగ్యము. వారికే ఇది అనుకూలము. కాని మా బోటి సామాన్యగృహస్థులకు కొంచెము దైవభీతి, కొంచెము కర్మకలాపము, అవసరము" అని ఈ రీతిగా వారు మాటాడుదురు.

ద్వైతభావములు లోకమును చాలకాలము పరిపాలించినవి. తత్ఫలమే ఇది. మఱొకమార్గ మేల త్రొక్కిచూడరాదు? అద్వైతభావము అన్నిమనస్సుల కెక్కుటకు కొన్ని యుగములు పట్టుననుట నిజమే. కాని వెంటనే ఏల

మొదలుపెట్టరాదు? మన జీవితకాలమున ఇరువదిమంది కిని బోధించితిమేని, మనము ఘనకార్య మొనర్చినట్లే.

"నేను పరిశుద్ధుడను, ఆనందమయుడను" అని చెప్పుట సులభమేకాని, ఆ మాట కనుగుణముగా నడుచుకొనుట చాల కష్టము. ఇది నిజమే. అద్వైతభావప్రచారమున కిది ప్రతిబంధకముగా వర్తించును కూడ. కాని ఆదర్శసిద్ధి సుసాధ్యమా? ప్రతిపసిబిడ్డకును ఆకసము కనుపట్టుచుండును. కాని ఎంతో దూరమున. దూర మన్న కారణమున ఆకసమును చూడరాదా? మూఢవిశ్వాసముల దెస కేగుటయే మంచిదా? అమృతము లభింపనిచో విషము త్రాగిన సరిపోవునా? సత్యానుభూతి వెంటనే లభింప దను కారణమున అంధకారములోని కేగి, దౌర్బల్యములకు, మూఢవిశ్వాసములకు, లొంగిపోవుట ఉపయోగకరమా?

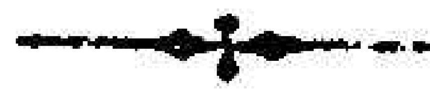
ద్వైతమతరూపములు పెక్కింటికి నా కాక్షేపము లేదు. వానిలో ననేకములు నా కిష్టములు కూడ. కాని దౌర్బల్యభావము లుపదేశించు బోధ లన్నిటిని నే నాక్షేపింతును. భౌతికశిక్షగాని, వైజ్ఞానికశిక్షగాని, ఆధ్యాత్మికశిక్షగాని, పొందుచుండు ప్రతిపురుషుని, ప్రతిస్త్రీని, ప్రతి శిశువును, నేనొక ప్రశ్న మడుగుదును. ఒకే ప్రశ్న: "నీకు బలముకలదా? బలము నీ బుద్ధికి గోచరించుచున్నదా?" బలము నీయగలిగినది సత్యమొక్కటియే అని నే నెఱుగుదును. కావుననే ఈ ప్రశ్న. సత్య మొక్కటియే జీవము నీయగలదు. సత్యముదెస పయనించు చుండుటచే తప్ప మ తెట్లును బలము చేకూరదు. బలము చేకూరిన పిదపగాని సత్యము

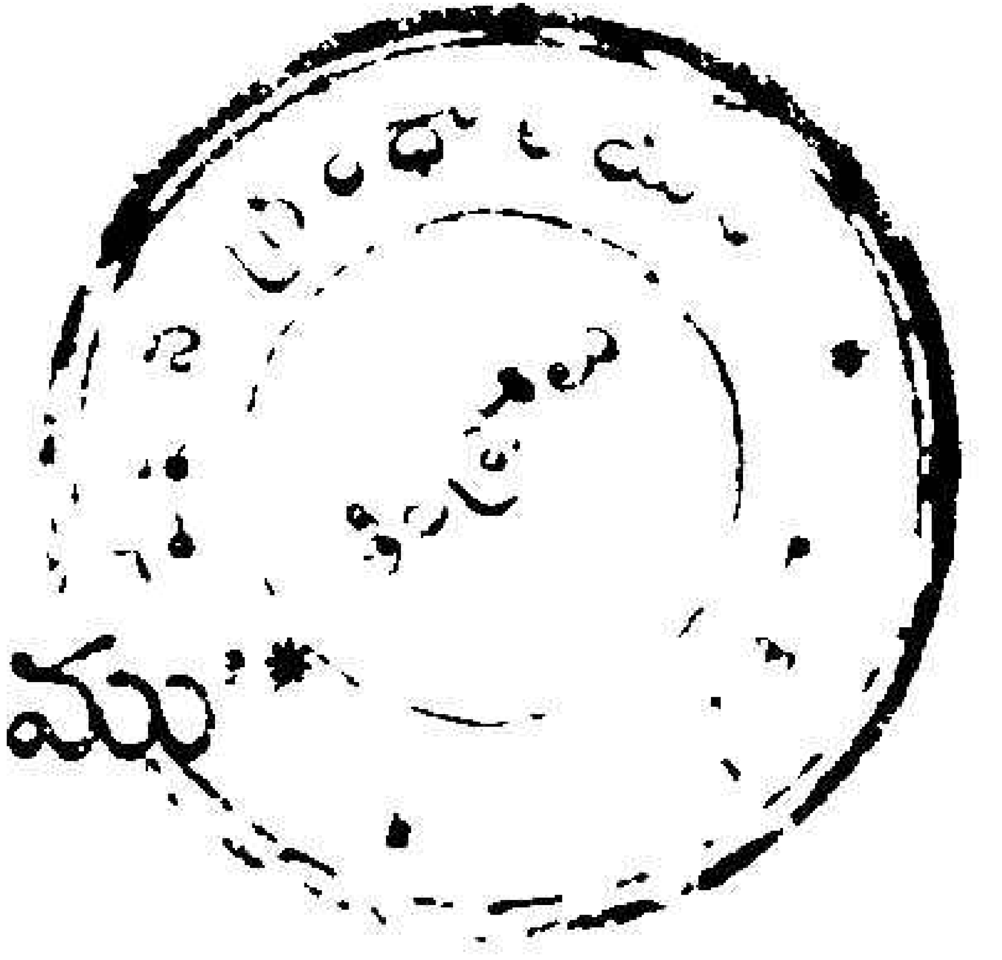
అందుపాటులోనికి రాదు. మనస్సును దుర్బల మొనర్చి, మూఢవిశ్వాసపూరితముగా చేసి, నిరుత్సాహపఱచి, దానిని సర్వవిధములగు అసాధ్యవిషయములదెస, మర్మపుకిటుకుల దెస, వెఱ్ఱి భావముల దెస, పఱపు మతము లన్నియు నాకసమ్మతములు. అవి అపాయకరము లని నా విశ్వాసము. ఆ మతములు శుభప్రదములు కావు. అవి మనోజాడ్యమును, మనోదౌర్బల్యమును, కలిగించును. ఆ దౌర్బల్యకారణమున మనస్సు కాలక్రమమున సత్యమును గ్రహించు, సత్యమార్గమున జీవించు, శక్తిని చాలవఱకు కోలుపోవును. కావున మన కతిముఖ్యముగా కావలసినది బల మొక్కటియే. భవరోగమునకు బలమే ఔషధము. ధనికులు పీడించునప్పుడు బీదలకు ఉండవలసిన ఔషధము బలము. విద్యావంతులు పీడించునప్పుడు పామరులకు ఉండవలసిన ఔషధము బలము. ఇతర పాపులు పీడించునప్పుడు పాపులకు ఉండవలసిన ఔషధము బలము. ఈ అద్వైతభావమువలె మనకు బలమిచ్చునది కేదియు లేదు. ఈ అద్వైతభావమువలె మనలను నీతిపరుల నొనర్చునది కేదియు లేదు. బాధ్యతయంతయు మన నెత్తిమీదనే పడిన దను భావము కలిగినప్పుడుగాని మనము పరిపూర్ణశక్తితోను, పరిపూర్ణబుద్ధితోను, కార్యనిర్వహణ మొనర్పము. మి మ్మొక ప్రశ్న మడిగెదను. ఒక కసుగందుబిడ్డను మీ చేతులలో నుంచితి నేని, మీ రెట్లు ప్రవర్తింతురు? తాత్కాలికముగా మీ జీవిత మంతయు మాఱిపోవును అని పందెమొడ్డి చెప్పగలను. మీ రెట్టివారైనను, ఆ తరుణమునకు స్వార్థరహితు లగుదురు. భార

మంతయు మీపై బడ్డతోడనే మీ దుష్టస్వభావములను విడనాడుదురు. తాత్కాలికముగా మీ శీలమే మాఱిపోవును. కావున భారమంతయు మనపై బడ్డప్పుడు మన అత్యున్నత శక్తియు, మన అత్యున్నతసౌశీల్యమును, ప్రదర్శిత మగును. దేవులాడుచు పోయి చేరుట కెవ్వరును లేనప్పుడు : నిందలు మోపుటకు దయ్యము, భూతము, ఏదియు లేనప్పుడు : మన భారములు మోయు సగుణుడైన మెవ్వరును లేనప్పుడు : బాధ్యత యంతయు మనమీదనే పడ్డప్పుడు : మనలో గల మహోన్నతి అంతయు బైటికి వచ్చును—'నా విధికి నేనే కర్తను, నాకు వచ్చు శుభము నేను తెచ్చుకొనునదే. నాకు వచ్చు అశుభముకూడ నేను తెచ్చుకొనునదే. పరిశుద్ధుడను నేనే. ఆనందాత్ముడను నేనే.' ఇందుకు విరుద్ధములగు భావము లన్నియు మనము త్యజింపవలెను. "నాకు మృత్యువు లేదు; శంక (భయము) లేదు ; నాకు జాతిభేదము లేదు ; నాకు మాతాపితలు లేరు ; సోదరులు లేరు ; మిత్రులు లేరు ; శత్రులు లేరు ; నేను సచ్చిదానందరూపుడను ; నేను శివుడను, నేను శివుడను. పాపపుణ్యములు, సుఖదుఃఖములు నన్ను బంధింపవు ; తీర్థములు, వేదములు, యజ్ఞములు నన్ను బంధింపజాలవు ; నాకు ఆకలిదప్పులు లేవు ; ఈ దేహము నాది కాదు ; ఈ శరీరమునకు కలుగు వ్యాధిజీర్ణతలు నన్ను బంధింపవు ; నేను సచ్చిదానందరూపుడను. నేను శివుడను, నేను శివుడను."

మనకు ఉండవలసిన ప్రార్థన మిదియొక్కటియే అని వేదాంతము చెప్పుచున్నది. "నేనే శివుడను" అని మనము

భావించుకోవలెను, ఇతరులకు చెప్పవలెను. గమ్యమును చేరు మార్గ మిది యొక్కటియే. నిరంతర మిట్లు చేయుచున్నచో, బలము లభించును. మొదట తడబడువాడుకూడ క్రమాధికబలము నొందును. "నేను శివుడను" అను వాణి కూడ క్రమాధికబలము నొందును. చివర కీసత్యము మన హృదయముల కెక్కి, మన రక్తనాళములలో ప్రవహించుచు, మన యావచ్ఛరీరములో చొచ్చి వ్యాపించును. సత్యదీప్తులు అధికాధికముగా దేదీప్యమానము లగుకొలది, భ్రాంతి మోహములు అదృశ్యము లగును. ఇట్లు జరుగగా జరుగగా, సర్వము అదృశ్యమై, సూర్యు డొక్కడే ప్రకాశించుచుండు కాలము వచ్చును.

విశ్వతత్త్వ దర్పణము*

అండాండము

(న్యూయార్క్ : 19-1-1896)

మనచుట్టును ప్రపంచము లెంతయో మనోహరముగా గోచరించుచున్నవి. ప్రాతఃకాలమున నుదయించు సూర్యుడు సౌందర్యమును గ్రక్కుచుండును. సృష్టి మనోహరకాంతుల బ్రసరించుచుండును. ఈ విశ్వమంతయు గడు రమణీయముగ గాన్పించుచున్నది. నరుడు తానీ పుడమిని జననమందినది మొదలు ఈ సౌందర్యమునెల్ల అనుభవించుచున్నాడు. పర్వతములెంతయు గంభీరములై గౌరవ భాజనములై చూపట్టును. కడలిని జేరుకాంక్షతో కడు వడిని బ్రవహించు మహానదులును, తెరువుగానరాని మరుభూములును, అంతులేని మహాసముద్రములును, నక్షత్ర సంశోభితనీలాకాశమును : ఇవన్నియు భక్తినుప్పతిల్లజేయుచు మహనీయములై మనోహరములై యొప్పుచున్నవి. ప్రకృతి యని మనము పేర్కొను సత్తాకమెల్ల మానవుని స్మృతిని దాటిన ప్రాచీనకాలమునుండియు నరహృదయమున నంకితమగుచునే యున్నది. నరునిసంకల్పము నదిపరివర్తనము గావించుచునేయున్నది. అందుకు ప్రతిక్రియగనే "ఇవన్నియు

---

* అనువాదకులు : శ్రీ తత్త్వానందస్వాములవారు

నేమిటి? ఎచ్చోటినుండి కల్గుచున్నవి?'' అనువిచారణ బయలుదేరినది. మానవుని రచనలలో మహాపురాతనము లగు వేదములలోని ప్రాచీనభాగముల నిర్మాణకాలమందు సహితము ఈ ప్రశ్న వెలువడియేయున్నది. ''ఇదంతయు నెందుండి పుట్టుచున్నది? అస్తిత్వముగాని నాస్తిత్వముగాని లేక, అంధకార మంధకారమున నడగియున్న కాలమున ఈ విశ్వమును ఆవిష్కృతిగావించినదెవరు? ఎట్లావిర్భవింప జేసిరి? దీనిరహస్యము నెరింగినవారెవ్వరు?'' అని శంకింప బడియెను. ఆశంకయే నేడు మనకును విచారణాంశ మగుచున్నది. ఈప్రశ్నకు లక్షలకొలందిగ సమాధానములు కూర్పబడియున్నవి. అయినను నింకను కోటిపర్యాయము లీప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పవలసియేయుండును. ఇట్లనుట చేత పూర్వపుసమాధానములన్నియు వ్యర్థములయ్యెనని భావముకాదు. ఈ ప్రశ్ననుగూర్చి వెలువడిన ప్రతిసమాధానమునందు కొంత సత్య మిమిడియే యున్నది. కాలక్రమమున నీ సత్యము బలముంగూర్చుకొనుచు బోవుచున్నది. ఈప్రశ్నకు భారతదేశతాత్త్వికుల గ్రంథములనుండి నేను సంగ్రహింప జాలిన సమాధానమును ఆధునికవిజ్ఞానానుసరణముగా నిప్పుడు మీయెదుట దెలుప బ్రయత్నించెదను.

ప్రశ్నలలోనికెల్ల నత్యంతపురాతనమగు ఈ ప్రశ్న యందలి కొన్ని యంశము లిదివరకే పరిష్కారము చేయబడి యున్నవి. అందు మొదటివిషయము ''అస్తిత్వముగాని నాస్తిత్వముగాని లేనికాలమొకటికల'' దనుట. అనగా నీ విశ్వములేనికాలముగలదు. సముద్రములు మహాసముద్ర

ములు గలిగి, నదులు పర్వతములు పట్టణములు గలిగి, పల్లెలు గలిగి, మరియు నరసంఘములు జంతుసంతానములు వృక్షవర్గములు పక్షిజాతులు ఈ గ్రహములు ఈజ్యోతిర్మండలములు ఇంతేల సృష్టియందలి అనంతనానాత్వముగలిగి జెన్నారు మన భూమాతయే లేనికాలము సయితము కలదట! ఈమాట తథ్యమేనా? దీని నెటులు పరిష్కారము చేయగలిగిరో కనుగొనవ యత్నింతము. చుట్టును మనుజునకు గాన్పించు నీ ప్రకృతియొక్క తత్త్వ మెట్టిది? ఒక మొక్క నుదాహరణముగ దీసికొందము. నరుడొక గింజను నేలలో బెట్టును. కొంత కాలమున కొక మొలక తలజూపి నెమ్మదిగా పైకి వెడలుచున్నది. ఇంకను పెరిగి పెరిగి మహావృక్షమగుచున్నది. తుదకది చచ్చును. గింజమాత్రము మిగులును. ఇట్లొక చక్ర మేర్పడుచున్నది. అది గింజనుండి బయలుదేరినది, చెట్టైనది. తుదకు గింజరూపమున నస్తమించినది. ఒక పక్షిని జూడుడు. అదొక గ్రుడ్డునుండి పుట్టును. కొంత కాలము జీవించును. మరణించును. కొన్ని గ్రుడ్లను తన వెనుక విడిచిపోవును. అవి ముందు రాబోవుపక్షులకు బీజములై యొప్పుచున్నవి. మృగములవిషయమును నిట్లే యున్నది. నరునివిషయముకూడ నిట్లేయున్నది. సృష్టి యందలి ప్రతిదియు నేదోబీజమునుండి, యేదో యంకురము నుండి, అనగా నేదో యొకసూక్ష్మతరరూపమునుండి బయలు దేరి క్రమముగా స్థూలతరరూపములదాల్చి ప్రవర్ధనమగును. ఆవిధముగా కొంతకాలము గడపి తిరిగి మొదటిసూక్ష్మతర

రూపమునకు మరలి, యంతరించును. రమణీయమగు సూర్య కిరణములకు నాట్యరంగమై యొప్పు వర్షబిందువు సముద్రము నుండి యావిరిరూపమున పైకిలాగబడుచున్నది. గాలిలో నూర్ధ్వముగా బోయిపోయి యచ్చట నీరుగామారి ఈ వర్ష బిందురూపముం దాల్చి నేలరాలుచున్నది. మరల నది యావిరిరూపమును దాల్చును. ప్రకృతిలో మనచుట్టును గాన్పించు ప్రతివస్తువును నిట్లే వర్తించుచుండును. ఈ మహా పర్వతములు హిమప్రవాహములయొక్కయు నదుల యొక్కయు రాపిడికి లోనగుచున్నవి. ఆ రాపిడి వలన నెమ్మదిగనైనను తప్పక నలియగుచుండును. ఈ జలధారలు వానిని పొడిచేసి, యిసుకగ మార్చి సముద్రము లోనికి లాగికొనిపోవును. సముద్రగర్భమున నీ యిసుక పొరలుపొరలుగా పేరుకొని, గట్టిపడి శిలాకృతి దాల్చును. క్రమక్రమముగ నివి కొండలుగ నేర్పడి భావి సంతతివారికి మరల పర్వతములరూపమున ప్రత్యక్షమగును. ఇంకొకసారి అవి నలిగి పొడియైపోవలసియేయుండును. ఇట్లీ చక్రము తిరుగుచుండవలసినదే. ఇసుకనుండి మహాపర్వతములు ప్రభవించును. అవి తిరిగి యిసుకగ మారుచుండును.

ప్రకృతియొక్క ఆద్యంతములో కేతీరున బరగుట సత్యమగునేని—మనయనుభవమున దీనికి భిన్నత్వము గోచరించుటలేదుగదా—ఒక్కచిన్న యిసుకరేణువుయొక్క సృష్టియందు వర్తించువిధానమే మహత్తరములగు సూర్యగోళములను తారకలను నీ విశ్వమునంతను సృష్టించుటలో అనువర్తించుననుట తథ్యమయ్యేనేని: అణువుయొక్క నిర్మాణము

ననుసరించియే విశ్వమంతటియొక్క నిర్మాణమును పరగునేని: ఈ యఖిలవిశ్వము నొకేనియమముతోడ నిర్మింపబడియుండుట నిజమగునేని : ఇంక, వేదములు ఘోషించుకీతిని "ఒక్క మృత్పిండముయొక్క తత్త్వమును దెలిసికొంటిమా విశ్వము లోని మృత్తికారాశి యంతటియొక్క తత్త్వమును దెలిసికొని నట్లే" యగును. ఒక్క చిన్నమొక్కను దీసికొని దాని జీవనరహస్యమును గనిపెట్టితిమా, విశ్వమునంతను గ్రహింప గల్గుదుము. ఒక్కయిసుకరేణువుయొక్క గుట్టును దెలిసి కొనినయెడల, విశ్వముయొక్క గుట్టంతయు తెలిసిపోవును. ఈ సూత్రమునే దృశ్యప్రపంచమంతటికిని ననువర్తింపజేసిన యెడల, సమస్తమునకును ఆద్యంతములు దాదాపుగా నొకే తీరుననుండునని సులభముగ గ్రహింపగలుగుదుముగదా. ఇసుకనుండి కొండలుపుట్టి తిరిగి యిసుకగ మారుచున్నవి. నదు లావిరిమూలమునబుట్టి మరల నావిరి యగుచున్నవి. చెట్లు గింజలవలన నుద్భవమయి తుదిని గింజలుగా నంత మొందుచున్నవి. నరజీవి నరజీవకణములనుండి యావిర్భ వించి కడపట నరజీవకణములందే యంతము గాంచును. జగత్తు అంతయు—నక్షత్రములు గ్రహములు సహా—నొక సూక్ష్మతరమగు వాయురూపమునుండి కలిగినదే. దానిలో మరల లయమందవలసినదియే. దీనినుండి మనము నేర్చుకొనవలసినదేమి? ఈ దృశ్యమగు స్థూల రూపము ఫలితమనియు, సూక్ష్మతరరూపము దీనికారణ మనియునేగదా! వేలకొలది సంవత్సరములకు బూర్వము తత్త్వశాస్త్రములకు మూలపురుషుడగు కపిలమహర్షి విలయ

మనగా కార్యరూపమున గోచరించునదే తిరిగి కారణరూపమును పొందుటే యని ఋజువుచేసియున్నాడు. ఇక్కడనున్న యీబల్లను నాశనముచేసినయెడల నది తనకు మూలకారణమైన సూక్ష్మతరరూపమును తిరిగిపొందును. అనగా ఏ అణువుల సంఘాతము మనమిప్పుడు బల్లయనిపిలుచుచున్నట్టి ఆకారముగ నేర్పడెనో, ఆ అణువులు తమ సూక్ష్మస్వరూపమును మరల దాల్చుననుట. ఒక మనుష్యుడు మరణించునప్పుడు తానేభూతములతో నీ శరీరమును గూర్చుకొనెనో యా భూతములు తమతమ స్వస్వరూపములను దిరిగి పొందును. ఈ భూమి నశించునెడల దానికీ రూపమునొసగిన భూతములు స్వస్వరూపములను తిరిగిపొందును. విలయమనగా నిదియే. కార్యము తిరిగి కారణరూపమును పొందుటే. కాబట్టి కార్యమనునది—అనగా ఫలితముగా నేర్పడినది—మొదటికారణమే యనియు వేఱుకాదనియు దెలిసికొనుచున్నాము. కారణమే వేఱొక యాకారమునంది, కార్యమై కానిపించును. ఈ యద్దమనునది కార్యము. దీనికి కారణమున్నది. ఆకారణమే కార్యమగు అద్దము రూపమున వ్యక్తమగుచున్నది. కొంత భౌతికపదార్థమును, నిర్మాణకుని హస్తములందలి శక్తియు గూడి మన మిప్పుడు అద్దమని పిలుచు రూపమేర్పడుటకు "ఉపాదాన" "నిమిత్త" కారణములగుచున్నవి. శిల్పిహస్తమునందలి కౌశలము ఈ యద్దములో ఆశ్లేషశక్తిరూపమున (అనగా అంటుకొనియుండు శక్తి—Adhesion—రూపమున) నున్నది. అదిలేనియెడల ఈ యద్దమునందలి రేణువులన్నియు వేని కవి విడిపోవును.

కాచమను పదార్థమును ఈ యద్దమందున్నది. ఈ సూక్ష్మతర కారణములు క్రొత్తగ దాల్చిన దృశ్యరూపమే ఈ యద్దము. ఈ యద్దమును భిన్నము చేసినయెడల దానియందలి ఆక్షేపశక్తి వెడలిపోయి తన మూలశక్తిలో చేరుకొనును. దీనియందలి కాచరేణువులు ఇంకొక నూతనాకృతిగ నేర్పడువఱకట్లే నిలిచియుండును.

కావున కార్యము తన కారణమునుండి భిన్నమగునది కాదని తెలిసికొంటిమి. ఈ కార్యమనునది కారణముయొక్క ప్రతిరూపమే. అనగా కారణముయొక్క స్థూలతరాకారమే. కావున మనము చెట్లు, మృగములు, మనుజులు, అని పేర్కొను వేర్వేఱురూపములన్నియు లేచుచు, పడుచు, అనంతముగా పునఃపునరావృత్తి నందుచుండుననియు తెలియవచ్చును. బీజమునుండి చెట్టువచ్చును. చెట్టునుండి బీజముకలుగును. అది తిరిగి చెట్టురూపమును దాల్చును. ఇట్లే జరుగుచుండును. దీని కంతములేదు. నీటిచుక్కలు పర్వతసానువులంబడి దొర్లుచుబోయి సముద్రమున జేరుచుండును. అవి తిరిగి యావిరిరూపమున పైకిలేచును. పర్వతములపైన వర్ష రూపమునబడి, యింకొకసారి సముద్రమున జేరును. ఇట్లు సర్వరూపములును లేచుచు బడుచు చక్రాకృతితో సాగుచుండును. ఎల్లజీవులవిషయము కూడనిదియే. మనము చూడ జాలునట్టియు, తాక గలట్టియు విననోపునట్టియు నూహింప గలట్టియు సమస్తము నిట్లే వర్తిలుచున్నది. నరుని శరీరమందలి యుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసలవలె మన తెలివికి గోచరించు సర్వమును నిదేరీతిని వర్తించుచున్నది. అలలు

లేచుచు గ్రుంకుచు మరలలేచుచు గ్రుంకుచు నుండు తీరున సృష్టియందుగల సర్వమును వర్తించుచుండును. పైకిలేచు ప్రతి తరంగము నంటి యొక పల్లమును ఏర్పడును. ప్రతిపల్లమునకు ననుసరణముగ నొకయలయేర్పడును. ఏకైకధర్మము సర్వత్ర వర్తించుటచే, ఈ జగమునంతటి నొక్క సమష్టివస్తువుగ భావింతుమేనియు ఈ నియమము చెల్లతగియే యుండును. ఈ జగత్తంతయు గూడ తన కారణరూపము నెప్పుడో తిరిగి పొందవలసియే యుండును. సూర్యుడు చంద్రుడు నక్షత్రములు భూమి శరీరము మనస్సు మఱియు నీ విశ్వమునగల సర్వమును సూక్ష్మతరములగు తమతమ కారణరూపములను మరల పొందవలసియేయున్నవి. అదృశ్యములు కావలసినవియే; అనగా విలయమును బొందవలసినవే. కాని ఆ సూక్ష్మతరాకారమునందు, అనగా దమ కారణ స్వరూపమున, నిలిచియే యుండును. ఈ సూక్ష్మాకారములు తిరిగి క్రొత్తప్రపంచములు క్రొత్తసూర్యులు క్రొత్తచంద్రులు క్రొత్తనక్షత్రములు నై స్థూలరూపములదాల్చి బయల్పడగలవు.

ఇవి యీరీతిగ లేచుచు పడుచు నుండుటనుగూర్చి మఱొక రహస్యమును గ్రహింపవలయును. విత్తు చెట్టువలన గలుగుచున్నది. అది తిరిగి తత్క్షణమే చెట్టుకాదు. కొంత కాలము నివృత్తిస్థితిలోవలె నిలిచియుండును. లేక సూక్ష్మదశయందు అవ్యక్తరూప ప్రవృత్తి కలిగియుండును. ఆవిత్తు భూమిలోనున్నప్పుడు కొంతపనిచేయును; కొన్నివిభాగములుగవిడిపోవును. విచ్ఛిన్నమగునని చెప్పవచ్చును. ఇట్లది విచ్ఛిన్నమగుటనుండియే నిర్మాణకర్మ ప్రారంభము కావలసి

యుండును. అదే రీతిని విశ్వమంతయును నదృశ్యమై అవ్యక్తమై సూక్ష్మాకారమున కొంతకాలము పనిచేయ వలయును. ఆ దశనే విలయ మందురు. దానినుండియే నూతనావిష్కరణము రావలసియుండును. ఇట్లొకసారి విశ్వమంతయు నిమ్నదశనుబొంది సూక్ష్మతరమగు అవ్యక్తదశయందు మొదట కొంతకాలము గడపి తిరిగి బహిర్గతమై దృశ్యమగు కాలము వచ్చును. ఈ కాలమంతటిని ఒక "కల్ప" మందురు. ఆధునికుల కీసందర్భమున నొక క్లిష్టమగు శంకవొడమచున్నది. సూక్ష్మాకారములు చాల నెమ్మదిగ వివృతి (వికాసము) నందుచు గ్రమక్రమముగ స్థూలతరాకృతులను దాల్చుచుండును గదా. కార్యకారణములు అభిన్నములనియు కారణముయొక్క రూపాంతరమే కార్యమనియు గ్రహించితిమి గదా. కావున నీవిశ్వమంతయు శూన్యమునుండి కలిగెననజాలము. కారణము లేక యేదియు నుద్భవము కాజాలదనియు, కారణమే రూపాంతరమునంది కార్యమగుచుండుననియు మన మెఱుగుదుముగదా.

అటులైనచో "ఈ విశ్వమంతయు దేనినుండి యుద్భవించుచున్నది? దేనినుండి యీ నరరూపము కల్గుచున్నది?" అనిన "తత్పూర్వమున నుండియున్న సూక్ష్మతరాకృతినుండి" యనవలయును. దేనినుండి చెట్టుపుట్టుచున్నది? విత్తునుండియేకదా! ఈ చెట్టంతయు నొకవిత్తునందిమిడియున్నది! అది బహిర్గతమై దృశ్యరూపము దాల్చును. అదేరీతిని విశ్వమంతయు సూక్ష్మతరాకృతినున్న తన స్వస్వరూపమునుండియే వెలువడివచ్చి యీ వ్యక్తరూప

మును దాల్చిన దనవలయును. మరల నిదెప్పుడో తనసూక్ష్మతరాకృతిని బొంది యాపిమ్మట తిరిగి స్థూలతరదృశ్యరూపమును తాల్చును. కావున సూక్ష్మాకృతులు క్రమేణ స్థూలతరాకృతులను దాల్చుచు, ఒక హద్దునుజేరి, తదనంతరము వెనుకకు దిరిగి సూక్ష్మతరాకృతులను బొందుచుండును. ఈతీరున సూక్ష్మతరాకృతులు స్థూలతరాకృతులుగ మారుచు బోవుటను, అనగా దమతమ అవయవస్ఫూర్తిని గూర్చుకొనుచు బోవుటను, ఆధునికులు "పరిణామము" (Evolution) అనుపేర వ్యవహరించుచున్నారు. ఇదంతయు సత్యమే; నిస్సందేహముగా సత్యమే. మన మనుభవపూర్వకముగ గ్రహించుచున్న విషయమే. వివేకవంతు డెవడును పరిణామవాదులతో దగవులాడబోడు. కాని మనమింకొక విషయమునుకూడ గ్రహింపవలసి యున్నది. ఇంకొక యడుగు ముందుకు బోవలసియున్నారము. అదేది? ఆ "పరిణామ" మనెడు "వివృతి" (Evolution) తత్పూర్వపు "సంవృతి" (Involution) నుండి రావలసియుండు నని గుర్తింపవలెను. విత్తు చెట్టునకు జనకస్థానమగుననుట సరియే కాని మున్నొకచెట్టావిత్తునకు జనకస్థానమై వెలసెనని గ్రహింపవలయును. పెద్దచెట్టు సూక్ష్మరూపముననున్న విత్తునుండి వచ్చుచున్నది. సరే! ఆవిత్తు, పూర్వము ముడుచుకొనిపోయిన అనగా 'సంవృతిని' పొందిన యొక పెద్దచెట్టుయొక్క రూపాంతరమేసుడీ! ఈజగత్తంతయు సూక్ష్మతరాకృతి గల విశ్వవ్యాపి జగత్తునం దుండియున్నదే. నరరూపముగ వికాసమును పొందనున్న చిన్నజీవకణము (శుక్లబిందువు) 'సంవృతి'

దాల్చిన యొకనరుడేసుడీ! ఆతడే తిరిగి 'వివృతి' నంది, నర రూపమున ప్రత్యక్షమగుచున్నాడు. ఈ విషయమును స్పష్టముగ గ్రహించినయెడల "పరిణామవాదుల"తో మనకు వైరమేలేదు. ఏలయందురా, వారీయంశము నంగీకరించిన యెడల, వారు మతవిధ్వంసకులగుటకు మారుగ, మతమున కెంతయు బలమును గూర్చినవారగుదురు.

సరే! శూన్యమునుండి యేదియు రాజాలదనుట రుజువైనది. ప్రతిదియు అనాదికాలమునుండియును ఉన్నదే యనవలయును. ఇంకను అనంతకాలము నుండబోవునదియే. కాని, దానిగతి పరంపరగా సంభవించుచుండు నిమ్నోన్నత దశల బొందుచు, తరంగపు నడకవలె జరుగుచుండును; సూక్ష్మతరరూపములతో వెనుకకు బోవుచు, స్థూలతరరూపములతో ముందుకువచ్చుచు నుండును. ప్రకృతియం దెల్లెడలను సంవృతియు వివృతియు నిరంతరము సంభవించుచునేయుండును. అత్యంతక్షుద్రజీవి మొదలుకొని యుత్తమోత్తముడగు సిద్ధపురుషుని వఱకును నడుమగలుగు పరిణామపరంపర యంతయు ముందొక దానియందు సంవృతి నంది నిగూఢమై యుండవలయును. ఆ సంవృతి దేనిది? అను శంక బయలుదేరును. ఏది సంవృతినందినది? "బ్రహ్మము" అందుమేని "అట్లనుట సరిగాదు" అని పరిణామవాది యడ్డు పెట్టును. ఎందువలననో చూతము. "బ్రహ్మము చిద్రూపమని యందురుగదా! 'పరిణామ' యాత్రయందు జాల దూరము గడచినమీదటగాని చిత్తు (తెలివి) అనునది చూపట్టుటలేదు. నరునందును, కొన్ని యుత్తమజాతి జీవు

లందును మాత్రమే, తెలివి గోచరించుచున్నది. మఱియు నీ తెలివి లోకమున ఉత్పన్నమగుటకు లక్షలాది సంవత్సరములు పట్టెను" అని వాని వాదము. 'పరిణామ'వాది చెప్పు ఈ యాక్షేపణ నిరాధారమని మనసిద్ధాంతమును బట్టియే తెలిసికొనగలము. చెట్టు విత్తునుండి పుట్టి తిరిగి విత్తునందు ముగియుచున్నదిగదా. ఆదియు అంతమును నొకటే యగుచున్నవి. ఈ భూమి తన "యుపాదానకారణము" నుండి వెలువడి తిరిగి దానిలోనే విలీనమగుచున్నది. కాన 'ఆది' తెలిసినయెడల 'అంతము' తెలిసినట్లగుచున్నది. మఱియు 'అంతము' తెలిసిన 'ఆదియు' తెలిసె ననవచ్చును. అట్లయినచో చిన్న యేకకణజీవి (protoplasm) మొదలు ప్రపూర్ణతనందిన నరసత్తమునివఱకును గల అవిచ్ఛిన్న జీవయాత్రలో తుదిని పరిపూర్ణుడగు నరసత్తముడు కలడుగాన ఆదిని సయితము అతడుండియే తీరవలయును. కాబట్టి ఆయేకకణజీవి యీ మహావిజ్ఞాన సంపన్నుడగు పురుషుని సంవృతరూపమే యై యుండవలయునుగదా! మనకది కానరాదుగాని, ఆ సంవృత జ్ఞానరాశియే యిప్పుడు ప్రపూర్ణుడై వెలయు నరసత్తముడగువఱకును వివృతి నందుచు వచ్చినది. గణితశాస్త్రానుగుణ్యముగ నీ యంశమును ఋజువు చేయవచ్చును. మొత్తముమీద శక్తిరాశి శాశ్వతముగ నొక్కటై హెచ్చుతగ్గులు లేకయుండు నను శాస్త్రసిద్ధాంతము సత్యమైనచో, ఒకయంత్రమునందు ముందుగా పెట్టియుండని దేనినిగాని యీ యంత్రమునుండి పొందజాలమనుట నిజము. ఒకయింజనునుండి మనము పొందజాలుకర్మ (పని) అంతయు

బొగ్గు నీరు రూపమున దాని యందుంచినంతయే యగును గాని యిసుమంతయు హెచ్చుగాని తగ్గుగాని కాజాలదు. నేనిప్పుడు చేయజాలు పనియంతయు గాలి అన్నము మొదలగు రూపములతో నాయం దిముకొన్నదానికి సరిపోవలసినదే. జరుగునదేమన రూపాంతరమొందుట, వ్యక్తమగుట మాత్రమే. ఈ విశ్వముయొక్క సంపదను గణితమువేయు నప్పుడు ఒక్కనలుసు జడపదార్థమునుగాని ఒక్కతులము శక్తినిగాని కల్పనచేయజాలము. మఱియును అందున్న యొక్కనలుసు పదార్థమునుగాని యొక్కతులము శక్తినిగాని తఱిగింపజాలము. అగుచో ఈ తెలివియనున దెక్కడిది? అది యేకకణజీవియందు లేనిచో, ఎప్పుడో యొకప్పు డది హఠాత్తుగ, శూన్యమునుండి, వచ్చియుండవలెను. ఇది వెఱ్ఱిమాటగుంగదా! కాన నిప్పుడు తేలినపర్యవసానమిది : ప్రపూర్ణనరసత్తముడును, ముక్తపురుషుడును, దివ్యత్వమును సాధించిన మానవాగ్రణియు, ప్రకృతిబంధముల దాటిపోయి సర్వమున కతీతుడై తరించినట్టియు, జననమరణ ద్వారమున నింక పరిణామపరంపరం దగులనట్టియు, క్రైస్తవులచేత "క్రీస్తు పురుషు" డనియు, బౌద్ధులచేత "బుద్ధభగవాను"డనియు, యోగిజనముచేత "జీవన్ముక్తు" డనియు పిలువబడు మహనీయుడగు పురుషోత్తముడీ "పరిణామపరంపర"కు అనగా "వివృతి" రేఖకు ఒక కొనయందిప్పుడు నిలుచువాడే పూర్వ మొకప్పుడు "సంవృతి"నంది రెండవకొనయందొక యేకకణ జీవిగా నిలిచెనని నిస్సంశయముగా తేలుచున్నది.

ఈవాదమును అండాండమున కంతకును ననువర్తింప

జేసితిమేని జగత్తున కాదికారణమును సృష్టికర్తయునై ఘనవిజ్ఞానరాశి కలదని తేలును. మానవున కీ జగత్తును గురించి లభించిన అత్యంతసిద్ధభావనయేది? అది "విజ్ఞానరాశి" అనియే. ఒకభాగమునకును మఱొకభాగమునకును అనుసంధానముంగూర్చు విజ్ఞానమనియే. ప్రాచీనులు సృష్టి విధాన సిద్ధాంతరూపమున ప్రకటింప బ్రయత్నించిన దీ "విజ్ఞానరాశి"నే. కావున సర్వమునకు మూలాధారము విజ్ఞానమే. ఆదిని ఈ విజ్ఞానము "సంవృతమై" యుండును; తుదిని "వివృతి" నంది చూపట్టును. ఈవిశ్వమున జూపట్టు విజ్ఞానరాశియంతయు మున్ను సంవృతినంది యిప్పుడు వివృతి నందుచున్న విశ్వవిజ్ఞానరాశియే. ఈ విశ్వవిజ్ఞానరాశినే మేము భగవంతుడనుచున్నాము. దానిని మీరింకేపేరు పెట్టియైన బిలువుడు. ఆదిని ఈ అనంత విశ్వవిజ్ఞానరాశి కలదనుట నిస్సంశయము. ఈ విశ్వవిజ్ఞానరాశి సంవృతమగుచు వివృతమగుచు నుండును. ప్రపూర్ణుడై తేజరిలు క్రీస్తుపురుషుడును, బుద్ధపురుషుడును అగువఱకు "వివృతి" జెందుచుండును. పిమ్మట నది తనకారణరూపముదెస మరలి చివరకు ఆ స్థితినందును. మనమతగ్రంథములన్నింటను అందువలననే "భగవంతునియందే జనించుచు వానియందే చరించుచు వానియందే జీవించుచుందు" మని వక్కాణింపబడుట. మనము భగవంతునిలోనుండి వెలువడివచ్చి తిరిగి భగవంతునిలోనికి జొచ్చుచుందుమని సర్వమతగ్రంథములును బోధించుటకు గారణమిదియే. వేదాంతపరిభాషను జూచి వెఱగుపడకుడు. పరిభాషాపదములకే భీతిచెందుదురేని మీరు

తత్త్వవిదులు కానోపరు. అనంతమగు నీ "విశ్వవిజ్ఞాన రాశి"నే మతశాస్త్రకర్తలు "భగవంతు"డని పేర్కొనిరి.

"భగవంతుడు భగవంతుడనుచు తాతలనాటి పదమునే పల్మరు నీ వేల వాడుచున్నాడ" వని నన్నునేకులు ప్రశ్నించుచుందురు. మనకార్యమునకది శ్రేష్ఠతమమైనది. అంతకుమించిన శ్రేష్ఠతరపదము కానరాదు. మానవకోటి యొక్క ఆశలు, ఈప్సితములు, ఆనందము, సర్వమును ఆశబ్దమునందు కలకాలముగా కేంద్రీకరించియున్నవి. ఆ శబ్దరాజమును మన మిానాడు మార్చివేయుట సుసాధ్యముకాదు. ఇటువంటి శబ్దములను వానిభావమును బాగుగ ననుభవమునకు దెచ్చుకొని వానియర్థమును బూర్ణముగ గ్రహించిన మహర్షులు మొదట కల్పనచేసిరి. అవి సంఘమున వాడుకలోనికి రాగారాగా పామరజనుల నోటపడి వానియర్థము, వానిమహిమ, తఱిగిపోయెను. "భగవంతు" డనుపదము నరుని స్మృతికిమిాఱిన బహుపురాతన కాలమునుండి వాడుకలోనున్నది. విశ్వవిజ్ఞానరాశి యంతయు నీ శబ్దమువలన సూచితమగును. అత్యుత్తమమును అత్యంతపావనమును నగుసర్వమును ఈపదము స్ఫురింపజేయును. ఎవడోయొక పిచ్చివాడు తగదన్నమాత్రాన మనముదానిని లాగిపారవేయ వలయునందురా? ఇంకొకడువచ్చి "నామాటను స్వీకరింపు" డనును. మరల నింకొకడువచ్చి "నామాటను గైకొను" డనును. ఇట్టిపిచ్చివాండ్రమాటల కంతముండదు. వానినామోదించుటకన్న మిా రీ పురాణపదమునే ప్రయోగించు చుండుట శ్రేయము. దానిని ఇప్పుడావరించియున్న మూఢ

భావముల దొలగించి, దాని సరియైనభావమును గ్రహించి, సార్థకముగ ననుభవమునకు దెచ్చుకొని యీ ప్రాచీనశబ్దమునే యుపయోగము చేయుచుంద్రుగాక. భావసంసర్గ నియమముల (Laws of association) మహిమ మీ రెఱుగుదురేని, ఈ శబ్దము లత్యంత ప్రభావాన్వితములు, ఉదాత్తములు, నగు అసంఖ్యాక భావములతోడి సంసర్గము కలవని మీకు తేటపడును. ఈ పదములను లక్షలకొలది జనులు ప్రయోగించి సంభావించియున్నారు. అత్యున్నతములును శ్రేష్ఠతమములును నగు భావనలను వానియందనుసంధానముచేసి యున్నారు. వివేకజనకమగు సర్వమును, ప్రేమాస్పదమగు నఖిలమును, మానవప్రకృతియందుగల గంభీరమును ఘనమును నగు సకలమును, ఈ శబ్దములందిముడ్చబడియున్నది. ఇట్లనుసంధింపబడిన పవిత్రభావములకు సంజ్ఞలై పరగు శబ్దములను ఇప్పుడుత్రోసి వేయుట పొసగదు. భగవంతు డీ ప్రపంచమును సృజించెనని చెప్పుట మాత్రాన ఈభావములను సర్వమునుమీకు వ్యక్తముచేయ జూచినయెడల మీకేమియు నర్థమేకాజాలదు. అయినను నెంతయో పెనగులాడియు మనము చివర కాయనకడకే, ఆపురాణపురుషునికడకే, ఆపరాత్పరునికడకే వచ్చిచేరితిమి.

జడపదార్థమనుడు, సంకల్పమనుడు, శక్తియనుడు, విజ్ఞానమనుడు, మఱియిట్టి యేపేరునైన బెట్టి పిలువుడు, విశ్వశక్తితాల్చు ఈరూపములన్నియు విశ్వవిజ్ఞానరాశియొక్క వ్యక్తరూపములుమాత్రమేయని మనకిప్పుడు తెలిసినది. దానినే మనమిక పరమేశ్వరుడను నామముతో వ్యవహరిం

తువుగాక! మీరు చూచునట్టియు స్పృశించునట్టియు ఆల కించునట్టియు—ఇంతేల ఈ జగత్తంతయు—వాని నిర్మాణమే; ఇంకనుగొంచెము నిర్దుష్టముగ జెప్పుచో వాని "సృష్టి" (బహిర్గతస్వరూపము) అనవలయును; ఇంకను నిర్దుష్టముగ వచింపనెంచుచో ఈసర్వమును పరమాత్మయే అనవలయును. సూర్యుడుగా ప్రకాశించునదియు, తారలుగా మెఱయు నదియు, ఆయనయే. మన భూదేవియు ఆయనయే. మహా సముద్రమును ఆయనయే. వర్షరూపమున చల్లగవర్షించు నదియు ఆయనయే. మనము శ్వాసించు వాయువు ఆయనయే. మనశరీరమునందు శక్తిరూపమున ప్రకటిత మగునదెల్ల ఆయనయే. ఈ వినవచ్చు ప్రసంగము, ప్రసం గించు పురుషుడును, గూడ ఆయనయే. ఇచ్చోగూర్చుండి వినునదియు ఆయనయే. నేను నిలుచుపీఠము సైత మాయ నయే. మీముఖముల జూచుటకై నాకుదోడ్పడు వెలుతురు ఆయనయే. ఆయనయే యీసర్వమును! ఆ ఆత్మయే యీ జగమునకు ఉపాదానకారణమును నిమిత్తకారణమును గూడనైయున్నాడు. చిన్న జీవకణమున సంవృతి నంది యుండునది యాయనయే. రెండవకొనను వివృతినంది పురుషోత్తముడై జూపట్టునదియు ఆయనయే. అతిసూక్ష్మ మగు నణువునం దణగియుండునది యాయనయే. మఱియు ఆయనయే నెమ్మది నెమ్మదిగ తనమహిమను ప్రకటనము చేయుచు తుదిని తన్నుతానే చేరును. ఈ బ్రహ్మాండము యొక్క రహస్యమిదియే. "నీవ పురుషుడవు; నీవ స్త్రీవి; నీవ యౌవనోద్రేకమున ధీరత్వమున దిరుగాడునది. కఱ్ఱపై

నూతగొని తడబడుచు నడయాడు ముసలివి నీవ. నీవు సర్వోపగతుడవు; ఓ ప్రభూ! సకలమును నీవ.'' ఈబ్రహ్మాండ తత్త్వమును గూర్చి నరునిబుద్ధికి దృప్తినొసగజాలు వివరణ మిదియొక్కటేకలదు. వేయేల! మనమాబ్రహ్మమునందు జనించుచున్నాము; ఆ బ్రహ్మమునందే చరించుచున్నాము; మఱియు నాబ్రహ్మమునందే లయమును బొందుచున్నారము.

విశ్వతత్త్వదర్పణము*

పిండాండము

(న్యూయార్క్ : 26-1-1896)

సహజముగ నరునిహృదయము వెలుపలికి జనుటకై, అనగా శరీరమును దాటి యింద్రియములద్వారమున బయటికి బోవుటకై, కోరునో యనునటుల దోచును. కన్ను చూడ గోరును. చెవి వినగోరును. అట్లే ఇంద్రియములన్నియు బాహ్యప్రపంచమును స్పృశింపగోరును. స్వభావసిద్ధముగనే ప్రకృతిసౌందర్యములును, ప్రకృతిమహిమలును, మొదట నరుని దృష్టి నాకర్షించినవి. నరునిహృదయమున ప్రప్రథమ మందు జనించిన ప్రశ్న యీ బాహ్యప్రపంచమును గురించియే. దాని రహస్యమును కనుగొనుటకే ఆకాశము, నక్షత్రములు, గ్రహములు, భూమి, నదులు, పర్వతములు, సముద్రము మొదలగువానిం గూర్చి విమర్శనలు సాగినవి. ఈ జ్ఞానపిపాసతో దేవులాడిన మానవహృదయము మొదట బాహ్యప్రపంచమునందలి ప్రతిదాని నాశ్రయించి వట్టి ప్రయాసలుపడిన విషయమును అన్ని ప్రాచీనమతములును సూచనగ దెల్పుచునే యున్నవి. నదీదేవత యొకటి, ఆకాశ దైవమొకటి, మేఘాలదేవుడొకడు, వానలవేల్పొకడు—

* అనువాదకులు : శ్రీ తత్త్వానందస్వాములవారు

ఇంగ్లండులో యుండిరి. బాహ్యజగమునగల ప్రతిదియు—మన మిప్పుడు ప్రకృతిశక్తులనెడు సర్వమును—రూపకల్పనము చేయబడి నరాకృతులదాల్చి యిచ్ఛాస్వరూపములుగనో, దైవతములుగనో, స్వర్గమునుండి దిగివచ్చు దేవదూతలు గనో, భావన చేయబడెను. ఈయన్వేషణము లోతునకు పోయినకొలదిని ఈబాహ్యమూర్తులు నరునిహృదయమును తృప్తిపఱుపజాలవయ్యెను. తుదకీ విచారణ అంతర్ముఖమై నడిచినది. నరుడు తన ఆత్మను గూర్చియే పరిశోధనకు పూనెను. వాని పృచ్ఛ బ్రహ్మాండమునువిడిచి పిండాండము పైకి దిరిగినది. వాని అన్వేషణము బాహ్యప్రకృతిని పరిశీలించుటమాని అభ్యంతరప్రకృతిని పరిశీలించుటకు పూను కొనెను. నాగరికాభివృద్ధి లభించినకొలదిని, ప్రకృతి పరిశోధనము గాఢతరమై సాగినకొలదిని, జ్ఞానము వికసించిన కొలదిని, అభ్యంతర నరునిగూర్చిన విమర్శన హెచ్చుగ నడచినది.

నేడు మనము సాగించువిచారణ నరుని ఆంతర్యమును గూర్చినది. ఈయభ్యంతర మానవుని గూర్చిన సమస్యవలె మఱేప్రశ్నయు నరునిహృదయమునకు సన్నిహితముగాని, ప్రియముగాని, కాజాలదు. ఎన్నివేలసారులో, ఎన్నెన్ని దేశములందో,యీసమస్య వెలువడుచు వచ్చినది. ఋషులు, రాజన్యులు, ధనికులు, దరిద్రులు, పుణ్యాత్ములు, పాపాత్ములు, వీరువారననేల ప్రతిపురుషుడును, ప్రతిస్త్రీయు, పదేపదే యీప్రశ్ననడుగుచునే యున్నారు. "క్షణభంగుర మైన ఈ నరజీవితమున శాశ్వతమై నిలుచున దేమియులేదా?

ఈ శరీరము మృతినందుతఱిని మరణింపని దేదియునుండదా? ఈతనువు కూలి మట్టిలో గలియునప్పుడు సజీవమై మిగిలి యుండున దేమియులేదా ? ఈ దేహమును దహించి భస్మము చేయు నగ్నినుండి తప్పించుకొని బ్రతికియుండున దేమేని కలదా ? ఉండుచో, దానిగతియేమి ? అదెక్కడికి బోవును ? మొదట అదెందుండి కలిగినది ?'' ఇట్టిప్రశ్న లనేకపర్యాయము లడుగబడుచువచ్చినవి. ఈ సృష్టినిలిచియుండునంతి కాలము, జిజ్ఞాసచేయుటకు నరుని మెదడున్నంతవఱకు, ఈ విచారణ సాగుచునేయుండును. అయినను సమాధాన మేమియు వచ్చుట లేదనదగదు. ప్రతిపర్యాయమును సమాధానము వచ్చుచునేయున్నది. కాలము గడచినకొలదిని ఈసమాధానములకు బలము చేకుఱుచునేయుండును. సహస్రాబ్దములకు బూర్వమే ఈప్రశ్నకొకేసారిగా సమాధానము చెప్పబడినది. మఱియు కాలము గడచినకొలదిని ఆ సమాధానము తిరిగి తిరిగి చెప్పబడుచునేయున్నది. క్రొత్త క్రొత్త సాదృశ్యములు చూపబడుచునేయున్నవి. మనబుద్ధి కెప్పటి కప్పుడు నచ్చునటుల ఈవిషయము విశదీకరింపబడుచునే యున్నది. కాన మనమిప్పుడు చేయవలసిన దేమన ఆ సమాధానమును పునఃస్మరణచేయుటే. సర్వాంకషములగు ఈ సమస్యలను గురించి నూతన విజ్ఞానమును గూర్పగలనని నేను నటించుటలేదు. ప్రాచీనులు కనుగొనిన సత్యమునే యీ కాలపువారిభాషలో మీయెదుట నుంచెదను. పూర్వికుల భావములను నవీనులభాషలో ననువదించెదను. తత్త్వవిదుల భావములను సామాన్యప్రజల మాటలతో చెప్పెదను.

దేవతలభావములను మానవవచనములతో పునర్వచించెదను. నరునికి తెలియునిమిత్తము భగవంతుని భావములను సామాన్యజనుల వాడుకపదాలతో చెప్పెదను. ఈభావము లెందుండి వెలువడెనో ఆ దివ్యాంశ ప్రతినరునందును గలదు కావున ప్రతివారును దీనిని గ్రహింపజాలుదురు.

నేను మీవైపు జూచుచున్నాను. ఈ దృశ్యమున కెన్నివిషయము లవసరమో చూడుడు! మున్ముందీకన్ను లుండవలయును. తక్కిన అవయవములందు నాకేకొఱతయు లేకున్నను నాకీకన్నులు లేనియెడల నేను మిమ్మును జూడ జాలను. రెండవది నయనేంద్రియ ముండవలయును. పైకి గాన్పించు ఈకన్నులే నయనేంద్రియములు కావు. అవి చూచుట కనుకూలించు ఉపకరణములు మాత్రమే. వాని వెనుక నిజమగు నింద్రియములుండును. అవి మేదస్సున ఒక కేంద్రమునందుండును. ఆ కేంద్రము చెడినచో, నరునకెంత శక్తిమంతములగు కన్నులుండుగాక, యేమియు కనబడదు. కాబట్టి సత్యమగు నయనేంద్రియమైన ఆ కేంద్రముండు టవసరము. ఇట్లే మన యింద్రియము లన్నింటి విషయ మును గ్రహింపవలయును. వెలుపల కాన్పించు ఈ చెవి, ధ్వనితరంగములను కేంద్రమున జేర్చునిమిత్తమె లోపలికి గొనిపోవు నుపకరణమాత్రమే. కాని ఇంతటితో సర్వము ముగియలేదు. మీరొక పుస్తకాలయమున గూర్చుండి చాల శ్రద్ధతో నొక పుస్తకమును జదువుకొనుచుంటిరనుకొనుడు! అప్పుడు గడియారము కొట్టు గంటలు మీకు వినరావు. ధ్వనియూ యున్నది; వాయుతరంగములును ఉన్నవి. మీ

చెవియు కేంద్రమునుగూడనున్నవి. ధ్వనితరంగములు చెవి ద్వారమున కేంద్రమునకు జేర్పబడుచునేయుండును. అయినను మీకేమియు వినబడదు. ఇందు కొఱత యేమి? మన స్సక్కడలేదు. కావున ఇంకొకటి, మూడవదికూడ అవసరమని తేలుచున్నది. మనస్సుకూడ గావలయును. మొదట వెలుపలి ఉపకరణము, పిమ్మట ఈ బాహ్యోపకరణము కొనివచ్చు తరంగములు చేరు కేంద్రము నుండవలయును. ఈ అంతరింద్రియము మనస్సుతో ననుసంధించి కూడ నుండవలయును. మనస్సు అప్పుడు కర్ణేంద్రియముతో గూడి యుండనియెడల ఆ యింద్రియమును, వెలుపలి చెవియు, ధ్వనితరంగములను స్వీకరించుగాక! ఆధ్వనియొక్క అనుభవము మాత్రము కలుగజాలదు. ఈమనస్సు సయితమొక వాహకమాత్రమేసుడీ! మన స్సీయనుభూతవిషయము నింకను కొంతదూరము తీసికొనిపోయి బుద్ధికి నివేదింపవలయును. ఈ బుద్ధి తనకు జేరినదానిని ఇట్టిదని నిర్ణయించు సమర్థతగలిగియుండును. కాని, అప్పటికిని కార్యము పూర్ణముకాదు. బుద్ధి ఈ అంశమును గొనిపోయి శరీరమున సర్వాధికారియై సింహాసనమున గూర్చుండియుండు జీవాత్మకు నివేదింపవలసి యుండును. ఇట్లీబుద్ధి తననిర్ణయమును వాని యెదుట నివేదించినప్పు డేమిచేయవలయునో యేమిచేయదగదో తెలుపు ఆజ్ఞ ఆ జీవాత్మనుండి వెలువడును. అంతట ఈయాజ్ఞ మరల అదే వరుసను మొదట బుద్ధికిని అందుండి మనస్సునకును తరువాత కేంద్రమునకును గొనిపోబడును. ఆ పిమ్మట కర్ణేంద్రియము దానిని వెలుపలి యుపకరణ

మునకు జేర్చును. అప్పుడుగాని ఆ అనుభవము పూర్తి కాజాలదు.

ఈ యుపకరణములు బాహ్యశరీరమున, అనగా స్థూల శరీరమున, నుండును. మనస్సును, బుద్ధియు, అందు లేవు. అవి ఆంతర్యముననుండును. హైందవతాత్త్వికులచేత సూక్ష్మశరీరమనియు, క్రైస్తవుల పరిభాషయందు పారమార్థిక (Spiritual) శరీరమనియు, పేర్కొనబడు నొక శరీరము మనలో నుండును. ఆ సూక్ష్మశరీరము స్థూలశరీరమునకన్న ఎంతో సూక్ష్మమైనది కాని అదియు జీవాత్మ కాదు. జీవుడు వీని కతీతముగ నుండును. కొలదివత్సరముల కీ బాహ్యస్థూల శరీరము నశించును. ఏస్వల్పప్రమాదమైనను దీనిని భిన్నము చేసి నాశముగావింపగలదు. సూక్ష్మశరీరము అంతసులభముగా నాశమునొందునది కాదు. అయినను అది కొన్ని కొన్ని యెడల వృద్ధిక్షయములుపొందుటకలదు. వృద్ధాప్యమున మనస్సు ఎట్లు పటుత్వమును కోల్పోవునో, శరీరము దృఢముగ నున్నయెడ అదెట్లు దృఢముగనుండునో, మందులు మాకులు దానినెట్లు మార్చునో, బాహ్యసంఘటనలవలన అదెట్లు చలించుచుండునో, మఱియును అదెటుల బాహ్యప్రకృతియందు పరివర్తనము కల్పించుచుండునో, మనము చూచుచున్నాము. ఈస్థూలశరీరమునకు వృద్ధిక్షయము లున్నటులనే మనస్సునకును వృద్ధిక్షయములు కలవు. కావున మనస్సుసయితము జీవుడు కాజాలదు. జీవాత్మ వృద్ధినందునది కాని, క్షీణించునదిగాని, కాదు. "మనకీసంగతి యెట్లు తెలియును? మనస్సునకు ఆవల వేఱొకటిగలదనియే మన

కెటుల తెలియనగును?'' అందురేమొ. స్వయంప్రకాశకమగు నట్టియు, ఎఱుక కాధారమగునట్టియు, విజ్ఞానము మూఢమై జడమైయుండు పదార్థముయొక్క లక్షణము కాజాలదుగదా! విజ్ఞానము స్వభావసిద్ధముగాగల జడపదార్థ మెన్నడును కాన్పింపలేదు. మూఢమును జడమునగు పదార్థరాశి యేదియు స్వయంప్రకాశకము కాజాలదు. జడపదార్థమును ప్రకాశింప జేయునది విజ్ఞానమే. ఈ భవన మిచ్చట గోచరించుట విజ్ఞానద్వారముననే. ఏదో విజ్ఞానము దీనిని నిర్మించియుండిన గాని యీ మందిర మిక్కడ మందిరరూపమున పొడగట్టనే చాలదు. ఈశరీరమునకు స్వకీయమగు ప్రకాశము లేదు. ఉండె నేని, అది శవమునందును నుండవలయును గదా! మనస్సు గాని పారమార్థిక శరీరముగాని స్వయంప్రకాశకములు కావు. వానియందును జ్ఞానధర్మము లేదు. స్వయంప్రకాశకమగునది అవినాశి. వేఱొకదాని తేజస్సును ఎరువుదెచ్చుకొని ప్రకాశించునది ఒకప్పుడు ప్రకాశించుటయు మఱొకప్పుడు ప్రకాశింపకుండుటయు సంభవించును. స్వయంప్రకాశియైనదాని వెలుగును రమ్మనునదిగాని పొమ్మనునదిగాని యేమి ఉండ గలదు? దానికి వృద్ధిక్షయముల జేకూర్పజాలునదేముండును? సూర్యునిప్రకాశమును పొంది వెలుగునదికావున చంద్రబింబమున వృద్ధిక్షయముల జూచుచున్నాము. నిప్పులోవేసి యెఱ్ఱగగాల్చిన యినుపముక్క మెఱయుచు ప్రకాశించును. కాని దాని ప్రకాశము ఎరువుసొమ్ముకావున అది సమసిపోవ గలదు. ఇట్లు స్వీయధర్మముగాక యెరువు తెచ్చుకొనబడిన ప్రకాశము మాత్రము నాశము నొందగలదు.

ఈ స్థూలశరీరమునకు అనగా ఈబాహ్యాకృతికి స్వీయమగు ప్రకాశములేదని మన మిప్పుడు గ్రహించితిమి. ఇది స్వయంప్రకాశికాదు గాన తన్నుతాను తెలిసికొనలేదు. మనస్సుకూడ ఇట్లే తన్నుతాను తెలిసికొనలేదు. ఎందుచేత? అదియు వృద్ధిక్షయములను పొందునదే. అదొకప్పుడు దృఢతరముగను వేఱొకప్పుడు శుష్కించియు నుండును. ప్రతివిషయము దానిని చలింపచేయగలదు. కాబట్టి మనస్సుద్వారమున ప్రకాశించుతేజస్సు దానిస్వంతమగునదికాదు. సరే! ఆ ప్రకాశ మెవరిది? అది దేనికి స్వధర్మమో దాని దనవలయును. అట్టిది శుష్కించుటగాని నాశమగుటగాని వృద్ధియగుటగాని నీరసించుటగాని సంభవించదు. అది స్వయంప్రకాశియై వెలుంగును. ప్రకాశమే అదై యుండును. ఆత్మకు తెలిసికొనుశక్తి కలదనరాదు. తెలివియే అది. దానికి ఉనికి (సత్త) కలదనరాదు. ఉనికియే (అస్తిత్వమే) అది. అది ఆనందము ననుభవించు ననరాదు. ఆనందమే అది. ఆనందము ననుభవించునది ఆయానందము నెరువు తెచ్చుకొనినది యగును. జ్ఞానము ననుభవించునది ఆ జ్ఞానము నెరువుదెచ్చుకొనునదియే అనవలయును. మఱొకదానితో అనుబంధమగు అస్తిత్వము (ఉనికి) కలదానియొక్క అస్తిత్వము ఆభాసమాత్రమే యగును. అది అస్తిత్వమును ప్రతిఫలింపజేయు బింబము మాత్రము కాగల్గును. ఎందెందు గుణములు కనబడునో, ఆ గుణములన్నియును ఒకపదార్థముమీాద ప్రతిఫలించినవే సుడీ! కాన ఆత్మకు సత్తు చిత్తు ఆనందము అనెడు గుణము

లున్నవనియు ననదగదు. ఆత్మయే సత్తు చిత్తు ఆనందమునై యున్నది.

నిశ్శంకముగా దీనినంతను మనమేల యంగీకరింప వలయు నని మీరడుగవచ్చును. "ఆనందము, జ్ఞానము, అస్తిత్వము అనునవి ఆత్మయొక్క స్వధర్మములని మన మెందువలన నంగీకరింపవలయును? వాని నది యింకొకరినుండి పొందునది కాకూడదా?" అని ప్రశ్నింతు రేమొ. "శరీరము తన ప్రకాశమును మనస్సునుండి యెరవు తీసికొనినటులనే, ఆత్మయు తనఆనందమును, జ్ఞానమును, సత్తాకమును ఎరవు తెచ్చుకొనునని యేలచెప్పరాదు?" అనువాదమునకు దిగుదు రేమొ. ఇట్టివాదమున కంతముండదు. కావున అది అంగీ కరింపదగనిది అగుచున్నది. దేనినుండి ఆత్మ వాని నెరవు తెచ్చుకొనునని చెప్పగలము? వేఱొకయాధారము కలదందు రేని, దానిని గూర్చియు మరల ఇదే ప్రశ్న బయలుదేరును గదా? కాబట్టి తుద కేదియో స్వయంప్రకాశియగు దానిని మనము చేరవలసియుందుము. వాదనను తుదముట్టించుట కును, తర్కశాస్త్రానుగుణ్యముగ పర్యవసానమును దేల్చుట కును, స్వయంప్రకాశమగు నొకదానిని జేరినతోడనే ఆగవలసి యుండును.

కావున నరునకు మొదట బాహ్యావరణమగు ఈ స్థూల శరీరము కలదు. రెండవది మనస్సు బుద్ధి అహంకారము చేరి యేర్పడు సూక్ష్మశరీరము. ఈ రెంటికిని వెనుక సత్యమగు జీవు డుండును. స్థూలశరీరముయొక్క గుణములు శక్తులు అన్నియు మనస్సునుండి కలుగుననియు, (సూక్ష్మశరీరమగు)

మనస్సుయొక్క ప్రకాశము, శక్తులు అన్నియు జీవుడు లేక ఆత్మ వలన నెరవు తెచ్చుకొనబడుననియు ఎఱింగితిమి.

ఇప్పు డీ యాత్మయొక్క స్వభావమునుగూర్చి అనేక ప్రశ్నలు బయలు దేఱగలవు. అది స్వయంప్రకాశియను వాదమునుండియు, సచ్చిదానందములు దాని స్వధర్మములను వాదమునుండియు, ఆత్మయొక్క ఉనికి స్థాపింపబడినయెడల, అది సృజింపబడినది కాదని సహజముగనే తేలును. మఱే యితరసత్తాకముమీఁదను ఆధారపడక స్వయంప్రకాశియగు సత్తయైన ఆత్మ వేఱొకదానివలన పుట్టునది కాజాలదు. ఆత్మ శాశ్వత సత్తాకము. అది లేనికాలమే లేదు. ఆత్మయే లేకున్న, కాల మెక్కడనుండివచ్చును? కాలమే ఆత్మయందిమిడియున్నది. అనగా, ఆత్మయొక్క ప్రభావము తనమీఁద ప్రసరించినప్పుడు మాత్రమే మనస్సునకు చింతనశక్తి వచ్చును. అప్పుడే కాలభావము కలుగును. ఆత్మయే లేనినాడు చింతన యనునదే యుండదు. చింతన లేకున్నచో కాలమే యుండజాలదుగదా! ఇట్లు కాలమే ఆత్మలోనిదయి యుండగా, ఆత్మయే కాలములోనిదని చెప్పుటపొసగదు. ఆత్మకు జననము లేదు; మరణము లేదు. కాని ఈ వివిధదశలం దది దీపించుచున్నది. అది క్రమేణా నిమ్న దశలతో మొదలిడి అత్యుత్తమములగు దశలవఱకు నన్నింటిని ప్రదర్శించుచున్నది. ఆత్మ మనస్సుద్వారమున బాహ్యశరీరముమీఁద ప్రసరించి బాహ్యశరీరద్వారమున దృశ్యప్రపంచమును గ్రహించి తెలిసికొనుచు తనమహిమను ప్రకటించుచున్నది. అదొక శరీరమును గైకొని యుపయోగించుకొనును; ఆ

శరీరము జీర్ణమై నిరుపయోగమైనప్పుడు వేఱొకశరీరమును దీసికొనును. ఇట్లే సదా వర్తించుచుండును.

ఈ సందర్భమున సామాన్యముగా జన్మాంతరసిద్ధాంతమని చెప్పబడు నొకమనోహరసమస్య బయలుదేరుచున్నది. దీనిమాటనెత్తగనే ప్రజలు భీతిల్లుటకలదు. ఈ మూఢభయ మెంత గొప్పదిగానుండు ననగా జిజ్ఞాసువులగువారు సయితము తాము శూన్యమునుండి పుట్టినటుల భావించి, తదనంతరము చిత్రమగు తర్కవాదసాహాయ్యమున తామటుల శూన్యమునుండి ప్రభవించినను నిక ముందుమాత్రము శాశ్వతముగ నిలిచియుందు మను సిద్ధాంతమును గూర్పుచేయ బ్రయత్నించుదురు. శూన్యమునుండి వచ్చువారు తప్పక శూన్యమునందంతరింపవలసియే యుందురు. కాని మీరుగాని నేనుగాని మఱెవ్వరుగాని శూన్యమునుండి పుట్టినవారము కాము; శూన్యమునకై మరలిపోవువారమును గాము. మన మనంతకాలమునుండి వచ్చుచున్నవారమే; ఇంక శాశ్వతకాలము నుండువారమే. మీయొక్కగాని నాయొక్కగాని అస్తిత్వమును నాశముచేసి మనలను శూన్యమున గలుపగల శక్తి యీ లోకమునగాని పరలోకమునగాని మఱెందునుగాని లేదు. మఱియు జన్మాంతరసిద్ధాంతము భీతిహేతువు కాకుండుటేగాక మానవసంఘముయొక్క నైతికరక్షణమునకు ముఖ్యాధారమగుచున్నది. జిజ్ఞాసాపరులు తేల్పగల మిగుల సమంజసమగు పర్యవసాన మిదియే. మీరిక శాశ్వతముగ నిలిచి యుండువారైనచో, పూర్వమునందును శాశ్వతమగు అస్తిత్వముకలవారైయే యుండవలయును. ఇంకొకరీతి

కాజాలదు. ఈ సిద్ధాంతము నాక్షేపించుటకై సామాన్యముగా దెలుపబడు ఖండనవాదముల గొన్నింటికి సమాధానము దెలిపెదను. అవి కేవలము వెఱ్ఱి ఆక్షేపములని మీరలో కొందఱనవచ్చును. అయినను మహాజిజ్ఞాసాపరులు సయితము మిగుల పిచ్చియభిప్రాయములనే వాకొనసిద్ధపడుట కలదు. కావున వానికి సమాధానము చెప్పుటయే మంచిది. తత్త్వవేత్తలు సమర్థింపజూడని వెడగుభావన యొక్కటియైన లేదని చక్కగా చెప్పబడినది. "మన పూర్వజన్మములు మన స్మృతియందు ఏల లేవు?" అనునది ఆక్షేపణలలో మొదటిది. ఈజన్మలోని గతమునెల్ల మనము జ్ఞప్తి నుంచుకొనగల్గు చున్నామా? చంటిబిడ్డలుగా నున్నప్పుడు మీరేమేమి చేసితిరో మీలో నెందఱికి జ్ఞప్తియున్నది? అంత అతిబాల్యావస్థ యెవరికిని జ్ఞప్తియుండదుగదా. మీయస్తిత్వము మీ జ్ఞప్తిపై నాధారపడియుండుననుచో మీ రా బాల్యావస్థ నెన్నడును గడపలేదని యేర్పడునుగదా! కావున మన యస్తిత్వము మన స్మృతిపై నాధారపడియుండుననుట కేవల వివేకహీనభావము. మఱియు గతజన్మముల నేల మనము జ్ఞప్తి నుంచుకోవలెను? అప్పటి మెదడప్పుడేపోయినది. ఛిన్నభిన్నమైపోయినది. క్రొత్తమెదడొకటి యిప్పు డేర్పడియున్నది. మన స్సీ క్రొత్తశరీరములో నివసించుటకువచ్చుతఱిని పూర్వజీవితములలో నార్జించి కూర్చిపెట్టుకొని తన తోడదెచ్చుకొనిన భావరాశియొక్క ఫలితముమాత్రమే గదా యీ మెదడున గోచరించును?

ఇక్కడ నిలిచియున్న నేను అంతులేని గతకాలమునుండి

నాకంటుకొనివచ్చుచున్న సమస్తముయొక్క ఫలము నే నైయున్నాను. ఆ గతమునంతటిని నేను జ్ఞాపకము పెట్టుకొన వలసిన యవసరమేమున్నది? ప్రాచీనకాలపు మహర్షి లేక ద్రష్ట యొకడు, అనగా సత్యమును ప్రత్యక్షముగ నెఱింగిన ప్రవక్తయొకడు, ఏమేనిచెప్పునెడల ఈకాలపువారు చెలరేగి వెఱ్ఱివాడు వెఱ్ఱివాడందురు. కాని హక్సలేయో, టిండాలో, మఱొకరో చెప్పుచున్నారని ఆమాటనే తెలిపినచో, సత్యమే సత్యమే యందురు; నిర్వివాదముగ నంగీకరింతురు! ప్రాచీన మూఢభావముల స్థానమున వీరు నవీనమూఢభావములను నిర్మించిరి. పురాతన మతాచార్యుల స్థానమున నవీనప్రకృతి శాస్త్రవిదులదెచ్చి నిలుపుదురు. సరే! స్మృతిని గూర్చిన యాక్షేపణమంతగా పటుతరమైనది కాదని గ్రహించితిమి. జన్మాంతరసిద్ధాంతమును ఖండనచేయుటకై తెచ్చు ముఖ్య వాదన యిదొక్కటే యనవచ్చును. గతజన్మల స్మృతి యుండుట మనసిద్ధాంతమున కంతగా ముఖ్యము కాదని కను గొంటిమి నిజమే; కాని, అట్టిస్మృతినిపొందినవారు కలరనియు, మనలోని ప్రతివాడును తాను ముక్తినిసాధించు జన్మయం దటువంటి స్మృతిని పొందగల డనియు, చెప్పుటకు దగిన యాధారములు సయితము కలవుసుడీ! అప్పు డీ జగత్తు స్వప్నమువంటిదని గట్టిగ తెలిసికొన జాలుదుము. అప్పుడే యీ జగత్తొక నాటకరంగమనియు, మీ రందలి నటులనియు, మీ యంతరాత్మలకు గోచరమైపోవును. పిడుగునంతటి మహచ్ఛక్తితో వైరాగ్యచింత మి మ్మావహించును. అప్పుడే మీ భోగాసక్తియు, ఈ జీవనమును ఈ సంసారమును బట్టుకొని

ప్రాకులాడవలయుననను వాంఛయు, తుదముట్ట నశించును. ఎన్నెన్నిసారు లిట్టి జన్మలు మీకు గల్గినవో, యెన్నికోట్ల పర్యాయములు మీకు తండ్రులు తల్లులు కొడుకులు కూతురులు భర్తలు భార్యలు బంధువులు స్నేహితులు సంపదలు అధికారములు ప్రాప్యములగుచు వచ్చెనో, తేటతెల్లముగా మీమనోనేత్రములకు గోచరించును. సతతము నవి వచ్చుచు బోవుచు నుండునవియే! ఎన్నితడవలో మీరు ఘనతరాశా తరంగముల యున్నతాగ్రములపై నాట్యములు సలిపియుంటిరి; మఱెన్నితడవలో నిరాశంజిక్కి యధఃపతితులై పోయి యుంటిరి! ఈ యెల్లవిషయములును మీ స్మృతికి పొడకట్టినప్పుడు మీరుశూరులై నిలువబడి యీ జగత్తు మిమ్ము రౌద్రదృక్కులతో బెదరించుచున్నను మందహాసము చేయ జాలుదురు. అప్పుడుమాత్రమే మీరు ధీరులై నిలువబడి "ఓమృత్యువా! నిన్నుసయితము నేను సరకుగొనను; నిన్ను జూచిన నాకేమి భయము!" అని యెలుగెత్తి పలుక జాలుదురు. ఎప్పుడోయొకప్పు డీ సిద్ధి యందఱకును ప్రాప్తించునదే!

జీవుని పునరావృత్తిని స్థాపించు ప్రమాణములుగాని, సహేతుకములగు నిదర్శనములుగాని, కలవాయని మీరడుగ వచ్చును. ఇంతవఱకును ఖండనవాదనలు నిరాధారములని తెలుపు యుక్తులుమాత్రము తెలిపియుంటిని. ప్రత్యక్ష నిదర్శనము లేమేని కలవా యందు రేని—ఉన్నవి. పటుతరమైనవే కలవు. నరునికిని నరునికిని నడుమ జ్ఞానసముపార్జనశక్తి యందు మిక్కుటమగు తారతమ్యము చూపట్టుచున్నది.

దానిని విశదీకరించుటకు సమర్థమగునది యీ జన్మాంతర సిద్ధాంతమునకు మించినది వేఱొకటి లభింపజాలదు. జ్ఞానమును సంపాదించుకొనునప్పుడు మన మనుసరించు అనుక్రమణికను మొదట పరిశీలింతము. నేను వీథిలోనికేగి యొక కుక్కను చూచితి ననుకొనుడు. అది కుక్కయను జ్ఞానము నా కెటుల గలుగుచున్నది? నాకప్పుడు కనబడుదానినిగూర్చి నా మనస్సుతో సంప్రతింపుచేయుదును. అక్కడ రకరకములుగ ఏర్చికూర్చియుంచిన నా పూర్వానుభవము లనేకముండును. క్రొత్త యనుభవ మేదేని కలుగగానే అదివఱకున్న ప్రాతవగు భావచిహ్నరాసులతో సంప్రతించి అదివఱకక్కడ నున్నవానిలో ఈ క్రొత్తదానితో తుల్యములగు భావచిహ్నములరాశిని వెదకికనుగొని, తోడనే దీనిని వానితో జేర్చివేయుదును. అప్పుడునాకు తృప్తికలుగును. అదివఱకే పేరియున్న ఒక భావగణచిహ్నములతో నిది యేకీభవించుట చేతనే అది "కుక్క" యని నేను గుర్తింపజాలుట. ఈ నూతనానుభవముతో సజాతీయములగు ననుభవములు నాలో లేనియెడల నసంతుష్టి కల్గును. ఒక అనుభవము కల్గు నప్పుడు దానితో సజాతీయమగు ననుభవము మనలో లేని యెడల నట్టిస్థితిని "ఎఱుగమి" అందుము. అటులగాక దానితో సజాతీయములగు ననుభవములు మనలో గాన్పించు నెడల మనకు తృప్తికలుగును. ఈస్థితిని "ఎఱుక" అందుము. రేగుపండు నేల రాలుటను మొదటగాంచినప్పుడు నరుడసంతృప్తిజెందినాడు. పిమ్మట కాలక్రమమున నట్టి యనుభవముతో సజాతీయములగు ననుభవములరాశిని కనుగొని

నాడు. ఆ యనుభవరాశి యన్ని రేగుపండ్లును నేలరాలునని బోధించినది. అప్పు డతడు దానికి "గురుత్వాకర్షణ" (Gravitation) అని పేరిడి తృప్తుడైనాడు. పూర్వానుభవ రాశి మనలో నిదివఱకే లేనప్పుడు క్రొత్తయనుభవముల గ్రహించుటే యసాధ్యమని పర్యవసానము దేలుచున్నది. అవి లేనప్పుడు నూతనానుభవమును ఏ గణముతో గూర్చుటకును వీలుకాన్పించదుగదా! బిడ్డ యీలోకములో పుట్టునప్పుడు పూర్వానుభవచిహ్నశూన్యుడుగ నుండునని యూరపు తత్త్వశాస్త్రవేత్తలు కొంద ఱందురు. అటులగుచో నూతనానుభవములను జేర్చుకొనగలదేదియు తనలో లేని కారణమున వానిబుద్ధి విస్తారము వికసింపజాలదు. మఱియు జ్ఞానోపార్జనశక్తి వేర్వేఱు వ్యక్తులలో వేర్వేఱుదశలం దుండును గదా. అందువలన మనలోని ప్రతివాడును వేర్వేఱు తరగతుల జ్ఞానరాశితో పుట్టుచుండునని స్పష్టమగును. జ్ఞానమును సంపాదించుటకుగల మార్గమొక్కటే: అనుభవ స్వీకరణమే. మార్గాంతరము లేదు. మనకున్న యనుభవము ఈ జన్మలో సంపాదింపబడనియెడల వెనుకటి జన్మలలో సంపాదింపబడియుండవలయును. ఎందుజూచినను మరణభీతి కానంబడుచున్నది. ఎందువలననో యోచింపుడు. అప్పుడే గ్రుడ్డునుండి వెలువడిన కోడిపిల్ల డేగ తనవైపున కెగిరివచ్చినయెడల భీతిలి తల్లికడకు బర్విడును. ఇందుకు పూర్వసిద్ధమగు సమాధానాభాసమొకటి కలదు: అదిదాని "నైజగుణము" (Instinct) అని చెప్పుదురు. అప్పుడే గ్రుడ్డునుండి వెలువడిన కోడికూనకు చావు అనిన భయమును బుట్టించునది

యేది? అప్పుడే పొదిగిన గ్రుడ్డునుండి పుట్టు బాతుపిల్ల యైనను నీటిసమీపమునకు వచ్చిన తోడ్తోడనే నీటిలోనికురికి యీదులాడసాగునే! ఎందువలన? అదెన్నడు నీదియుండ లేదే! ఇంకొకటి యీదులాడుచుండగా జూచియునుండ లేదు! దీనిని నైజగుణమే యందురు. ఈ శబ్దము మహాగంభీరమగు నదే; కానియిది మనచిక్కును దీర్చుటలేదు. ఈ "నైజము" అనబడు చిత్రవిషయ మేమిటో విచారింతముగాక! ఒక బాలిక హార్మోనియమును వాయించుట సాధన చేయుచున్న దను కొనుడు. ప్రథమమున తాను వ్రేలుపెట్టు ప్రతి బిరడాను శ్రద్ధతో గమనింపవలసినదై యుండును. అట్లు చేయగా చేయగా, కొన్ని నెలలకో, సంవత్సరములకో, ఆమె వ్రేళ్ల చలన మప్రయత్నముగా నడువగలిగినది. అప్పుడానడక 'నైజము'ఐన దందుము. మొదట బుద్ధిపూర్వకముగా, ప్రయత్నపూర్వకముగా, జరుపబడిన కార్యము రానురాను బుద్ధియొక్క ప్రయత్నమంతగా లేకుండనే, అనగా 'నైజము గనే', జరుగుచున్నది. ఇంతటితోనే సర్వమును తెల్ల మగుటలేదు. ఇంకను సగమువిషయము మిగిలియేయున్నది. 'నైజము'నుబట్టి యిప్పుడుజరుగునని చెప్పు కార్యములు దాదాపుగా నన్నియు మనయిచ్ఛయొక్క స్వాధీనములోనికి గొనిరాబడగలవు. శరీరమునందలి ప్రతికండరమును ఇచ్ఛకు వశముచేయవచ్చును. ఈవిషయము బాగుగ దెలిసినయంశమే గదా! ఇప్పుడీ ఇరువైపుల పరిశోధనముచే ఋజువు పూర్తియగుచున్నది. మనము 'నైజము'అనునది యిచ్ఛా కార్యములయొక్క నిమ్నావస్థ యనవచ్చును. ఈ సాదృశ్య

మును సృష్టికంతకును అనువర్తింపజేసితిమేని, సృష్టియంతయు నొకే సూత్రమున కనుసరణముగ జరుగునేని, పశువులందును నరులందునుగూడ 'నైజ'మనబడునది యిచ్ఛయొక్క నిమ్నావస్థయే యనవలయును.

బ్రహ్మాండము నంతటిని గూర్చి విచారించునప్పుడు ప్రతి 'సంవృతి'కిని బూర్వమొక 'వివృతి'యు, ప్రతి 'వివృతి'కిని బూర్వమొక 'సంవృతియు', నుండునని ఋజువు తేల్చిన సూత్రమును ప్రయోగించుదుమేని 'నైజ'మనునది 'సంవృత విచక్షణ' శక్తి (Involved Reason) యని తేలును. నరులందుగాని, పశువులందుగాని, కాన్పించు 'నైజగుణము' పూర్వముగావించిన ఐచ్ఛికకర్మలయొక్క 'సంవృతదశ', అనగా వాని నిమ్నావస్థ, యనియు, ఆ ఐచ్ఛికకర్మలును పూర్వానుభవము లేక జరిగినవి గావనియు, స్పష్టమగును. అనుభవమే ఆ జ్ఞానమునకు మూలము. ఆ జ్ఞానము నిలిచి యున్నది. మరణభీతియు, బాతుపిల్ల నీటిలోదుముకుటయు, నరునియందు నైజముగా జరుగు అనిచ్ఛాపూర్వక కార్యములును, పూర్వానుభవఫలములే. ఇంతవఱకు మననడక చిక్కులేక సాగినది : ఆధునిక శాస్త్రజ్ఞులుకూడ ప్రాచీనఋషుల మార్గము ననువర్తించి మనభావములను బలపఱచుచుండిరి. కాని ఇచట చిక్కొకటి వచ్చుచున్నది. ప్రతినరుడును ప్రతి జంతువును కొంతపూర్వానుభవరాశితో బుట్టుచుండుననియు, మనస్సునజరుగు కార్యములన్నియు పూర్వానుభవముల ఫలితార్థములేయనియు, వారొప్పుకొందురు. కాని "ఈ యనుభవము ఆత్మకుజెందినదని చెప్పుటవలన లాభమేమున్నది?

అది శరీరమునకుజెందినదే—కేవలము శరీరమునకే చెందినది—అనరాదా? వంశపారంపర్యముగా వచ్చునదనరాదా?'' అని వారుప్రశ్నింతురు. ఇది మనము పరిష్కారము చేయవలయువానిలో తుదియాక్షేపము : 'నేను జన్మించునప్పుడు నాలోగల పూర్వానుభవమంతయు నాపూర్వికుల యొక్క గతకాలానుభవరాశికి ఫలమని యేలచెప్పరాదు? చిన్న ఏకకణజీవియొక్క దశనుండి మానవశ్రేష్ఠుడనగు నవస్థవఱకును నేనుపొందిన యనుభవరాశి యంతయు నాలో నున్నదిగదా. అది పరంపరాగతముగ నొకశరీరమునుండి మఱొకశరీరమునకు సంక్రమించుచు వచ్చినది. ఇక కష్ట మెక్కడనున్నది?' ఈ ప్రశ్నచాల జక్కనిదే; వంశపారంపర్యానుగతధర్మమును కూడ మనము కొంతవఱ కొప్పుకొనుచునే యున్నాము. ఎంతవఱ కందురా? శరీరపదార్థ సంగ్రహణమువఱకు మాత్రము. మన పూర్వకర్మల ననుసరించి యొకానొక శరీరములో నొకానొక జన్మనెత్తుటకు అర్హతనొందుదుము. ఆ శరీరమున కనువగు పదార్థరాశి ఆ యాత్మను దమసంతానముగాబడయుట కర్హతనార్జించు కొన్న దంపతులవలన మాత్రమే లభింపగలదు.

జడపదార్థమునందు మానసికానుభవములు ముద్రితములుకాగలవని, జడపదార్థమునందు మానసికానుభవములు 'సంవృతి' పొందుట సాధ్యమని, ఊహించుట కేమాత్రము ఆధారములేదు. కాని ఈ కేవలనిర్హేతుకమగు ఊహయే వీరి వంశపారంపర్య వాదమునకు ప్రాపు. నేను మీవంక జూచునప్పుడు నా మనస్సనెడు సరస్సునందు ఒక తరంగము

లేచును. అది యడగిపోవును గాని, సూక్ష్మతరాకృతిని దాల్చి యొక "వాసన" రూపమున మనస్సున నిలిచియే యుండును. స్థూలశరీరమునందు భౌతికానుభవములు ముద్రితమగుననినచో, మనము గ్రహింపజాలుదుము. కాని శరీరము విచ్ఛిన్నమగునని యొప్పుకొని, మానసికానుభవము లీ శరీరమున ముద్రితములై నిలిచియుండుననుట కాధారము కాన్పింపదు. వానిని వహించునదేది? ఒకవేళ ప్రతిమాన సికానుభవమును శరీరమున ముద్రితమగు ననియు, ఆది పురుషుడు మొదలు నాతండ్రివఱకుంగల యందఱి 'వాస నలు'ను నాతండ్రి శరీరమునకు సంక్రమించియుండె ననియు నొప్పుకొనిననుగూడ, అవి నాకు సంక్రమించుటెట్లు? శుక్ల బిందువువలన నందురా? అదెట్లు కాగలదు? జనకుని శరీరము మొత్తముగా కుమారునికి రాదుగదా. ఒకే దంపతుల కనేకులు బిడ్డలు పుట్టుదురు. అప్పు డీ వంశపారంపర్యసంక్రమణ సిద్ధాంతము ననుసరించి వాసనయు వాసనాత్మికద్రవ్యమును నొకటేయగునేని, ఆ దంపతులు తమతమ వాసనలలో కొంత కొంతభాగమును ప్రతికానుపుతోను నష్టపడుచుండవల యును. అటులగాక జనకులు తమవాసనలను సంపూర్ణముగా దమ సంతానమునకు సంక్రమింప జేయుదురనినయెడల, మొదటి బిడ్డ పుట్టగానే వారిమనస్సులు వట్టిపోయి శూన్య ములు కావలసివచ్చును.

మఱియు నొక్క శుక్లబిందువునందు అనంత కాలము నుండి వచ్చుచున్న మితిలేని వాసనాసమష్టి ప్రవేశింపగలుగు నెడల అది ఎచ్చటనుండినది, ఎట్లుండినది? ఇదెంతమాత్ర

మును సమర్థింపనలవిగాని వాదన. ఈ పదార్థవిజ్ఞాన వాదులు (Physicists) ఆ బిందువునందు వాసన లెట్లుండునో, యేభాగమున నిలుచునో, మానసిక వాసనలు జడపదార్థకణమున జొచ్చి నిదురించుచుండుననుట కర్థమేమో, విస్పష్టముగ రుజువుచేయువఱకును వారివాదన యంగీకరింపబడజాలదు. ఇప్పటికి తేలినదిది : ఈ వాసనలు మనస్సునందుండును. మనస్సు జనన పునర్జననములు పొందుచు, తనకు మిగుల ననుకూలముగనుండు భౌతిక పదార్థమును (శరీరనిర్మాణార్థము) వినియోగించుకొనును. ఏ విధమగు శరీరము తన కనుకూలమో, అట్టి శరీరపదార్థము లభించువఱకది వేచియుండవలయును. ఇది సులభముగ బోధపడుచున్నది. ఆత్మకు సమకూడు శరీరపదార్థవిషయమున మాత్రమే వంశ పారంపర్యసిద్ధాంతము వర్తించునని దీనినిబట్టి తేలుచున్నది. జీవాత్మ జన్మాంతరముల బొందుచు, శరీరము తరువాత శరీరముగా నెన్నింటినో కల్పించుకొనుచుండును. మనస్సునగలుగు ప్రతిసంకల్పమును, మనముచేయుప్రతికార్యమును, బహుసూక్ష్మరూపమునుదాల్చి అందు నిలిచియుండి, తిరిగి మొలకయెత్తుటకును, క్రొత్తస్వరూపమును దాల్చుటకును, సిద్ధముగనుండును. నేను మీవైపు చూచునప్పుడు నామనస్సులో నొకతరంగము కలుగును. అది నామనస్సున లోతునకు మునిగిపోయి క్రమేణా సూక్ష్మతరాకృతిని దాల్చి పడియుండును. కాని నాశమును పొందదు. తిరిగి యదెన్నడో స్మృతి (జ్ఞప్తి) రూపమున దలచూపుటకు సిద్ధముగనుండును. ఇట్లనేక భావములు నామనస్సున బేరు

కొని యుండును. నేను మరణించునప్పుడు వీనిసమష్టిఫలమగు శక్తి నా పైతనప్రభావమును చూపును. ఈ గదిలో నొక బంతి యున్నదనుకొనుడు. మనమందఱమును తలకొక బల్ల చెక్కను దీసికొని యన్ని వైపులనుండియు, దాని నిటునటు గొట్టుదుమని భావింపుడు. అప్పు డా బంతి యీ గదిలో నొక చోటునుండి మఱొక చోటునకు, దొర్లి దొర్లి, ద్వారము కడకు రాగనే వెలుపలికెగిరిపోవునుగదా. అదప్పుడు తనతో నేమితీసికొని పోవుచున్నది? మనమందఱము కొట్టిన దెబ్బల సమష్టిఫలమునే గదా? ఆ సమష్టిఫలమే దాని కా త్రోవను జూపినది. అటులనే యీశరీరము నశించునప్పుడు జీవునికి త్రోవజూపున దేమో విచారింపుడు. ఆ జీవి చేసిన కర్మలన్నింటి యొక్కయు, సంకల్పించిన సంకల్పములన్నింటియొక్కయు సమష్టిఫలితమే వానికి దారిజూపును. ఈ సమష్టిఫలితము భవిష్యదనుభవమునకు గావలసిన యింకొక శరీరమును గూర్చుకొను నవసరమును కల్పన చేయునెడ, ఆ జీవుడు తనకు దగిన శరీరమున కనువగు ద్రవ్యమును చేకూర్చుటకు సిద్ధముగా నుండు తల్లిదండ్రులకడకు బోవును. ఈ రీతిగా జీవుడొక శరీరమునుండి వేఱొక శరీరమునకు యాత్రలు చేయుచుండును. స్వర్గమునకును భూమికిని సంచారములు చేయును; మనుష్య శరీరములను పశుశరీరములను దాల్చుచుండును. ఇట్లతడు తనయనుభవమునంతను పూర్తిగావించుకొని, తన సంచార చక్రమును ముగించుకొనువఱకును జన్మాంతరయాత్రలు చేయుచుండును. తుదకతడు తన స్వరూపమును దెలిసికొనును. తానెవరో గ్రహించును. వాని యజ్ఞానము రూపు

మాయును. అతని దివ్యశక్తులు ప్రకాశమునకు వచ్చును. అంత నతడు పరిపూర్ణుడై వెలుగును. ఆ జీవున కా పిమ్మట భౌతికశరీరముల దాల్చు నగత్యము గాని, సూక్ష్మతర మానసికశరీరముల వహించు నవసరము గాని, యుండదు. అతడు స్వయంప్రకాశుడై వెలుంగును ; ముక్తుడగును. ఇంక వానికి జననములేదు ; మరణమును నుండదు.

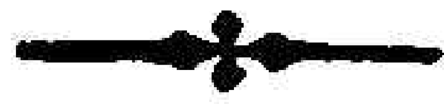
మనమిప్పు డింతకు మించిన సూక్ష్మతర వివరణముల లోనికి దిగము. జన్మాంతర సిద్ధాంతమునుగురించి యింకొక యంశమునుగూడ దెలిపెదను. అది నరుని ఆత్మ స్వాతంత్ర మను వాదము. మనలోపములను పరులపై కిద్రోయు నలవాటు ననుసరింపని వాద మిది యొక్కటియే. మనలోపములను మన మొప్పుకొనము. మననేత్రములు తమను దాము చూచు కొనలేవు. ఇతరుల నేత్రముల నన్నింటిని జూడగలవు. తమ దోషముల నితరులపై బడవేయు నవకాశ మున్నంతవఱకు నరులు తమ నేరముల నంగీకరించుటలో ప్రాల్మాలుదురు. తమ నైజదోషములను వీలగునంతవఱకు తోడిమానవుల మీదనో, అది పొసగనిచో భగవంతుని మీదనో, పడవేతురు. అదియు గాకున్నయెడల 'విధివ్రాత' యను నొక భూతమును సృష్టిచేయుదురు. ఈ 'విధివ్రాత' యెక్కడిది ? విధాత యెవరు ? మనము నాటిన విత్తు ఫలమునే మన మనుభ వింతుము. మన విధివ్రాతకు కర్తలము మనమే. దానికై నిందార్హులగువారు వేఱ లేరు. అభినందనముల బడయగల వారును లేరు. గాలి వీచును. ఎవరు తమ పడవల తెఱ చాపను విప్పిపెట్టుకొందురో వారు ముందుకుబోదురు. ఎవరు

దానిని ముడిచిపెట్టుకొనియుందురో వారా గాలివలని లాభమును బడయజాలరు. అట్లగుట గాలియొక్క దోషమా? కొందఱు సుఖవంతులు, కొందఱు దుఃఖితులు నగుట కరుణామయుడగు జగత్పితయొక్క లోపమా? వాని కృపానిలము సదా రేయుంబవల్లు వీచుచునేయున్నది. వాని కరుణ మందగించుటలేదు. మనగతికి మనమే కర్తలము. భగవంతుడు నియమించిన సూర్యుడు బలయుతులకును బలహీనులకును గూడ వెలుగునిచ్చుచునేయున్నాడు. వానిచే నియమింపబడిన వాయువు పరమసాధువుపైనను పతితునిపైనను నొక్కతీరుననే వీచుచున్నది. ఆయన విశ్వేశ్వరుడు; జగత్పిత; కరుణాసాగరుడు; నిష్పక్షపాతి! మన జీవన క్షుద్రవిషయములగూర్చి మనము భావనల జేయు తీరున ఆ విరాడ్విశ్వకర్మయు భావనల చేయుచుండు ననుకొంటిరా? భగవంతుని గూర్చి యిటుల దలచుట యెంతయు తుచ్ఛము. ఇచ్చటి మన పెనగులాటలను చావుబ్రదుకులతో సమానముగా తలపోయు కుక్కకూనలవంటి మనము, భగవంతుడును వీనిని మహద్విషయములుగ బాటించి వర్తించుచుండునని మిగుల నవివేకులమై తలంతుము. ఈ కుక్కకూనల చెలగాటలెంతటివో యాయనకు దెలియును. ఆ దేవదేవుని దండనాధికారిగను, పారితోషికదాతగను, చేసి నేరమాయనపై నారోపింపజూచుట మూర్ఖచర్యసుడీ. ఆయన దండనలు విధించువాడుగాడు; బహుమతుల నొసగువాడునుగాడు. ఆ సర్వేశ్వరుని కృప వెల్లివిరిసి యనంతముగా దశదిశల బ్రవహించుచు సకలజీవులకును, సమస్తప్రదేశములలోను,

సర్వకాల సర్వావస్థలయందును, వక్రగతిలేక, ఆశాభంగము గావింపక, సులభ్యంబై పరగుచుండును. దానిని వినియోగించుకొను విధానము మనపై నాధారపడియున్నది. తోడి మానవులగాని, భగవంతునిగాని, బ్రహ్మాండమున మఱెవరిని గాని, నిందింపబోకుడు. మీ కేదేని దుఃఖము కలిగినప్పుడు మిమ్ము మీరే నిందించుకొనుడు. ఉత్తమతరమార్గము నవలంబించి వర్తించుటకు బ్రయత్నింపుడు.

మన సమస్యాపరిష్కారమున కిదొక్కటే త్రోవ! ఇతరుల నిందించువారిసంఖ్య కటా, దినదినము పెరిగిపోవు చున్నదిగదా! బుద్ధిహీనులై వారు దుఃఖములచే గుందుచున్నారు. తమ పొరపాటులచేతనే దుర్గతికి పాల్పడి అయ్యో వీ రితరులను దూరుదురే! ఇట్లు వీరి దశ బాగుపడజాలదు. అందువలన నేలాటి లాభమును చేకూరబోదు. తమ దోషములను నితరుల నెత్తిపై ద్రోసి, పరులను నిందసేయు ప్రయత్నము వీరిని మఱింత బలహీనుల నొనర్చునుసుడీ! కాబట్టి మీ లోపములకై యెవరినిగాని నిందింపజూడకుడు. మీ కాళ్లపై మీరే నిలువబడి మీ బాధ్యతనంతను మీరే వహింపుడు. "నే ననుభవించు దుఃఖము నా కర్మఫలము; అందువలన నిది నాచేతనే నివారింపబడగల దని ఋజువగుచున్నది" అనుడు. నేను సృష్టించినదానిని నేను నాశము చేయగలుగుదును. ఇతరులు సృష్టించినదానిని నేనెన్నడు నాశముచేయజాలను. కావున మనము సదా ధైర్యమును, బలమును, బూని నిలువబడవలయును. బాధ్యతనంతను మీమీద నిడుకొని మీగతికి మీరక ర్తలని యంగీకరింపుడు.

మీకు గావలయు బలమును సాహాయ్యమును మీలోనే యున్నదిసుడీ! కావున మీ భవితవ్యమును మీరే నిర్మాణముచేసికొనుడు. "గతమును గతము పూడ్చిపెట్టుగాక!" అంతులేని భవిష్యత్తు కలదు. మీ ప్రతి వాక్కును ప్రతి సంకల్పమును ప్రతి చైదమును మీకు కొంత సంచితమును జేకూర్చుచుండును. చెడ్డతలంపులును చెడ్డపనులును పెద్దపులులవలె పైకి దుముకునని మఱవకుడు. మఱియు నుత్సాహోన్నతికిని అవకాశము కలదు. సత్సంకల్పములును సత్కార్యములును నూఱులకొలదిగను వేలకొలదిగను దేవతాగణముల మహిమతో మిమ్ము సదా రక్షింపగలవను దృఢవిశ్వాసము పూని వర్తింత్రుగాక!

అమృతత్వము *

(అమెరికాలోని ఉపన్యాసము)

నేటి ఉపన్యాసవిషయము మానవాత్మయొక్క అమృతత్వమును (నిత్యత్వమును) గూర్చినది. ఈ విషయము విచారింపబడినన్నిసార్లు ఇంకే విషయముకూడ లోకములో విచారింపబడలేదు. ఈ సమస్యను పరిష్కరించుటకై జగత్తును పరిశోధించినన్నిసార్లు ఇంకే సమస్యకై పరిశోధింపలేదు. మానవహృదయమున కింతకన్న ముఖ్యమును, ఇంతకన్న ప్రీతికరమును, అగు సమస్య యింకొకటి లేదు. మన జీవితములతో ఇంతకన్న అభేద్యసంబంధము గల విషయ మింకేదియు లేదు. కవులు, సిద్ధపురుషులు, మతాచార్యులు, మతప్రవక్తలు: దీనిని విచారించిరి. సింహాసనాసీనులైన రాజన్యు లిది చర్చించిరి. భిక్షాటనము చేయు యాచకులు దీనినిగూర్చి కలలు గనిరి. మహోన్నతమానవు లీ విషయములో ప్రసక్తులైరి. అధమాధములుకూడ దీనిపై ఆశచూపిరి. దీనియందలి ఆసక్తి ఇంతదనుక నశింపలేదు. మానవప్రకృతి యుండువఱకు దది నశింపదు. నానాబుద్ధు లీ సమస్యను పరిశీలించి నానాసమాధానములు లోకమున కర్పించినవి. ప్రతి చారిత్రకయుగములోను ఈ చర్చను

---

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

విరమించుకొన్నవారుకూడ వేనవేలు కలరు. కాని సమస్య మాత్రము యథాప్రకారము, పూర్ణబలముతో, నిలిచియే యున్నది. జీవితపు ఆరాటములలో, పోరాటములలో, ఇది మఱపునపడ్డట్లు తోచును గాని, హఠాత్తుగా ఎవరో ఒకరు స్మృతి నొందుదురు. మనకు ప్రేమపదమైనవాడు, మిక్కిలి ఆప్తబాంధవుడు, హృదయమును చూఱగొన్నవాడు, కొంపోబడును. అప్పు డీ ప్రపంచపు ఘోష, మన ఆరాటములు, పోరాటములు, ఒకించుక సేపు ఆగిపోవును. "మరణానంతర మేమి కలదు? ఈ ఆత్మ ఏమగును?" అను పురాతనప్రశ్న మరల జీవాత్మకు తోచును. మానవజ్ఞానమునకు మూలము అనుభవమే. అనుభవమునకు రాని విషయము మన మెఱుగజాలము. మన హేతువాదమున కంతయు మూలము అనుభూతవిషయములనుండి ఊహించుకోబడిన సామాన్యధర్మములు. మన జ్ఞానమున కంతయు మూలము అనుభూత విషయములను సమరసపఱచి నిర్మించుకోబడిన భావములు. మనచుట్టు గల వస్తుప్రపంచమును చూచినచో గోచరించునది నిరంతరపరిణామమే గదా. బీజములోనుండి మొలక మొలచి, పెరిగి, వృక్షమై, చివరకు మరల బీజ మగును. జంతువు పుట్టును, కొన్నాళ్లు బ్రదుకును, చచ్చును, మరల మొదటికి వచ్చును. మానవుడుకూడ ఇంతయే. కొండ మెల్ల మెల్లగా—కాని అనివార్యముగా—తఱిగిపోవును. నదులు మెల్లమెల్లగా — కాని అనివార్యముగా — ఎండిపోవును. వానలు సముద్రమువలన కలిగి మరల సముద్రము లోనికే పోవును. ప్రతివిషయమునను ఇట్లే గమనము వలయా

కృతితో సాగి, చివరకు ప్రారంభస్థానమునకు వచ్చుచుండును. పుట్టుట, పెరుగుట, బలియుట, క్షీణించుట: ఇవి క్రమము తప్పక, నిష్కర్షగా, ఒకటివెనుకనొకటి కలుగుచుండును. ఇదియే మన నిరంతరానుభవము. కాని వీని యన్నిటికి మూలమై, ప్రాణినామమున బరగు అసంఖ్యాకభూతరాశికి: ఈ లక్షోపలక్షల ఆకృతులకు, మూర్తులకు: ఈ కోటానుకోట్ల భిన్నతలకు—అత్యంతసూక్ష్మమగు అణుకము మొదలు ఆధ్యాత్మికసమున్నతి నందిన మానవశ్రేష్ఠుని వఱకు గల భిన్నతకు—మూలమైయుండు నొక ఐక్యము గోచరించును. వస్తుకోటి నొండొంటినుండి విభజించు అడ్డుగోడలు ప్రతిదినము కూలద్రోయ బడుచున్నవి. భౌతికపదార్థ మంతటికి నొకే వస్తువు మూలమనియు: ఇన్ని భిన్నరూపములతో, ఇన్ని భిన్నవిధములుగా, అది యొకే చైతన్యమును వ్యక్తపఱచు చుండుననియు: ఎడతెగని గొలుసువలె ఈ భూతకోటి యంతటిలో ఆ చైతన్య మంతర్వ్యాప్తమై నిలిచియుండుననియు: ఈ వివిధరూపము లా గొలుసుయొక్క కొక్కెములవంటివనియు: ఈ కొక్కెము లించుమించు అనంతములైనను ఆ ఒక్క గొలుసువే అనియు: ఆధునిక భౌతికశాస్త్రములు సిద్ధాంతీకరింప మొదలుపెట్టినవి. దీనినే "పరిణామము" లేక "వ్యాకోచము" (Evolution) అందురు. ఇది అత్యంత పురాతనభావము. మానవసంఘ మేర్పడిన ఆదిమకాలమందే ఇది కలిగెను. కాని మానవజ్ఞాన మభివృద్ధి యగుకొలది, ఇది యిప్పుడు మరల పచ్చబడ మొదలిడి, చిగుర్చుచున్నది. పూర్వకాలపువారు "సంకోచము" (Involution) అను

దాని యునికిని కూడ కనిపట్టిరి. ఇప్పటివారు దాని నింకను పూర్తిగా గ్రహింపలేదు. బీజము వృక్షము కాగలదు గాని, ఇసుకకణ మెన్నటికి వృక్షము కాజాలదు. తండ్రియే బిడ్డ యగునది; మట్టిముద్ద బిడ్డ కానేరదు. ఈ వ్యాకోచము నకు మూల మేమి? బీజ మనగా మొదట వృక్షమే గదా. భవిష్యత్కాలమున వృక్షరూపముతో వ్యక్తమగు విశిష్ట లక్షణము లన్నియు ఆ బీజమందు కలవు. అట్లే భవిష్యత్కాలయువకునందును వృద్ధునందును వ్యక్తమగు విశిష్ట లక్షణము లన్నియు ఆ బిడ్డయందు కలవు. పిమ్మట చూపట్లు జీవవిజృంభణ మంతయు స్త్రీయొక్క రజోబిందువునందే కలదు. దీనినే పూర్వకాలపు తత్త్వజ్ఞులు "సంకోచము" అనిరి. ఒక వస్తువులో లేని దేదియు దానిలోనుండి వెలువడజాలదు. ఇచ్చటకూడ ఆధునికశాస్త్రములు మనకు సహకరించుచున్నవి. జగత్తులో దీపించు శక్తియొక్క సమష్టి పరిమాణ మెప్పుడును ఒక్కటిగనే ఉండునని గణితశాస్త్రానుప్రాణితహేతువాదమువలన మనకు తెలియుచున్నది. జగత్తులోని భౌతికపదార్థము నొక్క పరమాణుమాత్రము, శక్తి నొక స్వల్పాంశమాత్రము, మనము తగ్గింపజాలము, హెచ్చింపజాలము. కావున వ్యాకోచమునకు మూలము శూన్యముగా నుండజాలదు. అగుచో దాని మూల మేమి? పూర్వపు సంకుచితపదార్థము. వృద్ధుని సంకుచితస్థితియే శిశువు. వృక్షపు సంకుచితస్థితియే బీజము. బీజపు వ్యాకోచస్థితియే వృక్షము. భావి జీవపరిణతి యంతయు స్త్రీరజోబిందువున నణగియున్నది. విషయ మిప్పుడు కొంత తేటపడినది.

జీవము అవిరామక్రమము గలది అను ప్రథమభావమును దీనితో అనుసంధింపుడు. జీవలక్షణము మొదట అంకురించు జీవాణువు (Protoplasm) నుండి మహోన్నత మానవుని వఱకు ఒకే ఎడతెగని గొలుసు: ఒకే అవిరామజీవము. ఇదియే వ్యాకోచము. కాని ప్రతివ్యాకోచమునకు ముందొక సంకోచ ముండవలెను గదా. క్రమక్రమపరిణామ మొందు ఈ జీవ మంతయు—ఆద్యరూపమగు జీవాణువునుండి పరిపూర్ణతనందిన మానవునివఱకు అనగా అవతారమూర్తి వఱకు గల వివిధరూపను లన్నియు—ఒకే జీవము. ఈ పరిణతరూపప్రభావ మంతయు ఆ జీవాణువులో సంకుచితమై యుండవలెను. ఈ జీవశ్రేణి యంతయు, అవతారమూర్తి సహితము, అందు సంకుచితమై యుండి క్రమక్రమముగా, మిక్కిలి మెల్లగా, పరిణామ మొందుచున్నది. అందీ పూర్ణ పరిణతరూపముకూడ అతిసూక్ష్మాకృతితో నణగియేయుండ వలెను. కావున సర్వగత మగు జగన్మయచైతన్యము యొక్క సంకుచితరూపమే యీ యేకైకజీవము, ఈ గొలుసంతయు. ఈ ఏకైకచిద్రాశి (విజ్ఞానరాశి)యే ఆ జీవాణువు నుండి పరిణత మానవునివఱకు క్రమాధికముగా వ్యక్తమగు చున్నది. అది పెరుగు నని కాదు దీని యర్థము. "పెరుగుట" అను భావమునే మీ మనస్సులలోనుండి పాఱ ద్రోలుడు. "పెరుగుట"లో బాహ్యావస్తు వొకటి కలదనియు, వెలుపలనుండి ఏదో వచ్చినదనియు, తోచును. ప్రతిజీవి యందును అంతర్గతుడై యుండు ఆ పరిపూర్ణుడు బాహ్యా స్థితిగతులపై ఆధారపడనివాడు అను సత్యమున కీ భావము

విరుద్ధముగదా. అది పెరుగజాలదు. అది సర్వదా ఒక్కతీరుననే ఉండెను. కాని (క్రమాధికముగా) వ్యక్తమగుచున్నది.

కారణముయొక్క వ్యక్తరూపమే కార్యము. రెంటికి వాస్తవభేద మేమియు లేదు. ఈ కాచపాత్రమును నిదర్శనముగా కైకొనుడు. కాచపదార్థముండెను. అదియు, శిల్పియొక్క సంకల్పమును, కలిసి యీ పాత్రమయ్యెను. ఈ రెండును దానికి (ఉపాదాన, నిమిత్త) కారణములు. ఇవి దానియందు కలవు. సంకల్పము ఏ రూపమున కలదందురా? సంశ్లేషశక్తి (Adhesion) రూపమున. అందీ శక్తి లేనిచో, ప్రతి అణువు వేఱువేఱుగా రాలిపోవును. కావున కార్యమనగా రూపులోను, కూరుపులోను, భేదముగల కారణమే అనుట స్పష్టము. కొంతసేపు కారణమును మార్చి పరిమితమొనర్చినచో, అది కార్యమగును. మన జీవభావమునకిది అనుసంధించినచో, జీవాణువునుండి పరిపూర్ణమానవునివఱకు గల పరిణామపరంపరయంతయు విశ్వవ్యాపి జీవమే కావలయును. మొదట అది సంకుచితమై సూక్ష్మరూపమొందెను. ఆ సూక్ష్మపదార్థము కారణరూప మొంది క్రమాధికముగా పరిణమించుచు, వ్యక్తమగుచు, స్థూలమగుచున్నది.

అమృతత్వ (నిత్యత్వ) సమస్యను మన మింకను పరిష్కరింపలేదు. జగత్తులో దేనినిగాని నాశమొనర్చుట సాధ్యము కాదని మనము కనుగొంటిమి. క్రొత్తదేదియు ఇప్పటికి లేదు, ముందెప్పటికి ఉండబోదు. చక్రము తిరుగుచున్నప్పుడు దాని క్రిందుమీదులు ఒకటిపిదప నొకటి క్రాని

పించుచుండునట్లే, ఒకే వ్యక్తరూపపరంపర మనకు కానిపించు చున్నది. జగత్తుయొక్క గమన మంతయు తరంగరూపమున: పైకెగయుచు క్రిందికి పడుచు, మరల ఎగయుచు, మరల పడుచు, ఎల్లప్పుడు నిట్లే సాగుచుండును. ఎన్నో జ్యోతిర్మండలములు సూక్ష్మరూపములనుండి వ్యాకోచతచే క్రమాధికములుగా స్థూలములై, మరల లయమై మొదటిసూక్ష్మరూపముల నందుచుండును. మరల అందుండి లేచి కొంత కాలము స్థూలదశ నంది పిదప మెలమెల్లగా మూలస్థితికి వచ్చుచుండును. జీవ మంతయు ఇట్లే. గోచరరూపమున కెగసిన జీవ మంతయు మరల పూర్వస్థితిలో లీనమైపోవుచున్నది. పోవున దేది? ఆకారమే. అది జీర్ణమైపోవును, కాని మరల ఉద్భవించును. ఒక భావమున శరీరములు, ఆకారములు, కూడ నిత్యములే. అదెట్లు అందురా? పాచికలు పెక్కింటిని తీసికొని క్రింద విడిచినచో, అవి యొకసారి 6, 5, 4, 3 అను సంబంధమున పడు ననుకొనుడు. వానిని చేర్చి తీసికొని మరల మరల క్రింద వైచుచున్నచో ఎప్పుడో యొకప్పు డవి మరల అదే సంబంధమున పడి తీఱును గదా. లోకమున నుండు ప్రతినలుసును, ప్రతిఅణువును, ఒక పాచికగా భావించుకొనుడు. అవి మాటిమాటికి పాఱజల్లబడుచు, కూర్చబడుచు ఉండును. ఇప్పుడు మీకు చూపట్టునది వాని సంయోగక్రమములలో నొకటి. ఇప్పు డిచట నుండున దొక కాచపాత్రయొక్క, ఒక బల్లయొక్క, ఒక నీటికుండయొక్క, మఱి కొన్ని వస్తువులయొక్క, ఆకారములు. ఇది యొక సంయోగము. కాలక్రమమున ఇవన్నియు లయించును.

కాని అనంతకాలమున నిదే సంయోగ మెప్పుడో మరల రాక తప్పునా? అప్పుడు మీరిచట నుందురు, ఈ మూర్తియు ఉండును, ఈ ప్రసంగమే ఉండును, ఈ నీటికుండయు ఉండును. పూర్వ మిట్లు సంఖ్యలేనన్నిసార్లు జరిగెను. భావికాలమున మరల నిది సంఖ్యలేనన్నిసార్లు జరుగగలదు. ఇంతదనుక మనము ప్రసంగించినది భౌతికరూపములనుగూర్చి. ఏమి తేలినది? భౌతికరూపసంయోగక్రమములుకూడ అనంతముగా పునరావృత్తి నొందుచుండునని.

మన కిప్పుడు అవగాహనకాని కొన్ని విషయములిందుచే తేటపడును. ఇతరుల పూర్వచరిత్రమును, భవిష్యచ్చరిత్రమును చెప్పగలవారిని మీలో కొందఱు చూచియుందురు. భవితవ్య మిప్పటికే నిర్ణయింపబడియుండనిచో దాని నెవరైన ఎట్లు వివరింప గలరు? పూర్వకర్మములు భవిష్యత్కాలమున ఫలరూపములై మరల చూపట్టును. ఇది మనముకూడ చూచుచున్నాము. షికాగోపురిలోని "ఫెర్రిస్ వీల్"* అను మహాచక్రమును మీ రెఱుగుదురు. ఆచక్రము తిరుగుచుండును. అప్పుడు దానిలోని అఱలన్నియు ఒక్కొక్కటే యథాక్రమముగా దృష్టిగోచరమగు చుండును. ఒక జట్టు వారు ఆ అఱలలో ఎక్కుదురు. వారు చుట్టు తిరిగినతోడనే మఱొక జట్టువా రెక్కుదురు. ఈ జట్టు ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క వ్యాకోచావృత్తము

* మన తిరునాళ్లలలోని "రంకులరాటము" వంటిది. కాని ఇది పైకి క్రిందికి తిరుగునని తోచుచున్నది.

వంటిది. అతిక్షుద్రజీవము మొదలు అత్యున్నతమానవుని వఱకు గల అన్ని వర్గములు అందు చూపట్టును. ఈ చక్రమున కాధారభూతమగు గొలుసు వంటిది ప్రకృతి. అది అనంతము, సనాతనము. చక్రములోని అఱలు క్రొత్తక్రొత్త ఆత్మల జట్టులు దాల్చు దేహములు, లేక ఆకృతులు, అన వచ్చును. అవి పరిపూర్ణత నందువఱకు పైకి పైకి పోయి పోయి, అంతట చక్రమునుండి వెలికివచ్చును. కాని చక్రము తిరుగుచునే ఉండును. దేహములు చక్రములో నుండువఱకు అవి ఎచటి కేగునది రేఖామాత్ర భేదము లేకుండ, నిర్దుష్టముగా ముందుగనే కనుగొని చెప్పవచ్చును. కాని ఆత్మలనుగూర్చి ఇట్లు కన్గొని చెప్పజాలము. అనగా, ప్రకృతియొక్క పూర్వోత్తరములను నిష్కర్షగా చెప్పవచ్చును. భౌతిక సంఘటనములు నియమిత కాలాంతరక్రమమున మాటి మాటికి కలుగుచుండు ననియు, ఒకే సంఘటనము లట్లు పునఃపునఃప్రదర్శితము లగుచుండు ననియు మన కిప్పుడు తెలియవచ్చినది. కాని ఆత్మయొక్క అమృతత్వముకా దిది. శక్తి ఏదియు నాశ మొందదు. భౌతికపదార్థ మేదియు నిర్మూలము కాదు. అట్లైన అది ఏమగును? మార్పులు చెందుచు ముందుకు వచ్చి, వెనుకకు పోయి, చివరకు తన మూలమును మరల చేరును. గమన మెన్నడును సరళరేఖా రూపమున సాగదు. వలయరూపమున సాగును. సరళ రేఖను అనంతదీర్ఘ మొనర్చిన, వలయరూప మొందును. కావున ఏఆత్మకును శాశ్వతమగు అధోగమనము ఉండ నేరదు. అట్లుండుట అసంభవము. ప్రతివస్తువు వలయగమనమును

పూర్తిచేసి మూలమునకు రావలెను. 'మీరు, నేను, ఈ ఆత్మ లన్నియు' అనగా నేమి? మన మందరము సంకుచితదశ నందిన విశ్వచైతన్యము, విశ్వజీవము, విశ్వమానసము, యొక్క అంశములమై యుండవలెననియు, ఈ ప్రదక్షిణ మంతయు పూర్తిచేసికొని ఆ విశ్వప్రజ్ఞానమును, అనగా దైవమును, మరల చేరవలె ననియు సంకోచవ్యాకోచ విచారసందర్భమున మనము కనుగొంటిమి. ఈ విశ్వప్రజ్ఞాన మునే ఈశ్వరు డనియు, భగవంతు డనియు, క్రీస్తు అనియు, బుద్ధు డనియు, బ్రహ్మ మనియు, అందురు. జడవాదులు (Materialists) దీనినే భౌతికశక్తి యందురు. అజ్ఞేయవాదులు దీనిని అనంత, అనిర్వాచ్య, సర్వాతీత పదార్థమందురు. మన మందఱము దాని అంశములము.

ఇది రెండవ భావము. కాని ఇదియు చాలదు. ఇంకను సంశయముల కెడము కలదు. ఏ శక్తికిని నాశము లేదని చెప్పుట మంచిదే. కాని మనకు గోచరించు సర్వ శక్తులును, సర్వరూపములును, సమ్మేళనఫలములు (కొన్నిటి కలయికవలన ఏర్పడినవి). మన యెదుట నుండు ఈ మూర్తి అనేకభాగముల కూడికచే ఏర్పడినది. అట్లే మన మెఱుగు శక్తు లన్నియు సమ్మేళనఫలములే. శక్తి అనునది అనేక శక్తుల సమ్మేళనఫలము, లేక అనేకశక్తుల సమష్టిఫలము, అని భౌతికశాస్త్రజ్ఞులందురు. అగుచో మీ వ్యక్తిత్వ మే మగును? మిశ్రద్రవ్యము లన్నియు నేడో రేపో విచ్ఛిన్నమై వానిలో గల వివిధమూలద్రవ్య (Component parts) రూపముల నొందవలెను. జగత్తులోని మిశ్రవస్తువు లన్నియు—భౌతిక

పదార్థమిశ్రితములు గాని, భౌతికశక్తి మిశ్రితములుగాని— నేడో రేపో, విచ్ఛిన్నములు కావలసినదే. కారణఫలముగా కలిగిన దంతయు నశించుట సిద్ధము. అది విచ్ఛిన్నమై, చెదరి, తనలో చేరియుండు వివిధాంగములుగా అగును. ఆత్మ యనున దొక శక్తి కాదు. భావముకూడ కాదు. అది భావములయొక్క నిర్మాత, భావము కాదు; శరీరముల యొక్క నిర్మాత, శరీరము కాదు. ఇ దెట్లు? శరీరము ఆత్మ కాదని మన మెఱుగుదుము. ఏల కాదు? దానికి ఎఱుక (తెలివి) లేదు గనుక. శవమునకు ఎఱుక లేదు. కసాయి అంగటిలోని మాంసమునకు ఎఱుక లేదు. ఎఱుక అనగా నేమి? ప్రతిక్రియా (Reaction) శక్తి. దీనిని ఇంక కొంత లోతుకు దిగి విచారింతము. ఇచట నొక కుండ కలదు. దానిని నేను చూచుచున్నాను. ఎట్లు? కుండనుండి వెలుతురు కిరణములు వచ్చి నా కండ్లలో ప్రవేశించును. కంటిపాప పొర (Retina) పై నొక ఆకృతిని కల్పించును. ఈ ఆకృతి మెదడుకు కొంపోబడును. అప్పటికిని కుండ దృష్టిగోచరము కాదు. ఆ కొంపోవువానిని శారీరశాస్త్రజ్ఞులు స్పర్శనాడులు (Sensory nerves) అందురు. మెదడులోని ఇంద్రియ కేంద్రము ఆ ఆకృతిని మనస్సునకు నివేదించును. మనస్సు ప్రతికార మొనర్చును. వెంటనే కుండ తళుక్కున గోచరించును. ఇంతకన్న సాధారణమగు మఱొక ఉదాహరణము కై కొందము. నా మాటలు మీ రతిశ్రద్ధతో వినుచున్నా రనుకొనుడు. మీ ముక్కుపై నొక దోమ వ్రాలి, దోమలు కల్పించు మనోజ్ఞానుభూతిని కల్పించుచున్నది. కాని మనస్సు

నా మాటలలో వ్యగ్రమై యుండుటచేత, ఆ దోమ సంగతియే మీకు తెలియలేదు. ఇప్పు డేమి జరిగినది? మీ శరీరములో నొకచోట దోమ కుట్టినది. అచట కొన్ని స్పర్శనాడులు కలవు. ఆ అనుభూతి నవి మెదడునకు చేర్చినవి. కాని అది మెదడులోనే నిలిచిపోయినది. మీ మనస్సు అన్యత్ర నిలిచి యుండుటచే, అది ప్రతికార మొనర్పలేదు. కావున దోమ ఉనికి మీకు ఎఱుకపడలేదు. ఒక క్రొత్త అనుభూతి కలిగి నప్పుడు, మనస్సు ప్రతిక్రియ చేయనిచో, ఆ అనుభూతి మన ఎఱుకకు రాదు. ప్రతికారము కల్గిన పిదపనే మన మనుభ వింతుము, చూతుము, విందుము. ఈ ప్రతిక్రియతోనే "ప్రకాశము" (సాంఖ్యపరిభాషలోనిమాట) కలుగును. శరీరము ఆ ప్రకాశమును (ఎఱుకను) కల్పింపజాలదు. అనగా, అనుభూతి కలుగుటకు శ్రద్ధ ("గమనము") ఉండుట ముఖ్యము. తా నెన్నడును నేర్చియుండని భాషను ఒక్కొ క్కడు కొన్ని విశేషసందర్భములలో మాటాడ గల్గియుండె నట. పసినా డతడు ఆ భాష మాటాడువారితో నివసించి యుండెనని పిదప తెలియవచ్చెను. పసినాటి భావములు మెదడులో ముద్రింపబడియుండెను. ఏదో ఒక కారణముచే మనఃప్రతికారము కలిగెను. వెంటనే ఎఱుకచూపట్టెను— అత డా భాషను మాటలాడగలిగెను. మనస్సుమాత్రమే చాల దనియు, మన స్సొకరి చేతిలోని ఉపకరణమాత్రమే అనియు ఇందుచే ఏర్పడినది. ఆ బాలుని మనస్సులో ఆ భాష కలదు. కాని అత డా విషయము నెఱుగడు. హఠా త్తుగా నొకప్పు డెఱుగ గలిగెను. మనస్సు కాక మఱొక

పురుషుడు కలడనియు, బాలుని పసితనమున ఆ పురుషుడా శక్తిని వినియోగించుకో లేదనియు, బాలుడు పెద్దయైన పిదప ఆ పురుషుడా శక్తిని వినియోగించుకొనెననియు, తెలియుచున్నది. కావున శరీరము మొదటిది. మనస్సు (ఆలోచనా సాధనము) రెండవది. పిదప ఈ మనస్సునకు వెనుకనుండు జీవాత్మ మూడవది. మెదడునందలి పరమాణుకములలో కలుగు నొక మార్పే 'ఆలోచన' అనబడునని ఆధునిక తత్త్వజ్ఞుల వాదము. కనుక వారిట్టి సంఘటనములను యుక్తియుక్తముగా సమర్థింప జాలక, అవి జరుగనే లేదనుటకూడ కలదు. శరీరము మాటినప్పు డెల్ల మెదడు నశించుచుండును. మనస్సునకును, మెదడునకును, సన్నిహితసంబంధము కలదు. ప్రకాశింపజేయునది ఆత్మ. ఆత్మ చేతి ఉపకరణము మనస్సు. ఈ ఉపకరణముద్వారా అది బాహ్యోపకరణమును అందుకొనును. ఇదియే విషయము గోచరించు విధము. బాహ్యేంద్రియములు విషయానుభూతులను స్వీకరించి అంతరింద్రియములకు కొనిపోవును. కన్నులు, చెవులు, మొదలగు బాహ్యేంద్రియములకు గలది ఈ స్వీకరణశక్తియే అనియు, అంతరింద్రియములకు (మెదడులోని ఇంద్రియకేంద్రములకు) మాత్రమే కార్యాచరణశక్తి కలదనియు జ్ఞప్తి యుంచుకోవలెను. ఈ అంతరింద్రియములు ఆ అనుభూతులను మనస్సునకు నివేదించును. మనస్సు వానిని తన స్థితులలో నొకటగు చిత్తమునకు చేర్చును. అచట నవి ఇచ్ఛారూపమున వ్యవస్థితములగును. ఇవన్నియు కలిసి ఆ అనుభూతులను లోపల నుండు రాజాధిరాజునకు, సింహాసనాధీశునికి,

జీవాత్మకు, సమర్పించును. ఆయన పరికించి ఆజ్ఞ లొసగును. వెంటనే మనస్సు ఇంద్రియములకును, ఇంద్రియములు శరీరమునకును, వర్తమానము నంద జేయును. నిజమగు జ్ఞాత, పరిపాలకుడు, నియామకుడు, సూత్రధారుడు, జీవాత్మయే.

మానవుని ఆత్మ శరీరము కాదు, ఆలోచనాశక్తి కాదు, అని దీనినిబట్టి తెలియుచున్నది. అది సంయుక్త పదార్థముగా నుండ జాలదు. ఏల? సంయుక్తపదార్థము లన్నియు ఇంద్రియగోచరములుగనో, మనోగోచరములు గనో, ఉండవలెను గనుక. చూచుటకు, ఊహించుటకు, శక్యము కానిది; కట్టకట్టియుంప సాధ్యము కానిది; శక్తి కానిది; భౌతికవస్తువు కానిది; కారణము కానిది; కార్యము కానిది: సంయుక్తపదార్థముగా నుండజాలదు. మన మానసికప్రపంచపు, మన భావప్రపంచపు, సరిహద్దులలోనే సంయుక్తపదార్థములయొక్క యేలుబడి. ఆ హద్దులు దాటి వానికి ఉనికిలేదు. నియమములు చెల్లు చోటనే వాని యునికి. నియమాతీతవస్తు వేదైన నున్నచో, అది సంయుక్తపదార్థము కానేరదు. మానవాత్మ నిమిత్తత్వమున కతీతమైనది గాన అది సంయుక్తవస్తువు కాదు. అది నిత్యముక్తము. నియమబద్ధ మైన దంతయు దాని ఏలుబడి లోనిది. అది మృతినొందజాలదు. విచ్ఛిన్నమై మూలవస్తు రూప మొందుటే కదా మృతి. కావున సంయుక్తవస్తువు కానిదానికి మృతి ఎట్లుండగలదు? అది మృతినొందు ననుట అసంబద్ధప్రలాపము.

మన విచార మిప్పుడు క్రమాధికముగా సూక్ష్మతర

మగుచున్నది. మీలో కొందఱి కిది వెఱపుగొలుపు నేమో. భౌతికపదార్థములు, శక్తులు, భావములు, కూడిన ఈ క్షుద్ర జగత్తున కతీతమగుటచే ఆత్మ అసంయుక్తవస్తు వనియు, అసంయుక్తమగుటచే మృతి నొందజాలదనియు కనుగొంటిమి. మృతిలేని జీవ మెట్లుండ గలదు? చావుబ్రదు లొకే నాణెము యొక్క ఇరుపక్షములే గదా. చావుకు పర్యాయపదమే బ్రదుకు, బ్రదుకుకు పర్యాయపదమే చావు. ఒక విధముగా గోచరించినప్పుడు దేనిని "బ్రదుకు" అందుమో, దానినే మఱొక విధముగా గోచరించినప్పుడు "చావు" అందుము. అల పైకిలేచినప్పుడు జీవము, పల్లములో పడ్డప్పుడు మరణము. కావున మరణాతీతవస్తువు జీవాతీతముకూడ అనుట స్పష్టము. మన మొదటి నిశ్చితాభిప్రాయము (Conclusion) నిప్పుడు మరల జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుడు. మానవుని ఆత్మ జగన్మయశక్తియొక్క, అనగా భగవంతునియొక్క, అంశమే. అది చావుబ్రదుకుల కతీత మని ఇప్పుడు తేలినది. మీరు జన్మింపలేదు; మృతి నొందజాలరు. అగుచో, మనము సర్వదా చూచుచుండు జననమరణముల కర్థ మేమి? అవి శరీరమునకుమాత్రమే సంబంధించినవి. ఆత్మ సర్వగతము కదా. అదెట్లు? "ఇచ్చట ఇందఱు కూర్చుండియుండగా ఆత్మ సర్వగత మెట్లు కాగలదు" అని యడుగుదురా? నేనొక మాఱుప్రశ్న వేసెదను. నియమాతీతము, నిమిత్తత్వధర్మమున కతీతము, అగుదానిని పరిచ్ఛిన్నము (హద్దులలో ఇమిడినది)గా ఏది చేయ గలదు? ఈ కాచపాత్రము పరిచ్ఛిన్నము; సర్వగతము కాదు. పరిసరపదార్థ

రాశియొక్క ఒత్తిడిచే అది విరివి కాజాలక ఆ రూపమున నున్నది. పరిసరవస్తువులు దానిని నియమించుచున్నవి గాన అది పరిచ్ఛిన్నము. తన్ను నియమించున దేదియు లేనిది, నియమాతీత మైనది, ఎట్లు పరిచ్ఛిన్నము కాగలదు? అట్టిది సర్వగతమే కావలెను. మీ రీలోకమం దంతటను ఉన్నారు. అట్లైనచో, నా జననమరణాది సంఘటనముల మాట యేమి? అది అజ్ఞానప్రసంగము: చిత్తవిభ్రమము. నీవు జన్మింప లేదు. మరణింపవు. నీ విప్పటికి జన్మింపలేదు. ఇక మీదట పునర్జన్మము గాని, జీవముగాని, శరీరధారణముగాని, మ తేదిగాని నీకు ఉండ బోదు. వచ్చుట, పోవుట అనగా నేమి? ఆ మాటలన్నియు అనాలోచితములు, అర్థరహితములు. మీరు సర్వగతులు. అగుచో, ఈ వచ్చుచు పోవుచు ఉన్న ట్లేల తోచుచున్నది? మన స్సనబడు ఈ సూక్ష్మశరీరము మాఱుటచే కలుగు చిత్త విభ్రాంతి అది. ఆ మార్పు కలుగుచునే ఉండును. ఆకసము ముందొక చిన్నమబ్బుతునుక చరించుచున్నది. అది కదలుచు పోగా పోగా, ఆకసము కదలుచున్న దను భ్రాంతి కలుగవచ్చును. చంద్రుని కడ్డముగా మబ్బు పోవుచున్నప్పుడు చంద్రుడు కదలుచున్నట్లు తోచుటలేదా? రైలులో పయ నించునప్పుడు భూమి పరుగిడుచున్న దనుకొందుము. పడవలో పయనించునప్పుడు నీరు చరించుచున్న దనుకొందుము. నిజ మునకు మీరు వచ్చుటలేదు, పోవుటలేదు. మీకు జన్మములు లేవు, పునర్జన్మములు లేవు. మీరు పరిపూర్ణులు, సర్వగతులు, నిమిత్తత్వమున కతీతులు, నిత్యముక్తులు. ఆ ప్రశ్నయే అప్రసక్తము, అర్థరహితదుష్ప్రసంగము. జన్మము

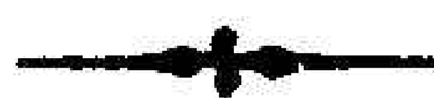
లేనప్పుడు మరణ మెట్లు సంభవింపగలదు?

ఇంకొక్క విషయమునుకూడ విచారించిన గాని మనము హేతుబద్ధమగు నిశ్చయమునకు రాజాలము. తత్త్వ విచారపరులు మధ్యేమార్గమున నిలిచిపోరాదు. భీతిలి శరణు వేడరాదు. మనము సర్వనియమముల కతీతులమే అయినచో, సర్వజ్ఞులముగను, నిత్యానందమయులముగను, కూడ ఉండవలెను. జ్ఞాన మంతయు, శక్తి యంతయు, ఆనంద మంతయు, మనలో నుండవలెను. ఔను, సత్యమే. జగత్తులో నీవు సర్వగతుడవును, సర్వజ్ఞుడవును అగు పురుషుడవే. కాని అట్టివారు అనేకు లుండగలరా? కోటాను కోట్ల సర్వగతు లుండుట సాధ్యమా? అసంభవము; ఉండ జాలరు. అగుచో, మన మందఱ మే మగుదుము? మీ రెల్లరు నొక్కరే. ఒకే ఆత్మ కలదు. ఆ ఒక్క ఆత్మ మీరే. ఆత్మ యనునది ఈ స్వల్పపరిమితప్రకృతి వెనుక నిలిచి యున్నది. ఒక్క వస్తువుమాత్రమే కలదు. ఒకే సత్త. అది నిత్యానందము, సర్వగతము, సర్వజ్ఞము, అజము, అమరము. "అతని కట్టడిచేతనే ఆకసము విశాలవ్యాప్తమై యున్నది; గాలి ఊర్చుచున్నది; ఎండ కాయుచున్నది; అందఱును జీవించుచున్నారు. ప్రకృతిలోని సత్య మతడే. అతడు నీ ఆత్మకు ఆత్మ. అంతే కాదు; నీ వతడవే. నీవును అతడును అభిన్నులు". ఇరువు రున్నచోటనెల్ల భయము కలదు, అపాయము కలదు, సంఘర్షణ కలదు, కలహము కలదు. అంతయు ఆ ఒక్కడే అయినప్పుడు, ఎవరిని ద్వేషించుట, ఎవరితో కలహించుట? అంతయు అతడే అయినప్పుడు

ఎవరితో మీరు పోరాడగలరు? ఇది జీవముయొక్క యథార్థ తత్త్వమును, అస్తిత్వముయొక్క యథార్థతత్త్వమును వివరించుచున్నది. ఇదియే పరిపూర్ణత, ఇదియే దైవము. నానాత్వము కనిపించుచున్నంతవఱకు మీరు భ్రాంతిలో నున్నారు. "ఈ నానాత్వమయజగత్తులో ఆ కేవలుని, ఈ వికారమయ జగత్తులో ఆ నిర్వికారుని, తన ఆత్మస్థునిగ, తన ఆత్మగనే, ఎవడు చూచునో, వాడు ముక్తుడు, వాడు అదృష్టశాలి, వాడు గమ్యమును చేరినాడు." కావున నీవు అతడవే అని ఎఱుగుము. నీవే జగదీశ్వరుడవు—"తత్త్వమసి." నేను పురుషుడను, నేను స్త్రీని; ఆరోగ్యవంతుడను, రోగిని; బలవంతుడను, బలహీనుడను; ద్వేషించుచున్నాను, ప్రేమించుచున్నాను; నాకు కొంచెము శక్తికలదు: ఇట్టి భావములు కేవలభ్రాంతిజనితములు. వానిని పాఱదోలుము. నీ బలహీనతకు కారణ మేమి? నీ భయమునకు కారణ మేమి? జగత్తులో నుండు వాడవు నీవొక్కడవే. నిన్ను భయపఱచున దేమి కలదు? కావున లేచి నిలువుము. ముక్తుడవు కమ్ము. బలహీనత కల్పించు తలపులు, పలుకులు తప్ప లోకములో వేఱుకీడేదియు లేదని తెలియుము. బలహీనతను, భీతిని, కల్పించుదానినే కీడుగా భావించి అట్టిదానిని చేరనీయకుండుము. నిన్నేమి భయపఱుపగలదు? సూర్యబింబములు ఉరలినను, చంద్రబింబములు నుగ్గునూచమైపోయినను, గ్రహమండలము లన్నియు శూన్యములోనికి కూల్చబడినను, నీకేమి? మహాశిలవలె నిశ్చలుడవై నిలువుము. నీవు అనశ్వరుడవు, ఆత్మవు, జగదీశ్వరుడవు.

"నేను అఖండసత్తను, అఖండచిత్తును, అఖండానందమను, నేనే అతడను" అని పల్కుము. బోనును త్రుత్తునియ లొనర్చు సింహమువలె నీ బంధమును త్రెంచుకొని శాశ్వత ముక్తత్వ మందుము. నీ వేల భీతిలు చున్నావు? వెనుకకు తగ్గు చున్నా వేల? అదంతయు అజ్ఞానము, భ్రాంతి. మఱేమియు నిన్ను బంధింపజాలదు. నీవు శుద్ధుడవు, నిత్యానందమూర్తివి.

మీరు పాపు లని పల్కువారు మూఢులు, అవివేకులు. వారిమాట నమ్మి మీ రొక మూలలో కూర్చుండి విలపింతురు. మిమ్ము పాపు లనుట అవివేకము, దుర్మార్గము, కేవలము మోసము. మీ రందఱును భగవత్స్వరూపులే. భగవంతుని చూచి మానవు డని పల్కకుడు. ధీరులైతి రేని, ఆ ఆధారమున నిలువుడు. మీ జీవిత మంతయు తదనుకూల ముగా నిర్మించుకొనుడు. ఎవ్వరైన మీ గొంతుకోసి రేని వల దనకుడు. మీరే కదా దానిని కోసికొనుచున్నది? నిఱుపేద కొకనికి తోడ్పడితి రేని, అందుకై ఏ మాత్రమును గర్వింపకుడు. మీ కది ఆరాధనము; గర్వకారణము కాదు. జగత్తంతయు మీరే కదా? మీరు కానివా డెచ్చటనైన నొక్కడు కలడా? నీవు జగదాత్మవు, నీవే సూర్యుడవు, నీవే చంద్రుడవు, నీవే నక్షత్రకోటివి. అంతటను ప్రకాశించునది నీవే. జగత్తంతయు నీవే. ఎవరిని ద్వేషింతువు, ఎవరితో కలహింతువు? కావున నీవే అతడ వని ఎఱిగి, నీ జీవిత మంతయు తదనుగుణముగా ఏర్పఱచుకొనుము. ఇది ఎఱిగి జీవితము నిట్లేర్పఱచుకొనువాడు అంధకారములో నెన్నడును పొర్లాడడు.

ఆత్మ*

(అమెరికాలోని ఉపన్యాసము)

మీలో అనేకులు మోక్షమూలరు (Max Müller) గారు వ్రాసిన "వేదాంతోపన్యాసత్రయము"ను జదివి యుందురు. ఆ వేదాంతశాస్త్రమునుగూర్చియే జర్మను భాషలో ఆచార్య డ్యూసేనుగారు రచించిన గ్రంథమును మీలో కొందఱు చదివియుందురు. హిందువుల మతాదర్శములనుగూర్చి పాశ్చాత్యదేశములలో వ్రాయబడు వ్రాతలలోను, ఉపదేశింపబడు బోధలలోను, హిందువుల మతాభిప్రాయములందలి సిద్ధాంత మొకటిమాత్రము ఎక్కువగా ప్రస్తావనబడయుచున్నది. అది 'జీవేశ్వరులు అభిన్నము' అను పక్షపువారియొక్క సిద్ధాంతమగు "అద్వైతవాదము". ఆ ఒక్కసిద్ధాంతమునందే వేదములయొక్క బోధలన్నియును ఇమిడియున్నట్లు భావింపబడుటయు గలదు. కాని హిందువుల సిద్ధాంతములు చాలగలవు. ఇతరసిద్ధాంతముల నవలంబించు వారితో పోల్చిచూచినయెడల, ఈ అద్వైతవాదుల సంఖ్య అల్పమన నోపును. బహుపురాతన కాలమునుండియు భారత దేశమున అనేక మతసంప్రదాయములు ప్రచారములో నున్నవి. ఫలాని సంప్రదాయమువారు ఫలాని సిద్ధాంత

* అనువాదకులు : శ్రీతత్త్వానందస్వాములవారు.

ములను అంగీకరింప వలయును అని నిర్ధారణచేయుటకై నిర్ణయింపబడిన, లేక ఆమోదింపబడిన, గురుపీఠముగాని, సంఘముగాని, హిందూదేశమున నెన్నడును నుండియుండ లేదు. కావున ప్రజలు తమతమ సంప్రదాయములను తామే నిర్ణయించుకొనుటకును, తమతమ సిద్ధాంతములను తామే ఏర్పఱచుకొనుటకును, తమతమ శాఖలను తామేనిర్మించు కొనుటకును, పూర్ణస్వేచ్ఛగలవారై యుండిరి. అందువలననే భారతదేశము పూర్వమునుండియు నానా మతసంప్రదాయ ములతో నిండియుంట సంభవించినది. ఈ నాడు భారతదేశ మున ఎన్నివందల మతసంప్రదాయములున్నవో చెప్పలేము. క్రొత్తవనేకము ప్రతిసంవత్సరమును తలయెత్తుచుండును; భారతదేశమున జూపట్టు మతప్రచారమునకు అంతమే కానరాదు.

వివిధములగు ఈ సంప్రదాయములను ఆస్తికములనియు నాస్తికములనియు మొదట రెండు ముఖ్యభాగములుగ విభ జింపవచ్చును. హిందూమతమునకు మూలగ్రంథములగు వేదములను సనాతన ధర్మప్రతిపాదకములని అంగీకరించు వానిని ఆస్తికములనియు, వేదములను నిరాకరించి యితర ప్రమాణములపై నాధారపడువానిని నాస్తికము* లనియు భారతదేశమున పేర్కొందురు. ఈ కాలమున నుండు నాస్తిక హైందవ సంప్రదాయపరులలో జైనులును బౌద్ధు లును ప్రధానులైయున్నారు. ఆస్తికమతములలోను గూడ

* ఈ విభజనలో "నాస్తిక" శబ్దమునకు "ఈశ్వరుని యునికి నమ్మని"అని అర్థము కాదు.

కొందఱు వేదములు తర్కవిమర్శనమునకు అతీతములగు ప్రమాణములని వాదించువారును, మఱికొందఱు వానిని తర్కవిమర్శనముకు నిలుచునంతవఱకే అంగీకరించి, తదితర భాగములను త్రోసివేయవలయునని వాదించువారును కలరు.

ఆస్తికశాఖలలో సాంఖ్యులు, నైయ్యాయికులు, మీమాంసకులు అను మూడు తెగలలో మొదటి ఇరువురు తత్త్వదార్శనిక వాదులైనను, ప్రత్యేకశాఖాసంప్రదాయములను నెలకొలుపలేదు. ఉత్తర మీమాంసకులు లేక వేదాంతులు అనబడుశాఖవారే యిప్పుడు భారతదేశము నాక్రమించి యున్నారని చెప్పవలెను. వారి సిద్ధాంతమునే వేదాంత మందురు. హైందవ తత్త్వశాస్త్రము (దర్శనము) లన్నియు వేదముల తుదిభాగము (వేదాంతము) లగు ఉపనిషత్తుల నుండియే ఉద్భవములైనవి. అయినను ఇతరప్రమాణముల గైకొనక, యీ వేదాంతముపైననే ఆధారపడి తమ ఉపాసనా విధులను, తత్త్వశాస్త్రమును, నిర్మించుకొనబూనిన అద్వైతులే వేదాంతులను పేరును తమ ప్రత్యేకనామముగ గైకొనియున్నారు. కాలక్రమమున వేదాంతము విజయవంత మైనది. భారతదేశమున నిప్పుడుగల సంప్రదాయము లన్నియు, వేదాంతమతశాఖలలో దేనినో యొకదాని ననుసరించునవే. అయినను ఈ సంప్రదాయముల కైకీభావము లేదు.

వేదాంతులలో మూడు ముఖ్య మతశాఖలవారు కలరు. ఒక్కవిషయమున వీరంద ఱేకీభవింతురు. అందఱును భగవంతుడు కలడని విశ్వసింతురు. అందఱును వేదములు

ఈశ్వరప్రోక్తములని నమ్ముదురు. కాని క్రైస్తవులును మహమ్మదీయులును నమ్మినతీరున కాదు. వీరియర్థము వేఱు. వేదములు భగవద్విజ్ఞానమును ప్రకటించుననియు, భగవంతుడు సనాతనుడగుటచే వాని విజ్ఞానముకూడ అట్లే సనాతనముగాన వేదములును సనాతనములని వీరియభిప్రాయము. మఱొక విషయమునను వీరికి ఐకమత్యము కలదు. సృష్టి చక్రాకృతిని (In cycles) నడుచుననుటలో ఏకీభవింతురు. ఈ సృష్టియంతయు ఒకప్పుడు దృశ్యమగుచు మఱొకప్పుడు అదృశ్యమగుచు వచ్చును. సృష్టియొకప్పుడు ఆవిష్కృతమై (Projected) క్రమక్రమముగా స్థూలతరాకృతులను దాల్చుచుపోయి, లెక్కకు మీరినకాలమునకు పిమ్మట, మరల సూక్ష్మతర రూపముల నందుచు విచ్ఛిన్నమై యడగిపోవును. అంతట కొంత విరామకాల మేర్పడును. ఆ పిమ్మట, తిరిగి దృశ్యరూపము దాల్చుట కారంభించి, పూర్వపుతీరున నే వర్తింపసాగును. ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞులచే ఈథరు (Ether) అని పిలువబడు దానిని బోలునట్టి 'ఆకాశ' మను ద్రవ్యమొకటియు, 'ప్రాణ'మనుశక్తి యొకటియు, కలవని వారు చెప్పుదురు. ఈ "ప్రాణము" యొక్క స్పందనము (Vibration = చలనము) వలన ఈ జగమంతయు కల్పితమగుచున్న దందురు. కల్పాంతమున ఈ సృష్టియంతయు క్రమక్రమముగ సూక్ష్మతరరూపముల దాల్చి దాల్చి ఆకాశమున కలిసిపోవును. ఆకాశమును చూచుటకుగాని స్పృశించుటకు గాని శక్యముకాదు. కాని దానినుండియే సమస్తమును సృష్టింపబడుచున్నది. మనకు ప్రకృతిలో గాన్పించు

గురుత్వాకర్షణము (Gravitation), వికర్షణము (Repulsion), ఆలోచనాగతి, భావగతి, నాడీచలనము మున్నగు వేర్వేఱు శక్తులన్నియు అల ప్రాణశక్తియందు గలిసిపోవును. అప్పుడు ప్రాణశక్తియొక్క స్పందనము నిలిచిపోవును. తదనంతర కల్పారంభ సమయమువఱకును అదట్లు నిష్పందన స్థితియందుండును. తరువాత ఆ ప్రాణశక్తి మరల స్పందింప నారంభించును. క్రమక్రమముగా దాని స్పందనము ఆకాశమునందు ప్రతిఫలింప, ఆయారూపములన్నియు వెనుకటి తీరున వెలువడును; అనగా ఆవిష్కృతిని పొందును.

మొదట మీకు నేను తెలుపనెంచినది ద్వైతసిద్ధాంతమును గురించి. దీనిప్రకారము ఈ జగమును సృష్టించి దీని పాలనకర్తయై వెలయు దేవుడు ప్రకృతికిని జీవునికిని ఎల్లప్పుడును వేఱుగనే యుండును. దేవుడు నిత్యుడు; ప్రకృతియు నిత్యపదార్థమే; జీవులును నిత్యులే. ఇందు ప్రకృతియు జీవులును వికారముల బొందుచు రూపాంతరముల దాల్చుచుందురు. దేవుడు మార్పులనందడు. దేవుడు సగుణుడు; అనగా ఆయనయందు గుణములు కలవు. అట్లనుటచేత వానికొక శరీరము నున్నదని భావింప తగదు. ఆయన మానవలక్షణములతో నొప్పును; అనగా, కృపాళుడు, న్యాయశీలుడు, శక్తిమంతుడు, స్తోత్రార్హుడు, ప్రేమాస్పదుడు, ప్రేమజూపువాడు, అని వర్ణించుటకు దగినవాడు. ఇంతేల, ఆయన 'నరదైవతము' అననొప్పును. కాని ఎంతటి నరవరునితో బోల్చినను ఇంకనుఘనతరుడై వెలుంగును. నరులందు గల దుర్గుణములేవియు ఆయనయం దుండవు.

వారాయనను 'అనంతకల్యాణ గుణసాంద్రుడు' అని వర్ణింతురు. ద్రవ్యశూన్యముగ సృష్టినిజేయ వీలుకాదుగనుక ప్రకృతియను మూలద్రవ్యమునుండి ఆయన జగమును నిర్మాణము చేయుచుండును. పరమాణువాదు (Atomists) లనబడు ద్వైతులు కొందఱుకలరు. వీరు వేదాంతులుకారు. ప్రకృతి అనంతసంఖ్యాకములగు పరమాణువుల సంఘాతమనియు, భగవత్సంకల్పము వానిపైన ప్రతిఫలింపగనే సృష్టి ప్రారంభమగుననియు వీరి సిద్ధాంతము. వేదాంతులగు ద్వైతులు వీరివాదము నంగీకరింపక, పరమాణువాదము తర్కవిమర్శనకు నిలుచునది కాదందురు. పరమాణువులు అనునవి క్షేత్రగణితమందలి బిందువుల (Points) బోలు, విభజింప శక్యముగాని, పరిమాణశూన్యములగు చిన్న నలుసులు. ఇట్లు ఖండింపవీలుగాని, పరిమాణములేని, నలుసులను అనంతముగా దీసికొని, కూర్చినప్పటికిని అట్లేయుండునుగదా! అవిభాజ్యవస్తువులు ఒక్క విభాజ్యవస్తువుగా గూడజాలునా? సున్నలనెన్నింటిని ఒండొంటితో జేర్చినను సంఖ్యాపరిమాణ మేర్పడునా? అటులనే అంతర్భాగములుగాని, పరిమాణముగాని, లేని పరమాణు సముదాయముతో జగత్తును నిర్మాణము చేయుట అసంభవము. కావున వేదప్రామాణికులగు ద్వైతులు అవ్యక్తమై, అవర్ణనీయమై, పరగు ప్రకృతి అనునది కలదనియు దానితో భగవంతుడు విశ్వసృష్టిని చేయుచుండుననియు వాదింతురు. భారతీయులలో గరిష్ఠ సంఖ్యాకులు ద్వైతులు. సామాన్యముగా మానవుని స్వభావము ద్వైతభావమునుమించి పైకిపోజాలదు. పుడమిని

గల జనులలో నూటికి తొంబది తొమ్మండుగురికి, మత మేమైన కలదందు మేని అది ద్వైతమతమే! యూరపునందును, ఆసియా పశ్చిమభాగమునందును గల మతములన్నియు ద్వైతసంప్రదాయకములే. అటులగాక తప్పదు. సామాన్య నరుడు స్థూలాకృతిలేని దేనినిగాని భావన చేయజాలడు. అట్టివాడు తనబుద్ధికి గ్రాహ్యమగుదానినే అంటిపట్టుకొని యుండ నభిలషించును. అనగా ఉన్నత పారమార్థిక భావ ములను సయితము, తానున్న క్షేత్రమునకుదింపి, ఊహ చేయును. సూక్ష్మతమ భావములను సయితము స్థూలములుగ నొనర్చినప్పుడే అతడేమేని గ్రహింపజాలుట. ప్రపంచమున నెచ్చోనైనను, సామాన్యునికిగల మత మిటువంటిదే. ఒక రాజో, మహదైశ్వర్యాధికార సంపన్నుడగు చక్రవర్తియో, యై తమకు దూరముగా నుండువానిగా దేవుని భావన చేసి వారు విశ్వసింతురు. అయినను వారాయనను ఈ లోక మందలి చక్రవర్తులందఱికంటె పవిత్రునిగ నొనర్తురు. అన్ని సద్గుణములను వానికారోపింతురు. దుర్గుణములనన్నింటిని వానినుండి దూరముచేయుదురు! కాని కీడు లేనిమేలు ఉండ గలుగునా? చీకటి అనుభావము నెఱుగనిచో వెలుగును భావించుట శక్యమా?

అనంతకళ్యాణగుణ సాంద్రుడును, న్యాయశీలుడును, కృపామయుడును అగు భగవంతుని పరిపాలనమున నుండు ప్రపంచమున ఇన్ని చెడుగులెట్లు సంఘటిల్లినవి అను ముఖ్య శంక ద్వైతమతముల కెల్ల బాధకమైయున్నది. అన్ని ద్వైతమతములందును ఈ శంక తలజూపినది. అయినను

దీనికి సమాధానము చెప్పుకొఱకు హిందువులు 'సైతాను' అను పిశాచము నొకదానిని సృష్టిచేయలేదు. ఆ దోషమునంతను నరునిపై వేయుటలో హిందువులందఱును ఏకీభవించుచున్నారు. అది వారికి సహజకార్యమయ్యెను. ఎట్లన, శూన్యమునుండి జీవులు సృష్టియగుటను వారు విశ్వసింపరని యింతకుపూర్వమే తెలిపియున్నాను. మనమెప్పుడును భవితవ్యమును మనయిచ్ఛవచ్చినట్లు నిర్ణయముచేసికొని అట్లు జీవించుచున్నాముగదా. ప్రతివాడును ప్రతిదినమును మఱునాటి స్థితిని నిర్మాణముచేసికొన యత్నించుచుండును. రేపటి గతిని నేడు నిర్ణయించుకొనుచున్నాము. ఎల్లుండి గతిని రేపు నిర్ధారణ జేసికొందుము. ఇట్లు సాగిపోవుచుండును. ఈ వాదనను వెనుకకు మరలించి భూతకాలమునకు అనువర్తింపజేయుటయు సమంజసమే యగును. మన భవిష్యత్తును మన కర్మలచేత నిర్ధరించునెడల, ఈ సూత్రమును భూతకాలమునకుమాత్రము ఎందుకనువర్తింపదగదు? అంతులేని ఒక గొలుసునందు కొన్నిరకముల కడియముల వరుస ఒక నిర్ణీతక్రమమున మాటిమాటికి వచ్చుచుండునని మనకు తెలిసినయెడల, వానిలో నొక కడియముల వరుసను గ్రహించితిమేని, గొలుసు స్వభావమును అంతటిని గ్రహింపగలుగుదుము. అదేతీరున, అనంతముగా సాగివచ్చు కాలమునందు కొంతభాగమును వేఱుచేసి, ఆ భాగమును పరిశోధించి, దాని తత్త్వమును నిర్ధారణ చేయజాలుదుమేని, ప్రకృతి యెల్లెడల ఒకేతీరున నడుచునదైనయెడల, ఆ నిర్ధారణయే, అనంతమై వచ్చు 'కాలము' అనెడు గొలుసునకును వినియో

గించును. కొంత మితమగు కాలములో మనగతిని మనము నిర్ణయించుకొనజాలుట సత్యమగునేని, మనము సర్వత్ర చూచుచున్నరీతిని ప్రతిదానికి నొక కారణ ముండితీరవలయు నెడలను, మన యిప్పటిదశ మన పూర్వకర్మసమష్టియొక్క ఫలమేయై యుండవలయు ననుట తథ్యము. కావున నరుని గతిని నిర్ణయించుటకు వేఱొకడు ఉండవలసిన ఆవశ్యకత కాన్పింపదు. ప్రపంచములో గోచరించు కీడులకు మనమే కర్తలము. అన్యు లెవరునుగారు. ఈ అహితములనన్నింటిని మనమే తెచ్చిపెట్టుకొన్నాము. దుష్కార్యముల ఫలముగా దుఃఖము ననుభవించుటను ఎల్లెడల మనము చూచుచునే యున్నాము. కావున ప్రపంచమున ఇప్పుడు కాన్పించు దుఃఖమున చాలభాగము, నరుని పూర్వదుష్కర్మఫలమేయై యుండితీరవలయును. ఈ సిద్ధాంతము ననుసరించి నరునిదే బాధ్యత. భగవంతుని దోషములేదు. అనంత కృపానిధి యగు జగజ్జనకుడు నింద్యుడుకాజాలడు. "మనము నాటిన విత్తనపు ఫలమును మన మనుభవించుచున్నాము."

ప్రతి జీవాత్మయు తుట్టతుదకు మోక్షమును పొంది తీరవలయుననుట ద్వైతమతమునందలి మఱొక విశిష్ట ధర్మ సూత్రము. ఒక్క జీవాత్మయు త్రోసివేయబడదు. భిన్న భిన్నావస్థల ననుభవించుచు, వివిధగతుల సుఖదుఃఖముల గుడుచుచు, ప్రతిజీవుడును తుదకు ముక్తుడు గావలసినదే. సరే, దేనినుండి విముక్తుడగుట? ఈ జగత్తునుండి జీవులందరు విడుదల పొందవలయుననుట సకల హిందూ సంప్రదాయముల వారును సామాన్యముగ నంగీకరించు భావమైయున్నది.

దృశ్యమై, అనుభోక్తమైపరగు ఈ స్థూలజగముగాని, కేవల భావకల్పితమగు వేఱొక జగముగాని, శుభాశుభముల సమ్మిళితమే కావున, ఇందేదియు నిర్దుష్టముగాని, సత్యముగాని, గాజాలదు. ద్వైతుల సిద్ధాంతము ప్రకారము జగత్తున కతీతమై కేవలానందమయమును, కేవల సుఖప్రదమును నైన ప్రదేశ మొకటికలదు ; అచ్చట జేరినపిమ్మట, నిక పుట్టుట గిట్టుటలును జన్మ జన్మాంతరముల యగత్యమును లేకుండ పోవును. ఈ భావన ద్వైతుల కత్యంత ప్రియమైనది. అచ్చోట రోగములుండవు ; చావనునదే యుండదు. నిరంతరానందము చేకూరును. అచ్చటివారు సతతము భగవత్సన్నిధానముననుండి, ఆ సాన్నిధ్యసుఖము ననుభవించుచుందురు. క్షుద్రతమ కీటకము మొదలు అత్యుత్తములగు గంధర్వులు దేవతలు నందఱును, దుఃఖమనునది ఎన్నడును ఘటిల్లజాలని, ఆ పరలోకమున కెన్నడో చేరితీరవలయునని వీరి విశ్వాసము. కాని మన యీ లోక మెన్నడు నంతరింపబోదు. శాశ్వతముగా సాగుచుండవలసిదే. తరంగరూపమున క్రిందికి అణగుచు పైకిలేచుచు మాత్ర ముండును. కల్పాంతరములు గడచుచున్నను, దీనికంతములేదు. తరింపవలసినట్టియు, పరిపూర్ణత పొందవలసినట్టియు, జీవుల సంఖ్య అనంతముగనున్నది. కొన్నిజీవులు వృక్షములం దున్నవి. కొన్ని పశువులం దున్నవి. కొన్ని నరులం దున్నవి. కొన్ని దేవతలం దున్నవి. అవన్నియు, ఉత్తమోత్తమ దేవతలం దున్నవి సయితము, అపూర్ణములే ; అన్నియు బద్ధజీవులే ! ఈ బంధమననేమి ? జననమరణము లందుచుండవలసిన

నిర్బంధమే. ఉత్తమదేవతలలో సయితము ప్రతియొకరును మరణముపాల బడక తీరదు. 'దేవతలు' అనగానేమి? కొన్ని ఉత్తమదశలను, లేక అధికారపదవులను, పొందినవారు అని యర్థము. ఉదాహరణజూడుడు. దేవరాజగు ఇంద్రుడనగా ఒకానొక ఉద్యోగపదవియందున్న వాడని యర్థము. అత్యుచ్చదశను సాధించిన యొకానొకజీవుడు ఈకల్పమున ఆ యుద్యోగమును బడసెను; ఈకల్పాంతమున నతడు తిరిగి నరుడై పుట్టి భూలోకమునకు రావలసినవాడే. ఈకల్పమునం దత్యంతము యోగ్యుడై వర్తించు మఱొకడు పైకిబోయి, రానున్న కల్పమునందా యింద్రపదము నధిష్ఠించును. దేవతలందఱిస్థితియు నిట్టిదే. ఆ యుద్యోగపదవులు వంతుల ప్రకారము, కోట్లకొలది జీవాత్మలనుభవించి, తమ యుద్యోగపు గడువు చెల్లిపోగనే క్రిందికివచ్చి, నరులుగా పుట్టుదురు. స్వర్గలోకముల జేరవలయుననియో, తోడిమానవుల స్తోత్రముల బడయవలయుననియో, ఆశించి సత్కార్యములు చేయుచు, పరోపకారపరులై ఈలోకమ్మున జీవించినవారు, మరణానంతరము తమ సత్కర్మలఫలముగా దేవతలగుదురు. కాని యది మోక్షముకాదు. ఫలాపేక్ష యున్నంతవఱకు మోక్షము చేకుఱబోదు. నరుడు దేనిని కోరుకొనునో, భగవంతుడు దానిని వానికొసగును. నరు లధికారములను కోరుకొందురు; ప్రతిష్ఠలను కోరుకొందురు; దేవతలై సౌఖ్యములబడయ గోరుదురు. వారి కోరిక లన్నియు ఫలించును. కాని కర్మఫల మేదియు శాశ్వతముకాదు. కొంత గడువు చెల్లినపిమ్మట ఆ ఫలము ముగియును. యుగములు

గడుచుగాక ; ఆ కాలపరిమితి యనంతరమైనను ఫలాను భవము తుదముట్టవలసినదే; దేవతలును దిగివచ్చి మరల నరులై పుట్టి, మోక్షసాధనకై మఱొక అవకాశము నందుదురు. పశువులును ఉన్నతికివచ్చి నరులుగను, దేవతలుగను, జన్మింపవచ్చును. అవి తిరిగి నరులుగనో పశువులుగనో పుట్టుటయు ఘటిల్లనగును. వాని భోగాసక్తియు, జీవన పిపాసయు, అహంకృతియు, మమకారబంధనమును వదలి పోవువఱకును అవియటుల పునరావృత్తి నందుచుండవలసినదే. ఈ అహంకార మమకారములే, నేను నాదియను ఈ భావములే, లోకమందలి అనర్థముల కన్నింటికిని మూలము. 'ఈ నీబిడ్డ నీయదేనా?' అని మీరొక ద్వైతవాదిని ప్రశ్నించుచో, "కాదు భగవంతునిది. నా సంపదయు నాది కాదు; భగవంతునిదే" అని ప్రత్యుత్తర మిచ్చును. ఇట్లు సర్వమును భగవంతుని దను భావన నతడు సాధన చేయును.

భారతదేశమందలి ద్వైతమతస్థులు శాకాహారనియమమును నిష్ఠతో పాటింతురు. జీవహింసకూడదని శ్రద్ధతో బోధింతురు. అయినను ఈ విషయమున బౌద్ధుల యభిప్రాయమునకును వీరి భావనకును చాల భేదము కలదు. 'ఏజంతువునుగాని చంపకూడదని నీవేల బోధింతువు' అని బౌద్ధునొకని ప్రశ్నించితిరేని, దేని ప్రాణమునుగాని తీయుటకు మన కధికారము లేదని ఆత డనును. సరే; 'నీవేల జంతువధ చేయవు' అని ద్వైతవాదినడిగితిరేని, 'అది భగవంతుని దగుట చేత' నని యతడు చెప్పును. ఇట్లు "నేను, నాది"యను

పదములు భగవంతుని పట్లమాత్రమే చెల్లదగునని ద్వైతులు పలుకుదురు. 'నేను' అనగలవాడు భగవంతు డొక్కడే, సర్వమును అతనిది. "నేను, నాది" అను భావనలు తొలగి పోవుదశకు నరుడువచ్చినప్పుడు, అనగా సర్వమును ఆ సర్వేశ్వరున కర్పణము చేయబడినప్పుడు, సకలమును ప్రేమింప గలిగి ప్రతిఫలమును అపేక్షింపకుండ ఒకానొక జంతువు ప్రాణరక్షణార్థము తన ప్రాణమును సయితము అర్పణము గావింప సంసిద్ధుడగు తరిని, వానిహృదయము పవిత్రమగును. అటుల హృదయము పవిత్రమయినప్పుడు ఆ హృదయమున భగవద్భక్తి ఉదయ మగును. భగవంతుడొక్కడే ప్రతి జీవాత్మను నాకర్షింపగల ఏకైక కేంద్రము. "సూదిని మట్టితో కప్పి పెట్టితిరా, సూదంటురాయి దాని నాకర్షింపదు; కాని ఆ మట్టిని తొలగించిన తోడ్తోడనే ఆకర్షింపజాలును" అని ద్వైతవాది పలుకుచుండును. భగవంతుడే సూదంటు రాయి; జీవుడే సూది; దుష్కర్మలే దానిని గప్పిపెట్టుమన్ను. జీవాత్మ పరిశుభ్రతజెందిన తత్క్షణమే, అది భగవంతుని వైపునకు సహజముగనే ఆకర్షింపబడును. పిమ్మట నది శాశ్వతముగ భగవత్సాన్నిధ్యమున నిలిచిపోవును. కాని సదా వేఱైయే యుండును. సిద్ధాత్మలు తమ యిచ్ఛవచ్చిన రూపముల దాల్పగల్గును. తమ కిచ్ఛగలిగినయెడల, సిద్ధాత్మలు నూరు శరీరముల ధరింపజాలును. అశరీరిగ నుండగోరు నెడల అటులను నుండజాలును. సిద్ధాత్మ దాదాపుగ సర్వశక్తిమంతమగును. సృష్టిగావించు నధికారము మాత్రము దానికుండదు. ఆ యధికారము భగవంతునియందు మాత్రమ్మే

యుండును. ఎంత పరిపూర్ణుడయినను, వేఱొకడు జగత్పరిపాలన కర్మమును నిర్వహింపజాలడు. ఆ శక్తి భగవంతునికొక్కనికే యుండును. కాని జీవాత్మలన్నియు సిద్ధిని పొందినప్పుడు శాశ్వతానందమును అనుభవించునవై, సంతత భగవత్సాన్నిధ్యమున నుండగలవు. ఇది ద్వైతుల సిద్ధాంతము.

ద్వైతులు ప్రవచించు భావ మింకొకటికలదు. 'దేవా! నాకు దీని ననుగ్రహింపుము; దానిని ప్రసాదింపుము' అనుచు ప్రార్థనలనుచేయుట వారికి గిట్టదు. అటుల కోరుకొనుట తగదని వారి అభిప్రాయము. ఐహికములగు వరములను కోరుకొనవలసివచ్చునెడల, తక్కునవారినిచేరి వేడుకొనవలయును. అశాశ్వత ఫలములకై ప్రార్థించునెడల, సామాన్య దేవతలనో, గంధర్వులనో, సిద్ధపురుషులనోగూర్చి, అటువంటి ప్రార్థనలను కావింపవచ్చును. కాని పరమేశ్వరునియెడల కేవలభక్తిమాత్రమే చూపవలసియుండును. "దేవా! నాకు దీనినొసగుము, దానినిమ్ము" అని భగవంతుని వేడుట దైవదూషణయగును. ద్వైతులసిద్ధాంతము ప్రకారము, దేవతలలో నొకరినిగూర్చి ప్రార్థించినచో, నరుడు, తన కామ్యార్థముల నెప్పుడోయొకప్పుడు పొందజాలును. కాని మోక్షమునుకోరు నతడు భగవత్సేవ చేయవలయును. భారతదేశమున సామాన్యప్రజల మతమిదియే.

వేదాంత తత్త్వముయొక్క యథార్థరూపము విశిష్టాద్వైతు లనబడువారితో ప్రారంభ మగుచున్నది. కార్యము

కారణమునుండి యెన్నడును భిన్నము కాదు; కార్యమనునది కారణమే వేరొకరూపము దాల్చుటచేత నేర్పడుచున్నదని వీరివాదము. జగత్తు కార్యము, ఈశ్వరుడు కారణము. కాన జగత్తును, ఈశ్వరుడును, ఏకమే యైయుండవలయును; భిన్నత్వ ముండజాలదు. ఈ జగత్తునకు ఈశ్వరుడే నిమిత్తకారణమును ఉపాదాన కారణమును అను ప్రతిపాదనతో వారి సిద్ధాంతము ప్రారంభమగుచున్నది. బ్రహ్మమే సృష్టికర్త; మఱియు ఆ బ్రహ్మమే ఈ విశ్వమంతయు ఆవిష్కృతి పొందుటకు (వెలువడుటకు) మూలకారణమగు ప్రధానము. 'క్రియేషన్' అను మీ ఆంగ్ల పదమునకు సరియైన పర్యాయపదము సంస్కృత భాషయందు లేదు. 'క్రియేషన్' అనగా శూన్యము నుండి కల్పింపబడుటయని పాశ్చాత్యులవిశ్వాసము. సృష్టి ఆ తీరున జరుగునను సిద్ధాంతము నంగీకరించు తెగవారెవరును భారతదేశమున ఇప్పుడు లేరు. ఇట్టి విశ్వాసముగల కొందరు పూర్వమెన్నడో యుండిరటగాని త్వరలోనే వారినోరు కట్టు వడెను. అటువంటి విశ్వాసము గలవారి సంప్రదాయ మేదియు నాకిప్పుడు కాన్పించుటలేదు. సృష్టిశబ్దమునకు మాయర్థము అంతకు ముందున్న వస్తువునే వెలికి ఆవిష్కరించుట. విశిష్టా ద్వైతమతము ప్రకారము విశ్వమంతయు బ్రహ్మమేయగును. ఈ జగత్తునకు ఉపాదానకారణము ఆయనయే. 'సాలెపురుగు గూడు నల్లుకొను దారమంతయు దాని లోపలనుండి వెలు వడు వడువున బ్రహ్మమునుండి యీ విశ్వమంతయు ఆవిష్కృతమగుచున్నది' అని వేదమునందు పఠించు చున్నాము.

కార్యము కారణముయొక్క రూపాంతరమే అగు నెడల ఒక శంక బయలుదేఱును: అజడమగునట్టియు అఖండజ్ఞాన స్వరూపమగునట్టియు బ్రహ్మమునుండి, జడమును నిస్తేజమును మూఢమునగు జగత్తు పుట్టు టెట్లు? కారణము స్వచ్ఛమును పరిపూర్ణమునై యుండగా, కార్యము కేవలము తద్భిన్నముగా నెట్లుండగలదు? దీనికి విశిష్టాద్వైతులు చెప్పు పరిహారమేమి? వారి దొక విచిత్రసిద్ధాంతము. బ్రహ్మము, ప్రకృతి, జీవుడు, అను మూడును ఒకే సత్త. ఇందు బ్రహ్మము ఆత్మ యనియు, ప్రకృతియు జీవులును ఆ యాత్మకు శరీరమనియు చెప్పవచ్చునని వారి సిద్ధాంతము. నా కొక శరీరమును ఆత్మయు నున్నటుల, ఈ యఖిలవిశ్వమును, సర్వజీవాత్మలును, బ్రహ్మమునకు శరీరము కాగా, తాను ఆత్మలన్నిటికి పరమాత్మయై యొప్పుచున్నాడు. అనగా, బ్రహ్మమే విశ్వమునకు ఉపాదాన కారణము. శరీరము మారివచ్చును. యౌవనము, వృద్ధాప్యము, బలము, శోషణము అను అవస్థలు దానికి కలుగవచ్చును. అయినను ఇవేవియు ఆత్మ నంటవు. ఈ శరీరముల ద్వారమున సదా ప్రకాశించుచు, శాశ్వత సత్తాకరూపమున ఆత్మ యథాస్థితిని నిలిచియుండునదే. శరీరములు రావచ్చును, పోవచ్చును. ఆత్మమాత్రము మారదు. అటులనే విశ్వమంతయు భగవంతునకు (బ్రహ్మమునకు) శరీరము. ఈ యర్థమున అది బ్రహ్మమే. కాని విశ్వమున సంఘటిలు వికారములు బ్రహ్మము నంటవు. ఈ ద్రవ్యరాశితో నీశ్వరుడు విశ్వమును రచించును. కల్పాంతమున వాని యీ శరీరము సూక్ష్మతరా

వస్థనుబొంది సంకోచము నందును. వేఱొక కల్పారంభమున అది మరల వ్యాకోచమును పొందును. అప్పుడు అందుండి యీ లోకములన్నియు పుట్టును.

ద్వైతులును విశిష్టాద్వైతులునుగూడ, ఆత్మ సహజముగా పవిత్రమైనదనియు, తన కర్మచేతనే మలినమగుచున్నదనియు అంగీకరింతురు. ఈ యంశమును ద్వైతుల కంటె విశిష్టాద్వైతులు మిగుల మనోహరలీల వచింతురు. ఆత్మయొక్క నిర్మలతయు పూర్ణతయు సంకోచము పొంది, మరల వికసించుచుండునని చెప్పుదురు. మనము పడు శ్రమయంతయు ఆత్మకు నైజలక్షణములగు ప్రజ్ఞానమును, నిర్మలత్వమును మహిమను, పునఃప్రకటించుకొనుటకే. ఆత్మల కనేక గుణములు గలవు; కాని సర్వాధికార సర్వజ్ఞత్వములు మాత్రము లేవు; ప్రతి దుష్కర్మయు ఆత్మయొక్క సహజ తేజమును సంకుచితము చేయును; ప్రతి సత్కార్యమును దానిని వికసింపజేయును. జీవాత్మలన్నియు బ్రహ్మముయొక్క అంశములై యొప్పును. "ఒకే జ్వాలనుండి కోట్లాదిగ సమానలక్షణములతో నొప్పు మిణుంగురు లెగసివచ్చునటుల అఖండరూపియగు బ్రహ్మమునుండి ఆత్మలన్నియు ఉద్భవించినవి." ప్రతి జీవికిని పరమప్రాప్య మొక్కటియే. విశిష్టాద్వైతుల దేవుడును సగుణుడే; అనంతకల్యాణ గుణాకరుడే; కాని అతడు ఈ జగమునంతటియందును అంతర్యామియై యుండును. సర్వమునందును సర్వత్ర బ్రహ్మము వ్యాపించియుండును. సమస్తమును బ్రహ్మమనుటలో బ్రహ్మము సర్వోపగతుడనియే వేదముల యభిప్రాయము. భగవంతు

డీ గోడయయ్యోనని భావముకాదు; ఈ గోడయందును భగవంతుడు గలడని యర్థము. ఈ విశాలజగమునందొక్క యణువుగాని పరమాణువుగాని భగవంతునిచే పరివ్యాప్తము గానిది లేదు. ఆత్మలన్నియు పరిమితములు; సర్వవ్యాపకత వానికి లేదు. వాని ప్రభావములు వికాసము నొందుటచే అవి పరిపూర్ణతను పొందినప్పుడు వాని కటుపిమ్మట జనన మరణము లుండవు. శాశ్వతముగ నవి భగవత్సాన్నిధ్య మున నుండిపోవును.

ఇంక అద్వైతమతమునకు వత్తము. ఏదేశము నందు గాని, యే యుగమునందుగాని, తత్త్వశాస్త్రమునుండియు, మతమునుండియు, పొడచూపిన అగ్రతమమును, మనోజ్ఞ తమమును, అగు ప్రసూనరాజము ఇదియే యని మా యభి ప్రాయము! ఇందు నరుని జిజ్ఞాస అత్యుత్తమవిలసనము గాంచినది; కేవలము దురవగాహమని యెంచబడు మర్మ ముల సయితము ఇది దాటిపోయినది. దీనిని అద్వైత వేదాంతమందురు. ఇది ప్రజాసామాన్య మతమగుట కలవి కాజాలనంత దురవగాహమును అత్యున్నతమునై వెలుగు చున్నది. దీనికి జన్మస్థానమగు భారతదేశమునందు సయితము, గడచిన మూడువేల సంవత్సరములనుండియు ఇది ప్రాముఖ్యముగాంచి యున్నను, ప్రజాసామాన్యమునందు చొరలేకున్నది. అద్వైత సిద్ధాంతమును గ్రహించుట సర్వ దేశములలోని మహాధీమంతులగు స్త్రీపురుషులకు కూడ కష్ట సాధ్యముగానున్నదని ముందు ముందు మనము తెలిసికొన గల్గుదుము. మనమంత దుర్బలురమైపోయితిమి! అంత

యధోగతిలో కూలితిమి! మన ప్రజ్ఞలనుగూర్చి మన మెంతగా ప్రగల్భములు పలికినను, స్వభావముచేతనే మనము అన్యాధారమును అపేక్షింపవలసిన వారముగానున్నాము. ఎల్లప్పుడును ఏదోయొక ఆధారమునకై దేవులాడుచుండు బక్కచిక్కిన మొక్కలవలె నున్నాము. 'సుఖతరమగు మతమును' ఉపదేశింపుడని నన్నెన్నియోసారులు అనేకులడిగినారు. కాని సత్యమును బోధింపుడని కోరువారు మిగుల నరుదు. ఆ సత్యమును గ్రహింప సాహసించు వారింకను అరుదు. దానిని సంపూర్ణముగ అనుష్ఠించు ధైర్యమును వహించువారు లేనేలేరనవలయును. ఇది వారిదోషముకాదు. బుద్ధిబలమునందుగల లోపము. ఏక్రొత్తభావమైనను, అందులో ముఖ్యముగా అదొక యుద్దండ భావనమైనయెడల, గొప్ప కలవరమును కలిగించి మనమెదడున నొక క్రొత్తమార్గమును కల్పింప జూచును. తత్పూర్వపు భావనిర్మాణమంతయు చంచలించి పోయి, నరుని స్థాయి చెడిపోవును. వా రేదోయొక పద్ధతి కలవడి యుందురుగదా! పురాతన మూఢవిశ్వాససముదాయము నెంతటినో వారిప్పుడు అతిక్రమించి రావలసి యుందురు. వంశ పారంపర్యముగ సాగివచ్చుచున్న మూర్ఖాభిప్రాయములను, అనగా కుల దురభిమానములను, గ్రామ్య మూఢవిశ్వాసములను, దేశీయ దుర్గర్వములను—వీని నన్నింటిని మించి—ప్రతినరు నందును పాతుకొనియుండు పిచ్చి పిచ్చి నమ్మకముల సమూహములను ఎన్నింటినో, విసర్జింపవలసివచ్చును. అయినను గూడ సాహసించి సత్యాన్వేషణమును బూని, దీక్షవహించి, తుదముట్ట దాని నను

వర్తించు ధీరోత్తములు కొందఱీ లోకమున జన్మించుచునే యుందురు.

అద్వైతి బోధించునది ఏమి? భగవంతు డొకడుండెనా, అతడు ఈ విశ్వమునకు నిమిత్తకారణమును, ఉపాదానకారణమును నై యుండవలయును. ఆతడు సృష్టికర్తగ నుండుటేగాక, సృష్టియుగూడ తానే. అనగా, ఈ జగత్తుకూడ అతడే. అదెట్లు పొసగును? కేవలము ఆత్మస్వరూపియగు పరబ్రహ్మము జగముగ మారుటయా? అవును. కాని, ఆభాసగామాత్రమే. 'విశ్వము'గా పామరజనులు చూచునది సత్యదృష్టికి లేనేలేదు. మీరును నేనును, మనకు దృశ్యములగు వస్తుజాలము సర్వమును, ఏమిటి? కేవలము భ్రాంతిరూపములు! అఖండమై, ఆనందస్వరూపమై వెలుగు నొక్కవస్తువు తప్ప వేఱేదియు లేదు. ఆ ఒక్క సత్తాకము నందే మన మీ స్వప్నముల నన్నింటిని చూచుచున్నారము. ఆ యేకైక సత్తాకము ఆత్మ. అది అఖండము: సర్వాతీతము. జ్ఞాతమునంతటికిని అతీతము, జ్ఞేయమునంతటికినికూడ అతీతము. జగత్తురూపమున మనము చూచు సర్వము నందును అది పరివ్యాప్తమై పరగుచున్నది. అది ఒక్కటియే సత్పదార్థము. ఈ బల్ల అదియే. అదియే నా యెదుట గూర్చుండి నా మాట లాలకించు జనము. ఈ గోడయు అదియే. నామరూపములను తొలగించితిరా, ఇక మిగులు సర్వమును అదియే. దానికి వేదాంతి స్త్రీ యని గాని, పురుషుడని గాని, పేరిడడు. ఈ భావములు కల్పితములు. మానవుని మేదస్సుచేత కల్పింపబడిన భ్రాంతులు. ఆత్మ

యందు స్త్రీపురుషభేదములేదు. భ్రాంతికి లోబడి పశుప్రాయులై పోయినవారు స్త్రీయనియు పురుషుడనియు భావనల కల్పించుకొందురు. జ్ఞానసిద్ధులకు స్త్రీ పురుష భేదము కానిపింపదు. విశ్వమునకు అతీతులయి పరగువారికీ భేద మెట్లు గోచరించును? ప్రతిజీవియు ప్రతివస్తువును ఇట్టి భేదభావ మేదియు స్ఫురింపజేయనట్టి అత్యుజ్జ్వలమును, నిత్యానంద మయమును అగు ఆత్మయే సుడీ! భౌతికములగు నామమును, రూపమును, మూర్తియును, ఈ విభేదమునంతను తెచ్చి పెట్టుచున్నవి. నామము రూపము అనెడు భేదములను రెంటిని తొలగించితిమా, విశ్వమంతయును ఏకమై ప్రకాశించును. రెండు కలవనుటే కల్ల! అంతటను ఒక్కటి మాత్రమే కలదు. మీరును నేనును ఏకమే! ప్రకృతిగాని, భగవంతుడుగాని, జగత్తుగాని ఉన్నవనుమాట అసత్యము. అంతయును ఏకైకసత్పదార్థమే! దానినుండియే నామరూప మూలమున ఇవన్నియు కల్పితములగుచున్నవి. 'జ్ఞాత'ను (అనగా, తెలిసికొనువానిని) తెలిసికొనుటెట్లు? ఆతడు తెలియబడువాడు కాడు. నీ ఆత్మనే నీవు చూచుటెట్లు? కాని, నీ యాకారమునకు ప్రతిబింబము కలిగింపగలవు. అటుల నేర్పడిన ఆ యేకైకసత్యవస్తువగు ఆత్మయొక్క ప్రతిబింబమే ఈ విశ్వము. మంచివియు చెడ్డవియునగు బింబగ్రాహకముల* పైన నేర్పడు ప్రతిబింబములు మంచివియు చెడ్డవియు నగు స్వరూపములుగా గోచరించును. హంతకుని

* బింబగ్రాహకమనగా ప్రతిబింబమును జూపు అద్దము మొదలగు పలక లేక రేకు.

యందుండు బింబగ్రాహకము చెడ్డది. కాని అందు ప్రతిబింబించు ఆత్మ మంచిదే. ఋషియందలి బింబగ్రాహకము నిర్మలముగనుండును. ఆత్మ వస్తుతః నిర్మలమైనది. అద్వితీయమగు సత్తాకమై, క్షుద్రకీటకము మొదలు, శ్రేష్ఠతముడగు సిద్ధపురుషుని వఱకును అందఱియందును ప్రతిబింబించు ఆత్మ ఒక్కటియే సుమీ! ఈ విశ్వమంతయు ఏకైకసత్తాకమే. స్థూలముగను, మానసికముగను, నైతికముగను, పారమార్థికముగను, సర్వవిధములచేతను అది ఒక్కటియే. ఆ ఏకైకసత్తాకమును వేర్వేఱు రూపములతో చూచుచు, దానియందు ఆయాస్వరూపముల నన్నింటిని కల్పనచేయుచున్నాము. మానవస్వభావముచేత ఆవరింపబడియున్న జీవికి ఆ స్వరూపజాలము మనుజలోకముగ కాన్పించును. అంతకు మించిన ఉన్నత దశయందున్న వానికి అది స్వర్గముగ గోచరింపవచ్చును. ఈ విశ్వమున ఒక్క ఆత్మ మాత్రమే యున్నది; రెండు లేవు. అది వచ్చునది కాదు, పోవునదియు కాదు; పుట్టునది కాదు; గిట్టునది కాదు; పునర్జన్మలనందునదియు కాదు. ఇక, అది మరణించుటెట్లు? వెడలిపోవుటెక్కడికి? స్వర్గలోకములు, భూలోకములు, మఱియు తదితరలోకములు అన్నియు, మనస్సుచేత కల్పింపబడిన బూటకపురూపములే! నిజముగా అట్టివేవియు ఇప్పుడు లేవు; గతకాలమున నుండినవికావు; భావికాలమున నుండబోవునవియుకావు.

నేను సర్వ వ్యాపిని; సనాతనుడను. నే నెక్కడికి వెళ్లుట? ఇప్పటికే నేను లేని చోటెయ్యది? నేను ఈ 'ప్రకృతి

కావ్యమును' పఠించుచున్నాను. పుట తరువాత పుటగా చదివి ముగించి, త్రిప్పివేయుచున్నాను. జీవస్వప్నములు ఒకదానితరువాత నొకటిగా గడచిపోవుచున్నవి. జీవనపు పుట నింకొకదానిని త్రిప్పునపుడెల్ల మఱియొక జీవనస్వప్నము సిద్ధమగు చుండును. అదియు గడచిపోవును. ఇట్టివి గడచి పోగా పోగా, నా చదువును ముగించి, చదువుట చాలించి, ప్రక్కకు తొలగి నిలుచుందును; పుస్తకమునే విడిచివేతును. అంత సర్వమును తుదముట్టును. అద్వైతి బోధించున దేమి? పూర్వముండినట్టియు, ఇక నుండబోవునట్టియు, దేవతల నందఱిని అతడు పదభ్రష్టులజేసి, ఆ సింహాసనమున మానవుని ఆత్మను ప్రతిష్ఠించును. అది సూర్య చంద్రాదుల కన్న మిన్నయైనది; స్వర్గలోకముల నతిక్రమించి వెలుంగునది; ఈ మహావిశ్వముకంటె నెంతయో ఘనతరమైనది : అని అతడు పల్కును. ఈ మహా మానవరూపమున గోచరించు ఈ ఆత్మయొక్క దివ్యవైభవము నే గ్రంథములు, ఏ వేదములు, ఏ శాస్త్రములు, వర్ణింపజాలవు. విరాట్పురుష రూపమున, అనగా పూర్వముండినట్టియు, వర్తమానమున గల్గునట్టియు, భవిష్యత్తున నుండబోవునట్టియు, ఏకైకదైవమతడే. కాబట్టి అట్టి నా ఆత్మను వినా ఎవరినిగాని నేను అర్చింపనొల్లను. "స్వాత్మారాధనమును గావించుకొందును" అని అద్వైతి ప్రవచించుచున్నాడు. నేను నమస్కరించున దెవరికి? నా ఆత్మకే నేను ప్రణామము చేయుదును! నే నెవరి యొక్క అండను కోరబోగలను? ఈ విశాలవిశ్వమున అఖండ బ్రహ్మమునై వెలుంగు నాకెవడు సాహాయ్యము నిడజాలు

వాడు? అట్టితలపులు పిచ్చికలలు; వెఱ్ఱిభ్రాంతులు! ఎవరికైనను, ఎన్నడేనియు అన్యుడు అండయై నిలువగల్గెనా? కల్ల, కల్ల! ఆకాశమునకు ఆవలి ఊర్ధ్వలోకములనుండి తన కేదియో సాహాయ్యము రాగలదని అపేక్షవహించి దేవులాడుచు, మొఱలిడు భీరుడు, ద్వైతవాది, మీ కెప్పుడు తటస్థించినను, ఆ ఊర్ధ్వలోకములు సమస్తమును తనలోనివే అని అతడు గ్రహింపజాలకున్నాడని ఎఱుగుడు. ఏ స్వర్గము నుండియో తనకు అవలంబనము రాగలదని అతడు పేరాశ పడునుగదా! సరే! అట్టి అవలంబనము, అట్టి సాహాయ్యము, వానికి ప్రాప్తించుననుకొనుడు. అటుల ప్రాప్తించుటయు మన మెఱుంగుదుము. కాని ఆ సాహాయ్యము వానిలో నుండియే సుడీ వానికి లభించుట! కాని అతడు మాత్రము దానిని బాహ్యమునుండి వచ్చుదానిగా భ్రాంతిపడుచుండును. ఒకరోగి మంచములో బడియుండగా ఎవరో తలుపు తట్టి నటుల శబ్దము వినవచ్చినది. ఆతడు నెమ్మదిగ లేచివెళ్లి తలుపు దీసెను. ఎవరును కానరాలేదు. తిరిగి పోయి మంచముపై పరుండెను. ఆ చప్పుడు మరల వినవచ్చినది. ఇంకొకసారి లేచిపోయి తలుపు తెఱచి చూచెను. ఎవరును కాన్పింపలేదు. ఇట్లుకొన్నితడవలు జరిగినది. తుదకది తన గుండెకొట్టుకొనుటచే గల్గిన చప్పుడేయనియు, తలుపుకడ చప్పుడైనటుల తలచుట తన భ్రాంతియే యనియు, అతడు గ్రహించెను. ఈ తీరుననే నరుడు వేల్పులకొఱకు తనకు వెలుపల వ్యర్థముగా వెదకివెదకి, తాను బయలుదేఱిన తావునకే, అనగా తనఆత్మకడకే, మరలివచ్చిచేరును. తాను

గుట్టలందును, గుహలందును వెదకులాడు దైవము; ఈ నది యందును, ఆ గుడియందును, మఱియు అర్చనాలయము లందును, ఆకసమునందును కనుగొన దలచిన దేవుడు; పర లోకమున ఎక్కడనో కూర్చుండి జగమును పరిపాలించు నటుల తాను భావనచేసికొనిన భగవంతుడు; తన ఆత్మయే అని తుద కతడు తెలిసికొనును. "అహం బ్రహ్మాస్మి! శివోఽహం! నేను బ్రహ్మమును; బ్రహ్మమును నేనే!" నేను వినా భగవంతుడు లేడు. క్షుద్రతరమగు ఈ అహము ఎన్న డును ఉండియుండలేదు.

సరియే కాని "అఖండబ్రహ్మ మిటుల భ్రమలందు ఎట్లు చిక్కుకొనెను" అనవచ్చును. అతడు భ్రమనొంద లేదు! పరిపూర్ణుడైన బ్రహ్మము స్వప్నముగాంచు టెట్లు పొసగును? అతడెన్నడును స్వప్నముగాంచలేదు. సత్యపదార్థ మునకు స్వప్నములుండవు. భ్రాంతి యెట్లుకలిగెనను ప్రశ్నయే అసంగతమైనది. భ్రాంతి భ్రాంతిజనితమేసుడీ! సత్యముప్రకాశించినపిదప భ్రాంతి యుండనేచాలదు. భ్రాంతికి భ్రాంతియే అవలంబనము (అనగా ఆధారము). బ్రహ్మ ముపై, సత్యముపై, ఆత్మపై భ్రాంతి నిలువజాలదు. మీ రెన్నడును భ్రాంతిలోపడలేదు. మీలో భ్రాంతిచేరినది. మీకెదురుగా భ్రాంతి నిలిచియున్నది. అదిగో ఒక మేఘము; ఇంకొక మేఘమువచ్చి దానిని నెట్టివేసి ఆతావున తాను నిలుచుచున్నది. వేఱొకటి వచ్చి దీనిని నెట్టివేయును. స్థిరముగా నిలిచియుండు వినీలాకాశమున, వేర్వేఱు రంగుల తోడను, వేర్వేఱు ఆకృతులతోడను మెఱయు మబ్బులు

కాన్పించి, స్వల్పకాలముండి, అదృశ్యము లగుచుండును. సుస్థిరమగు వినీలాకాశము నిర్లేపమై (వాని కంటుకొనక) సదా ఒక్కతీరుగ నిలిచియుండును! అదే తీరున మీరును సతతము నిర్మలులై, నిత్యపరిపూర్ణులై, ప్రకాశించు చున్నారు. ఈ విశ్వమున ప్రకాశించు దేవతలు మీరే! "దేవతలు" అనుట పొరపాటు. ఇరువు రెచట నున్నారు! ఒకరే గదా! "మీరు, నేను" అనుటే దోషము. "నేను" అనియే అనవలెను. లక్షలకొలదిగనున్న నోరులద్వారమున భుజించునది నేనే! నాకు ఆకలి యెట్లుండును? అనంతములగు చేతులతో పాటుపడునది నేనే! నేను నిష్క్రియుడనై యుండుటెట్లు? ఈ విశ్వజీవనము నంతను గడపునది నేనే! నాకు మరణమెక్కడిది? నేను జనన మరణములకు అతీతుడను. నేను మోక్షమునకై వెదకు టెందులకు? సహజము గనే నేను నిత్యముక్తుడను! జగన్నాథుడనగు నన్ను బంధించున దెవరు? లోకములోని వేదశాస్త్రము లన్నియును, ఈ విశ్వమునగల యేకైక అస్తిత్వమనగు నాయొక్క దివ్య వైభవమును ప్రకటింపజూచు స్వల్పపటములవంటివి! కావున ఈ వేదశాస్త్రములు నాకే పాటివి?—అద్వైతమతావలంబి పలుకున దిట్లు.

"సత్యమును గుర్తెఱిగి క్షణములో ముక్తుడవగుము." అప్పుడు చీకటులెల్ల తొలగిపోవును. విశ్వమయుండగు అఖండునితో నరుడు తానేకమగుట నెఱింగినప్పుడు; అన్యమనుభావమే అంతరించినప్పుడు; స్త్రీపురుషులందరును, దేవతలును త్రిదశగణమును సర్వమును, జంతుజాలమును భూజ

సంతతియు సకలమును, విశ్వమంతయు, ఒక్కటిగ కలసిపోయి నప్పుడు: భయమంతయు ఎగిరిపోవును. నాకు నేనే అపాయము చేసికొందునా? నన్ను నేనే చంపుకొందునా? నన్ను నేనే హింసించుకొందునా? ఇంక నేను ఎవరిని గుఱించి భయపడుట? నీయెడ నీకే భయముకలుగునా? ఇక దుఃఖమనునది ఉండజాలదు. నాకప్పుడు దుఃఖమును గల్గింపజాలున దేముండును? విశ్వరూపము దాల్చిన సద్వస్తువును నేనే కదా! అప్పుడు మత్సరము లన్నియును అంతరించును. ఎవరియెడ మత్సరము వహించుట? నాయెడనేనా? అప్పుడు దుస్సంకల్పములన్నియు పటాపంచలై చనగలవు; ఎవరిం గూర్చి నేను దుస్సంకల్పములను పూనగలను? నన్ను గూర్చియేనా? నేను వినా విశ్వమున అన్యులు లేరే! సత్యజ్ఞానమునకు ఇదొక్కటే మార్గమని వేదాంతి బోధించుచున్నాడు. భేద భావమును రూపుమాపుడు; అనేకమను భ్రాంతిని నాశము చేయుడు. 'అనేకత్వముతో గోచరించు ఈ జగత్తున ఎవడు ఆ ఏకత్వమును గాంచగలడో, ఈ జడపదార్థ రాశియం దెవడు ఆ యేకైక జ్ఞానస్వరూపిని గుర్తింపజాలునో, ఛాయామాత్రమగు ఈ ప్రపంచమున ఎవడు ఆ సత్యబ్రహ్మమును ప్రత్యక్షము చేసికొనునో, ఆతనికి శాశ్వతానందము చేకూరగలదు; మఱెవరికిని గాదు; ఇతరుని కెవనికిని అది చిక్కదు.''

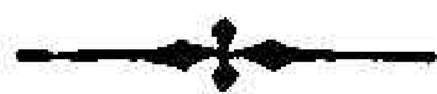
భగవంతుని గుఱించి భారతజిజ్ఞాసువులు అవలంబించిన సోపానత్రయమునందలి ప్రధానాంశము లివి. విశ్వమునకు భిన్నముగానుండు ఈశ్వరునితో వారి జిజ్ఞాస ప్రారంభమయ్యెనని గ్రహించితిమి. విశ్వశరీరముయొక్క

బాహ్యాభాగమును విడిచి, దాని యభ్యంతరమును ప్రవే శించి—అనగా భగవంతుని విశ్వవ్యాప్తరూపమును చేరి— ఆత్మయే ఆ భగవంతుడనియు, అదియే ఈ జగత్తులో భిన్న భిన్నస్వరూపములతో చూపట్టు ఏకైక వస్తువనియు, గుర్తిం చుటతో ఈ జిజ్ఞాసకు పర్యవసానము తేలినది. వేదముల పర్యవసానపుబోధ యిది. ఇది ద్వైతముతో ప్రారంభమై, విశిష్టాద్వైతద్వారమున, పరిపూర్ణాద్వైతమున పర్యవసించు చున్నది. ఈ పర్యవసానమును చేరజాలువారు మిక్కిలి అరుదనియు, దానిని చేరుటటుండ విశ్వసించుటకు సాహ సించువారే అరుదనియు, దీనిని అనుష్ఠానమున బెట్టగల వారింకను చాల అరుదనియు మన మెఱుగుదుము. అయినను లోకములోని నీతి కంతటికిని, ధర్మమున కంతటికిని, పార మార్థికత కంతటికిని, వివరణము దీనియందే కలదు. 'పరోప కారము చేయు'మని ప్రతివారును బోధించు టెందుకు? దీని కీలక మెందున్నది? ఉత్తమపురుషు లందఱును విశ్వమానవ సోదరత్వమును బోధించుటకు హేతువేమి? ఇంకను శ్రేష్ఠులు సర్వభూతసోదరత్వమును ఉపదేశించుటకు కారణమేమి? ఏలయనగా, నరులు గ్రహించినను, గ్రహింపకున్నను, సమస్తమునకును వెనుకనుండి, మూఢమును వ్యక్తిగతమును అగు అజ్ఞానమంతటి వెనుకనుండి, ఈ అనేకత్వము అసత్య మనియు, విశ్వమంతయు ఏకైకవస్తువనియు, చాటుచు, విశ్వాత్మయొక్క అఖండ తేజము ప్రకాశించుచున్నది.

ఈ తుదిపలుకును అనుసరించి మనకు గల సర్వమును ఒక్క జగత్తుమాత్రమే యగుచున్నది. దానినే ఇంద్రియ

ముల ద్వారమున భౌతికపదార్థముగను, బుద్ధిద్వారమున జీవాత్మల సమూహముగను, పారమార్థిక జ్ఞానద్వారమున బ్రహ్మముగను, ఎఱుంగుచున్నాము. ప్రపంచమున పాప మనియు అశుభమనియు పేర్కొనబడు ముసుగులతో తన్ను దాను కప్పుకొను నరున కీ విశ్వము వికారరూపమగు ఘోర వస్తువుగా మారి కానిపించును. భోగములను వాంఛించు మఱొకని కీ విశ్వమే మారి స్వర్గముగ కానిపించును. ఇంక జ్ఞానసిద్ధుని కీ విశ్వమే అదృశ్యమై తన ఆత్మయే కానిపించును.

వర్తమాన సంఘస్థితినిబట్టి యీ సోపానత్రయము అత్యవసరము. ఇందొకటి వేఱొక దానిని ఖండనము చేయదు. ఒకటి మఱొకదాని పరిణామముగ నుండును. అద్వైతిగాని, విశిష్టాద్వైతిగాని, ద్వైతసిద్ధాంతమును అనుచిత మనడు. 'అదియు సత్యదృష్టియే; కాని ఒకింత న్యూనమైనది. అదియు పూర్ణసత్యమునకు మార్గమే.' కావున ప్రతి నరుడును తన భావవైఖరి ననుసరించి, ఈ విశ్వమునుగూర్చి తనదృక్పథమునే అవలంబించుట లెస్స. ఎవనికిని అపకృతి సేయకుడు; ఎవని దృక్పథమును భగ్నముచేయకుడు; అతడున్నస్థితిని గ్రహించి, మీకు చేతనగునా వానికి చేయూత నిచ్చి పై మెట్టుకు జేర్పుడు; అంతియెకాని వానికి అవరోధములను గూర్పకుడు; నిర్మూలనకర్మకు గడంగకుడు. ఎప్పుడో యొకప్పుడు అందఱును సత్యస్వరూపమును, అనగా బ్రహ్మమును, ప్రాపింతురు సుడీ! "హృద్గతవాంఛ లడగు తరిని మర్త్యుడే అమరుడగును." అప్పుడీ నరుడే నారాయణుడగును.

ఆత్మ: దాని బద్ధత, ముక్తత*

(అమెరికాలోని ఉపన్యాసము)

జగత్తునందు బ్రహ్మమనబడు ఒక్క సద్వస్తువు మాత్రమే కలదని అద్వైతసిద్ధాంతము. తదితరము సర్వమును అసత్తు: ఆభాసమాత్రము. మాయయొక్క మహిమ చేత ఈ సర్వమును బ్రహ్మమునుండి కల్పితమగుచున్నది. బ్రహ్మమునందు ఐక్యభావమును పొందుటే మనకు పరమ గమ్యము. మనమందఱమును, మనలోని ప్రతివ్యక్తియు గూడ, మాయచేత కప్పబడియున్న బ్రహ్మమే—ఆ యేకైక సత్పదార్థమే సుడీ! అజ్ఞాన రూపమగు ఈ మాయను తొలగించుకొంటిమేని మన సత్యస్వరూపమును మనము తిరిగి పొందగలము. ఈ సిద్ధాంతము ప్రకారము ప్రతి నరుడును మూడు భాగములతోగూడి యేర్పడుచున్నాడు: (1) శరీరము (2) మనస్సు (లేక అంతఃకరణము) (3) వీని రెంటికిని వెనుక జీవుడు లేక ఆత్మ అనబడువస్తువు. మనస్సు (లేక అంతఃకరణము) ద్వారమున ఈ ఆత్మ శరీరమును నడుపుచు నిజమగు ద్రష్టయు భోక్తయు నైయున్నది.

---

* అనువాదకులు: శ్రీ తత్త్వానందస్వాములవారు

ఈ ఆత్మకు శరీరమనునది బాహ్యకవచమును, మనస్సు అనునది లోపలి కవచమును అయియున్నవి.

నరుని శరీరమునందు భౌతికపదార్థముకానిది ఆత్మ ఒక్కటే. అది భౌతికపదార్థమేకాదు కావున మిశ్రపదార్థమును కాజాలదు. మిశ్రపదార్థముకాదు గావున, కార్యకారణరూపమగు కట్టడులకు లోబడదు. కాబట్టి అది శాశ్వతమైనది. శాశ్వతమగుదానికి ఆదియుండదు. ఏలన, దేనికి ఆదియుండునో దానికెల్ల అంతమును ఉండితీరును. అది నిరాకారమనియు తేలును. భౌతికపదార్థములేనిది ఆకారమేర్పడజాలదుగదా. మఱియు సాకారమగు సర్వమును ఆద్యంతములు కలిగియే యుండవలయును. మొదలు లేనట్టియు, తుదిలేనట్టియు, సాకారవస్తువును మనమెవరమును చూచియుండలేదు. ఆకార (రూప) మనునది జడపదార్థము యొక్కయు, శక్తియొక్కయు కలయికచేత ఏర్పడును. ఈ పీఠమునకొక విశిష్టమగు ఆకారము గలదు. అనగా కొంత జడపదార్థముమీాద కొంతశక్తి ప్రయోగమగుట వలన ఈ విశిష్టరూప మేర్పడుచున్నది. కాన రూపము అనునది భౌతికపదార్థము యొక్కయు, శక్తి యొక్కయు సమ్మేళనఫలము అనవలయును. ఈ సమ్మేళనము శాశ్వతమైయుండజాలదు. ప్రతిసంశ్లేషణమునకును (అనగా ప్రతిసమ్మేళనమునకును) విశ్లేషము (అనగా విడిపోవుట) తటస్థించు సమయము ఎప్పుడో వచ్చితీరును. కాబట్టి సాకారములగు నవి అన్నియు ఆద్యంతములు కలిగియే యుండును. మన శరీరము నశించునని మనకు తెలియును.

దాని కొక ప్రారంభమున్నది, అంతమును ఉండును; కాని ఆత్మ నిరాకారమగుటచేత ఆద్యంతసూత్రము దానికి వర్తింపదు. అది అనంతమగు కాలమున నిలిచియున్నది. కాలము శాశ్వతము. అటులనే ఆత్మయు శాశ్వతము. మరియు అది సర్వవ్యాపిగా నుండవలయును. సాకారమైనదియే స్థలముచే పరిమితమై, హద్దుపెట్టబడును. నిరాకార మగునది స్థలములో పరిమితముకాదు. కాబట్టి మీలోను, నాలోను, ప్రతివానిలోను, ఉండు ఆత్మ సర్వవ్యాపియై యొప్పునని అద్వైతవేదాంతమత సిద్ధాంతము. మీరిప్పు డీ పుడమియం దున్నటులనే సూర్యునియందును ఉన్నారు. ఈ దేశమున నున్నటులనే అమెరికాయందును నున్నారు. అయినను ఆత్మ పనిచేయునది మనశ్శరీరముల ద్వారముననే. అవి రెండును గూడియున్నచోటనే ఆత్మ యొక్క ప్రభావము గోచరింపగలదు.

మనము చేయు ప్రతి కార్యమును, మనము తలంచు ప్రతి తలంపును, మనమనస్సు మీద ఒకవిధమగు చిహ్నమును అనగా ఒక విధమగు గుర్తును కలిగించును. ఈ చిహ్నమును సంస్కృతభాషలో 'సంస్కారము' అందురు. ఈ సంస్కారముల మొత్తమే 'వృత్తము' (Character) అనబడెడు మహాశక్తిగ నేర్పడుచున్నది. మానవుని యొక్క వృత్తము ఆతడు తనకై తాను నిర్మించుకొనునదే. అదితన జీవితమున ఆత డొనరించిన మానసిక, కాయిక కర్మల యొక్క సమష్టిఫలమై యుండును. ఈ సంస్కారముల సమష్టియే మరణానంతరము వానికి కలుగు గతిని నిర్ణయించు

నట్టి మహాశక్తి. ఒకడు మరణించు ననుకొనుడు. వాని శరీరము విడిపోయి తిరిగి పంచభూతములలో చేరిపోవు చున్నది. అయినను వాని సంస్కారములు వాని మనస్సున అంటుకొని నిలిచియే యుండును. ఈ మనస్సు బహు సూక్ష్మతర ద్రవ్యములతో ఏర్పడిన దగుటచేత త్వరగా విశ్లేష మొందదు. ద్రవ్యము సూక్ష్మతర మగుకొలది దాని సుస్థిరత అధికమగుచుండును. కాని తుదకీ మనస్సు సయితము విచ్చి పోవలసినదే! అట్లగుకొఱకే మన మందరమును పాటుపడు చున్నాము. ఈ సందర్భములో సుడిగాలియొక్క ఉపమానము మిక్కిలి చక్కనిదని నాకు స్ఫురించుచున్నది. వేలువేలు వాయుప్రవాహములు వేలువేలు దిశలనుండి వచ్చి ఒకచోటున కూడుకొనును. అటుల కూడుకొను తావున అవి బాగుగ మిశ్రమైపోయి గిరగిర తిరుగుట కారంభించును. ఇటుల తిరుగునపు డవి దుమ్ముతో ఒక ఆకారమును కల్పనచేయును. అప్పుడు చెత్తను కాగితపుముక్కలను ఇంక నిట్టివాని నొకచోటినుండి లాగికొనును. మరల కొలదిసేపటికే వీనిని విడిచివేసి వేఱొకతావునకు పోయి అక్కడ గిరగిర తిరుగసాగును. మరల అక్కడ దొరకిన పదార్థములను లాగుకొని వానితో నూతనాకారములను కల్పనచేయును. సంస్కృతమున 'ప్రాణము' అను సమష్టి నామముతో పిలువబడు శక్తులు ఇదేవిధముగ వర్తించును. అవి ఒకచోట కూడుకొనును. అచ్చటి ద్రవ్యములతో ఒక శరీరమును మనస్సును కల్పనచేసి సాగిపోవుచుండగా, కొంత వడికి ఆశరీరము రాలిపోవును. అంతట క్రొత్తద్రవ్యములను

తీసికొని క్రొత్తశరీరమును కల్పనముచేయును. ఆ శరీరము పడిపోవ ఇంకొక శరీరము కల్పనచేయబడుచుండును. ఇట్లు చర్య సాగిపోవుచునేయుండును. ద్రవ్యసహాయము లేనియెడల శక్తికి నడకయే సాగదు. కావున శరీరము పడిపోవునపుడు మనస్సు నిలిచియుండును. సంస్కారరూపమగు ప్రాణము దానిని వేఱొక తావునకు కొనిపోయి, అచ్చటి ద్రవ్యములతో ఒక క్రొత్తసుడిని కల్పించుకొని క్రొత్తవృత్తమును సాగించును. ఈ తీరున అది ఒకచోటినుండి మఱొకచోటునకు పోవుచు, తుదకు శక్తియంతయు ఉడిగిన పిమ్మట అంతము నొంది పడిపోవును. ఈ విధముగ మనస్సు అంతరించి, విచ్ఛిన్నమైపోయి, అందలి సంస్కారము లన్నియు వ్యయమైపోయినప్పుడు మనకు ముక్తి లభించును. ఆ తరుణము వచ్చువరకును మనము బంధనమున పడియుండవలసినదే. అంతవరకును మనస్సు అనెడు సుడిచేత ఆవరింపబడి ఆత్మ చిక్కియుండును! ఒకతావునుండి వేఱొక తావునకు ఈడ్వబడుచున్నటుల తలచుచునేయుండును. ఆ సుడి అంతరించునపుడు తాను సర్వవ్యాపి యనియు, ఇచ్ఛవచ్చినతావున ప్రకాశింపగలదనియు, తాను నిత్యముక్తమనియు, తన యిష్టము వచ్చినన్ని మనస్సులను, శరీరములను కల్పనచేసికొనగలదనియు ఆత్మ గ్రహించును. కాని అంతవరకును అది సుడితో తిరుగాడుచుండకతీరదు. ఈ విముక్తికొఱకే మన మందఱమును జీవయాత్రల జేయుచున్నాము.

ఈ గదిలో నొకబంతి ఉన్నదనుకొనుడు. మనమందరమును తలకొకకఱ్ఱను తీసికొని వందలాదిగా దెబ్బలను

కొట్టుచు, దానిని ఒక తావునుండి వేఱొక తావునకు తఱుముచు, అది యీగదిలోనుండి వెలువడిపోవు వఱకును కొట్టుచునే యుండుమనుకొనుడు. అది ఎంతశక్తితో, ఏమార్గమున, వెలుపలికి పోవును? ఈ గదిలో నున్నంతవఱకును దానిపైన ప్రయోగింపబడిన శక్తులన్నింటి యొక్క సమష్టిఫలమే గదా ఈ విషయములను నిర్ణయించినది. దానిపైన బడిన ప్రతిదెబ్బయు దాని దాని ఫలితము నిచ్చినదనియే చెప్పవలసి యుండును. ఇదేరీతిగ శారీరకముగగాని, మానసికముగగాని, మనము చేయు ప్రతికర్మయు ఒక్కొక్క దెబ్బవంటిదే. నరుని మనస్సే యీదెబ్బలుతిను బంతి. ప్రపంచమనెడు గదిలో మనము ఎల్లప్పుడును ఇటు నటు ఎగురగొట్ట బడుచున్నాము. ఈ దెబ్బ లన్నింటియొక్క సమష్టి ఫలమే మన మీలోకమునుండి నిష్క్రమించు మార్గమును నిర్ణయించుచున్నది. బంతియొక్క వేగమును, దిశను నిర్ణయించునది దానిపై బడునటువంటి దెబ్బలే సుడీ. అట్లే రాబోవు మన జన్మను నిర్ణయము చేయునది ఈ ప్రపంచమున మనము చేయు కర్మసంచయమే. కావున మనయిప్పటి జన్మయు మన పూర్వకర్మలయొక్క ఫలమే అనవలయును. ఇదొక యంశము. తెల్లని కడియమొకటి, తర్వాత నల్లని కడియమొకటి, మరల తెల్లనికడియము, ఇట్లు వరుసగా తగిలించుచు నిర్మాణముచేసిన ఆద్యంతములులేని గొలుసొక దానిని మీకిచ్చి "ఈ గొలుసెటువంటిది?" అని మిమ్మును ప్రశ్నింతురు అనుకొనుడు. గొలుసు ఆద్యంతములులేక అనంతమై యుండుటచేత, మొదట దాని స్వభావమును నిర్ణ

యించుటలో మీకు చిక్కుతోచును. కాని నెమ్మదిగ పరిశీలించినమీదట అదొక గొలుసని మీరు గ్రహింతురు. తెల్లని, నల్లని కడియములు క్రమముతప్పక ఒకదానిపిదప నొకటి అనంతముగా తగిలించుటచేత అది ఏర్పడినదని మీకు తెలిసిపోవును. ఈకడియములలో ఒక్కదానితత్త్వము మీకు తెలిసిన యెడల, అటువంటి కడియములే ఒకదాని వెంట నొకటి క్రమముతప్పక వచ్చుచుండును గావున ఆ గొలుసుయొక్క గుట్టంతయు మీకు తెలిసినట్లే. భూత భవిష్యద్వర్తమాన కాలములందు మన జన్మలన్నియు అనంతమగు గొలుసుగా ఏర్పడియున్నవి. ఒక్కొక్కజన్మ ఒక్కొక్క కడియ మనవచ్చును. జననము మరణము అనునవి ప్రతికడియమునకును గల రెండుకొనలు. మన యిచటి ఉనికియు, చేతలును, మరల మరల స్వల్పభేదములతో మాటిమాటికి కలుగుచున్నవి. కాబట్టి మనము ఈ రెండు కడియములను గ్రహించితిమేని మన మీ ప్రపంచములో నడువవలసియున్న ప్రవేశ నిష్క్రమణద్వారము లన్నియు మనకు తెలిసిపోవును. ఈ ప్రపంచములోని మన యిప్పటి నడత యింతకుపూర్వము మనము నడిచిన నడతలవలననే సరిగా నిర్ణయింపబడినదని తెలియవచ్చును. అట్లే మన పూర్వకర్మలచేతనే యీ ప్రపంచమునకు మనము వచ్చుట తటస్థించినది. ఇప్పటి మన కర్మలయొక్క సమష్టిఫలమును మీదవేసికొని యెట్లు పోవుదుమో, అటులనే మన పూర్వ కర్మలన్నింటి యొక్క సమష్టిఫలమును మీదవేసికొని యిప్పుడు వచ్చియున్నాము. మనలను దీనినుండి వెలుపలికి

తీసికొని పోవునదే మనలను ఇందు ప్రవేశపెట్టినది. మనలను ఇందు ప్రవేశపెట్టినదియేది? మన పూర్వకర్మలేగదా. మనలను వెలుపలికి తీసికొనిపోవునవేవి? ఇక్కడ మనముచేయు కర్మలే. ఇట్లే సాగివచ్చుచుండును. పట్టుపురుగుగా మాఱు కీటము తన నోటిలోనుండి తీయుదారముచేతనే పిసినికాయ అల్లుకొని, తుదకా పిసినికాయలోనే తాను చెఱబడునట్లే మన పూర్వకర్మలచే బంధనములను కల్పించుకొన్నాము. మన చుట్టును కర్మజాలము నల్లుకొని దానిలో ఇఱుకుకొనిపోయియున్నాము. కార్యకారణసూత్రమును ప్రయోగములోనికి తెచ్చినది మనమే. దానినుండి యిప్పుడు ఎట్లు తప్పించుకొనుటాయని తపించునది మనమే. చక్రము తిరుగ నారంభించుటకు మనమే కారణభూతులము. దానిక్రింద ఇప్పుడు పడి నలిగిపోవుచున్నదియు మనమే. మన సత్కర్మలచేత, దుష్కర్మలచేత, మనలను మనమే మరల మరల బంధించుకొనుచున్నామని ఈ సిద్ధాంతము బోధించుచున్నది.

ఆత్మ ఎన్నడును రాదు, ఎన్నడును పోదు. ఎన్నడును పుట్టదు; ఎన్నడును చావదు. ఆత్మకు ఎదురుగా ప్రకృతి నడుచుచున్నది; దీని నీడ ఆత్మమీద పడుచున్నది. అవిద్యావశమున ఈ ఆత్మతానే చరించుచున్నటులను, ప్రకృతియే చలింపక నిలిచియున్నటులను భ్రమించుచున్నది. ఈ భ్రమ ఉన్నంతకాలము ఆత్మ బద్ధమే. తాను కదలునది కాదనియు, తాను సర్వవ్యాపియనియు, తెలిసికొనినప్పుడు దానికి మోక్షము సిద్ధించును. బంధనముననున్న ఆత్మకే జీవుడని పేరు. సూర్యుడు భూమిచుట్టు తిరుగడు. అయినను ఖగోళ

శాస్త్రాభ్యాసమున అవగాహనసౌకర్యముకొఱకు సూర్యుడే భూమిచుట్టును తిరుగునని ఊహచేయుదురు. అదేవిధమున ఆత్మ వచ్చుచున్నది పోవుచున్నది అని చెప్పుట భాషా సౌకర్యముకొఱకే అని మనము గ్రహింపవలసియున్నది. ఇట్లు జీవుడు నిమ్నోన్నత దశలను పొందుచుండును. సుప్రసిద్ధమగు జన్మాంతర సిద్ధాంతము ఇదియే. సృష్టియంతయు ఈ సూత్రముచేత బంధింపబడి నడుచుచున్నది.

ఈ దేశపు ప్రజలు నరుడు పశువునుండి పైకి ఉద్గమనముచేసి, మానవజన్మకువచ్చు ననుమాట ఘోరమని తలతురు. ఎందువలననో? కోటానుకోట్లుగనున్న యీ పశువులన్నియు చివరకు ఏమికావలయును? అవన్నియు లెక్కలోనివి కావా? మనకు ఆత్మ అనునది కలదేని, వానికిని ఆత్మ కలదు. వానికి ఆత్మ లేదందురా, మనకును లేదు. నరునకు మాత్రమే ఆత్మకలదనియు, తదితర జంతువులకు ఆత్మ లేదనియు చెప్పుట వెఱ్ఱిమాట. పశువులకంటెను అధములగు నరులను నేను చూచియున్నాను.

నరుని జీవాత్మ తన సంస్కారముల ననుసరించి ఉత్తమజన్మలను, అధమజన్మలను పొందుచుండును. పైకి క్రిందికి, క్రిందికి పయికి తిరిగినది. కాని అత్యుత్తమ జన్మయగు మానవ జన్మనుండిమాత్రమే అది ముక్తిని సాధింప గలుగును. మానవజన్మ సురల జన్మకంటెను శ్రేష్ఠతరమైనది. అన్ని జన్మలకన్న అది అత్యుత్తమమైనది. నరుడే మోక్షమును సాధింపగలడు. కావున సృష్టిలోనికెల్ల అతడే అత్యున్నతుడు.

ఈ విశ్వమంతయు బ్రహ్మమందే ఉండి వానినుండి ఆవిష్కృత మగుచున్న దనవచ్చును. వైద్యుతయంత్రము నుండి (విద్యుచ్ఛక్తియంత్రమునుండి) వెలువడు విద్యుచ్ఛక్తి తన ప్రసారచక్రమును పూర్తిగావించి తుదకు ఆ యంత్రముననే ప్రవేశించుతీరున, ఈ జగత్తుకూడ తనయాత్రను ముగించి తనకు మూలకారణమగు బ్రహ్మమునందు ఐక్యము చెందుటకై నడచుచున్నది. ఆత్మయొక్క విషయమును ఇట్టిదియే. అది బ్రహ్మమునుండి ఆవిష్కృతమై వెలువడి వరుసగా ఓషధుల రూపమును, జంతువుల రూపమును, పొంది పొంది, తుదకు మనుష్యాకారమును తాల్చును. ఈ మనుష్య జన్మ బ్రహ్మస్వరూపమునకు అత్యంతము సమీపమైనది. మనము ఎందుండివచ్చితిమో ఆ బ్రహ్మమును తిరిగి పొందుటకే మన ప్రయత్నమంతయు సాగుచున్నది. జనుల కది తెలిసినను తెలియకున్నను విచారము లేదు. ఈ మహా విశ్వమునందు ఖనిజములందుగాని, ఓషధులందుగాని, జంతువులందుగాని, ఎందెందు ఏ చలనము ఏ పోరాటము గలదో అదంతయు ఆ ప్రాప్యస్థానమును చేరి నిశ్చలతను అనుభవించు కొఱకగు ప్రయత్నమే సుడీ. ఒకప్పుడు పరిపూర్ణమగు సమతయుండెను. ఆ సమత చెడినది. అన్ని భాగములును, అన్ని జీవకణములును, అన్ని పరమాణువులును తాము కోల్పోయిన సమతను మరల పొందవలయునని తనుకులాడుచున్నవి. ఈ తనుకులాటలో అవి కలియుచు, వేఱువిధముగా కూడుచు, అద్భుతములగు ప్రకృతివికారములన న్నిటిని కల్పించుచున్నవి. జంతుజాలములోగాని,

వృక్షజాతిలోగాని, మఱెచ్చటగాని చూపట్టు పోరాటములు, పోటీలు, సాంఘికసంచలనములు, యుద్ధములు, ఇవన్నియు ఆ సమత్వమునుపునర్లభ్య మొనర్చుకొను నిరంతర ప్రయత్నముయొక్క గోచరరూపములే.

పుట్టినది మొదలు మరణించువఱకును సాగు యాత్రకు సంస్కృతభాషలో "సంసారము" అని పేరు. జననమరణ చక్రమని దీనిభావము. సృష్టియంతయు, ఈ సంసారచక్రము నందుపడి తిరుగుచు త్వరగనో ఆలస్యముగనో మోక్షమును పొందును. మనమందఱమును తప్పక మోక్షమును పొందు నెడల, దానిని సాధించుటకై యీ తనుకులాట యేల అని ప్రశ్నింపవచ్చును. ప్రతివానికిని మోక్షమువచ్చి తీరునెడల, కదలక మెదలక కూర్చుండి దానికై శాంతముగ వేచి యుండుము అనవచ్చును. వేగముగనో నెమ్మదిగనో ప్రతి వాడును మోక్షమును పొందుట సత్యమే. ఎవనికిని అంతు లేదు. ఏదియు సర్వనాశనమును పొందదు. ప్రతిదియు తరింపవలసినదే. అటులగునేని మనతీవ్రప్రయత్నమునకు ప్రయోజనమేమి అనవచ్చును. 'మనప్రయత్నము మాత్రమే మనలను ఆ గమ్యస్థానమున చేర్పగల సాధన'మనుట మొదటి సమాధానము. 'మన మిటుల ఎందుకు తనుకులాడు చున్నామో మనకు తెలియదు ; అది మనకు విధిగా నేర్పడి యున్న'దనుట రెండవ సమాధానము. సరే! "వేలకొలది మానవులలో ఏ కొందఱికి మాత్రమే మోక్షము పొంద వలయునను ఉద్దేశము కలుగును." మానవకోటిలో అత్యధిక సంఖ్యాకులు ప్రాపంచిక సంపదలతోనే తృప్తులై యుందురు.

అయినను, మెలకువనొంది 'ఈ నాటకమింతటితో సరిపెట్టు దము. ఇది చాలును. ఇక నిందుండి మరలిపోవుదము' అనువారు కొంద ఱుందురు. వీరు బుద్ధిపూర్వకముగ తీవ్రయత్నముల సాగింతురు. తదితరులు కూడ బుద్ధి పూర్వకముగ కాకున్నను, పెనగులాడుచునే యున్నారు సుడీ!

'వైరాగ్యము' అనగా అసత్తును విడిచి సత్తును చేపట్టుట అని అర్థము. ఈ వైరాగ్యమే వేదాంతమతబోధ యొక్క ఆద్యంతము. ఇది సాధించినచో గెలుపునొంది నట్లే. ఐహికప్రియులగువారు "దీనినుండి వెలువడవలయు ననిగాని, పరమగమ్యమును (బ్రహ్మమును) మరల చేర వలయుననిగాని, మనమేల ప్రయత్నము చేయవలయును? అందఱమును బ్రహ్మము నుండియే వచ్చితిమనుకొందముగాక! కాని యిక్కడ సుఖకరముగను హృద్యముగను ఉన్నదే! కావున ఈ ప్రపంచమునందుండియే సాధ్యమగునంత సుఖమును ఏల పొందరాదు? దీనిని విడిచిపోవనెంచుట ఎందులకు?" అని ప్రశ్నవేయుదురు, 'అనుదినము ఈ లోక మున ఎటువంటి అభివృద్ధులు అత్యద్భుతముగ జరుగు చున్నవో చూడుడు! ఎన్నెన్నిభోగ్యములు కల్పితములగు చున్నవో! ఈ లోకము మహాసౌఖ్యప్రదముగ నున్నది. మన మెక్కడికో వెడలిపోయి, ఇది కాదని దేనికొఱకో పాటుపడు టేల?' అందురు. దీనికి మొదటి సమాధాన మిది. ఈ ప్రపంచము నాశముకాక తప్పదు. ఛిన్నాభిన్నమై పోవల సినదే. అనుభవించిన వానినే చర్వితచర్వణముగా ఇందు

మన మనుభవించుచున్నాము. ఇప్పుడు మనము చూచు నట్టి విషయము లన్నియు అనేకసారులు పూర్వము మరల మరల జరుగుచువచ్చినవే. మనము నివసించు ఈ భూలోకము అనేక పర్యాయములు సృష్టిమై యున్నదే. అనేక సారులు నే నిట్లు కూర్చుండి మీతో ప్రసంగించియే యున్నాను. అటుల జరిగియేయుండవలయునని మీకును తెలియవచ్చును. ఇప్పుడు మీరు వినుచున్న ఈ పలుకులనే పూర్వము పలు సార్లు మీరు వినియున్నారు. ఇంకను చాలతడవలు ఇట్లు విననున్నారు. ఆత్మ లెన్నడును మాఱలేదు. శరీరములు మాత్రము నిరంతరము విచ్ఛిన్నములగుచు పునరావృత్తిని పొందుచున్నవి. ఇక రెండవ సమాధానము. ఇవన్నియు కాలనియమానుసారము మాటిమాటికి జరుగుచుండునవే. మూడో నాలుగో పాచికలు మనచేత నున్నవనుకొనుడు. వానిని క్రిందవైచినచో ఒకదానిపైన అయిదుచుక్కలు, ఇంకొకదానిపైన నాలుగు, మఱొకదానిపైన మూడు, వేఱొకదానిపైన రెండు చుక్కలు తిరుగబడ్డవనుకొనుడు. వానిని మరల మరల క్రిందవైచుచు పోగాపోగా, ఎంత వ్యవధియైనను, అప్పుడప్పుడు మరల ఆ సంఖ్యలే తిరుగబడు చుండుట తప్పదు. ఇది అవాంతరధర్మము. ఆత్మలకును వాని శరీరములకును ఇట్టి స్థితియే సంఘటిల్లుచుండును. ఇంత కాలమునకు ఇది తటస్థించును అను నిర్ణయము లేకున్నను, ఒకేరీతి కలయికలును ఎడబాటులును సంభవించుచునే యుండును. ఒకేరీతి పుట్టుకలు, తిండ్లు, త్రాగుడులు, తుదిని మరణములు జరుగుచునేయుండును. ఇవియే అనేక ఆవృత్తు

లుగా మరల మరల జరుగుచుండును. ఈ భూలోక సౌఖ్యము లకు మించిన దేదియు కొందరికి గోచరింపనే గోచరింపదు. కాని కొందఱు మాత్రము అత్యున్నతముగ నెగిరిపోయి ఈ ఐహిక సుఖములే ప్రధాన పర్యవసానములు కావనియు, ఇవి కేవలము ఆనుషంగికములు (అనగా ఇతరముల ననుసరించి వచ్చునవి) అనియు గ్రహింపగల్గుదురు.

చిన్నపురుగు మొదలు పురుషశ్రేష్ఠుని వఱకును గల స్వరూపములన్నియు, షికాగోనగరమందలి ఫెర్రిస్‌వీల్ అను బ్రహ్మాండమగు రంకులరాటమున గల ఉయ్యాలల వంటివి. ఈ రాటము నిరంతరము తిరుగుచుండును. కాని దానియందు కూర్చుండువారు మారుచుందురు. ఒకడు ఏదో ఆసనమున కూర్చుండును; ఆచక్రముతో చుట్టంతయు తిరుగును; ఆపిదప దానిని విడచిపోవును. కాని ఆచక్రమే మో తిరుగుచునేయుండును. జీవు డొకానొక శరీరమున ప్రవేశించి అందు కొంతకాలము వసించును. అంతట దానిని విడచివేసి మఱొకదానిలోనికి పోవును. దానిని కూడ విడచివేసి వేఱొకదానిలో ప్రవేశించును. ఈ భవచక్రమును (అనగా ఐహికజన్మపరంపరను) పూర్తిగ విడచివేసి, వెడలివచ్చి, దానినుండి ముక్తుడగువఱకును అటుల జీవుడు తిరుగుచు ఉండవలసినదే.

ప్రతిదేశమందును ప్రతియుగమునందును నరజీవితము యొక్క భూతభవిష్యద్వర్తమానముల తెలిసికొనగలుగు మహాచ్ఛక్తులు గలవారుందురు. ఆ రహస్య మిది! ఆత్మ, ఈ కార్యకారణ చక్రమునందు తగుల్కొనియున్నంతవరకు,

తన సహజమగు స్వాతంత్ర్యమును సంపూర్ణముగ కోల్పోక పోయినను—ముక్తపురుషులగు కొందఱివలె ఈ కర్మచక్రము నుండి జీవాత్మను వెలికితీయుశక్తి కలిగియున్నను—దానికర్మలు చాలమట్టుకు ఈ కార్యకారణ పరంపరాధర్మమును అనువర్తించుచునేయుండును. కాబట్టి ఈ కార్యకారణ పరంపరను విమర్శింపగల బుద్ధిశాలికి భూతభవిష్యద్వర్తమాన గతులను గ్రహించుటకు అవకాశము గలదు.

కామము (అనగా కోరిక) ఉన్నంతవఱకును కొఱత ఉన్నదనియే తెలియవలెను. ప్రపూర్ణుడైన ముక్తపురుషునికి కోరిక లుండజాలవు. బ్రహ్మము దేనినిగాని అభిలషించుట పొసగదు. కోరికలుండిన, అతడు బ్రహ్మముకాడు. పూర్ణుడునుకాడు. కాబట్టి "భగవంతుడు దీనిని సంకల్పించును, దానిని సంకల్పించును; అప్పుడు కోపించెను, ఇప్పుడు ఆనందించును" అను పలుకులు బాలప్రలాపములు! అర్థహీనములు! కావున మహోపదేష్టలందరును "దేనినిగాని కోరుకొనకుడు; సకలవాంఛలను విడచివేయుడు; పరిపూర్ణముగ తృప్తులై మెలగుడు" అను ఉపదేశమునే చేసియున్నారు.

పసివాడు బోసినోటితో ప్రాకులాడుచు ఈ లోకమున ప్రవేశించుచున్నాడు. వృద్ధుడును బోసినోటితో ప్రాకులాడుచు ఈ లోకమునుండి వెడలిపోవుచున్నాడు. ఇట్లు ఆద్యంతములు ఒక్కతీరుగ కాన్పించును. కాని ఒకనికి ప్రపంచానుభవము అలవడనేలేదు; రెండవవాడో దానిని పూర్తిగ పొందియున్నాడు. ఆకాశభూతమున (Ether) స్పందనము (చలనము) మిగుల మందముగనున్నప్పుడు,

మనము దేనిని గూడ చూడలేము; అంతయు చీకటిగ నుండును. ఆ స్పందనము అతి తీవ్రముగ నున్నప్పుడును చీకటియే పర్యవసానము. ఆ ఆద్యంతముల నడుమగల అంతరము ధ్రువములమధ్య నుండునంత (భూమియొక్క ఉత్తరదక్షిణపు కొనలమధ్యనుండు అంతరమంత) అగణితమైనది; అయినను సామాన్యముగ ఆ ఆద్యంతదశలు రెండును సమములుగ కాన్పించును. గోడకు వాంఛితార్థములు లేవు; సిద్ధపురుషునికిని లేవు. కాని గోడకు వాంఛలను సంకల్పించు శక్తి లేకున్నది; సిద్ధపురుషునకో వాంఛింపదగిన విషయములు లేవు. మెదడు చెడుటచేత ఈ ప్రపంచమున దేనినిగాని అభిలషింపని పిచ్చివాం డ్రుండవచ్చును; మఱియొకడు అభిలాషాతీతుడై ఉత్తమదశయం దుండవచ్చును. ఈ రెండు దశలకును మధ్య ధ్రువముల నడుమనున్నంత అంతరమున్నది! ఒకడు పశుదశకు కడుసమీపముననుండ, రెండవ యతడు బ్రహ్మమునకు సన్నిహితుడై యుండును!! ఒకడు బద్ధుడు; రెండవయతడు ముక్తుడు!!!

మానవుని సత్యస్వరూపము, దృశ్యస్వరూపము *

(న్యూయార్క్‌లోని ఉపన్యాసము)

మన మిచ్చట నిలుచుండియున్నాము. కాని మన దృష్టి యెంతో దూరము—మైళ్లదూరముకూడ—ముందుకు పాఱుచుండును. మానవుడు బుద్ధి యెఱిగినది మొద లిట్లు చేయుచున్నాడు. అత డెప్పుడును ముందుకు చూచు చుండును. భవిష్యత్తులోనికి చొరబాఱుచుండును. శరీర పతనానంతరము తా నెచటికి పోవునదికూడ ఎఱుగగోరును. ఈ జిజ్ఞాస తీర్చుటకై యెన్నో ఊహలు చేయబడినవి. ఎన్నో మతములు ప్రతిపాదింపబడినవి. అందు కొన్ని నిరాకరింప బడెను. కొన్ని అంగీకరింపబడెను. భూలోకమున మానవు డుండువఱకు, మానవునికి ఆలోచనాశక్తి ఉండువఱకు, ఇట్లే జరుగుచుండును. ఈ ప్రతి మతములో కొంత సత్యము కలదు; సత్యముకాని దెంతో కలదు. హిందూదేశములో ఈ విషయమునుగూర్చి జరిగిన విచారముయొక్క పర్యవ సానమును మీ కిపుడు తెలుప ప్రయత్నింతును. హైందవ తత్త్వజ్ఞు లీ విషయమున నప్పటప్పటికి ప్రకటించుచు వచ్చిన వివిధభావములను సమరసపఱుప జూచెదను. మానసిక శాస్త్రజ్ఞుల భావములకును, ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రజ్ఞుల భావముల కును, పొందిక కల్పింపజూచెదను. సాధ్యమైనచో, ఈ రెంటిని

---

* అనువాదకులు: శ్రీ క. మ.

ఆధునిక భౌతిక శాస్త్రజ్ఞుల భావములతో కూడ పొందుపఱుప జూచెదను.

ఏకత్వము నన్వేషించుటే వేదాంతశాస్త్రపు పరిశ్రమ మంతయు. హిందువుల బుద్ధి వ్యష్టిసంఘటనములందును, వ్యష్టివిశేషములందును, ఆసక్తము కాదు. దానికి కావలసినది సామాన్య—కాదు, సార్వలౌకిక—ధర్మములు. "ఏది తెలిసినచో, తదితర మంతయు తెలియనగునో" : దానికొఱకే అన్వేషణ మంతయు. "ఒక్క మట్టిముద్దను గ్రహించినచో, మట్టిసంబంధమైన దంతయు ఎట్లు గ్రాహ్యమగునో, అట్లు దేని నెఱిగినచో, ఈ అఖిలప్రపంచము ఎఱుకపడునో" : ఆ పదార్థము కొఱకే అన్వేషణ మంతయు. ఈ ప్రపంచమును పరిశోధించినచో, అదంతయు నొకే భౌతిక పదార్థముగా తేలునని హిందూతత్త్వజ్ఞుల మతము. దానిని వారు "ఆకాశము" అందురు. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధ భావములతో మనకు గోచరించునదంతయు ఆకాశముదాల్చు నొక్కొక్క రూపభేదమే. అది సర్వగతము, సూక్ష్మము. ఘన, ద్రవ, వాయుపదార్థములని; ఆకృతులు, మూర్తులు, శరీరములు అని; భూమి, సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు అని : మనము వ్యవహరించునదంతయు ఈ ఆకాశపదార్థ కల్పితమే.

ఈ ఆకాశపదార్థముతో జగత్తు నిర్మించునది ఏ శక్తి? ఆకాశముతో పాటు సర్వవ్యాపిశక్తికూడ కలదు. లోకములో కానిపించు శక్తి యంతయు—బలరూపమున గాని, ఆకర్షణరూపమున గాని, చివరకు చింతనరూపమున గాని—ఆ యేక శక్తియొక్క రూపభేదములే. హిందువు లా శక్తిని "ప్రాణము"

అందురు. ఈ ప్రాణ మాకాశముతోడి సంయోగమువలన ఈ జగత్తు నంతయు సృజించుచున్నది. ప్రతికల్పాదియందును "ప్రాణము" ఆకాశ మనెడు అనంతసాగరములో నిదుర పోవుచుండు ననవచ్చును. అప్పుడు దానిలో చలన ముండదు. పిదప అది మేలుకాంచి మెదలునప్పుడు—కంపింప నారంభించినప్పుడు—ఈ ఆకాశ సాగరమునుండి గ్రహ మండలములు, సూర్యులు, చంద్రులు, నక్షత్రములు, భూమి, మానవులు, జంతువులు, వృక్షములు, వివిధశక్తులయొక్క గోచరరూపములు, ప్రకృతిరచనావిశేషములు: ఇవన్నియు బయలువెడలును. కావున వీరి మతప్రకారము వివిధరూప ములతో గోచరించు శక్తి కంతటికిని మూల మీ ప్రాణము; వివిధరూపములతో గోచరించు భౌతికపదార్థ మంతటికిని మూల మీ ఆకాశము. ఈ కల్పాంతమున ఘనపదార్థ మన బడున దంతయు కరగి అంతకన్న సూక్ష్మమగు ద్రవరూపము నందును. అదియు కరగి వాయురూప మందును. అది యింకను సూక్ష్మములును, ఇంకను సమరూపములును అగు వేడిమిసెగలందును, ఆ పిదప సర్వమును మూలపదార్థమగు ఆకాశ మందును, లీనమైపోవును. ఆకర్షణ (Attraction) నిరాకరణ (Repulsion) ములు, చలనము, అనబడున వన్నియు మూలశక్తియగు ప్రాణమందు లయించును. అంతట ఈ ప్రాణము మరల కొంతకాలము నిదురించి, మరల లేచి, మరల ఈ రూపముల నెల్ల ప్రదర్శించి, కల్పాంతమున మరల పూర్తిగా అడగిపోవును. ఇట్లే సృష్టి అడగిపోవుచు, పొడచూపుచు, ముందు వెనుకల నడుమ నూగులాడుచుండును.

ఆధునిక భౌతిక శాస్త్రపరిభాషలో నిది యొకప్పుడు స్థితిశీలము గను (Static) మఱొకప్పుడు గతిశీలముగను (Dynamic) ఉండును. ఒకప్పుడిది ప్రసుప్తము, ఒకప్పుడు క్రియాశీలము. అనాదినుండియు ఈ మార్పులు కలవు.

ఈ పరిశీలన మింకను అసమగ్రమే. ఆధునిక భౌతిక శాస్త్రజ్ఞులకుకూడ ఇది తెలిసిన విషయమే. వారి యన్వేషణ మింతకుమించి పోజాలదు. కాని అందుచే మన పరిశీలన మేల నిలిచిపోవలెను? దేని నెఱిగినచో సర్వ మెఱుకపడ గలదో, ఆ వస్తువును మన మింకను అందుకొనలేదు గదా. మన మిప్పటికి చేసిన పని ఈ జగత్తు నంతయు భౌతిక పదార్థము, శక్తి—లేక పూర్వికుల పరిభాషలో ఆకాశము, ప్రాణము—అను రెండు అంగములుగా విభజించుట. ఈ ప్రాణాకాశములకు మూలపదార్థ మేదియో దానిని కనుగొనుట మన అనంతరకార్యము. ఈ రెంటికన్న ఉన్నత మగునది మనస్సు. దాని కివి రెండును అంగములని నిరూపింపవచ్చును. సర్వత్ర వ్యాపించియుండు మననశక్తి యగు మనస్సు (లేక, మహత్తు) లో నుండియే ఇవి రెండును కల్పింపబడినవి. ఈ రెంటికన్న మహత్తు సూక్ష్మతరము. అదియే ఈ రెండుగా చీలునది. ప్రథమమున నుండిన దీ మహత్తే. అది వ్యక్తరూప మొందినపుడు మాఱి యీ రెండుగా నైనది. ఈ రెంటి కూడికచే జగత్తంతయు నిర్మింపబడినది.

ఇక మానసిక శాస్త్రమునకు వత్తము. నేను మీ వైపు చూచుచున్నాను. కన్ను లీ బాహ్యవిషయస్పర్శలను

నా కడకు తెచ్చుచున్నవి. స్పర్శనాడులు వానిని మెదడునకు చేర్చును. కన్నులు దృగింద్రియములుకావు. అవి బాహ్యోప కరణమాత్రములు. ఎట్లన, ఈ విషయస్పర్శను మెదడునకు కొనిపోవు స్పర్శేంద్రియము నశించినచో, నాకిరువది కన్ను లున్నను, మిమ్ము చూడజాలను. కంటిపాప పొరపై నేర్పడు బింబము ఎంత సమగ్రముగా నున్నను, మీరు నాకగపడరు. కావున ఇంద్రియము వేఱు, దాని ఉపకరణములు వేఱు. ఈ ఉపకరణముల (కన్నుల) వెనుక ఆ దృగింద్రియము ఉండవలెను. విషయస్పర్శ లన్నిటిసంగతి ఇదే. ముక్కు ఘ్రాణేంద్రియము కాదు. అది ఉపకరణమాత్రము. ఇంద్రి యము దాని వెనుక నున్నది. మనకు గల ఐదింద్రియ ములలోను మొదట భౌతికశరీరములో బాహ్యోపకరణము లుండును. కాని ఇవి చాలవు. నేను మీతో మాటాడు చున్నాను. మీ రా మాటల నేకాగ్రతతో వినుచున్నా రనుకొనుడు. అప్పు డేదో జరుగును. గంట వాగిన దను కొనుడు. ఆ శబ్దము మీకు వినిపింపక పోవచ్చును. శబ్ద తరంగములు మీ చెవిని చేరి గూబను తాకినవి. నర మా స్పర్శను మెదడునకు కొంపోయినది. జరుగవలసిన ప్రక్రమ మంతయు ఇట్లు జరిగినను, మీ కా శబ్ద మేల వినరాలేదు? ఏదో కొఱవడినది. మనస్సు ఇంద్రియముతో చేరలేదు. మన స్సింద్రియముతో చేరకున్నప్పుడు ఇంద్రియ మే వార్త తెచ్చినను, అది స్వీకరింపదు. ఇంద్రియముతో చేరినప్పుడే అది వార్తలను స్వీకరింపగలదు. కాని ఇంతటితో కార్య క్రమ మంతయు పూర్తికాలేదు. ఉపకరణములు బాహ్య

స్పర్శను తేవచ్చును; ఇంద్రియములు వానిని లోనికి చేర్ప వచ్చును; మన స్సింద్రియములతో చేరియుండవచ్చును; కాని బోధము (Perception) కలుగకపోవచ్చును. ఇంకొక కార్యము జరుగవలెను. లోపల నొక ప్రతిక్రియ (Reaction) కలుగవలెను. ఆ ప్రతిక్రియ కలుగుటతోడనే బోధ ముద యించును. బాహ్యవిషయము వార్తాతరంగమును నా మెదడులోనికి పంపును. నా మనస్సు దానిని స్వీకరించి, బుద్ధియెదుట పెట్టును. బుద్ధి తనయందు అతఃపూర్వము కలిగియున్న భావాంకముల (Impressions) తో దానిని వర్గీకరించి ప్రతికారతరంగమును పంపును. ఆ తరంగము తోడనే బోధ మేర్పడును. కాని ఇంకను కార్యక్రమము ముగియలేదు. ఇంకొక్క కార్యము మిగిలియున్నది. ఇచ్చట నొక ఛాయాగ్రాహకయంత్రము (camera) కల దనుకొనుడు. అచట నొక పటము (గుడ్డ) కలదు. ఆ పటముపై నొక వస్తురూపమును కల్పింపవలెనని నా ఉద్దే శము. నేనేమి చేయవలెను? వస్తువుయొక్క వివిధకాంతి కిరణములు యంత్రముగుండా పోయి ఆ పటముపై బడి చేరియుండునట్లు చేయవలెను గదా. ఈ రూపమును గ్రహింప నేర్పడిన వస్తువు నిశ్చలముగా నుండుట కూడ అవసరము. చలించుచున్న వస్తువుపై రూపము నెట్లు కల్పింపగలను? అది నిలుకడయైన వస్తువుగా నుండవలెను. ఏలయన, నేను దానిమీదికి పఱపునట్టి కాంతికిరణములు చలించుచుండును. ఈ చలించు కిరణములను చేరదీసి, యొకచోట కూర్చి, వానికి పరస్పర సామరస్యము కల్పించి,

సమగ్రపఱచుట స్థిరవస్తువుమీదనే కదా సాధ్యమగును? మన విషయస్పర్శల సంగతికూడ ఇట్టిదే. ఇంద్రియములు వానిని లోనికి తెచ్చి మనస్సుకడ చేర్పగా, మనస్సు వానిని బుద్ధియెదుట పెట్టును. బుద్ధికి వెనుక స్థిరవస్తు వొకటి లేనిచో, ఈ వివిధస్పర్శచిహ్నములకు అచట పొందికకుదిరి, ఏకీభావ మేర్పడి, బాహ్యవిషయరూపము నిర్దుష్టముగా నచట చిత్రిత మగుట అసాధ్యము గదా. మాఱుపుల మయమగు మన మనశ్శరీరసంయోగమూర్తిలో ఏకీభావము కల్పించుచుండున దేది? క్షణక్షణము చలనమొందు(మాఱు) చుండు ఈ వస్తువును మునుపటిదే అని గుర్తింప సాధ్యపఱచున దెద్ది? మన మనస్సులపై ముద్రితములై యుండు వివిధభావ చిహ్నములు దేనిపై నొకటిగా కూర్పబడును? ఇంద్రియ గోచరవస్తుచిహ్నము లన్నియు దేనిపై కూడి స్థిరముగా నిలిచి, పొందికగల సమష్టిరూపముతో అగపడును? ఈ కార్యము సాధ్యమగుట కొక వస్తు వుండవలెననియు, మన శ్శరీరములతో పోల్చిచూచిన నది నిశ్చలమైనదిగా ఉండ వలెననియు, కనుగొనియున్నాము. ఛాయాగ్రాహియంత్ర మొక పటముపై గదా రూపకల్పనము నొనర్చును. కాంతి కిరణములతో పోల్చిచూచిన ఆ పటము నిశ్చలమైనది కానిచో, దానిపై రూప మేర్పడునా? దీనినిబట్టి తేలిన దే మనగా, మనస్సు ఆకృతులను దేనిపై చిత్రించు చున్నదో, మనోబుద్ధులు కొని తెచ్చు విషయస్పర్శలు దేనిపై నిలిచి వర్గీకరణమొంది సమష్టిరూపము దాల్చునో, అది— ఆ దర్శించు వస్తువు—వ్యక్తిత్వము గలదిగా నుండవలెను.

దానిని మానవుని ఆత్మ యందురు.

ప్రాణాకాశములుగా చీలునది విశ్వమానసము (మహత్తు) అనియు, మానసమున కావల మనలో ఆత్మ కలదనియు, కనుగొంటిమి. జగత్తులో విశ్వమానసమునకు వెనుక నొక ఆత్మ (విశ్వాత్మ) కలదు. దానినే దైవ మందురు. మానవవ్యక్తిలో నుండుదానిని మానవాత్మ (జీవాత్మ) యందురు. ఈ జగత్తులో, ఈ ప్రపంచవ్యవస్థలో, విశ్వమానస మెట్లు ప్రాణాకాశములుగా వికాసమొందెనో, అట్లే విశ్వాత్మ విశ్వమానసముగా వికసించె నని మన మెఱుగవలెను. వ్యక్తిమానవునియందు కూడ ఇట్లే జరుగునా? అతని శరీరమును సృజించున దతని మానసమేనా? అతని మానసమును సృజించున దతని ఆత్మయేనా? అనగా, అతని ఆత్మయు, మనశ్శరీరములును, మూడు ప్రత్యేక భిన్న వస్తువులా, మూడును ఒకదానిలోనివేనా, లేక ఒకే వస్తువు యొక్క మూడు భిన్నావస్థలా? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము కనుగొనుటకై మనము క్రమేణ యత్నింతుము. మనకు కానిపించు ఈ బాహ్యశరీరములోపల స్పర్శేంద్రియ మనో బుద్ధులును, బుద్ధివెనుక ఆత్మయు, కలవని యిప్పటికి కనుగొంటిమి. ఆత్మ శరీరముకాదనియు, మనస్సుకూడ కాదనియు, మన తాత్కాలిక నిర్ణయము. మతప్రపంచమున నిచ్చట అభిప్రాయభేదము లేర్పడుచున్నవి. ద్వైతనామమున పరగు మతము లన్నియు ఆత్మ సగుణ మనును. దానికనేకగుణములు కలవని, మన అనుభూతులన్నియు—భోగములు, కష్టములు, సుఖములు—నిజముగా దానివే అని,

బోధించును. ఆత్మ కట్టిగుణము లేవియు లేవనియు, అది నిర్గుణ మనియు, అద్వైతుల మతము.

మొదట ద్వైతులను కైకొని, ఆత్మనుగూర్చియు, దాని అనంతరగతినిగూర్చియు, వారి భావమును తెలుప యత్నింతును. పిదప ద్వైతభావమును నిరాకరించు మతమును విచారించి, చివరకు, అద్వైతమతము చేకూర్చు సామరస్యమును కనుగొన యత్నింతము. జీవాత్మ మనశ్శరీరములకన్న భిన్నము గనుకను, అది ప్రాణాకాశసమ్మేళన ఫలము కాదుగనుకను, మృత్యురహితమై యుండవలెను. ఏల? మృత్యు వనగా నేమి? మూలవస్తువులుగా చీలిపోవుట. వస్తుసంయోగముచేత కలిగినదానికే గదా ఇట్లు వియోగము కలుగగలదు? రెండు మూడు వస్తువుల కూడికచే కలిగిన వస్తువే వియోగదశలో మూలవస్తువులుగా చీలిపోగలదు. సంయుక్తవస్తువు కాకుండుదానికి వియోగదశ, అనగా మృత్యువు, కలుగనేరదు. అది నిత్యము. అనంతకాల మది నిలిచియే యుండును. అది సృష్టింపబడినది కాదు. సృష్టింపబడిన వస్తువు లన్నియు సంయుక్తములే. శూన్యములోనుండి సృష్టి కలుగుట నెవ్వరును చూడలేదు. మన మెఱిగిన సృష్టియంతయు అతఃపూర్వ ముండిన కొన్ని వస్తువులను కూర్చి కల్పింపబడిన క్రొత్త రూపములే. కావున అసంయుక్తవస్తువగు జీవాత్మ అనాదిసిద్ధ మైనదిగా నుండవలెను. అనంతముగా ఎప్పటికిని ఉండును. శరీరపతనానంతరముకూడ ఆత్మ నిలిచియుండును. వేదాంతమతప్రకారము ఈ శరీర వియోగకాలమున నరుని జీవశక్తులు మరలి మనస్సులో

లీనమగును, మనస్సు ప్రాణములో లీనమగును, ప్రాణము ఆత్మలో చేరును. అంతట జీవాత్మ సూక్ష్మశరీర మనబడు దానితో కూడ (దానిని ఆచ్ఛాదనముగా ధరించియో యన) బయటకు వచ్చును. దానిని మీరు మానసికశరీర మనిగాని, పారమార్థికశరీర మనిగాని, అనవచ్చును. మానవుని సంస్కారములు దీనిలో నుండును. సంస్కారము లనగా నేమి? మన స్సొక సరస్సు వంటిది. ప్రతి తలంపు ఆ సరస్సునం దొక తరంగ మనవచ్చును. సరస్సులో తరంగము లెట్లు మీది కెగయుచు క్రిందపడి అదృశ్యమగుచు ఉండునో, అట్లే ఈ భావతరంగములుకూడ చిత్తమున పొడచూపుచు, అడగిపోవుచు, ఉండును. కాని ఆ అడగిపోవుట తాత్కాలిక మాత్రము. అవి క్రమాధికముగా సూక్ష్మములును, సూక్ష్మతరములును, అగును గాని, అన్నియు అచటనే, పిలుపు వినవచ్చినంతనే పై కెగసివచ్చుటకు సంసిద్ధములుగా, అడగి యుండును. జ్ఞప్తిచేసికొను టనగా, సూక్ష్మరూపమున నడగియున్న భావములను మరల తరంగరూపమున వెలికి రమ్మని పిలుచుటయే. మనము తలచిన తలపు లన్నియు, చేసిన పను లన్నియు, మనస్సులో నిట్లు సూక్ష్మరూపమున నిలిచియుండును. మానవుడు మృతినొందినప్పుడు ఈ సూక్ష్మచిహ్నములు సమష్టిరూపమున మనస్సులో నుండును. కాని మనస్సు ఈ కవిలె నొక సూక్ష్మపదార్థము (శరీరము) లోని కనిపివై చును. ఆత్మ ఈ సంస్కారములను, సూక్ష్మశరీరమును, ధరించియోయన బహిర్గతమగును. ఈ వివిధసంస్కారములచే చిహ్నితములైన వివిధశక్తులయొక్క సమష్టిఫలముచే ఆత్మ

యొక్క అనంతరగతి నిర్ణయింపబడును. మా శాస్త్రములలో ఆత్మకు మూడు వేర్వేఱు గమ్యములు పేర్కొనబడినవి.

ఆధ్యాత్మికోన్నతి గన్న వారు మరణించినప్పుడు, సూర్యకిరణముల వెంట బోయి సూర్యలోక మనబడుదానిని చేరుదురు. దాని ద్వారా చంద్రలోక మనబడుదానిని, దానిగుండ విద్యుల్లోక మనబడుదానిని, చేరుదురు. అప్పటికే పరమసుఖస్థితి (ముక్తి) నందిన మఱొక ఆత్మ వారి నచట కలసికొని, లోకము లన్నిటిలో ఉన్నతమగు బ్రహ్మలోక మునకు తోడ్కొనిపోవును. ఈ ఆత్మ లచ్చట సర్వజ్ఞులును, సర్వశక్తిమంతులును, అగుదురు. దాదాపు భగవంతునంత జ్ఞానశక్తులు వారి కలవడును. వారి కచటనే స్థిరనివాసమని ద్వైతులును, కల్పాంతమున వారు బ్రహ్మముతో నైక్య మొందుదురని అద్వైతులును చెప్పుదురు. ఫలాపేక్షతో సత్కర్మము లొనర్చినవారు రెండవతరగతికి చేరుదురు. వీరు మరణించినప్పుడు తమ సత్కర్మఫలముగా చంద్రలోకము అనబడుదానికి కొంపోబడుదురు. అందనేక స్వర్గము లుండును. వారి కచట సూక్ష్మశరీరములు—దేవతాశరీరములు—ప్రాప్తించును. వారు దేవతలై స్వర్గసుఖము ననుభవించుచు, దీర్ఘకాల మచట నివసింతురు. తదనంతరము వారి పూర్వ కర్మము వారిని మరల ఎదుర్కొని భూలోకమునకు పడ ద్రోయును. వాయులోక, మేఘలోకాదిమార్గమున వర్ష బిందురూపమున వారు భూలోకమున పడుదురు. అచట వారేదోయొక ధాన్యములో చేరియుందురు. వారి సూక్ష్మ శరీరమునకు వలయు పదార్థము నమర్ప నర్హుడగువా డా

ధాన్యమును సకాలమున తినుట తటస్థించును. చివరతరగతి వారు పాపాత్ములు. వారు మరణించినప్పుడు భూతములుగను, పిశాచములుగను, అయి భూమికిని చంద్రలోకమునకును, నడుమ నెచటనో నివసించుచుందురు. ఇందు కొందఱు మానవుల కశాంతి కలిగింతురు. కొందఱు నెయ్యము చూపుదురు. ఇట్లు కొంతకాల ముండినపిదప వారు భూమిపై కూలి జంతువు లగుదురు. జంతుశరీరమున కొన్నాళ్లు గడపిన పిదప అం దుండి విముక్తులై మరల మానవు లగుదురు. వారి కప్పుడు మోక్షసాధనార్థము కృషిచేయుటకు మఱొక అవకాశము లభించును. దీనినిబట్టి తేలిన దేమనగా, దాదాపు పరిపూర్ణస్థితి నందుకొన్నవారు—అతిస్వల్పకల్మషశేషముమాత్రమే కలవారు—సూర్యకిరణమార్గమున బ్రహ్మలోకమున కేగుదురు. మధ్యమస్థితి నందినవారు—స్వర్గకాంక్షతో కొంత సత్కర్మ మొనర్చినవారు—చంద్రలోకములోని స్వర్గముల కేగి దేవతాశరీరము లందుదురు. కాని వారు మరల మనుష్యరూప మొందవలెను. అనగా, పరిపూర్ణత్వ మొందు నవకాశము వారికి మరల నింకొకసారి లభించును; మిక్కిలి పాపిష్ఠులుగా నుండినవారు భూతపిశాచములై ఆపిదప మృగములు కావలసియుందురు. అంతటమరల మానవులై సిద్ధత్వమును సాధించుటకు మఱొక అవకాశము గాంతురు. భూలోకమును కర్మభూమి యందురు. మానవుడు సత్కర్మముగాని దుష్కర్మముగాని యొనర్చుచోటిదియే. స్వర్గకాంక్షతో సత్కర్మము లొనర్చి దేవత్వ మొందినవాడా దేవతాశరీరముతో దుష్కర్మమును పోగుచేసికోజాలడు.

భూలోకమున నొనర్చిన సత్కర్మఫల మనుభవించుటే అచట జరుగు పని. ఆ సత్కర్మము వ్యయ మగుటతోడనే తన పూర్వజీవితపు దుష్కర్మసంచయముయొక్క సమష్టిబల మెదుర్కొని అతనిని మరల భూలోకమునకు దిగద్రోయును. అట్లే పిశాచము లైనవారు ఆ దశలో క్రొత్త కర్మమును కూర్చుకోనేరరు. పూర్వదుష్కర్మఫలముల ననుభవించుటే అపుడు జరుగునది. వారు పిదప జంతుశరీరములతో నున్నప్పుడు జరుగునదికూడ ఇదియే. ఆ దశయు అంత మొందినపిదప వారును మానవు లగుదురు. సత్కర్మములకు పారితోషికరూపమునను, దుష్కర్మములకు శిక్షారూప మునను, కలుగు జీవితదశలు నూత్నకర్మమును కూర్ప సమర్థములు కావు. ఆ కర్మఫలముల ననుభవించుటకు మాత్రమే ఆ దశలు కలుగునది. మిక్కిలి అసాధారణ రూపములగు సత్కర్మములును, దుష్కర్మములును, అతి త్వరితముగా ఫలమిచ్చును. ఎట్లనగా జీవితకాలమున నంతయు దుష్కార్యములే చేయుచుండినవాడు ఏదో యొక్క సత్కార్య మొనర్చెనేని, ఆ సత్కార్యఫలము వెంటనే కలుగును. కాని ఆ ఫలానుభూతి ముగియుటతోడనే అతని దుష్కార్యఫలములుకూడ అనుభవమునకువచ్చును. సగటున జీవితవైఖరి మంచిది కాకపోయినను, కొన్ని సత్కార్యములను, కొన్ని మహాకార్యములను, చేసినవారు దేవతలగుదురు. కాని కొన్నాళ్లా దేవతాశరీరములతో నుండి, దేవతాశక్తు లనుభ వించినపిదప, వారు మరల మానవులు కావలసియుండును. సత్కర్మబల మిట్లు వ్యయమగుటతోడనే తొంటి దుష్కర్మ

మనుభవమునకు వచ్చును. మిక్కిలి అసాధారణ దుష్కార్యము లొనర్చినవారు భూతపిశాచశరీరములు ధరింప వలసివచ్చును. ఆ దుష్కర్మఫల మంతయు అనుభుక్తమైన పిదప వారార్జించుకొనియున్న కొద్దిపాటి సుకృతముచే వారు మరల మనుష్యత్వ మందుదురు. బ్రహ్మలోకమునకు (ఆ లోకము ప్రాప్తించినవారికి పునఃపతనముగాని పునరావృత్తిగాని లేవు.) పోవు మార్గమునకు దేవయాన మనియు, స్వర్గలోకమునకు పోవుమార్గమునకు పితృయాన మనియు పేళ్లు.

కావున వేదాంతమతప్రకారము సర్వభూతములలో మానవుడు శ్రేష్ఠుడు. కర్మక్షేత్రమగు ఈ భూలోకము సర్వలోకములలో శ్రేష్ఠము. ఇదియేకదా పరిపూర్ణత్వ మొందు మహావకాశమును మానవునకు కల్పించునది. దేవతలు, దేవయోనులు (Angels) మున్నగువా రందఱును మనుష్యత్వ మందినగాని పరిపూర్ణులు కాజాలరు. ఇదియే మహాకేంద్రము, అద్భుతసమష్ఠితి, అద్భుతావకాశము — ఈ మానవ జీవితము.

తత్త్వశాస్త్రములలోగల రెండవ దృక్పథము నిప్పుడు పరికింతము. నే నిప్పుడు వివరించుచుండిన ఆత్మవాదమును బౌద్ధమతస్థు లేమాత్ర మంగీకరింపరు. "ఈ మనశ్శరీరములకు మూలమగు వస్తు వేదోయొకటి కలదని ఊహించు టేల? భావప్రచారమున కీ అడ్డు కల్పించు టెందుకు? మనశ్శరీరములతోకూడిన ఈ మూర్తి కాక మఱొక మూడవవస్తువు—ఈ ఆత్మ—కూడ కలదని యేల అంగీకరింపవలెను? దానితో పనేమి? ఈ మూర్తిని గ్రహించుటకు వలయున దంతయు

దానిలోనే లేదా ? మూడవవస్తువు నొకదాని నేల క్రొత్తగా తెచ్చి పెట్టుకోవలెను?'' అని వారి వాదము. ఈ వాదములు, ఈ తర్కము, బలిష్ఠములు. బాహ్యపరిశోధన కీ మూర్తి స్వయంబోధకముగనే కానవచ్చును. మన మనేకుల మట్లు తలతు మనుట మాత్రము నిస్సంశయము. అగుచో, మన శ్శరీరములు రెంటికి భిన్నమై, రెంటికి వెనుకనిలిచి, రెంటికి మూలాధారమై, ఈ ఆత్మ యొకటి కలదని ఏలచెప్పవలెను? మనశ్శరీరములు మాత్రమే ఉండుగాక. నిరంతరపరిణామము (మార్పు) చెందుచుండు భౌతికపదార్థప్రవాహము పేరు శరీరము. నిరంతరపరిణామ మొందుచుండు చైతన్య (ఎఱుక) ప్రవాహము, లేక భావపరంపరాప్రవాహము, పేరు మనస్సు. బాహ్యదృష్టి కీ రెండును ఒకటిగా చూపట్టుటకు కారణ మేమి? ఈ ఐక్యము నిజముకా దనుకొందము. మండుచుండు దివ్వటీ నొకదానిని వేగముతో గిరగిరత్రిప్పుము. చక్రాకృతి గల మంట కనిపించును. నిజమున కా చక్రము లేదు. కాని దివ్వటీయొక్క అవిరామపరిభ్రమణము ఆ చక్రభ్రాంతిని కల్పించుచున్నది. అట్లే ఈ జీవితములో ఐక్యములేదు. అవిరామముగా, అపారవేగముతో, ప్రవహించుచుండు భౌతికపదార్థరాశి అది. ఈ పదార్థములరాశి నంతయు మన మొకేవస్తు వనవచ్చును. అంతయే. మనస్సు విషయము కూడ అట్టిదే. భావము లన్నియు పరస్పరభిన్నములు. ఐక్యభ్రాంతి కల్పించునది ప్రవాహవేగమే. కావున మూడవ వస్తువుతో అవసరము లేదు. జగత్తంతటిలో కానిపించు ఈ మనశ్శరీరదృశ్యమే నిజముగా నుండునది. వీని కాధార

మని మఱొకవస్తువును ప్రతిపాదింపకుము. ఈ బౌద్ధమత భావమును ఈ కాలమున కొన్నిమతములవారు, కొన్ని మతశాఖలవారు, అవలంబించి, ప్రతివారును అది క్రొత్త భావమనియు, తామే దానిని సృజించిరనియు చెప్పుకొనుచున్నారు. బౌద్ధతత్త్వశాస్త్రము లనేకములలోని కేంద్రభావమిది: 'ఈ జగత్తు స్వయంసాహాయ్యకము. దీనికొక మూలాధారమును కల్పింపజూచుట కేవలము అనావశ్యకము. ఈ ఇంద్రియగోచర ప్రపంచము వినా ఇంకేమియు లేదు. ఈ ప్రపంచమున కాధారభూతముగా నొకదానిని భావించుట నిష్ప్రయోజనము. గుణసముదాయమే ఈ సర్వమును. ఏదో ఒక వస్తువు కలదనియు, ఈ గుణములు దానికి సంబంధించినవనియు అపోహపడ నేల? వస్తు వేదో కలదను భ్రాంతికి కారణము గుణములయొక్క వేగవంతమగు పరస్పరవినిమయము (మార్పు) లేకాని, వాని వెనుక సుస్థిరవస్తు వొకటి కలిగియుండుట కాదు.' ఈ వాదములలో కొన్ని అత్యద్భుతములు; మన సామాన్యానుభవమున కనురూపములై యుండుటచే అవి ఎల్లరకు నచ్చును, నిజమునకు కోటి కొక్కరైన ప్రకృతిదృశ్యములుకాక వే ఱేదైన భావింపగలరా? జనసామాన్యమునకు ప్రకృతి ఎప్పుడును మాఱుచు, వేగముగా తిరుగుచు, కూడుచు, కలిసిపోవుచు, ఉండు పరిణామరాశిగనే తోచును. దీని వెనుక నుండు నిశ్చలసముద్రముయొక్క క్షణదర్శనభాగ్యమైన కలవారు మిక్కిలి అరుదు. జనసామాన్యమున కీ జగత్తు నిరంతరచలనమయమే, భీషణకల్లోలరాశియే. మన కిప్పుడు రెండు వాదములు కానిపించు

చున్నవి. మనశ్శరీరములకు మూలమై, నిర్వికారము సుస్థిరము అగు వస్తు వేదో కలదని యొకవాదము. నిర్వికారతగాని, సుస్థిరతగాని ఈ జగత్తులో లేనేలేదు, సర్వము మార్పులమయము, మార్పులుతప్ప నింకేమియు లేదు : అనునది రెండవవాదము. ఈ భిన్న భావముల పరిష్కరణము తత్త్వవిచారములోని ఆవలి మెట్టగు అద్వైతమతములో కలుగుచున్నది.

ఈ సర్వమునకు మూలమైన వస్తు వొకటి కలదు, అది నిర్వికారము (మార్పు లెఱుగనిది) అను ద్వైతవాదము నద్వైతమత మంగీకరించును. మార్పులులేని వస్తు వొకటి లేనిచో మార్పు అను భావమునే మనము గ్రహింపజాలము. అంతగా మాఱని వస్తు వొకదాని నెఱిగినప్పుడే మనకు వస్తువులోని మార్పు గోచరమగును. అంతకన్న తక్కువగా మాఱు మఱొకవస్తువుతో పోల్చినప్పు డీ వస్తువుకూడ ఎక్కువ మాఱుపులు కలదిగనే గోచరించును. ఇట్లు పోగా పోగా, చివరకు మార్పులకే లోనుకాని వస్తు వొకటి ఉండి తీఱవలెనని మన మంగీకరింపక తప్పదు. ఈ వ్యక్తప్రపంచ మంతయు నొక కాలమున అవ్యక్తస్థితిలో, నిశ్చలముగా, నిశ్శబ్దముగా, ఉండియుండవలెను. భిన్నముఖముల నాకర్షించు పరస్పర విరుద్ధశక్తుల సంఘర్షణఫలమే ఆ నిశ్చలత్వము. అప్పుడే శక్తియు గోచరరూపమున నుండదు. సమస్థితి (Equilibrium) చెదరినప్పుడే గదా శక్తి గోచరరూపమునకు వచ్చును? ఆ సమస్థితికి మరల వచ్చుటకే జగత్తు అవిరామముగా పర్వులిడుచున్నది. ఇంతకన్న నిస్సంశయముగా మన

మే విషయము నెఱుగము. నిర్వికారవస్తు వొకటి కలదని ద్వైతులు చెప్పు మాట నిజమే; కాని అది మనస్సు కాదు, శరీరము కాదు, రెంటికిని భిన్నమగు మూలపదార్థము, అనుట మాత్రము పొరపాటు. ఈ ప్రపంచమంతయు మాఱుపుల రాశి అను బౌద్ధవాదము నిస్సంశయముగా సత్యమే. ఏల యన నే నీ ప్రపంచమునకన్న వేఱైయుండు నంతవఱకు; నేను వెనుక నిలుచుండి యెదుటనుండు నొక వస్తువును చూచుచున్నంతవఱకు; చూచువాడు చూడబడునది, అను రెండు వస్తువు లుండువఱకు: ఈ ప్రపంచము మార్పులు గలదిగనే—ఎల్లప్పుడు మాఱుచుండునదిగనే—కానవచ్చును. యథార్థస్థితి యేమనగా, ఈ లోకములో వికారత కలదు, నిర్వికారతయు కలదు. ఆత్మ, మనస్సు, శరీరము మూడు ప్రత్యేకవస్తువులు కావు. ఈ మూడును గల మూర్తి ఏక వస్తువు. మనశ్శరీరములుగా, మనశ్శరీరముల కతీతముగా, కానిపించున దొకే వస్తువు. కాని అది ఏక కాలమున ఈ మూడుగా నుండదు. శరీరమును చూచువానికి మనస్సు చూపట్టదు. మనస్సును చూచువానికి ఆత్మ యనునది చూపట్టదు. ఆత్మను చూచువానికి మనశ్శరీరము లదృశ్య మగును. చలనమే చూచువానికి పరిపూర్ణనిశ్చలత్వ మెన్న డును గోచరింపదు. పరిపూర్ణనిశ్చలత్వము చూచువానికి చలన మదృశ్యమైనది. త్రాటి నొక్కొక్కసారి సర్పముగా భ్రమింతురు. అట్టిచో సర్పరూపమును చూచువానికి త్రా డదృశ్యమైనది. ఈ భ్రాంతి నశించి త్రాటిని చూచువానికి సర్ప మదృశ్యమైనది.

అనగా, ఉండున దొక్కవస్తువే. అది సర్వాత్మకము. అదియే నానారూపములతో కానిపించును. ప్రపంచములో నిజముగా నుండున దీ ఆత్మ—ఈ యథార్థవస్తువు—ఒక్కటే. అద్వైతపరిభాషలో దీనిని బ్రహ్మమందురు. నామరూపములు అడ్డువచ్చుటచే ఇదియే నానారూపకముగా కానిపించును. సముద్రతరంగములు చూడుడు. ఒక్క తరంగమైన నిజముగా సముద్రమునకన్న భిన్నమా? కాకపోయినను, భిన్నముగా ఏల కనిపించును? నామరూపకారణముననే—తరంగరూపమును, దానికి మన మిడు తరంగనామమును. ఇందుచేతనే అది సముద్రమునకన్న భిన్నమైనది. ఈ నామరూపములు పోయినచో, అది ఆ సముద్రమే. తరంగమునకు, సముద్రమునకు, నిజమగు భేద మెవరు కల్పింపగలరు? అనగా, ఈ ప్రపంచ మంతయు అభిన్నమగు ఒకే అస్తిత్వము. నామరూపము లీ భేదము లన్నిటిని కల్పించినవి. సూర్యుడు లక్షోపలక్షల జలబిందువులపై ప్రకాశించును. అప్పుడు ప్రతిబిందువుపై పరిపూర్ణరూపముతో నొక సూర్యబింబము కనిపించును గదా. అట్లే ఈ యేకైక వస్తువు, ఈ ఆత్మ, ప్రపంచమున నుండు ఒకే యథార్థ వస్తువు, ఈ అసంఖ్యాకభేదమయ నామరూపములపై ప్రతిబింబించి, భిన్నముగా కానిపించుచున్నది. కాని నిజమునకది ఏకవస్తువే. ''నేను'', ''నీవు'' అనునవి లేవు; అంతయు ''నేను'', లేక అంతయు ''నీవు''. ఈ ద్వైతభావము, రెండు అనెడుభావము, పరిపూర్ణమిథ్య. మనకు సామాన్యముగా కానిపించు ఈ జగత్తు ఈ అసత్యజ్ఞానఫలము. వివే

కము కలిగి, 'ఉండున దంతయు ఒక్కటే, రెండు లేవు' అని మానవుడు కనుగొనినప్పుడు, తానే ఈ జగత్తని అతనికి తెలిసిపోవును. "ఈ నిరంతరపరిణామరూపమున నుండు జగత్తును నేనే. సర్వపరిణామములకు, సర్వగుణములకు, అతీతుడనగు నిత్యపరిపూర్ణుడను, నిత్యానందమయుడను నేనే."

కావున ఉండున దంతయు ఆ నిత్యశుద్ధము, నిత్యపరిపూర్ణము, అవికార్యము, అవికృతము, అగు నొక్క ఆత్మయే. అది ఎన్నడును మార్పు నొందలేదు. జగత్తులోని మార్పు లన్నియు ఆ ఏకమగు ఆత్మలోని అసత్యదృశ్యములు. నామరూపము లా ఆత్మపై ఈ స్వప్నదృశ్యము లన్నిటిని చిత్రించినవి. తరంగమును సముద్రమునకన్న భిన్నముగా చేయునది రూపమే. తరంగ మడగిపోయినచో, రూపము నిలుచునా? నిలువదు; అదృశ్యమగును. తరంగపు ఉనికికి సముద్రపు ఉనికియే ఆధారము. కాని సముద్రపు ఉనికికి తరంగపు ఉనికి యేమాత్రము ఆధారము కాదు. తరంగ మున్నంతసేపే రూప ముండును. తరంగ మదృశ్యమగుటతోడనే అదియు అదృశ్య మగును. అప్పు డది నిలువజాలదు. ఈ నామరూపములు మాయ అనబడుదానిచే కల్పింపబడును. ఈ మాయయే వ్యక్తిత్వములను కల్పించునది; అనగా ప్రతివారిని వేర్వేఱుగా తోచునట్లు చేయునది. కాని దానికి అస్తిత్వము (ఉనికి) లేదు. అది కలదని చెప్పజాలము. రూపము కలదని చెప్పుటకు వీలులేదు. మఱొక వస్తువుయొక్క ఉనికిపై అది ఆధారపడి యుండునుగదా.

అది లేదనియు అనజాలము—ఈ భిన్నత నంతయు అదియే కదా కల్పించుచున్నది. అనగా, అద్వైతవేదాంతప్రకారము ఈ మాయ, లేక అవిద్య—లేక నామరూపములు, లేక యూరపు దేశమువా రనునట్లు "దేశకాలనిమిత్తత్వములు"—ఈ అఖండపరిపూర్ణవస్తువునుండి, ఈ ఏకత్వమునుండి, ఈ ప్రపంచనానాత్వమును కల్పించి దృష్టిగోచరము చేయుచున్నది. వాస్తవముగా ఈ ప్రపంచ మా యేకపదార్థమే. పరమసత్యములు రెండుకలవని భావించు టంతయు పొరపాటే. ఏకవస్తువే కలదని ఎఱుగుటే నిజము నెఱుగుట. భౌతికక్షేత్రమునను, మానసికక్షేత్రమునను, ఆధ్యాత్మిక క్షేత్రమునను, ఈ సత్యము అనుదినము స్థాపింపబడుచున్నది. మీరు, నేను, సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు, ఒకే భౌతికపదార్థసాగరములోని వేర్వేఱు బిందువుల వేర్వేఱు పేళ్లనియు, ఈ పదార్థరాశియొక్క రూపము నిరంతరపరిణామ మొందుచున్నదనియు, నేడు నిరూపింపబడినది. సూర్యునిలో కొన్నిమాసముల క్రిందట నుండిన శక్తిలో నొక స్వల్పాంశము నేడు మానవునిలో నుండవచ్చును; రేపొక జంతువులో, ఆ మఱుదిన మొకవృక్షములో, నుండవచ్చును. అది సర్వదా వచ్చుచు, పోవుచు, ఉన్నది. ఇదంతయు ఒకే అఖండమును అనంతమును, అగు పదార్థరాశి. దానిలో భేదములు కల్పించునది నామరూపములే. అం దొక చుక్కను సూర్యుడని, ఇంకొక చుక్కను చంద్రుడని, వేఱొకచుక్కను నక్షత్రములని, మఱొక దానిని మనుష్యుడని, ఇంకొక దానిని జంతువని, వేఱొక దానిని వృక్షమని, ఇట్లు అనంతనామ

ములతో వ్యవహరించుచుందుము. ఈ పేళ్లన్నియు కృత్రిమములే; సత్యదూరములు. ఇదంతయు నిరంతరపరిణామమొందు ఒకే పదార్థరాశి గదా. మఱొక దృక్పథమునుండి ఈ ప్రపంచమే ఒక భావసముద్రమనియు, అందు మనమొక్కొక్కర యొక్క మనస్సను పేరు గల బిందువు వంటివార మనియు, చెప్పవచ్చును. నీ వొకమనస్సువు, నే నొక మనస్సును, ప్రతిమానవుడును ఒకమనస్సు. ఇంతే కాదు. మన కన్నులు భ్రాంతిరహితము లైనప్పుడు, మనస్సు నిర్మలమైనప్పుడు, జ్ఞానదృక్పథమునుండి మన కీ ప్రపంచమే నిత్యశుద్ధము, నిర్వికారము, అనశ్వరము, అగు అఖండ పరతత్త్వముగా కానిపించును.

అగుచో, ద్వైతులు ప్రతిపాదించు సాంపరాయ (మరణానంతర) గతి విషయ మే మగును? మృతినొందిన మానవుడు స్వర్గమునకో, మఱేలోకమునకో పోవుననియు, పాపిష్ఠులు పిశాచములు, జంతువులు, అగుదురనియు, ఇంకను ఇట్టి వేవేవో వారు చెప్పుదురుగదా? వచ్చువారు లేరు, పోవువారు లేరు, అని అద్వైతి పల్కును. నీ వెట్లు రాగలవు, ఎట్లు పోగలవు? నీవు పరిపూర్ణమవుగదా. నీవు పోవుట కే చోటు కలదు? ఒక బడిలో కొందఱు బాలబాలికల పరీక్ష జరుగుచుండెను. పరీక్షకుడు లేనిపోని కఠిన ప్రశ్న లడిగెను. "ఈ భూమి ఏల పడిపోక నిలిచియున్నది?" అనునది అం దొక ప్రశ్న. గ్రహమండలములయొక్క ఆకర్షణశక్తియో, మఱేదో వారికి దురవగాహముగానుండు విషయ మాతని మనస్సులో నుండెను. బిడ్డలలో ననేకు

లా ప్రశ్నమునే అర్థము చేసికొనజాలక ఏవేవో వెఱ్ఱిమొఱ్ఱి సమాధానములు చెప్పిరి. కాని అంతలో నొక బుద్ధిశాలినియగు బాలిక "అది ఎక్కడ పడగలదు?" అని మాఱుప్రశ్న వేసెను. పరీక్షకుని ప్రశ్నయే అర్థరహితము. అనంత జగత్తులో క్రిందుమీదులు లేవు. సంబంధభావము వర్తించు చోటనే క్రిందుమీదు లుండగలవు. అట్లే ఆత్మవిషయమును గూర్చి మాటలాడునపుడు జననమరణవ్యవహారమే అర్థరహితము. పోవువా రెవరు, వచ్చువా రెవరు? నీ వెచ్చట లేవు? నీ వాక్రమించియుండని స్వర్గ మెచ్చట కలదు? జీవాత్మ సర్వగతము. అది ఎచ్చటికి పోగలదు? ఎచ్చటికి పోలేదు? అది అంతటను కలదు. కావున పరిపూర్ణత్వ మొందిన వారికి ఈ శిశుస్వప్నము; ఈ జననమరణములు, స్వర్గములు, ఉన్నతలోకములు, అధోలోకములు అనెడు భ్రాంతి: వెంటనే అదృశ్యమగును. దాదాపు పరిపూర్ణ దశకు వచ్చినవారి కీ భ్రాంతి బ్రహ్మలోకమువఱకు గల దృశ్యము లన్నియు చూపి అదృశ్యమగును. అజ్ఞానులకు మాత్ర మది నిలిచియుండును.

స్వర్గమున కేగుట, మృతినొందుట, జన్మించుట, అనువానిని లోకమంతయు నమ్ముటకు కారణ మేమి? నే నొక గ్రంథమును చదువుచున్నాను. ఒక్కొక్క పుటను ముగించి మఱొకపుట త్రిప్పుచున్నాను. ఇంకొక పుట వచ్చును. అదియు త్రిప్పుచున్నాను. మాఱుపుచెందున దేది? వచ్చునది పోవునది ఏది? నేను కాదు, పుస్తకము. ఈ ప్రకృతి యంతయు ఆత్మ చేతిలోని పుస్తకము. ఒక్కొక్క

అధ్యాయము చదువబడి త్రిప్పివేయబడుచున్నది. అప్పుడప్పు డొక్కొక్క దృశ్యము కానిపించుచుండును. అదియు చదివి త్రిప్పబడును. అంతట మఱొకటి వచ్చును. కాని ఆత్మలో మాఱు పేమియు లేదు. అది నిత్యము. మాఱునది ప్రకృతి, మానవుని ఆత్మ కాదు. అది ఎన్నడును మార్పు నొందదు. జననమరణములు ప్రకృతిలోనివి; నీలోనివి కావు. కాని పామరులు భ్రాంతి నొందుదురు. తిరుగునది సూర్యుడు, భూమి కాదు అని యెట్లు భ్రమపడుచున్నామో, అట్లే మృతినొందునది మనము, ప్రకృతి కాదు, అని భ్రమపడు చున్నాము. కావున ఇవన్నియు భ్రమలు. పరుగిడునది పొలములు, రైలు కాదు, అని యెట్లు భ్రమపడుచున్నామో, అట్లే ఈ జననమరణవిషయమునకూడ భ్రమపడుచున్నాము. ఒక్కొక్క మానసికస్థితియందుండు మానవులకే ప్రపంచము ధాత్రీ సూర్యచంద్ర నక్షత్రములుగా తోచును. అదే మానసికస్థితియందున్నవా రందఱికి నట్లే తోచును. మీకును నాకును నడుమ—వివిధక్షేత్రములలో—లక్షోప లక్షల జీవులు కలరు. వారు మనలను చూడజాలరు, మనము వారిని చూడజాలము. మన మానసికస్థితిలోనే, మన ముందు క్షేత్రములోనే ఉండువారుమాత్రమే మనకు కనిపింతురు. ఒకే శ్రుతి యందుండు వాద్యము లొండొంటిని అనుకరించును. "మానవశ్రుతి" అనబడునది మాఱినచో, మానవు లిక నిచట గోచరింపరు. "మానవలోక" మంతయు అదృశ్యమై ఇంకేదో యొక దృశ్యము వ్యక్తమగును. అది దేవతలు, దేవతాలోకము కావచ్చును: లేక పాపులకు

పిశాచములు, పిశాచలోకము కావచ్చును. కాని ఇవన్నియు వేర్వేఱు దృక్పథములనుండి కానిపించు ఒకే లోకము. మానవక్షేత్రమునుండి ఇది ధాత్రీ సూర్యచంద్ర నక్షత్రాదులు; పాపక్షేత్రమునుండి ఇదియే నరకలోకము; స్వర్గకాంక్షగలవారి కిదియే స్వర్గము. సింహాసనస్థుడగు నొక దేవుని మ్రోల నిలిచి అతనిని కీర్తించుచుండుటే జీవిత పరమార్థముగా గలవారికి మరణానంతర మాదృశ్యమే కానిపించును. వారి కీ లోకమే విశాలస్వర్గముగా మాఱిపోవును. ఱెక్కలుగల దేవయోను లచ్చట ననేక జాతులవారుందురు. గద్దెపై నొక దేవుడు కూర్చుండియుండును. ఈ స్వర్గము లన్నియు మానవకల్పితములు. కావున ద్వైతి చెప్పున దంతయు నిజమైనను, అది కేవల స్వకల్పితము అని అద్వైతి చెప్పును. ఈ లోకములు, భూతపిశాచములు, దేవతలు, నూత్నశరీరధారణములు, పునర్జన్మములు : ఇవన్నియు పురాణకథలు. ఈ మనుష్యజీవితముకూడ అట్టిదే. ఈ జీవిత మొక్కటే సత్య మనుకొను మహాప్రమాదమునకు మనుష్యు లందఱును లోనగుచున్నారు. ఇతరవిషయములు పురాణకథ లన్నప్పుడు వా రామాటను బాగుగనే గ్రహింతురు. కాని, తమ నమ్మకములుకూడ అట్టివేయని వా రంగీకరింప నొల్లరు. ఈ కానిపించున దంతయు కేవల కల్పితకథ. మన మీ శరీరములము అనుటకన్న పెద్ద బొంకు లేదు. మన మెన్నడును శరీరములుగా నుండలేదు. ఎన్నటికిని ఉండబోము. మనము మానవమాత్రులమే అనుటకన్న పెద్దబొంకు ఉండబోదు. జగదీశ్వరు డనగా

మనమేగదా. ఈశ్వరునారాధించుటలో మన మెప్పుడును మనలో డాగియుండు ఆత్మనే ఆరాధించుచుంటిమి. "నేను ఆజన్మ (పుట్టుకతోనే) పాపిని, ఆజన్మదుష్టుడను" అనుటకన్న ఘోరమగు అసత్యమును నీవు పల్కజాలవు. ఇతరుని పాపిగా తలచువాడే పాపి. ఇచట నొక పసిబిడ్డ కలదనియు, నీవీ మేజాపై నొక ధనపుమూట నుంచితివనియు భావింపుము. ఆ మూట నొక చోరుడు తీసికొనిపోయినా డనుకొనుము. బిడ్డ కేమియు విశేషము జరిగినట్లు గోచరింపదు. బిడ్డలోపల చోరుడు లేడు కావున వెలుపలకూడ చోరుడు లేడు. లోకములో నీచత కానిపించునది పాపాత్ములకు, నీచులకు; సజ్జనులకు కానిపింపదు. కావుననే పాపాత్ములకీ లోకము నరకరూపముగను, కొంతవఱకు సజ్జనులైనవారికి స్వర్గ రూపముగను, పరిపూర్ణత్వ మొందినవారికి భగవత్సాక్షా త్కారముగను, తోచును. పరిపూర్ణస్థితి ప్రాప్తించినప్పుడు గాని కన్నుల కడ్డుపడియున్న తెర పడిపోదు. మానవు డప్పుడు పరిశుద్ధుడును, నిర్మలుడును, అగును. అతని కప్పుడు సర్వమును క్రొత్తరీతిగా గోచరించును. లక్షోపలక్షల సంవత్సరములుగా తన్ను వేధించుచుండిన దుస్స్వప్నము లన్నియు విరిసిపోవును. తాను మానవుడనియో, దేవత యనియో, భూతమనియో తలంచుకొను చుండినవాడు; అధమస్థితియందో, ఉన్నతస్థితియందో, ఈ భూమిలోనో, స్వర్గములోనో, మఱెచ్చటనో, జీవించుచున్నట్లు తలంచు కొనుచున్నవాడు; తాను నిజముగా సర్వగతు డనియు, కాలమంతయు తనలోనిదిగాని తాను కాలములోనివాడు

కాడనియు, స్వర్గములన్నియు తనలోనివి కాని తాను స్వర్గము లోనివాడు కాడనియు, మానవులచే అనాదికాలమునుండి ఆరాధింపబడుచుండిన దేవతలందఱు తనలోనే కలరనియు, తాను వారెవ్వరిలో లేడనియు : గ్రహించును. దేవతలను, భూతపిశాచములను, మానవులను, వృక్షజాతులను, జంతువులను, శిలలను : ఇట్లన్నిటిని కల్పించినది తానే అని అతనికి తెలియవచ్చును. మానవుని యథార్థతత్త్వము స్వర్గమునకన్న ఉన్నతమనియు, మన జగత్తుకన్న సమగ్రమనియు, అనంతకాలమునకన్న అనంతమనియు, సర్వవ్యాప్తమగు ఆకాశమునకన్న నధికవ్యాప్తమనియు, అతని కప్పుడు వ్యక్తమగును. అప్పుడుకాని మానవుడు భయరహితుడు కాడు, ముక్తత్వ మందడు. భ్రాంతిమోహములన్నియు అప్పుడు విరిసిపోవును. తాపములన్నియు అదృశ్యమగును. భయములన్నియు శాశ్వతముగా అంతరించును. జననము నిష్క్రమించును; దానితోనే మరణమును నిష్క్రమించును. దుఃఖము లెగిరిపోవును; వానితో సుఖములును ఎగిరిపోవును. భూలోకము లదృశ్యమగును; వానితో స్వర్గలోకములును అదృశ్యమగును. శరీరములు మాయమవును; వానితో మానసమును మాయమవును. అట్టివాని కీ జగత్తంతయు అదృశ్యమగు ననవచ్చును. విరుద్ధశక్తుల కవిరామముగా జరుగుచుండిన సంఘర్షణ మంతయు నొకేసారిగా నిలిచిపోవును. ప్రాణాకాశములుగా, ప్రకృతిసంఘర్షణములుగా, ప్రకృతిగా, స్వర్గములుగా, ధరిత్రులుగా, వృక్షములుగా, జంతువులుగా, మనుష్యులుగా, దేవయోనులుగా, గోచరించు

చుండిన దంతయు రూపుమారి ఒకే అనంతమును, అఖండ మును, అవికారమును, అగు అస్తిత్వముగా అయిపోవును. తానే ఆ అస్తిత్వమని ప్రాజ్ఞుడు గ్రహించును. "రంగురంగుల మబ్బులు ఆకసము నేదుటికి వచ్చి, ఒకక్షణమునే పచట నుండి మాయమైపోవునట్లు" ఈ భూలోకములు, స్వర్గలోక ములు, చంద్రుడు, దేవతలు, సుఖములు, దుఃఖములు, ఈ ఆత్మయెదుట కానిపించును. కాని ఈ దృశ్యము లన్నియు కడచిపోయి, అనంతమును అవికారమును అగు వినీ లాకాశముమాత్రమే మిగిలియుండును. ఆకాశ మెన్నటికిని మార్పు నొందదు. మార్పులొందునది మబ్బులే. ఆకాశము మారిన దనుకొనుట పొరపాటు. మనము అపరిశుద్ధులమని, పరిమితులమని, భిన్నులమని, అనుకొనుట పొరపాటు. పార మార్థికమానవుడా ఏక, అఖండ సత్తా స్వరూపుడు.

రెండు ప్రశ్నలిప్పుడు బయలు దేఱుచున్నవి. మొదటిది: "ఇదొక మతము. ఒక తత్త్వశాస్త్రభావము. కాని దీనిని సాధించుట శక్యమా?" అనునది. శక్యమే. భ్రాంతిని నిశ్శేషముగా జయించినవారు కొందఱీ లోకమున ఇప్పటికిని జీవించియున్నారు. జయించుటతోడనే వారు మరణింతురా? మన మనుకొనునంత శీఘ్రముగా మరణింపరు. రెండు చక్రము లొక యిరుసుకొయ్యతో కూడి నడుచుచున్నవి. అందొక చక్రమును పట్టుకొని ఆ యిరుసుకొయ్య నొక గొడ్డటితో తెగకొట్టినచో, నేను పట్టుకొన్న చక్రము మాత్రమే ఆగిపోవును. రెండవది పూర్వవేగబలముచే కొంతదూరము పోయి అంతట పడిపోవును. ఒక చక్ర మీా

పరిశుద్ధపరిపూర్ణవస్తువు : ఈ ఆత్మ. రెండవచక్రమీ మన శ్శరీరము లనెడు బాహ్యభ్రాంతి. ఈ రెండును కర్మ మనెడు ఇరుసుకొయ్యతో కూడియున్నవి. వీనికి గల సంబంధమును భేదించునది జ్ఞాన మనెడు గొడ్డలి. ఆత్మచక్రము నడక మానును. తనకు రాకపోకలు, జననమరణములు, కల వనియు; తాను ప్రకృతియనియు; తనకు లోపములు, కోరికలు, కలవనియు: తలచుట మానును. కాని మన శ్శరీరము లనెడు రెండవ చక్రము పూర్వకర్మబలప్రభావ ముచే కొంతకాలము జీవించును. ఆ బలము నశించినపిదప— ఆ కర్మఫలమంతయు అనుభవింపబడినపిదప—అవి పడిపోవును. అంతట ఆత్మకు విమోచనము కలుగును. ఇక స్వర్గమునకు పోవుట, మరల జన్మించుట, లేదు. బ్రహ్మలోకమునకైనను, మఱి యే ఉన్నతలోకమునకైనను, పోవుటయు లేదు. అత డెచటినుండి రాగలడు, ఎచటికి పోగలడు? ఈ జీవిత మునసే ఈ స్థితినందినవాడు, ఈ ప్రపంచమును సాధారణరూప మునకాక సత్యరూపమున నొక్కక్షణకాలమైనను చూడ గలిగినవాడు, జీవన్ముక్తు డనబడును. ఈ జీవన్ముక్తదశ నొందుటే వేదాంతియొక్క లక్ష్యము.

నే నొకసారి హిందూదేశ పశ్చిమప్రాంతమున సముద్ర తీరపు ఎడారిప్రదేశములో ప్రయాణించుచుంటిని. ప్రయాణ మంతయు కాలినడకనే. ఎన్నినాళ్లో ఆ యెడారిలో నడిచితిని. చక్కని చెఱువులు, వాని చుట్టు వృక్షపంక్తులు, తలక్రిందుగా ప్రతిబింబించి అసియాడుచుండు ఆ వృక్ష చ్ఛాయలు, దినదినము చూచి అబ్బుర మందుచుంటిని.

"ఎంత అద్భుతముగా నున్నది! ఇది ఎడారిప్రదేశమట!" అని తలచు చుంటిని. మనోజ్ఞములగు ఆ చెఱువులు, చెట్లు, మొక్కలు, చూచుచు దాదా పొకనెలనాళ్లు నడిచితిని. ఒకనాడు దప్పిగొని, దాహముతీర్చుకొనగోరి, ఒక నిర్మల మనోహరజలాశయముకడ కేగ జూచితిని. కాని సమీపించినంతనే అది అదృశ్యమైనది! నేను పుస్తకములలో చదువుచుండిన యెండమావు లివియే యనియు, ప్రతిదిన మీ యెండమావులు చూచుచుండియు కనుగొనక పోయితిననియు నాకప్పుడు తళుక్కున స్ఫురించెను. మఱునాడు మరల నడక సాగించితిని. చెఱువు మరల పొడచూపినది. కాని అది చెఱువుకాదు, ఎండమావులు, అను ఎఱుకకూడ దానితోనే పొడచూపెను. ఈ జగత్తు విషయముకూడ ఇట్టిదే. జగత్తనెడు ఈ ఎండమావులలో మనము అందఱము దినదినము, నెలనెల, ఏటేట, పయనించుచున్నాము. కాని ఎండమావులని యెఱుగము. ఈ అజ్ఞాన మొకనాడు చెదరిపోవును. కాని అది మరలవచ్చును. పూర్వకర్మబలముచే ఈ శరీరము నిలిచియుండవలెను. కావున ఎండమావులు మరల పొడచూపును. కర్మబంధ ముండునంతకాల మీ జగత్తు మనలను విడువదు. స్త్రీలు, పురుషులు, జంతువులు, తరులతాదులు, అనురాగములు, బాధ్యతలు: ఇవేవియు విడువవు. కాని వానికి మునుపటి బలము ఉండదు. నూత్నలబ్ధమైన ఈ జ్ఞానముచే కర్మముయొక్క బలము తఱిగిపోవును. దానిలోని విషము విఱిగిపోవును. అది యిప్పుడు మాఱురూపు నొందినది. ఏలన దాని గుట్టు తెలిసిపోయిన దను భావముకూడ

మన కిప్పుడు కలదు. సత్యమునకును ఎండమావులకును గల అపారభేద మిప్పుడు ఎఱుకపడినది గదా.

ఈ స్థితి లభించినప్పుడు ప్రపంచము మునుపటిదిగా నుండదు. కాని యిందు కొంత అపాయముకూడ కలదు. ''నేను పుణ్యాపాపముల కతీతుడను; కావున నీతిధర్మములు నాయెడ వర్తింపవు; నేను నా యిష్టానుసారము ప్రవర్తింప వచ్చును'' అని ఈ వేదాంతము నాధారముచేసికొని పల్కు వారిని మనము ప్రతిదేశమందును చూచుచున్నాము. ''నేను బద్ధుడనుకాను. నేను భగవంతుడను. నన్ను యథేచ్ఛముగా నడువనిండు'' అని పల్కు అవివేకు లెందఱో ఈ దేశములో నిప్పుడుకూడ కలరు. ఇట్టి పల్కులు నింద్యములే కాని, భౌతిక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక నియమము లన్నిటికిని ఆత్మ అతీతమనెడు మాటమాత్రము నిజమే. నియమములకు లోపడుటంతయు దాస్యస్థితి. నియమములు దాటిన పిదపనే ముక్తత్వము. ముక్తత్వము ఆత్మకు స్వతస్సిద్ధము, దాని ''జన్మహక్కు'' అనుటకూడ నిజమే. సత్యమగు ఆ ముక్తత్వము భౌతికపదార్థరూపమగు తెరలద్వారా ప్రకాశించి అసత్యమగు మానవస్వేచ్ఛా (Free will) రూపముతో గానిపించును. జీవితములో ప్రతిక్షణము మనకు స్వేచ్ఛ కలదని తోచును. ఆ భావము లేనిది మన మొక నిమేష కాలమైన జీవింపజాలము, మాటాడ జాలము, ఊపిరి పీల్ప జాలము. కాని కొంచెము ఆలోచించి చూచినచో, మనము యంత్రమాత్రులమే అనియు, స్వేచ్ఛారహితులమనియు, తెలిసిపోవును. ఇందులో నిజమేది? స్వేచ్ఛాభావము భ్రాం

తియా? స్వేచ్ఛాభావము భ్రాంతియని ఒకపక్షమువారును, దాస్యభావము భ్రాంతియని రెండవపక్షమువారును వాదింతురు. ఇట్లు జరుగుట కేమి కారణము? మానవుడు నిజముగా స్వతంత్రుడే. పారమార్థిక మానవుడు స్వతంత్రుడుగ నుండియే తీరవలెను. ఈ మాయాప్రపంచములోనికి, ఈ నామరూపములలోనికి, వచ్చినప్పుడే అతడు బద్ధుడగుచున్నాడు. స్వాతంత్రేచ్ఛ (Free will) అను మాటయే తప్పు. ఇచ్ఛకు స్వాతంత్రత ఉండనేరదు. ఎట్లుండగలదు? పారమార్థిక మానవుడు బద్ధుడైనపిదపనే ఇచ్ఛ జన్మించునది. అంతకుముందు కాదు. మానవుని ఇచ్ఛ బద్ధము. ఆ ఇచ్ఛకు మూలాధారమైన వస్తువు నిత్యముక్తము. కావున ఈ బద్ధదశలోకూడ—అనగా, భూమిపై మానవజీవితములో, లేక స్వర్గమున దేవతాజీవితములో—మన దివ్యస్థితికి స్వాభావికమగు ముక్తత్వము జ్ఞప్తిలో నిలిచియుండును. మరల దాని నందుకొనుటకే మన మందఱము—ఎఱిగి కొందఱము, ఎఱుగకయే కొందఱము—పరిశ్రమించుచున్నాము. ఆత్మస్వాతంత్ర్యము—ముక్తత్వము—సాధించుకొన్నవానిని నియమము లెట్లు బంధింపగలవు? ఈ జగత్తులోని నియమ మేదియు అతనిని బంధింపజాలదు. జగత్తే అతనిది గదా!

అతడే జగత్తంతయు. జగత్తంతయు అతడే అనియైన ననవచ్చును. లేక అతనికి జగత్తే లేదు అనవచ్చును. అట్లగుచో, అతనికి క్షుద్రభావములు—స్త్రీపురుష భావములు, దేశభావము—ఎట్లుండగలవు? నేను పురుషుడను, నేను స్త్రీని, నేను బిడ్డను—ఇట్టి పల్కులత డెట్లు పల్క-

గలడు? అవి కల్లలు కావా? కల్లలని అత డెఱుఁగును. ఇవి పురుషుల హక్కులు, ఈ యితరములు స్త్రీల హక్కులు అని అత డెట్లనగలడు? ఎవ్వరికిని హక్కులు లేవు. అసలు వేర్వేఱుగా నెవ్వరును లేరుగదా. పురుషుడు లేడు, స్త్రీ లేదు. ఆత్మకు స్త్రీత్వ పురుషత్వాదులు లేవు. అది నిత్య శుద్ధము. నేను స్త్రీని, నేను పురుషుడను, మా దీదేశము, ఆ దేశము, అనుట కల్ల. జగ త్తంతయు నా దేశమే. అదం తయు నాదే. దానిని నా శరీరముగా ధరించియున్నాను. కాని ఈ ఉన్నతభావములు ప్రకటించుచునే లోకులకు నీచాతినీచములుగా తోచు అసహ్యకార్యములు చేయు వారు కలరు. ఇట్లేల చేయుచున్నారని వారి నడిగినచో, అది మన భ్రాంతియనియు, తాము తప్పు చేయనేరరనియు, వారు బదులు చెప్పుదురు. వారి మాటలు పరిశీలించి విషయ నిర్ధారణ చేయు టెట్లు? ఏ ప్రమాణమును బట్టి? ఆ ప్రమా ణము నిప్పుడు వివరింతును.

మంచిచెడుగులు రెండును ఆత్మయొక్క పరిచ్ఛిన్న రూపములే (Conditioned manifestations) అయినను చెడుగు వెలుపలిపొర, మంచి లోపలిపొర. ఈ రెండవది పారమార్థిక మానవునకును, ఆత్మకును, సమీపస్థము. కావున 'చెడుగు' పొరను భేదించినవాడుగాని మంచితెరను చేర జాలడు, ఆ రెండుతెరలను భేదించినవాడే ఆత్మను చేర గలడు. ఆత్మను చేరినవాని కేమి అంటుకొనియుండును? కొంచెము కర్మ : పూర్వజీవితబలములో మిగిలియున్న యొక స్వల్పాంశము. కాని అదంతయు మంచికి సంబంధించినదే.

దుష్కర్మబలమంతయు అనుభవింపబడి సమసిపోయినగాని, పూర్వకల్మషము లన్నియు నిశ్శేషముగా దగ్ధమైపోయిన గాని, ఎవ్వడును సత్యమును చూచి అనుభూతము చేసికో జాలడు. అనగా, ఆత్మస్థుడై సత్యానుభూతి నొందినవాని కింకను అంటుకొని యుండునది పూర్వపు సత్సంస్కారము లలో మిగిలియున్న భాగము: సత్కర్మబలము. అట్టివాడు ఈ శరీరమున జీవించి నిరంతరకార్యమగ్నుడై యున్నను, పరోపకారకార్యములే చేయును. అతనినోట వచ్చుమాట లన్నియు స్వస్తివాచక రూపమైనవే; అతని హస్తములు సత్కార్యములే చేయును; అతని మనస్సు యోగ్యములగు తలపులనే తలచును; అత డెచటికి పోయినను, అతని ఉనికియే సర్వజనశుభంకరము. శుభముయొక్క మూర్తీభావమే అతడు. అట్టివాడు తన సాన్నిధ్యమాత్రముననే పరమ దుశ్చరితుని గూడ సాధుసత్తమునిగా మార్పగలడు. అతడు మౌనముగా నున్నను, అతని ఉనికియే మానవజాతికి మంగళా శాసనముగా వర్తించును. అట్టివా రపకార మేదైన చేయ గలరా? దురితము లొనర్పగలరా? సత్యానుభూతికిని శుష్క ప్రసంగములకును ధ్రువముల కున్నంత భేదము కలదని మీరు జ్ఞప్తియుంచుకోవలెను. వట్టి మూఢులుకూడ మాటలు చెప్ప గలరు. చిలుకలుకూడ మాటాడగలవు. మాటలాడుటయు అనుభూతినొందుటయు కేవలభిన్నవిషయములు. వేదాం తములు, మతములు, చర్చలు, గ్రంథములు, వాదములు, గుళ్లు, తెగలు: ఇవియు ఇట్టివియు కొన్నివిధముల మంచివే. కాని సత్యానుభూతి కలిగినప్పు డివన్నియు జారిపోవును.

దేశపటములు మంచివే కాని, దేశమునే ఒకసారి చూచి, పిదప మరల పటమునుచూచిన, ఎంత భేదము కనిపించును! కావున సత్యమును చవిచూచినవారికి, తార్కికవాదోపవాదములు, మానసికవ్యాయామవిద్యలు, కావలెనా సత్యమును గ్రహించుటకు? అది వారి ప్రాణములకు ప్రాణము, వారు ప్రత్యక్షముగాచూచి, అనుభవించిన వస్తువు. కేవల స్పర్శమాత్రజ్ఞానము కాదది. అంతకన్న అధికము. నీకది ఉపనిషదృషులు చెప్పినట్టి "హస్తామలకము" (చేతిలోని ఉసిరికకాయ)గా నున్నచో, "ఇదిగో అది" అని నీవు చెప్పగలవు గదా. అట్లే సత్యముయొక్క అపరోక్షానుభూతికలవారు "ఇదే ఆత్మ" అని పల్కుదురు. నీవు వారితో సంవత్సరములబడిగా వాదింపవచ్చును. కాని వారు నిన్ను చూచి చిఱునగవు నవ్వుదురు. నీ మాటలన్నియు పసిబిడ్డయొక్క పిచ్చిమాటలుగా భావింతురు. బిడ్డనట్లే మాటాడనిత్తురు. వారు సత్యమును చవిచూచి పరిపూర్ణులైనారు. నీవొక దేశమును చూచియుంటి వనుకొమ్ము. నీ యొద్ద కొకడు వచ్చి ఆ దేశము లేదని వాదింప నారంభించును. అత డట్లు అనంతకాలము వాదించినను, నీ వతనినిగూర్చి ఏమి తలతువు? అతడు పిచ్చి ఆసుపత్రికి పంపదగినవా డనియేకదా! కావున జ్ఞానసిద్ధు డిట్లనును: "ఈ చిన్నచిన్న మతములనుగూర్చి లోకములో జరుగు ప్రసంగము లన్నియు అసంబద్ధప్రలాపములు. అపరోక్షానుభూతియే బ్రహ్మవిద్య (Religion) కు ప్రాణము, మూలసత్త్వము". బ్రహ్మవిద్య ననుభూతమొనర్చుకొనవచ్చును. నీ వందుకు సిద్ధముగా నున్నావా? నీకది కావల

యునా? వలయునన్నచో లభించును. అప్పుడు నీది నిజముగా ధర్మమార్గ (Religious) జీవన మగును. నీవు అపరోక్షాను భూతి నొందుదనుక నీకును నిరీశ్వరవాదులకును భేదములేదు. నిరీశ్వరవాదులు నిష్కపటులు. కాని బ్రహ్మవిద్యయందు నమ్మకము కలదని చెప్పుచు, దాని ననుభూతి మొనర్చుకొన యత్నింపనివాడు కపటి.

"అపరోక్షానుభూతి కలిగిన పిదప నేమి జరుగును?" అనునది రెండవ ప్రశ్న. ఈ జగత్తంతయు ఏకవస్తువే అనియు, మనమే ఆ అఖండపరమాత్మ యనియు, కనుగొంటి మనుకొనుడు. ఈ ఆత్మ తప్ప వేఱేదియు లేదనియు, ఈ వివిధ రూపములతో గోచరించుచుండున దదియే యనియు, కను గొంటి మనుకొనుడు. ఆ పిదప మన కేమి జరుగును? పను లన్నియు మానుకొని, ఒకమూలకు పోయి అచట కూర్చుండి మృతినొందుదుమా? "అది లోకమున కెట్లుపకరించును?" ఆ ప్రాతప్రశ్నయే! మొదటి సంగతి, లోకమున కేల ఉపక రింపవలెను? అట్లు చేయవలె ననుట కేమైన కారణము కలదా? అది లోకమున కెట్లుపకరించునని ప్రశ్నింప నెవరి కైన అధికారము కలదా? ఆ ప్రశ్న కర్థమేమి? పసిబిడ్డ కొకనికి మైనపువత్తులు కావలెను. మీరు విద్యుచ్ఛక్తిని గూర్చి పరిశోధన లొనర్చుచున్నా రనుకొనుడు. ఆ బిడ్డ వచ్చి "ఈ పరిశోధనలచే మైనపువత్తులు లభించునా?" అని యడిగినచో, లభింపవని మీరు బదులిడుదురు. అట్లైనచో ఇవేమి ప్రయోజన మని బిడ్డ పలుకును. అట్లే మనుష్యులు "ఇది లోకమున కెట్లుపకరించును? దీనిచే మాకు ద్రవ్యము

లభించునా?'' అని అడుగుదురు. "లభింపదు." "అట్లైన దీనిలో ఏమి గుణము కలదు?'' లోకమున కుపకరించుట అనగా జనుల అర్థ మిది. కాని బ్రహ్మవిద్యానుభూతి లోకమున కత్యంతము ఉపకరించును. ఆ అనుభూతి కలిగినచో, ఒక్క వస్తువు మాత్రమే కలదని యెఱిగినచో, ప్రేమప్రవాహమూలము లెండిపోవుననియు, జీవితము శూన్యాకృతి దాల్చుననియు, తమకు ప్రేమపదములగు సర్వము ఇహపరలోకములనుండి శాశ్వతముగా అదృశ్యమైనట్లు ఏర్పడుననియు, జనులు భీతిలుదురు. లోకములో మహత్తర కార్యములు నిర్వహించినవా రందఱును తమ వ్యక్తిత్వములయెడ కేవల ముపేక్షాభావము చూపినవారే గదా అని వా రించుకేనియు విచారింపరు. తనకు ప్రేమపదమగు వస్తువు నీచముకాదు, క్షుద్రముకాదు, అనిత్యము కాదు అని యెఱిగి ప్రేమించువానిదే ప్రేమ. తనకు ప్రేమపద మగు వస్తు వొక మట్టిపెళ్ల కాదనియు, ప్రత్యక్షదైవమే అనియు, ఎఱిగి ప్రేమించువానిదే ప్రేమ. భార్యకు భర్తయెడ గల ప్రేమ మతనిని భగవత్స్వరూపునిగా భావించినప్పు డధికమగును. భర్తకు భార్యయెడ గల ప్రేమ మామె భగవత్స్వరూపిణి అని యెఱిగినప్పు డధికమగును. తల్లికి బిడ్డలయెడ గల ప్రేమ వారిని భగవత్స్వరూపులుగా భావించునప్పు డధికమగును. భగవంతుడే తన గర్భశత్రురూపము దాల్చి యున్నాడని యెఱిగినవాడు శత్రువును ప్రేమించును. సాధుపురుషరూపమున నున్నది భగవంతుడే అని ఎఱిగినవాడు ఆ సాధుపురుషుని ప్రేమించును. అతడే ఘోరపాతకి

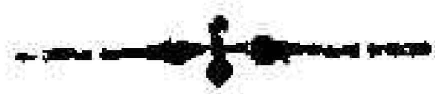
యగు నతనినికూడ ప్రేమించును. ఏలయన, ఆ పాతకి రూపమునకుకూడ మూల మా భగవంతుడే అని అత డెఱుగును. క్షుద్రమగు అహంభావము ("నేను" అను భావము) నశించి, తత్స్థానమున భగవంతు డెవనియందు సుప్రతిష్ఠితుడై యుండునో, అట్టివానికి లోకము నుత్సాహా లూగించు శక్తి కలుగును. జగత్తంతయు అతనికి క్రొత్త రూపు దాల్చి కానిపించును. బాధలు, తాపములు, అదృశ్యము లగును. ప్రయాసము లుండవు. పట్టె డన్నముకై అనుదిన మగచాట్లుపడి, పోరాడి, పోటీలు చేయవలసియున్న చెఱసాలగా నిప్పు డుండు లోకము అప్పుడు క్రీడావిహారభూమిగా మాఱిపోవును. రమణీయ రూపము దాల్చును. అట్టి అనుభూతిని సాధించినవానికే "ఈ లోక మెంత చక్కనిది!" అను అధికారము కలదు. ఈ లోకము కేవలము మంచిది అను అర్హత అతనికి మాత్రమే కలదు. ఈ యనుభూతిచేత లోకమునకు కలుగు మహోపకార మిది: లోక మిప్పటి ఒరయికలతో, సంఘర్షణ ములతో, సాగబాఱుచుండుటకు బదులు, మానవు లందఱు ఈ మహాసత్యములో నొక లేశాంశమునైన ననుభూతము చేసికొనినచో, లోకముయొక్క రూపమే మాఱి, అది వివాదరంగముగా, యుద్ధభూమిగా నుండక, ప్రశాంతి నిలయమై తేజరిల్లును. ప్రతివాడును రెండవవానిని వెనుకకు నెట్టి తాను ముందుకు పోవజూచు ఈ పోటీ, ఈ వేగిరపాటు— కేవల మనుచితమును, నీతిబాహ్యమును, అగు వేగిరపాటు— లోకమునుండి అదృశ్యమగును. దానితో ప్రయాసము

లన్నియు అంతరించును. ద్వేషము లన్నియు అంతరించును. ఈర్ష్యాసూయ లన్నియు అంతరించును. దురాకృత మంతయు నొకేసారిగా అంతరించును. అప్పు డీభూమి దేవతావాస మగును. ఈభూమియే స్వర్గ మగును. అప్పుడు—దేవతలు దేవతలతో ఆటలాడు చున్నప్పుడు: దేవతలు దేవతలతో గూడి పనులొనర్చు నప్పుడు: దేవతలు దేవతలను ప్రేమించు నప్పుడు—ఈలోకమున కీ డెట్లుండగలదు? దివ్యానుభూతి వలన కలుగు మహోపకార మిది. మానవసంఘములో మీ కిప్పుడు కానిపించున దంతయు, అప్పుడు మాఱి, మఱియొక రూపమును దాల్చును. మానవునం దప్పుడు మీకు లోపములు కానిపింపవు. ఇది ప్రథమలాభము, మహనీయమైనది. ఎవరైన—స్త్రీగాని, పురుషుడుగాని—తప్పు చేసినచో, వారిని చులకనగా, తిరస్కారదృష్టితో, చూడరు. రాత్రివేళల వీథుల కెక్కు పాల్పడ్డ వెలయాండ్రను కులీనస్త్రీలుకూడ తృణీకరింపరు. వారియందుకూడ భగవంతుడే కానిపించునుగదా అప్పుడు! అసహనము, దండనము, మనస్సునకే తోపవు. అవన్నియు అదృశ్యమై ప్రేమము — మహోన్నతప్రేమాదర్శము — పరిపూర్ణబల ముతో సుప్రతిష్ఠితమగును. మానవజాతి నప్పుడు సరియైన త్రోవలో నడుచునట్లు చేయుటకు కొరడాలును, బెత్తములును, కావలసియుండునా!

లోకమున నుండు స్త్రీపురుషులలో నొక దశలక్షాంశము కూరుచుండి "ఓ మానవులారా, ఓ జంతువు లారా, ఓ ప్రాణికోటులారా, మీ రందఱును ఆ అద్వయుని

యొక్క, ఆ సజీవద్వైతము యొక్క, ఆ ఈశ్వరునియొక్క, ప్రత్యక్షస్వరూపములు'' అని కొన్ని నిమిషములపాటు పల్కుచుండినచో, ఈ లోక మంతయు ఒక అఱగంటకాలములో మాఱిపోవును. ప్రతిచోటను ఘోర ద్వేషరూపమగు అగ్ని వర్షము కురిపించుచుండుటకుమాఱు, ఈర్ష్యాపకారరూపము లగు భావప్రవాహములను లోకములోని కనుపుచుండుటకు మాఱు, ప్రతిదేశమందలి జనులు ఈ సర్వము అతడే యని తలతురు. మీరు చూచునది, తలంచునది, అంతయు అతనినే. మీలో దోష మున్నగాని మీకు దోష మెట్లు కనుపట్టును? మీ హృదయాంతరాళమున చోరుడు కూర్చుండి యున్నగాని మీకు చోరు డెట్లు కనుపట్టును? మీరు హంతకు లైనగాని, మీకు హంతకు డెట్లు కనుపట్టును? సజ్జనులు కండు, దురితము మీ కదృశ్యమగును. జగత్తంతయు ఈ రీతిగా మాఱిపోవును. సంఘమునకు కలుగు మహోపకార మిది. మానవవ్యవస్థకు కలుగు మహోపకార మిది. ప్రాచీనకాలమున హిందూదేశములో నక్కడక్కడ నొక్కొక్కరి కీ భావములు స్ఫురించుచువచ్చెను. వారిలో కొందఱీ భావముల ఫలరూపపర్యవసానమునుకూడ కనుగొనిరి. కాని మతగురువులకు బుద్ధివైశాల్యము లేమిచేతను, దేశము పరాధీనమై యుండుటచేతను, ఇంక ఇతరకారణములచేతను, ఈ భావములు ప్రచారము నొందలేదు. కాని అవి అద్భుతసత్యములు. అవి ఆచరింపబడుచోట్లనెల్ల మానవుడు దివ్యత్వము నొందినాడు. అట్టి దివ్యపురుషులలో నొకరి స్పర్శచే నా జీవిత మంతయు మాఱిపోయినది. ఆ

మహనీయునిగూర్చి రేపటి ఆదివారమునాడు మీ యెదుట ప్రసంగింతును. ఈ భావములు లోక మంతట వెదజల్లు కాలము సమీపించుచున్నది. మతములలోపలనే నివసించి యుండుటకు మారు; తత్త్వశాస్త్రములలో నడగి విద్వాంసులకు మాత్రమే అందుగడలో నుండుటకుమారు; కొన్ని తెగలయొక్కయు, ఒక కొలదిమంది విద్యాధికుల యొక్కయు, సొంతసొమ్ముగా నుండుటకు మారు; అది లోకమున దిగంతములవఱకు విచ్చలవిడిగా వెదజల్లబడును. అప్పు డది సర్వజనులకు—సిద్ధులకు, బద్ధులకు; స్త్రీలకు, పురుషులకు, శిశువులకు; పండితులకు పామరులకు—అందఱికిని సమానాధికారముగల సొమ్ము అగును. అప్పు డది ప్రపంచ వాతావరణమంతటను నీరంధ్రముగా నిండి వ్యాపించును. అప్పుడు మనము పీల్చుగాలికూడ ప్రతిస్పందనముతో "తత్త్వమసి" (నీవే అది) అని పల్కుచుండును. వేనవేల సూర్యమండలములతో కూడిన ఈ అఖిల ప్రపంచము, మాటాడగల ప్రతిభూతము మూలమున, ఏకకంఠ్యముగా "తత్త్వమసి" అని పల్కుచుండును.

విశ్వమత దర్పణము*

(కాలిఫోర్నియా : 28-1-1900)

నరుడనేకవిషయముల గూర్చి పరిశీలనలు చేయుచున్నాడు. వానన్నిటిలోను "ఆత్మదర్శనము"నకై చేయబడు పరిశీలనము ప్రియతమమైనది. ఆత్మ, భగవంతుడు, మోక్షము, అనువానిం గూర్చిన జ్ఞానమును సాధించుకొనుటకై గావించినంతటి ప్రయత్నమును మానవులు వేఱొకవిషయమునుగూర్చి చేసియుండలేదు. మన నిత్యకృత్యములందును, మన కోరికల సాధించుకొనుటయందును, మన వృత్తులయందును, మఱియు నితర రూపములగు మన ప్రయత్నములందును, మనమెంత గాఢముగా చిక్కుకొని తనుకులాడుచున్నను, ఒక్కొకప్పుడు ఇవన్నియు చటుకున ఆగిపోవుట సంభవించును. మనస్సు స్తంభించును. ఈ ప్రపంచపు వ్యావృత్తులను దాటిన పిమ్మట, ఈ జన్మను విడిచినపిమ్మట, ఏమగు ననుప్రశ్న మనయెదుట గోచరించును. ఒక్కొకప్పుడు మనస్సు మన యింద్రియానుభవములను దాటిపోయి, అతీంద్రియలోకపు జాడలను గాంచగల్గును. అంతట ఆ లోకమునుగూర్చి పూర్తిగా ఎఱుగవలెనను వాంఛ కలుగును. ఇచ్చట అచ్చట అనక, అన్ని దేశములందును,

---

* అనువాదకులు : శ్రీ తత్త్వానందస్వాములవారు

అన్ని కాలములందును, అన్ని జాతులవారియందును, నిట్టిది తటస్థించుచునే యున్నది. నరుడు ప్రస్తుతజీవితమును దాటిన పిమ్మట పరమం దేమి కలదాయని యెఱుగగోరి విచారణలు సాగించుచునే యున్నాడు: వికాసమును పొంద నభిలషించు చున్నాడు. మానవజాతియొక్క సభ్యత, నాగరికత, పరివర్తనము, వికాసము అనునవి యెంతవఱకు సాగివచ్చినవో నిర్ణయించుటలో ఈ పరమార్థ విచారము, ఈ ఆత్మపరి శీలనము మాత్రమే ప్రమాణములుగ గ్రహింపబడుచున్నవి.

వివిధ జాతులందు జరిగిన సంఘ సంస్కారప్రయత్న ములను ఆయా జాతుల సంఘనిర్మాణమునుబట్టి గ్రహింప గలము. అటులనే ఆయా మతస్థులొనరించిన పారమార్థికము లగు ప్రయత్నములనుగూడ ఆయా మతసిద్ధాంతములను బట్టి తెలిసికొనగలము. వివిధములగు సాంఘికసంస్థలు ఒండొంటిని ఖండనములు గావించుకొనుచు, పోరాటములు సలుపుకొనుచు, ఉన్నటులనే, వేర్వేఱు మతములును పర స్పరము ఆక్షేపణలు చేసికొనుచు, దూషించుకొనుచు, ఉన్నవి. ఒక్కొక సాంఘికసంస్థకు జెందినవారు తాము మాత్రమే సజీవులై నిలిచియుండ నర్హులనిచెప్పుచు, తమకు చేతనైనంతవఱకు బలహీనుల నణగద్రొక్కుటే తమ ధర్మముగా ఆచరింపజూతురు. సరిగ నిట్టి పోరాటమే దక్షి ణాఫ్రికాలో నేడు ఘోరముగ సాగుచున్నది. అటులనే ప్రతి మతశాఖయు తానొక్కటి మాత్రమే ప్రపంచమున నిలిచియుంట అర్హమని వాదింపదొడగును. ఈ కారణము చేతనే, మతమునకు మించి మానవశ్రేయస్సు నొడగూర్చిన

దేదియు లేకున్నను, మతమునకు మించి మహాఘోర కార్యములకు గారణమయినదికూడ ఏదియు కాన్పించుటలేదు. పుడమిని శాంతియు ననురాగమును వర్ధిలజేయు వానిలో మతమునకు సాటిరాదగిన దేదియు లేదు. అటులయ్యును మహాక్రూరములగు వధలకు మూలములగు వానిలోను మతమునకు సాటిరాదగినది వేఱొకటి లేకున్నది. సర్వమానవ సోదరత్వమును వ్యక్తము చేయుటలో మతమును మించిన దేదియును లేదు. మఱియు నరునికిని నరునికిని మధ్య విద్వేషము పురిగొల్పి మహాక్రూరకర్మముల జేయించుట లోను మతమునకు మించిన దేదియు లేదు! వివిధ ధర్మ ప్రతిష్ఠాపనలను, మఱియు మనుజులకొఱకేగాక పశుపక్ష్యాదులకొఱకు సయితము, వైద్యచికిత్సాలయములను నెలకొలిపించినది మతమే; అనేకసారులు పుడమిని రక్త ప్రవాహములలో ముంచి లేవనెత్తినదియు మతమే! అయినను, దీనికంతకును మూలమై నరుని జిజ్ఞాసాప్రవాహము కలదని మన మెఱుఁగుదుము. నిరంతర భేదముల గల్పన జేయుచు ద్వేషముల బురికొల్పుచునుండు ఈ భిన్న సంప్రదాయముల నడుమ సమరస భావమును చేకూర్చుటకై ప్రయత్నించి నట్టియు, ఇప్పుడు ప్రయత్నించుచున్నట్టియు, బోధకులు, తత్త్వజ్ఞులు, పరిశోధకులు, గురువులు, సామాజికులు, దేశ దేశములందును గలరు. కొన్ని కొన్ని దేశములలో మాత్రమే వీరు పడుపాటులు ఫలించినవి. కాని సమష్టిని ప్రపంచమునంతటిని గూర్చి విచారించినయెడల అవి వ్యర్థము లై పోయినవి.

అన్ని సంప్రదాయములును సమముగ మనవలసినవే యని బోధించు మహాపురాతనమతసంప్రదాయములు కొన్ని గలవు. ప్రతి సంప్రదాయమునందును నొక పరమగమ్యము కలదనియు, దానియందు నాటుకొనిన పరమాదర్శ మొకటి ఉన్నదనియు, కాబట్టి అది లోకకల్యాణమున కత్యవసరమే యనియు, వాని యభిప్రాయము. ఈ కాలమునందును నిటువంటి భావములు కలవు. వానిని ఆచరణలో పెటు ప్రయత్నములు అప్పుడప్పుడు జరుగుచున్నవి. ఆ ప్రయత్నము లొక్కొకసారి మనము కోరునంత తీవ్రములు కాకుండును. అంత సమర్థతతో నిర్విహింపబడుట లేదు. ఇంతేకాదు. వాని ఫలముగా మన పోరాటములు కొన్నియెడల ప్రబలుటకూడ కలదు.

సిద్ధాంత విచారము నింతట నాపి సామాన్యానుభవ దృష్టితో ఈ విషయమును పరిశీలింతము. ప్రపంచమునగల ప్రతి గొప్పమతమునందును మహత్తర ప్రాణశక్తి యొకటి గలదని మన మంగీకరింపక తప్పదు. మే మొప్పుకొనమని కొందఱనవచ్చును. మాకది స్పష్టమగుట లేదనవచ్చును. కాని అజ్ఞాన మొక ప్రమాణము కాజాలదు. 'ఈ ప్రపంచములో ఏమి జరుగుచున్నదో నేనెఱుగను. కాబట్టి ప్రపంచమున జరుగుచున్నవనబడు విషయములు జరుగుట లేదు' అని వాదించు వానిని క్షమింపజాలము. ప్రపంచమునగల గొప్ప మతములలో నేదియు అంతరించి పోవుట లేదని లోకములోని మతభావప్రచారమును గమనించు వారికి స్పష్టమే. అంతరింపకపోవుటే గాదు; ప్రతిదియు ప్రవర్ధనము గాంచు

చున్నది. క్రైస్తవుల సంఖ్య పెరుగుచున్నది. మహమ్మదీయుల సంఖ్య హెచ్చుచున్నది. హిందువులసంఖ్య వృద్ధియగుచున్నది. యూదియామతస్థుల సంఖ్యయు ప్రవర్ధనముగాంచుచున్నది. వారు ప్రపంచమంతటను నిప్పుడు వ్యాపించుచున్నారు.

పురాతన మహామతములలో నొక్కటి మాత్రము క్షీణించినది. అది జొరాస్టరు మతము: ప్రాచీన పారసీకుల మతము. మహమ్మదీయులు పరిష్యాదేశముపై దండెత్తినప్పుడు ఆ పారసీకులలో సుమా రొక లక్షమంది హిందూదేశమునకు పారిపోయి అచటచేరిరి. కొందఱు తమ దేశములోనే నిలిచిపోయిరి. అచ్చట నిలిచినవారు మహమ్మదీయుల నిరంతరపీడన వలన క్షీణించిరి. ఇప్పుడు వారిసంఖ్యయే పది వేలో యుండును. హిందూదేశమున వా రెనుబదివేలవఱకు నున్నారు. వారి జనసంఖ్య పెరుగుటలేదు. వారికొక యనర్థముకలదు. వారు అన్యమతములవారిని తమలో కలుపుకొనరు. సపిండులలో వివాహ సంబంధములు చేసికొను దురాచారమును వారిని క్షీణింప జేయుచున్నది. ఈ జొరాస్టరు మతము తప్ప తక్కిన పురాతన మతము లన్నియు సజీవములై యుండి వృద్ధిపొందుచునే యున్నవి. ప్రపంచమున గల గొప్ప మతములన్నియును చాల పురాతనములైన వనియు, అందేదియు ఆధునిక కాలమున ప్రతిష్ఠింపబడినది కాదనియు, ప్రపంచమునగల మతములన్నియు గంగానది యూఫ్రటిసునది యను రెండునదుల మధ్యనున్న ప్రదేశమునందే ఉద్భవించినవనియు, మఱవరాదు. గణ్యతకు దగినమత

మొక్కటేనియు యూరపుఖండమున బుట్టియుండలేదు. అమెరికా ఖండమునందును బుట్టియుండలేదు. ప్రతిమతమును ఆసియాఖండమునందు, పైనబేర్కొనబడిన ప్రదేశము నందే, జననము గాంచియున్నది. ఉత్తమార్హతగల దేదియు నాశనము కాదని ఆధునిక ప్రకృతి శాస్త్రవేత్తలు చెప్పుదురు. ఆ సూత్రము నంగీకరించి మతములను బరీక్షించితిమేని, ఈ మతము లన్నియు ప్రజల కుపయోగకరములే గాన సజీవములై నిలిచియున్నవని అంగీకరింపవలయును. అనేకులకు శుభప్రదములు గనుకనే అవి నిలిచియున్నవి. మహమ్మదీయుల విషయము చూడుడు; దక్షిణ ఆసియాలో వారెట్లు వృద్ధియగుచున్నారో! ఆఫ్రికాలో దవానలము లీల వారి మతమెట్లు వ్యాపించుచున్నదో! మధ్య ఆసియాలో బౌద్ధమత మెడతెగక వర్ధిలుచున్నది. యూదియా మతస్థులవలె హిందువులును అన్యమతస్థులను తమ మతములో జేర్చుకొనరు. అయినను ఇతర జాతులవారు హిందూమతము నవలంబించుచు, హిందువుల యాచారములను సంప్రదాయములను అనుచరించుచు, హిందువుల జీవనమార్గముల ననుసరించుచున్నారు! క్రైస్తవమతము వ్యాప్తిగాంచుట యందఱకును తెల్లమే. కాని ఆ మతవ్యాప్తికై కావింపబడు పరిశ్రమకు దగినంత ఫలముమాత్రము చేకూరుట లేదు. వారవలంబించు విధానమున మహాలోప మొకటికలదు. పాశ్చాత్య సంప్రదాయములందెల్ల ఆలోపమే కాన్పించుచున్నది. సాధన యంత్రమే తొంబదిపాళ్లు శక్తిని దిగమ్రింగుచుండును. అనగా, యంత్రసమృద్ధి మిక్కిలి మితిమీఱియున్నది. ఆసియాఖండ

వాసులు ఉపదేశ కార్యమునకు మొదటినుండియు అలవడి యున్నారు. క్రొత్త క్రొత్త సంస్థలు నిర్మించుటలోను, సంఘములు నెలకొలుపుటలోను, సేనలతో దాడివెడలి సామ్రాజ్యములుసంస్థాపించుటలోను, పాశ్చాత్యులు మేటులే! కాని మతబోధలు సలుపుటలో వారాసియాఖండ వాసులకు దీటు రాజాలరు. ఆసియావారి కది మొదటినుండియు అభ్యాసము. దాని మార్గము వారెఱుగుదురు. కావున వారు యంత్రాడంబరము పొంతబోరు.

ఈ నాటి మానవజాతి చరిత్రయం దీ యంశము గమనింపవలసినది : గొప్పమతములన్నియు స్థిరములై నిలిచి ప్రవర్ధనము గాంచుచున్నవి. ఇందు కొక కారణము కలదనుట స్పష్టము. ఈ మతము లన్నిటిలో నొక్కటిమాత్రమే నిలిచి యుండి తక్కినవన్నియు నాశముకావలసిన వని సర్వజ్ఞుడును, కృపానిధియు, నగు విధాత భావమైనచో, ఎన్నడో అటుల జరిగియుండును. మతములలో నొక్కటిమాత్రమే సత్యమును, తక్కినవన్నియు నసత్యములు, నైనయెడల ఆ యొక్కటిమాత్రమే నిలిచియుండి, తక్కినవి మన తాతల నాడే నశించియుండును. అయినను అట్లు జరుగలేదు. మతములన్నియు ఒక్కొకప్పుడు వృద్ధిలో నుండును, ఒక్కొకప్పుడు మందగించును. ఈ ఒక్క విషయము నాలోచించి చూడుడు. మీ దేశములో ఆఱుకోట్ల కెక్కువ జనసంఖ్య కలదు. వారిలో ఏ మతమునైన నవలంబించువారు రెండు కోట్లుమాత్రమే! వృద్ధియనునది సుస్థిరదశ కాదని దీనినిబట్టి స్పష్టమగుచున్నది. పరిశీలించినచో ప్రతిదేశమునను మతము

లొకొక్కసారి వృద్ధిదశలోను, ఒక్కొకసారి హానిదశలోను ఉండునని తెలియుచున్నది. నిరంతరము శాఖాసంప్రదాయములు బయలుదేఱు చుండును. సత్యమంతయు నొక్క మతమందే యున్న దను వాదము నిజమేయై, ఆ సత్యము నంతటిని భగవంతు డొక్క పుస్తకమున నిమిడ్చిపెట్టి వారి కిచ్చియున్నయెడల, ఇన్ని సంప్రదాయము లెట్లు పుట్టగలవు? ఒక్క పుస్తకము నాధారము చేసికొనియే శాఖాంతరములనేకము బయలు వెడలుచున్నవిగదా! భగవంతుడు ఏవియో కొన్ని గ్రంథములందే సత్యమునంతను వ్రాసిపెట్టిన యెడల, వాని నాధారము చేసికొని పోరాటములు సలుపుకొనుటకై వానిని మన కిచ్చియుండడు గదా! భగవంతుడు సత్యము నంతటిని నొక్క గ్రంథమున నిమిడ్చి పెట్టుటయు లాభదాయకము కాదు సుడీ. ఆ పుస్తక మెవరికిని అర్థమై యుండదు. ఉదాహరణకుగాను బైబులు నాధారముచేసి కొని యెన్నిమతశాఖలు పుట్టినవో విచారింపుడు. ప్రతి శాఖయు ఒక్కొక్క వాక్యమును దీసికొని, తన స్వంత వ్యాఖ్యానము చెప్పుచు, తన వ్యాఖ్యయే సత్యమనియు, తదితరులు చెప్పు అర్థము తప్పనియు వాదించుచుండును. ప్రతిమతమందు నిటులనే తటస్థించుచున్నది. మహమ్మదీయుల లోను, బౌద్ధులలోను, శాఖాభేదము లెన్నియో పుట్టినవి. హిందువులందుగల భేదములు వందలకొలదిగ నున్నవి! పారమార్థికవిషయములలో మానవజాతి నంతటిని ఒక్కరీతి భావనాపద్ధతికి దీసికొనివచ్చుట కగు ప్రయత్నములన్నియు వ్యర్థములయినవి, మఱియు వ్యర్థము లగుచున్నవి, ఇంక

ముందు నటులనే వ్యర్థములు కాగలవు అని తెలుపుటకే మీకీసంగతులు చెప్పినది. ఈ దినములందు సయితము, నూతనసిద్ధాంతము నొకదాని బోధించు గురువు, తన శిష్యులను విడిచి పది క్రోసులదూరము పోవుటలోపలనే, యాశిష్యు లిరువది శాఖాంతర సిద్ధాంతముల సృష్టించుచుండుట అనుభవసిద్ధము. సర్వకాలము నిటులనే జరుగుచుండును. లోకమున నందఱిని ఒక్కరీతి భావనాపద్ధతికి కట్టిపెట్టుద మనుట పొసగని పని. ఈ మాట తథ్యము. భిన్నత్వము ను ప్రతిపాదించినందుకై భగవంతుని నే నెంతయు గొనియాడుదును. నే నే మతమును గాని ఖండించువాడనుగాను. మతాంతరములుండుట నాకిష్టము! అవి యింకను వృద్ధియగుగాక యని నా కోరిక. ఏలయందురా వినుడు. మీరును, నేనును, ఇక్కడివారందరమును ఒకే సంకల్పము కలవారమయితిమా, మనము భావనచేయగల సంకల్పములే యుండజాలవు. రెండుమూడు శక్తులకు పోరాటము సాగినగాని చలన మనున దుండజాలదు. భావ భేదము వలన మాత్రమే సంకల్పమనునది సంభవమగును. మన యందఱి సంకల్పము లేకమైనయెడల, మన మొకరి ముఖముల నొకరు భావశూన్య బుద్ధులతో చూచుకొనుచు, ప్రదర్శనశాలలం దుంచబడు ఇజిప్టుదేశపు రక్షితశవములమాడ్కి గూర్చుండవలసిన వారమగుదుము. మనస్థితి అంతకుమించి యుండదు. సజీవమైవడిగ బాఱునట్టి ప్రవాహమునందే సుడులేర్పడగలవు. నిలుకడగల్గి మురుగుచుండు నీటిలో సుడులు గలుగనేరవు. అటులనే మతములు మృతము లయినప్పుడే, అందుండి

శాఖాంతరములు బయలుదేఱుట మానును. అప్పుడు భూస్థాపితశవములలోవలె వానిలో అఖండశాంతియు, సమరసతయు వర్ధిల్లగలదు. అంతియకాని, మానవజాతి సంకల్పములు చేయుచుండు నంతకాలము మతాంతరములు వెలువడక మానవు. వైవిధ్యము జీవచిహ్నము; అది యుండవలసిదే సుడీ! నరు లెంద ఉన్నారో అన్ని శాఖాంతరములుండుగాక యని నా కోరిక! అప్పుడు ప్రతివానికిని వాని కనువగు ప్రత్యేకవిధానము లభింపగలదు; మతసాధన యందతడు తన ప్రత్యేకమార్గము ననుసరింపగలడు.

ఈ స్థితి యిప్పుడుండనే యున్నదనవచ్చును. మనలోని ప్రతివాడును తన ప్రత్యేకమార్గము ననుసరించియే సంకల్పములు చేయుచున్నాడు; కాని స్వాభావికమగు ఈ మార్గమునకెల్లెడలను అడ్డులు కల్పింపబడుచునే యున్నవి. ప్రత్యక్షముగా ఖడ్గప్రహారము లిప్పుడు లేవన్నమాటేగాని యితరబాధకములు సంఘటిల్లుచునే యున్నవి. న్యూయార్కులోని బోధకప్రముఖు డొకడేమి చెప్పెనో తెలియునా? ఫిలిప్పైన్ ద్వీపస్థుల నోడించి స్వాధీనపఱచుకోవలెనట. ఏల? వారికి క్రీస్తుమతము బోధించుట కది యొక్కటియే మార్గము కాబట్టియట. వా రిప్పటికే క్యాథొలిక్ క్రైస్తవులు. కాని వారిని ప్రెస్బిటీరియను క్రైస్తవులుగా మార్పవలెనట. అందుకై ఈ రక్తపాత మహాపాతకమును తమదేశీయు లొడిగట్టుకోవలెనట. ఎంతఘోరము! ఇత డా దేశములోగల మహావిజ్ఞులలో, అత్యుత్తమ బోధకులలో, నొకడు. అట్టివాడు ఇట్టి దుర్బోధ లొనర్ప లజ్జింపకున్నాడు! సభ్యులా

ప్రసంగమును కరతాళరూపమున నామోదించుచున్నారు! ప్రపంచమెంతటి దుఃస్థితిలో కూలియున్నది! ఇదియా నాగరికత? పులులును, నరమాంస భక్షకులును, రాక్షసులును, ప్రాచీనకాలపునాటి మూఢజనులును, రక్తపిపాసచే గావించిన క్రూరకార్యములకు వీరిచర్యలు తీసిపోవు! ఆ ఘాతుక కార్యములే నవ్యతర సిద్ధాంతములతో, నవ్యతరనామముల దాల్చి, బయలుదేఱినవి. పూర్వము ఒక్కొక సంప్రదాయమవలంబించువారు అన్య సంప్రదాయావలంబులను ముక్కలు ముక్కలుగ ఖండించుటయు, జీవములతో తగులబెట్టుటయు జరుగుచుండెను. ఆ క్రౌర్యమే, ఆ ఘాతుక స్వభావమే, నూతనస్వరూపమున నిప్పుడు బయలుదేఱినది. ఆ స్వభావము మాత్రము చావలేదు. అవకాశము లున్నయెడల వెనుకటి నీచరూపములనుగూడ దాల్పగలదు. ఖడ్గప్రయోగములు, అగ్నిప్రయోగములు, హత్యలు: వీనితో తులతూగు ఘోర కార్యములే యీనాడు జరుగుచున్నవి. పరమతద్వేషము, సాంఘికదౌర్జన్యము, వర్ణభేదము, జాతిబహిష్కారము ఎన్నెని ప్రయోగింపబడుచునే యున్నవి. ప్రతివాడును తమ భావనలనే భావన చేయవలయునని గదా వీ రిట్లు ఘోర కార్యముల చేయుట! అట్టి భావైక్య మెందు కుండవలయునో నాకు తోచుటలేదు. నేనే వివేకినైతినేని భిన్నములగు భావ పరంపర లున్నందుకు సంతసింపవలసినది. సమాధిలోని పీనుగులవలె పుడమిలో మనమందరమును వసించుట నాయభిమతము కాదు. మనుష్యోచిత జీవనము గడుపువా రుండు ప్రపంచమున బ్రతుకవలయునని నేను కోరెదను. బుద్ధి

మంతులకు భేదాభిప్రాయము లుండక తీరదు. అభిప్రాయ భేదములే ఆలోచనాగతి కలదనుటకు ప్రథమ నిదర్శనము. నేను యోచనాపరుడనే నైతినేని భావభేదములుగల జిజ్ఞాసాపరు లుండుచోటనే నివసింప నిచ్ఛగింతును.

అటులయిన యెడల, భిన్న భిన్నములగు ఈ భావన లన్నియు నెట్లు సత్యములు కాగలవని మీరు ప్రశ్నింప వచ్చును. ఒకవిషయము సత్యమైనయెడ దానికి విరుద్ధముగ నుండు విషయము అసత్యము కావలయునుగదా; పరస్పర భిన్నాభిప్రాయములు ఏకకాలమున ఎట్లు సత్యములు కాగల వనవచ్చును. దీనికి సమాధానము చెప్పెదను. కాని, ముందుగ మిమ్ము నొక ప్రశ్న నడిగెదను. ప్రపంచములో వేర్వేరు మతములన్నియు నిజముగా పరస్పర విరుద్ధములుగ నున్నవా? ఏ మహా సంకల్పముల బాహ్యరూపముల గూర్చియో నేనడుగుట లేదు. ఆ యా మతములవా రుపయోగించు దేవళములు, భాషలు, పుస్తకములు, కర్మకలాపములు, మంత్రతంత్రములు వీనిగురించి నేనడుగుట లేదు. ప్రతిమతముయొక్కయు అంతరాత్మను గూర్చి యోచనచేయుడు. ప్రతిమతముయొక్క బాహ్యస్వరూప మునకు వెనుక నిగూఢమైయొక ఆత్మయుండును. ఈ ఆత్మ యొక్క స్వరూపము మఱొక మతముయొక్క ఆత్మదాల్ను స్వరూపమునకు భిన్నముగ గాన్పింపవచ్చును. అయినను అవి పరస్పర విరుద్ధములైనవా, లేక పరస్పర సంపూరణము లైనవా యని పరీక్షింపుడు. నా బాల్యమునుండియు ఈ ప్రశ్ననుగూర్చి విచారణ సలుపుచు, నా జీవితమునంతను

దీని పరిశీలనకే అర్పణచేసియున్నాను. నేను తెల్పగల్గిన పర్యవసానములు మీకును సహకారములు కావచ్చును. కావున వానిని మీకు నివేదింప బూనితిని. వివిధమతములును పరస్పరము వైరముకలవికావు; మఱియు పరస్పరము సహకారము సల్పునవియుగూడ నగు సుడీ! ప్రతిమతమును, ఆ యఖండైకసత్యముయొక్క ఒక్క అంశను జేపట్టి దానిని నిరూపణము చేయుటకును, దానిని ఆదర్శముగ ప్రకటించుటకును, సర్వశక్తిని వినియోగించి పాటుపడుచుండును. సిద్ధాంతము తరువాత సిద్ధాంతముగా క్రొత్తవి వచ్చి చేరుచుండునేగాని, అవి ప్రాత వానిని తిరస్కరించుటలేదని నా యభిప్రాయము. క్రొత్త సిద్ధాంతములు బయలుదేరును: ఒక మహాసంకల్పము చేకొని దానికి స్వరూపసంకల్పనము చేయును. ఈ క్రొత్త ఆదర్శములు పూర్వపువానికి తోడై వానితో చేరుచుండవలయును. ఇది మానవజాతియొక్క పురోగమనమునకు నిదర్శనము. మనుజు డెన్నడును అసత్యమునుండి బయలుదేరి సత్యమును చేరుకొనుటలేదు సుడీ! సత్యమునుండి సత్యముకడకే పయనము చేయుచున్నాడు—అల్పతరసత్యమునుండి గురుతరసత్యము వైపుగా నడుచుచున్నాడు! అంతియకాని అసత్యమునుండి సత్యమునకై వచ్చుటలేదు. కొడుకు తండ్రిని మించినవాడు కావచ్చును. అంతమాత్రముచేత తండ్రి శూన్యబుద్ధియని వాదింపదగదు. తండ్రియొక్క శక్తియు మఱికొంతయు చేరి తనయుడుగా రూపాంతరము పొందవచ్చును. నీవు పసివాడవుగ నున్నప్పటికంటె నిప్పుడు నీ విజ్ఞానము అధికమైనయెడల

వెనుకటి దశ నిప్పుడు తిరస్కారముతో జూతువా? ఆ పూర్వ దశను శూన్య మందువా? నిర్జీవమందువా? నీ ప్రస్తుతదశ ఆ పసితనపుదశకు మఱికొంత విజ్ఞానమును జేర్చుటచేతనే యేర్పడినది సుమా!

ఇంకను చూడుడు. ఒకేవిషయమును మనము వేర్వేరు దృక్పథములనుండి విచారింపవచ్చును. ఆ దృక్పథములు పరస్పరము విరుద్ధములుగ నుండవచ్చును. కాని అవన్నియు సూచించునది ఒకేవస్తువును. ఒకమనుష్యుడు సూర్యునివైపునకు ప్రయాణము చేయుచున్నా డనుకొనుడు. ఆతడు చాల మజిలీలకడనుండి సూర్యుని ఫొటోగ్రాఫులను దీసె ననుకొనుడు. వానియొద్ద సూర్యుని ఫోటోగ్రాఫులు చాలచేరును. వాని నన్నిటిని నెదుట బెట్టుకొని చూచినచో ఏరెండును పూర్ణమున నొకతీరున నుండవు. అయినను అవన్నియు ఒక్క సూర్యుని బొమ్మలే అని మన మెఱుగుదుము. వేర్వేఱు దృక్పథములనుండి తీయుటచేత భేదించినవి. ఒక దేవాలయమునకు వేర్వేరు మూలలనుండి ఫోటోగ్రాఫులను దీసినయెడల నవన్నియు భిన్నములుగనే యుండును. వేర్వేరు దృక్పథములనుండి తీయుటే కారణము. దేవాలయము ఒక్కటే. ఈ తీరుననే మనమొకే సత్యమును వేర్వేరు దృక్పథములనుండి చూచుచున్నాము. మన జన్మ, మన విద్య, మన సహవాసములు, మన స్థితిగతులు, మన దృక్పథములందు భేదమును చేకూర్చుచున్నవి. కాని మన మందఱమును చూచునది యొక్క సత్యమునే. మన పరిస్థితుల ననుసరించి సత్యమును దర్శించుచున్నాము. మన హృదయ

ములతో దానికి వన్నెలను గల్పనచేయుచున్నాము. మన బుద్ధులతో దానికి వేర్వేఱు అర్థముల జెప్పుచున్నాము. మన మనస్సులతో దాని ప్రయోజనములను నిర్ణయించుకొను చున్నాము. ఎవరికి సంబంధించినంతవఱకే వారు ఆ సత్యమును గ్రహించుచున్నారు. ఎవరి శక్తికి చాలినంతవఱకే వారు దానిని అర్థముచేసికొనగల్గుచున్నారు. ఇందువలననే ఒక నరునికి మఱొకనరునికి మధ్య అభిప్రాయ భేదములు—ఒక్కొక్కయెడ ప్రత్యక్ష విరుద్ధాభిప్రాయములు కూడ—చూపట్టుట! అయినను మనమందరము ఆ విశ్వజనీనమగు మహాసత్యమునకు సంబంధించియున్నవారమే!

కాబట్టి ఈ మతములన్నియు భగవత్సంకల్పము ననుసరించు వేర్వేఱు మహాశక్తులే; మానవజాతికి మేలు గూర్చునవే! వీనిలో నేదియు నాశనము కాజాలదు. దేనిని గాని నాశమొందింపలేమని నా అభిప్రాయము. మీరు ప్రకృతిలోని ఏ శక్తినిగాని నాశనము చేయజాలరు. అట్లే పార మార్థిక మహాశక్తులలో దేనినికూడ నశింపచేయజాలరు. ప్రతిమతమును సజీవముగ నున్నదని మీరు గ్రహించి యున్నారుగదా! ఒక్కొక్కకాలమందది వెనుకబడవచ్చును, ముందుకు బోవచ్చును. ఒక్కతఱి నొకదానిశోభ తొలగ వచ్చును; మఱొకకాలమున అది నవ్యతరశోభతో ప్రకాశింప వచ్చును. కాని దానియందలి ఆత్మ స్థిరముగనే నిలిచి యుండును. దాని కెన్నడును నాశములేదు. ప్రతి మతమును ప్రకటించు ఆదర్శము శాశ్వతమగునదియే. అనగా ప్రతి మతమును ప్రజ్ఞతో తన యాత్రను సాగించుచునే యున్నది.

మఱియు ప్రతిదేశమందును తత్త్వవిచారపరులుగాని ఇతరులుగాని దేనికొఱక్కై కలవరించు చున్నారో, ఆ విశ్వమతముకూడ ఇదివఱకే యేర్పడియున్నది, సంసిద్ధముగనే యున్నది. విశ్వభ్రాతృత్వ మిదివఱకే ఎట్లు ఏర్పడియున్నదో, అదే రీతిని విశ్వమతమును ఏర్పడియేయున్నది. దేశదేశములు తిరిగినవారు మీలో నున్నయెడల, వారికి ప్రతిదేశము నందును సోదరసోదరీమణులు కాన్పించియేయుందురు. నాకట్టి వారు ప్రపంచమం దంతటను గాన్పించుచున్నారు. భ్రాతృత్వ మెన్నడో ఏర్పడియేయున్నది. అయినను అనేకులు దానిని చూడగల శక్తిలేక, భ్రాతృబృందములను నూతనముగా సమకూర్తుమని యఱచుచు, ఉన్న దానిని విచ్ఛిన్నము చేయుచున్నారు. విశ్వమతముకూడ ఇదివఱకే ఏర్పడి యున్నది. పీఠాధిపతులును, వివిధమతములను బోధించుటే తమకృత్యముగా ప్రచారముసల్పువారును, కొన్ని నిమిషముల పాటు తమ యుపదేశములను గట్టిపెట్టినయెడల ఆ విశ్వమతము స్పష్టముగ మూర్తీభవించి మనకు గోచరము కాగలదు. స్వలాభార్థమై వీరు దానిని కలంచివేయు చున్నారు. మతగురువు లన్నిదేశములందును మిగుల పూర్వాచారపరాయణు లయియుంట మన మెఱుగుదుము. వారట్లుండుట ఎందులకు? నిజముగా ప్రజకు మార్గదర్శకులై వఱలు ఉపదేశకులు చాల నరుదు. ఈ నాటి గురువు లనేకులు ప్రజల ననువర్తించి మెలగుచున్నారు. వారు ప్రజలకు దాసులుగను బానిసలుగను వర్తించుచున్నారు. జను లొక దానిని శుష్కమన్నచో, వారును దానిని శుష్కమందురు;

నలు పన్నచో, వారును నలుపందురు. జనులు ముందడుగు వేసిన, వారును ముందడుగు వేయుదురు. అప్పుడు వారు వెనుకబడియుండ వీలులేదు. కావున మీరు బోధకులను నిందించుటకు ముందు—ఇప్పు డదియేకదా ఆచారము—మిమ్మును మీరే నిందించుకొనవలయును. మీకేదియవ్వారో అదే మీకు సంప్రాప్తించుచుండును. నవ్యతరములును నుత్కృష్టములు నగు భావనల మీ కుపదేశించి మీకు పురోభివృద్ధి కల్పింపబూను ఉపదేష్టగతి యేమగునో విచారించితిరా? అట్టివానికి బహుశః అన్నవస్త్రములు కఱవగును; వానిబిడ్డ లన్నము లేక మాడుదురు. మీవలెనే మీ బోధకులును ప్రపంచధర్మములకు లోపడినవారు. మీరు ముందుకు సాగుచున్నచో, వారును "సరే ముందుకు పోదము" అనుచుందురు. కాని ఈ రీతిని ప్రజాభిప్రాయము ననుసరించి తిరుగుల్లువడని మహాత్ములు కొందఱు గలరు. వారు సత్యద్రష్టలు; వారు సత్యమునే పాటింతురు; వారిని సత్యము బంధించివేసినది; సత్య మావేశించినది; వారు ముందునకు సాగిపోక నిలువజాలరు. వారికి వెనుకచూపనునది యుండదు. వారు ప్రజలకు భయపడరు. వారి లక్ష్య మంతయు భగవంతుని మీదనే యుండును. భగవంతుడు వారి యెదుట దివ్యజ్యోతియై వెలుగుచుండును; వా రాజ్యోతి ననువర్తింతురు.

అమెరికా దేశమున నే నొక "మార్మను" జాతి పెద్దమనుష్యుని గలిసికొంటిని. ఆయన నన్ను తన మతమున గలుపుకొన యత్నించినాడు. నే నిట్లంటిని : "మీ భావముల

యెడ నాకు మిగుల నాదరము కలదు. కొన్ని యాశయము లందుమాత్రము భేదాభిప్రాయ మున్నది. నేను సన్న్యాస్యాశ్రమమును స్వీకరించినవాడను. మీరో, బహుభార్యల స్వీకరింప నంగీకరించువారు. సరే కాని, మీరు మతబోధ చేయుటకు భారతదేశము కేలరారు?'' అందుమీద ఆయన మిగుల వెఱగంది ''ఏమేమీ! మీకు వివాహమే గిట్టదా? ఇంకను నన్ను మీ దేశమునకు రమ్మందు రేల? మేము బహుభార్యా స్వీకారమును బోధింతుమే!'' అనెను. నే నిట్లంటిని: ''కానిండు. ఎటువంటి మతభావములనైనను మా దేశీయులు చక్కగ నాలకింతురు. మీరు భారతదేశమునకు రావలయు ననియే నాకోరిక. ఏలయందురా? మొదటిది మతాంతర శాఖ లుండుట నాకిష్టము. రెండవది, భారతదేశములో నిదివఱకున్న మతాంతర శాఖలతో దృప్తిపడనివారనేకులు గలరు. ఈ అసంతృప్తివలన వారే శాఖలోను ప్రవేశింపకున్నారు. బహుశః మీ కటువంటివారు కొందఱు చిక్కవచ్చును.'' మతశాఖలు పెరిగిన కొలదిని ప్రజలు మతాభిమానులగుటకు హెచ్చుగ నవకాశములుండును. భోజనశాలలలో వివిధభోజ్యము లుండును గాన ప్రతివాడు నచ్చట తన యభిమానభోజ్యములను, సుష్ఠుగా భుజించుట కవకాశముగలదు. అట్లే హెచ్చు ప్రజలు పరమార్థచింత చేయుటకు మార్గమేర్పడవలె నన్నచో, ఎన్ని మతశాఖలు ప్రబలిన నంతమంచిది. ప్రజలకు మతమనిన ఇష్టము లేక పోలేదు. నే నది నమ్మను. ప్రజాబుద్ధికి హితమగు మతము నుపదేశించు బోధకులు లేకున్నారు. నాస్తికుడనియు

పాషండుడనియు నింకనేమేమియో పేరులతో నిప్పుడు దూషింపబడు నరుడే, వాని కనువగు మతధర్మమును బోధ చేయగల సత్యద్రష్ట లభించినచో, ఆ సంఘములో గలవా రందఱికన్న మహాపారమార్థికుడు కావచ్చును. మన మార్గముననే మనము భుజింపగలము. ఇందుకు నిదర్శనము, మా భారతీయులు వ్రేళ్లతో తిందురు. మా వ్రేళ్లు పాశ్చాత్త్యుని వ్రేళ్లవలెకాక మా యిష్టానుసారము వంగును. మీరు వాని నట్లు ఉపయోగింపజాలరు. ఒకనికి ఆహారము పెట్టినంతనే చాలదు. అది వానికలవడ్డమార్గముననే భుజించుట కనుకూలము లుండవలెను. అట్లే మీకు పారమార్థిక బోధ చేసిన చాలదు. దానిని మీ మార్గముననే బోధింపవలయును. అవి మీభాషలో—మీ ఆత్మలకు గ్రాహ్యమగు భాషలో—నుండవలెను. అప్పుడే మీకు సంతృప్తి చేకూరును. నా భాషనెఱిగి దానిమూలమున నాకు తత్త్వోపదేశము చేయ గలవాడు లభించునప్పుడు నాకది వెంటనే అవగాహన కాగలదు. నాయందది శాశ్వతముగా నిలువగలదు. ఇదొక ముఖ్య విషయము.

కావున మనుజుల బుద్ధులు వేర్వేఱు దశలలో నుండుననియు, వేర్వేఱు విధములైనవనియు, తెలియవచ్చుచున్నది. మతము లెంత మహాభారమును వహింపవలసి యున్నదో యోచింపుడు. ఒకడు కొన్ని సిద్ధాంతములను తెచ్చి సర్వమానవజాతికిని అవియే అనుకూలింపవలయునని పట్టుపట్టి వాదించును. భగవంతుని జంతు ప్రదర్శనారామమగు ఈ ప్రపంచములో నత డొక చిన్నపంజరమును చేత

బట్టుకొని ప్రవేశించి "భగవంతుడు, ఏనుగు, ప్రతిజీవియు ఈ పంజరములో నిముడవలయును. ఏనుగును ముక్కలు ముక్కలు చేసినైనను దీనిలో నిమిడ్చితీరెదను" అనును. కొందఱు కొన్ని సదభిప్రాయములను గూర్చుకొని యొక సమాజము నెలకొల్పి, అందఱును దానిలో చేరవలసిన దందురు. "అందఱికిని ఇందు చోటుచాలదే!" "చాలక పోనిండు. వారిని ఖండ ఖండములుగ నఱికియైనను ఇందు బ్రవేశపెట్టుడు. ఎట్లో ఇందు జొచ్చిన చాలును. అటుల ప్రవేశింపకపోయిరా, వారికి నరకమే ప్రాప్తి" అందురు. "ప్రజలు మనమాటల నాలకింపరేమి? కారణమేమై యుండును?" అని కొంచెము నిదానించి విచారణచేయజాలు మతబోధకునిగాని మతాధిపునిగాని నేను గాంచియుండలేదు. అట్లు విచారించుటకుమాఱు "ప్రజలు మిగుల దుర్మార్గు"లని నిందించుచుందురు. "ప్రజలు నా మాట యెందుకు వినలేదు? వారు సత్యధర్మమును గ్రహించునట్లు నే నేల చేయలేకపోతిని? వారిభాషలో నే నేల మాటాడ జాలకపోతిని? వారి కండ్లు తెఱచుట నాకేల సాధ్యముకాలేదు? కారణమేమి?" అని ఆ బోధకు లెన్నడును ఆత్మవిమర్శన చేసికొనరు. వారి అవివేకమే ఇందుకు కారణము. ప్రజలు తమ మాటవినని దోషమంతయు తమదేయని ఆ బోధకు లెఱుగవలెను. కాని వారు దానినంతయు ప్రజలమీదనే పెట్టుదురు. ప్రతివానిని తమ మతశాఖలోనికి ప్రవేశపెట్ట జాలునంత విశాలముగా తమ బోధను మార్చుకొను యత్నమును వీరెన్నడును చేయరు.

సంకుచితభావము లింతగా నుండుటకు కారణము మనకిప్పుడు సులభముగా తెలియుచున్నది: అంశము తానే పూర్ణమ ననుచుండును; స్వల్పపరిచ్ఛిన్న వస్తువు తానే అఖండమ ననుచుండును. కొన్నినూర్ల సంవత్సరముల క్రిందటనే మితప్రజ్ఞాన్వితములగు మానవుల మేదస్సులనుండి యుద్భవమైన క్షుద్రమతశాఖలు అపారమగు బ్రహ్మజ్ఞానమును సంపూర్ణముగ గ్రహించినట్లు గర్వాంధకారముతో పలుకుచున్నవి. ఇందువలన నరు లెంతటి గర్వాంధులో తెలిసికొనవచ్చును. వారి బోధలు, వారి వాదనలు, వ్యర్థములగుచుండుట ఆశ్చర్యమా? భగవత్కృపవల్ల అవి ఎన్నటికిని నిష్ప్రయోజనము లగుచుండగలవు. ఇట్టి మార్గము ద్రొక్కిన వారిలో మహమ్మదీయులు మిక్కిలి విజయమునందిరి. వారొక చేతిలో ఖురానును, రెండవచేతిలో ఖడ్గమును, దాల్చి మతబోధకు గడంగిరి. "ఖురాను నంగీకరింతువా, మరణము నంగీకరింతువా?" రెండేమాటలు! వారి కెట్టి అద్భుత విజయము చేకూరినదో చరిత్ర తెలుపుచున్నది. ఆరుశతాబ్దముల కాలము వారికేదియు నడ్డురాజాలదయ్యెను. కాని ఆ పిమ్మట వా రాగిపోవలసివచ్చెను. అట్టి పద్ధతుల నవలంబించు ఇతర మతములకును ఇదేస్థితి ప్రాప్తింపగలదు. మనము పసిబిడ్డలవంటి అజ్ఞులము. మనుజ స్వభావము నెప్పుడును మఱచుచుందుము. జీవితారంభమున మన కసాధారణమగు నదృష్టము చేకూరునని భ్రమించుచుందుము. మనకా విశ్వాస మప్పుడు దేనివలనను తొలగదు. ముసలివార మయినప్పుడుమాత్రము ఆ విశ్వాసము మటు

మాయమగును. మతముల నడకయు నిటులనేయున్నది. ప్రథమ దశయందు మత మొకింత ప్రచారము పొందుట తోడనే, కొలది సంవత్సరములలో నరునిస్వభావము పూర్తిగ మార్చివేయవచ్చునను విశ్వాసము గలుగును. బలాత్కార మతస్వీకారము కొఱకు వధలును, మారణకర్మలును సాగును. తుదకన్నియు నిష్ఫలములని తేలును. అప్పుడు వారికి విషయ మొకింత బోధపడ నారంభించును. ఆ మతములు తమ సంకల్పము కొనసాగించు కొనజాలక పోవుటచే ఎంత మేలుకలిగినది! ఆ తెగల దుర్భావోద్రేకమే సంపూర్ణ విజయము నందినయెడల లోక మిప్పు డేస్థితి నుండెడిదో యోచనచేయుడు: నరు డెక్కడ నుండెడివాడో! భగవదనుగ్రహమువలన నట్టి యుద్రేకమున కపజయములు వాటిలినవిసుడీ! అయినను ప్రతి మతమందును మహాసత్య మొకటి యిమిడియుండును. అది యొక గొప్ప పరమావధికై పాటుపడును. ఒక మహోత్తమ సూత్రమును బ్రచారమునకు తెచ్చియుండును. దానికది ఆయపుపట్టు. నాకొక కథ జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచున్నది. ప్రజలను బీభత్సముగ నానా చిత్రవధల గావించు కొన్ని భూతము లుండెడివట. వాని ఆయపుపట్టులు కొన్ని పక్షులందు దాగియుండెడివట. ఈ రహస్యము వెల్లడిగాక, ఆ పక్షులు క్షేమముగ నున్నంత వఱకును, ఈ భూతములకు చావనునది లేదు. మనలో ప్రతివానికిని అట్టిపక్షి యొక టున్నదనవచ్చును. మన ఆత్మ దానియం దుండును. అనగా ప్రతిమనుజునకును నొక జీవితాదర్శ ముండును; ఒక జీవితకర్తవ్య ముండును. ప్రతి

నరుడును ఏదోయొక ఆదర్శమునకు, ఏదోయొక కర్తవ్యమునకు, మూర్తీభావముగనుండును. మీకెట్టి అవాంతరమైన వచ్చుగాక. ఆ ఆదర్శమునకు, ఆ కర్తవ్యమునకు, భంగము లేనంతకాలమును మీరెట్లో బ్రదికియే యుందురు. ధనము రావచ్చును, పోవచ్చును; ఆపదలు అద్రి సమానపరిమాణము లందువఱకు వచ్చుచుండవచ్చును. కాని వానికి భంగము రానిచో, మీ కేదియు జావును దెచ్చిపెట్టజాలదు. మీరు వృద్ధులై నూరేండ్లు నిండినవారు కావచ్చును. అయినను మీ కర్తవ్యము మఱపునబడక, మీ హృదయములం దవి యౌవనముతో నున్నంతకాలము మీకు చావులేదు. కాని ఆ ఆదర్శము భగ్నమయ్యెనా, ఆ కర్తవ్యము హానినొందెనా, మిమ్ము నేదియు రక్షింపజాలదు. జగత్తులోని ద్రవ్యమంతయు, అధికారమంతయు, మిమ్ము కావజాలవు. జాతు లనగా వ్యష్టి నరుల సముదాయము లేగదా! కావున ప్రతిజాతియు సర్వజాతిసమితియం దేదోయొక విధ్యుక్తధర్మమును నిర్వహింపవలసి యుండును. ఆయాధర్మము నా జాతి నిలువ బెట్టి యుంచునంతకాలమును దానికి నాశము లేదు. కాని అది స్వధర్మమునువీడి అన్యధర్మమునకు బాల్పడెనా, నాటితో దాని యాయువు ముగియును.

మతముల స్థితియు నిట్టిదే. పురాతన మతములన్నియు ఈ ప్రపంచమున నాశమందిపోక నిలిచియున్నందున, వాని నియుక్త మహాధర్మము నవి చెక్కుచెదరక పాలించుచున్నవని తెలిసికొనవచ్చును. అవి ఎన్నిపొరపాట్లు పడియున్నను, వాని కెట్టి యవాంతరములు కలిగియున్నను, ఎన్ని కలతలలో నవి

చిక్కియున్నను, వానియం దెంతటి చెత్తచెదారము పేరుకొని పోయినను, వాని హృత్పిండము పరిపూర్ణారోగ్యముతో, పూర్ణబలముతో, స్పందించుచున్నది. తా మేధర్మమును సాధించుటకై పుట్టెనో, ఆ ధర్మమును అవేవియు కోలుపోవ లేదు. ఆ ధర్మమును పరిశీలించుట మనోహర కార్యము. మహమ్మదీయ మతమునే తార్కాణముగ దీసికొందము. క్రైస్తవులకు మహమ్మదీయ మతముపైగలంత ద్వేష మింకే మతముపైని లేదు. అంత నికృష్టమత మింకేదియు లేదని వారిభావము. అయినను, ఒకడు మహమ్మదీయుడు కాగానే ఎట్టిభేదమును పాటింపక మహమ్మదీయులందఱును వాని కాప్తులై వానిని కౌగిలించుకొందురు. మఱేయితర మతస్థులు నటుల జేయరు. అమెరికాలో కడు హేయముగా నెంచబడు "అమెరికను ఇండియను" జాతివాడేని, మహమ్మదీయుడైనయెడల టర్కిసుల్తానంతటి వాడును వానితోడ విందారగించుటకు సంసిద్ధముగ నుండును. వానికి తెలివితేటలుండవలయును గాని, ఆతడు పొందజాలని పదవి యుండదు. అమెరికాలో శ్వేతజాతీయుడును నీగ్రోజాతివాడును గలిసి సరసను మోకరించి దైవప్రార్థన చేయు క్రైస్తవాలయమును నేనింతవఱకు చూడలేను. ఈ యంశమును సమాలోచనము చేయుడు: మహమ్మదీయ మతమున ఆ మతస్థులందఱును సర్వసములుగ జూడబడుదురు. ఆ మతమునందుగల విశిష్టధర్మ మది. ఖురానులో జాలచోట్ల విషయలోలతను ప్రోత్సహించు సంశములు గలవు. వానిని మీరు సరకుగొనదగదు. మహమ్మదు మతమునకు జెందినవా రెల్లరును

ఒక్క భ్రాతృవర్గమని ఆచరణరూపమున బోధించుటకై ఆ మతము ఉద్భవమైనది. ఆ మతమున కది ఆత్మ! స్వర్గము, జీవాత్మ మున్నగువానింగూర్చి ఆ మతము బోధించు విషయము లంత ప్రధానములు గావు. అవన్నియు కాల క్రమమున వచ్చి చేరినవి.

ఇట్లే హిందువులయం దొక విశిష్టజాతీయాదర్శము గలదు. పారమార్థికతయే అది. ప్రపంచమున మఱేమతమున గాని, ఏ శాస్త్రములందుగాని, "బ్రహ్మమును" నిర్వచించుటకై భారతీయులంతటి మేధాశక్తి ధారవోసిన వారు లేరు. ఐహికస్పర్శచే నిసుమంతయు కలుషితము కాకుండునట్లు వారు ఆత్మాదర్శమును నిర్వచింపజూచిరి. ఆత్మ దివ్య స్వరూపమై వెలుగవలసినదే! ఆత్మను ఆత్మగా భావన చేయుచో దానికి నరత్వ మాపాదింప దగదు. సర్వైక్య భావమును గూర్చియు, సర్వవ్యాప్తమగు పరబ్రహ్మము యొక్క అపరోక్షానుభూతిని గూర్చియు, బోధించినది హిందూమతమే. భగవంతు డెక్కడనో స్వర్గమున వసించు నను ప్రాథమిక బోధలన్నియు అజ్ఞాన జనితములని వారి అభిప్రాయము. అవి కేవలము మానవనైజముచే కల్పితమైనవే! బ్రహ్మమును నరరూపమున భావనచేయువారి యొక్క ఆరోపణలే! స్వర్గమంతయు ఇచ్చటనే, ఇప్పుడే, యున్నది. అనంతకాలములో ప్రతిక్షణమును మఱొక క్షణమంతటి యోగ్యతగలదియే! మీకు భగవంతునిపై విశ్వాసము పూర్తిగా గలదేని, మీ రీక్షణమున వానిని దర్శింపగలరు. మనకు కొంత అపరోక్షానుభూతి లభించి

నప్పుడుమాత్రమే మతమనునది ప్రారంభమగుచున్నదని హిందువుల యభిప్రాయము. మత మనగా కొన్ని ధర్మసూత్రములందు విశ్వాసము దెల్పుటకాదు; వానిని మానసికముగ నంగీకరించుటయు గాదు; బహిరంగముగ నమ్మకమును బ్రకటించుటయు కాదు. భగవంతు డున్నచో, "నీవు వానిని జూచితివా?" లేదేని, భగవంతుడు గలడని నమ్ముటకు నీకర్హత యేమున్నది? భగవంతుని ఉనికినిగూర్చి సంశయముకలదేని, వానిని జూచుటకై నీవేల పాటుపడవు? ఈ ప్రపంచమును త్యజించి, ఆ యుద్యమమునకు నీ జీవితమును బూర్ణముగ నేల అర్పణముచేయవు? వైరాగ్యము, పరమార్థచింత, యను రెండు మహద్భావములు హిందూ దేశమున గలవు. భారతభూమి యీ రెండు విశిష్టభావములను హృదయమున హత్తుకొని యుంటచేతనే ఆ దేశమున గల లోపము లన్నియు నుపేక్షింపదగిన వగుచున్నవి.

క్రీస్తు మతమునందును బోధింపబడిన మూలభావ మిదియే! "అప్రమత్తుడవై యుండుము; ప్రార్థనలు సలుపుచుండుము; స్వర్గరాజ్యము చేరువలోనున్నది". అనగా మీ హృదయములను పవిత్రవంతములుగ నొనర్చుకొని సంసిద్ధముగ నుండుడని యర్థము. ఈ మూలభావ మెన్నడును నశింపలేదు. క్రీస్తు మతావలంబులు మిగుల నంధకార నిమగ్నులై యుండిన దినములందు సయితము, క్రైస్తవులు విమూఢవిశ్వాసములందు మునిగియుండు దేశములలో సయితము, క్రైస్తవులు పరోపకారముచేయుచు, వైద్యాలయముల నెలకొలుపుట మున్నగు ధర్మకార్యముల

గావించుచు, తమ ప్రభునిరాకకై నిరంతరము నిరీక్షించుచు నాయత్తపడుచుండిరని మీ రెఱుగుదురు. క్రైస్తవ లీ విశిష్టాదర్శము నంటియుండునంత కాలమును వారి మతము స్థిరముగ నిలిచియే యుండగలదు.

ఈ సందర్భమున నాకొక యూహ తట్టుచున్నది. అయ్యది కేవల స్వప్నప్రాయంపు టాశ కానోపు. ఈ లోకమున నెన్నడేని అది ప్రత్యక్షానుభవమునకు వచ్చునో రాదో తెలియదు. కేవల ప్రత్యక్షానుభవాంశములనే పట్టుకు ప్రాకులాడి చచ్చుటకంటె కొన్నియెడల స్వప్నముల గాంచుటయు నుత్తమ కార్యమే. అయోగ్యములగు యథార్థాంశములకంటె స్వప్నద్యోతకములగు నూర్జిత ధర్మము లుత్తమములే యగును. కావున మన మటువంటి స్వప్నము నొకదాని నిప్పుడు గాంతుముగాక.

చిత్తవృత్తులం దనేక భేదములుండుట మీ రెఱుగుదురు గదా. కొందఱు ప్రత్యక్షానుభవములను మాత్రమే పాటించి, సామాన్య హేతువాదమునే నమ్ముకొని వర్తించువారు. విగ్రహములన్నను కర్మకలాపములన్నను వారికి విశ్వాసము ఉండదు. బుద్ధిగమ్యములును, విస్పష్టములును, నిస్సంశయములు, నగు విషయములే వారికి కావలెను. అట్టివి మాత్రమే వారికి సంతుష్టి నొసగజాలును. ఇక "ప్యూరిటనులు"ను, మహమ్మదీయులును గలరు. వారు చిత్రపటములనుకాని, విగ్రహములనుకాని తమ యారాధనమందిరముల లోనికి రానీయరు. మఱికొందఱు—వీరు కళాభిమానులు, రసపిపాస గలవారు. రేఖల విన్యాసము, ఆకృతుల సొంపు,

రంగులు, పూవులు, రూపములు వీరికి ప్రియముగూర్చును. వీరికి మైనపువత్తులు, జ్యోతులు, కర్మకలాపనిర్దిష్టములగు వివిధోపకరణములు, పూజాద్రవ్యములు, భగవత్సాక్షాత్కారమున కావశ్యకములని తోచును. కొందఱు కేవలము బుద్ధిపాటవముచేత బ్రహ్మమునెట్లు చేరజూతురో, అట్లే వారు రూపధ్యానముచే నతనిని బ్రత్యక్షము చేసికొనజూతురు. ఇక, భక్తిపరాయణులుకలరు. వారి యాత్మలు సదా భగవంతునికై తపించుచుండును. భగవదారాధనము, భగవత్సంకీర్తనము తప్ప వేఱొండుచర్య వారికి తోపదు. మఱియు, ఈ పైవారెవరితోడను జేరక వారిని హేళనము చేయుచుండు దార్శనికులు కలరు. "ఈ యవివేక కార్యము లేమిటి? బ్రహ్మమునుగూర్చి యిట్టి క్షుద్రభావనలు తగునా?" యని వారు ఖండనవాక్కు లాడుచుందురు.

వీరెల్లరును ఒకరినిజూచి యొకరు నవ్వుచుండవచ్చును. కాని ప్రతివానికిని ఈ ప్రపంచమున స్థానము కలదుసుడీ. భిన్నభిన్నములగు ఈ మనోవృత్తులన్నియు, రకరకములగు ఈ మార్గములన్నియు అవసరములే యగును. ఆదర్శప్రాయమగు మత మెప్పటికేని కలుగుచో, అది వీరికందఱకును నుపకరించునదిగ నుండజాలునంత విశాలమును ఉదారమునునై యుండవలయును. అది తత్త్వజ్ఞునకు దార్శనిక పుష్టినిచ్చునదిగ నుండవలయును. కర్మకలాపాభిమానికి మహాద్భుతరూపకల్పనవలనతోచు సమస్తమును కల్పించునదిగ నుండవలయును. భక్తిపరాయణునకు భక్తిరసమును గ్రోలనిచ్చునదిగ నుండవలయును. కవివరునకు హృద

యాకర్షకమై నవ్యతర భావసంపద నొడగూర్చునదిగ నుండ వలయును. అటువంటి మహోదారమగు మతమును నిర్మింప వలయునన్న, వివిధ మతములును జననము గాంచిన ప్రాచీనతమ కాలమునకుపోయి, ఆయామత సిద్ధాంతముల నన్నింటిని లోగొనవలసి యుండును.

అనగా, మన సాంకేతికపదము "స్వీకరణము"గా నుండవలెను; "త్యజించుట" కాజాలదు. స్వీకరణమనగా "సహిష్ణుత" కాదుసుడీ! తఱుచుగా సహిష్ణుత యనునది ఈశ్వరదూషణప్రాయమైనది. నాకట్టి సహిష్ణుతయందు విశ్వాసములేదు. నేనేల సహిష్ణుత జూపవలయును? సహిష్ణుత యనగనే ఒకరు తప్పుత్రోవ ద్రొక్కుచున్నా రనియు, అయినను నేను వారిని మననిచ్చుచున్నాననియు, నర్థమగును. మనము ఇతరులను మననిచ్చువారమా! అట్లనుట భగవద్దూషణ కాదా? ఇంతవఱకు నున్న మతముల నన్నింటిని నే నంగీకరించి, ఆదరించుచు, ఆయా మతావ లంబు లందరితోడను గూడి నేను భగవదారాధన గావింతును. వా రేయేతీరుల నర్చనల సలుపుదురో ఆయాతీరుల నేనును సలుపుదును. మహమ్మదీయుని మసీదున కేగుదును. క్రైస్తవుని అర్చనాలయమునకు బోయి శిలువ మ్రోల మోకరింతును. బౌద్ధాలయమునకరిగి యచ్చట బుద్ధుని యొక్కయు, "ధర్మము" యొక్కయు శరణ మర్థింతును. ప్రతివాని హృదయమునందును వెలుగుచున్న దివ్యజ్యోతిని వీక్షింప బ్రయత్నించు హిందువులతోడగూడి తపమొనరించు టకై వనముల కేగెదను.

ఇంతేకాక ఇంకను భావికాలమున ప్రభవము కానున్న మతములను సయితము స్వీకరించుటకై నా హృదయమును సంసిద్ధముగ నుంతును: భగవంతుని విజ్ఞాన గ్రంథము ముగిసెనందువా, లేక సంతతధారగా వాని దివ్య మహత్త్వము ప్రకటితమగుచునే ఉన్నదందువా? అది మహాద్భుతమగు గ్రంథము. బైబులు, ఖురాను, వేదము మున్నగు శాస్త్రగ్రంథములన్నియు, ఆ దివ్యగ్రంథమున నొక్కొక పుటయే యగును సుడీ! అనంతసంఖ్యాకములగు పుట లింకను ప్రకటితములు కావలసియున్నవి. అందుకై ఆ గ్రంథము సదా తెఱచియేయుంతును! మనము వర్తమాన మున నిలిచియున్నాము. అనంతమగు భవిష్యత్కాలమును నిరీక్షించుచుందుము. భూత కాలమున జరిగినదానినెల్ల నాదరించి, వర్తమానకాలమున లభ్యమగు తేజము నుప భోగించుచు, భావికాలమున రానున్న వెలుగునంతటిని లోగొనుటకై నాహృదయ కవాటముల నన్నింటిని దెఱచి యుంచెదను. గత కాలమునాటి ప్రవక్తల కందఱకును నా నమస్కృతుల నర్పింతును; ఇప్పటివారందఱకును వందనము లాచరింతును; ఇకముందు ప్రభవింపనున్నవారికై కరముల మోడ్చి మ్రొక్కులిడుదును!

విశ్వమతాదర్శము *

(వేర్వేఱు తెఱగుల బుద్ధులకును, మార్గములకును
అనుకూలించునట్టిది)

మన యింద్రియములకు గాని, మనస్సునకు గాని, గోచరించు ప్రతివిషయమందును రెండు శక్తుల ప్రభావము చూపట్టుచుండును. ఈ శక్తులు పరస్పరవిరుద్ధములు. ఒక దాని గుణము నొకటి విఘాత మొనర్చునవి. మన ఇంద్రియ గోచరప్రపంచమందును, మనోగోచరప్రపంచమందును, నిరంతరము చూపట్టుచుండు ద్వంద్వత్వమున కిదియే కారణము. బాహ్యలోకమున వీని ప్రభావము ఆకర్షణ (Attraction) నిరాకరణ (Repulsion) ములుగను, కేంద్రాభిముఖ (Centripetal) కేంద్రవిముఖ (Centrifugal) గమనములుగను, ఆంతరంగికలోకమున రాగద్వేష ములుగను, మంచిచెడుగులుగను, వ్యక్తమగుచుండును. కొన్నివస్తువులకు మన మనుకూలింతుము, కొన్నిటికి ప్రతికూలింతుము. మన కొక వస్తువు అనుకూలము, ఒకటి ప్రతికూలము. కేవల మకారణముగా మనల నెన్నియో సారు లొక్కొక్క రాకర్షించినట్లు తోచును. అట్లే ఒక్కొక్క రే మాత్రమును గిట్టకుందురు. ఈ విషయ మందఱెఱిగినదే.

---

* అనువాదకులు : శ్రీ క. మ.

కార్యక్షేత్రము ఉన్నత మగుకొలది ఈ విరుద్ధశక్తుల బలము కూడ ప్రచురముగను, విస్పష్టముగను, కానిపించుచుండును. మన భావక్షేత్ర మందును, జీవితక్షేత్ర మందును, అత్యున్నత స్థాన మాక్రమించు మతవిషయమున ఈ రెండుశక్తుల ప్రభావ మత్యంతప్రకటరూపమై యుండును. మానవుల కింక నే క్షేత్రములందును కానరాని అపారప్రేమభావములు మతమూలమున నుద్భవిల్లినవి. ఇంక నే క్షేత్రమునందును కానరాని ఘోరాతిఘోర ద్వేషభావములుకూడ మత మూలముననే ఉద్భవిల్లినవి. ప్రపంచము మున్నెన్నడు వినియెఱుగని మహోదార శాంతిసందేశములు మతసమాసక్తుల యొద్దనుండి బయలుదేఱినవి. మున్నెన్నడును కని విని యెఱుగని భీషణనిందారూపవిషవర్షములుకూడ మతసమా సక్తులయొద్దనుండియే వెలువడినవి. మతముయొక్క ఉద్దేశము ఉన్నత మగుకొలది, దాని వ్యవస్థ పరిణత మగుకొలది, దాని కార్యకలాపవిధానములుకూడ విశిష్టతనొందుచుండును. మతప్రేరణలవలె లోకమును రక్తసముద్రములలో ముంచిన ప్రేరణ లింకేవియును లేవు. కాని అన్ని దీనజనశరణాలయ ములు, అన్ని చికిత్సాశాలలు లోకమున నే యితరప్రేరణల వలనను స్థాపింపబడలేదు. మానవక్షేమముకొఱకే కాక, నోరులేని అతిహీనజంతువుల క్షేమముకొఱకుకూడ, సదుపాయము లేర్పడుటకు కారణభూతమైన మానవ ప్రేరణలలో మతప్రేరణలకే అగ్రస్థానము. మతోత్సుకత్వము వలన కలుగునంత క్రూరత్వము మఱి దేనివలనను కలుగదు. మతోత్సుకత్వమువలన కలుగునంత దయాళుత్వముకూడ

మఱి దేనివలనను కలుగదు. ఇంతవఱకిట్లే జరుగుచున్నది. ఇకమీద కూడ ఇట్లే జరుగు నని నమ్మదగును. కాని ఈ కలకలములు, ఈ సంక్షోభములు, ఈ పోటీలు, ఈ పోరాటములు, మతముల యెడ, మతశాఖల యెడ గల ఈ ద్వేషములు, ఈర్ష్యలు : ఈ యన్నిటి మహాకోలాహల మంతయు మునిగిపోవునంతటి గంభీరనినాదముతో శాంతి సామరస్యములు ప్రకటించు మహత్తరశక్తిమంతములగు వాక్కు లప్పుడప్పుడు వినవచ్చు చుండును. ఆ శాంతి సామరస్యము లెన్నటికైన సిద్ధించునా ?

ఈ మతమహారణరంగమున కెప్పటికైన అవిచ్ఛిన్న సామరస్యముయొక్క యేలుబడి ప్రాప్తించునా? ఈ పందొమ్మిదవశతాబ్దపు చరమభాగమున సామరస్యసమస్యకు లోక మత్యంతప్రాముఖ్య మిచ్చుచున్నది. ఎన్నో ప్రణాళికలు నిర్మింపబడుచున్నవి. వానిని ఆచరణలో పెట్టు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. కాని యిది ఎంత కష్టకార్యమో మన మెఱుగుదుము. జీవనముకై పడు పాట్లు మితిమీఱి పోవుచున్నవి. వాని తీవ్రత నుపశమింపజేయుట దాదాపు అసాధ్యముగా తోచుచున్నది. ఈ యత్నమున మానవుల నరములు తెగిపోవునంత భారమునకు లోనగుచున్నవి. జీవితముయొక్క భౌతికక్షేత్రముననే—బాహ్యభాగమున, స్థూలదృష్టికి గోచరించు విషయములలోనే—శాంతిసామరస్యములు నెలకొల్పు టింత కష్టమై యున్నయెడల, మానవుని అంతరప్రకృతియందు వానిని కలిగించుట ఇంకను వేయిరెట్లు కష్టము గదా. మనము చిక్కుకొనియుండు వాగ్జాలము

(మాటలు అను వల) లో నుండి మీ రొకసారి బైటికి రండు. ప్రేమ, శాంతి, కారుణ్యము, సానుభూతి, సమదృష్టి, సర్వజన సౌభ్రాత్రము : మున్నగు మాటలు మనము పసితనమునుండి వినుచున్నాము. కాని ఆ మాటలు మనకు అర్థరహితములై పోయినవి. కేవలము చిలుకపలుకుల వంటివిగానైనవి. మన కిది అలవాటు. ఇప్పుడు తప్పించుకొనజాలము. మున్ను భావములను తమ మనస్సులలో అనుభూతము చేసికొన్న మహాత్ములు ఈ మాటలు కల్పించిరి. వాని యర్థ మా కాలమున అనేకులకు తెలిసియుండెను. పిదప పామరజను లీ మాటలు కైకొని, వానితో ఆటలాడసాగిరి. వారి చేతులలో ఆస్తికధర్మము అనుష్ఠింపవలసినదిగా నుండుటకు మారు కేవల శబ్దక్రీడామాత్ర మయ్యెను. "మా తండ్రి మతము", "మా తెగవారి మతము", "మా దేశమతము" మున్నగు మాటలు వాడుకలోనికి వచ్చినవి. తమ దొక మత మని చెప్పుకొనుట దేశభక్తినిదర్శనమాత్రముగా పరిణమించెను. దేశభక్తి కేవలపాక్షికము గదా. మత సామరస్యము కల్పించు టెన్నడైన దుర్లభ కార్యమే. అయినను ఆ సమస్యనే మన మిప్పుడు విచారింతము.

ప్రతిమతమునందు—అనగా సుప్రతిష్ఠ మహామతము లలో ప్రతిదానియందు—మూడు అంగము లుండునని మన మెఱుగుదుము. మొదటిది తత్త్వశాస్త్రము. ఇందు దా మతముయొక్క మూలభావములు, లక్ష్యము, తత్సాధన మార్గములు, విశదీకరింపబడియుండును. రెండవది పురాణ వాఙ్మయము. ఇది స్థూలరూపమును దాల్చిన తత్త్వశాస్త్ర

మనవచ్చును. ఇందు మానవులయొక్కయు, ప్రకృతి కతీతు లగు పురుషులయొక్కయు, జీవితములు తెలుపబడియుండును. ఈ జీవితము లించుమించు కల్పితములే యని చెప్పవచ్చును. తత్త్వశాస్త్రములందు నిగూఢముగా నున్న భావము లీ కథారూపమున సుబోధము లగును. మూడవ అంగము కర్మకలాపము. ఇది పైదానికన్న స్థూలరూపమైనది. ఇందు విగ్రహములు, కర్మములు, అంగన్యాసములు, పుష్ప ధూపములు, మున్నగు ఇంద్రియగోచరవిషయము లనేకము లుండును. ఇట్టి వన్నియు చేరినదే కర్మకలాపము. సుప్రసిద్ధ మతము లన్నిటిలో ఈ మూడంగము లుండును. కొన్నిటిలో ఒక అంగమునకు, మఱికొన్నిటిలో ఇంకొక అంగమునకు, ప్రాముఖ్య మీయబడియుండును. మొదటిదగు తత్త్వశాస్త్ర విషయము నిప్పుడు విచారింతము. ప్రపంచ మంతటికిని వర్తించు తత్త్వశాస్త్ర మొకటి ఏదైన కలదా? ఇంకను లేదు. మతము లన్నియు తమతమ సిద్ధాంతములను ప్రకటించి అవియే సత్యము లని వాదించును. ఇట్లు వాదించుటే కాక, ఆ సిద్ధాంతములను విశ్వసింపనివా రేదో ఘోరప్రదేశమునకు పోవలసియుండుననికూడ భావించును. కత్తిదూసి బలాత్కరించి యైన తమ సిద్ధాంతముల నితరులు నమ్మునట్లు చేయు మతములుకూడ కలవు. ఇందుకు కారణము దుష్టత కాదు. ఇది మానవబుద్ధికి కలుగు నొక విధమగు వ్యాధి. స్వమత మందు మితిమీఱిన మూర్ఖవిశ్వాసము, వితండావాదము, ఈ వ్యాధికి లక్షణములు. ఈ మూర్ఖవిశ్వాసపరులు మిక్కిలి నిష్కపటులు. ఇతరమానవులలో అంత నిష్కాపట్య

ముండదు. కాని వీరు తమ బాధ్యతల నే మాత్రము ఎఱుగరు. ఈ విషయమున వీరు లోకమునగల పిచ్చివా రందఱివంటి వారే. మిక్కిలి అపాయకరములైన వ్యాధులలో నిది యొకటి. మానవప్రకృతియం దుండు దుష్టత్వము నంతయు ఇది మేలుకొల్పును. క్రోధమును చెలరేగ జేయును. భావావేశ తీవ్రతచే నరములు దుర్భరస్థితికి వచ్చునట్లు చేయును. మానవులు వ్యాఘ్రములుగా మాఱిపోవుదురు.

పురాణవాఙ్మయవిషయముననైన పరస్పర సామ్యము కలదా? సామరస్యము కలదా? సర్వమతసమ్మతి గాంచిన పురాణవాఙ్మయ మేదైన కలదా? లేనేలేదు. మతము లన్నిటికి వేర్వేఱు పురాణవాఙ్మయములు కలవు. కాని ప్రతి మతమువారును తమతమ పురాణకథలు కల్పితములు కా వందురు. దృష్టాంతమూలమున ఈ విషయమును గ్రహింపజూచెదము. నే నిపుడు మతవిమర్శరూపముగ మాటాడుచున్నానని అపార్థము చేసికొనకుడు. ఇది కేవలము దృష్టాంతార్థమే. దేవుడు పావురపురూపమును దాల్చి భూమికి దిగెనని క్రైస్తవుల నమ్మకము. వారి కది నిజముగా జరిగిన సంఘటనము; కట్టుకథ కాదు. దేవుడు గోరూపమున గోచరించునని హిందువుల నమ్మకము. కాని క్రైస్తవులు దీనిని మూఢవిశ్వాస మనియు, పురాణకథామాత్రమనియు, అసత్యమనియు, తెగడుదురు. ఇటునటు దేవదూతలు నిలిచియుండు పెట్టె గర్భగృహమున నుంపదగు ప్రతీకము (భగవంతునిచిహ్నము) అనియు, జెహోవా కది సమ్మతి మనియు, యూదుల (Jews) భావము. కాని ఆ ప్రతీకము నే

మందర స్త్రీరూపముననో, సుందర పురుషరూపముననో, నిర్మించినయెడల "ఇది విగ్రహము. సైపరానిది. దీనిని నుఱుముచేయుడు" అందురు. పురాణవాఙ్మయ విషయమున మనకు గల ఏకీభావ మిది! "మా మతప్రవక్త ఫలాని అద్భుత కృత్యము చేసెను" అని యొకడు చెప్పినచో, అది కేవల మూఢవిశ్వాసమని ఇతరు లందురు. ఇట్లనువారే తమ మతప్రవక్తల కంతకన్న అద్భుతకృత్యముల నారోపింతురు. అవి మాత్రము చారిత్రకసత్యము లని వారి నమ్మకము! పురాణవాఙ్మయమునకును చారిత్రకవాఙ్మయమునకును వీరి బుద్ధిలోగల సూక్ష్మభేదమును గ్రహింపగలిగిన వారిని నే నింతవఱకు చూడలేదు. నిజమునకు ఈ కథ లన్నియు— ఏ మతమునకు సంబంధించినవైనను—పురాణకర్తలచేత కల్పింపబడినవే. అచ్చటచ్చట ఒకించుక చారిత్రకసత్యము వానిలో కలిసియుండవచ్చును.

ఇక కర్మకలాపవిషయము. ప్రతిమతమువారికిని ఒక్కొక్క విధమగు కర్మకలాప ముండును. అది మాత్రమే పవిత్రమనియు, తక్కిన మతములలోని కర్మకలాప మంతయు ఘోరమూర్ఖత్వరూపమనియు, వారు భావింతురు. ఒక తెగవా రొక చిహ్నము నర్చించినచో, ఇంకొక తెగవారు దాని నపారముగా తెగడుదురు. సామాన్యరూపమగు చిహ్నము నొకదానిని కైకొందము. లింగము (పురుషుని అంగము) నిస్సంశయముగా స్త్రీపురుషవిభేదసూచకచిహ్నమే. కాని కాలక్రమమున ఆ భావము మఱపునబడి, ఇప్పు డది సృష్టికర్తకు చిహ్నమైనది. ఈ చిహ్నమును పూజించు

జాతుల కా మొదటి అర్థమే స్ఫురింపదు. వారి కది భగవచ్చిహ్నమే. కాని వేఱొక జాతివారికి, వేఱొక మతము వారికి, అందు పురుషుని అంగము తప్ప వేఱేమియు కానిపింపదు. అందుచేత వారు దాని నపారముగా దూఱుదురు. కాని వారు చేయు కార్యములలో లింగార్చకుల కత్యంత హేయములుగా తోఁచునవి కొన్ని యుండనచ్చును. ఇందుకు నిదర్శనముగా హిందువుల లింగాకారమును, క్రైస్తవుల "శాక్రమెంట్" (Sacrament) సంస్కారమును క్రైకొని విచారింతము. క్రైస్తవులకు లింగాకారమసహ్యము. హిందువులకు శాక్రమెంట్ అసహ్యము. ఈ సంస్కారము—ఒకానొక సత్పురుషుని గుణములు తమ కలవడుటకై అతనిని చంపి, అతని మాంసము తిని, అతని రక్తము త్రాగుట—నరమాంసభక్షకులు (Cannibals) చేయు పని యని హిందువు లందురు. అడవిమనుష్యులలో కొన్ని తెగలందు గల ఆచార మిది. ధైర్యసాహసములు గలవాఁడొక డుండెనేని, వారతనిని చంపి, అతని గుండెకాయను భక్షింతురు. అందుచే అతని ధైర్యసాహసములు తమకు లభించునని వారి విశ్వాసము. క్రైస్తవభక్తాగ్రేసరులలో నొకడగు సర్ జాన్ లబ్బక్ కూడ ఈ క్రైస్తవాచారమునకు మూల మా నరమాంసభక్షకు లగు అడవి మనుష్యుల భావమే అని అంగీకరించి యున్నాడు. కాని క్రైస్తవజనసామాన్య మిట్లింతమాత్రమును ఒప్పుకొనరు. దాని యర్థ మేమిగానుండునని వా రాలోచింప నే ఆలోచింపరు. వారి కది యొక పవిత్రకృత్యము. అంతయే!

అనగా, కర్మకలాపవిషయమున గూడ సర్వమతామోద మొందిన చిహ్న మేదియు లేదు. ఇక సార్వలౌకికత యెచ్చట గలదు? సార్వలౌకికరూపమత మొకటి యుండుట ఎట్లు సాధ్యమగును? కాని అట్టి దిప్పటికే కలదు. అది ఏదియో ఇప్పుడు విచారింతము.

సర్వజనసౌభ్రాత్రమును గూర్చి మన మెల్లప్పుడును వినుచున్నాము. సంఘము లన్నియు దాని ఆవశ్యకతను గూర్చి ఘోషించుచున్నవిగదా. పురాతనకథ యొకటి నాకీసందర్భమున తలపునకు వచ్చుచున్నది. హిందూ దేశములో మద్యపానము మిక్కిలి ఆక్షేపణీయము. ఇరువురు సోదరు లచట నొకనాటి రాత్రి రహస్యముగా త్రాగుటకు సంకల్పించిరి. వారి గదికి మిక్కిలి చేరువన మఱొకగదిలో వారి పినతండ్రి నిద్రించుచుండెను. ఆయన పూర్వాచార పరాయణుడు. కావున త్రాగుటకుముందు వా రొకరితో నొకరు "మన మే మాత్రము చప్పుడు చేయరాదు. చేసినచో పినతండ్రి మేలుకొనును" అని చెప్పుకొనిరి. త్రాగు కాలమున వా రొకరికన్న నొకరు బిగ్గరగా "చప్పుడు చేయకుము, పినతండ్రి మేలుకొనును" అని అఱవసాగిరి. ఈ ఘోష అధికము కాగా, పినతండ్రి మేలుకొని ఆ గది లోనికి వచ్చి అంతయు కన్గొనెను. ఆ త్రాగిన సోదరులవలె మన మందఱమును "సర్వజన సౌభ్రాత్రము! మనమందఱము సమానులము. కావున ఒక తెగగా ఏర్పడుదము" అని ఘోషించుచున్నాము. తెగ యేర్పడుటతోడనే సమా నత్వము నాక్షేపింతుము. అంతటితో ఆ సమానత్వ మంత

రించును. మహమ్మదీయులు సర్వజనసౌభ్రాత్రమునుగూర్చి ప్రసంగింతురు. కాని చివర కది యెట్లు పరిణమించును? మహమ్మదీయేతరు డెవని కేని ఆ సోదరసంఘములోనికి ప్రవేశము లభింపదు. ఎవ్వడైన ప్రవేశింప జూచెనేని వాని ప్రాణములు దక్కవు. క్రైస్తవులుకూడ సర్వజనసౌభ్రాత్రమునుగూర్చి ప్రసంగింతురు. కాని క్రైస్తవేతరులుమాత్రము ఘోరనరకమునకు — నిరంతరభీషణాగ్నికీలలలో ప్రాణులు వేపబడు లోకమునకు—పోవలెను!

సర్వజనసౌభ్రాత్రముకొఱకును, సర్వజనసమత్వము కొఱకును, మన మీ లోకమున చేయు అన్వేషణ సాగున దిట్లే. ఈ ప్రసంగములు వినవచ్చు తావులలో మీ రొకింత మౌనము వహించి, కొంచెము జాగ్రత్తగా ఉండుట మంచిది. ఏలన ఈ మాటలాడువా రనేకులలో అత్యంతస్వార్థపరత్వము దాగియుండును. "చలికాలములో నప్పుడప్పు డొక మబ్బు కన్పించి భీకరముగా గర్జింపసాగును. కాని అది ఏమాత్రము వర్షింపదు. వర్షకాలమేఘము శబ్దింపదు గాని లోకమును జలరాశిలో ముంచివైచును." అనగా నిజముగా కార్యశూరులగువారును, త్రికరణశుద్ధిగా సర్వజనసౌభ్రాత్రభావము కలవారును, దానినిగూర్చి అంతగా మాటాడరు. దాని పేరిట చిన్నచిన్న తెగలు నిర్మింపరు. కాని వారి చర్యలు, వారి ఉద్యమములు, వారి జీవితమంతయు, వారికి గల సర్వజనసౌభ్రాత్రభావమును, విశ్వమానవప్రేమసానుభూతులను, వెల్లడించుచుండును. వారి భావములు ప్రకటింపబడునది వాగ్రూపమున కాదు: చర్యారూపమున, జీవిత

రూపమున. లోకము శుష్కవాగ్విజృంభణముతో నిండి తొనకిపోవుచున్నది. మన కిప్పుడు కావలసినది ప్రగల్భములు కొంచెము తగ్గుట, కార్యాచరణము కొంచెము హెచ్చుట.

మతము లన్నిటికి సామాన్యమగు సార్వలౌకికలక్షణములు కన్గొనుట దుర్లభమని మన మిప్పటికి కన్గొంటిమి. కాని అట్టివి కలవని మన మెఱుగుదుము. మన మందఱము మానవులమే కాని, అందఱము సమానులమా? కానేకాదు. సమానుల మని ఎవరందురు? పిచ్చివాండ్రు. బుద్ధివిషయమున, శక్తివిషయమున, శరీరవిషయమున, మన మందఱము సమానులమా? ఒకని కెక్కువ శరీరబల ముండును, ఒకని కెక్కువ బుద్ధిబల ముండును. అందఱము సమానుల మైనచో, ఈ భేదము లె ట్లేర్పడినవి? వీని నెవరు కల్పించిరి? మనమే. ప్రభావవిషయమున, బుద్ధిబలవిషయమున, దేహబల విషయమున, మన కొక్కొక్కరికి భేదము లుండుటవలన మనము అసమానులమై యుండుట తప్పినదికాదు. అట్లయ్యును, సర్వసమత్వసిద్ధాంతము మనకు హృదయామోదకరమై యున్నది. మన మందఱము మానవులము. కాని కొందఱము పురుషులము, కొందఱము స్త్రీలము. ఇతడు నలుపు, అతడు తెలుపు. కాని అందఱు మానవులే. అందఱి యందు నొకే మానవత్వము కలదు. మన ముఖములు వివిధరూపములు. ఏ రెండును ఒకటిగా నుండవు. కాని అందఱము మానవులమే. ఈ ఐక్యభావము, ఈమానవత్వము, అనునది ఎచట నున్నది? ఒక పురుషుడో, స్త్రీయో, ఎఱ్ఱగనో, నల్లగనో, నాకు కానిపించును. కాని ఈ ముఖము

లన్నిటిలో మానవత్వము అను నొక సామాన్యధర్మము కలదని నే నెఱుగుదును. అది నా చేతికి దొరకదు, నా ఇంద్రియములకు గోచరింపదు, నాకు సాక్షాత్కరింపదు. కాని అది కలదని నేను నిస్సంశయముగా నెఱుగుదును. సర్వమానవసామాన్యమైనది, మానవత్వమనునది, ఒకటి కలదనుటకన్న నాకు నిస్సంశయముగా తెలిసిన విషయమే లేదు. ఈ సామాన్యమానవధర్మభావమూలముననే నేను మిమ్ము స్త్రీలుగ, పురుషులుగ, చూచుట. అట్లే ఈ విశ్వమత మనునది ఈశ్వరరూపమున లోకములో గల నానామతము లలో దూఱి యుండును. అది శాశ్వతస్థాయియై యున్నది. ఇట్లే ఎప్పటికిని ఉండితీఱును. "ఈ ముత్యము లన్నిటిలో దూఱియుండు సూత్రమును నేను." ఒక్కొక్క మతమో, మతశాఖయో, ఒక్కొక్క ముత్యము. అట్టివి ఈ వేర్వేఱు ముత్యములు. వీనియన్నిటిగుండ దూఱియుండు సూత్రమే ఈశ్వరుడు. కాని మానవజాతిలో నధికభాగమున కీ సంగతియే తెలియదు.

నానాత్వములో ఏకత్వమే జగన్నిర్మాణక్రమములోని మూలసూత్రము. మన మందఱము మానవులమే కాని అందఱిలో పరస్పరభిన్నత కలదు. మానవత్వములో అంశములుగా మన మిరువుర మొకటే. కాని ఫలాని పేరు గలవాడు అనుటలో భిన్నులము. పురుషుడవుగా నీవు స్త్రీకన్న భిన్నుడవు. మానవుడవుగా నీవును ఆమెయు ఒకటే. మానవుడవుగా నీవు జంతువుకన్న భిన్నుడవు; కాని ప్రాణికోట్లుగా స్త్రీలు, పురుషులు, జంతువులు, చెట్లు

చేమలు, అన్నియు నొక్కటే. ఉనికిగల వస్తువుగా నీవును, ఈ అఖిలజగత్తును ఒక్కటే. ఈశ్వరుడు సర్వగతుడు (అంతట నుండువాడు). ఆయనయే జగత్తులో గల పరమైక్య స్వరూపుడు. ఆయనలో మనమందఱము ఒక్కటే. కాని గోచరరూప మొందునప్పు డెల్ల ఈ భిన్నత ఉండక తప్పదు. కర్మాచరణరూపమున మన బలము గోచరించు నప్పు డెల్ల ఈ వేఱిమి ఉండియే తీఱును. ఇప్పుడు తేలిన దే మనగా, మానవజాతి యంతయు ఒకే సిద్ధాంతసముదాయమును, అనగా, ఒకే తత్త్వశాస్త్రమును అంగీకరించుట అను అర్థములో విశ్వమత మనునది కేవల మసంభవము. అది ఎన్నటికి సిద్ధింపదు. అందఱి ముఖము లొకే రీతిగా నుండు కాల మెన్నటికిని రాబోదు. సార్వలౌకికపురాణవాఙ్మయ మొకటి ఏర్పడునని భావించినచో, అదియు అసంభవమే. సార్వలౌకికకర్మకలాప మేర్పడుటకూడ అట్టిదే. అట్టిస్థితి యెన్నటికిని కలుగబోదు. ఒకవేళ కలిగినచో ప్రపంచము లయమొందును. భిన్నత్వము గదా జీవలోకపు మూల ధర్మము! మనకు రూపము లె ట్లేర్పడినవి? భిన్నత వలననే. పరిపూర్ణసమత్వము—భేదము లను మాటయే లేనిది—అనగా మనకు వినాశకాలమే. వేడిమికి సహజమగు సమగ్ర సమవ్యాప్తిని ఈ గదిలోని ఉష్ణరాశి సాధించుకో గలిగెనేని, ఆ వేడిమి అభావత్వము (లేకపోవుట) నందిన దనియే చెప్పవచ్చును. జగత్తులో చలన మెట్లు సాధ్యమైనది? సమత్వము చెడుటచేతనే. ఈ జగత్తు లయించినప్పుడు గాని అభిన్నతారూపమగు ఐక్యము సిద్ధింపజాలదు. అంతవఱకది

అసంభవము. అంతేకాదు. అట్టి ఐక్యము కలుగుట అపాయకరముకూడ. ఎల్లర మొకే విధముగా తలంపవలెనని మన మాసింప కూడదు. అట్లయ్యేనేని, తలంచుటకు తలంపులే ఉండవు: విచిత్రవస్తుప్రదర్శనశాల (Museum) లోని ఈజిప్టు దేశపు రక్షితశవముల (Mummies) వలె భావశూన్యబుద్ధులతో మన మొకరినొకరము చూచుకొనుచుందుము. ఈ భేదములే, ఈ భిన్నత్వమే, మనలోని పరస్పరసమత్వనష్టియే, మన అభివృద్ధికి మూలసత్త్వము, మన ఆలోచనాశక్తికి మూలసత్త్వము. ఈ అసమత్వము శాశ్వతముగా నిలిచియుండుట అత్యావశ్యకము.

అగుచో, విశ్వమతాదర్శ మనుటలో నా భావమేమి? ప్రపంచములో గల జనులందఱు అంగీకరించు ఒకే తత్త్వశాస్త్రముగాని, ఒకే పురాణవాఙ్మయముగాని, ఒకే కర్మకలాపముగాని ఏర్పడవలెనని కాదు నా భావము. ఈ ప్రపంచము—ఎన్నియో అంతశ్చక్రములు, ఎన్నియో బహిశ్చక్రములు కలిగి, అత్యంత దురవగాహముగా, అత్యద్భుతముగా, నడుచుచుండు ఈ యంత్రరాశి—నడుచుచుండవలెనని నే నెఱుగుదును. అట్లైనచో, మనకు కర్తవ్యమేమి? ఈ యంత్రమును కిఱకిఱ లాడకుండ, మృదువుగా, నడుచునట్లు చేయవచ్చును; రాపిడి తగ్గింపవచ్చును. ఎట్లు? మార్పులు ప్రకృతికి నైజ మని గుర్తించుటచేత. స్వభావసిద్ధమగు మన ఐక్యము నెట్లు గుర్తించితిమో అట్లే మార్పులనుకూడ గుర్తింపవలెను. సత్యమును లక్షరూపములుగా తెలుపవచ్చు ననియు, అందు ప్రతిరూపము

దానిమట్టు కది సత్యముగనే ఉండుననియు, మనము నేర్చు కోవలెను. ఒక వస్తువును నూఱు భిన్నదృక్పథములనుండి దర్శించినను, ఆ వస్తువులో భేద మేమియు కలుగదనియు, అది యథాపూర్వముగనే ఉండుననియు గ్రహింపవలెను. ఇందు కుదాహరణముగా సూర్యబింబమును కై కొందము. ఉదయమున ప్రొద్దుపొడుపువేళ దాని నొకడు భూమిపైనుండి చూచును. ఒక గొప్పగోళాకృతి కనిపించును. అత డంతట ఛాయాగ్రహణయంత్రము నొకటి చేతబూని సూర్యునికభి ముఖుడై పయనించును. త్రోవలో నచ్చటచ్చట ఛాయా చిత్రములు తీసికొనుచు పోయి చివరకు సూర్యబింబమును చేరును. ఈ చిత్రము లన్నియు పరస్పరభిన్నములుగనే ఉండును. వేర్వేఱు సూర్యబింబముల చిత్రముల నతడు తెచ్చినాడని తోచును. కాని అతడు మార్గములో నక్క డక్కడ నిలిచి, ఆ ఒకేసూర్యబింబముయొక్క ఛాయనే గ్రహించినాడని మన మెఱుగుదుము. ఈశ్వరవిషయముకూడ ఇట్టిదే. ప్రతి తెగ, ప్రతి ఆత్మ, ప్రతి జాతి, ప్రతి మతము, ఎటిగియో, ఎఱుగకో ఈశ్వరునిదెసకే ఎగబ్రాకుచున్నది. కొందఱిది తత్త్వశాస్త్రోక్తమార్గము : అందును కొందఱిది పరిపక్వ రూపమైనది, కొందఱిది అపరిపక్వ రూపమైనది. కొందఱిది పురాణ సూచితమార్గము : అందును కొందఱిది అత్యుత్తమ రూపమైనది, కొందఱిది అత్యధమ రూపమైనది. మఱికొందఱిది కర్మమార్గము : అందును కొందఱిది ఉన్నత వినిర్మల రూపమైనది, కొందఱిది దురాచార దూషిత రూపమైనది. కాని అందఱి పయనము ఆ దిశనే. మానవునికి

లభించు సత్యదర్శన మంతయు ఆ ఈశ్వరుని దర్శనమే. మఱెవ్వరిది కాదు. మన మందఱము పాత్రలు చేత పట్టుకొని నీళ్లు తెచ్చుకొనుటకై ఒక చెఱువుకు పోయితి మనుకొనుడు. ఒకరిచేత గిన్నె, ఒకరిచేత తపిలె, ఒకరిచేత బొక్కెన—ఇట్లు వేర్వేఱు పాత్రము లుండును. ఎవరి పాత్రతో వారు నీరు ముంచుకొందుము. మన పాత్రల ఆకారమునేగదా మన నీరు పూనును? గిన్నె గలవాని నీరు గిన్నె రూపమును, తపిలె గలవాని నీరు తపిలె రూపమును—ఇట్లు వేర్వేఱు రూపములు పూనును. కాని అందఱిచేతివి నీళ్లే. మఱేమియు కాదు. మతవిషయముకూడ ఇట్టిదే. మన బుద్ధు లీపాత్రములవంటివి. మన మందఱము ఈశ్వర సాక్షాత్కారార్థము యత్నించుచున్నాము. ఈ వేర్వేఱు పాత్రములలో నిండియుండు నీటివంటివాడు ఈశ్వరుడు. ప్రతిపాత్రమందు ఆ పాత్రరూపమున ఈశ్వరుడు సాక్షాత్కరించును. కాని ఆయన ఒక్కడే. ప్రతివారు చూచినది ఆ ఈశ్వరునే. విశ్వమతము నిట్లు తప్ప మనము సాధించుకొన జాలము.

మతసామరస్యసాధన కిదంతయు భావరూపమున (Theoretically) సుష్ఠువుగనే తోచుచున్నది గాని, దీనిని క్రియారూపమున బెట్టు మార్గ మేదైన కలదా? సర్వ మతములయొక్క ఈశ్వరభావములు సత్యములే యని మిక్కిలి ప్రాచీనకాలముననే అంగీకరింపబడెను. సర్వమతసామరస్య రూపమార్గము నొకదానిని కనిపట్టి, అన్ని మతములవారు పరస్పరసఖ్యముతో నొకటిగా కూడి ఆ మార్గము ననుసరించ

నట్లు జేయుటకై, ఇండియా, అలెగ్జాండ్రియా, యూరపు, చీనా, జపాన్, టిబెట్ దేశములలోను, కడపట అమెరికా లోను, ఎన్నో నూర్లప్రయత్నములు చేయబడినవి. కాని అవన్నియువిఫలములైనవి. ఇందుకు కారణము అనుష్ఠానయోగ్యమగు మార్గ మేదియు కల్పింపబడకపోవుటయే. లోకములో గల మతము లన్నియు సరియైనవే యని ఎందఱో అంగీకరించిరి. కాని అవన్నియు తమతమ వ్యక్తిత్వములు కోలుపోకయే సంయోజించు (ఒకటిగాచేరిపోవు) ఆచరణసాధ్యమార్గము నెవ్వరును సూచింపలేదు. ఆచరణసాధ్యమార్గ మొక్కటే కలదు. ప్రతి మతమువాడును తన వ్యక్తిత్వమును కోలుపోకయే, తక్కిన అన్నిమతములవారితో తా నేకీభవింపగల విషయముల నెఱుగవలెను. కాని ఇప్పటికి ప్రయోగింపబడిన సర్వమార్గములును, మతములలో గల భిన్నభావము లన్నిటిని పొందిక చేయు నుద్దేశమును ప్రకటించియు, నిజమునకు అన్ని మతములవారి నొక కొన్ని సిద్ధాంతములకు బద్ధుల నొనర్పజూచినవి. ఈ ప్రయత్నముల ఫలముగా క్రొత్త తెగ లేర్పడినవి; కలతలు, పోరాటములు, పరస్పర సంఘర్షణములు చెలరేగినవి.

నాది కూడ నొక చిన్న ప్రణాళిక కలదు. అది ఉపయోగించునో ఉపయోగింపదో కాని, చర్చార్థమై మీకు నివేదింతును. ఆ ప్రణాళికలోని ప్రథమవిషయము "విధ్వంస మొనర్పకుడు" అను నీతిని మానవులకు జ్ఞప్తి చేయుట. విధ్వంసనమార్గము నవలంబించు సంస్కర్తలు లోకోపకారులు కారు. కలదానిని తునుమాడకుడు,

కూల్పకుడు, కాని సంపూర్ణముచేయుడు. చేతనైనచో సహాకరింపుడు; లేనిచో, చేతులు ముడుచుకొని నిలువబడి చూచుచుండుడు. ఉపకారము చేయకపోయిన పోనిండు, అపకారము మాత్రము చేయవలదు. మానవుని అకృత్రిమ విశ్వాసముల నే మాత్రము చెఱపవలదు. ఇక రెండవది. మానవుని ప్రస్తుతస్థితిని గ్రహించి అతని నచ్చటినుండి చేయూతయొసగి పైకి లేవదీయుడు. సర్వమతముల కీశ్వరుడే కేంద్ర మను మాట నిజమేని, మనలో ప్రతివాడును ఆయన దెస కేదో యొక కిరణరేఖా (Radius) మార్గమున పోవుచున్నమాట నిజమేని, మన మందఱ మా కేంద్రమును చేరుదు మనుట నిస్సంశయము. కిరణరేఖ లన్నియు కలియు ఆ కేంద్రమున మనకు గల భేదము లన్నియు సమసిపోవును. అచ్చట చేరువఱకు భేదము లుండియేతీఱును. ఈ కిరణరేఖ లన్నియు చేరునదొక్క కేంద్రముననే. తమతమ నైజములను బట్టి యొక డొక కిరణరేఖామార్గమును బట్టును, మఱొక డింకొక కిరణరేఖామార్గమును పట్టును. ఎవ రెవరము వారి వారి త్రోవల ననుసరించి ప్రయాణము సాగించితి మేని, అందఱము తప్పక కేంద్రమును చేరుదుము. "అన్నిమార్గములు రోముపురికే కొనిపోవును" * గదా! మనలో ప్రతివాడును తన నైజము ననుసరించి ఎదిగి, వికాసము నొందుచున్నాడు;

* రోముసామ్రాజ్య ముండిన పురాతనకాలమున పుట్టిన లోకోక్తి యిది. రోముపురియొక్క ప్రశస్తిని సూచించునది. "రోముపురికే" అనుటకు మాఱు "ఈశ్వరునికడకే" అన్నచో మన కిచట ప్రసక్తమగు భావము వచ్చును.

కాలపరిపాకమున పరమసత్యము నెఱుగగలడు. నిజమునకు మానవుడు తనకు తానే గురువై బోధించుకోవలెను. నీ వేమి చేయగలవు, నే నేమి చేయగలను? పసిబిడ్డకైన నీవు బోధింప జాలుదువా? చాలవు. బిడ్డ తనంతట తానే నేర్చుకొనును. అవకాశములు కల్పించుట, ఆటంకములు తొలగించుట: ఇంతే నీవు చేయవలసిన పని. మొక్క పెరుగును. పెరుగునట్లు చేయునది నీవా? చుట్టు కంచె కట్టి, పశువులు మేసిపోకుండ చేయుటే నీ కర్తవ్యము. మొక్క తనంతట తానే పెరుగును. ప్రతివాని యొక్క ఆధ్యాత్మికాభివృద్ధివిషయముకూడ ఇంతయే. నీ కెవ్వరును బోధింపజాలరు. నీ కెవ్వరును ఆధ్యాత్మికజ్ఞానము నీయజాలరు. నీకై నీవే ఆర్జించుకోవలెను. నీ అభివృద్ధి నీ లోపల నుండియే రావలెను.

బాహ్యగురు వేమి చేయగలడు? ఆటంకములు కొంతవఱకు తొలగింపగలడు. అతడు చేయవలసిన దంతయే. కావున చేతనైనచో, సహకరింపుడు; కాని కూలద్రోయకుడు. మానవుల కాధ్యాత్మికదృష్టి కల్పింపగల మనుకొంటిరా? అది అసాధ్యము. మీ ఆత్మ తప్ప మీకు వేఱు గురు వెవ్వరును లేరు. ఇందువలన ఏమి ఏర్పడుచున్నది? మానవులలో ఎన్నెన్నియో భిన్ననైజములు కానిపించు చుండును. మనస్సులు, అభిరుచులు, వేనవేలు కలవు. వాని నన్నిటిని సామాన్యధర్మానుసారముగా సమగ్రవిభజనచేయుట అసాధ్యము. కాని మన ప్రకృతకార్యమునకు వారిని నాలుగు తరగతులుగా విభజించిన చాలును. చుఱుకుదనము గలిగిన కార్యదీక్షాపరుని దొక తరగతి. పని చేయుటయే

అతని కిష్టము. అతని కండరములలోను నరములలోను అపార శక్తి కలదు. కార్యాచరణమే అతని అభీష్టము. చికిత్సాలయములు నిర్మింపవలెను; జనోపయుక్తములగు పూర్తకర్మములు (బావులు త్రవ్వించుటవంటివి) చేయవలెను; వీథులు వేయవలెను; ప్రణాళిక లేర్పఱుపవలెను; వానిని జరుపవలెను. భావోద్రేకపరు డింకొక తరగతికి చెందినవాడు. మహనీయత్వము నెడ, సౌందర్యము నెడ, అతని కపారప్రీతి. మానసమున సౌందర్యభావములు కల్పించుకొని అతడు చొక్కిపోవును. ప్రకృతిసౌందర్యముల కతడు ముగ్ధుడగును. ప్రేమను, ప్రేమాధీశ్వరుని, అత డారాధించును. అన్నికాలములనాటి మహాత్ముల యెడ, మతప్రవక్తల యెడ, భగవదవతారమూర్తుల యెడ, అతని హృదయము ప్రేమామృతముతో పొంగిపోవును. క్రీస్తు, బుద్ధుడు, చారిత్రకపురుషులేనా అనెడు సంశయ మతనిని బాధింపదు. వారి యునికి యుక్తియుక్తముగా నిరూపింపబడినదా లేదా అనెడు విషయ మతని కక్కఱలేదు. ఏసుక్రీస్తు "కొండమీదిబోధ" చేసిన దే నా డని గాని, శ్రీకృష్ణుడు జన్మించిన దే ముహూర్తమున నని గాని, అతడు తెలిసికో గోరడు. అతని బుద్ధి యంతయు వారి మూర్తిమత్త్వముల మీద, వారి ప్రేమార్ద్రస్వరూపముల మీద, లగ్నమై యుండును. అతని ఆదర్శ మట్టిది. ప్రేమపూరితునియొక్క, భావావేశపరుని యొక్క, స్వభావ మిది. అంతశ్శక్తిసాధకుడు (Mystic) ఇంకొక తరగతివాడు. తన్ను తానే పరీక్షించుకొనుట, తన మనోవ్యాపారములను గ్రహించుట, తనలో నే యే శక్తులు

ప్రవర్తించుచున్నవో కనుగొనుట, వాని నుపయోగింప నేర్చుకొనుట, వానిని తన స్వాధీనములోనికి తెచ్చుకొనుట : ఈ కార్యములం దతడు ఆసక్తుడై యుండును. ఇట్టిది అంతశ్శక్తిసాధకుని మానసము. వేదాంతి ఇంకొక తరగతి వాడు. అతడు సర్వమును వివేక మను త్రాసులో తూచును. బుద్ధిబలముతో నితడు మానసమున కందని తత్త్వజ్ఞానాతీత క్షేత్రమునకు కూడ పోజూచును.

ఈ వివిధరీతి మనస్సుల నన్నిటిని తృప్తిపఱుచు శక్తి గల మతము గాని మానవజాతిలో నత్యధిక భాగమున కుపకరింపదు. ఆ శక్తి లోపించినచో, ఇప్పటి తెగ లన్నియు పాక్షికములు (ఒక పక్షమునకు చేరినవి) అగును. ప్రేమభావావేశ బోధక మతము నవలంబించువారి యొద్ద కేగితి వనుకొనుము. వారు పాడుదురు, విలపింతురు, ప్రేమ బోధింతురు. నీవు వారితో "మిత్రమా, ఇదంతయు మంచిదే కాని, నా కింత కన్న బలిష్ఠపదార్థము—కొంత యుక్తియుక్త మైనది, తత్త్వరూప మైనది—కావలెను. నేను విషయము నొక్కొక్క మెట్టుగా, సకారణముగా, తెలిసికొన గోరెదను" అంటి వేని, వారు నిన్నచటినుండి గెంటివేయుదురు. గెంటి వేయుటే కాదు. చేతనైనచో మఱొక ప్రదేశము (నరకము) నకు కూడ పడనడుతురు. అనగా ఆ మతమువారు భావావేశస్వభావము కలవారికి మాత్రమే తోడ్పడగలరు. ఇతరులకు తోడ్పడక పోవుటే కాక వారిని మట్టుపెట్ట జూతురు. ఇంకను పరమహేయవిషయ మే మనగా, వారి చిత్తశుద్ధిని కూడ శంకింతురు. ఇక తత్త్వవేత్త లన్ననో,

వారు హిందూదేశముయొక్కయు, ప్రాచ్యప్రపంచము యొక్కయు, జ్ఞానోత్కర్షమును ప్రశంసించుచు, సామాన్య జనులకు నోరుతిరుగని మాటలతో, భీకరశబ్దాడంబరముతో, ప్రసంగింతురు. కాని నాబోటి పామరుడు వారియొద్దకు పోయి "ఏదైన బోధించి నాకు ఆధ్యాత్మికభిక్ష పెట్టగలరా?" అని అడిగినచో, వారు వెంటనే తృణీకారరూపమగు చిఱు నగవుతో ఇట్లందురు: "నీ బుద్ధివికాసము మాదానికన్న ఎంతో తక్కువ. ఆధ్యాత్మికవిషయములు నీ కెట్లు బోధపడ గలవు?" ఈ తత్త్వవేత్త లెక్కడనో అంతరిక్షమున కెగసి కూర్చుందురు. 'ఇచ్చటినుండి వెడలి పొ'మ్మనుటయే వారు చేయు బోధ. ఇక అంతశ్శక్తిసాధకులు. వా రేవేవియో నిగూఢవిషయములనుగూర్చి మాటాడుచుందురు: వివిధ క్షేత్రములందు జీవించుట, మనస్సుయొక్క వివిధావస్థలు, మనోబల మేమేమి సాధింపగలిగినది, ఇట్టివి. సామాన్యజను డొకడు వారియొద్దకు పోయి "నేను చేయగల ఉపయోగ కార్య మేదైన తెలుపుడు, నాకు దీర్ఘాలోచనలు వాడుక లేదు. నా కర్హమైన దేదేని సెలవిండు" అని అడిగెనేని వారు తిరస్కారసూచకమౌ చిఱునగవుతో నిట్లందురు: "ఈ మూఢుని మాటలు వినుము. ఇతడు కేవలము అజ్ఞుడు, నిరర్థక జీవి." లోకమం దంతయు ఇట్లే జరుగుచుండును. ఈ భిన్నమతములలో గల వైతండికాగ్రణుల నొక గదిలో వేసి బిగించి, వారి అపహాస్యరూపమందహాసముల (చిఱు నగవుల) యొక్క ఛాయాచిత్రము నొకదానిని తీసికొనవలె నని నా కుతూహలము!

ఇప్పటి మతస్థితి, లోకస్థితి, ఇది. నేను వ్యాప్తి నొందింపదలచినది అన్ని విధములగు మనస్సులకు సమసమ్మత ముగా నుండు మతము : ఎంత వేదాంతపరమో, అంత భావావేశానుకూలము, ఎంత అంతశ్శక్తిసాధక క్రియమో, అంత కార్యాసక్తయోగ్యము. కలాశాలలనుండి వచ్చు శాస్త్రవేత్తలు, భౌతికతత్త్వజ్ఞులు అగు అధ్యాపకులకు హేతు వాదము కావలెను. వారిని తనివితీర చర్చింపనీయవలెను. కొంత దూరము సాగినపిదప హేతుత్వమును విడనాడినగాని సాగుట అసాధ్యమని వారికే తోచును. "ఈ ఈశ్వర భావము, మోక్షభావము, మూఢవిశ్వాసజనితములు. వానిని విడనాడుడు" అని వారందురు. నేనందుకు "తత్త్వజ్ఞశేఖరా, ఈ నీ శరీరము అంతకన్న మూఢవిశ్వాస జనితము. దీనిని విడనాడుము. భోజనమున కంటికి గాని, నీ అధ్యాపకపీఠమునకు గాని, పోవలదు. నీ శరీరమును పరిత్యజింపుము. అట్లు చేయజాలవేని శరణ మర్థించి కూరు చుండుము" అని బదులుచెప్పుదును. ఈ లోక మంతయు ఏక వస్తువు, జగత్తులోనుండున దొకే వస్తువు. అనేకు తత్త్వశాస్త్ర బోధ ననుభూతి మొనర్చుకొన సహకరింప జాలినదానినే కదా "బ్రహ్మవిద్య" (Religion) అనదగును. అంతశ్శక్తి సాధకుడు వచ్చినచో, అతనికి స్వాగతమర్పించి మనఃపరిశీలన విధులు చెప్పుటే కాక, అవి అతనియెదుట ననుష్ఠించి చూపవలెను. భావావేశస్వభావము గలవాడు వచ్చెనేని, మనమును ఈశ్వరభావావిష్టులమై అతనితోకూడ నవ్వ వలెను, ఏడ్వవలెను; "ప్రేమ మధువును గ్రోలి ఉన్మత్తులము

కావలెను". కార్యదీక్షాపరుడు వచ్చెనేని, అతనితో కూడి మనమును మన పరిపూర్ణశక్తితో పనిచేయవలెను. ఇట్టి సంయోగమందు విశ్వమతమున కత్యంతసన్నిహితరూపమగు ఆదర్శము కానిపించును. ఈ నాల్గు అంగములును సమ పరిమాణములతో, పరిపూర్ణరూపమున, ప్రతిమనస్సునందును ఉండునట్లు మానవజాతి నిర్మింపబడియున్న ఎంత చక్కగా నుండెడిదో! ఇది మానవపరిపూర్ణత్వమునుగూర్చిన నా ఆదర్శము. ఈ అంగములలో ఏ యొకటి రెండు మాత్రమే కలవారిది పాక్షికస్వభావమని నా అభిప్రాయము. ఈ లోక మంతయు ఇట్టి పాక్షికస్వభావము గలవారితోనే నిండి యున్నది. వారు నడుచు మార్గ మొక్కటే వా రెఱిగినది. తదితరము లన్నియు వారికి ఘోరములు, అపాయకరములు. ఈ నాల్గుమార్గములందు సమస్థితి కలిగియుండుటే నా మతా దర్శము. మా హిందూదేశమున "యోగము" (కూడిక) అనబడుదాని మూలమున అట్టి ఆదర్శ మతము సిద్ధింపగలదు. కార్యశూరు డీ యోగముచే మానవునకును మానవ లోకమునకును కూడిక సాధించును. అంతశ్శక్తిసాధకుడు దీనిచే తన పరాప్రకృతికిని అపరాప్రకృతికిని కూడిక సాధించును. ప్రేమసాధకుడు దీనిచే తనకును ప్రేమమయుడగు ఈశ్వరునికిని కూడిక సాధించును. వేదాంతి ఇందుచే అస్తిత్వ మంతటియొక్క కూడికను సాధించును. ఈ నాలుగు యోగ మార్గములకు సంస్కృతమున వేర్వేఱు పేళ్లు కలవు. ఇట్టి కూడికను సాధించువానిని "యోగి" యందురు. కార్య శూరుడు 'కర్మయోగి', ప్రేమమార్గానుసారి 'భక్తియోగి',

అంతశ్శక్తిసాధకుడు 'రాజయోగి', తత్త్వమార్గసాధకుడు 'జ్ఞానయోగి'. యోగి యను మాట యీ అందఱి కన్వయించును.

ఇప్పుడు మొదట రాజయోగమును కైకొందము. రాజయోగ మనగా — మనస్సును స్వాధీనపఱచుకొనుటనగా—ఏమి? యోగశబ్దమునకు మీ దేశములో నెన్నో విధముల పిశాచములతోడి సంబంధము కల్పింపబడినది. అది కేవలము నిరాధార మని ఎఱుగుదురు గాక! ఈ యోగములలో దేనిలోను స్వబుద్ధిని పరిత్యజింపవలసిన అవసరము లేదు; ఇతరులచేత మోసపోవ నవసరములేదు; మీ బుద్ధిని ఎట్టి మతాచార్యులకుగాని స్వాధీనపఱుప నవసరము లేదు; ఒక మానవాతీతునికి లొంగియుండ నవసరములేదు. ప్రతి దానియందును మీరు మీ బుద్ధిమీదనే ఆధారపడి యుండవలెను. దాని నే మాత్రము విడువక అంటిపట్టుకొని యుండవలెను. సర్వభూతములకును మూడు తెఱగుల జ్ఞానోపకరణములు కలవు. మొదటిది సహజజ్ఞానము. ఇది జంతువులందత్యంతపరిణతరూపమున కానవచ్చును. జ్ఞానోపకరణములన్నిటిలో ఇది అధమమైనది. రెండవది సకారణ విచారశక్తి (Reasoning). ఇది మానవులందు పూర్ణపరిణతరూపమున కానవచ్చును. సహజజ్ఞానము మిక్కిలి అసమగ్రరూపమైనది. జంతువుల కార్యాచరణావరణము మిక్కిలి పరిమితము. ఆ పరిమితావరణమందే సహజజ్ఞానము వర్తింపగలదు. మానవునిలో ఈ సహజజ్ఞానము చాలవఱకు విచారశక్తి రూపము నొందియుండును. అతని కార్యాచరణావరణము

కూడ విశాలత నొందియుండును. కాని ఈ విచారశక్తికూడ మిక్కిలి అసమగ్రప్రభావముకలదే. అది యొక్కింత దూరమువఱకే పోగలదు. ఆ మీద పోజాలక నిలిచిపోవును. ఆ హద్దును మీఱి దానిని సాగింప జూచినచో, ఎంతో గందరగోళము కలుగును. విచారము సంగతముగా నుండక అసంగతరూపమును దాల్చును. తార్కికమార్గము తిన్నగా సాగక వలయాకృతిని ధరించి మరలమరల మొదటికే వచ్చుచుండును. మన విషయజ్ఞానమునకు మూలమగు వస్తువులను— భౌతికపదార్థమును, శక్తిని—ఇందు కుదాహరణముగా కైకొందము. భౌతికపదార్థ మనగా నేమి? శక్తి తన బలమును దేనిపై ప్రయోగించునో అది. శక్తి యనగా నేమి? భౌతిక పదార్థముపై నేది తన బలమును ప్రయోగించునో అది. ఈ చిక్కు చూచితిరిగదా—ఈ ఆరఘట్ట (ఏతము) చలనమును. ఒక భావమున కింకొక భావమాధారము. దానికి మరల మొదటి దాధారము! కార్యకారణరూపవిచార మొక దాటరాని మహాప్రతిబంధము నెదుర్కొనును. అప్పు డది గత్యంతరములేక ఆగిపోవును; కాని ఆవల నుండు అనంత పరతత్త్వక్షేత్రమును చేరవలెనని ఆతురపడుచుండును. అనంతపరిపూర్ణమందలి యొక చిన్నపిసరు మానవచైతన్య వీథికి ప్రక్షిప్తమై మన మింద్రియములతో చూచు, మనస్సుతో భావించు, ఈ ప్రపంచముగా కానిపించుచుండును. చైతన్యమనెడు వలలో తగుల్కొనియున్న ఆ పరిమితావరణము లోపలనే, మన సకారణవిచారముయొక్క ప్రచారము. మన మా ఆవరణమును దాటిపోవుట కేదో సాధన ముండవలెను.

ఆ సాధనమునే ఈశ్వరప్రేరితజ్ఞానము (Inspiration) అందురు. అనగా మనకు గల జ్ఞానసాధనములు మూడు: సహజజ్ఞానము, యుక్తియుక్తవిచారము, ఈశ్వరప్రేరితజ్ఞానము. ఇందు మొదటిది జంతువులది, రెండవది మానవులది, మూడవది దివ్యపురుషులది. కాని యీ మూటి అంకురములు కొద్దిగనో గొప్పగనో వికసించి, ప్రతి మానవునందును కానవచ్చును. ఇవన్నియు అంకురరూపమున నుండిననే గదా పరిణతరూపము నందగలవు? మఱియొక విషయము కూడ జ్ఞప్తి పెట్టుకోవలెను. ఇందొకదాని పరిణతరూపమే మఱొకటి. కావున నవి పరస్పరవిరుద్ధములు కావు. యుక్తి యొక్క పరిణతరూపమే ఈశ్వరప్రేరితజ్ఞానము. కావున నిది దానిని సంపూర్ణత నొందించును గాని ఖండింపదు. యుక్తికి అందని విషయములను ఈశ్వరప్రేరితజ్ఞానము బయలు పఱచును. అవి యుక్తికి విరుద్ధములుగా నుండవు. వృద్ధదశ శిశుదశకు పరిణతరూపమా, విరుద్ధరూపమా? కావున అపరిపక్వరూపసాధనమును పరిపక్వరూపసాధనముగా భ్రాంతి నొందు అవకాశము కలదు. ఇది మఱచిపోక జాగ్రత్తగా నుండవలెను. సహజజ్ఞాన మెన్నియో సార్లు దివ్యప్రేరిత జ్ఞానముగా లోకమునెదుట ప్రదర్శింపబడును. భవిష్యద్విషయ జ్ఞాననటనలు ఈ మూలముననే కలుగుచున్నవి. మూఢులు, చిత్తచాంచల్యపీడితులు, తమ బుద్ధివైకల్యమంతయు దివ్యజ్ఞాన మని భ్రమించి మానవులు తమ్మనుసరింపవలె ననుకొందురు. పరస్పరవిరుద్ధములును, అసంగతములును, అగు అర్థరహిత బోధ లీ లోకములో చేయబడుచుండుటకు మూలము

మతిభ్రష్టు లాడు అసంబద్ధప్రలాపములను దైవప్రేరితములుగా ప్రదర్శింప జూచుచే.

యుక్తివిరుద్ధము కాకుండుటే సత్యాబోధకు మొదటి తార్కాణ. ఈ మూలసూత్రము ననుసరించియే యీ యోగము లన్నియు నిర్మింపబడినవి. మనస్సు మూలమున యోగసిద్ధి పడయు రాజయోగమును కైకొందము. ఇది అపారవిషయముగాన దీనిలోని కేంద్రభావమును మాత్రమే నే నిప్పుడు సూచింపగలను. మనకుగల జ్ఞానార్జనమార్గ మొక్కటే. అధమాధమమానవుడు మొదలు మహా యోగీంద్రునివఱకు, అందఱికి ఆ యేకైకమార్గమే కలదు. దీనిని ఏకాగ్రత యందురు. పరిశోధనాలయములో పనిచేయు రసాయనశాస్త్రజ్ఞుడు తన మానసికశక్తు లన్నిటిని కేంద్రీకరించి తన యెదుటి భౌతికపదార్థముల నా ఏకాగ్రబుద్ధితో పరిశీలించును. వెంటనే ఆ పదార్థముల తత్త్వము బహిర్గతమై అత డర్శించుచుండిన జ్ఞాన మలవడును. ఖగోళశాస్త్రజ్ఞుడు కూడ ఇట్లే తన మానసికశక్తుల నన్నిటిని కేంద్రీకరించి దూరదర్శని (Telescope) ద్వారా వస్తువుల నేకాగ్రతతో పరిశీలించును. నక్షత్రములును, గ్రహమండలములును, ముందుకువచ్చి తమతమ రహస్యముల నతనికి వెల్లడించును. జ్ఞానసాధనకై యత్నించు ప్రతివానియొక్క—బాలురకు బోధించు అధ్యాపకునియొక్క, పాఠములు చదువు బాలకుని యొక్క—విషయ మిట్టిదే. మీరు నా మాటలు విను చున్నారు. వానియందు మీ కాసక్తికలిగినచో, మీ బుద్ధి వానిపై కేంద్రీకరింపబడును. అప్పుడు గడియారము గంట

కొట్టినచో మీ కది వినరాదు. మీ ఏకాగ్రత ఎంత అధికమో అంత చక్కఁగా నా భావము మీకు తేటపడును. నా ప్రేమను, నా మానసికశక్తులను, నేను కేంద్రీకరించు కొలఁది, నా భావములను మీకు విశదీకరించు శక్తి యెక్కు వగుచుండును. ఈ కేంద్రీకరణశక్తి యధిక మగుకొలఁది, జ్ఞానార్జన మధిక మగుచుండును. ఏలన, జ్ఞానార్జన కిదియే యేకైకమార్గము. అతిస్వల్పుఁడు కూడ—పాదరక్షలకు రంగు వేయువాఁడు కూడ—మనశ్శక్తిని తన పనిపై కేంద్రీకరించి నచో, దానిని మిక్కిలి బాగుగా చేయఁగలుగును. వంట చేయువాఁడు బుద్ధిని కేంద్రీకరించినచో, మామూలుకన్న బాగుగా వంట చేయును. ధనార్జనమం దైనను, భగవ దారాధన మందైనను, మఱి యే యితరకార్యమం దైనను, ఏకాగ్రత అధికమగు కొలఁది, కార్య మెక్కువ చక్కఁగా నిర్వహింపబడుచుండును. ప్రకృతి తన తలుపులు తెఱచి కాంతిపూరములు వెలువరింపవలె నన్నచో, పిలువవలసిన పిలు పిదియే, తట్టవలసిన తలు పిదియే. జ్ఞానధనాగారమును తెఱవఁగల తాళ మీ కేంద్రీకరణశక్తి యొక్కటే. రాజయోగ శాస్త్రమునందు వివరింపబడిన విషయ మించుమించుగా నిది యొక్కటియే అని చెప్పనొప్పును. మన ప్రస్తుత శరీరస్థితిలో మనలను కలవరపెట్టు కార్యము లెన్నియో యుండును. మన మానసికశక్తులు నూఱు తెఱఁగులుగా చీలి వ్యర్థ మగుచున్నవి. నా తలఁపులను స్వస్థపఱచి ఏదో ఒక్క ముఖ్యవిషయముపై బుద్ధిని కేంద్రీకరింప జూచితినేని, నా కక్కఱలేని ప్రేరణలు, తలఁపులు, వేనవేలుగా బుద్ధిలోనికి

చొరబడి దానిని కకావికలు చేయును. దీనిని ప్రతిఘటించి మనస్సును స్వాధీనములోనికి తెచ్చు మార్గమునే రాజయోగము నేర్పునది.

ఇక కర్మయోగమును—కర్మాచరణమూలముగా భగవంతునితో కూడు మార్గమును—కైకొందము. ఏదో యొక కార్యాచరణముకొఱకే జన్మించిన ట్టుండువారి నెందఱనో మన మీ లోకములో చూచుచుందుము. వారి బుద్ధి భావక్షేత్రమున నిలువనే నిలువదు. ప్రత్యక్షరూపమున—చూడదగిన, తాకదగిన, రూపమున—కానిపించు కార్య కలాపమే వారి మనస్సు నంతయు ఆక్రమించుకొనియుండును. ఇట్టివారి జీవితముల కుపకరించు శాస్త్రముకూడ ఒకటి ఉండవలెను కదా. మన మందఱ మేదో యొక కర్మ మొనర్చుచునే యుందుము. కాని కర్మరహస్య మెఱుగక ఎందెందఱమో మన జవసత్త్వములను చాలవఱకు వ్యర్థ పఱచుకొనుచుందుము. కర్మయోగ మీ రహస్యమును బోధించును. ఎచ్చట, ఎట్లు, కర్మ మొనర్పవలసినది, చేపట్టిన కార్యమును సాధించుటకు మన శక్తిలో నత్యధిక భాగమును — అత్యధికఫలముకలుగునట్లు — వినియోగించు టెట్లో, అది బోధించును. ఈ రహస్యమును నేర్చుకొనుచో కర్మాచరణమునకు గల యొక గొప్ప ఆక్షేపమునుకూడ మనము గమనింపవలెను. కర్మాచరణముచే క్లేశము కలుగుచుండు ననుటే ఈ యాక్షేపము. మనశ్శరీరములకు కలుగు క్లేశము లన్నిటికి సంగత్వమే కారణము. కర్మ మొనరించుట నా కిష్టము. ఒకనికి మేలు చేయగోరెదను. కాని అత

మేలును మఱచి నాకపకారము చేయు అవకాశము లత్యధికముగా గలవు. అట్లు జరిగినచో నాకు మనఃక్లేశము కలుగును. క్లేశము కలుగునన్న ఈ భీతి కర్మాచరణమున కడ్డుతగిలి మానవుల కార్యోత్సాహమును, కార్యశక్తిని, చెఱచుచుండును. నిస్సంగబుద్ధితో, ఎవరికి తోడ్పడుచున్నది ఏల తోడ్పడుచున్నది విచారింపక, కర్మముకొఱకే కర్మ మొనర్పు మని కర్మయోగము బోధించును. కర్మయోగి కార్యాచరణమగ్నుడై యుండుటకు కారణమేమి? అది అతని నైజముగనుక; తన కది హితమని అతనికి తోచును గనుక. అంతయే. అతని కుద్దేశ మేదియు లేదు. అత డెప్పుడును ఇచ్చుచుండు వాడే. పుచ్చుకొనుట అను మాటనే అత డెఱుగడు. కావున అతడు క్లేశమునకు అతీతుడు. మనకు కలుగు క్లేశ మంతటికిని సంగత్వమే మూలకారణము.

ఇక భక్తియోగము—ఇది భావావేశస్వభావముగల వాని, ప్రేమపూరితహృదయుని, మార్గము. భగవంతుని తన ప్రేమపదముగా చేసికొనవలెనని అతని సంకల్పము. అందుకై అత డేవేవో కర్మకలాపము లవలంబించును; పరిమళ పుష్పధూపములు, సుందరమందిరములు, మనోజ్ఞాకృతులు, మున్నగువాని నాధారముచేసికొనును. వారిది సరియైన మార్గము కాదందురా? మీ కొక విషయ మిచట తెలుప వలసియున్నది. పురాణవాఙ్మయసమృద్ధి, కర్మకలాపసమృద్ధి, అపారముగా గల మతములందుండియే లోకములోని ఆధ్యాత్మికమహాపురుషు లందఱు నావిర్భవించి రని మీరు—ముఖ్యముగా ఈ దేశపువారు—జ్ఞప్తి పెట్టుకొనుట మంచిది.

భగవద్రూపరహితముగా, ఉపచారరహితముగా, ఆరాధన మొనర్పజూచిన శాఖలన్నియు, మతములలోగల సుందర వస్తువులను, మహనీయవస్తువులను, కటిక దెందములతో అణగద్రొక్కి వైచినవి. కన్నుగానని మూర్ఖవిశ్వాసమే వారి మతము. అది కేవలశుష్కరూప మైనది. ప్రపంచ చరిత్రమే ఇందుకు ప్రబలసాక్షి. కావున ఈ కర్మకలాపము లను, పురాణములను, తూలనాడకుడు. వాని నుండనిండు. వానియందు అక్కఅగలవాని కవి ఉపకరించుగాక! వారిని చులుకజేసి వెడనగవుతో "మూఢులు! పాపము వారి కవి యుండనిండు!" అనబోకుడు. అది మహాప్రమాదజనిత మగు అనుచితచర్య. నేను చూచినవా రందఱిలో మహోన్నతులు, అత్యద్భుతమగు ఆధ్యాత్మికపరిపూర్ణత నొందినవారు, అందఱును ఈ కర్మకలాపశిక్ష నొందినవారే. వారి పాదము లంటి కూర్చుండుటకుకూడ నే ననర్హుడను. అట్టి నేను— వారి నాక్షేపించుటయా! మనుష్యమానసములపై ఈ భావముల ప్రభావ మెట్టిదో, వానిలో వేని నాదరింపవలెనో, వేనిని నిరాకరింపవలెనో, నా కెట్లు తెలియును? ప్రపంచములో ప్రతివారిని అకారణాక్షేపములపాలుచేయుట మన కలవాటు. జనులకు ఇచ్చవచ్చినన్ని పురాణము లుండుగాక! అవి కల్పించు మనోహరప్రేరణలు వారికి లభించుగాక! భావోద్రేకస్వభావము గలవారికి సత్యముయొక్క తత్త్వరూప నిర్వచనములు రుచించునా? భగవంతుడు వారికి స్పర్శవేద్యుడు (తాకి చూడదగినవాడు), ఏకైకయథార్థవస్తువు. వారి కన్నుల కాయన కనిపించును, చెవులకు వినిపించును,

మనస్సునకు తోచును. వారి కాయన ప్రేమపదము. కావున వారి దేవుడు వారి కుండు గాక! మీ హేతువాది వారికి కథలోని మూఢునివలె తోచును. ఆ మూఢు డొక చక్కని విగ్రహమును చూచి, అది దేనితో చేయబడెనో చూచుటకై దానిని పగులగొట్ట సంకల్పించెనట! భక్తియోగము వారికి ప్రేమమార్గమును బోధించును: 'ఉత్తరోత్తర లాభము లపేక్షించి ప్రేమింపరాదు. భగవంతుని, సత్పురుషులను, ప్రేమించుట మంచిది గనుక ప్రేమింపవలెను. స్వర్గప్రాప్తి, పుత్రప్రాప్తి, ధనప్రాప్తి, మున్నగు వానిని కోరి ప్రేమింపరాదు.' ప్రేమకు ప్రేమయే మహోత్తమరూపప్రతిఫలమనియు, భగవంతుడు ప్రేమస్వరూపుడే అనియు, అది బోధించును. సృష్టికర్తగా, సర్వగతుడుగా, సర్వజ్ఞుడుగా, సర్వశక్తిసమేతుడగు ఈశ్వరుడుగా, తల్లిగా, తండ్రిగా, ఇట్లనంతకల్యాణగుణపరిపూర్ణునిగా, భగవంతుని కీర్తింపుమని దాని బోధ. భగవంతుని వర్ణించు నత్యున్నతవాక్కు, అతనినిగూర్చి మానవబుద్ధి కల్పించుకోగల అత్యున్నతభావము, అతడు ప్రేమస్వరూపు డనియే. ప్రేమ ఎచట నున్నను, అది అతడే; భగవంతు డచట నుండును. "భార్యను భర్త పెట్టుకొను ముద్దులో నతడు కలడు. తల్లి బిడ్డను పెట్టుకొనుముద్దులో నతడు కలడు. మిత్రు లొండొరుల చేతులు జోడించుకొనునప్పు డాయన ప్రేమరూపుడై యుండును. మానవజాతిని ప్రేమించు మహాపురుషు డొకడు వారి కుపకార మొనర్పజూచునప్పు డతడు తన ప్రేమామృతమును మానవలోకమునకు ధారాళముగా పంచిపెట్టుచున్నాడు.

హృదయ మెప్పుడెప్పుడు ఉదార మగునో, అప్పు డత డచ్చట ప్రసన్నుడై యుండును. ఇదియే భక్తియోగబోధ.

చివరకు జ్ఞానయోగి కడకు వత్తము. ఇతడు వేదాంతి, తత్త్వవిచారపరుడు, దృశ్యలోకమును దాటిపోవు కుతూహలము కలవాడు. ఈ లోకములోని క్షుద్రవస్తువు లతనిని తృప్తిపఱుపజాలవు. నిత్యకృత్యములగు భోజనమజ్జనాదుల నతిక్రమించి పోవలెనని అతని భావము. వేనవేలు గ్రంథములలో గల బోధ యంతయు అతనిని తృప్తిపఱుప జాలదు. అవి చేయగలిగిన మహాకార్య మీ లోకము నతని యెదుట నిలుపుటే గదా. అతని నింకేది తృప్తిపఱుపగలదు? లక్షోపలక్షల ప్రపంచమండలములేని అతనికి లెక్కలేదు. అస్తిత్వమను మహాసముద్రములో అవి యన్నియు అతని కొక బిందువుగా తోచును. వీని నన్నిటి నతిక్రమించి అస్తిత్వము యొక్క మూలకేంద్రములోనికి పోవుట కతని ఆత్మ ఉవ్విళ్లూరుచున్నది. పరమసత్యమును యథార్థస్వరూపముతో చూడవలెను; దానిని సాక్షాత్కరించుకోవలెను; తా నదియే కావలెను; ఆ సర్వమయత్వముతో తా నైక్య మొందవలెను. అట్టివాడు వేదాంతి. తండ్రి, తల్లి, సృష్టికర్త, రక్షకుడు, మార్గదర్శి, మున్నగు భావములు దేవుని సూచించుటకు కేవలము అసమర్థములని అతని తలంపు. భగవంతుడతని ప్రాణమునకు ప్రాణము. అతని ఆత్మకు ఆత్మ. తన ఆత్మయే భగవంతుడు. భగవంతుడు కాని వస్తు వితర మేదియు లేదు. వేదాంతవిద్యామహాప్రఘాతములచే (సమ్మెటపోటులచే) అతనిలోని నశ్వర (నశించు) భాగము లన్నియు

పిండిపైౖ తుడిచివేయబడినవి. చివర కతనిలో నిజముగా మిగిలియున్నది భగవంతుడు మాత్రమే.

ఒకే చెట్టుపై రెండు పక్షులు నిలిచియున్నవి: ఒకటి చిట్టచివర కొమ్మమీద, రెండవది క్రింది కొమ్మమీద. పై పక్షి ప్రశాంతముగా, మౌనముగా, గంభీరముగా, స్వప్రభావమగ్నమై, యున్నది. క్రింది పక్షి తీయని పండ్లను చేదుపండ్లను తినుచు, ఒక కొమ్మనుండి మఱొక కొమ్మమీది కెగురుచు, సుఖాసుఖముల ననుభవించుచున్నది. కొంత సేపటి కీ క్రిందిపక్షి మఱియు మిక్కిలి చేదుపం డొకటి తిని, విసుగు చెంది, తల యెత్తి ఆ పై పక్షిని చూచును. బంగరు ఈకలు గల ఆ అద్భుతపక్షి తీయని పండ్లు గాని చేదు పండ్లు గాని తినుటలేదు. దానికి కష్టానుభూతి గాని సుఖానుభూతి గాని లేదు. ప్రశాంతముగా, ఆత్మస్థమై, తన ఆత్మను తప్ప వేఱేమియు చూడక, కూర్చుండి యున్నది. ఆ స్థితి నొందుటకై క్రింది పక్షి తీవ్రముగా వాంఛించునుగాని, అచిర కాలముననే మఱచి మరల ఫలభక్షణ మారంభించును. కొంత సేపటికి మఱియొక మిక్కుటపు చేదుపండు తిని, మిక్కిలి ఖేద మొంది, మరల పైకి చూచి, పై పక్షిని సమీపింప జూచును. కాని మరల మఱచి, మఱికొంత సేపటికి పైకి చూచి, ఇంకొక పైకొమ్మ కెగురును. ఇట్లు పైపైకి ఎగిరిఎగిరి, చివర కా చక్కని పక్షిని మిక్కిలి సమీపించును. అప్పు డా పై పక్షి యొక్క ఱెక్కల కాంతి ప్రతిఫలించి తన శరీరము నంటి ప్రకాశించుచున్నట్లు అది కన్గొనును. దాని కేదో మా ర్పొకటి తోచును. తాను కరగిపోవుచున్న ట్లనిపించును.

అంత నది ఇంకను సమీపమునకు వచ్చును. ఇప్పుడు తా నంతయు కరగిపోవుచున్నది. చివరకీ అద్భుతపు మార్పు దానికి తెలిసిపోవును. క్రింది పక్షి ప్రత్యేకవస్తురూపమున తోచినను, అది పై పక్షియొక్క నీడయే. నిజమునకు తా నెప్పుడును ఆ పై పక్షియే. ఈ తినుట, ఈ తీయని పండ్లు, ఈ చేదుపండ్లు, ఈ క్రింది చిన్నపక్షి, ఒకసారి సుఖించుట, ఒకసారి దుఃఖించుట—ఇదంతయు వట్టి భ్రమ, స్వప్నము. మొదటినుండియు, నిజమైన పక్షి ప్రశాంతముగా, ఘనముగా, గంభీరముగా, వైభవోపేతముగా, ఖేదాతీతమై, పరితాపాతీతమై, పైకొమ్మమీదనే ఉండెను. పై పక్షి భగవంతుడు, జగదీశ్వరుడు; క్రిందిది జీవాత్మ: లోకములోని తీయనిపండ్లను చేదుపండ్లను తినుచున్నది. జీవాత్మ కప్పుడప్పు డొక బలీయమగు దెబ్బ తగులును. తినుట కొంతతడవు మాని అజ్ఞాతుడగు భగవంతుని దెస కేగును. అప్పు డొక కాంతిపూరము కానిపించి, ఈ జగ త్తొక నిస్సారమగు మిథ్యాదృశ్యమను భావము కలుగును. కాని ఇంద్రియములు మరల క్రింకీడ్చు లాగును. మరల ఈ ప్రపంచములోని తీయని పండ్లను, చేదు పండ్లను, తిన నారంభించును. మరల నొక అత్యంత బలిష్ఠమగు దెబ్బపడును. హృదయము మరల వికసించి, ఆ దివ్యకాంతి పూరముచే దీప్తమగును. ఇట్లు క్రమక్రమముగా భగవంతుని సమీపించుచుండును. సమీపించు కొలది, తన తొల్లిటి ఆత్మ కరగిపోవుచున్నట్లతడు కన్గొనును. బాగుగా సమీపించినప్పుడు తానే ఆ భగవంతుడని గ్రహించి, "ఈ జగత్తునకు ప్రాణమని; అణువులందును,

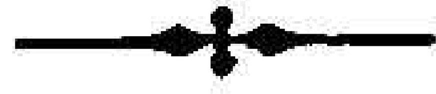
సూర్యులందును, చంద్రులందును, ఉండు వాడని; నే నెవ్వని వర్ణించి చెప్పియుంటినో అతడే మన ప్రాణమునకు ప్రాణము, మన ఆత్మకు ఆత్మ—అంతే కాదు, నీవే అతడవు" అని హర్షాశ్చర్యములతో కేక వేయును. జ్ఞానయోగబోధ యిది. "నీవు వస్తుతః భగవంతుడవే" అని అది మానవులకు తెలుపును. పారమార్థికదృష్టికి సర్వభూతము లొకే వస్తు వనియు, మనలో ప్రతివాడును భూలోకమున రూపెత్తిన భగవంతుడే యనియు, అది మానవకోటికి నిరూపించును. మన మందఱము—మన పాదముల క్రింద ప్రాకు చిఱు కీటకము మొదలు మనల నాశ్చర్యచకితుల నొనర్చు మహాపురుషుల వఱకు—ఆ యేకైకదైవముయొక్క వ్యక్తరూపులమే.

ఇంకొక్క చివరమాట. ఈ యోగము లన్నిటిని అనుభవసిద్ధములుగా చేసికొనవలెను. ఇది అత్యంతముఖ్యము. బుద్ధిగ్రాహ్యము లొనర్చుకొనుట చాలనే చాలదు. అది నిష్ప్రయోజనము. మొదట వానినిగూర్చి వినవలెను. పిదప మననము చేయవలెను. హేతుబద్ధముగా వానిని గూర్చి ఆలోచింప వలెను. వానిని మన మనస్సులలో నాటుకొన జేయవలెను. వానినిగూర్చి ధ్యానింపవలెను. వాని ననుభూత మొనర్చుకోవలెను: చివర కవి మన సర్వజీవితరూప మొందవలెను. ధర్మము (Religion) అప్పుడు భావసముదాయముగా, సిద్ధాంతసముదాయముగా, బుద్ధి సమ్మతివస్తువుగా, నుండుట మాని మన ఆత్మలోనికే ప్రవేశించును. నేడు బుద్ధిసమ్మతములుగా నున్న అనేక వస్తువులు రేపు వెఱ్ఱిమొఱ్ఱివని యెఱిగి మన మభిప్రాయము

మార్చుకొనవచ్చును. కాని సత్యధర్మ (True Religion) భావ మెన్నటికిని మార్పు నొందదు. అది అనుభూతి, వట్టి మాటలు కావు. ఇ వెంత మనోజ్ఞములుగా నున్నను, సత్యధర్మము కానేరవు. అది స్థితి (ఉండుట), సిద్ధి (అగుట): వినుట, సమ్మతించుట, కాదు—ఆత్మ యంతయు తన విశ్వాసానుసారముగా మాఱుట. అదియే ఆస్తికధర్మము.

శ్రీరామకృష్ణార్పణమస్తు

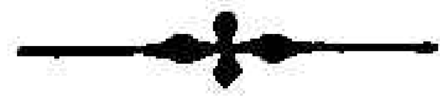
ఓం తత్ సత్.

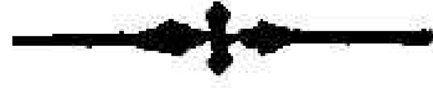

ఈ విశ్వమతాదర్శమునే శ్రీరామకృష్ణమత సాంకేతికచిహ్నము (Emblem) గా శ్రీమద్వివేకానందస్వాములవారు నిర్ణయించియుంట గమనార్హము. అంచలి చలనజలము కర్మమును, కమలము భక్తిని, ఉదయ సూర్యుడు జ్ఞానమును, వీని నన్నింటిని చుట్టుకొనియుండు సర్పము యోగమును, మేల్కాంచిన కుండలినీశక్తిని, హంస పరమాత్మను సూచించును.

—క. మ.

అకారానుక్రమ విషయసూచి

BCL

శ్రీవివేకానందస్వామి ప్రణీతములగు

ఇతరయోగములు

రాజయోగము

న్యూయార్క్ పట్టణమున శ్రీ స్వామివారు ఉపన్యసించిన ... న్యాసములును, పాతంజలి యోగసూత్రములకు ఉచిత వ్యాఖ్యా... గూడిన ధారాళమైన యనువాదమును ఇందుగలవు. సాధకుల కత... లయోగకరమగు గ్రంథరాజము.

276 పుటలు చతుర్థముద్రణము వెల : రూ. ...

కర్మయోగము

మూలగ్రంథ మెంత ఉచ్చమో అనువాదము అంత మేలై రాణించు చున్నదని భారతియు, ఈ గ్రంథము కర్మయోగతత్త్వమును అరటిపం డొలిచినరీతిని విశదీకరించుచున్నదని ఆంధ్రపత్రికయు, నిట్లే మరెన్నియో పత్రికలును ఈ గ్రంథమును గొనియాడియున్నవి.

146 పుటలు చతుర్థముద్రణము వెల : రూ. 1-8-0

భక్తియోగము

భక్తినిగూర్చిన వివిధవిషయములును ఇందు శ్రీ స్వామివారు విపులముగా వివరించియున్నారు.

....ఇట్టి యుత్తమగ్రంథ మింతవఱకు వెలువడలేదని నాఆశయము...

—జనమంచి శేషాద్రిశర్మ - త్రిలిఙ్గ

122 పుటలు చతుర్థముద్రణము వెల : రూ. 1-4-0

ఇట్లు వ్రాయుడు :

శ్రీ రామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు-4

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA124B126
పుస్తకం పేరు	జ్ఞానయోగము
తారీఖు	29/10/24
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	493
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	CI, BCI
తయారు చేసినది	Apsar
పేజీలు విడదీసినది	Thasin
	Hema
పరీక్ష చేసినది	ROHITH
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	good